LIBER THEORICAE

NECNON PRACTICAE ALSAHARAVII IN PRIſco Arabum Medicorum conuentu facile principis: qui vulgo Açararius dicitur: iam ſumma diligentia & cura depromptus in lucem.

par Paul Ricius

H·B

Cum priuilegio summi Pontificis et Imperatoris Romani.

PAVLI RICII PHISICI CAESAREI AD CELEBREM Artium & Medicinæ Doctorem Sigiſmundum Grĩm Auguſtanum operis Alçaharauij cõmendatio.

ALçaharauium inſignem Medicorum quem lectitandum præbuiſti para phraſten totũ fere & magno quidem oblectamento curſim euolui. qui mira quadam facilitate, & clara verborum ſerie tam vaſta & vix humana intelligentia comprehenſa Medicorũ dogmata breui admodum nec mutilo quidem compendio perſtrinxit. Vnde ſatis admirari nequeo quænam ſors atra, & quis nubilus ſyderum vultus pręclara huius viri monumenta aſpexerit ꝙ ad hunc vſqꝫ diem cæco carcere clauſus luce & multorum ſtudioſorum virorũ (pręter vnicum Mattheum de grado virum medica facultate percelebrem cuius ore paſſim Alçaharauij verſatur authoritas) intuitu & lectione caruerit. quem vtiqꝫ (pace aliorum dixerim) nullo medicorum (poſt medicinæ parentem Ypocratem eiuſqꝫ interpretem Galenum) inferiorem dicere minime erubeſco adeo conciſus, ſimul & locuples, nec minus clare q̃ erudite quæqꝫ humanæ compaginis ſynthomata per ſingula morborum, cauſarum, ſignorum necnon & arcanorũ medicaminũ ac pigmentorum copiam proſequitur. Quapropter cum nihil laudabilius nihil vnq̃ fuerit virtuoſius, neqꝫ diuinius q̃ beneficẽtia & ea quibus potiſſimũ mortaliũ vitę & ſaluti conſulitur pręſtare comoda, non poteris (vir optime) abſqꝫ aliqua inuidiæ (quã ꝓcul ſit a te) aut incuriæ vel defraudandi nota deſiſtere quin frugiferum hunc authorem ſqualido & diuturno carcere eruas ac libere proferas in lucem quod ſedulo quũ feceris perennem mehercle reportabis cum ſuperis mercedem & indeficientem cum mortalibus laudem gloriamqꝫ conſequeris æternam. Vale.

INCIPIT TABVLA ALSAHARAVII Tã theoricę q̃ practicę indicans in quoto folio quicũq; Tractatus, Sectio & Capitulũ reperiat: q̃d ue in quocũq; capitulo tractetur.

Theorica igitur Alsaharauij diuiditur in sedecim tractatus.

Tractatus primus diuiditur in quatuor capitula. folio primo

ij

[illegible]

De veniente [illegible] eodem folio

De [illegible] eodem folio

Sequitur [illegible] de passione [illegible]

Sermo [illegible]

Tractatus [illegible]

[illegible]

De [illegible] eodem folio

De [illegible] eodem folio

[illegible]

De [illegible] eodem folio

Alias asaharaui.

INCIPIT THEORICA ALSAharaui, quæ diuiditur in sedecim tractatus.

TRACTATVS PRIMVS diuidit̃ in quatuor capitula. Capitulum. I.

Medicine intentio

INIS INTENTIonis medicinæ est in sanis sanitatē cōseruandi speculatio, ipsamq; ægrotis iuxta eorum pristinā virtutē & sanitatē restituendi. Diuidit̃ aūt medicina in duas partes in Theoricam & Practicam. Theorica vero in tres diuidit̃, vna quarum est virtutū naturaliū cognitio. Scd'a cognitio spirituū. Tertia vero cognitio operationū. Virtutes vero naturales in sex partes diuidunt̃, in elementa simplicia, cōposita, cōplexiões, humores, virtutes, & spiritus. Sed qm̄ infimus mundus cū eius creaturis animalia. s. rationalia & non rationalia, plantę atq; mineralia oīa creata sunt ex elementis eorų, ideo naturas & mores primo determinabimus. Inqt Plato elemētum simplex est materia carēs qualitate, & hoc est q̄ arabice dicat̃ Hanczar, sed cū recepit q̄litatē factū est elementū cōpositū q̄ in ipsa lingua dicit̃ elsecos. Et Gal. quid̃ dixit elementū simplex est materia sine qualitate, cōpositū vero materia cū qualitate. Elementa vero simplicia in quibus consistit fundamentū sunt quatuor. s. caliditas, frigiditas, siccitas, & humiditas. Elemēta cōposita sunt, ignis, aer, aqua, & terra. Ignis calidus & siccus, aer calidus & humidus, aqua frigida & humida, terra frigida & sicca. Vniuersę autē creaturę huius infimi mundi lapides. s. mineralia, plantę, animalia rationalia & non rōnalia & oīa quę sub circulo lunę sunt, creatę sunt ex hijs quatuor elemētis & qñ vniunt̃ ipsa quatuor in vno corpore cū equalitate dicit̃ equalis cōplexio, qñ vero sine equalitate vniunt̃, dicet̃ transgrediens equalitatem, & ob hanc causam resultat dieursificatio specierų, colorų, figurarū & dispositionū que dissimilant̃ ad inuicē scd'm declinatiōem cōplexionis cōpositę ab equalitate ex augmento aliquorų elementorų ad inuicē & diminutione aliquorų ad inuicē, & hoc quidem vsq; in infinitū. Verbi gratia, si voluerimus cōponere plura corpora ex quatuor rebus. s. ex terra alba, & terra nigra, rubea & viridi, qñ voluerimus ex his equale corpus in sui quantitate cōponere de qualibet corpus sumemus equalit̃, q̄ si voluerimus illud corpus albū esse, plus de alba terra cōmiscebimus. Si vero nigrum voluerimus apponemus plus de nigra, sic quoq; addendo & diminuendo cōponent̃ ex hijs corpora infinita, hoc modo creator excelsus vniuersas creaturas creauit ex elementis suę sapientię subtilitate cuius nomen sit benedictum, & imperium exaltatum.

Medicinę diuisio — Medicinę theoricę sectio — Virtutes naturales in sex diuiduntur partes — Plato — Elemētū — Hanczar — Elsecos — Gal. — Elemētū simplex — cōpositū — Elementa simplicia — quatuor — Cōposita elementa — Creaturę vniuersę hui' mundi inferioris ex elemētis creatę fūt. — Creator excelsus

Caput. II.

Complexiones sunt nouē, quatuor simplices, & quatuor cōpositæ, vna vero æqualis. Simplices sunt calidū, siccum, frigidū, & humidū, cōpositę vero vt calidū & humidū, calidū & siccū, frigidū & humidū, frigidum & siccū. Aequalis aūt tribus modis dicitur, equalis qualitate, equalis quantitate, & equalis in sua spēde. Cōplexio vero pręceteris animalibus, mineralibus & plantis equalis est humana cōpositio. Modus aūt equalis cōplexionis est q̄ sit equalis in cōplexione & dispositione membrorų & suę oēs operationes, naturales & animales tēperato modo persistant, vt sit mediocris inter mollē & durū, pinguē & macilentū, sollicitū & pigrū, magnanimū & timidū, & sit eius modus in cibo & potu cū equalitate, cib' vero digeratur equali modo in suo stomacho, epate, venis & reliquis membris, pilus vero eius medius inter lenem & asperū. Color aūt inter albū & rubeū, & vniuersaliter cōplexio equalis est illa que media est in omnib' suis mēbris & cōditionibus in cōplexiōe ipsorum, cōplexio vero quæ magis tēperata est q̄ cetera mēbra est cōplexio cutis interioris. Medici quoq; appellauerūt inequalē cōplexionē maliciā cōplexionis siue in vno mēbro siue in toto corpe sit. Aequalis vero cōplexio mēbri est quod sanū sit, nec aliquid lesiōis sit, q̄ si i eo dolor extiterit, tunc malicia cōplexionis ipsum occupauit. Cōplexio etatū hoīs vltra quadrupliciter diuidat̃. Prima est etas puericię. Scd'a etas est iuuentutis. Tertia etas senectutis, vltima etas vero canicici. Aetas puericię est anni in quibus augmentū corpis perficit̃, quorum terminatio vt in pluribus fit in. xx. anno, cui' cōplexio est calida et humida. Aetas iuuentutis a. xx. anno & vsq; ad. xl. in quibus sua virtute & robore corpus persistit, cuius cōplexio calida & sicca est. Aetas senectutis est anni in quibus corpus decrescit in omnib' eius naturis & modis quorų terminatio est in. lx. anno & cōplexio eius frigida & sicca est. Aetas vero canicici est anni in quibus iam debilitas virtutis et

Cōplexiones sunt nouem — cōplexio dicit̃ equalis tribus modis — cōplexio humana magis equalis — Modus equalis cōplexionis — Cutis interior est mēbrum magis tēperatum alijs — cōplexiones hoīs etatiuę sunt quatuor — Etas puericię — Etas iuuentutis — Etas senectutis — Etas canicici.

defectio nature manifestant, quorum spacium est a .lx. anno usque ad terminationem sue vite. Cuius complexio in fine frigiditatis et siccitatis est, humiditas namque que in eis est, non nisi ex superfluitatibus accidentalibus frigidis et putridis. Aetas pueritie existit in augmento et dominio sanguinis. Aetas iuuentutis in dominio colere rubee persistit. Senectus quoque in dominio melancolie. Caniciei vero in dominio flegmatis.

Humorum dominium cuiuslibet etatis

De Complexione temporum anni. Cap. III.

Complexio veris temperata et equalis est apud illum, cuius complexio equalis et temperata est. Complexio estatis calida et sicca est ut plurimum, complexio autumni frigida et sicca ut in pluribus, complexio vero hyemis frigida et humida ut in pluribus. Complexiones ventorum vero .iiij. sunt. Septentrionalis frigidus et siccus. Meridionalis calidus et humidus. Occidentalis frigidus et humidus. Orientalis vero calidus et siccus. Que circundata sunt montibus a parte meridiei frigida sunt, a parte autem septentrionis calida, circundata vero a mare ex parte septentrionis frigida et sicca sunt, a parte vero meridiei calida et humida, terra vero petrosa et saxosa calida et sicca est, mollis vero et frigida et humida.

complexio veris Aestatis Autumni Yemis complexiones ventorum Septentrionalis Meridionalis Occidentalis Orientalis Locorum complexiones

Humores ex quibus fundamentum corporis existit quatuor sunt. Cap. IIII.

Et quia elementa simplicia sunt quatuor et que ex ipsis componuntur quatuor et ex eis efficiuntur et componuntur plante et nutrimenta existunt et humores qui generantur ex nutrimentis quatuor, qui sunt colera rub. nig. flegma et sanguis, nam quod erit de cibo ad elementum terre generabitur ex eo colera nig. quod vero ex eo declinauerit ad elementum ignis generabitur ex eo colera rub. et quod ad elementum aque generabitur ex eo flegma, quod autem ad elementum aeris declinauerit generatur ex eo sanguis. Sanguis autem calidus et humidus est cum equalitate sapor eius dulcis, color vero rubeus, et est substantie mollis, et odoris foetidi. Cuius origo est ab epate situs eius in venis ab epate procedentibus ad alia membra. Dominium vero eius in toto corpore est, et eius iuuamentum est vitam humanam sustentandi in eo enim virtus vitalis fundatur. Flegma vero frigidum et humidum est, cuius sapor insipidus, color albus, substantia viscosa, odor foetidus, situs in pulmone atque dominium, necnon in pectore et iuncturis. Quidam vero dicunt ipsum locum proprium in corpore non habere. Colera vero rubea calida et sicca est cum equalitate, cuius origo in epate, situs in felle, sapor amarus, color ad citrinitatem declinat, iuuamentum quoque digerendi cibum in stomacho et epate et superfluitates expellendi, et venas mundificandi a sordi tie et oppilatione. Colera vero nig. frigida est et sicca cum equalitate, cuius sapor acetosus, odor bonus, substantia grossa, situs in splene, dominium vero circa renes.

Humorum generatio et eorum natura quibusque locis situantur et eorundem iuuamenta Sanguis

Virtus eius seu dominium Flegma

Colera rubea

Colera nigra

Sanguis duobus modis est.

Quorum vnus est mundus et purus et purpureus a ceterorum humorum mixtione preseruatus nec habet complexionem in qua excedat. Origo vero eius est a corde procedens, inde per subtiles venas, et in cuius pinguedine calor naturalis et eius nutrimentum consistit. Alter vero est mixtus cum coleris et flegmate que sunt in venis tranquillis ab epate procedentibus, he sunt vene in quibus consistit flebotomia, sicut vena dicta albasalic que est vena cordis, et vena que dicitur alachal, que est vena epatis, et que dicitur alcefal, que est vena capitis, que dicitur alsafen, que est vena pedis in quibus omnium membrorum nutrimentum fit, huius autem sanguis qui existit in venis tranquillis. Alius est in quo aliquid aliorum humorum abundat, et tunc ab illis denominetur, quoniam si abundauerit in ipso flegma apparebit eius substantia in flebotomia declinans ad albedinem. Si vero colera rubea in ipso abundauerit apparebit in ipso subtilis aquositas que significat superfluitates esse in epate et multos humores in venis. Si vero abundauerit in eo colera nig. apparebit sanguis turbidus et niger. Alter vero est sanguis equalis sui natura et substantia bonus, calidus et humidus cum temperamento non autem in excessu.

Sanguis duplex

Pabulum caloris naturalis

Vene phlebotomande. Als Mediana Epatica Cephalica Saphena Alius sanguinismodus

Sanguis equalis

Colera vero rubea in quinque modos diuiditur.

Quorum primus est colera naturalis citro co similis, cuius origo in felle est naturaliter, accidentaliter vero in toto corpore. Secundus est que similis est vitello oui, cuius origo est in stomacho naturaliter, accidentaliter vero in aliqua parte corporis. Tertius est alia citrina que similis est citro, cuius origo similiter in stomacho naturaliter est in corpore vero accidentaliter. Quartus vero modus est que similatur flori eris que generatur ex humoribus adustis, que propter ceteris calidior et molestior est. Quintus autem modus est que similis fit colori foliorum radicis, et hec est etiam vsta et acutior quam eruginosa cuius origo in stomacho et epate accidentaliter est.

Colera citrina quasi crocea vitellina

Col. citrina citro similis

Erugiosa

prassina

Flegma quoque in quinque similiter modos diuiditur.

Flegma dulce. Hyppo. Galienus. Flegma insipidū. Flegma salsum. acetosum.

Quorum vnus est dulcis parū ad calidita tem & hūiditatē declinās & hoc flegma est naturale, qm̄ natura ex eo magis nutrit. Ypoc. vero & Gal. dixerunt esse flegma naturale saporis insipidi et est frigidū & humidū i excessu. Scd̄us modus est salsum ꝙ est multū calidū & lene, generat aūt in corporibus sanguineis cuius nutrimentū in corpe minus est ꝙ dulcis. Terti⁹ est acetosum qd̄ est frigidū et siccū, generat quoqꝫ i mēbris & stomacho & in corpibus pauci sanguinis a temperato calore priuatis, & cuius cōuersio in sanguinē difficilis est, & parū de eo corpus nutrit. Quartus est ꝙ similat vitro & discernit suo colore & grossicie, & est declinans ad acetositatē et peior alijs propter sui frigiditatē & siccitatē, a cuius molestia natura non potest euadere & multū offendit membra, & si fuerit in locis artis generat dolores fortissimos, si cuti dolorē renum & colon & spinalis dorsi & similium.

Vitreum

Colera vero nigra in quinqꝫ diuiditur modos.

Melāco. naturalis. Col. ni. adusta ex col. rub. Col. ni. adusta ex adustiōe flegmatis.

Quorum vnus est naturalis quae est turbulētia sanguinis & eius feces, cuius origo in splene naturaliter est, in corde vero p accidēs. Secūdus est que generat ex vstione col. rub. & hic est molestior alijs calidior acutior & siccior naturali. Origo vero eius in corde accidētalis est. Tertius est col. nig. quae generat ex adustione flegmatis, & origo eius in corde accidētalis est. Quartus modus est col. nig. que generat ex vstione sanguinis, cuius origo in corde accidētalis est. Quintus vero modus col. nig. est que generat ex vstione col. nig. naturalis, origo in corde accidētalis existit. Signū aūt naturalis ē ꝙ qñ cadit in terrā ad modū aceti ebullit, hec vere naturalis est. Sunt aūt in corpe quatuor species humiditatū que exeunt cū flebotomia, & cōpositę sunt ex humorib⁹. Prima est hūiditas que est fundamētū corpis. Scd̄a species est que p membra diffundit & similat roti. Tertia vero est humiditas quae in substantia partiū mēbrorum inuenit in locis vacuis. Quarta vero humiditas p q̄s fiunt membrorum cōiunctiōes cū sibi ꝓpinqs, & hec est illa ex cuius priuatione priuatur vita corporis eiusqꝫ virtus deficit & compositio corrumpitur.

Signum naturalis melāco. Humiditates sūt quatuor. Nomen nō habēs. Ros. Cambiū. Gluten.

TRACTATVS SECVNDVS DE membris. Cap. vnicum.

Quatuor membra principalia.

Membra principalia in q̄bus est corporis cōsistentia sunt quatuor. s. cerebrū, cor, epar, & testiculi. Principalius aūt et nobilius hijs in pmanētia vitę est ipm̄ cerebrū, post ipsum vero cor, postea epar, & postea testiculi. Probatio aūt huius est qm̄ si accidat apostema in cerebro, subito vita eius diruit & repente morit. Si vero accidēt haec cordi possibile est aliq̄ntulo viuere, sed postea morit. Epati vero si hoc accidat pmanet vita hoīs longo tpe & possibile est sanari. Si vero in testiculis diu viuet et etiā amputent penitus, his vero quatuor predictis mēbris suorum preēnobilitate alijs, alia mēbra deseruiunt, qm̄ cerebro deseruiunt nerui & ex eo sensus & motus administrant corpi. Cordi vero deseruiunt venę pulsatiles & ab eo procedit vita. Epati vero deseruiūt venę tranq̄llę & ab eo corpis nutrimentū ꝓcedit. Testiculis quoqꝫ deseruiūt vasa seminis & in eis cōseruatio creatiōis masculini & feminini sexus consistit. Membra simplicia sunt membra cōsimilia partiū quę ex quatuor humoribus generant, vt sunt ossa, cartilagines vel ligamenta, nerui, lacerti, venę pulsatiles, & venę tranq̄llę, caro, pinguedo, & cordę, & dicunt cōsimilia ptibus qm̄ si separaret aliq̄ pars de aliquo istorum erit illa pars cō similis toti, & suo nomine denominabit, & dicunt hęc membra fundamēta ꝓpinqua corpis q̄a corpus ex eis cōponit. Membra vero instrumētalia sunt que ex mēbris simplicibus cōponunt vt man⁹ pedes, epar, stomacus, bursa, & similia, hęc eñ sunt instrumēta corpis & quodlibet istorum mēbrorum cōpositum est ex duobus necessario, ꝙ si non erit cōpositū ex simplici.

Cerebrū. Cor. Epar. Testiculi. Membra deseruiētia. Membra simplicia. Membra instrumētalia.

TRACTATVS TERTIVS DE virtutibus & spiritibus. Ca. I.

Virtutes sunt tres, est virtus animalis, cuius origo est in cerebro, virtus vitalis, cuius origo est in corde, & virt⁹ naturalis, cuius origo est in epate. Virtus animalis diuidit in tres. Nam alia est virtus gubernatiua, alia motiua voluntarie, alia sensitiua. Virtus aūt gubernatiua diuidit in tres. s. in virtutē imaginatiuā, rationalē, & memoratiuā. Motiua virtus voluntarie est illa quae mouet membra que mouent volūtarie, ambulatio pedum, & tractatio manuū, & reuolutio oculorum, nec aliqđ mēbrorum motus voluntarij nisi p lacertū in quo est neruus mouēs illud membrum, est aūt virtus motus voluntarij a cerebro, ꝓcedēs ad medullā spinalis dorsi, & ab ea ad neruos & lacertos q̄ mouent mēbra motu voluntario, diuersificant aūt lacerti & nerui in sua specie scd̄m virtutē membrorum que p eos mouent, dicitur aūt motus manus tractatio,

Virtutes tres. Virtus aīalis diuiditur in gubernatiuā mociuā sensiciuam. Gubernatiua diuiditur in Imaginatiuā rōnalem memoratiuā. Motiua virt⁹ voluntarie. Virtus mot⁹ voluntarij a cerebro procedit.

motus vero pedũ ambulatio, & alij scd'm hũc modũ.

Species virtutis sensitiue .5. sunt .s.

Species aũt virtutis sensitiuę .v. sunt .s. Sensus tactus, sensus visus, auditus, odoratus, & gustus; magis vero subtilis inter sensus est

Sensus visus.

sensus visus, cuius obiectũ est ignis & sibi cõsimilis sicut lux. Natura vero oculi frigida est & sicca, dico aũt humidã tunicam tñ, sed ipse oculus declinat ad tenuitatẽ subtilis caliditatis.

Auditus

Post subtilitatẽ sensus visus est auditus, cuius obiectũ est aer ipsa vero auris frigida & sicca est.

Odorat⁹

Post subtilitatẽ auditus est sensus odorat⁹ cuius obiectũ est fumus, q.s. est inter aquã & terrã & cęteri odores ipse vero nasus frigidus est & siccus,

Gustus

post istum vero est gustus, & eius obiectũ est aqua & terra, sed grossior inter sensus est tactus,

Tactus

cuius obiectũ est terra.

Species virtutis animalis duę .s. actiua & passiua

Species virtutis animalis sunt actiua & passiua. Actiua est p quã extenduntur & cõtrahuntur cor & venę pulsatiles. Passiua vero est p quã fit ira excedens tempamentũ & furor et appetitus victorię, hoc aũt non solũ a virtute animalis voluntatis fit, ira enĩ causatur ex cordis caliditate & ei⁹ siccitate. Contrariũ vero huius significat eius frigiditatẽ & humiditatẽ.

Spẽs virtutis naturalis sunt sex

Species aũt virtutis naturalis sunt sex. Nam alię administrant, alię vero qb⁹ administrant, & sunt virtus gñatiua, augmentatiua alteratiua, retentiua, & expulsiua.

Virt⁹ generatiua alteratio

Virtus generatiua duas cõtinet species, alterationẽ & immutationẽ, alteratio est decoctio seminis donec ei cõueniat immutatio, cũ eo q sibi cõuenit de sanguine, deinde resultat immutatio.

Immutatio

Immutatio aũt .v. cõtinet virtutes quę sunt similitudo, situs, foramina, grossicies & planitudo.

virt⁹ augmẽtatiua

Virtus aũt augmẽtatiua est quę mẽbra in longitudine latitudine & profunditate extendit.

Alteratiua virtus.

Alteratiua quoq virtus duo cõtinet .s. alterationẽ preter similitudinẽ sicut alterationẽ de nutrimẽto in corpus, hęc aũt in virtute generatiua reperit, & alterationẽ ad viam similitudinis quę qdẽ est in virtute mutãte nutrimentũ ad corpus.

Operationũ duę species Simplex Cõposita operatio

Operationũ duę sunt species, simplex & composita. Simplex est quę ex vna quatuor virtutũ resultat quę sunt appetitiua, retentiua, digestiua, & expulsiua. Composita vero est quę ex duabus aut pluribus virtutibus resultat, sicut appetitus qui ex virtute sensitiua & naturali resultat. Discursus vero nutrimenti p membra fit cum virtute attractiua & virtute expulsiua, quoniam membrum qđ nutritur eius nutrimentũ fit ex eo q ad ipsum repulsum est ab alijs mẽbris & ex eo q ipsum sibi attrahit.

Tres spiritus spẽs

Tres sunt species spiritũ .s. spirit⁹ animalis vitalis & naturalis. Et dicimus q cor duas habet cellulas dexteram & sinistram. Dextera est locus sanguinis, sinistra vero locus spiritus. Spiritus aũt magis est in venis cordis quã sanguis. Sanguis aũt magis est in vena epatis quam spiritus.

Spũs vitalis

Spiritus aũt vitalis procedit a corde per arterias quę deseruiunt vitali virtuti ipsum transmittit ipsam per eas toti corpori vt viuat.

Animalis

Spiritus animalis orit a cerebris causa vitalis spiritus deinde vero transmittit ab eo neruos qui & ipsi virtuti animali deseruiunt, per eos namq transmittuntur corpori sensus & motus.

naturalis

Spiritus naturalis oritur in epate & effundit per venas tranquillas quę virtuti naturali deseruiunt, per eas namq peruenit sibi nutrimentũ & ab eo ad mẽbra transmittitur.

De complexione qua virtutes naturales opationes suas opantur. Cap. II.

Triũ virtutũ operationes

Operatio virtutis animalis quę virtus rationalis est, cum cõplexione calida & sicca operantur. Operatio virtutis vitalis cum cõplexione calida & sicca. Operatio aũt generatiuę quę est in matrice cõplexiõe calida & humida fit, operatio virtutis augmẽtatiuę, cõplexiõe calida & humida, opatio virtutis attractiuę, cõplexione calida & sicca, operatio virtutis retentiuę cõplexione frigida & sicca, operatio vero virtutis expulsiuę cum cõplexione frigida & humida. Memorationem itaq fecimus de his rebus naturalibus sub cõpendio, quoniã non fuit nostrę intentionis in hac introductione de quolibet istorũ determinare cõplete vt non incideremus in prolixitatẽ vltra quam nostri fuerit intenti, hę vero radices multũ conferre poterunt rudibus vt studeant in ipsis, quia ad alia intelligenda eos iuuabunt.

Librorũ introductoriorũ auctores

Libri vero introductorij plures sunt scilicet liber introductorius Hanen. & liber introductorius Rasis, & liber introductorius ben Algezar, & liber introductorius Gal. & liber introductorius Asahac ben amran, notus qui dicit Kethab Aluazha, hi omnes cõpleti & vtiles sunt illis qui amplius cupiunt videre.

TRACTATVS QVARTVS DE Anathomia membrorũ ipsorumq iuuamento. Cap. I.

Ossiũ iuuamenta

Iuuamentũ est ossiũ qm per ea corpis partes consirmant sibi inuicẽ sicut fundamenta super quibus ędificant ędificia, vt sunt iuncturę, ossa, spinalis dorsi, ad oĩa membra quę ędificia sunt super eis, & hęc facta sunt ad modũ ędificij nauis vniuersaliter sup ligno q est de subter. Fuerunt aũt posita ossa sepata vt alleuient corpi oẽs motus sibi cõuenientes iuxta placitũ, & positę fuerunt in extremitatibus ossium additiones, & in quibusdam profunda loca in quę huiusmodi additiones intrant.

Quare vnū ossi ne reliq̄ moueri possit

Facta sunt aūt scdm hanc dispositionē vt aliq̄ moueri possint preter reliqua. Postmodū vero colligata sunt ossa adinuicē neruis ꝑ quos ipsis ossibus sensus & motus administranť vt moueri possint ad diuersas partes, ipsa em̄ nō habent virtutē mouēdi per se, sed moueně passiue modo postq̄ cōmisceně carni & ligamentis, & postq̄ diuisa sunt in partes tenues quib⁹ cōtexuně ex illis corporibus, & ex eis cōmuniter resultat, id ꝙ diciť lacertus, & facta est magnitudo lacerti iuxta mēbri magnitudinē qď mouere intendit, & in extremitate huiusmodi lacerti oriť id ꝙ appellať corda que corpus cōpositū est ex neruis colligatis cui⁹ ortus est ab osse. Numerus vero ossiū totius humani corporis est. ccxlviij. ossa preter os gutturis ꝙ similatur litere λ grece, & preter os cordis, & ꝓter ꝑua ossa de qb⁹ plene sunt cōcauitates iūcturarū, que dicuně sisaminia vel Alaniaht & preter duo ossa rotunda genuū que sunt in capite genu ꝙ diciť oculus genu, que per singula hec sunt, ossa cranei. vi. ossa mādibule superioris. xiiij. ossa mandibule inferioris. ij. os. i. & in qualibet mandibula sunt. xvi. ossa dentiū duo secundini, & duo quartani mandibularū, & quinq̄ dentes molitores a dextris & q̄nq̄ a sinistris; sed possibile est de huiusmodi molitoribus vnum deficere, & erunt quatuor, ossa vero circuitus. vij. que dicuně anula colli ossa cōcathenatiōes pectoris. xij. ossa lūboꝝ que dicuně alcatan & oēs sunt cōcathenatiōes spinalis, & ossa natū que dicuně alhagaz, tria, & ossa caude que diciť alazpaz tria. Et ossa costarū. xxiiij. & ossa loci q diciť alcaz. vij. ossa spatularū duo, ossa iuncturarū brachioꝝ q̄ dicuně alratuthan duo, & ossa brachioꝝ spatulæ quæ dicuně alhasran duo. Et ossa que dicuně alzandan inferiora duo, que sunt in brachijs manus & zandan supiora duo ossa vnius plante manus. s. & alterius. s. ossa plante pedis vnius que dicitur mastalcaf quatuor, & alterius plante quatuor, ossa digitoꝝ. xxx. ossa coxarū duo, ossa radicū coxarū que dicuně alfachrin duo, ossa que dicuně akarthia duo, & ossa plantarū pedū. viij. & ossa plantarū pedū x. & ossa digitoꝝ pedum. xxviij.

Ossa ad diuersas ptes mouentur.
Lacertus
Corda
numerus ossiū toti us corꝑis
Alcatin
Hagit
alhauins.
alhosos
Thorax
alrathutā
Mestal
alfachrin
akartia.

De iuuamento lacertorum. Cap. II.

lacerti cō positio.

Scito ꝙ lacerti cōpositi sunt ex carne neruis & ligamentis, & ipsi sunt instrumenti voluntarij, motus vero desinuně esse carnosi vt in pluribus donec ꝑueniūt ad suā interiorē extremitatē. Deinde oriť ex hac extremitate quoddā corpus ꝙ diciť corda, & ꝓduciť donec ꝑuenit & adheret membro ꝙ mouet in inferiore extremitate, & fit eius motus vt contrahatur & distrahať ad sui radicē, & extendiť ab hoc illud membrū scdm se totū ad partē in qua sunt lacerti. Et diuersificať forma lacertorum scdm suoꝝ loca & officia. Lacertus aūt qui mouet magnū membrū, magnus & fortis est ex quo oriť corda vna vel plures adherētes membro moto & possibile est pluras lacertos conferre adiutoriū ad mouendū vnū membrū qui aūt habet mouere paruū membrū, paruus est & tenuis sicut lacertus q est in genu mouēs totā tibiā magnus est. Lacertus aūt mouēs superiores palpebras ipsius oculi ꝑuus & tenuis est, quodlibet ergo membrū qď moueť motu volūtario ꝑ lacertū moueť ꝙ si moueatur ad diuersas ꝑtes diuersos habebit lacertos. Quorum q̄libet attrahet ad sui partē in hora motionis & desinit a ꝓpria oꝑatione lacertus cōtrarius. Si vero cōtrarij lacerti loci in vna & eadē hora simul attraherent vtiq̄ mēbrū induraret & staret extensum. Verbi gratia si lacertus existens in ventre brachij q diciť alsahad attraheret plantā manus staret extensa: Si vero lacert⁹ existēs in sublimitate brachij ipsam attraheret torqueret retrorsum, ꝙ si ambo simul attraheret existeret inter eos directus.

lacertorū diuersificatio.
Sei d asse hid asse/ tū zenat kerkida

De numero iuuamenti voluntarie motuū & ipsoꝝ oꝑatiōibus. Ca. III.

Motus cutis supioris oculoꝝ; faciei, nasi, labioꝝ lingue, gutturis, palati, motus capitis, ceruicis, spatule; & iūcture brachij que diciť haczad cū spatula; & iuncture spatule cū brachio plante que dicitur alsahad, & iuncture alsahad cū planta, & motus singuloꝝ digitoꝝ scdm q̄libet iuncturarum suarū, & motus mēbroꝝ que sunt in gutture, & motus pectoris ad spirādū, & motur virge, & motus vesice ad retinendū vrinā, & eius cōiunctionis & colligantie, & motus extremitatis intestini recti, ꝓ iuuamēto exitus fecū, & motus digitoꝝ pedū, q̄libet hoꝝ motuū habet ꝓpriū iuuamentū, & nobilē oꝑationē & vtilē sue dispositioni & formæ.

Hanczad alsahad

De numero Lacertoꝝ. Cap. IIII.

Numerus vero Lacertoꝝ mouentiū corpus & vniuersa mēbra vniuersaliter scdm opinionē Gal. pretermissa opinionū veritate sunt. ccccc. xxxviij. lacerti supioris faciei. ix. vnus frontis, duo nasi, duo superioris labij, & duo inferioris, duo faciei qui

lacertorū numerus Gal.
Lacerti faciei

nusculi oculorum dicuntur alchadin, musculi oculorum .xxiiij. cuiuslibet oculi .xij. tres quorũ sunt in radice lacerti. Primus per quẽ vadit lumen ad minorẽ extremitatẽ. Secũdus est in maiori extremitate. Tertius aũt desuper. Quartus desubter, duo vero super rotunditate q mouẽt ipsum circulariter, & tres q mouẽt palpebras superiores, duo inferius & vnus superius.

Lacerti capitis et ceruicis — Lacerti capitis & ceruicis .xxvi. q eos mouẽt ad oẽs partes,

La. ligue — lacerti lingue .viij. q eam mouẽt iuxta oẽs suos motus & motũ cõmestionis a dextris & sinistris,

la. canne pulmõis. — lacerti canne pulmõis duo, vnus a dextris alter a sinistris,

lac. solius ceruicis — lacerti solius ceruicis quatuor,

la. guttu. — lacerti gutturis q dicitur alhaccon, sunt quatuor mouentes ipsum in apertione & clausiõe. Et clamatõe lacerti gutturis .xvi. mouẽtes ipm ad partes singulas,

late. ossis lande. — lacerti ossis similis litere λ grece sunt sex, mouẽtes ipsum ad partes singulas,

la. asellarum — lacerti asellarũ .xviij. mouẽtes ipsas ad partes singulas & per rectitudinẽ & circuitũ, lacerti brachiorũ q dicuntur alhacidin .viij.

la. brach. — lacerti brachiorũ q dicũtur alhaczad .viij. lacerti brachiorũ q dicuntur alsahadin .xxxiiij. mouẽtes

la. pecto. — ipsa per vniuersos motus, lacerti mouẽtes pectus .c. & .vij. quorũ qdã extendunt tñ, qdã vero cõtrahunt & extendunt simul, alij vero dicũt q sunt .xxxviij.

lac. dorsi spinalis — lacerti dorsi spinalis sunt xlviij. mouẽtes ipsum vniuersis motib⁹,

la. vẽtris — lacerti ventris .viij. quorũ alij mouẽt ipsum p latũ, alij per longũ, alij vero p rotundũ,

la. testic. — lacerti testiculorũ in masculis sunt q̃tuor, testiculorũ vero in fœminis duo,

la. vesice — lacertus vesice retinẽs vrinam vnus est,

lac. virge — lacerti virge quatuor mouentes ipsam ad oẽs partes & inflantes ipsam,

lacer. ani — lacerti circũdantes anũ quatuor,

la. iunctu rum coxarum — lacerti mouẽtes iuncturas coxarũ .xx. in qualibet coxa .x. qui mouent ipsam vniuersis motibus,

la. genuũ — lacerti mouentes genua .xviij.

la. crurũ — lacerti crurium .xxviij. .xiiij. s. in qlibet crure, mouẽtes ipsum cunctis motibus,

la. pedũ — lacerti pedũ .lij. cuiuslibet .s. pedis .xxvi. quorũ quinq sunt superius incuruantes digitos inferius, & .xxi. inferius mouẽtes digitos ad vniuersas partes.

Neruí sensitiui motiui cordiales — Nomĩa neruorũ apud antiquos tribus modis sunt, alij dicunt nerui sensibiles, alij voluntarij, sensibiles oriunt a cerebro, voluntarij vero a medulla dorsi, alij vero dicunt nerui cordiales qa a cordis q̃ sunt in maiorib⁹ lacertis oriunt, in qbus neruis modicũ est sensus. Et dixerunt q nerui cõcaui sunt, alioquin non priuaret motus mẽbri cũ oppressum fuerit, vt impediat transitus spiritus anĩalis p eos, alij quoq dicunt qm transit animalis spiritus per eos ad modũ transitus luminis p aerẽ. Priuatio aũt motus mẽbrorũ ipsorũq origo & iuuamentũ nerui sunt siue a cerebro siue a medulla dorsi oriant. Qui ortũ habẽt a cerebro .vij. paria sunt.

Septẽ paria oriunt a cerebro. Primi paris ortus — Par primũ orit a ventriculis cerebri anteriorib⁹ qui similes sunt extremitatibus mamillarũ, & pueniũt vsq ad nasum per q̃s habet esse sensus odoratus. Sed cũ pducuntur aliq̃ntulo cõtrahunt & cõiungunt simul ambo. Postea vero reuertunt vt segregent donec fiat figura eorũ ad modũ figure litere grece q̃ dicit chi que talis est χ & cũ pueniũt ad oculos vadit lacertus sinister ad sinistrũ locũ, dexter vero ad dextrũ, deinde aũt qlibet eorũ circũdat humorẽ vitreũ & tunc puenit ad oculum sensus visus. Hi vero nerui concaui sunt nec in toto corpe repiunt nerui cõcaui præter istos.

Secundi paris ortus. — Scd'm aũt par ortũ habet a posterioribus cerebri q perueniens ad oculos dat eis virtutẽ motus.

Tertij paris ortus. — Tertiũ vero par ortũ habet a posterioribus scd'i cuius aliq̃ pars puenit ad linguã pręstans ei sensum gustus, & pueniẽs ad mandibulas dentiũ pręstat illis sensum tactus,

almasgin — aliqua vero ps puenit ad lacertũ tẽporũ & lacertũ almasgin .i. masticatores, & lacertũ q est in extremitate nasi, & lacertũ labiorũ p virtute motus

Quarti paris — Quartũ par ortũ habet a posterioribus tertij, & diuidit ad supiora palati, cui tñ sensum gustus pręstat.

Quinti paris — Quintũ par ptim habet sensum auditus & ptim motũ lacerti q mouet faciem.

Sexti paris — Sextũ par diuidit qm ps ei⁹ vadit ad guttur & linguã ps vero ad lacertũ q est in pte spatulæ & eius q circa ipsam est, aliqua vero pars descendit ad ceruicẽ, diuidit ex eo in partes quæ cõiungunt adinuicẽ in lacerto cãnę pulmonis. & diuidit pars de eo ad panniculũ cordis pulmonis, & meri & q̃ eis ppe sunt, & reliquũ pcedit q est maior ps eius, & cõiungunt ei etiam quedã ptes tertij pis.

Septimi paris ortus. — Septimũ vero par incipit a posteriorib⁹ cerebri & vadit ad linguã & cãnã pulmõis virtute motus.

Nerui q oriunt a nucha 31 — Nerui quoq q oriunt a medulla ossis spinalis sunt .xxxi. paria, & vnus impar nõ habẽs sociũ,

Octo paria quõ pcedũt a colli concatenationibus — octo paria de illis pcedũt a cõcathenationib⁹ colli, .xij. paria a cõcathenationib⁹ ossis spinalis donec perueniunt ad eius oppositũ, quinq vero paria a lumbis, tria vero paria ab osse natũ, tria vero ex osse caude & a medietate sui.

Primum par — Primũ vero p̃dictorũ octo exit a foramine q est in prĩa iuncturarũ colli & ascẽdit donec diuidat in lacertũ capitis.

Secũdum par — Par vero scd'm exit inter foramen q est inter primã iuncturã & secundã & diuidit in duas ptes & adhęret cuti capitis dans ei sensum tactus, & lacerto oculi & vultus pręstat motũ.

Tertium par — Tertiũ aũt par egredit a foramine q est inter scd'am iuncturã & tertiam.

Quartũ — Quartũ vero par orit inter tertiã & quartã iuncturã.

Quintũ — Quintum vero par egredit inter quartã iuncturã &

gntā & diuidit̄ in ptes quarū quedā ascendūt ad panniculū diuidēs, quedā vero ad lacertum mouentē caput, & foramen q̄ dicit̄ alroba, q̄dam vero ad lacertū spatulę. Sextū vero egreditur inter gntā & sextā iuncturā. Septimū vero par egredit̄ inter sextā & septimā. Octauū par est inter septimā & octauā iuncturā in lacerto capitis & punctū q̄ dicit̄ alrocha & aliq in lacertū spinalis & in panniculū diuidēs preter octauū de quo nihil puenit ad pāniculū diuidens sed eius quedā pars vadit ad brachiū superius & ad inferius & ad plantā, & de sexto cōiungit̄ musculo spatulę cuius quedā ps mouet lacertū quedā v̄o prestat supiori brachio sensum. A septio vadit quedā ps ad lacertū q̄ est brachiū, quedā vero ps dat motū brachio quedā vero ps diuidit̄ p cutim residui brachij dans ei sensum, ps vero eius de pe octauo oritur in cuti brachij dans ei sensum quedā aūt vadit ad lacertū brachij & mouet plantā. Nonū vero par oritur inter octauā iuncturā & nonam & est vna ex iuncturis spinalis, & diuiditur pars eius in lacerto existente inter mediū costarum, alia ps eius in lacerto spinalis alia vero descēdit ad spatulā & ibi firmatur dans ei sensum & aliquid motus. Decimum aūt par oritur de loco q̄ est inter nonā iuncturā et decimā cuius q̄dā pars vadit ad cutim brachij dans ei sensum, residuū aūt diuidit̄ & assumitur de eo ps in facie & diuidit̄ in lacertū inuestitū pectori. Altera vero ps diuidit̄ p lacertū spinalis & spatulę & similibus, & erit exitus lacerti & ei⁹ diuisio ad nonū decimū & vicesimū par & est vltimus lacertus neruoꝝ egredientiū de dorso & exit int̄ iuncturā nonādecimā, & scd̄m hoc exemplū donec egrediunt̄ gnq̄ paria ab inter huiusmodi iuncturis quoꝝ quedā vadunt ad vultū & diuidit̄ in lacertū q̄ est super ventre, et quedā ps diuidit̄ p lacertū q̄ est super lumbis, & cōmiscent̄ ei tria paria supiora ex q̄bus nerui descendūt a cerebro, ab his aūt duobus paribus quę sub his tribus sunt descendūt magnę partes ad tibiā donec puenerint ad extremitatē pedis. Par vero vicesimū quintū est primū neruorum egredientiū a principio ossis natum q̄ dicit̄ alhagaz. Scd̄m v̄o scd̄o, tertiū a tertio & omnia cōmiscent̄ neruis exeuntibus de subter spinalis & descendunt ab eis vsq̄ ad pedes, & ab eis procedit magnū quid. Tria vero paria egredientia de osse caudę, & impar oīa oriuntur i virga & sup ano & vesica & in musculo posito prope ista loca, hoc est q̄ dixit Gal. de neruis & hęc est eius opinio.

Sextum · Septimū · Octauum · Nonum · Decimū · Altera pars cōfusa et facta · Par. 25. · Alhagit · Alhauins · Gal.

De Venis. Cap. V.

Venę non pulsatiles oriunt̄ ab epate q̄ sunt duę venę, quarū vna orit̄ a parte eius extensa quę dicitur porta, arabice albab, altera vero orit̄ a parte sua gibosa quę dicit̄ cōcaua arabice alhagūf, sed vena dicta albab diuidit̄ in corde epatis in gnq̄ partes quarū quęlibet istarū gnq̄ partiū diuiditur in alias partes minores his primis, extra vero epar est hęc vena nota, & quę dicit̄ albab descendit ad locū mediū intestini noti q̄ dicit̄ duodenū & ab eo descendit ad stomacū & ibi diuiditur in. viij. venas, deinde vero hę venę similiter diuidunt̄ q̄a quedā earū descēdunt ad intestinū duodenū quedā vero ad stomacū ab extra trāseunt p̄ mediū eius, quedā descēdūt ad splenē vt attrahant colerā nig. quedā vero descendūt ad os stomaci quedā ad intestinū rectū vt capiant ex eo q̄ vadit p̄ id de stercore & fecibus cibi, & puenit ad epar, quedā descēdūt ad scpū q̄ dicit̄ alterab, & ad intestina minuta & ad intestinū dictū cęcū arabice alahiuer et ad ieiunū intestinū & quęlibet ipsarū opationē habet in nutrimento. Vena vero cōcaua diuidit̄ in ipso epate in multas venas & cū recedit ab epate diuiditur in duas partes quarū vna tendit superius, altera vero inferius. Superior vero in quatuor partes diuidit̄ quarū vna peruenit ad cor ita quod de ea fiunt multi rami. Postea vero efficitur de quibusdā eius ramusculis ex parte dextera cordis vena basilica. Secunda vero ps procedit a corde donec peruenit ad locū q̄ dicitur alteracona postq̄ efficiunt̄ ex ea plures rāmusculi ex q̄bus efficit̄ vena quę dicit̄ alharac al abti quę est basilica. Tertia vero pars procedit ab ipso tarcona donec puenit ad spatulā & subasellā postq̄ egrediunt̄ ex ea plures ramusculi deinde efficiunt̄ vena spatulalis q̄ dicitur alcefal, & ab alcefal pcedit quedā ps & a basilica quedā similiter et efficit̄ ex illis vena q̄ dicit̄ alachal. Quarta vero pars procedit a vena spatulę, & vena subasellari donec peruenit ad digitos manuū postq̄ efficitur ex ea corda brachij quę. (est vena flebotomię, ex cuius ramusculis efficit̄ vena quę est in manu sinistra inter digitū & minimū & suos pximos q̄ dicūtur alcanzar & albanczar q̄ flebotomant̄ pro apostemati⁹ splenis & pmittit̄ sanguis exire donec per se sistat, & diuiditur inferior in tres ptes quarū prima pcedit ab epate donec puenit ad finē iuncturarū dorsi. Secunda ps pcedit a prima iunctura iuncturarū lumboꝝ donec pueniat ad coxas. Tertia vero pars procedit a coxa vsq̄ ad genu & ibi diuiditur in tres partes quarum vna vadit per medium & ex ea efficiūtur ramusculi vniuersis lacertis corpis.

Venę nō pulsatiles duę · porta albab · Alhaguff · vena porta in quinq̄ diuidit̄ · Venę meseraicę. viij. · Alterab · Alahiuer · Venę cōcauę diuisio. · Basilica. · Alteracona · Alharac Alabti · Tarcona · Alcefal cephalica · Alachal · Mediana · Alcāczar saluatella · albāczar · Splenis phlebotomia

Alsafen *Saphena* *Scia*

Secunda pars procedit p inferiorē partē cruris donec apparet apud partē intrinsecā calcanei que vena dicit alsafen. Tertia vero pars p cedens a parte manifesta cruris vadit ad partē extrinsecā calcanei que est vena scie.

Venę vnde efficiunt rami donec perueniunt ad pedem. Cap. VI.

Venarū pulsatiliū diuisio.

Venae aūt pulsatiles ortū habēt ex sinistra cellula cordis & due sunt venę quarū altera est parua vnā habēs cellulam, hec aūt vena īgredit pulmonē & vbi diuidit & suscipit aerē a pulmōe dans ei sanguinem quo nutriatur. Altera quoq; magna duas habens cellulas & cū ascendit a corde generat ī ipso duos ramos, quorū alter ingredit cellulā cordis dexterā, deinde diuidit altera in duas ptes quarū altera tendit ad superiora corpis, altera vero ad inferiora que maior est q̄ superior. Supior aūt diuidit in duas ptes quarū vna est maior & pcedēs ab eo vadit per circuitū a sinistris pectoris ad partē dextrā donec approximatur ad subassellā, & tūc diuidit in tres ptes quarū due efficiūt, due venę maiores pulsatiles quarū altera distrahit & pducit vsq; ad partem dexteri tpis q dicit aluedag, altera vero ad sinistrā que ambe dicunt venę somnifere, q dicit subec, & etiā he diuidunt. Tertia quoq; ingredit corpus cranei p foramen q dicit alhagar & ibi diuidit in partes minutas donec efficitur ex ea retinū velū q extēsum est sub cerebro

Aluedag *Venę sōniferæ* *Alhagar.* *Velū retinum.*

Postea vero illud velū coadunat ī duas venas pulsatiles & ingrediunt corpus cerebri & ibi segreganr. Altera vero pars duarū partiū minor ascendit ad exteriora faciei & capitis & ibi diuidit inter mēbra extrinseca ad modū diuisionis tpis dicti aluerag et apparet pulsatio huius pticule venę post aurē. Pars vero descēdens a ptibus venę que orit a corde ad residuū corporis cōponitur cū iuncturis dorsi & descendit inferius & efficitur ex eo vnus ramus apud qualibet iuncturā a dextris & sinistris apprehendēs & adheret mēbris illis oppositis ram⁹ pueniēs ad pulmonē, deinde ramus veniēs inter mēbra deinde veniunt duo rami ad cellulā que dicitur alhagab, deide ramus venit ad stomachū, epar splenē, fel, intestina, renes, locū matricis, testiculos, vesicā, & virgā, & egreditur ex eo ramus p ueniens ad lacertū egredientē his locis oppositum, donec peruenit ad finē iuncturarū, & ibi diuiditur in duas partes quarū quelibet tendit versus pedes & in ipsis diuiduntur, veruntn̄ p fundi sunt, de qbus aliqd apparet in radicibus coxarū que dicitur al arbitin, & apud os q dicitur alcab, que intrat ab extrinseca pte pedis.

Aluerag *Alhagab* *Alarbiti* *Alcab*

De dispositione mēbrorū eorūq; natura & operationibus. Cap. VII.

natura & cōplexio cerebri. *Vētriculi cerebri opatiões* *Cerebri diuisio*

Cerebrū frigidū & humidū est cū equalitate & factū est sic p multitudine suorum motuū vt non exsiccetur, & oriuntur ex eo plures nerui q cito dissoluūtur p pter eorū hūiditatē in imaginatione & cito recipit, opationes aūt ventriculorū cerebri sunt tres imaginatio, cogitatio, & memoratio, diuiditur & cerebrū in duas partes & in his ambobus ventriculis cerebri anterioribus decoqutur vitalis spiritus ascēdēs ad eos a corde p venas ex qbus efficitur velū retinū extensum sub ipō cerebro & ibi dissoluitur & subtiliat & egrediuntur eius superfluitates p nasum & palatum & efficitur spiritus animalis, & fit inde sensus visus, auditus, odoratus, gustus, & aliquid de sensu tactus, & cū hoc fit imaginatio deide trāsit spiritus animalis ad ventriculū mediū, & in eodē etiā retino velo subtiliat maxima subtiliatiōe donec fit purus & mundus & qd fuerit ī medietate cerebri facit cogitationē visum cognitionē & intelligēnā, deide transit iterū hinc spiritus ad finē cerebri q locus maior & nobilior est ceteris ventriculis cerebri, & subtiliatur multū ad hoc exigit magis de subtilitate & puritatis excellentia ad reminiscēdū ea que preterierunt & quorū tēpus est antiquatū & est quidē apud transitū q est inter mediū ventriculum & vltimū frustrū de substantia ipsius cerebri, simile vermi & dicitur altenubra q aperitur & clauditur, & cū aperitur trāsit spiritus animalis de ventriculo medio ad ventriculū vltimū nec hoc fit nisi in hora necessitatis tm̄ vt reminiscatur q oblitus est, & qn̄ cogitare intēdit q preterit q nisi aperiatur hic transitus nec transeat spiritus ad posteriora cerebri nihilhomo reminiscitur nec respondebit quidq; ad id de quo interrogatus fuerit, hoc cāūt diuersificatur in hoibus scdm sui apertionis & clausionis pmptitudinē atq; tarditatē. Nam is in quo apertio huius transitus prōpta extiterit erit purus pmptus ad respondendū. Cui vero illius apertio pigra fuerit, & eius memoria tarda et difficilis erit & tardus in respōsione. Quod vero equalis & tēperatus in apertiōe & clausiōe fuerit, erit homo sapiēs & intelligēs, puisor & speculator & oibus operationibus intellectus cōpletus. Qd si acciderit huic meatui infirmitas a flegmate aut aliq huiusmodi priuabitur vtiq; ab vniuersis pdictis operationib⁹ & dicitur tūc al astas seu alsachassen. i. cōgelatus. Si vero nihil defecerit dicetur obliuio.

Superfluitatū a cerebro purgatio *Sensuum ortus* *Imaginatio* *cogitatio* *Intelligētia* *Reminiscētia* *altēubra*

De dispositiõe oculi & eius tunicis. Ca. VIII.

Oculi cõpositio

Complexio oculi manifesta est in calidi tate & humiditate; & est cõpositus ex vij. tunicis & tribus liquoribus in nullo aut horũ liquorũ & tunicarũ cõsistit visus nisi in liquore grandineo & est ille q est rotundus & albus existens in centro oculi, reliq vero liquores & tunice creati sunt ad vtilitatem huius grandinei liquoris q dicit alretoba algeledia.

Alzegia

Cõpositio aũt oculi est hoc modo, qm neruus cõcauus q prior est neruis orientibus a cerebro exit a craneo ad fundũ superficiei oculi. Super quo sunt due q sunt pellicule cerebri & cũ egrediunt de craneo & existũt in substantia oculi separatur pellicula & fit velũ & cooptoriũ sup totã substantiã superioris oculi & appellat hoc cooptorium dura tunica & ex ea diuidit subtilis pellicula & efficit cooptorium velũ sub tunica dura & appellat tunica secundina & dilatat ipsemet neruus & efficitur ex eo tunica, sub tunica & vocat tunica retina.

Dura tunica — *Tunica secũdina* — *Tunica retina*

Postea vero efficit in medio huius tunice corpus tenerũ & humidũ in colore vitri & appellatur liquor vitreus. Deinde vero efficit in medio huius corpis aliud corpus rotundũ, & est illud de quo dixerunt q similat grãdini. Veruntñ est in ipso aliqd de superficie & circũdat liquor vitreus ipsum grandineũ qsi eius medietatẽ & vltra reliquã medietatẽ orit corpus simile tele aranee fortis splendoris & appellatur subtilis tunica arenosa, deinde oritur super isto corpe aliud corpus descẽdẽs in colore albuminis oui qd appellat liquor albuginosus, & deĩde orit sup hoc corpe corpus tenue q fert intus in loco vbi intrat liquor albuginosus & pars de eo fertur extra cuius color diuersificat qm aliqd de eo est vehemẽtis nigredinis. Aliquid vero debilis nigredinis, & aliqd cœlestis coloris q dicit azrac, in medio aũt ipsius versus liquorẽ grandineũ est foramẽ q dilatatur & cõstringit vicissim in qntitate rei grandinee ad lucẽ & cõstringit ad lumen forte & dilatat in obscuro & hoc foramen dicit pupilla oculi q arabice appellat alhadra, & appellat hec tunica subtile velamen vueũ & orit sup hoc velamine aliud velamẽ q coopit corpus durum & albũ simile subtili parascidi de cornu q qde velamen appellat tunica cornea. Sed colorata est colure ipsius tunice que sub ipsa est que dicitur vuea queadmodũ si qd adhereat posterioribus vitri q colorabit colore illius loci vitri sibi adherẽtis q color ascẽdens supra illud occupabit illud nõ tñ totũ sed vsq ad locũ nigredinis oculi & est corpus albũ durũ adherẽns et & arabice maltahan & illud est albedo oculi & puenit ad ipsum a tunica existente super craneum.

Liquor vitreus — *Tunica subtilis arenosa* — *Liquor albuginosus* — *Azrac* — *pupilla oculi* — *Alhadra* — *Velamẽ subtile vueum* — *Tunica cornea* — *maltahã*

Tunicarũ ortus & de earum discordia

Ortus aũt cornee est a dura pellicula. Sed ortus vuee a pellicula q dicit almesimia. Ort9 aranealis a tunica retina. Et iam quidẽ discordes sunt autores in huiusmodi tunicis qm alij dicunt q sunt septẽ alij.vi.alij.v.alij.iiij.alij.iij alij vero.ij. Veruntñ discrepantia inter eos nõ est in re sed verbo tantum.

De dispositiõe auris & ei9 natura. Ca. IX.

Obiectũ auditus — *Os lapideum*

Auris frigida & sicca est cuius obiectũ est aer, eius vero dispositio est qm ei9 meatus cõsistit in osse duro q appellatur os lapideũ & est multe obliqtatis cui presentatur sensus auditus p neruũ productum a quinto pare neruorum cerebri.

De dispositiõe nasi & eius natura. Ca. X.

Odorat9 obiectũ — *Gal.*

Nasus frigidus & siccus cuius obiectũ est fumus eius vero dispositio i ramo Sed eius transitus diuidit in duas partes, quarũ vna tendit ad os; altera vero ascẽdit donec puenit ad os q simile cribro ante additiones cerebri similes extremitatibus mamillarũ & in isto meatu existit olfactus in primo aũt existit aspiratio scdm opinionẽ Gal: alius quoq dixit q olfactio fit etiã cum anteriori parte neruorum cerebri.

De dispositiõe lingue eiusq natura. Ca. XI.

Gustus obiectũ — *Saporis spẽs octo*

Natura lingue calida & humida cuius obiectũ est sapor, dispositio aũt eius est qm est caro mollis alba in qua conueniunt vene tenues plene sanguine & ex hoc resultat rubedo eius, & sub ea sunt vene & arterie cui qde deseruiunt sex lacerti scdm q verificatũ est, & sub ea sunt duo orificia ex qbus pcedit saliua, species aũt saporũ sunt octo, dulcedo, amaritudo, acetositas, salsedo, pinguedo, acuitas, stipticitas, põticitas, & insipiditas.

De dispositiõe meri & eius natura. Ca. XII.

Locus meri — *Meri cõpositio*

Meri est mẽbrũ ad frigiditatẽ & siccitatem declinãs & ipsum est meatus p quẽ vadunt cibus & potus ad stomacum, & ipsum est de pte gutturis vsq ad locũ q dicit trachi & est positũ inter cannã pulmõis & partẽ ceruicis ligatũ sup velamine cũ colligatis pelliculis & est cõpositũ ex duabus tunicis, quarũ vna occupat alterã, tunica vero intrinseca cõiuncta est ex pribus pcedẽtib9 p longum extrinseca vero ex pte vna pcedẽte p latũ, deinde fit rotunda donec fit ad modũ gutturis, & per has tunicas fit transglutio.

De dispositiõe stomaci eiusq natura. Ca. xiij.

stomachi cõpositio

Stomachus frigidus est & siccus, nam in neruis abũdat, eius vero dispositio est qm cõpositus est ex duabus tunicis que sunt

velamina stomachi. Veruntū appropriat̄ stomachus in sua pellicula intrinseca, cū q eū circuit q agit in ipsum, vt retineat cibū donec digeratur, & ex sui ꝓprietate similiter est q intrinseca pellicula est ex neruis, extrinseca vero ex carne, & eius ꝓpriū est qd̄ q̄ntūcunq suū caput inferius q est meri tendit inferius dilatatur & fit ad modū vasis rotundi longi colli declinās ad partē sinistrā, sed fundū eius declinat ad dextrā, & in fundo eius est foramen strictū q dicitur porta, q est qa cū stomachus occupat cibū & cōstringit̄ in se obturatur porta & claudit̄ vt de eo non possit egredi nec cibus nec aqua donec coquat̄ q superius est postmodū vero aperit̄ in hora cōplemēti digestiōis, & cōtinuat̄ stomaco intestinū q dicit̄ duodenum. Epar quoq occupat stomacū a dextris vt ipm calefaciat. Splen vero a sinistris eū circūdat.

Stomaci propriū

De dispositiōe Gutturis q est canna pulmonis & sui natura Cap. XIIII.

Guttur calidū & humidū est, & est positū interius & apparet extra & a posterioribus suis stat meri, pars aūt qua adheret sibi meri est mollis. Relique vero sue partes sunt dure. Est aūt ipsum guttur cōpositum ex cartilaginibus ad modū annulorū circūdantiū. Sed nō cōpleta imo ad q̄ntitatē duarū tertiarū partiū circuli, & vadit inter eius extremitates pellicula p lineā rectā et pueniunt inter ipsam molles pellicule, & gibbositas gutturis est versus exteriora corpis que tactu manus pcipit̄, pars aūt recta de eo sita est a posterioribus adherens ipsi meri, q si imaginatus fueris arundinē scissam per longū, de qua ablata sit tertia pars, & due partes remanserint et supposita fuerit loco resecatiōis eius papiri linea cooperiēs locū defectus arundinis, deinde cōiuncta fuerit hec arundo alteri arūdini a parte papiri, tunc videbis & intelliges formā cāne pulmonis & meri. per hunc aūt meatū transit respiratio a pulmone et appositū est in capite sui velamen cooperiens ipsum in hora transglutionis vt nihil ingrediat̄ intra ipsum de his que transglutiunt̄. Nam si aliqd multū vel parū inde intrauerit, accidet ex eo in cāna pulmōis molestia offendens q̄ dicit̄ cacalac vedgadga, & incitat̄ tussis vehemens non desinens quousq egrediatur, & possibile est accidere passionē que dicitur alsarac, fuit aūt positū velamen in hoc loco vt formet̄ ibi vox. Quod est qa guttur constituit ex tribus cartilaginibus decēti cōiunctiōe ꝓ generatiōe vocis & corpe qd̄ similat̄ lingue canētis que optima est i ꝓparatiōib⁹ vocum.

Gutturis cōpositio

Forma cāne pulmonis & meri

Cacalac vedgadga

Alsarac

De dispositione pulmonis & eius natura. Cap. XV.

Complexio pulmonis est frigiditas & humiditas, eius vero dispositio est, q̄m cāna eius incipit a fine extremitatis oris donec puenit sub locū q dicit̄ alcarcona & tūc diuidunt̄ in duas partes quarū quelibet in plures partes diuidunt̄ & cōtexuntur ad inuicē & plenus fit eorū circuitus carne pulmonis in numero quorū est ista canna recta, & vene que subintrant ipsam & caro de qua plenū est corpus pulmonis in dextra cōcauitate vētris & reliqua eius medietas in cōcauitate vētris sinistra Concauitas vero superior tota est causa aspirationis. Quod est qa cū distrahit̄ pectus cū laceratis q sunt in ipso & distrahit̄ pulmo & cum pulmo distrahit̄ attrahit aerē ab extra et fit hec vna partiū spiratiōis, cū vero cōtrahit̄ pectus contrahit̄ & pulmo & tunc fit exitus spirationis q est scd'a pars spiratiōis. Iuuamenū quoq huius aspirationis est vt afflet̄ spiritus ipsi cor di respirando ab eo aerē corruptū calidū & inspirando sibi hunc aerē frigidū ꝓpter equalitatem cōplexionis cordis, ista quoq distractio pectoris ac eius cōtractio ad inspirandū & respirandum aerem est ad modum follis, quoniam cum distrahitur impletur aere quādo vero contrahitur respirat illum.

Alcarcona

aspirationis causa

Inspiratio & respiratio fit ad modū follis

De dispositione pectoris & eius natura Cap. XVI.

Complexio pectoris est caliditas & siccitas, eius vero dispositio est q̄m tot⁹ vēter in duas magnas ptes diuidit̄. s. in superiorē & inferiorē. In superiori sunt pulmo & cor, in secunda vero parte inferiori sunt stomacus & oīa intestina, epar, splen, fel, renes, vesica, & matrix, diuidit aūt has duas cōcauitates panniculus q dicit̄ alhagab q cōiunctus est in fine stricture pectoris q dicit̄ alcacz et perducitur inferius p oēs partes donec adheret iuncture. xviij. iuncturarū dorsi & sit diuidēs int̄ supiora & inferiora. Concauitas aūt supior diuiditur in duas partes quas diuidit quoddā velum per medium procedēs donec adheret iuncturis spinalis que tota ista cōcauitas superior dicitur pectus.

Totius vētris dispositio

Alhagab .i. diafragma

Alcatar

De complexione cordis & eius natura. Ca. XVII.

Complexio cordis est caliditas & siccitas, figura vero eius est ad modū pinee cuius caput grossum tendit inferius, radix aūt eius est que est caput, eius subtile tēdit

Cordis figura

superius, est repositũ inter bursam grosse pelliculę ipsum circũdantẽ. Sed non tota est adhęrens sibi imo apud radicẽ tantũ. Est aũt cordis situs in medio pectoris sed bursa sui capitis tendit ad partẽ sinistrã. Magna vero arteria orit ex eo a parte sinistra qua ꝓpter apparet & reperit pulsatio in parte sinistra, habet aũt duas magnas cõcauitates, vnã a dextris, alterã a sinistris. In radice eius est quoddã simile cartilagini & est ad modũ sedis cordi. Sunt aũt meatus a cõcauitate dextra ad sinistrã, i cõcauitate dextra sunt duo orificia, quoꝝ vnũ ingrediuntur venę orte ab epate & administrãt sanguinẽ in cõcauitate dextra cõcauitatũ cordis & propter hoc sunt pelliculę scisse ab extra intus vt ingredi possit illud ꝙ ingredit cor, p alterũ vero orificium ingrediuntur venę quę ferunt ad pulmonẽ, & est vena non pulsatilis sed eius pelliculę grosse sunt, & sunt positę vt cõseruetur motus cunctis diebus vitę hoĩs, & si bene cõsiderent hę venę inueniẽt in eis fortior motus ꝙ̃ in ceteris venis. Pulmo aũt aspiratur supra cor defendens ipsum a tactu ossiũ pectoris ante cor existentiũ. Cor vero sitũ fuit in medio pectoris vt sit ei pectus in defensionẽ & protectionem a nocumentis.

Cordis situs

Meatus cordis

De dispositione intestinoꝝ eorũq; numero & cõplexiõe. Ca.XVIII.

Omplexio intestinoꝝ frigiditas & humiditas est, alij dicunt frigiditas & siccitas. Genera vero intestinoꝝ sunt sex quoꝝ tria sunt gracilia in superioribus ventris existentia. Reliqua vero tria sunt grossa in inferioribus ventris existentia. Principiũ aũt gracilium intestinoꝝ fundo stomaci adherentiũ est intestinũ vocatũ duodenũ, post illud aũt sequtur ieiunũ intestinũ, & appellat sic qa vt plurimũ vacuũ existit, hoc aũt pluribus est de causis, quarũ vna est, qa epar attrahit ab eo plusq̃ attrahat ab alio, & hoc pręter multitudinem venarũ quę in ipso est magis q̃ in alijs, & qa magis vicinat epati q̃ cetera mẽbra. Post illud vero sequunt intestina gracilia q̃ qdem obliq̃ retorta sunt valde, amplitudo aũt hoꝝ triũ intestinorum est ad modũ intestini portanarij ꝙ dicit albnab, & est illud intestinũ ꝙ impossibile est reperiri vacuũ cibo sicut inueniẽt intestinũ ieiunum, post hoc vero sequit intestinũ cecũ arabice halciuer ꝙ est principiũ intestinoꝝ grossorum q̃ sunt rotundũ intestinũ & intestinũ diuersum ꝙ dicit cecũ qa nõ habet nisi vnũ orificiũ p ꝙ feces cibi ingrediunt & superfluitas, & p illud exeunt, cuius locus est a parte dextra

Intestina sex

duodenũ ieiunum quare vacuũ sepi9 existit

Albnab

Halciuer cecum

ꝓcedẽs p latitudinẽ ventris a parte sinistra ad modũ tabulę & dicit alcolon qa vt in plurib9 accidit ei passio quę dicitur alcolnag, post illud aũt sequtur intestinũ rectum cui inest cõcauitas ampla in qua cõgregat superfluitas cibi quẽad modũ cõgregat vrina in vesica & in pte huius intestini est anũ ꝙ dicit aldabri, sup quo est lacertus ꝓhibẽs exitũ superfluitatis donec a voluntate cogat, hoc aũt intestinũ cõpositũ est ex duabus tunicis, intrinseca & extrinseca. Intrinsecę vero adherent humores inuiscati & inuestiti circa ipsam ad modũ vasis figuli vitriati. Sunt aũt positę in eo hę duę tunicę ꝓpter sui vehementiã opatiõis quę p ipsum in ipsum agitur, & vt non de facili recipiat nocumẽta ab his q p ipsum transeũt de superfluitate cibi & de stercore. Nam possibile est corrodi intrinsecã tunicam ex aliq̃ oppressiõe passiõis fluxus sanguinis ventris de qua possibile erit euadere remanente tunica extrinseca illesa. Sed cũ passio agere inceperit in extrinsecã morietur.

Alcolon .i.colon Alcolna .i.colica Rectum Aldabri .i.anum

Recti intestini compositio

De dispositiõe epatis eiusq; cõplexione. Cap.XIX.

Omplexio epatis caliditas & humiditas respectu cordis, figura vero eius est ad modũ medietatis arcus lunę. Materia vero eius ꝓpria est ad modũ sanguinis coagulati, in q̃ cõsistit generatio sanguinis, & ex eo fit ortus venarũ non pulsatiliũ, & in eo in pte quę est versus stomacũ, ipsum quoq; sitũ est in parte dextra apud costas dorsi, & in eo sunt additiones quedã, quas possibile est esse quatuor & possibile est esse qnq;, quę qdem circundãt dexterã ptẽ stomaci vt calefaciãt & iuuent ipsum in opatione digestiõis, est aũt cõiũctũ dyafragmati et ligatũ ligamẽtis cõiũctis cum pellicula quę sup ipsum est, & orit a medio epatis vena quę dicit porta cui9 figura est figura venę. Veruntñ non retinet sanguinem, & diuidit in ptes, cuius ptes in ptes alias multas valde diuidunt, quarũ ptiũ plures pueniũt ad fundũ stomaci & ad intestinũ duodenũ & alię plures ptes ad ieiunũ intestinũ, deinde vadunt ad cetera intestina donec pueniũt ad intestinũ rectũ, hę quidẽ sunt orificia p quę cib9 attrahit ad epar nec cessant p ipsa attrahere de loco arto ad amplum donec congregatur ad venã quę dicit porta epatis. Deinde diuidit illa vena intra epar in multas minutas ptes ad modum capilloꝝ, & diuidit p eas ꝙ attractũ est a nutrimento & coquit, & transmutat illud ca ro epatis donec sanguis efficiat, a gibositate vero epatis orit vena magna ex q̃ oẽs vniuersę venę corpis ortũ habẽt sicut in anathomia venarũ ostẽdim9. Radix aũt hui9 venę diuidit

Epatis forma Epatis materia

Penularũ epatis numerus

Venę concauę diuisio

Venę magnę a gibositate ortę diuisio

intra epar in partes minutas ad modũ capilli, et cõiungunt alijs partibus minutis diuisis apud meatũ dictũ porta, et ab eis transit sanguis ad partes venarũ ex gibositate epatis orientiũ, deinde vero coadunant a suo loco arto ad locũ amplũ donec pueniat totus sanguis q oritur ex gibositate epatis ad duas alias partes, quarum vna tendit superius donec pueniat ad foramen & diuidit post gibositatẽ epatis queadmodũ in ceruice & capite diximus, scd'a vero pars descẽdit inferius ad spinale & diuidit in ptes pue niẽtes ad mẽbra q̃ ibi sunt vt ex illis nutriant.

De dispositione fellis & eius natura. Cap.XX.

fellis sit⁹ Fellis duo meatus

Complexio fellis est caliditas & siccitas est aũt situatũ sup epate calefaciẽs epar & stomachũ & attrahens colerã rub. a medio substãtie epatis, habet aũt duos meatus quorũ vn⁹ q maior est vadit ad intestinũ duodenum ad locũ vbi cõiungit hoc intestinũ intestino ieiuno & ibi adheret. Alter vero meatus q minor est ascẽdit ad fundũ stomaci supra foramen q porta nariũ dicit et adheret ibi in fundo stomaci vt ipsum mundificet & purget ab eo q in ipso ex humoribus flegmaticis grossis & viscosis coadunatur, & qñ accidit in huius meatibus oppilatio generatur in corpe passio yctericia.

yctericię gñatio

De dispositione splenis & eius cõplexione. Cap.XXI.

Splenis locus & eius duo meatus

Complexio splenis est frigiditas & siccitas. Est aũt positus in sinistra parte & est longę figurę ligamẽtis cõiunctis ligatus cũ panniculo q est super ipso, & iungit cũ stomaco a pte sinistra, & oriunt de eo duo meatus, quorũ vnus adheret fundo epatis vt attrahat col. nig. Alter vero cõiungit orificio stomaci pijciens in ipsum aliqd de col. nig. vt ipsum cofortet & cõstringat vt possit stomacus occupare cibũ donec bene in eo digeratur & vt incitetur appetitus cibi, qm in hoc humore abundat stipticitas & acetositas.

De dispositione renum & earum complexione. Cap.XXII.

Renũ situs

Complexio renũ est frigiditas et siccitas Sunt aũt positę apud iuncturas spinalis dorsi ppe epar, locus aũt renis dextri eminentior est loco sinistri, quorũ cuilibet sunt duo colla, vnũ coniunctũ venę magnę q̃ oritur a gibositate epatis a latere, scd'm aũt procedit versus donec pueniat & adheret vesicę ad hesione mirabili, & ipsa sunt meatus vrinę & dicuntur alhalbin.

alhalbin vrindes.

De dispositione vesicę & eius cõplexione. Cap.XXIII.

Vesicę locus Alhaana vel ana. Vesicę cõpositio

Complexio vesicę est frigiditas & siccitas, est aũt fons vrinę neruosa distrahit & cõtrahit ad quãlibet partẽ, cuius situs est inter anũ et pectinẽ q dicit alhaana. Est aũt cõposita ex duabus pelliculis & super eius orificio ẽ muscul⁹ cõtrahẽs & claudẽs orificium vt exitus vrinę phibeat donec a voluntate cogatur exire, vrina vero vadit ad eam a renibus p duos meatus q dicunt alhalabin, & cum pueniunt ad eam prędicti meatus decidit vna pellicularũ & vadit cũ istis meatibus donec p̃uenit ad collũ vesicę, deinde vero decidit altera pellicula & vadit ad cocauitatẽ vesicę nec attrahuntur ad eam meatus per viam rectãm sed obliquã inter tunicas vesicę, et aũt ipsa posita sapienter vt & vrina non retineatur.

Alhalabĩ duo colla emunctoria

De dispositiõe testiculorũ & virgę & ipsorũ cõplexione. Cap.XXIIII.

Virgę descriptio. Alhana

Complexio horũ oĩm est caliditas & siccitas, virga vero est corpus neruosum oriens ex osse pectinis q dicit alhana multarũ cõcauitatũ, ad quã perueniũt duę ampl æ arterię magis q̃ debeant virtuti ossi, q quidem corpus est ipsa virga, & descẽdunt a bursa meat⁹ similes canalib⁹ q dicunt albarbarin, deinde dilatant et efficiunt ex ambob⁹ intrinseca cellula cellularũ bursę testiculorũ, in qua sunt testiculi, et eueniunt ad testiculos a partibus venarũ ramosarũ ramusculi obliq multę obliquitatis quę circũdat caro neruosa alba, quę quidẽ mutat q in eo existit de sanguine quousq dealbat, & prestat ei aliqd pinguedinis spermatis, deinde vero pcedit ad testiculos & ibi p ficitur coctio & transmutatio et cõpletur sua species & fit ei⁹ natura natura spermatis & habet ibidẽ duos meat⁹ puenietes ad virgã. Desiderũ aũt coit⁹ fit cũ replent hui⁹ cõcauitates virgę grossis ventis & venę plenę fuerint, prius non cessat in districtiõe psistere ad euacuã dum q in prędictis canalib⁹ continet, & multiplicabunt emittere q in eis est prę multitudine illius materię & eius punctionis. Est aũt vna causarũ quę cogunt ipsam ad hoc, fricatio pellis quę dicit alcamin & eius discussio in corpe ipsam fricante, hoc em cogit ad extensionẽ canales seminis & emittendũ q in illis est copiose, habet aũt ipsa virga duos meatus vnũ pro semine alterum pro vrina.

Albarbarin a'sal barchachi

Spermatis gñatio

Desiderij coitus causa

Alcamin .i. pputiũ

Virgę duo meatus

De dispositione matricis & eius
complexione. Ca.XXV.

Matricis positio
COmplexio matricis est frigiditas & sic
citas. Est em̄ neruosum mēbrū cui⁹ sit⁹
est inter vesicā et rectū intestinū, sed est
super vesica. Est aūt matrix virginum & muli
erū q̄ nō cōceperūt pua, magnificat̄ aūt mulie
ribus pregnātib⁹ & pariētib⁹, & est colligata
ligamētis lenib⁹, & ipa in se est neruosa potēs
distrahi & dilatari ī horis necessitatis ad hoc et
cōtrahi & restringi ad se qn̄ nō exigit̄ districtō
& sunt posita ei⁹ ligamēta ampla & lenia, &
cōtinuant̄ ei duo canales siue duo ventriculi in
Matricis cornua
vnū orificiū cōueniētes, & habet duas additi-
ones q̄ dicunt̄ cornua matricis, in q̄rū additio
nū posteriorib⁹ existāt testiculi mulieris q mi-
nores sunt testiculis virorꝫ et ampliores et sim
pliciores, & ab eis fluit spma mulieris ad cōca
uitatē & collū matricis. Collū v̄o matricis du
rāt vsq; ad locū vbi existit desideriū venereū ꝙ
Alperag a?s tereg .i. collū matricis
arabice dicit̄ alperag ꝙ est mulieri ad modū vir
ge viri. Orificiū v̄o matricis in virgīb⁹ est co
adunatū & artū cōtextū multis ramusculis ve-
nularū q̄ q dē detrūcant̄ ī hora eruptiōis virgi
nitatū & ampliat̄, & cū cōcipit ī vtero coartat̄
matrix & restringit̄ vt nō valeat īgredi in ipsa
Almar, nad
etiā tenuis festuca q̄ dicit̄ almarnad, et cū adue
nit hora ptus aut si acciderit embriōi nocumē
tū aut passio corrūpit̄ et dilatat̄ dōec egrediat̄
Embrio. gñatio secūdū Ga.
p eā corpus embriōis. Gñat̄ aūt embrio scd'm
G. ex semīe & auget̄ & nutrit̄ ex sanguīe men
struo & pficitur forma maris anteq̄ forma
fœminę & cōiūgunt̄ embriōi de neruis eueni-
entib⁹ ad matricē ex qb⁹ nutrit̄ donec pficiat̄,
& cū pfectus fuerit nō sufficiet sibi de nutri-
mēto ꝙ ei a prædictis neruis administrat̄ &
tunc mouet̄ violento & duro motu ita ꝙ dirū
puntur ligamina & fit partus embrionis.

De dispositiōe tunicę ventris q̄ dicit̄ mirac al-
betan & sui cōplexione. Cap.XXVI.

DIcimus ꝙ sup pelle q̄ expāsa est super
vētre sunt octo musculi extendētes se
supius & īferius & p circuitū, & sub
Alcefac
istis musculis est tunica vētris dicta alcefac, &
sub ista tunica est sepū ꝙ extensum est sup ven
alcerab Alahasa Petoc
tre ꝙ dicit̄ alcerab et alahasa et petoc, q̄ sūt plēi
tudies vesicę accidūt ex ista tūica dicta alcefac.

De dispositione mamillarum & earum
complexione. Cap.XXVII.

Mamillarū cōplexio
COmplexio māillarū est frigiditas & sic
citas. Sunt aūt cōpositę ex venis pulsa-
tilibus & arterijs q̄ implent̄ genere car
Gidri
nis q̄ dicit̄ gidri alba cuius natura est sicut natu
ra lactis, fuit aūt sic ꝙ p mutatiōe sanguīs ad
gñationē lactis, queādmodū factū est epar ad
trāsmutādū cibū in sanguinē, & stomacus ad
pmutandū cibū in liquorē q dicit̄ casia, aut ad Casia
liquorē q vocat̄ chilus. Primū instrumentū in Chil⁹
trāsmutatiōe & maceratiōe cibi & eius dispo Virtutis
sitiōe in ipso corpe est ip̄m os, qm̄ p masticati naturalis
onē pmutat̄ cib⁹ aliq̄ mō ita ꝙ cōueniēs est & exemplū
dispositū sit vt recipiat coctionē in stomacho, Oris digestio
& trāsglutito cibo deponit meri ip̄m cibū infe
rius & extēdit se guttur supius & trāsit inde d
bus p ip̄m meri ad stomacū & claudit̄ porta q̄ Stomaci
est orificiū stomaci post attractionē cibi cum virtutes
virtute appetitiua q̄ est in ipso, deinde retinent
ip̄m cū virtute retētiua & pmanebit cib⁹ in eo
q̄usq; coquat̄ cū virtute digestiua, et cū pfecta
fuerit ei⁹ digestio assumit sibi stomacus p sui
nutrimēto ꝙ optunū est & relinqt residuū &
apit fundū stomaci & eius orificiū supius con
trahit̄ & obturat̄ & impellit supfluitates cum
virtute expulsiua ad intestinū dictū duodenū,
deinde ad reliq̄ intestina & retinebūt inde illud
intestina donec suscipiāt ide suū nutrimētū ad
modū actiōis stomaci ex magis dilecto, & im-
pellūt residuū ad inferiora q̄ est supfluitas, &
hoc fit postq̄ assumpserint nutrimentū suum
stomacus, epar, & venę ppinq̄ epati q̄ dicunt̄ Almar
almarbaz & dicunt̄ etiā meseraice, & sunt ve- batz .i.
nę existētes int̄ stomacū & epar, etiā postq̄ as- meseraice
sumpserint nutrimentū suū intestinū duodenū
ieiunū & reliq̄ intestina, ꝙ attrahit epar de chi
lo magis est valde quā id ꝙ attrahit stomacus,
postq̄ v̄o extiterit cib⁹ electus ī epate & ip̄m
retinuerit donec efficiat̄ sanguis electus a cęte-
ris hūorib⁹ impellet ip̄m cū virtute expulsiua
advenas circūeuntes extremitates corpis. Fel Fellis
aūt coniunctū epati factū est vt attrahat & se- operatio
questret suū nutrimentū a supfluitatib⁹ ꝙ est
co. ru. & impellit ipsam ad cistim cū virtute ex
pulsiua & nutrit̄ ex ea cū modico residuo ꝙ re
māsit in ipsa de pinguedine sanguīs. Splen aūt
factus est vt attrahat & auferat supfluitatē fę Splenis
culentā q̄ est co. ni. & nutrit̄ de pinguedine san operatio
guīs q̄ residet in ipso, Renes quoq; factę sunt Renū
vt attrahāt aquositatē remanentē cū virtute at operatio
tractiua a venis adherētib⁹ epati dōec fiat san
guis mūdus & purgatus a supfluitatib⁹ & sit
decens ꝙ nutriant̄ de eo reliq̄ mēbra & augeā
tur p ip̄m augmēto simili & cōueniēti eis. Iu- Vtilitas
uamentū pueniēs ex ipsa sequestratiōe & pur sequestra
gatiōe sanguīs a supfluitatibus maximū est vt tionis san
euitent̄ picula accidētia in his instrumētis, qm̄ guinis a
si nō attraheret fel co. ru. & remaneret cū san- supfluita
guine fluēte p mēbra insurgerēt plures ęgritu tibus
dines sicuti ycthericia & vlcera & ęgritudines q̄
dicunt̄ alharira & forica. & ęgritudo q̄ dicit̄ Alharira
alcohabitama & febres quę generant̄ ex col. Alcohabitama
b

& similia. Splen vero si non attraheret co.ni.in
surgerēt passiões. s. ycterícia nigra & morfeæ
nigrę & lenticulę & pannus faciei & leprę &
Hydropisis causa Alastesta cancer, mania & pmixtio sensus & similia. Re
nes etiã nisi attraherēt aq̃sitates a sanguine in=
surgeret ĩ corpepassio ydropica q̃ dicit alaste=
sta ascites & yposarta, & nisi essent huiusmo=
di ĩstrumēta & ipsoꝝ opatiões pmanerēt hu
iusmodi passiões in corpe cõtinue, sed postq̃
mũdificat sanguis ab huiusmõi hũorib⁹, & re
manet mũd⁹ diffundit ad totũ corp⁹ p venas
scd'm modũ quē diximus sed dixerũt qdã q̄ fleg
ma pcedit cũ sanguine & cõcurrit cũ eo vbi=
cunq̄ tendit, & nutrit de eo corpus in defectu
sanguinis & transmutat donec efficit sanguis
cõsimilis & cõueniēs p nutrimēto, & est post
tus sanguis in ipso corpe in mensura debita &
cõuenienti q̄ntitate, & trãsmutat ad singula mē
bra iuxta eoꝝ naturã ita q̄ in ossibus sit os in
carne caro, in neruo neruus, in pinguedine pin
Mēbroꝝ supfluitatū expulsio guedo, in vngula vngula, in capillis capillus, &
expellũt postea mēbra supfluitates ipsius post
acceptionē nutrimēti eoꝝ q̃ supfluitates sunt
sudor stercus, sputũ, lacrimę oculoꝝ & sordi
cies aurium & similia. Aquositas v̄o cũ puenit
ad renes attrahũt ab eis q̄ purũ est de pingue=
dine sanguinis q in eis est trãsmittētes residuũ
ad fel, & cũ fuerit in felle occupat illud fel &
retinet & attrahit de eo q̄ residit de pinguedi=
ne sanguinis expellēs supfluũ extra corpus per
vrinã. Hę qdē supfluitates p̄dictę nõ frustra
fuerunt ab excelso creatore createę sua sublimi
sapiētia, nihil em̄ huiusmodi creatũ est absq̄ ra
tione & causa in hoꝝ opatiõe. Quod est qa p̄
dictę supfluitates ex attractiõe fellis habēt du
os meatus quoꝝ vnus est ad impellendũ p eũ
de colera ad intestina vt ĩtestina attrahãt de ip̄a
ad expellendũ supfluitates & fęces extra cor=
pus. & nisi hęc retinerent fęces & remanerent
inuiscatę intestinis, & impellit de parte residua
fellis ad stomacũ aliqd vt iuuet stomacũ ad di
gerendũ cibũ, & splen transmittit de co. ni. ali=
quid ad orificiũ stomaci & mouet sua acetosi
tate & stipticitate, deĩde exit cũ exitu supfluita
tum. Supfluitates aũt grossę habent etiã iuua
mentũ ad officiũ nutritionis, qa residuũ ipsaꝝ
transmittit ad intestinũ rectũ, & ppter hoc fa
ctum est hoc intestinũ cõcauũ amplũ vt susti=
neat oēs fęces, nã nisi hoc esset cogeret homo
frequenter surgere ad expellendũ supfluitates
siue magnas siue paruas in qualibet hora. Re=
nes quoq̄ attrahũt aquositatē sanguinis vt di=
ctum est, & nutriunt ex vnctuositate sangui=
nis, ex eo. s. q̄ magis eis cõuenit, deinde v̄o su
perfluũ expellũt ad duos meatus q in eis sunt
sapientissime facti. Quod est qa nos videmus
vesicã qñ apitur & non exit ex ea ventus, & p
illos transit aquositas sanguinis quę est in vri=
na, & hoc est quia hi meatus decidunt & ape=
riunt vnã cellulã vesicę, & vadunt inter cellu=
las donec pueniunt ad collũ, deinde decidit al=
tera cellula, & ex hoc sequit q̄ qcq̄d ingredi=
tur concauitatē cellulę adhęret intrinsecę cellu
lę, & cum plena est cõiungunt cellulę magis &
in orificio meatuum, ita vt non fiat possibile
aliqd retrocedere vrinę puenientis ad vesicam,
nec desinit semp attrahere vrinã ad vesicã do=
nec impleat, sed & cum plena fuerit requiritur
musculus q retineat orificiũ vesicę, deinde cõ
trahit vesica ad expellēdũ vrinã extra corpus.

De differentia quę est inter cibum & medicinam. Cap. XXVIII.

Scias q̄ opatio cibi ĩ corpe cõtrariat opa
tiõi speciei medicię ĩgredientis corpus, qm̃
cibus trãsmutat in suũ nutrimentũ & assi
milat ei et corp⁹ ex eo sustētat et augeat p ip̄m.
Cibus etiã pcedit ab ĩteriorib⁹ corpis ad sua
exteriora & extrēa. Spēs v̄o medicinalis attra
hit hũores ab oĩb⁹ extrēitatib⁹ eius ad intrinse
ca. Spēs v̄o laxatiua expellit humores a corpe
Simile attrahit sibi simile virtute et pprietate ppria. Laxatiuoꝝ em̄ q̄dli
bet pprietatē habet attrahere hũorē sibi similē
sicut scãonea cuius ppriũ est attrahere co. ru.
Carbac. vel sicut carbac cuius ppriũ est attrahere co. ni.
Ellebor⁹ & quēadmodũ colloq. cuius ppriũ ē attrahe
re flegma, & almezerion cuius ppriũ est attra
here aquã citrinã a corpibus ydropicoꝝ. Sed
cũ ista cõponunt adinuicē resultat ex eis medi
medicinarum laxatiuarum opatiões cina cõis ad expellēdũ hũores cõpositos. Et iã
qd' dixerũt qdã medicoꝝ q̄ medicina laxatiua
cũ puenit ad stõm, attrahit hũores ab extrēita
tibus corpis dõec reducunt ad stõm, deinde de
ponit cũ ipsis p secessum. Alij quoq̄ dixerunt
q̄ medicina miscet cũ nutrimento & pcedit cũ
eo p venas & mēbra, & tunc adhęret medicina
illi hũori quē sua pprietas est attrahere, & re=
dit cũ eo retrorsum ad stõacũ, deinde emergit
Rasis cũ secessu. Rasis v̄o dicit q̄ cũ puenit medici=
na ad stõm attrahit q̄ ppinquũ ē sibi de hũore
& cũ puenit ad ĩtestina attrahit silr q̄ ppĩquũ
est ipsis intestĩs, nec vltra redit ad stõm q̄ ē qa
nõ inest stõ de virtute expulsiua nisi modicũ ĩ
intestinis aũt fortior hęc virtus existit q̄ ĩ stõ.
Signũ aũt hui⁹ est, qa ĩtestina expellũt supflui
tates cũ duab⁹ cellulis, stõ. aũt cũ vna tm̃ expel
lit q̃ est exterior, & ab ea est virtus laxatiõis, &
magis pximũ q̄ hic cũ corp⁹ sapiens et pfecte
dispositũ fuerit, & cũ puenit aliqd' laxatiuoꝝ
ad stõm siue iuuet ab ipso stõaco siue non, at
trahet hũorē quē ppriũ ei⁹ ē attrahere siue p

pinquũ siue remotũ p modũ q̃ trãsit nutrimẽtũ p corpus, & si fuerit ꝓpinquus cito puenietad itestina quẽ cũ secessu expellẽt. Si ṽo humor remotus fuerit, ibit p venas a lõge donec pueniẽs ad intestina expelliit ipm. Cũ aũt humor a longe trahit molestius est corpi & accidit ex eo dolor & angustia magis scdm longinq̃tatẽ mẽbroꝝ ab intestinis & ipsoꝝ ꝓpinquitatẽ erit additio & diminutio in huiusmodi p̃dictis accidẽtibus. Si ṽo hũor in manibus extiterit, ꝓcedet prĩo p venas q̃ sunt sup spinale dorsi, deinde vero p venas q̃ oriunt ex gibositate epatis, postea p venas q̃ sunt sub epate ad loca q̃ dicunt almarbacz, deide vero ad orificia venarũ adherẽtiũ intestinis, deinde foras expellit. Si ṽo humor fuerit in pedib⁹ ꝓcedit primo p venas pedũ, postea p venas quę sunt sub dorso, post p venas gibositatis epatis quæ dicunt alzirin, postea p venas existẽtes in corpe epatis, postea p venas existẽtes sub epate postea ṽo p orificia venarũ intestinis adherẽtiũ, deinde vero p secessum deponit. Si vero hũor fuerit in gutture & canna pulmonis, attrahet ipsum medicina a stomaco p meri mediante ad heranna q̃ est inter tunicã intrinsecã ipsius meri & guttur & id q subest, donec descẽdet humor ad stomacũ, q qdẽ impellit ipm inferius Sed ille hũor necerit calidus nec multus. Similiter est de hũore descẽdẽte a pectore pulmone & corde ad stomacũ, qa impossibile est multiplicari hũores in instrumẽtis spiritus, cor eñ nõ ꝓducit hũores acutos nec alios. Nam si ibi gñarent, mox interficerẽt siue acuti siue nõ acuti essent. Si ṽo hũor extiterit in capite, attrahet ipm stomacus p meri & fluet p ipm paulatim & p gingiuas & guttur. Sed hoc nõn fit in hora vigilatiõis, qa in capite meri est musculus vigorosus in deglutiõe, & cũ descẽdit humor in hora vigilię p palatũ & guttur ad meri, sentit ipm hõ & expellit ipm p sputũ anteq̃ p ueniat ad meri. In hora vero dormitionis possibile est hũorẽ trãsire ad stomachũ p meri preterq̃ ipm sentiat. Est aũt illud ex supfluitatib⁹ cerebri subtile & cõtinuũ non inducẽs stomacho dolorẽ & molestiã aut sincopim nisi fuerit in illis causa q̃ induceret hęc talia vel p se ipsas vel p aliud ꝓpt q fit stõaco necesse vt mũdificet illud ab eo. Si vero hũor fuerit in venis cerebri, attrahit ad venas corporꝫ q̃ dicunt alnãdgin, postea ad venas iuncturarũ dorsi sub panniculo, deinde ad venas gibositatis epatis, quousq̃ descendet ad intestina & ab eis expellitur foras. Medicina vero cũ qua medicat pulmo intus prĩo vadit p meri ad stomacũ & ad portã intestini recti, postea ad venas epatis & intestinoꝝ & ad venas inferiores epatis, deide transit per venã amplã concauã, deinde ad cor tunc vero puenit ad pulmonem.

almar bacz. i. meseraice

alzirin

Post capitales medicinas dormiendum

algnadin

De gradib⁹ eductiõis hũorũ cũ medicina laxatiua supfluitatum. Cap. XXIX.

CVm sumpserit qs medicinã ꝓpriã ad euacuandũ co. ru. medicina illa primo euacuabit co. ru. & si resederit de virtute medicinę in corpe post exitũ col. rub. educet flegma post illud co. ni. Si vero ꝓprietas medicinę fuerit euacuãdi flegma educet prĩo flegma cũ facilitate, deinde vero si de sua virtute in corpe resederit post egressum flegmatis educet co. ru. q si adhuc de sua virtute resederit euacuabit co. ni. Si ṽo ꝓprietas medicinę fuerit euacuandi co. ni. educet ipsam prĩo, & post ipsam co. ru. deinde vero flegma scdm virtutẽ medicinę remanẽtis in corpe. Qd' si medicina fuerit cõposita ex diuersis specieb⁹ ad euacuãdũ oẽs hũores, prĩo educet co. ru. cũ ipsa subtilior sit ceteris hũoribus & velocioris motus, post ipsam ṽo flegma ꝓpter sui mollicię, vltĩo vero co. ni. ꝓpt sui grauitatẽ. Si vero remanserit in medicina de virtute post hoc, & fuerit in ipso virtus vincens naturã, apiet orificia venarũ & educet sanguinẽ. Quaꝓpter expedit reprimere virtutẽ medicinę & cõstringere laxationẽ alio qn hõ pdit. Species laxatiuę laxãt, qppe altero istoꝝ modoꝝ triũ. s. aut p inpressionẽ sicut mirabol. & interius granati, vel p lubricationẽ sicut psiliũ, vel p acuitatẽ & violentiã sicut scãmonea & esula & hijs similia. Eoꝝ qdẽ q̃ euacuãt co. ru. potissima est scamõ. q̃ pparata est sicut decet, & mirabol. citrini, aloes violę, pruna & lebleb & sucus granatoꝝ acetosorũ expressoꝝ cũ suo cortice & fructu, q̃ ṽo laxãt co. ni. sunt carbac nigra, lapis armenus, epithim. agaricũ, mirabol. ni. & basbazig. Quæ ṽo laxãt flegma eoꝝ forti⁹ est colloq. centaurea minor turbit semẽ angeda & medulla cartami. Eoꝝ aũt q̃ laxãt aquã citri. forti⁹ est almezerion, euf. esula, yrsa et cacia; q̃ vero educũt sanguinẽ sunt species mortiferę q̃s non decet nobis mẽorare, & species etiã acutę qñ excedũt educunt sanguinẽ. Medicinę vomitiuę sunt goz alkimegerion mẽbe ezg alcarbac ni. alcũdex grana sebres & semẽ altacas. Quę aũt faciũt vomere cũ facilitate sunt aq̃ ca. aq̃ aluminis sal indi cepa handenas baurac & aq̃ decoctionis frumẽti & similia.

Medicĩæ laxatiuæ trib⁹ modis soluũt

Medicĩæ col. ru. euacuãtes

Medicĩæ cole ni. educentes

Carbac. elle. ni.

basbazig

Educẽtes phlegma

Angeda

Aquã citri. soluẽtes

Yrsa

cacia

Sanguinẽ educẽ. sũe mortiferę

Medicĩæ vomitus

goz

alkimegerion

membe

ezg

alcarbac

alcũdex

grana

febres

semen.

alcatas.

De cõposiniõe medicinarũ laxatiuaꝝ. Ca. xxx.

QVando volueris cõponere aliqd' laxatiuum, accipe de quolibet quantitatẽ vnius potionis & cõmisce illa & constitue vnam potionẽ ex cõposita

Hãdenas

iuxta pportionē numeri simpliciū. Verbi gratia. Si volueris euacuare col.ru. & nig. & flegma accipiemus de scamō.3.tertiā & de colloquint. duas tertias.3. & de epithimo.3.iiij.& ipsis cōmixtis, accipiat de toto tertia pars secūdum pportionē specierū que sunt tres & non cōputet in hoc pondere id q cū eis admiscetur causa preparationis specierū sicut mastix quae intrat in pillulas G. & sicut bdelliū q intrat in pillulas alcebay & similia, & sicut aromata q intrant in cōpositione yerarū & pillularū cothiarum. Item aliud exemplū ad hoc. Si intendimus cōponere medicinā ex quinq speciebus aut sex aut.x. necesse est nobis primo scire quātitatē potionis de qualibet & hoc quidē inuenitur suo loco de preparatione specierū & earum pondere, & deinde accipiemus de illa specie quantitatē vnius potionis cōpletę quēadmodū dictū est. Quod est qa si voluerimus cōponere medicinam de scamō. collogn. bdellio epithimo, elleb. nigro turbit agarico violis & aloe. Accipiamus de scamō.3.ß. de epithimo.3 vi, carbac.3.ij, agarici.3.ij. mastic. ℥o & bdellij quantitatē medio crē & cōstituemus potionem de toto isto cōposito octauā partē ponderis quantitatē totius, qa laxatiua que in ipo cōtinent sunt octo numero, & non cōputabimus in hac summa masticē & bdelliū, erit aūt octaua pars huius.3.iij. minus media ps octaue partis. Si vero intendis educere certū humorem triplicabis pondus specierū quarū pprietas est ipsum educere, & si volueris pones de illa specie medietatē sumptiōis & hoc scdm q inducet necessitas. Necessitas aūt cōpositionis medicine fuit, pter hoc quia si possibile esset medicari qcqd accidit ex languoribus in humano corpe cū medicinis simplicibus, non cogeremur ad cōponendū illas, sed illud impossibile est propter septē causas quas mox exprimemus. Quarū vna est si voluerimus calefacere aliquod corpus in aliquo determinato gradu & non inueniat medicina simplex facies illud determinate, quod est qa medicina sanatiua egritudinis esse debet eius potentię cū egritudine, pter q fuit nobis necesse miscere duas species diuersas quarū vna excedat temperamentum in multa qntitate, altera vero debilior sit ea in virtute ita q cōponitur ex eis medicina temperata caliditate. Scda causa est qm possibile fit q vna species iuuatiua non potest suū iuua nentū cōplete pficere nisi misceat cum ea specie & tunc fit facilis eius operatio ad sanationem, exemplū adhoc. Modus faciendi marham qd' fit ex rebus mineralibus sicut martac & cerusa & limatura ferri & similibus, cuius cōplementū haberi non potest, nisi misceatur cū eis oleū vel acetū aut vinū aut pinguedo & similia, aut aliqd' genus gūmi vt dissoluat per alia ab eis. Tertia causa est qm possibile est q sit aliqua species conferens iuuamentū & in aliqua egritudine, & cū hoc cōfortabit aliqd' membrū cū lesione tū alicuius alterius mēbri. Fuit ergo nobis necesse miscere illā cū alia specie p q tollat nocumentū illius alterius mēbri. Verbi gratia, quēadmodū admiscemus castoreum opio vt frangat potentia opij. Quarta causa est grossities substantię ipsius speciei, q si volumus transmittere ad loca remota non pueniet adea, ppt ei⁹ grossiciē, nisi misceat cū aliq q sua subtiliatione pducat illā ad loca illa quēadmodū admiscem⁹ semē apij gūmis i passione bursę, & sicut miscemus bonas species & subtiles cū terra sigillata in egritudine sputi sanguīs a pectore & pulmōe. Quīta causa est qm sunt aliquę res cōferētes qbusdā egritudinib⁹ aut sunt aliquę ipsorū cōferētes certis corpib⁹ & cōplexiōib⁹ quāobrē puidet medicus habere penes se cōpositionē medicinę aptā pluribus egritudinib⁹ sicut est tyriaca, qm in qntū est in ipsa de carne tirorū confert venenis & rebus mortiferis, in eo aūt q est ibi de opio confert fluxui, sed in eo q est ibi de terra sigillata confert sputo sanguinis, in eo ℥o q est ibi de seminibus cōfert retētiōi vrinę. Sexta causa ē qm cogimur qnq educere diuersos hūores de corpe vnde fit nobis necesse cōponere medicinam diuersas species cōtinentē quarū qlibet p priū educet humorē, quēadmodū est cōpositio pillularū G. ex aloe scamō, collogn. & absinth. Nam in eo quod est ibi de scamō. educet coler. rub. In eo vero quod est ibi de collogn. educet flegma. Septīa causa est qm possibile ē In multis & diuersis egritudinibus valere vnā solam speciē sicut sua natura extendit, ita q in sui opatione non requirit aliā. Verūtn ipsa est fœtidi odoris sicut est haltith. Fuit ergo nobis necesse miscere cum ea aliqua aromata sicut darsen, asarū & similia. Et sicut i carbac ad miscemus daucum & semen apij ciminum anisum & similia.

Alcebay

Causæ necessitatis cōpōnis medicinarū septē

1

2

Marham

3

4

5

6

7

Haltith

Darsen

Carbac

Elle.

De operatione cōpositionis specierum sequitur. Cap. XXXI

Quando fuerit aliqua species quæ ingreditur cōpositionē alicuius medicinę cōpositę fortis virtutis, oportet cōponere de ea in ipsa cōpositione in modica quantitate, sicut est opiū in virtute infrigidationis. Et sicut eusorbiū in virtute calefactionis si vero fuerit debilis virtutis ponemus de ea multum, sicut frondes rosę ex debi

litate virtutis infrigidationis quam habent & anisum ex sua debilitate virtutis caliditatis. Si vero fuerit species multi iuuamenti debilis virtutis ponemus de ea in multa quantitate vt sit eius quantitas cum additione sui sufficiens ad resistendū ei cui deberet resistere qñ esset fortis in virtute. Si vero fuerit aliqua species debilis in sua virtute & modici iuuamenti, oportet ponere de ipsa quantitatē mediocrē sine additiōe & diminutione, quia non est multū ponendū de ea, eo ꝙ pauci iuuamenti est nec oīno remouenda qa debilis virtutis est. Sed si fuerit species fortis virtutis & pauci iuuamēti oportet ꝙ ponatur de ea in modica quantitate valde, ita vt non possit inueniri minor illa.

TRACTATUS QUINTUS DE DISpositione corporis, qui continet. Cap. vnicum.

Corpis dispōnes tres
Dispositiones corpis sunt tres. s. sanitas egritudo, & id ꝙ neq; sanitas neq; egritudo est. Et dico ꝙ oportet medicum scire qd est sanitas quę est eius finis & intentio, etiā qd est egritudo, & qd est id ꝙ neq; sanitas neq; egritudo est. Qui em̄ hęc tria ignorat medicinę artē non exerceat.
Sanitatis terminus
¶ Terminus sanitatis est ꝙ sit corpus in modo quo suę naturales opationes scd̄m modū naturalē consistant.
Egritudinis terminus
¶ Terminus vero egritudinis est qđ sit corpus in modo transgrediente modū naturalem in quo. s. suę opationes sine medio sentiūt
Sanitas triplex
nocumentū. Sanitas aūt dicit̄ trib⁹ modis vno
modo sanitas pfecta & est ꝙ sit corpus bonæ
1 generationis cū ex vtero orit̄, & sua membra
optimę cōpositiōis & eius cōplexio ęqualis &
hoc est principiū tēperatæ sanitatis quę pfe-
2 ctior & melior in suo gradu existit. Scd̄o mō
dicit̄ ꝙ sit corpus sanum aeri, & conueniēs tē-
3 pori cibo & regioni. Tertio modo ꝙ sit corp⁹
ęquale & bonę cōpositionis in annis. Verum-
tamen non prolongant̄ ab ęquali cōplexione
qñ quolibet istoꝝ triū modoꝝ dicitur sanitas
Egritudo triplex naturalis. Similiter & ęgritudo tribus modis
dicitur, vno modo ꝙ sit corpus corruptę ge-
1 nerationis in vtero et sua mēbra inęqualia atq;
cōplexio, & ꝙ ipse in sua cōplexione vniuersa-
2 liter inęqualis psistit. Secundo modo ꝙ accidit
ex corruptione aeris & ex tpe cibo & regione
3 & similibus. Tertio modo ꝙ sit ex diminutiōe
ęqualitatis cōplexionis corpis & sui cōpositi-
onis sicut esse aliq̃ mēbra eius ęqualis cōplexi
onis & cōpositionis. Aliqua vero inęqualia q̃
Sanitas in tribus existit libet hoꝝ trium modoꝝ dicit̄ egritudo natu-
ralis. Sanitas aūt cōsistit in tribus, quoꝝ vnū
est ęqualitas cōplexionis mēbroꝝ consimiliū 1
partium. Scd̄m ęqualitas cōiunctiōis mēbro 2
rum instrumētaliū. Tertiū est ęqualitas toti⁹ 3
corpis. Et quia modi sanitatis sunt tres, sequit̄ Egritudinis modi tres
modos ęgritudinis esse tres. Vnus est ęgritu-
do accidens mēbris cōsimiliū partiū. Scd̄us est 1
ęgritudo quę accidit in mēbris instrumentali- 2
bus. Tertius est ęgritudo cōmunicans mēbra 3
consimiliū partiū & mēbra instrumentalia q̃
dicit̄ solutio continuitatis. ¶ Illud aūt ꝙ neq; neutri etiam tres modi
vere sanitas nec ęgritudo est tribus modis est.
Aut ꝙ sint in corpe simul sanitas & ęgritudo 1
in diuersis membris, sicut hominis corpus cęci 2
aut claudi, aut ꝙ nullū membroꝝ sit in bona 3
pfectione sanitatis quēadmodū corpus senis,
aut ꝙ sit corpus in aliquo tpe sanū & ī aliquo ęgrum. Verbi gratia ille cuius cōplexio fuerit calida vt in pluribus ęgrotabit in ęstate in hyeme vero sit sanus. Cuius aūt complexio fuerit humida ęgrotabit in pueritia vt plurimū, in senectute vero erit sanus & econtrario.

TRACTATUS SEXTUS DE DISpositione ęgritudinū, qui diuidit̄ in ca. viginti quinq;. Cap. I.

Egritudines mēbroꝝ cōsimiliū ptiū sunt octo
Aegritudines cōplexionis mēbroꝝ cōsimiliū partiū sunt octo, quoꝝ. iiij. simplices sunt, calida, frigida, sicca & humida, cōposita vero sunt calida & humida, calida & sicca, frigida & humida, frigida & sicca. Siue sint ęgritudines in sua qualitate simplices, siue ex causa humoris.
Egritudo cali. simplex
Aegritudo ca. absq; humore est sicut febris ptisis & febris effimera quæ generatur ab excessu caloris solis, aut ex tristitia, aut ex labore & ex suspirijs & similibus.
Egritudo ca. hūoral.
Aegritudo vero quę fit ex causa humoris, vt apostema & febres putridæ.
Egritudo frigi. simplex
¶ Aegritudo autem frigida quæ generatur sine humore est sicut amissio sensus ex frigore quæ dicitur
Algamor .i. cōgelatio.
algamor. i. congelatio, & sicut
Harcha
harcha. i. motus capitis inuoluntarius accidens, absq; pręcedente euacuatione.
Egritudo fri. humo.
¶ Agritudo autem frigida ex causa humoris est sicut amissio medietatis partis corporis quæ dicitur
Alpelag .i. palisis
alpelag & ægritudo quæ dicitur tortura faciei arabice
Hallacna
hallacna.
Egritudo sicca simplex
Aegritudo sicca absq; humore est illa quæ accidit corpori ex siccitate in hora euacuationis repletiōis.
Egritudo sicca. hu.
¶ Aegritudo autem sicca quę accidit cum humore est sicut cancer & dura apostemata quæ fiunt ex colera nigra.
Egritudo humi. simplex.
Aegritudo vero humida sine humore est quod sit corp⁹ hūidū natura, aut loc⁹ apatis sit hūid⁹.
Egritudo humida humo.
Aegritudo vero hūida q̃ accidit ex causa hūoris est sicut ydrops & scabies hūida & similia.

Aegritudines mẽbrorum instrumẽtalium sunt quatuor

¶ Aegritudines mẽbrorꝫ instrumentaliũ sunt iiij. s. egritudo que fit in principio generatiõis & egritudo que fit in q̃ntitate mẽbrorꝫ egritudo que fit in numero eorꝫ, & egritudo que fit in eorꝫ situ. ¶ Aegritudines generationis q̃ gdẽ est dispositio figure sunt qnq꜡. s. egritudo que fit in dispositiõe, & ea que fit in foraminibus & cõcauitatibus & asperitas & leuitas. Aegritudo facta in dispositione est extensio capitis & obliqtas pedũ & sicut illud ꝙ accidit in iuncturis dorsi. Quoniã qñꝙ declinant intus vel extra cum febre & accidit gibositas.

Egritudi nes generationis sũt quinq꜡ egritudo dispositionis

egritudo concauitatis & foraminum

Aegritudo aũt que fit in cõcauitate est sicut illa que accidit cõcauitati stomaci ex dilatatiõe & sicut repletio cõcauitatũ pedũ & manuũ & repletio cõcauitatis auriũ & similia. Nam quã docunꝙ accidũt huiusmodi, desinit mẽbrũ a suis naturalibus opationibus. Aegritudo aũt que fit in foraminibus sicut sunt meatus, qđ est qã qñꝙ cõstringunt aut ampliantur sicut qñꝙ accidit oppilatio in venis & in foraminibus extrinsecis corpis solutio & coartatio, & illud ꝙ aduenit ventriculis cerebri, ita ꝙ resultat epilẽtia & amissio medietatis ptis corpis & apoplexia, & sicut oppilatio q̃ fit in epate ex humoribus grossis & viscosis & sicut oppilatio que accidit matrici cũ generat in ipsa caro in qua non est ventus. Aegritudo vero asperitatis est sicut asperitas canne pulmõis, & illud ꝙ accidit ex hoc de oppilatiõe gutturis ex grossis humoribus.

egritudo asperitatis

egritudo leuitatis

¶ Aegritudo aũt leuitatis est sicut leuitas stomachi & intestinorꝫ sicut cũ accidit in ipsis egritudo lubricitatis que dicit alzelac qñ desinit retinere cibũ et ꝙ accidit in matrice. Similiter ex humore viscoso quod prohibet ipsam retinere semen & queadmodũ aduenit ossibus ex hũoribus ad ea fluentibus donec prouiant a gñatione carnis in se ipsis, ita qđ sit necesse remouere ab eis illã lubricitate vt nascatur caro.

Alzelac

egritudo mẽbrorũ in quantitate

¶ Aegritudo vero in q̃ntitate mẽbrorꝫ est sicut augmentũ vel diminutio lingue vltra q̃ oportet, ppter ꝙ impedit sermo, & sicut qñ auget caro in ambabus extremitatibus oculi, vel diminuit magis q̃ oportunũ sit quæ ambo offendunt oculũ. Nam illa caro facta fuit tegumentũ loci existentis inter oculum & nasum. Sed cũ excedit, phibet lacrimas & ceteras superfluitates oculi descendere ad nasum & coartat ibi & accidit inde in oculis egritudo, qñ vo remittit post huiusmodi caro magis q̃ oportunũ sit, fluẽt lachrime frequẽter.

egritudis in numero diuisio

Aegritudo vero in numero diuidit in duo. s. in additione & diminutionẽ. Additio vero duobus modis est qã aut est additio naturalis sicut superfluus digitus, aut est non naturalis sicut passio ydropica, & passio que dicit alcola & est febris que arabice dicit aluezal & vermes qui generant in intestinis & verruce et vngula oculi que dicit alcafra.

Alcola

Aluezal

Alcafra

egritudo situs duobus modis

Aegritudo aũt situs duobus modis fit, aut enim erit dislocatio, aut corruptio societatis. Dislocatio ẽ sicut dislocatio alicuius iuncturarũ & sicut crepatura que vo dicatur aladra que est descẽsus intestinorꝫ ad bursam, ita ꝙ intestina erunt desubter ventrẽ quã obrem accidit panniculo ventris vt dilatet locus per quẽ descendũt intestina.

Aladra

corruptio societatis duobus modis est

¶ Corruptio aũt societatis duobus modis est. s. aut ꝙ coniungant mẽbra sicut coniunctio labiorꝫ adinuicẽ, aut ꝙ separent & disiungunt sicut accidit labiis & oculis in passione torture faciei.

solutiões continuitatis

¶ Aegritudines vero que fiunt in mẽbris cõsimiliũ partium & in mẽbris instrumẽtalibus sunt ille q̃ dicunt solutiones continuitatũ, & possibile sit hic fieri in mẽbris cõsimilibus tm̃, ita ꝙ non in aliis sit etiã qñꝙ in mẽbris instrumẽtalibus tm̃. Aegritudo aũt talis que fit in mẽbris cõsimilibus si fuerit in ossibus dicit fractura. Si fit in carne & non fuerit diu facta dicet vlcus, si vero diu pmanserit dicetur vlceratio, qñ vero fit in cuti & nuper dicet excoriatio. Si vero fit in capite laceri dicit scissio, si i medio sui dicet truncatio. Quod aũt accidit in venis pulsatilibus dicitur embotismia vel auehrisma. In venis aũt non pulsatilibus dicitur incisio.

Fractura

vlcus

vlceratio

Excoriatio

Scissio

Truncatio

egritudo cõsequẽs in mẽbris cõsimilibus & instrumẽtalibus

Aegritudo aũt cõmunicans mẽbra cõsimilia & mẽbra instrumentalia est sicut detruncatio manus & pedis. Totaliter aũt sicut apostema calidũ ꝙ est egritudo adueniẽs mẽbro instrumentali quia mẽbrũ magnificat ex tumore ipsius. Est etiam egritudo adueniẽs membro cõsimili ex calore qui est in ipso.

Signa egrediẽdi modũ naturalem. Ca. II.

Mẽbris transgrediẽtibus tria accidunt

Impossibile est non aduenire alicui mẽbro transgredienti modũ naturalẽ tria. s. egritudinẽ accidens & causam. Causa quidem egritudinis est id ꝙ ipsam generat. Aegritudo aũt est causa accidentis. Verbi gratia putredo humorũ est causa febris & accidũt fe. quedam accidentia sicut mutatio pulsus, calor & molestia. Aegritudo aũt est ipsa fe. putredo causa egritudinis. Alteratio aũt pulsus et calor sunt accidentia cõcomitantia egritudinẽ. Et hoc qđẽ exemplũ est de egritudine causa & accidente in mẽbris cõsimilibus. In mẽbris aũt instrumentalibus vt lapis generatus in vesica est causa oppilationis meatuũ vesice. Vnde seqtur retẽtio vrine. Accidens ergo est ipsa oppilatio meatus causa vero lapis, egritudo vero retentio vrine.

quæ consequit̃ ad ipsum. Exemplũ quoq; separationis cõtinui est hic, qm̃ possibile est esse humorẽ calidũ in carne & cuti, ita vt generet apostema, & ad hoc sequit̃ dolor. Est ergo apostema egritudo humor aut eius causa, sed dolor est accidẽs ipsum cõcomitans, & possibile fit qñq; cõmunicari mẽbra in ipsis morbis adinuicẽ & fit vna & eadẽ res morbus & causa morbi qm̃ oppilatio est morbus mẽbrorum instrumentaliũ & fit causa febris. Febris aũt morbus mẽbrorum cõsimiliũ est, similit̃ qñ cuiuslibet fuerit aliqs dẽtiũ de loco suo est morbus defectus in numero & fit causa impedimẽti accidentis sermoni. Similiter etiã incisio vuulę quę dicit̃ est morbus de genere diminutiõis & fit causa laxationis aduenĩẽtis voci.

Corpus ex tribus cõponit̃

¶ Corpus ex tribus cõponit̃. s. ex membris solidis & humoribus liqdis & spiritibus subtilibus humores sunt materia de qua fiunt mẽbra. Sed ipsa non sunt mẽbra, humores aũt & spiritus qñ non ꝑsistunt in suo modo naturali fiũt causę ęgritudinũ, & non solũ in eorum q̃litate consistit sanitas & ęgritudo, sed etiã in eorum quantitate. Nam cũ excedit aliqs humorũ vel spirituum si calidus est calefacit corpus, si vero frigidus infrigidat illud & scd'm hunc modũ ponẽdum est de reliqs humoribus atq; spiritibus.

Causarũ sanitatis ęgritudinis & neutralitatis cuiuslib; distictio

¶ Distinctio cuiuslibet causarũ sanitatis, ęgritudinis & neutralitatis cõsistit in tribus videlicet aut in corpe in quo vnũ istorũ triũ inuenit̃ aut in causis efficientibus illas, aut in signis illas ostendẽtibus. Et dicũt q' causarũ duę sunt species naturales & accidẽtales. Naturales q̃ppe aut efficiũt sanitatẽ ab ipsa ęgritudine, aut conseruant ipsam sanitatẽ. ¶ Causę vero transgredientes modũ naturalẽ etiã duobus modis sunt, qa alię sunt efficiẽtes ęgritudinẽ in sanis & cõseruant ęgritudinẽ in ipsis, alię vero efficiunt illud q' neq; sanitas nec ęgritudo est, & illud similiter conseruat.

Sex res nõ naturales ab antiquis vocatę filię elemẽtorum

Species aũt causarum cõmuniũ sanitatis & ęgritudinis quas antiqui filias elementorum appellauerũt sunt sex. Aer circũdans corpa, cibus & potus, somnus & vigilia, motus & qes, cõstipatio ventris, ac eius lenitas & animales cogitationes, alij vero adiunxerunt hijs coitũ & balneũ, & ista sex quãdo fuerunt modo debito in quãtitate & q̃litate & tpe debito cõseruãt sanitatẽ in suo modo & ordine conueniẽti & efficiunt ipsam. Si vero econtra fuerint cõseruãt ęgritudinẽ et efficiunt ipsam.

Spẽs causarũ ægritudinis tres

¶ Species aũt causarũ ęgritudinis sunt tres qa quędã sunt quę dicunt̃ primę vel ꝓcedentes. Et hęc sunt causę quæ mouent̃ intra corpus sicut plenitudo inanitio & similia. Alię vero sunt concomitantes & hęc sunt illæ quæ cum fuerint necessario erit ęgritudo sicut calor sanguinis & eius putredo ex quibus generatur febris & ꝑsistit & durat q̃; diu illa durant. Alię vero sunt q̃ dicunt̃ extrinsecę, qa ab extra ꝓueniunt corpi sicut calor frigus humiditas.

Causæ ægritudinis duæ

Causę ęgritudinis sunt duæ cõmunis & ꝓpria. Communis aũt est duplex necessaria & accidẽtalis. Accidẽtalis est sicut ꝑcussio lapidis & incisio gladij & morsus leonis, & morsus serpentis. Necessarię vero sunt illę sex q̃s diximus.

Modi causarũ ægritudinis sex

¶ Modi aũt causarum ęgritudinis sunt
sex quorum primus est q' aduenit de ęgritudini
bus in mẽbris cõsimilibus & cõseruat illud vel
q' aduenit in membris instrumentalibus & qd'
efficit & cõseruat districte vel ex motibus ani 1
mę, vt ira, vel ex motu corpis vt labore. Scd'us 2
modus est sensus caloris actu apparẽtis vt calor ignis & calor solis & species calidę manifeste.
Terti⁹ ẽ vsus rerũ calidarũ potẽtia vt cępe 3
& allea & similia. Quartus oppilatio pororum 4
vt balneatio in aqs aluminosis & similibus ex
qua restringit̃ calor naturalis. Quintus est pu 5
tredo q' est qa res non putrescit nisi per calorẽ
naturalẽ & ad q' sit contra illud. Sextus vero 6
est modica quantitas cibi quẽ suscipit corpus,
tunc enim circuit calor naturalis ipsum corpus
& nutritur de suo humido.

Modi causarum ęgritudi. frigi. sunt octo

¶ Modi aũt causa
rum ęgritudinis frigidę sunt octo. Quorum vn⁹
est sensus frigoris actu apparentis, vt frigiditas niuis.
Scd'us qñ vnt̃ corpus re frigida po
tẽtia sicut opio & similib⁹. Terti⁹ est qñ mul 1
to cibo vtitur corpus, ita q' calor naturalis ex 2
tinguitur. Quartus est qñ modico in cibo vtit̃ 3
corpus donec extenuat̃ et calor naturalis extin 4
guit̃. Quintus est multa oppilatio retinens su 5
perfluitates donec prohibet̃ calor naturalis ex
tendi per corpus. Sextus est mollicies corpis 6
eiusq; laxitudo ita q' calor naturalis dissoluit̃.
Septimus est multus calor q frequenter dissol 7
uit calorẽ naturalẽ. Octauus vero est abun 8
dans qes qa qñ multa quies cõtinuauerit ꝓhi
bebit exitũ superfluitatũ & coartant̃ in corpe
& extinguunt calorẽ naturalẽ ex quo aduenit
passio frigida.

Causæ ægritudinis siccæ quatuor

Causę vero ęgritudĩs siccę sunt
iiij. quarũ est prima sensus siccitatis actu, vt siccitas specierũ calidarũ & similiũ.
Scd'a est vsus
corporis reb⁹ siccis potẽtia vt aceto et sale et si 1
milibus. Tertia est extenuatio corpis ꝑ modi 2
cum cibum & potum & nimia cautela in cibis. 3
Quarta vero nimius motus & sollicitudo vigi 4
lia & labor et similia.

Causæ ægritudinis humidæ quatuor

Causę aũt ęgritudinis hu
midę sunt. iiij. Quarũ prima est vsus corpis re
humida actualiter sicut balneatio in aquis dul
cibus & similibus. Scd'a est vsus rei humidę 1
potentia sicut vsus piscium recentium & hu 2

3 midorum cibo℞. Tertia est multus cibus &
4 potus. Quarta vero quies & ociũ. Modi vero

Modi causarum ægritudinis ex malicia complexionis humoraꝝ sũt quĩq;

causarũ egritudinis quę fit ex malitia cõplexi=
onis cũ humore aduenientis mẽbro sunt qnq;
Primus est fortitudo mẽbri expulsiui. Scđus
debilitas mẽbri recipiẽtis. Tertius est multitu=
do humoris. Quartus debilitas virtutis nutriti
uę. Quintus amplitudo meatuũ q̃ est qa cum
aduenit mẽbro debilitas, impellunt ad ipsum
1 mẽbra fortiora eo & sup̃fluitas & generantur
2 ex his apostemata scđm sup̃fluitates q̃ impel=
3 lunt̃ ad ipsum siue calidę siue frigidę aut subti
4 les, aut grossę. Species aũt causarũ ex qbus ad
5 uẽit nocumẽtũ dispositiõi mẽbri naturalis sũt

Spẽs causarum nocumẽtoꝝ aduenientiũ dispõi mẽbri naturalis sũt tres

tres. Vna est qñ dispositio corrũpit̃ in ipsa ge
neratione embrionis in vtero ob multitudinẽ
spermatis. Aut eius paucitatẽ aut grossiciẽ aut
tenuitatẽ. Scđa est in ipso exitu embrionis ex
vtero si exierit inepto modo, videlicet aut supi
ne aut sup̃ altero laterum & hijs similibus qui
1 modi ĩepti & inoportuni sunt. Tertia est q̃ ac
2 cidit puero tp̃e suę nutritionis vt cũ fertur &
3 fasciatur & soluit̃ ei ambulatio ante tẽpus de=
bitum & hijs similia & corrũpit̃ dispositio ex
contractione nerui. Nam illa p̃s quę cõtrahit̃
attrahit partẽ sanã ad ipsam. Corrumpit̃ etiã
ex amissione sensus in altero laterũ qđ vocat̃

Alastracha

alastracha qñ accidit ĩ vno latere incidit ad par
tem sanã & inclinat ad ipsam & corrũpit̃ ex in
cisione nerui vel apostemate vel vulnere & cor
rumpit̃ ex nimia pinguedine vel macie corpis,
& corrũpit̃ ex fractura vel cõtusione. Corrũ=
pitur etiã ex sup̃fluitatib⁹ humoꝝ, queãdmo
dum accidit leprosis extensio nasi & tortura di
gitoꝝ & mutilatio ipsoꝝ, & queãdmodũ ac
cidit ptisicis alteratio in suis oculis et acuitas na
si & extenuatio timpoꝝ. Causę vero strictu=

Causæ stricturæ meatuũ tres
Adhesio fit octo de causis

rę meatuũ sunt tres, adhęsio, clausio, & oppila
tio. Adhęsio aũt fit octo de causis. Quarũ pri=
ma est fortitudo virtutis expulsiuę. Scđa debi
litas virtutis expulsiuę. Tertia abundãtia frigi
ditatis. Quarta abundantia stipticitatis. Quin=
ta abundantia siccitatis. Sexta strictura adueni
1 ens incarceratis vinculis, aut ferris vehementer
2 oppressis & hijs similibus. Septima lęsio adue
3 niens dispositioni mẽbri vt prediximus. Octa
4 ua vero ex eo q̃ generat̃ ibi apostema, aut ge=
5 neratio carnis pręcedẽs apostema. Oppilatio
6 aũt fit ex aliq̃ re interposita meatib⁹ sicut lapis
7 generatus in renibus & vesica. Aut sanguis co
8 agulatus vel humor, aut aliqua res generata in

Alachul
Causæ ampliationis meatuũ sunt quatuor

ipsis meatibus sicut caro addita aut dura apo=
stemata quę dicunt̃ alachul latine verrucę. Cau
sę aũt ampliatiõis meatuũ sunt, iiij. quarũ vna
est malus motus a virtute expulsiua. Scđa est
debilitas virtutis retentiuę, ex qua mollificant̃ 1
meatus p̃pter id q̃ frequẽter dissoluit̃ & tran 2
sit p̃ eos. Tertia est excessus caliditatis & humi 3
ditatis quia hoc etiã remollit eos. Quarta vero 4
ex medicinis aperitiuis. Causę vero spissitudi=

Causæ spissitudinis sunt duę

nis sunt duę, vna est quę fit ab extra sicut aspe
ritas pulueris & fumi specierũ odoriferarũ ca
lidarũ. Scđa est quę fit intra ex sup̃fluitate sal 1
sa & similib⁹. Causę vero lubricitatis sunt duę 2

Causæ lubricitatis duæ

vna est intrinseca sicut humor viscosus qa lu=
bricari facit matricẽ intestina & stomachũ. Se
cunda est extrinseca sicut id q̃ sequit̃ ex liniti= 1
one oculi & similiũ. Causę aũt magnitudinis 2

Causę magnitudinis mẽbri sunt tres

membri sunt tres, aut quia ex abundantia hu=
moris in matrice, aut ex abũdantia virtutis, aut
ex ambabus simul. Causę vero diminutionis
mẽbri sunt, iiij. Quarũ vna est defectus humo
ris in matrice. Scđa est debilitas virtutis. Ter=

Causæ diminutionis mẽbri sũt q̃tuor

tia qñ ambę concurrũt simul. Quarta vero q̃
ab extra euenit vt incisio, cõbustio ignis & fri=
gus & putredo. Causę vero additionis numeri
mẽbroꝝ sunt tres, aut erit additio naturalis q̃ 1
est abundantia materię naturalis, aut ex supera 2
tione virtutis, aut ex ambobus simul. Causę 3
vero defectus numeri mẽbroꝝ sunt duę, quia 4

Causę additionis numeri sunt tres

aut ab ĩtra & hoc fit ex defectu materię, aut ex
defectu virtutis, aut ex remissione ambarũ si=
mul, aut ab extra sicut cõbustio ignis & incisio

Causę defectus numeri duę

& extremitates corpis quę cadunt p̃pter frigi
ditatem & putredinẽ. Causę vero dislocatiõis

Causę dislocationis mẽbrorum

mẽbri sunt, aut de defectu, aut ex humoribus
excedentibus modum debitũ mollificantibus
membrũ & laxantibus illud. Causę aũt cõiun=
ctionis duoꝝ membroꝝ vt nõ separent̃ sunt

Causę cõiunctiõis duorum mẽbroꝝ

aut ex ipsa generatiõe hoĩs, aut ex vlcere q̃
aduenit eis. Coniunctio aũt vt separat̃, fit aut
ex spissitudine, aut cõstrictiõe aut post vlcus.
Causę aũt segregatiuę cõiunctionis sunt duę.

Causę segregatiuę cõiunctionis duę

Aut ab extra sicut id q̃ scissum et inscissum est
ex vlcere antiquo, aut ex distractione, vt cũ fu
ne, aut ex concussione vt cũ lapide. Scđa vero
intrinseca est, aut ex humore acuto q incidit,
aut ex ventositate grossa attrahente, aut ex hu 1
more grosso incidente membrum. 2

Species signorum. Cap. III.

Species signoꝝ tres

SPecies signoꝝ sunt tres alia sunt significa
tiua sanitatis, alia vero significatiua ęgri=
tudinis, alia vero neutralitatis. Sed quęli=
bet harũ duas species habet, quia alia sunt signi
ficatiua in mẽbris cõsimilibus & hęc sunt ma=
terialia & accidẽtalia. Species aũt materialium
sunt, iiij. calidũ frigidũ humidũ & siccum, & di
cuntur materialia, quia cũ scimus cõplexiõem

declinantē ad alterū istoꝝ, scimus ꝙ egritudo
ab eo euenit & ꝓpter illud est. Accidentalia ve-
ro sunt cum egritudo fit ex duricie vel mollicie
vel rubedine & similibus talia dicunt̄ signa ac-
cidentalia. Species aūt signoꝝ accidētaliū sunt
tres. Quedā sunt que ꝑcipiunt̄ tactu vt duri-
cies. Quedā vero que ꝑcipiunt̄ ꝑ opationes ꝑ
fectas et diminutas sicut amissio sensus & mo
Signa mēbrorum instrumētalium
tus & malicia digestionis & similia signa. ¶ Si-
gna vero mēbroꝝ instrumentaliū duob⁹ mo
dis sunt. s. materialia & accidētalia. Materialia
sunt quatuor. s. dispositio, quantitas, nume-
rus & situs. Accidentalia quoq; sunt, scilicet
formitas & difformitas, & ꝙ inter eas est de
perfectione opationū & earum diminutione.
Species quoq; signoꝝ maioꝝ sunt tres quoꝝ.
alia significāt preterita & dicunt̄ recordatiua.
Sicut qn̄ videmus corpus madefactū scimus
ꝙ sudor precessit. Alia vero significāt presen-
tia & dicunt̄ demonstratiua, quēadmodū si in
uenimus pulsum magnū & freqntē significat
nobis vigor & excessus caloris, ita ꝙ natura in
diget attractione aeris cū velocitate & scimus
ex hoc ꝙ virtus sit fortis. Alia vero significāt
futura & dicunt̄ presignificatiua, sicut qn̄ vi-
demus saltū inferioris labij significat nobis ꝙ
vomitus venturus est, quod est qa stomachus
cōtinuat̄ musculis oris, & qn̄ existunt in ipso
colere pungitiue vste cōmouet̄ causa ipsarum
inferius labiū. Et ostendit̄ nobis quod humor
ille impellit̄ de stomaco ad os, sic̄ qn̄ apparet
grauedo capitis cū febre, & vident̄ ante oculos
Signa & accidētia idem
infirmi colores & senserit prurituū in fronte in
die cretica significāt nobis hoc qđ superueniet in
firmo fluxus sanguinis a naribus. Inter signa
vero & accidētia non est differentia nisi in no-
mine. Sunt enim ipsi infirmo accidētia, sed me
dico signa intentio vero eadem est. ¶ Species
quoq; istoꝝ accidētiū sunt tres, quedā em exi-
stunt in operationibus sicut amissio sensus &
priuatio pulsus & malicia digestionis. Quedā
vero existunt in corpe sicut yctericia, alia vero
existunt in hijs que a corpe exeunt quoꝝ spe-
cies sunt tres, quia vel fiunt in eis aliqua pars
membri vel aliud contentū in ipso, vt mutatio
vrine ad nigredinē & similia. ¶ Modi aūt acci
dentiū opationū sunt tres, qa aut est amissio
opationis totius sicut cecitas & surditas & si-
milia. Aut amissio partis eius sicut tenebrosi-
tas visus & tardatio digestionis, aut mutatur a
suo esse, quēadmodū apparere alicui acus, aut
capillos & paleas & huiusmodi, aut mutat̄ ei⁹
cibus in sua digestiōe ad acetositatē, aut ad fu-
mositatem & mutat̄ eius egestio a modo con-
sueto sicut mutant̄ tempora somni & vigiliae

& reliqua negotia eius. ¶ Species aūt acciden-
tium in corpe existentium sunt. iiij. Quarū alia
ꝑcipiunt̄ visu quemadmodū yctericia morfea
alba & nigra, nigredo lingue & albedo & simi
lia. Alia vo ꝑcipiunt̄ olfactu, sicut foetor aneli
tus, foetor sudoris, foetor nasi & subassellarū.
Alia quidē ꝑcipiunt̄ gustu sicut salsedo amari
tudo & acerositas. Alia vero ꝑcipiunt̄ tactu
vt lenitas & asperitas. Et possibile est apparere
quedā sensibilia in vno mēbro que significa-
bunt egritudinē latentē in alio membro quem
admodū rubedo faciei significat apostema ca-
lidū in pulmone & spasmatio vngularū signi-
ficat, similiter vlcus pulmonis. ¶ Species autē
accidentiū existentiū in hijs que a corpe exeunt
sunt due. Quia alia ꝑcipiunt̄ auditu alia habēt
vero ꝑfectū exitū que ꝑcipiunt̄ auditu, sicut
sunt sternutatio & rugitus ventris & sonitus
intestinoꝝ inferius descēdentiū & debilitas vo Signa mēbrorum
cis sicut raucedo gutturis, quoꝝ aūt eoꝝ exi- extrinse-
tus est ꝑfectus. Alia exeunt scđm modū natu- corum
ralem sicut fluxus sanguinis, alia scđm modū
naturalē in quantitate sicut vrina sudor & ege
stio, alia in qualitate, vt vrina nigra & similia. Signa mēbrorū in-
Signa vero apparentia in mēbris de hijs quae trinsecoꝝ
apparent sensu sicut mutatio coloris cutis ei- sex mōis
usq; mollicies & duricies. Caliditas & frigidi- significāt
tas, generatio ipsius & numerus ipsarū partiū. 1
Signa vero mēbroꝝ intrinsecoꝝ sex modis si 2
gnificant̄. Vno modo ex lesionibus incidētib⁹ 3
in operationibus. Scđo modo ex eo ꝙ exit de 4
corpe. Tertio ex ꝓprio dolore loci. Quarto 5
ex alteratione mēbri ab egritudine. Quinto ex 6
participatione sicut participāt dentes facies ce- Signa
rebrum & stomacus. Sexto ex inuestigatione medico
negocioꝝ infirmi eiusq; artis, & vsus eius, ꝙ indicātia
eum offendit aut iuuat & quale fuerit suū re- decem
gimen & tēpus sue egritudinis. Signa vero q̄ 1
indicant medico in medicina sunt decē. Primū 2
est cognitio speciei egritudinis, secūdum causa 3
ipsius. Tertiū virtus infirmi. Quartū cōplexio 4
sue nature, tpe sanitatis eius. Quintū ex ipso in 5
firmo. Sextū ex sua cōsuetudine. Septimū co- 6
gnitio aeris & tēp⁹ presens tēpoꝝ anni. Octa 7
uum regio & locus habitationis infirmi. No- 8
num cognitio aeris tempore egritudinis. Deci 9
mum etas eius. Et hec quidē decē sunt, quasi 10
matres quas subintrant. Alia. x. signa. Quorū Alia decē signa
vnum est ex sui arte. Scđum ex suo vsu medici 1
ne & cibi tpe egritudinis. Tertiū cubile suum. 2
Quartū somnus eius. Quintū color corporis 3
Sextum eius appetitus ad ea qbus vsus est de ci 4
bo & potu. Septimū ex egestionibus vtrū con 5
stipatus vel fluxibilis fuerit. Octauum tactus 6
pulsus eius. Nonū demonstratio vrine. Deci- 7
8
9
10

mum vero tactus ſui corpis vtrũ calidũ aut frigidum vel humidũ vel ſiccũ, aut macilentũ aut pingue. Alij vero addiderunt ad hec guſtũ ſudoris infirmi vtrũ amarũ aut dulce & ſimilia.

De plenitudine & eius ſignis. Cap. IIII.

Plenitudo duplex
Plectoria ſcdm vaſa

Plenitudo duob⁹ modis eſt; Quarũ vna eſt plectoria facta. Scdm vaſa, alia vero quæ ſcdm virtutem eſt. Plectoria ſcdm vaſa eſt qñ ſupabũdat plenitudo ſanguinis & ſpiritus & humoꝝ in cõcauitatibus venarum conſiderata eoꝝ ꝓportio eſt quę in ipſis ante hunc exceſſum fuerat & corpus cũ hoc ſanum & robuſtũ exiſtit hancappellant medici plenitudinẽ ſcdm vaſa.

plenitudo ſcdm virtutem

Quando aũt exceſſerit plenitudo quãtitatẽ debitã nutrimẽti corpis, donec natura non potẽs totũ ipſum tranſmutare reliquit partẽ ipſius cũ ſufficiat ſibi ps eius, talis plenitudo dicit̃ ſcdm virtutẽ & hec qdẽm ambe ſpecies plenitudinis generãt ęgritudines niſi pſeuerauerint in euacuatione.

Signa plectorię ſecũdũ uaſa

Signa vero prime plenitudinis, ſunt rubedo corpis & ei⁹ grauedo ociũ amplitudo venarũ, multitudo ſomni, amplitudo oris, extenſio brachioꝝ, extẽſio mẽbroꝝ. Corruptio cogitationis, obliuio & grauedo capitis, corruptio viſus, magnitudo pulſus venarũ, guttatio ſanguinis a naribus & a gingiuis Et ex eo, ꝙ a natura vſus fuerit multitudine ciboꝝ generantiũ ſanguinẽ & multo potu, qete & ocio.

Signa plectorię ſecũdũ ꝟtutem

Signa vero ſecũdę repletionis ſunt priuatio appetitus cibi, grauitas ĩ motibus & pigritia & reliq̃ ſignoꝝ q̃ diximus in prima plenitudine preter rubedinẽ & amplitudinẽ venarũ, & ꝙ pulſus non erit magnus, & vrina erit paucę tincturę & indigeſtę & in pluribus generant̃ ęgritudines ante principiũ huiuſmodi ſignoꝝ.

Regimẽ repletiõis

Eſt ergo neceſſe patiẽti hanc plenitudinẽ regere ſe ĩ modico cibo & potu & ſubtiliare ipſum & vti hijs maxĩe quę generãt modicũ ſanguinẽ, et ſi voluerit educere de ſanguine educat de eo paulatim in diuerſis temporibus & aſſueſcat ſubtrahere flegma & alleuiare illud & ſudare in balneo aũt qd tale. Primus aũt indiget minutione ſanguinis & in multa quantitate & ſubtrahat de plenitudine quando ſtomacus plenus eſt cibo & potu et hęc plenitudo ſimiliter reqrit euacuationẽ p fluxũ vẽtris vel vomitũ & eſt neceſſe habẽti hanc plenitudinẽ ſcdm vaſa preſeruare ſe a violentis motibus vociferatiõib⁹ & balneo, & celebret qetẽ donec fuerit flebotomatus, et cũ his fiet exemptus ab ęgritudinibus, patiẽti aũt plenitudinẽ ſcdm virtutẽ neceſſe eſt preſeruare ſe ab omni ꝙ diſſoluit virtutẽ ſicut a motu vigilijs famie & multa euacuatiõe. Sed debemus adiungere hijs quę diximus ſigna dominij hũoris qñ aliqs bonoꝝ humorũ ſupabundat & alterat̃ color corpis & gñat̃ ęgritudo & aggrauat̃ ex aggrauatione humoris ſupabundantis & manifeſtant̃ ſigna in uri. & pulſu tunc debemus celebrare euacuationẽ cũ medicinis de quarũ proprietate eſt euacuare illũ humorẽ ſupabundantem & hoc feſtinanter & multa preuiſione.

De ſignis plectorię ex dominio ſanguinis. Cap. V.

Signa plectorię ſecũdũ vaſa ex ſanguine

Signa quę prediximus in repletione ſcdm vaſa ſunt rubedo & caliditas corporis & multiplicatio ſudoris & poſſibile eſt accidere per eum ſputũ ſanguinis vomitũ & pruritũ naſi ſanguinis fluxus nariũ ꝓuenientis a venis cerebri dulcedo oris & ęgritudo oculoꝝ q̃ dicit̃ alramad. Apoſtemata gutturis ſuffocantia quæ dicunt̃ alcoanac & febres cõtinuæ repentina mors, puſtulæ, apoſtemata & exiturę quę dicunt̃ alcaſagat & aldemanul & aldubatzle, & apoſtemata calida & ſimilia.

Alramad
alcoanac
alcaſagat
aldemanul
aldubatzle

De ſignis ex colera rubea. Cap. VI.

Sãguis ex co. ru.

Signa dominij col. rub. citrinitas coloris, amaritudo oris cũ nimia ſiccitate vehemẽtia ſitis, remiſſio appetitus cibi, indignatio naturę coleric⁹ vomit⁹ et citrin⁹, egeſtio mordicatiua, fluxus ventris ſiccitas linguę, & groſſicies eius citrinitas oculoꝝ, vrina rufa & ſubtilis & generant̃ ex ea febres tertianę vrentes & apoſtemata calida quę dicuntur albirſen & eriſipila. Apoſtema epatis, vſtio vrinę, apoſtemata inteſtinoꝝ & alia ſimilia.

albirſen

De ſignis dominij flegmatis. Ca. VII.

Multitudo ſputi & eius viſcoſitas pallor corporis, ſubtilitas pulſus, frigiditas tactus, paucitas ſitis multitudo ſomni, pigritia, grauitas motus, difficultas digeſtionis, & apparet in ſanguine cũ flebotomatur ſuperfluitas alba & qñ adiungunt̃ hijs frigiditas cõplexiõis & tẽpus frigidũ & ętas ſenectutis, & qñ fuerit a ſui generatione modici motus & laboris cũ multitudine ciboꝝ frigidoꝝ generantiũ flegma, & balneatio in aqua dulci erunt tunc ſigna magna potentia, & fiũt ex eo febres cottidianę & laſſitudo pedum & amiſſio ſenſus & fluxus ſaliuę in hora ſomni, dolor dentiũ & amiſſio medietatis partis corporis, tortura faciei obliuio, tremor q eſt mo-

tus capitis & motus manuũ absq; voluntate
frigiditas renũ, remissio desiderij coitus & ege
stio continua alba pallor vrinę, morfea alba,
lepra & similia quę frigida sunt.

De signis dominij col. nigrę. Ca. VIII.

Signa col. ni. siccitas corpis caliditas stoma
ci & eius dissolutio incitatio appetitus ca
nini, obscuritas coloris, nigredo sanguinis
vrina nigra & rubea sicut color vini tendentis
ad viriditatẽ & q͂ naturalit̃ fuerit corpus a sui
principio abundans co. ni. Et cuius regimen in
cibis fuerit de generatiuis co. ni. ex cuius domi
nio generant̃ quartanę feb. scabies malę pustu
lę grossicies splenis apostemata cancrosa, lepra
tortura venarũ crurium melãcolia pessimę co
gitatiões, molestia, suspiria sine causa & sitia.

De signis corpis eq̃lis cõplexiõis. Ca. IX.

Signa corpis ęqualis albedo coloris mixta
rubedini tactus neq; frigidus neq; exce=
dens in caliditate neq; mollis pilus eius tẽ
peratus in grossitudine & subtilitate & nigredi
ne & citrinitate, nec ẽ fortis desiderio, nec som
nolentus, nec celer & sollicitus & ęq̃lis in suis
operationibus naturalibus atq; animalibus &
iam q̃dem locuti sumus de cõplexionibus.

De signis cõplexionis corpis Cap. X.

Sig. corporis ca. — Signa corpis calidi, caliditas tactus cito cre
scens macilentus siccus. Venę eius apparẽ
tes extra celer motus pauci somni, pilosus
& pili eius crispi & intensę nigredinis iracun=
sig. frigi. — dus. Signa corpis frigidi frigiditas tactus, tar=
dus in crescẽdo & tardus in suis opatiõibus de
bilis pulsus artã habẽs animã pauci coitus ci=
si. humi. corporis — trini pili albi coloris debilis appetitus cibi &
somnolentus. Signa corpis humidi mollis ta=
ctus, mollis carnis & nerui occultaꝝ iunctura
rum paucę virtutis in ossibus albę cutis potẽs
sufferre laborẽ, somnolẽtus grauis motus pla
sig. sic. — ni pili remissus in suis moribus tardus iræ. Si=
gna corpis sicci, sicci tactus durę cutis potens
sufferre laborẽ pilosus crispus apparẽtiũ iun=
Sig. corporis ca. & sicci — cturarũ & venarũ ferens famẽ. Signa corpis
calidi & sicci caliditas tactus, grossicies cutis ni
gredo piloꝝ & grossitudo ipsoꝝ, fortitudo
neruoꝝ, cordaꝝ, iũcturaꝝ, & ossiũ paucitas
somni, velocitas pulsus & motuũ, vigorosus
sig. frigi. & humi. — & fortis. Signa corpis frigidi & humidi mol=
licies tactus corpis in fine planitudo piloꝝ stri
ctura venarũ, occultatio iuncturarũ, grossitu
do dispositiõis corpis pinguedo mollicies mul
sig. ca. & humi. — titudo somni pigritia et tarditas motuũ. Signa
corpis calidi & humidi velocitas augmẽti cor
poris equalitas caloris, paucitas piloꝝ & ni=
gredinis neq; lenes, neq; crispi, multitudo desi=
derij coitus dilatatio animę & multitudo risus

Signa corpis frigidi & sicci tarditas crescentię — Sig. corporis fri. & sicci
macies corpis, siccitas cutis, tolerantia laboris,
spissitudo tactus, mediocritas pili inter planũ
& crispũ multitudo cogitationũ, iracundia in
pluribus eius negocijs, paucitas risus & multi
tudo suspiriorum.

De signis cõplexionis cordis. Ca. XI.

Signa cõplexiõis calidi cordis pulsus velo
citas & eius freq̃ntatio similit̃ & anelitus — Sig. cali. cordis
multitudo piloꝝ in pectore & spissitudo
ipsoꝝ, amplitudo pectoris, caliditas tactus po
tẽtia & vigor corpis & fortitudo neruoꝝ. Si
gna cõplexionis cordis frigidi raritas pulsus at — sig. frigi. cordis
q; anhelitus raritas piloꝝ pectoris strictura ei
usdẽ frigiditas tactus, amplitudo cordis cũ pi=
gricia. Signa vero humidi mollicies pulsus pri=
uatio piloꝝ pectoris pinguis. Signa vero sicci — si. humi. sig. sic.
duricies pulsus siccitas oĩm lacertoꝝ corporis
paucitas carnositatis in pectore multitudo ve
naꝝ & siccitas cutis. Signũ cõplexionis calidẽ
& sicce duricies pulsus velocitas & frequẽtia — sig. cali. & sicci
ipsius multitudo pilorũ pectoris magnitudo
anelit⁹ & freq̃ntia ipsius, caliditas tact⁹ corpis
lacertoꝝ & venarũ iracundus & valde fortis.

De signis cõplexionis cerebri. Ca. XII.

Signũ cõplexiõis cerebri calidi caliditas ta=
ctus capitis & faciei rubedo oculorum et — sig. cerebri cali.
manifestatio venarũ in eis velocitas gene=
rationis carnis in capite grossitudo & fortitu=
do & nigredo capilloꝝ, paucitas somni, sicci=
tas humiditatũ & offendit̃ a calidis speciebus,
patiens ab eis de facili grauedinẽ & plenitudi=
nem in capite & fit multę sincopizationis ob=
tinens excellentiã puritatis cũ facilitate in anĩa=
libus operationibus. Sed oportuna oĩm dispo
sitionũ capitis est q͂ sit mediocre & tẽperatę di
spositiõis & bonę rotunditatis. Peius vero est
q͂ est paruũ & malę dispositionis. Signũ cere
bri frigidi multitudo somni, grauitas motus — sig. cerebri frigi.
difficultas intelligentię planicies capilloꝝ cum
modica nigredine ipsorum frequẽs passio flu
xus reumatum. Et offenditur a detectione ca=
pitis grauitas motus palpebrarũ & vniuersali=
ter ecõtrario se habet calida cõplexio. Signũ ve
ro sicci est velocitas generationis capillorum, — sig. sicci
& velocitas caluiciei, paucitas desiderij mulie=
rum siccitas narium, & non patit̃ fluxus reu=
matũ. Signũ vero humidi ecõtrario se habe= — si. humi.
bunt quia non fit caluus & erit humidus nari=
bus capilli eius subtiles & tardę generatiõis of
fendit̃ a reumate fluxibus somnolentus & mo
dici sensus. Signũ vero calidi & sicci fortitudo — sig. cali. & sicci
capillorum in fine velocitatis gñationis ipsoꝝ

cum nigredine facilitas caluiciei, paucitas somni & dormitationis in fine vltime agilitatis in animalibus, opationibus promptitudo respõsionis puritas sensuũ, & paucitas fluentie sup fluitatũ. Signũ vero frigidi et humidi oĩa sunt contraria hijs.

Signũ frigidi & humidi

De signis cõplexionis Epatis Cap. XIII.

Sig. epatis calidi

Signũ cõplexionis epatis calidi, magnitudo venarũ & amplitudo ipsarũ, siccitas naturæ, vt in pluribus & fortitudo desiderij, multa generatio co.ru. in corpe tinctura vrine & egestiõis, multitudo sitis & pilorũ & offenditur a cibis calidis. Signũ vero frigidi cõtraria hijs oĩb⁹ sunt. Signũ vero siccitatis ipsius sunt paucitas sanguinis, macies corpis, & panniculi ventris, paucitas splendoris coloris & de humoribus ecõtrario significant. Sed caliditatẽ & siccitatẽ qñ signa cõplexionis colere vltima manifestatione apparent.

fig. frigi. fig. sic.

De signis cõplexiõis Pulmõis. Ca. XIIII.

fig. pulmo. cali.

Signum cõplexionis pulmonis calidi grossitudo vocis, magnitudo anhelitus & amplitudo pectoris, & paucitas lesionis eius, a frigiditate aeris et multitudo lesiõis ipsius ab aspiratione sicci aeris. Signũ vero frigidi cõtraria huius sunt. ¶ Sicci vero claritas vocis raritas sputi & humorũ fluentie. ¶ Sed signa humidi cõtraria sunt hijs. Signa vero cõpositarũ cõplexionũ haberi poterunt ex simplicibus.

fig. frigi. fig. sic. si. humi. fig. cõpositarum

De signis cõplexionis stomachi. Ca. XV.

si. stomachi ca.

Digestio calidi stomachi vigorosior est & appetitus similiter & corrũpunt̃ in eo subtiles cibi, & generant̃ in ipso fumositates ventositates sicut carnes auiũ & edorum & parui pisces, sed digerunt̃ bene in ipso carnes grosse bouine & cibi facti de frumẽto & patit̃ sitim, nec est tolerabilis famis. Sed accidit ei ex hoc dolor & vertigo capitis & est iracundus. Signũ vero frigidi stomachi cõtraria sunt predictis signis. Signũ vero humidi paucitas sitis & facilis exitus egestiõis, facilis sincopizationis & vomitus & accidit illis oppilatio vertigo capitis, & visus obscuritas plurime. Signũ vero sicci contraria erunt hijs qa multa sitis & sicca egestio & debilis expullionis superfluitatũ ciborũ & tarde digestionis ipsorũ, sed in alijs contrarijs huius fortior erit.

fig. frigi. si. humi.

fig. sic.

De signis cõplexionis testiculorũ. Ca. XVI.

fig. testi. cali.

Si fuerint calidi erit pilosus in pectine cum grossitudine pilorũ fortis luxuriæ spissi seminis & faolis eius emissionis manifestatio venarũ virge & grossitudo cordarũ val de & grossitudo pellis circũdantis illas. Signa vero frigidorũ econtrario se habẽt hijs. Signa siccorũ sunt paucitas spermatis & raritas desiderij coitus sed est fortis. Signa humidorũ vero sunt multitudo spermatis & eius subtilitas cũ remissione appetitus coitus mollicies virge & eius impotentia debilitas cordarũ mollities pellis. Calidorũ vero & humidorũ sunt multitudo desiderij coitus & feminis, & fortitudo tolerantie actus coitus. Signa vero frigidorũ & siccorũ cõtraria erunt predictis vniuersaliter qppe cõplexio corpis semper similis fit cõplexioni mẽbrorũ principaliũ. s. cordis epatis cerebri & testiculorũ. ¶ Malicia vero cõplexionis est qñ fuerit in huiusmodi mẽbris contraria complexio ipsorum. Discrasia vero horũ nunc̃ recedit.

fig. frigi. fig. sicco.

si. humi.

fig. ca. & humi.

fig. frigi. & siccorũ

Malicia cõplexionis eorũ

De signis sanationis & perditionis in diebus creticis. Cap. XVII.

Crisis est q̃ arabice dicit̃ bacharã, & voluntper hoc medici furiã mutationis supuenientis infirmo in tali die siue ad bonum siue ad malũ, hoc est finis bacharan, talis aũt mutatio aduenit ex egritudine molestãte naturã valde. Quod est q̃ a natura nitit̃ toto suo posse, a se expellere illũ humorẽ de quo est egritudo, cui si natura preualeat insidiat̃ ei, & expellit ipsum a corpe cũ festinantia. Si v̇o humor preualeat nature conculcabit ipsam & diruit eius potentiã festinanter. ¶ Cronicarũ vero egritudinũ quarũ non est crisis est quia natura expellit & educit humorẽ nocitiuum a se paulatim, absq̃ sui fatigatione. Expulsio vero humorũ egritudinũ a natura furiose fit p sensibiles euacuationes vt puta cũ fluxu sanguinis nariũ vomitu, sudore. Vrina per apostemata translata de loco ad locũ quẽadmodũ apostema auris ex causa passionis cerebri, vel sicut apostema adueniens apud euasionẽ ab egritudine sq̃nancie in exterioribus gutturis & sicut inflatio manus & pedis & eorũ nigredo in q̃busdã acutis passionib⁹ & fit inde finis ipsorũ apostematũ translatorũ, curatio illius egritudinis & eius mundificatio vt amplius non molestetur ab egritudine illa.

Bacharã i. crisis

Chronicarũ egritudinum nõ est crisis

De signis pronosticantibus bonitatem crisis aut eius maliciã. Ca. XVIII.

Ex mutatione adueniente ipsi egritudini superueniunt infirmo pessima & dubitosa accidentia. Quod est quia in hora belli nature cũ egritudine supuenit i firmo fortis molestia que dicit̃ alcalac alsarid & strictura anhelitus, & alteratio coloris & dilatatio oris & hijs similia, que q̃n q̃ significant bonam

Alcalac Alsarid

crisim, quandoq; vero mala, tiam qñ apparet cum huiusmodi accidentibus signa digestionis humoris, significabunt bonã crisim & maxime cũ hec fuerint in die cretica. Si vero sine manifestatione digestionis talia insurgant accidentia mortẽ ostendet. Verbi gratia, si supueniat patienti febrẽ acutã in die septima que est dies cretica molestia que dicit alcalac, & ampliatio oris; rubedo oculorũ cũ obscuritate visionis & precesserint hic in die quarta. Signa digestiõis materie que sunt albe resolutiões in vrinane pturbent teniale hec accidentia. Sed fidus esto de salute infirmi p sanguinis eruptionẽ a naribus. Si vero in predicta die apparuerit vrina nigra timebis malũ cõsumaturũ esse in die sexta vel octaua, qa hij sunt de numero malorũ dierum crisis. Sensibiles vero euacuatiões qs dixi mus fiunt in egritudinibus acutis & supuenit infirmo in aliquibus diebus alteratio maxima quapropẽ dicunt hij dies dies creticẽ. Et primus dies egritudinis non est cretica, neq; scda neq; tertia. Sed possibile fit qñ q; in ea terminare febres acutas quæ in excessu acuminis sunt. Dies vero quarta est dies crisis, & est significatiua eius q; futurũ est in septima & sexta & octaua, vtrũ bonũ aut malũ. Si apparet verũ signum sicut digestio in vrina aut modica euacuatio erit bonitatis cõplementũ in die septima. Si vero apparuerit in ea malũ signũ & deteriorata fuerit cõditio infirmi in modicũ erit eius cõplementũ in die septima & sexta manifestũ. Dies etiã qnta est dies cretica & fit in ea terminatio egritudinis frequenter valde & diuersificat a die quarta in frequẽtia crisis. In die autẽ sexta impossibile est fieri bonã crisim. Dies aũt septima est de numero crisis, quæ in pluribus fit & eius bonitas cõtraria est sextẽ. In octaua vero impossibile est fieri crisim & si fuerit mõstruose erit mala. Nona vero est cretica frequẽter & indicat qd adueniat in vndecima. In decima vero non aduenit crisis, q; si aduenit malũ erit. Vndecima vero indicat sicut qnta et nona & indicat q; futurũ sit in q̃rtadecima. In duodecima vero non fit crisis & est tanq; octaua. Terciadecima vero est media inter dies & possibile est i ea fieri crisim raro. xiiij. vero dies cretica & est admodũ septime in frequẽtia crisis & bonitatis eius. xv. vero & xvi. dies creticæ sunt & indicãt qd futurũ sit in. xx. & xxi. In xviij. vero fit crisis rarius q̃ fiat in. xxvij. & peior est ea. In. xix. vero non fit crisis q; si fiat in ea non erit malũ. xx. vero cretica est, & est ad modũ. xiiij. in frequẽtia crisis & bonitatis eius. xxi. vero possibile est fieri crisim, sed rarius cõtingit q̃ in. xx. xxiiij. est dies cretica cũ frequentia & est ad modum ex. xx. xxvij. vero. xxxi. xxxiiij. & xxxvij. & xl. sunt dies cretici. In reliquis vero dieb⁹ quos non memorauimus nõ potest cõtingere crisis p forte euacuationẽ & manifestã. Veruntñ terminat in eis egritudo p paulatinã solutionẽ. Dies vero magis potentes in crisi sunt dies cretici q predicti sunt vsq; ad. xxiiij. & dies cretica que est precedẽs ipsam que est. xx. est bona crisis. Signa vero que ostẽdunt bonũ, bonus color, leuitas motus, & trãslationis corpis infirmi, virtus potens tolerare egritudinẽ fortitudo pulsus bonitas anelitus, ordinatio intellectus cõuenietia, appetit⁹ somni & accubitus & bona digestio & pfecta pronunciat bonũ perfectũ. Signa vero que ostendunt malũ plura & diuersa sunt diuersas res indicantia. Si calor in febricitãte in qbusdã mẽbrorũ suorũ fuerit & precipue circa vẽtrẽ in qbusdã vero frigiditas signa non bona sunt. Color faciei magna mutatiõe mutatus ab eo, q; fuerat tpe sanitatis malum signũ est nisi hoc ab aliqua causa puenerit. Quoniã si adueniat infirmo alteratio magna ab eo q; ipse sue sanitatis extiterat, ad extenuationẽ & siccitatẽ, & cum hoc precesserint infirmi multe vigilie aut multa fatigatio in aliquo exercitio & sublatus fuerat ei cibus, aut forte passus fuerat fluxum ventris, aut huiusmodi similia erit ei⁹ malũ minus. Simili modo si fuerit translatio infirmi de sanitatis statu ad plenitudinẽ & precesserit ei magna crapula & cibi repletio erit eius malum minus. Si vero alteratio corpis faciei translata est ad colorẽ extraneũ et fuerit hic ex causa mutationis aeris declinantis ad cõplexionem illius humoris erit malũ eius minus malũ. Nigredo vrinæ sputi & egestionis signa mortalia sunt, & maxime si hic fuerint cũ vẽtibus febribus. Multitudo sputi extranee imaginatiõis & turpes processus sicut expulsiones vẽtositatũ de subter & discoopertio locorum turpitudinis. Signa non bona sunt fœtor anhelitus & oris in acutis passionib⁹ mortalia sunt, molestia in firmi quæ dicit alcalac, pmixtio rationis cum extenuatione faciei & profunditate oculorũ et rigiditas auriũ earũq; viriditas & spasmatio et extensio cutis faciei cũ viriditate, aut viriditate tendente ad nigredinẽ, & cũ hoc non pcesserit infirmo nimia euacuatio mortalia sunt. Quod si subiungant ad hec ablatio auditus aut visus aut quedã aliorũ malorũ signorũ ppinquam mortẽ ostendunt. Mihoratio alterius oculorũ tortura nasi manifestatio albedinis oculorũ in hora qua clausi sunt preter infirmi consuetudinẽ & aptio oris infirmi cũ pmanentia mortalia sunt. Stridor dentiũ preter infirmi con-

Quibus dieb⁹ vt plurimũ fit crisis

Signa bonũ ostendentia

Sig. malũ significantia

Sig. alia nõ bona

suetudinē in acutis egritudinibus malū signū
est. Fugatio faciei vt non respiciat lumē & la-
crimatio oculorū preter voluntatē, ad q̄ non
subsequit fluxus sanguinis a narib⁹ ambo ma
la signa sunt. Oculi gelati q non mouent & tre
mentes q non quiescunt signa mala sunt. Quan-
do infirmus cōtinuo hac & illac mouet nec in
vno laterū pmanserit, sed declinans versus col-
lum ad pedes descēdit mortale est. Magnū a-
postema & acutū in ventre cū acu. febre malū.
Si vero cū hoc virtus defecerit, calore febris et
apostemate suo statu pmanētibus maxime fit
mortale. Frigiditas extremitatū in acutis passi-
onibus signū non bonū est, & si pmanserit fri-
giditas peius, & si cum hoc fuerit calor in ven
tre & etiā sitis mortale signū est. Si vero hic
permanserint cū saltu anhelitus & pulsus & ci
trinitate coloris & debilitate ppinqua morte
ostendunt. Liuor vngularū & extremitatū cū
cōmunicantia manuū & pedum sine debilitate
virtutis in die cretica non est malū, sed bonū si-
gnificat enī salus infirmi. Et si huiusmodi loca
vlcerent & putrefiant non debet supponi for
tes medicine residere vtiq3 faciūt egritudinē &
infirmū necabunt. Similiter quoq3 si doluerit
radix auris, aut rubuerit patientis apostema la
terū, vel apostema subasellarū & manuū non
debent infrigidari cū potentia, sed debent laua-
ri & madefieri aqua calida & supponi eis ven
tose. Quod si remanserint rubor in suo loco
postq3 amote fuerint, & post fricationē signi
ficat qm̄ infirm⁹ euadet. Spasmatio testiculorū
& virge in acutis morbis mortale est. Priuatio
digestionis cū statu virtutis longitudinē mor-
bi significat cū casu vero virtutis mortē osten
dit. Acute passiones & vehementes in senib⁹ &
cōplexiones habentibus frigidas in tēporibus
& regionibus frigidis, peiores fiunt q̄ si econ-
trario fiunt. Vigilare in nocte & dormire in
die sine delectatione infirmi cū defectu virtu-
tis & deterioratiōe sue cōditionis mortale est.
Alconaic Passio suffocationis que dicit alconaic cū ve-
hementia caloris maximū signū mortis est. Si
supuenerint patienti febrē vrentē .i. causonē
aluefatz aluefacz tremor corpis q est fortis rigor ante
aduentū febris & hoc continuo vna vice post
aliam, nec ei superuenit sudor, nec alleuiatur eius
egritudo, sed post augmentat & sua virtus de
bilitat mortale signū est. Si eius labia torquent
aut nasus, aut palpebre, aut oculorum super-
cilia in acuta passione post excessum debilitatis
virtutis & sensus amissionē signum proxime
mortis. Pulsus cordis continuus in acuta passi
one malum signum est. Singultus qui in ara-
Alpnac bico dicitur alpnac si fuerit cum strictura anhe-
litus & calor febris augmentatur mortale si-
gnum est fortis dolor cū acuta febre, potissi-
mum signū mortis est, maxime si dolor in capi
te, aure et ventre extiterit. Si vero apostema pa
tiatur & color eius viridis aut rubeus aut ni-
ger fuerit malū signū est. Scandulatio oculi &
eius motus ad partē mortale est. Extensio testi
culorū & virge in acutis egritudinibus, aut exi
tus animortale est, exitus sanguinis a naribus
paulatim & guttatim signū non bonū est, Qđ
si sanguis niger fuerit malū est. Si vero in die
crisis, hoc fuerit mortale, qn̄ apostema in aliq̄
mēbro fuerit, aut dolor fortis & senserit in ei⁹
posterioribus molestiā cū inflāmatione, & cū
hoc habuerit sitū malū. Si vero cū hijs singul-
tus incitet mortale vomitus & egestio similis
colori viridi malū, eger si vocauerit mortuos
nominibus proprijs malū signū est. Superabū
dantia vomitus & egestionū in acutis febribus
malum & si post hoc seq̄tur singultus morta
le, nigredo oculorū & eorū minoratio subito
& suffocatio egri vt non possit eius saliuam
transglutire mortale fortis sitis cū sudore frigi
do malū. Frigidus anhelitus in acuta fe. cū de-
fectu virtutis mortale. Exitus pustularū in lin
gua ad modū granorū cicerū in patiente acutā
febrē in crastina die moriturū ostendit esse flu
xus sudoris p corpus infirmi ad modū serpen
tis tortuosi mortē ostendit. Quod si patiat a-
postema lateris & mortale vomitus similis co
lori floris citā mortē significat & maxime si in
fe. vrente fuerit qm̄ est eius maius malū. Ni-
gra egestio & acetosa que piecta in terra facit
eam ebullire mortale. Si vero cū casu virtutis
hoc fuerit pximā mortē significat. Paucus su
dor & maxime circa caput & ceruicē post fri-
gidum anhelitū mortē ostendit in momento.
Sudor tortuosus ad modū serpentis post ca-
sum pulsus mortale est, post casum vero virtu
tis infirmi citam mortē significat. Si eger suos
pedes vsq3 ad pectus cōtraxerit, deinde eos ia-
ctauerit mortale signū potissimū est patiēs for
tem febrē cuius sputū alleuiatū fuerit & calor
similiter, absq3 precedēti euacuatione naturae,
aut caloris extinctione cum rebus frigidis, nec
translatus fuerit ad aerē frigidū cū velocitate
pulsus & debilitate motus & videt esse quasi
in requie q3 pximā mortē ostendit. Tortura
oris in apostemate lateris sine alleuiatione in-
firmi & intellectus restitutione mortale. Si ve
ro cū hoc alleuiatus fuerit & intellectus resti-
tutus bonū signū est. Ycteritia si superueniat
egro, & post eam non sequitur alleuiatio sed
potius peioratur sua conditio mortale. Omnis
sudor qui non fit in die cretica, nec ad eum se-

quitur infirmi alleuiatio non bonū. Sudor calidus in die cretica bonū frigidus vero mortale, & maxime ſi fuerit paucus, & circa caput tm̄, qm̄ ſignū potiſſimū mortis eſt. Sudor frigidus cum febre calida potiſſimū ſignū mortis eſt, q ſi ſupuenerit illi ſudori rigor fortis peſſimum ſignū eſt. Sudor circa caput ceruicem & frontē tm̄ cū exceſſu vigilię, moleſtię, timoris, & permixtione intellectus & frigiditate extremitatum, & maxime qn̄ non alleuiat cum embroratione & exteriorꝝ corpis infrigidatione cum vehementia inflāmationis interiorꝝ corporis cum frequentia anhelitus & extremitatum acumine. Vrina nigra & pauca, & quæ ſpiſſa & coloris viridis & q̄ſi prope ſpiſſitudinē mellis, & ablatio ſitis prȩter febrilis caloris remiſſionē. Apoſtema ſtomaci & epatis & ſtomaci difficultas vrine egeſtio nigra, aut viridis guttatio nigri ſanguinis a naribus. Iactitatio infirmi ſe ſuper latera apparitio diuerſarū figurarū, tumor ventris & ſtomaci & eius apprehenſio p totū ſpacium q inuenit circa eum omnia mala ſigna ſunt. Aegritudines ſani qui nunq̄ egrotauit, niſi raro periculoſȩ & timoroſȩ ſunt & vt plurimū interficientes. Neceſſe eſt cōpenſare potentiā ſignorꝝ inter ſe, nam ſi pauca bona ſigna potētiora & virtuoſa fuerint pluribus malis reſiſtent ſignis, & qn̄ q ad iungunt bonis ſignis mala ſigna q̄ nihil prȩiudicant. Nam ſi pulſus ȩqualitas fuerit & motus leuitas, cibi appetitus pmanens in ſuo eſſe non perturbent te mala ſigna timoroſa, prȩcipue quidē ſi prȩceſſerit hȩc digeſtio. Sed eſto certus qm̄ huiuſmōi cauſa ſunt bonȩ terminationis maxime ſi apparuerint ante diem criſis.

De prima cognitiōe condictionū infirmorꝝ p apparētia ſigna. Ca. XIX.

QVando nigra apparuerit puſtula vel ſimiles pennȩ thoos in police manus ſiniſtrȩ. Scias quoniam eſt apoſtema. Toos

Si vero cum hoc permiſceat ratio ante tertiam diem ſignificat qm̄ ante ſeptimā morietur. Nigra puſtula in febritantibus ſi naſcatur in lingua in die non cretica mortem oſtēdit. Signū vero huius eſt ſi habuerint permixtionem rationis quando apparuerit febricitanti in ſexta die in poſteriorib⁹ auris apoſtema coloris toos, aut nigri moriet in. xvij. die ſuȩ egritudinis. Si apparuerit ſuper naſo puſtula vt lēticula in colore viridi aut nigro infra annū morietur, ſi in aliquo laboranti dolore & ſub coſtis ſiniſtri lateris apparuerit puſtula & repēte occultata fuerit tertia die morietur. Si vero in police manus dextrȩ apparuerit, cuius color malus & turpis fuerit infra annum morietur. Quando apparuerit apoſtema calidum inflammatum in coxa infra duos dies morietur. Grauitas linguȩ poſt ȩgritudinem ſubeth mortem repentinam ſignificat. Si exierit apoſtema ſuper cartillagine auris cum forti dolore infra menſem morietur & maxime ſi dolor continuus fuerit, incitatio doloris vehementis in pedibus mortem infra ſex menſes oſtendit. Appitio nigrȩ puſtulȩ ſuper naſo ſubito cum forti dolore mortem infra. xxx. dies ſignificat, cui caſus maxillarꝝ frequēter acciderit infra octo menſes morietur. Si magnificantur oculi febricitantis & apparent ſibi mortui infra. xv. diem morietur. Patientium calidas ȩgritudines ſi maxillȩ retorquētur ſignificat quoniam ſua dies extrema aduenerit.

De ſignis pronoſticatiuis accidentium Cap. XX.

SI exierit apoſtema in aliqua iuncturarum ydropici aut tumor in pedib⁹ acciderit in vno menſe terminabitur eius ȩgritudo. Si vero ſubito apparuerit in eo yctericia per totū corpus laxari oportet cum cada & alſahatrag & fumo terrȩ, & ingreſſu balnei & potu vini temperati. Cacla Alſahatrag

Si calor in corpore multū exceſſerit paſſionē leoninam ſignificat, dolor corporis & pulſus cordis cū multitudine ſomni malum ſignum, futuram enim appoplexiā ſignificat. Amiſſio ſenſus olfactus repēte ſine fluxu reumatis futurā febrem ſignificat. Si acciderit alicui ſonitus genuū quando ſurgit cum permanentia virtutis ſignificat perditionem medietatis partis corporis & dolorem iuncturarum. Surdicies ſignum abbreuiatiōis vitȩ eſt. Apertio oculorum in ſomno epilenticā oſtendit paſſionem. Permixtio intellectus in omni ȩgritudine malum ſignum eſt, ſed non eius rectitudo in omni ȩgritudine bonum. Priſicus cum appropinquat ad mortem eius malum apud omnes fit tedioſum & ſimiliter diſinterici. Tortura oculorum permixtionem protendit rationis. Debilitatio ſenſus olfactus a conſueto futuram ſurdiciem oſtendit. Appetitus enim cōmedere præter quā in horis conſuetis ſignat flegma in ſtomacho dominari quod ſi exceſſerit flegma morietur. Qui multum profundatur ſtudere & meditari in libris profundarū ſcientiarum & philoſophiȩ poſſibile eſt ei ſuperuenire permixtionem rationis et fatuitatē quȩ dicitur melancolica. Qui offenditur a cibis celeriter corruptibilibus ſignificatur, quoniam

debilis membrorum principal existit. Corrup-
tio coloris faciei cōtinuo & cū apertione venu
larum rubearū super nigre[...]ine oculi significat
sanguinis corruptionē. Si vero forte accidat ei
casus pilorum & raucedo vocis signū est princi-
pij lepre. Quando qs senserit indignationē sto
maci & calum appetitus cū fœtore nasi et oris
vrine & egestionis. Signū eius est generationis
febriū ex corruptione aeris que dicuntur alha
Alhami Alnabhira mi & alnabhira, facilitas egestionis cū eius con
tinuatione & potentia doloris cum egestionis
fœtore signa mortalia sunt. Iactitatio amborum
oculorum simul fluxum humorū ad eos signifi
cat & possibile est significare dolorē emicrane
Alij iectigatio. um. Iectitatio membrorum superiorum multitu-
dinem subtilis fumi significat. Sed sudatio in
balneo amouet illum. Iectitatio membrorum in
feriorum similiter significat fluxū humorum ad
ipsa. Vnde oportet subtiliare regimen & pcu
rare vomitū. Si quis sepe molestat defectu sen
sus in inferioribus corporis dolor podagricus
significatur in futuro & oppilatio meatuum
spirituū ex malo regimine, & possibile est hoc
fieri ex paucitate spiritus in corpore. Si vero
in superioribus corporis hic contigerit mor-
tem repentinam ostendit. Si quis molestatur a
tussi calida super caput & circuit & mouetur
donec iactet ipsum in terrā signū est corrupti-
onis humorum. Fatigatio absq causa laboris si-
gnificat egritudinē. si quis continuo molestat
defectu sensus sui corporis, mortem repentinā
significat ex paucitate spiritus in corpe & po-
test illud accidere ex excessu euacuationis sicut
exitu sanguinis a naribus fluxu ventris & simi
libus. Iectitatio corporis totius per totū si fre-
quenter fiat spasmū significat. Passio que di-
Incubus citur incubus que est quando apparet alicui
in somno quasi vigilaret vt aliqd corpus gra-
ue opprimat ipsum ita vt non possit loqui, &
passio vertiginis capitis si cōtinuauerint & cō-
firmate fuerint futurā epilentiā significat. Cō
tristatio cōtinua absq causa & malicia anime &
mala spes pmixtionē intellectus significant, q
dicitur melancolia cōtinuatio fluxuū reumatū
a capite ptisicā passionē cōminat & stricturā
Alcabo anhelitus que dicit alcabo & passiones pulmo
nis. Multus sudor & continuus plenitudinē es
se in corpe significat. Vnde oportet pcurare
sanguinis minutionē & cibi remissionē. Conti
nua & fortis iectitatio faciei significat torturā
faciei a multa plenitudine corpis timeat de spu
to sanguinis & apoplexia. Vnde facienda est fle
botomia amissio virtutis sensuū cum debilita-
te motuū & corporis plenitudine suspicionem
apoplexie ostendit. Vnde cuanda est fleboto-
mia. Grauitas & extensio dextri lateris apud
costas dorsi passionē epatis ostendūt. Egestio
excedens tēperamentū cōsuetudinis cum pau-
ca tinctura significat yctericiā. Fœtor egestio-
nis significat humoris cruditatē & grauedinē
in venis, fœtor vrine significat corruptionē et
futuras febres. Grauitas & attractio in fine
dorsi & lumbis cū malicia cōditionis & egres-
sus vrine a modo consueto significāt passio-
nem renum iam inceptā. Pruritus stomaci si-
gnificat futurā passionē emorroidarū. Ege-
stio que vritaut anum scindit & offendit signi
ficat passionē orificij ani. Ampullationes que
dicunt aldemamul significāt magnū apostema Aldema-
multe pustule dure vt saxi significāt tumorē mul
magni apostematis q dicit dubayla, alba mor Dubayla
fea significat tumorē male infectionis que di Albaras
citur albaras. Profundatio in somno preter cō
suetū in sanis signū egritudinis est. In egris aūt
significat liberationē, multa sternutatio ei cui
non continuat sanitas significat passionē cere
bri, in egro vero significat translationē ad bo
num & sui terminationē ad melius. Similiter
dilatatio oris circa principiū noctis somni si-
gnificat exigentiā in mane vero & ante cōsu-
mationē somni si multū excesserit signū est æ-
gritudinis & amissiōis sensus neruorum. Fœtor
capitis & multa molestia sudationis subassel-
lis signū est ostendēs futurā passionē lepre, q
consueuerit cōmedere panē azimū & carnes
grossas & neglexerit exercere motū & laborē
significat longam egritudinē esse passurum.

De signis & significationibus quæ resultant
ex aere ventis & p pluuiā. R. Ca. XXI.

MVltitudo nubiū cum continuatione
pluuiarū in locis ciuitatum significat
futurā generationē pustularū diuer-
sorum colorum q dicunt algidri & alhaczba. i. Algidri alhaczba
variole & apostemata q dicunt alcohan & al Alcohan
hancal, latine policaris. Modus vero liberatio- Alhancal policaris
nis ab ipsis fit per subtilē euacuationē & sæpe
nubes & venti absq pluuia passiones nigre co
lere demonstrant. Quando fortes venti domi
nantur soli corrumpunt nature tēperate & fi
unt magis sani quorum natura declinat ad con-
trarium aeris dominātis, fiunt vt plurimū pas
siones paralitice & tremoris & amissionis me-
die partis corpis & tortura faciei. Multitudo
pluuiarū & continuatio ipsarū in yeme & ve-
re corrūpunt aerem & moriunt epidimialiter
quicunq debiles natura existunt & humidi cō
plexione & moriunt dolore capitis & vomi-
tu & dissinteria simul & pessimis egritudinib⁹
In tempore perfectionis fructuū si alterat eo-
rum maturatio & status eos multū elongare

oportet, et nō gustare de eis qui mortales sunt. Multitudo pulueris in aere in quocunqꝫ tempore fuerit ostendit ammissionē sensuū & grauitatē motus & egritudinē obliuionis faciens euacuationē in yeme p vomitū aut fluxū ventris si sanus cōpositione sui corporis existit nō emendabit̄ p hoc eius natura & possibile est ex in de mori de proximo si debilis natura fuerit. Freqntatio minutiōis sanguīs in tpibus frigidis vt tpe autumni & yemis inducet festinātēr passionē ydropisis, & visus priuationē. Quādo fuerit yems calida, ver aūt frigidū fiunt reumata & timet̄ ne fluant ad mēbra principalia & ipsa offendant. Yems magis fit equalis ceteris tēporibus anni p accidēs in locis q circa mare siti sunt. Vnde fit necesse sui putredinē emendare cū aromatibus & lenire naturā ante aduētum frigoris.

De signis aeris & ipsius iuuamento & nocumento. &c. Cap. XXII.

CAlidus aer exsiccat corpa visum putrificat sitim & famem prouocat, corpus dissoluit, calefacit cor, corrūpit sanguinem febres faciliter generat, educit sanguinē a naribus & ab inferioribus & vniuersaliter corpus debilitat & multoꝝ nocumentoꝝ vniuersalis causa est, nec vtilis est pro conseruatione sanitatis vt in pluribus, vtilis aūt fit reumaticis paraliticis, & patientibus spasmū ab humiditate & omnibus caliditate indigentibus. Aer frigidus melior est vt in pluribus sanis, conseruat enim sanitatē corpis & omnes appetitus corroborat, digestionē procurat, & prohibet humorum fluxū ad mēbra que parata sunt eos recipere & alleuiant per eum tumores & apostemata. Aer humidus cōseruat humiditatē corporis & vtilis est macilentis & ptisicis & qui non intendunt aliqd de suo corpe dissolui, lenit cutim & carnem & inpinguat eas & humectat. Aer vero siccus econtrario facit, extenuat eñ & dissoluit, exsiccat & colores alterat. Aer aūt equalis & cōueniēs corpi in ipso existenti est in quo non sudatur, nec est grauis & putridus sicut aer puteoꝝ cisternarū & fouearū sed est eqlis & cōueniens vnicuiqꝫ cōplexiōi.

De signis ostendentibus digestionem. Cap. XXIII.

DIgestio est dominatio virtutis nature & eius vigor humori causanti egritudinē & propter hec sunt oīa tēpora febris post digestionē salua vel secura. Omnia aūt tpa status & declinatiōis sunt tpa perfecte digestionis, & ideo non morit̄ eger ex infirmitate post digestionem. Fit aūt timor & suspitio ante digestionē, & maior timor fit vsqꝫ ad tempus digestionis & tunc est fiducia liberationis. Digestio aūt reperit̄ in qualibet egritudine in vrinis & propter hoc fit necesse inuestigare signa digestionis in febribus ab vrinis. In apostematibus aūt dyafragmatis & pulmonis a sputo, in reumatibus vero a liqribus fluentibus a naribus, in obtalmia vero oculoꝝ a liqre fluente ex oculis. Nam quantocunqꝫ vrina in suo statu subtilitatis & tincture et priuatiōe resolutionū persisterit que in principio egritudinis fuerant non incipit digestio; & qñ fit permutatio ad bonas resolutiones est digestio, sed si resolutiōes male fuerint est cōtra corruptio putredo in passionibus pectoris & pulmonis quā diu pmanserint & nihil ab eis euacuatur nondum digestio aut putredo incipit. Sed cum incipiunt aliud exspuere siue bonum siue malū tunc incipit opatio digestionis aut putredinis; & tunc incipit opatio digestionis. Vnde exspuere qꝺ est vt sit ppter malū colorē & est subtile tunc est principiū digestionis eius vero inspissatio & facilitas educendi sunt eius perfectio. Si vero fuerit viride aut nigrū malū signū est, & significat corruptionē, iudiciū aūt in certis humoribus egritudinū econtrario se habet.

De signis temporum febris. Sequitur nunc. &c. Cap. XXIIII.

QVādo fuerit humor de quo facta est febris spissus & difficilis fuerit alterationis sua tempora prolixa vt in febre quartana. Si vo humor tenuis & facilis alterationis fuerit existūt sua tpa breuia vt in vrentibus febribus. Febris aūt effimera q̄ fit ex calefactiōe spirituū absqꝫ humore & putredine non habet tempus nec reiterationē propter hāc causam febris aut passionis sicce quae generat̄ ex calore dissoluente humiditatē membroꝝ intrinsecoꝝ a sui natura. Non habet tēpus in declinationē, sed continuo auget̄ & confirmat̄ nisi circa sui principiū cōtingit ab ea calidam cōplexionē transferre. Tempora febriū sunt. iiij. s. principiū, augmentū, status, & declinatio. Principium est ab hora qua eger incipit sentire in suo corpore mutationē atqꝫ molestiam & manifeste cognouit in se patiens, q̄a iam de statu sanitatis recessit. Ab isto namqꝫ tēpore vsqꝫ quo aliq̄ de signis digestionis apparet, etiam si modicū fuerit est tempus principij. A tpe vero quo modicū apparet de signis digestionis vsqꝫ ad tēpus sue pfectionis est tps augmenti, finis aūt huius est tps status. Sed postq̄ hec oīa apparuerint est tps declinatiōis. Necessitas vero cognitiōis hoꝝ ipsoꝝ fit potissima in curatiōe acutoꝝ morboꝝ de hijs q̄ aduen-

Tpa feb. iiij. Principiū

Augmentum.

Status

Declinatio

unt infirmo, & scire tēpus status, nam semper timor & suspicio ipsum preoccupabunt, donec peruenerit ad illud tempus, & obseruatio qui dem diete fit scdm tēpus status, nec vnq̄ʒ morietur eger, post statū nisi forte ex aliqua alia superueniente sibi egritudine, & propter hoc fuit necesse prescire futuras infirmi conditiones pro necessitate sanitatis que finis est rei intente, & est id cuius cōplementū a statu egritudinis dependet. Status vero in appitione digestionis perfecte.

De signis febrium eorum numero causis & modis. Cap. XXV.

Hō ex tribus cōpositus est. Cor cete ris membris calidius.

Homo ex tribus cōpositus est, ex spiritibus humoribus, & membris solidis, & quodlibet membrorʒ corporis cōpositū est huc ex tribus. Membrū vero calidius ceteris membris est ipsum cor, in cuius substantia sunt cellule plene spiritibus & humoribus & cū calefit spiritus existens in cellulis cordis & permanserit in ipsis hora qua possit cor transmittere calorē per arterias ad totū corpus resultabit ex hoc febris effimera. Si vero calefiat sanguis & humores existētes in cor de primo, & deinde dilatat̄ calor ille in corpore per arterias fiunt inde febres putride sicut febris tertiana & similes. Sed si calefacta fuerit substātia cordis per se fiet ex hoc febris ethica.

Febris ethice gñatio

Febris aūt ethica generat̄ vt in pluribus ex causis extrinsecis sicut ex tristitia suspirijs, vigilijs, & alijs cōsimilibus que calefaciunt & exsiccāt exsiccatione vehementi, aut generat̄ a causa passionis calide resultantis ex apostemate calido existente in alijs mēbris cuius potentia peruenit vsq̄ ad cor. Febris aūt putrida gñat̄ ex. v causis precedētibus que mouent̄ ex interioribus corpis, sicut sunt excessus quantitatis humorʒ & eorʒ spissitudo. Viscositas & oppilatio que ex eis resultat & putredine que sequitur ex eis necessario si diu pmanserint in corpe ex eo quod accidit ipsis humorib⁹ priuatio exalationis.

Febris putrida gñatur ex. v. causis

Sed species harū febriū. iiij. sunt quarum vna est que fit ex putredine sanguinis & est febris continua. Alia species est que fit ex putredine flegmatis & est fe. que quolibet die affligit. Alia vero est que fit ex putredine col. ru. & est fe. tertiana que vna die affligit & altera quiescit. Alia quoq̄ est que fit ex putredine co. ni. & est febris quartana que vna die affligit & duobus quiescit.

Spēs febriū putridarum quatuor.

Febris aūt effimera a causis extrinsecis generat̄ sicut ex forti calore & balneatione in aquis aluminosis sulphureis & salsis, aut ex multa fatigatione, aut ex ira vel tristicia, vel ex apostematibus, vel ex cibis valde calidis, aut valde frigidis

Febris effimere generatio

De frigore & rigore. Cap. XXVI.

Frigus & rigor duo sunt

Frigus & rigor duo sunt, quorʒ vnum est a causa hūoris calidi mordicantis musculos, vnde tremit corpus queadmodū perterret̄ ex subita proiectiōe multe aque frigide super ipsum & talis rigor accidit in feb. tertiana. Scd'a fit a causa humoris frigidi tangentis musculos & eos infrigidantis & talis est frigus vehemens accidens in febribus flegmatis & ex duobus humoribus exeuntibus a concauitate venarū & arteriarʒ ad musculos & vrunturr cum calore fe. nec cessant exire in tempore quietis donec ex eis aliqd pueniat ad musculos, & tunc incipit rigor qui dicit̄ alcafarira & propter hos gradus conseruant̄ tpa quā diu permanserint humores in ipsis venis & exeunt & regnant̄ donec educat illos medicus p flebotomiā aut farmaciā, & alleuiet̄ humor per hoc & recedet, & ꝑpter causam quā diximus fuerunt quedā febriū cōtinue & quedā interpolate habentes certos & notos paroxismos. alcafarira Febres vero que habent paroxismos causa humorʒ extra venas existētiū & propter hoc exigunt qetē & spacium tpis pro sui operatione. Febres aūt continue fiunt causa humorʒ intra venas existentiū & ꝑpter hoc non exigunt qetem, nec spaciū tpis & ꝑpter eandē causam ad hunc fiūt fe. cōtinue sine rigore. Febres aūt interpolate cū rigore nā cū supueniūt illi humori humores mordificatiui calefit eorʒ caliditate & infrigidatur eorʒ infrigidatione. Deinde expādit̄ calor super eos & comburit & dissoluit eos, aut dissolutione occulta, qñ humor ille valde subtilis fuerit & calor fortis, aut dissolutione manifesta p sudorē, & hoc quādo humor multe quantitatis fuerit aut grosse qualitatis, & calor mediocris & qñ fuerit humor q̄ fecit febrē paucus ī corpe & eius exitus ad musculos difficilis fit spaciū qetis magis longū & ꝑpter hoc fit tp̄s qetis febris longū. Sed tēpus qetis febris tertiane mediocre inter ambas.

De dietationibus Febritantiū. Ca. XXVII.

Febritantes q̄ circa crisim exspectāt in. vij. die nutriant̄ cū aqua ordei. Qui vero exspectat crisim in. xiiij. die addat ad hoc aliud. Si vo termin⁹ crisis vsq̄ ad vigesimā diē distrahit̄ nutriat̄ cū pullis. Quartenarij vero si ne carnibus transire non possunt, sed est necesse cibū relinq̄re, aut ipm minuere in tpe status, & sit spaciū preseruationis ab eo apud statum scdm longitudinē terminorʒ febriū & ipsarū circuitus, spaciū eñ feb. tertiane est, xij. horarum & eius interpol. xxxvi. horarʒ & fit totum, 48. & hoc est terminus vnius reuoluti-

onis. Spacium autem temporis quartane est. xxiiij. horarum & eius interpolatio. 48. & fit totum. 72. q est tempus vnius circuitus. Spacium vero fe. cottidiane est. 18. horarum & est interpolatio sex horarum vnde fit totum. 24. hore q est tps vnius circuitus. Copositarum vero febrium impossibile est scire spaciu circuituu q a coponunt adinuice, & possibile est similari in aliquo circuitu & in aliquo non. Sed potest fieri earum cognitio a proprijs accidentibus eas co sequentibus vt determinabimus in libro febrium & libro de crisi.

TRACTATUS SEPTIMUS COMprehendens duo capita. Cap. I. De pulsus dispositione & eius significationibus.

Visitatio arteriarum ostendit cordis coditionem quemadmodum & vrina coditionem epatis, quod est q a arterie oriunt ex sinistra cellula cordis & ab ea virtus pulsationis cordis procedit vt cu dilatat recipit aere frigidum, & qn contrahit calefit & extrahit ipsum & qn calefit cor augmentat distractio scdm sui calefactione p eius exigetia frigiditatis aeris illius extinctione & tunc fit pulsus magnus & si adhuc excesserit calefactio et ex hoc distractio magis velox. Si vero ad hoc magis calefiat & pulsus freques, eco trario aut qn infrigidatur cor, fiet pulsus minor & tardior. Qui vult scire coditione pulsus pfecte oportet habere manus leues & puri sensus non habentes duru tactu sicuti manus mechanicorum & est necesse assuefacere eas p tactu pulsus arteriarum sanorum frequenter, pter causas que immutare habet coditiones pulsus, vt sunt tristatio ira labor & similia, & meditet in hoc bona meditatione donec coformet forma in sui aia, dein de coparare oportet pulsum sanorum ad pulsum egrorum & pulsum virorum ad pulsum mulierum, & non nitat aggrauare manu sua sup pulsum arteriarum fortis, hic em imprimit & phibet eas a motu, sed tangat eas cu leuitate, & cu vtraq manu q a duo testimonia certiora sunt vno, & Gal. q de laudauit sublime scientiam pulsus & scripsit. xvi. tractatus in ipsa, quorum quatuor sunt sciendi distinctione suarum specierum & dispositionu. Quatuor vero scire eius coditio es & diuisiones. Quatuor vero de causis efficientibus accidentiu cotingentiu pulsui. Alij vero quatuor de signis que quelibet suarum specierum & dispositionu significat, & dixit q pulsus est signu magis indicatiuu q cetera signa status sanitatis & egritudinis & eius apprehensio & inuentio scdm veru modu valde difficilis est. Et exponens nobis causam difficultatis sue appre-

Coditiones obseruandae in pulsus tactu

Galienus

hensionis fit nobis eius apprehensio difficilis pter tria. Vnu q de est, qm cu acciderit alicui mutatio modica no potest eam sensu aningere. Scdm est qm tactus pulsus non habet similitudine ex qua possit cognosci, q cqd enim careret similitudine eius cognitio fit difficilis. Tertium vo qm oportet medicu scire dece spes pulsus cu tactu arterie simul. Species pulsus sunt decem. Prima est in tpibus motus & sunt tria, velox, equalis & tardus. Scda in quantitate extensiois que est triplex magnus, ambulans, equalis, & paruus. Tertia in descriptione virtutis que triplex est dura, equalis & mollis. Quarta ex pondere puta boni ponderis & mali ponderis. Quinta in humoribus p ipsam ambulantibus q triplex est plenus equalis & vacuus. Sexta de calore & frigore corpis arterie, qui triplex est, calidus equalis & frigidus. Septima de tepori q etis & interpollationis inter motus pulsus p pter que triplex est frequens equalis & ratus. Octaua de pprietate qualitatis pter qua duplex est directus & indirectus. Nona de pprietate quantitatis pter qua duplex est, equalis & inequalis. Decima de ordine pulsus q duplex est ordinatus & inordinatus. Noia pulsuum sunt hec, longus, latus, altus, profundus paruus, velox, mediocris, cotinuus, tardus, fortis, debilis, plenus, durus, mollis, equalis, diuersus, ordinatus, inordinatus, boni ponderis, diuersi ponderis, mali ponderis, & similia. Cum fuerit pulsus manifesti tactus in longitudine brachij magis qua in tpe sanitatis extitit dicitur pulsus longus. Si vero pulsus occupauerit digitum tangentis per latitudine vocat latus. Si vero inpulserit digitu donec penetrat eius subtiles poros q dicunt almasas vocat altus. Et si fuerit maior q esse cosueuerit vocat magnus Si vero ab eo diminutus fuerit vocat paruus. Qd si pulsatioes spaciu tpis min cosueto fuerit vocat freqns. Si vo longu tps int illas fuerit vocat velox, si vo in longo tpe hoc fecerit vocat tardus. Et si cu hoc inpulserit digitu eius motus p tato non spirauit vocat fortis. Si vo eco trario se habuerit vocat debilis. Et si fuerit illud q de corpe arterie tetigerit digitus ad modu pleni vtri vocat plen. Si vo eco trario fuerit vocat vacu. Et si fuerit illud q occupauerit digit in hora tactus sile filo vel corde extense vocatur durus. Si vero eius extensio non multa fuerit vocat mollis. Et qn fuerit omnes pulsationes cosimiles in magnitudine potentia & velocitate & ceteris alijs vocatur equalis. Si vero econtrario fuerit vocat diuersus, aut inequalis. Si vero talem diuersitatem reiterauerit & ipsam obseruauerit, non transferens se

Pulsus spes. 10.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

Nomina pulsuum

Almasas

ad aliū modū, vocat̄ ordinatus. Mod⁹ pulsus extra dicit̄ extensio intra vero contractio.

De modis pulsus & eius causis.&c̄.Ca.II.

Pulsus magnus velox & frequens fiat.

Pulsus magnus velox & frequens fiunt ex additione caloris. Cuius causa si ab extra venerit, vt a balneo ira tristitia & similibus redibit pulsus ad sui statū & modū citò. Si vero a causa permanēte hoc fuerit vt putredine in suo statu permanebit.

Paruus ꝑpinquus et tardus

Paruus aūt ꝑpinquus & tardus fiunt a rebus frigidis accidētibus & permanentibus.

Fortis.

Fortis vero pulsus fit ex additione virtutis & appositiōe alicuius rei inferentis dolorē & offendentis diu.

Debilis

Debilis aūt fit ex dissolutione virtutis & forti dolore.

Diuersus

Diuersus aūt fit in hora repugnātię naturę cū re nocente & quantitate nocumēti secundū eius diuersos modos. Sapientes appellauerunt species pulsuū cōpositorꝫ nominibus ipsorꝫ naturas indicantes, & vt in pluribus ostendūt mortem,

Pulsus vndosus

quorꝫ est pulsus vndosus vndis maris similis in suo motu, qa primus modus fit magnus. Deinde fit minor eo,

Vermicularis

& est pulsus vermicularis cuius motus distrahit̄ & similatur motui vermis ambulātis intra cutim & pulsus foricalis cuius motus medius inter vndosum & vermicularē,

Formicalis

& dicit̄ formicalis cꝫ eius motus similat̄ ambulatiōi formicę.

Serrinus

Est & pulsus serrinus in q̄ partes arterię diuersificant̄ in duricie & mollicie ad modū diuersitatis dentium.

Fusalis

Est alius pulsus q̄ dicit̄ fusalis & est ille q extēditur per arterias determinato tp̄e & permanet postea vero redit & perficit suum spaciū.

mallearis

Est aūt pulsus mallearis qui percutit manū & recedit, deinde redit & percutit secundario.

Tremulentus

Est autem pulsus tremolentus cuius arteria mouetur ascendendo, deinde redit mouens se descendendo capite inclinato inferius ad modum ensis proiecti in terra qui redit capite inferius inclinato.

Perterritus

Est & pulsus perterritus qui similatur alicui a terrore perterrito,

Coadunatus

& est pulsus coadunatus qui in hora potentię arterię in se contrahitur & coadunatur,

Tortuosus

& est pulsus tortuosus q sentitur quasi esset arteria filum tortuosum & obliquum.

Cauda muris

Est & alius pulsus sicut cauda muris & est ille cuius arteria apud sui principium debilitatur valde, deinde procedit deficiens & declinans donec perueniat ad finem paruitatis & defectus. Similiter cum in sui principio fuerit grossus, & in fine postea redit ad subtilitatem & de velocitate ad tarditatem vocatur cauda muris eo quod in sui principio est grossa in fine vero valde tenuis.

Pulsus virorum & mulierū

Et sciendum est cꝫ pulsus virorum vt in pluribus maior & fortior est quam pulsus mulierum & tardior & longioris spacij.

Pulsus puerorum

Pulsus vero puerorum est in fine velocitatis & paruitatis & frequentię.

Iuuenum

Pulsus autem iuuenū maior est quam pulsus puerorum & aliarum ętatum.

Senum

Pulsus autem senum minoris tarditatis est quam pulsus iuuenū & aliquantulum debilior & minor.

Decrepitorum

Pulsus vero decrepitorum & annosorum est in fine raritatis & tarditatis & debilitatis.

Pul. ueris

Pulsus autem in medio temporis veris maior & fortior existit quam in ceteris temporibus anni,

Estatis

in medio autem temporis ęstatis fortior in frequentationibus existit quam in alijs temporibus. Sed cum hoc minor & debilior est,

Autūni

in autumno vero declinat eius frequentia ab eo quod fuit in ęstate, nec augetur sui potentia,

Yemis

in yeme vero fit pulsus in fine paruitatis & tarditatis & raritatis & non est debilis. In extremis vero temporum fit pulsus compositus.

Pul. pregnantis

Pulsus vero pręgnantis maior & frequentior fit pulsu aliarū mulierum.

Pul. excitati a so.

Pulsus autem excitati a somno fit maior & fortior atꝗ frequentior & tremolentus. Postea redit ad sui statum.

pul. scd̄m motum

Motus vero corporis addit in magnitudinem pulsus & eius velocitatem secundum velocitatem motus & eius fortitudinem.

Pul. balnei

Balneum quoꝗ addit in magnitudinem pulsus & eius molliciem & velocitatem & frequētiam. Et quando diu in eo permanserit fit pulsus debilis & paruus. Sed relinquitur eius velocitas.

Pul. ex cibo

Multitudo vero cibi addit in virtutem pulsus additamentū magnum & in sui frequentiam & magnitudinem. Vinum quodꝗ addit in pulsu virtutem & velocitatē & frequentiam, sed ex hoc celerius fit quam a cibo. Alia vero cibaria & medicinę calidę secundum sui caliditatem addunt in pulsum. Cibaria vero & species frigidę contrarium huius faciunt in pulsu.

Pul. iracundi.

Ira quoꝗ facit pulsum altum velocem & frequentē.

Pul. timidi.

Magnus vero timor facit pulsum diuersificatū velocem & tremulum,

pu. tristis

tristitia vero facit ipsum tardum & rarū.

Leti

Lętitia vero facit ipsum aut longum spaciosum, tardum cum magnitudine mollicie atꝗ plenitudine.

TRACTATVS OCTAVVS DE Vrina & egestione, eorumꝗ signis & modis continens cap. vij. & sequit̄

Cap. I.

Oportet primo constituere cibū infirmi ante receptionē suę vrinę ex carnibus coctis in aqua, aut ouis coctis cū pane fer[ment]ato sicut debet, nec accedat ad aliqd impedien[s si]gnificationē vrinę. Et si possi-

bile est rectificare cibū suum & preseruare se a malis cibis antea per duos vel tres dies, erit significatio vrine per hoc magis verax.

De modo acceptionis vrine. Ca. II.

Est quidē necesse q̄ non recipiat nisi apud finem noctis post excitationem a longo somno & postq̄ cōgregata fuerit in vesica perfecte & sua digestio cōpleta fuerit, & anteq̄ eger sumat aliqd cibi vel potus et accipiatur tota in vase vitri mundo & claro, & non effundat de vase in vas & respiciat ipsam medicus mox in hora sui exitus anteq̄ aer ipsam pmutet & a tertia hora vsq̄ ad decimā iterū videat ipsam medicus scd'ario & tertio, q̄m quedam vrinarū est que exit subtilis & postea inspissatur, alia vero est que exit spissa & postea attenuat, alia vero exit tenuis & in eodē statu pmanet quarū quelibet habet ꝑpria signa que dicturi sumus cū adiutorio dei, nec debet portari de loco ad locū ne sua significatio corrumpatur nisi locus valde ꝑpinquus fuerit, & caueat ne effundat & respiciat ipsam medicus añ solem directa facie versus oriētē, & accepto vase manu sua dextra agitet ipsam cū sinistra manu leni agitatione vt valeat distinguere vrinam leuem a graui.

De hora vrinā videndi

De signis vrine. Cap. III.

Significatio vrine consistit in colore substantia odore resolutionibus & earū paucitate & multitudine. Colores vrinæ sunt sex. s. albus & siṗis fuco sicuti citrinus igneus rubeus ad albedinē declinans qui similat colori florū croci rubeus ad nigredinē declinans q̄ similat colori sanguinis & niger. Et scias q̄ cōtingit medicū errare ꝑpter quedā latentia ip̄m nam potest esse vrina vehementis rubedinis ex tinctura alchauen, & ex susceptione cassief. & croci & similiū rerū habentiū in se tincturā. Similiter quoq̄ alterat ex comestione olerū & fit nigra ex comestione almeri & ex potu vihi nigri tingit etiā vrina a doloribus fortibus cū ipsorū causa fuerit frigus sicut a dolore colon q̄ dicit alconag & a dolore dentiū et auris & similibus. Similiter dealbat vrina subtilis que fit milis fit aque a causa passionis que dicitur frequens Guttatio vrine que q̄dē est passio inferens sitim vt non cesset potare aquā, & statim mingere ipsam, qđ ꝑuenit ex calidi tate renum. Reddit̄ et alba q̄n emittit̄ statim post cibū & potum anteq̄ decoquat & deferūt ipsam medico & ip̄m deuiare faciūt in eius significationibus & adhuc alterāt ipsam pro deuiatiōe medici vt temptent ipsum, propter hoc oportet medicum cauere sibi a talibus antequam iudicium reddat.

In quib' vrine iudicium consistat

Colores vrine sex

Error medici ex vrina

De simplicibus cuiuslibet vrine & de compositione vrine. R. Cap. IIII.

Vrina alba significat flegma, rubea sanguinē, nigra vero melancoliā. Q̄n miscet̄ colera rub. cū flegmate reddit̄ vrina similis flori eris q̄n vero miscet̄ co. ni. cū flegmate reddit̄ vrina similis herbe & plumbo Quando vero misceī co. ru. cū ni. reddit̄ vrina purpurea, sed cum miscet̄ sanguis cum co. ru. reddit̄ vrina media inter rubeū & citrinum.

De dispositione vrinæ. Cap. V.

Vrina que exit subtilis, & pmanet in sui subtilitate, significat q̄ nondū natura incepit coquere humorem facientem egritudinē aliquātulus q̄ vero exit subtilis, & post tempus inspissat̄ & conturbat̄ significat q̄ natura incipit coquere humorē facientem egritudinē, quæ vero exit spissa & in sua spissitudine pmanet significat q̄ humores corporis in vltima ebullitione existunt. Quæ aūt exit spissa & postea subtiliat̄ & clarescit significat q̄ ebullitio humorꝫ iam sedata est & cessare incipit.

De significationibus vrinarum in ipsis egritudinibus sub cōpēdio. Ca. VI.

Vrina subtilis & alba sine fe. cū dolore renū significat oppilationē factā esse in vijs vrine ex hūore albo grosso, & si cū febre fuerit significat oppilationem esse ex co. ru. grossa. Vrina tenuis in ycteris malum est enim signum difficilis ydropisis vrina subtilis & alba cum febre malum. Vrina alba subtilis cum fe. ethica continua significat siccitatē corporis & membrorꝫ dissolutionē, vrina subtilis & alba in tempore sanitatis significat defectum virtutis cum frigiditate cōplexionis sicut accidit senibus, vrina alba & spissa si apparuerit in die cretica & maxime in quarta significat liberationē a dolore iuncturarū & apostematibus accidentibus in radicibus aurīū Si vero in die post crisim apparuerit significat q̄m ad eum redibit egritudo, vrina alba & spissa si diu in eodem statu permanserit significat futurum apostema sub costis. Si vero cū hoc fuerit bonum signum significat bonū. Sin aūt ostendit timorē, vrina alba & spissa in qua nō fuerint resolutiones significat humores viscosos, vrina alba & spissa in qua nihil ypostasis in fundo descenderit fortē dolorem & timorē significat, vrina alba & spissa similis oleo mortem significat, vrina alba in qua fuerint nubes similes vue significat dolorem renum & morbi longitudinem, vrina alba & foetida cum fe. significat permixtionem intellectus & mortē.

Vrina alba que similatur liquori ampulle cū febre pessimū signum est, & maxime patienti passionē renum. Vrina aquosa in eodē modo permanēs significat corporis dissolutionē maxime si fuerit macilentus & ieiunijs perseuerans. Vrina citrina & subtilis in fe. longitudinem egritudinis ostendit & si febris fuerit acuta non erit fidus eger cum ad statū egritudinis

Alchabarin se transferret. Vrina viridis que dicitur alchabarin si habuerit ad modum spume super ipsa & ante hoc alba extitit & superuenit sibi exitus sanguinis narium malū signum est. Vrina viridis in acutis fe. in qua fuerint resolutiones albe ad modum furfuris valde malum signū est. Veruntamen significat liberationē ab egritudine, vrina viridis i cuius superficie apparuerit nebula rubea in die cretica & maxime in .4. bonum signum est. Vrina ru. in fe. inflāmante bonum signū est. Vrina ru. si fuerit multa cū multis & albis resolutionibus significat febris solutionē, & sui acuminis sedationē. Si vero ex hoc modo ad paucitatē translata fuerit significat qm̄ fe. vigorabitur preter tū malum finē Si apparuerint in ipsa multe resolutiones albe solutionē ostēdit febris. Vrina ru. si fuerit fetida cū nigris & turbulentis resolutionibus ad modū pilorꝫ & liquoris viscosi malū signū est & significat timorē. Vrina rubea & spissa cū dolore stomaci & spi. corpis multū humorē & ycterıciā significat, vrina ru. si fuerit modica in egritudine ydropisis ꝓpinquā mortē significat, vrina ru. si ad modū sanguinis aut vini fuerit sine aliquo dolore in corpe & diu in hoc ꝑseuerauerit significat lapidē generandū in vesica, vrina ru. in qua fuerit quasi sanguis coagulatus apud terminationē passionis splenis solutionē pluries ostendit, vrina ru. ad modū sanguinis si modica & subtilis fuerit significat malum maxime patienti dolorē sciaticū, vrina ad modū sanguinis si vomuerit ad modū eris eruginis cū grossicie gutturis malū & mortē ostēdit, vrina ad modū sanguinis cū fe. cōtinua, & pulsu cordis & dolore costarū & in dextro latere mortē significat, vrina cū qua multus sanguis subito emissus fuerit significat alicuius vene incisionē in renibus, aut in epate aut in locis menstruorꝫ mulierum, vrina citrina significat dominiū co. ru. & cordis duriciē, vrina citrina subtilis cum fe. acuta in qua nihil resolutionū fuerit significat periculū esse in tristicia. Si vero illum diem preterierit & diu in suo corpore & subtilitate ꝑsistit, ostendit debilitatē & casum virtutis corpis, vrina citrina cū fe. et apostemate lateris malū signū est, & si cū hoc dolor capitis affuerit magis malum, vrina citrina in qua fuerit spuma ad modū spume vini, ꝑmixtionē significat intellectus, vrina citrina valde cū nigra ypostasi in spleneticis malū signū, vrina viridis apparens in die cretica si cum dolore capitis fuerit ostendit solutionē doloris, vrina viridis in suo corpe persistens cū inflāmatiua fe. permixtionē intellectus ostendit, si vero excesserit quantitatē potus infirmi significat corporis dissolutionē, vrina viridis turpis cū fe. inflammatiua. Si supuenit infirmo sincopis sudor in superioribus partibus corpis cū frigiditate extremitatū significat pessimū tremorē q

Alcezaz Alcesac dicit alcezaz alcesac, vrina eruginosa spasmū significat, vrina ni. vt in plurib9 eius modis pessima est & in pluribus significat mortē, vrina ni. subtilis cū fe. inflāmatiua si fuerit ī ea nigre resolutiones totā vrinā occupātes, nec in fundo demerse, & cū hoc habuerit infirmus vigilias & surditatē significat longitudinē egritudinis cuius solutio fit cū extractione sanguinis vrina ni. & spissa cū lenta fe. tremorē ostendit. Si vero sine hoc ꝑmixtione intellectus habuerit, & defectū cibi appetitus significat mortē, vrina oleaginosa in qua fuerint resolutiōes cōgregate cū qua supuenerit infirmo rigor, vrina nigra & fusca si cū apostemate laterū fuerit mortē significat bonū ostendit, vrina oleaginosa in cuius supficie fuerit nebula similis tele aranee significat dissolutionē pinguedinis & carnis vniuersaliter, vrina q̄ omī die ī corpe diuersificatur dissolutionē corpis & virtutū ostēdit vrina que omni die diuersificat̄ malū & maxime ī epate pectoris, vrina fusci coloris & que similat̄ ferri ferrugini omnino malū est, vrina clara in qua fuerint resolutiones similes muscilagini narii aut huiusmodi liquoribus cū dolore ventris, aut pectoris significat renū dissolutionē & incisionē vesice. Si vero dolor in ꝑdictis locis non fuerit dissolutionē mēbrorū & siccitatē corpis ostendit, vrina subtilis cuius color ad nigredinē declinat, aut ad colorē sanguinis cui fuerit odor acetosus pungitiuus & resolutiones nigre similes pilis, aut eius odor declinat ad acuitatē debilitatē ostēdit, & oīs talis vrina subtilis cū nigredine timorē pronunciat, vrina in spissitudine diu ꝑsistens, si cū grauedine capitis fuerit futurā fe. ostendit, vrina spissa cuius resolutiones non remergunt̄ ī fundum & minime clarescit significat ventositates grossas inflatiuas mixtas esse cum ipsis resolutionibus q̄ eas eleuat supius & eas ꝓhibet inferius descendere & ꝓpter hoc significat dolorē capitis existētē aut futurū, vrina spissa et multa cū dolore epatis solutionē doloris ostēdit, vrina spissa sītis lacti ī principio fe. mortē ostēdit

Vrina spissa lacti similis apparens cũ erugino
so vomitu & siccitate linguę mortẽ ostendit.
Vrina coniuncta cũ dolore renũ malũ signũ
est, vrina excedens quantitatẽ aquę bibitę exsic
cationẽ corpis significat, vrina multa perseue=
rans absq; siccitate corporis significat humo=
res multos esse in corpore, vrina spissa & mul
ta patientibus colicã significat bonũ in arteti
cis, maxime si eius resolutiones coniunctę fue
rint, aut auriũ muscilagini similes. Vrina mul
ta continua & aquosa aliqd ad rubedinẽ decli
nans sanguinis exuberantiam ostendit. Vrina
pauca quæ paulatim & guttatim mingit̃ ma=
lum signũ est, vrina pauca esse potest ex multo
sudore & ex multo fluxu ventris cõtinuo &
de similibus, vrina fetida significat putredinẽ
& modicũ frigoris, Sed si cum fe. acuta fuerit
malum significat, vrina sordida & fœtidi odo
ris dissolutionẽ corporis ostẽdit. Retentio vri
nę dolenti caput spasmũ significat, vrina quæ
mingitur sine voluntate cum sanitate renũ &
vesicę mortẽ proximã ostendit.

De resolutionibus vrinę sequtur nunc. Ca. VI.

Resoluti ones in vrina tri bus mõis fiunt

RESolutiones in vrina tribus modis
sunt, aut enim supernatant in super=
ficie ad modum nebulę, aut ĩ medio
suspendunt̃, aut in fundo vasis demergunt̃, re
solutiones in supficie vrinę existentes signifi=
cant modicã & occultã decoctionẽ, q; in me=
dio suspendunt̃ subtiliant̃ & cito exalant, qđ
vero in fundo fixę sunt perfectã decoctionẽ
ostendunt. Ventositas enim iam subtiliata &
dissoluta est nigrę resolutiones in supsicie mo
dicã & leuẽ maliciã indicãt, in medio vero me
diocrem, sed in fundo multã maliciã & cõple
rum periculũ ostendunt. Albę aũt resolutiões
ecõtrario significãt, nam in superficie modicã
bonitatẽ significant, in medio vero mediocrẽ
in fundo aũt bonũ maximũ & pfectã liberati=

Ypposta sis gñа plura & diuersa sunt.

onẽ pnunciant. Genera ypostasis plura & di=
uersa sunt in substantia & corpe, qa alia est si
milis tritico fracto & surfuri, aut granis oro=
bi fractis, alia similantur arenę, aut corticibus,
aut laminis seu pilis, aut similat̃ rei supernatã=
ti aquę ro. supficiei, aut similatur sanguini, aut
humori putrido & similia, diuersificat̃ etiã co
lore qa alię ypostases sunt albę, alię nigrę, alię
rubeę, alię similes cineri & aliis coloribus qb'
diuersificari pñt, quorũ singuli sunt circa si=
gna, quorũ quędã dicemus, vrina in qua fuit
frustrum sanguinis coagulati in vrentibus fe=
bribus malum signum est, vrina in qua frustra
carnis extiterĩt cũ dolore ventris significat hęc
ex substantia renũ esse. Quod si cũ febre inucti
ta fuerit significat multã eorum lęsionẽ. Si ve=
ro fuerit cũ febre ethica significat qm̃ dissolu=
tio ad carnẽ membrorũ puenit aut ptisis. Ypo=
stasis profunda qm̃ significat multũ calorẽ v=
rentem humorẽ existentẽ in corpore, qm̃ vero
vehementiã frigoris humorẽ congelans & de=
nigrans & manifestat̃ differentia inter hęc qm̃
si a principio declinat ad turbiditatẽ, postea fit
nigra, significat q; causa ęgritudinis est ex fri=
giditate. Si vero prius fuerit citrina deinde re=
dit ad colorẽ viridẽ, & postea vero ad nigredi=
nem significat q; causa ęgritudinis est caliditas.
Ypostasis rubea existẽs in fundo significat hu
morẽ crudũ & priuationẽ digestionis, si vero
cum ea fuerit sanguis putridus cuius digestio
non erit pfecta longitudinẽ morbi significat.
Differentia quę est inter albã ypostasim & hu Differen
morẽ crudũ & flegma est qm̃ alba ypostasis tia inter
habet coniunctas partes, ita q; non discernunt̃ yppostа.
in ipsis partes separatę. Ypostasis aũt quę est al. humo
ex humore crudo habet partes paruas & sepa= rẽ crudũ
ratas ad modũ arenę Ypostasis vero quę est ex &flegma
flegmate cognoscit̃ ab ea quę est alba per odo
rem. Ypostasis profunda quę similatur semini
orobi significat dissolutionẽ carnis renũ. Ypo
stasis quę similis est laminis extensis significat
qm̃ supficies extrinseca membrorũ principaliũ
abradit̃ & etiã intrinseca vesicę. Ypostasis quę
similis est fursuri significat idẽ q; ypostasis si=
milis laminis. Ypostasis similis papaueri signi=
ficat q; calor puenit ad psunditatẽ membrorũ
& agit in ipsis, et qñq; significat sanguinis adu
stionem. Ypostasis fœtidi odoris significat pu
tredinẽ & defectũ digestiuę virtutis & mortifi
cationem naturę, vrina spissa cum substãtia &
ypostasis albę fuerit significat qm̃ multum de
humore crudo coniunctũ est corpi. Vrina ru
bea & spissa cum rubea ypostasi significat mul
titudinem sanguinis & priuationem digestio=
nis & morbi & longitudinem cum liberatione
Si vero ipostasis alba fuerit signum est abre=
uiationis morbi. Vrina in qua fuerit sanguis
& humor putridus apostema significat in re=
nibus aut in vesica ypostasis multa in febre cõ
tinua, si non permutetur febris exsiccationem
corporis ostendit. Ypostasis comprehendens
vrinam cum sudore inflammatione sub co=
stis & dolore timorem significat, citrina ne
bula significat acumen ęgritudinis, spuma in
superficie vrinę, in febre inflãmatiua dolorem
capitis ostendit. Vrina cuius spuma ad modũ
ampullarum fuerit nec aliud signum malum
cum hoc extiterit bonum significat.

De iuuamēto vrine & ei⁹ nocumēto. Ca. VII

Iuuamentū vrine et eius nocumentū est q̄a in sui exitu inducit superfluitates secunde & tertie digestionis & confert dolori dorsi et dol. iūcturarū & alleuiat corpus & sanat ydropisim & confert pluribus egritudinibus flegmaticis. Eius vero nocumentū est q̄n excedit modū debitū inducit ptisim & causat vlcera in vesica & virga & mollificat ipsam & inclinat statim & ducit ad passionē guttationis vrine que dicit terab albul que est v non faciet homo a potu aque & statim mingit eam albā & multitudo sui exitus, & eius continuatio interficit ydropicum.

Terab Albul

TRACTATVS NONVS DE EVAcuatione continens duo capl'a. Ca. I.

De egestione bona & mala.

Egestio bona est que est mollis mixta cū modica citrinitate & que exit in suo tpe cōsueto. Que vero valde tincta est mordicat anū significat q̄m non bene cōpleta est digestio cibi sicut debet, multū vero sicca significat putredinē corpis, quae vero cū multis vētositatibus exit, significat debilitatē digestionis. Egestio similis colori viridi & nigro & quae similat faeci vini, aut fimo signū mortale est. Egestio vero que sine tinctura est significat q̄m nihil de febribus transmittit ad intestina. Egestio cū pinguedine significat dissolutionē corpis & ptisim. Quae vero est vltra quantitatem cibi sumpti exsiccationē corporis ostēdit. Multa vero & diuersoꝝ coloꝝ significat malos humores esse in corpe. Egestio cū spuma & viscositate male sunt, vna q̄de significat caloris excessum, altera vero corpis dissolutionē multitudo ventositatū si non fuerit a causa cibi defectū digestionis ostendit. Priuatio autem ventositatū significat defectū caloris & multitudinē humoꝝ & dominiū frigoris, q̄n cibus exit sicut sumit vehementiā frigoris ostendit. Exitus vero vētositatū faciliter & potētia earū exitus virtutē ventris ostendit & ecōtrario.

De iuuamento euacuationis sanguinis & eius nocumento. Cap. II.

Flebotomiæ frequētis nocumenta

Qui frequenter minuit sibi de sanguine preter necessitatē incidit in maliciā cōplexionis, ydropisim & casum appetitus cibi & cito aduenit ei senectus & debilitas virtutis corpis & debilitas stomaci & epatis & ducit ad tremorē & paralisim medie ptis corpis & spasmū & grauitatē sensuū & debilitatē oīm virtutū naturaliū vniuersaliter. Illi v̄o q nō minuit sanguinē apud necessitatē aduenīūt genera apostematū & febriū continuarū & apostema laterū & egritudinū variolarū & similiū & sputū sanguinis & repētina mors, et apostema q̄d dicit alcahon & apoplexia sanguinea que dicit alsechea in q̄ rubescit facies & nigrescit & passio squinantie & gn̄a leprarū. Iuuamentū aūt sanguinis minutionis apud tpa necessitatis maximū est in conseruatione sanitatis & multarū egritudinū sanatione. Sustinentes tam melius flebotomia sunt illi q sunt carnosi & corpolenti & habentes venas grossas apparentes & pilosi & rubei corpis & habētes carnē spissam non pinguē sed & iuuenes & viri pfecti. Pueri aūt & senes & precipue qui puenerūt ad etatē sexagināriā non cōsentiāt flebotomari nisi pxima necessitate. Illi vero q plus ea indigent sunt in qbus cōuenerūt inuadere apostemata que dicuntur aldemanul & alcadagat & febres & qui assiduant comedere carnes & bibere vinū dulce & caueant a flebotomia habētes debilitatē stomaci & epatis & melancolici, & illi qbus inuadere cōsueuerūt passiones frigide. Et q vtunt laborare in itineratiōibus & maris nauigatiōibus

Nocumēta dimissionis flebotomiæ
Alcahon
Apoplexia
Alsechea
Flebotomiæ iuuamenta
Quib⁹ flebotomia cōpetit
Quibus nō cōpetit flebotomia
Aldemanul
Alcadagat

TRACTATVS. X. HABET TRIA capl'a. Cap. I. De iuuamento euacuationis per fluxū ventris, & eius nocumēto, dispositiōe atq̄ opatiōe.

Mundificatio corporis per laxationem apud necessitatē & scd'm debitū modum & cōuenientē est medicina maxima in cōseruatione sanitatis. Quod est q̄a cōgregant in corpibus in diuturnitate tp̄m multi humores ex nutrimentis maloꝝ ciboꝝ. Laxatiuū aūt extrahit malos humores, q si relinquerent multiplicarent et inducerēt graues egritudines, & oportet quēlibet vti laxatiuo educente humorē nociuū tm̄, & caueat euacuare sui cōtrariū, q̄a per haec augmētaret ei⁹ nocumentū. Verbi gratia, si abundat in corpe co. ru. euacuet sola, & caueat ab euacuatiōe flegmatis, q̄ est q̄a ei contrariū. Similiter si abundat melancolia euacuet sola & caueat ab euacuatione sanguinis. Et iam memorati sumus haec in hijs que precesserunt. Indigentes aūt magis laxatione sunt robusti corpe & habentes sana mēbra intrinseca & extrinseca & q assiduat cōmestionē fructuū & multitudinē ciboꝝ & accelerat laborē & motū. Et est necesse preseruari ab ea habentē naturā declinantē ad mollicē & sustinentē spontaneum fluxum &

Nociui humoris lus euacuet
Qui laxatione idigent
Qui abstinere debeant a laxatiuis

laborantē passione emorroidarū & habentē epar debile & est necesse cauere a violentis laxatiuis in temporibus intensi caloris & frigoris. Qui vero vtit laxatiuis assidue destruit corpus & ducit se ad ptisicā passionē & precipue habens corpus siccū, & ad passionē ydropicā cuius epar fuerit debile & non sumat laxatiuum nisi post lenificationē nature cum brodijs pinguibus & vtatur ante sumptionē eius p duos dies balneo & effusione multe aque tepide sr per corpus & sessione in ipsa & sumat ante illud sirupū de radicibus & secaniabin nec dormiat super eo quicq̄ postq̄ inceperit laxare nec comedat, quā diu sentit saporē laxatiui circa os, donec pficiat eius operationē, & sit cibus eius post laxationē carniū elixatarū in aqua q̄ dicit zirbaga hersisa & comedat mediocriter, nec repleat cibo ī illa die, sed alleuiet eo. Quod si excesserit opatio laxatiui post cibū sumat aliqd de pulueribus cōstringētibus & bibat post illud brodiū paratū cū sumac, aut granatis aut agresta. Si vero infrigidata fuerit natura eius post laxationē modicū vini aut aque mellis tēperatorū in ea q̄ntitate q̄ calefit stomacus. Si vero calefacta fuerit eius natura sumat sirupū iulep. Si vero laxatio excesserit sumat rob de pomis & de citonijs, aut rob de granatis & similibus & non sumat iulep nec secaniabin. Si vero amplius cū hoc excesserit & trāsgressum fuerit debitū terminū ingrediat balneū. Et si p hoc non cessat sumat puluerē de granis granatorū q si adhuc pmanserit nec cessauerit p hoc immittant manus & pedes in aquā frigidā & alleuiet a suis vestimentis, & si cū hoc non cessauerit nihil sumat ī illa die, qm̄ possibile ē hoc esse periculum & errorem.

Nocumēta medicinarū laxatiuarum
Modus sumēdi laxatiuū
Zirbaga. Hersisa
Cura si laxatiuū in opatione excesserit

De iuuamēto vomitus & eius nocumento. Cap. II.

Vomitus vtilior est laxatiuo ad eradicationē grossorū humorū q sunt ab infra genu & vsq ad pedē sicut in dolore sciatico & dolore genuū & similiū. Sed laxatio sepe addit in huiusmodi egritudines si fiat ante vomitum. Vomitus aūt si fiat debite mundificat stomacū & vigorat digestionē impinguat corpus & alleuiat grauitatē capitis & eius vertiginē & euitat suffocationē & clarificat visum. Laxatio aūt in egritudinibus corporis & cōcauitatibus ventris vtilior est vomitu, & possibile est vomitū addere in egritudinibus capitis apud earū principiū, & qn̄ hūores multi sunt, fortis aūt vomitus vtilis est forti egritudini. Mediocris vero vomitus vtilis est stomaco & oportet euitare vomitū patiētes passionē siccā & patiētes egritudines oculorū & gutturis antiq̄s et nō nisi p maxīa necessitate cōsentiāt, et plurimū qdem q̄ oportet euacuare p vomitū est ipsum flegma, non reliquos hūores & hoc est q̄ videmus sepe sponte exire. Colera vero rub. minus exit p vomitū q̄ flegma & col. ni. minus q̄ ru. & possibile est aliq̄s euomere co. ni. & sanari p hoc. Sed horū maxime sunt potatores vini & habētes epar calidū & splenetici et mulieres quarū menstrua priuata sunt. Excessus aūt vomitus exsiccat corpus offendit epar oculos & pulmonē & possibile est incidere venas & prūpere sputū sanguinis & oportet illū cui vtilis est vomitus facere ipm nisi semel aut bis in mense post ciborū repletionē. Vomitus namq̄ sine repletione difficilis est & caueat ab excessu eius qa destruit stomacū & eius virtutem pstrat. Et oportet obturare oculos stricte & cū sudario nec aperiat eos vsq ad cōsumationē vomitus. Postea vero lauet faciē cū aq̄ frigida & os cū ydromell. & secaniabin. Etiam oportet euitare vomitū habentes colla gracilia & longa & quorū guttura appent extra, & arta pectora habētes & nuda carnibus.

In quibus vomitus vtilior laxatiuo
In quibus plus cōuenit laxatio q̄ vomitus
Vomitus euitatio
Flegma plus q̄ ceteri humores p vomitū educitur
Excessus vomitus
Modus vomitus

De iuuamento coitus & eius nocumento modo sui vsus sequitur. Cap. III.

Sperma est vnū de supfluitatibus q̄s natura exigit euacuare & possibile est qn̄ diu retinet generare malas egritudines etiā propter hoc necesse est ipsum minuere scd'm equalitatē coitus alleuiat corpus plenū dilatat & letificat animā & addit in letiniā & remouet iram & cogitatiōes ita qd' rectificat & sanat passionem melancolie & sedat dilectionē q̄ habet ad mulieres si multū eo vsus fuerit, & si egerit cū muliere circa q̄ nullā habet affectionē. Et est qdē magis necessarius cui accidit apud eius abstinentiā grauitas capitis & tenebrositas visus & malicia aīe pigritia etiā somnus & alleuiantur huiusmodi accidētia ab eo cū ipsum egerit vel si semen in somno emiserit, & illis q cū diu abstinēt inflāmant loca que dicunt alhalabin & testiculi & sentiunt grauitatē dorsi & maliciam complexionis & sensus debilitant, sed hij quos pre ceteris hominibus oportet ipsum euitare sunt quibus post vsum eius aduenit tremor siccitas & pigricia, & aliqua specierū breuitatis anhelitus pulsus cordis & casus appetitus & excessus vsus eius ducit ad exsiccationē & est necesse quod preseruet se ab eo cui hec accidentia adueniunt sicut preseruatur ab inimicis & maxime habentes corpora sicca & macilenta, & qui dispositi sunt ad ptisim & conualescentes ab egritudinē & laborantes in exercitijs corporalibus et animalibus qm̄ corrūpit & frāgit eos & accelerat senectutē in eis. Sed

Coitus vtilitates
alhalabin
Coitus incōuenientia

alleuiant huiusmodi accidentia habentibus corpora grossa & plena & abundantibus in sanguine & amplas venas habentibus & rubei coloris & pilosis, & offendit habentes corpora & colores contrarios predictis manifesta offensione vt diximus. Et sit coitus magis nocturnus in tēporibus intense caliditatis & maxime corporibus siccis & illis q non nisi cū difficultate & labore maximo emittūt semē. Et oportet vt
Modus coitus non exerceat coitus in hora famis, nec apud vētris repletionē cibis & potu, nec post balneum nec post vomitū & similia, hora vtilior in vsu coitus pro cōseruatione sanitatis est post somnum & mediocrē digestionē cibi & circa auroram.

TRACTATVS. XI. ETIAM TRIA comprehendēs capita. De iuuamēto balnei eiusq; nocumento. Cap. I.

Balnei fructus Balneum humectat corpus & aperit porros & dissoluit fumos coadherentes illis & extenuat plenitudinē fugat ventositates inducit somnū, subtiliat humores sedat dolores & fluxū ventris & lassitudinē & parat corpus ad equalitatē & impinguat & replet macros si vsi fuerint eo post saturitatē & mollificat membra contracta & humectat cor
Nocumētū balnei pora sicca, & humida exsiccat. Nocumentū vero eius est quoniā prostrat virtutē & calefacit cor ita vt possibile sit ducere ipsum ad sincopim, & prouocat vomitū debilitat animā & prestat humoribus viam & facilitatē fluendi ad membra debilia, & propter hoc caueat a balneo patiens febrē aut apostema, aut percussionem, vel vulnus & caueat ab eo apud saturitatem nisi hijs qui impinguari intendunt vt diximus. Quod si necessitas cogit ipsum intrare apud saturitatem bibat post illud sirupū secanabin per aliquos dies & preseruet se a cibarijs grossis. Balneum quoq; confert iuuamentum omni febri effimere, & ledit ceteras alias preter quartanā post longum tempus. Et facta in ea digestione & confert tertianis febribus, & duplicib⁹ tertiaīs & cōfert etiā ptisicis, verum
Balnei modus tamen de prouidentia periti medici. Si vero penitus oportet ptisicos intrare balneū sit aer balnei quod ingrediūtur humidus & sit eius situs in loco plano & moretur in domo calida in tina quod non sudet in ea, deinde ingrediatur aquam frigidam parua hora & quiescat & at
Almaduah trahat aerem cum re quę dicitur almaduah vt non sudet & sint eius motus faciles vt non fatigentur membra sua.

De vsu motuū & eorū iuuamento & tempore. Cap. II.

Oportet exercere motū pro conseruatione sanitatis ante cibum & moueatur quilibet homo ad sui velle iuxta eius potentiā aut ambulatione aut equitatione, nec multū debet exercere motum nisi quousq; sentiat fatigationē & grauitatē magnā & difficilē tunc relinquat exercitiū & motum & quiescat Mot⁹ vtilitas
statim. Et iuuamenta quidē motus ante cibum sunt qm vigorat calorē naturalē & iuuat vt excitetur calor per corpus & amplificat corpus & prestat ei vigorē & virtutē, & oportet illū qui fortes motus exercet q assuefaciat se leuiter & paulatim donec calefiant membra cū equalitate deinde gradatim vigoret exercitiū fortiter in principio non subito ne offendantur per hoc neruí & dirũat corpus, habēs vero amplū Motus laboriosus
ventrē cingat se amplo sudario & caueat a forti & longo motu & difficili fatigatione post cibum quoniā exsiccat corpus. fugiēdus

De iuuamento somni in suo tempore. Cap. III.

Somnus euenit, aut ex frigiditate cerebri, aut ex humoribus aut ex ambobus simul aut ex motu, vel labore, vigilię aūt contrario modo eueniūt. Naturalis somnus & verax est, quando resoluūt ad cerebrū ex bono cibo fumus inflatiuus humidus & dimittit tunc Naturalis somn⁹ & verax
cerebrum suas operationes sensuales & aduenit homini tunc sicut aduenit ei quando cogitur expellere superfluitates eius. Iuuamenta Somni vtilitas
quoq; somni sunt quoniā humectat corpus & sedat fatigationē & mundificat cogitationē & intellectum & facit quiescere animam & iuuat digestionem cibi, & dilatat & impinguat corpus. Excessus vero eius extenuat corpus, Somni superfluitas
remollit & addit ad flegma & infrigidat maxime corpora grossa & pinguia. Vigilię autem Vigilię effectus
exsiccant corpus & extenuant & offendunt cerebrum donec possibile sit permiscere intellectum & causat ęgritudines & prouocat calorem, & corrumpit calorem & abundare facit in corpore coleram rubeā & precipue in siccis corporibus. Oportet autem quod non cogatur anima ne cad vigilias ne cad somnum dum permanet in sollitudine vigilationis sensibus Somni vsus
& motibus agilis & robusta, debet autem differri somnus post cibum per horam qua cibus descendat de orificio stomachi & percipiat eius alleuiationem a fecibus & inflamatione. Sin autem ambulet paulisper leui motu donec

descēdat cibus a stomacho & oportet ꝙ non multū reuoluat̄ de vno latere ad alterū, quoniam tardat per hoc digestio, & addit̄ ad inflationem & ad rugitū ventris, & sit lectus paratus cum eleuato capite maxime quando cibus de stomaco non descendit.

TRACTATUS. XII. HABENS DUO capla. De iuuamēto cibi & ei⁹ vsus iux ta modum debitum. Cap. I.

Modus cibum sumendi

EST necesse quod homo nihil sumat quousq̄ feces primi cibi descenderint a stomacho, & percepit alleuiationē inferioris partis ventris. Et oportet moueri ante sumptionem cibi motu quo excitet̄ appetitus ad cibum, nec differre cibū cum ꝑcipit appetitū nisi fuerit appetitus fallax quēadmodū accidit crapulatis & habētibus animalia in intestinis. Est ergo necesse ꝙ incipiat cōmedere qn̄ appetitus est verax & non mendax ꝙ si contingat aliqua necessitate abstinere a cibo donec virtus ruerit postquā virtus apparuit sumat secaniabin cū aqua ca. & sumat cibū suū ꝑ quam vomuerit aut assellauerit, aut post q̄ appetitus fuerit excitatus, & est quidē necesse caueri a repletione ciboꝝ vsq̄ ad extensionē stomaci, vel anteq̄ educant̄ feces oēs & etiā in hora strictur ane litus, & qn̄ aliud huiusmodi acciderit vomat cibum anteq̄ de stomaco descēdat, & si hoc non suffecerit dormiat, & postea exerceat motū & sumat aliud ad laxandū & alleuiet cibū crastinum. Quilibet homo cibari debet cibis conueniētibus quantitate qua vsus fuerit scd'm moderatū regimen & ꝑ ordinē nisi forte malū suū regimen, tūc em̄ oportet se trāsferre de eo paulatim quousq̄ ad bonū regimē reducat̄. Modicus vero cibus q debet̄ sanis est inter diē & noctē semel, multus vero bis, mediocris aūt & tēperatus ter in duobus diebus, cibari aūt semel in die nocet pinguibus & grossis & sustinentibus laborē & motū. Hij enim multo cibo indigent & econuerso, & oportet quēlibet hominū querere cibū sibi conuenientē. Nam possibile est mala cibaria non interficere quosdā qui consueti & nutriti sunt in illis. & non debet totaliter illa relinquere sicut alij homines, & possibile est bona cibaria nō cōuenire quibusdā vnde fit necesse ipsa dimittere cibaria vero consueta ad quæ virtus appetitiua tendit et si mala sint meliora sunt nisi forte multi nocumenti fuerint nec decet vti assidue malis cibis, & si vsus eius fuerit sumat laxatiuū cuius effectus sit educere humorē generatum ex illis cibis, in hora vero cōmestionis non est necesse illud sumere & bibat post illud aliqd per quod rectificetur eius cōplexio & emendetur sicut diximus.

A repletione extēsiua cauēdum

Malū regimē nō subito immutandū

Mala cibaria cōsuetos nō iterficere

Non differre cibū vere appetēti

De indecenti cibo. Cap. II.

Cibaria incōuenientia multiplicia existunt

CIboꝝ indecentiū qdam est indecēs a se ad nutriendū sicut ea q̄ manifesta sunt in malicia nutritionis vt pisces saliti & panis aridus & caseus siccus, allia, cepe, & hijs similia. Aliud vero est indecens sua quantitate, licet decens sit in se, vt est panis mundus q quāuis sit vtilis in sui natura equali corpori tn̄ multus vsus eius corrūpit digestionē & paucus similiter corrumpit ipsam. Nam multus generat crudū flegma paucus vero generat corruptionē. Quod est qa ex primo generat̄ sanguis corruptus flegmaticus, cibus em̄ sumptus preter opportunitatē corrumpit & si sit bonus & multo magis quando admiscetur cum eo aliquid corruptiuū, quoniā bonitas panis mundi cum malis cibis sumpti destruit̄ aut permanebit in stomacho diutius q̄ oporteat, aut forte preposuerit quod postponi debet, vel econuerso. Aut forte sumpserit cum eo aliquid qd' ad sui digestionē magis longū tēpus requirit, aut magis breue quā oporteat, aut erit incōueniens & excitatur cito exire, aut cum rebus descendentibus de stomaco anteq̄ perficiatur eorum digestio, aut biberit super eo multā aquā vel cōederit multos fructus, aut ei aliqd viscosum preposuerit, vel ex causa fellitū stomachi ei aduenientiū vel ex debilitate stomaci qui aggrauatur a cibo aut multis humoribus in suis villis existentibus anteq̄ cibus ad eum perueniat. Eorum aūt quæ corrumpunt & offendūt digestionem sunt sumptio diuersoꝝ ciboꝝ in vna comestione & præposito grosso subtili & diuersificatio ferculoꝝ et diu permanere in comestione ita vt sit longum spaciū inter principium comestionis & finem eius. Et oportet esse cibum in temporibus frigoris actu calidū in estate vero frigidum. Et cauendum est a ferculo valde calido vt ferculo statim ab ignea moto & a cibo valde frigido vt cibis niue infrigidatis. Sed potest ea sumere tempore intensi & vltimati caloris, melior vero & vtilior comestio frigidorum est in regionibus frigidis et in temporibus post quæ sequitur quies & somnus. Fructus autem humidi præponendi sunt cibo preter fructus in quibus est coadunatio & moram trahunt in stomacho sicut citonia poma & granata. Et quod bonum est in cōseruatiōe sanitatis est ꝓseruatio a fructibus humidis & multo vsu hoꝝ ipsoꝝ. Sed qn̄ eis

A cibis nimiū calidis & frigidis maxime abstinendum est

multo vsus fuerit sumat post eos laxatiuum, aut exerceat fortem motum nec multum dormiat post eos. Et confert acceptio humidorum fructuū apud vehementem appetitum ad eos, sed non multum comedat de illis, nec in die quo fatigatus fuerit aliquo labore, nec apud inflammationem stomachi. Et secūdum hunc modum potest sumi de ficubus & vuis qm̄ p̄ alijs fructibus & oībus temporibus meliores sunt. Cui vero necessariū est sumere laxatiuū non sumat illud quod vigorosum est violentum speciebus laxatiuis, sed q̄ laxat & educit feces tantū & vt mundificet stomacū. Epar & intestina sicut triferā paruā mixtā cum yera & turbit & sicut pillulas aromatū & pillulas de aloe & mastice & sicut guarset de citonijs et da ctilis & similia. Et post bonū cibū non moueatur forti motu nec fatigetur in aliquo exercitio artis nec bibat multā aquā, aqua enim statim sumpta post cibū prohibet stomacū vt nō circuat cibū & possibile est q̄n q̄ prouocare vomitum, aut facere fluxū ventris, & oportet vt non sumat de aqua supra cibū nisi modicū donec congreget cibus in stomaco, deinde perficiant suum potū. Quidā vero sunt in quorū stomaco digerunt grossi cibi & corrūpunt i ipsis subtiles cibi Vnde oportet hos nutriri cū subtilibus primo, deinde administrare eis grossa & huius cōtrariū oportet fieri in hijs quorū natura contraria fuerit. Illi aūt in q̄bus abundant humores nociui vtant cibis generantibus humores contrarios vel nociuis humoribus & hoc modo resistet ḡnationi illorū humorū. Guarset

TRACTATVS. XIII. ETIAM DVO continens capl'a. De regimine potus aquæ sequitur. Cap. I.

A Qua non debet bibi ieiunio stomaco, nec in ipsa comestione, nec post ipsam quousq̄ perceperit alleuiationē supe riorum partiū ventris in eo modo q̄ incipiat sitis, & non debet bibere de ea vsq̄ ad satietatem donec alleuient superiora ventris & descēdat cibus tunc confert potus aque, & oportet cauere potū aque nimis qui debilis est neruis & habens debilem stomacū & epar & fel frigida & vniuersaliter oēs habentes debilē digestionem. Carnosi vero & sanguinei & rubei coloris non est necesse abstinere ab aqua & oportet cauere potū multe aque frigide apud ieiunum nisi habuerit calorē fortē inflāmatiuum, aut febrē & caueri oportet post balneum, & post coitum & post fortē motū, potest tamen ipsam bibere paulatim vna hora post aliā quousq̄ sitis recedat vt non offendat neruos stomaci sua frigiditate, nec bibat aquam in nocte quoniā possibile illam sitim esse mendacē qd' si biberit aquam & sitis pro tanto non recedit, sed augmētatur & magis incitatur oportet tolerare ipsam et expectare per horam quoniam recedet sitis.

De iuuamento potus vini Cap. II.

V Inum bonū est pro conseruatione sanitatis si sumatur suo loco & tēpore & cōplexione debita & cum equalitate & sua quantitate & qualitate similiter debitis, tunc em̄ iuuat digestionē vltimo iuuamēto & impinguat corpus & oēs humores substātiat & exsiccat eos p corpus, letificat animam & dilatat ipsam clarificat sensus acuit vrinā & addit & multiplicat naturalē calorē. Et est quidem necesse quod non sumat vinū ieiuno stomaco, nec apud famē nec supra fortē cibū, nec post balneū, nec post fortē motū nec repleatur de eo dōec aggrauet stomacū, nec sumat post cibū, nec post quā a stomaco descēdit, nec post inebrietatē qm̄ tunc offendit magis q̄ ceteris modis, nec accedat ad ipsum calidus cōplexiōe nec in tpe caloris & sustinentes passiones calidas & habentes calidū epar. Excessus aūt potus vini & eius assiduatio offendit, ducit enim ad tremorem et ad amissionē medietatis partis corporis & apoplexiā & suffocationē et mortem subitaneam & dolorē iuncturarū & passionē doloris que dicitur arnaglas, & admaniam & epilentiā & ptisim & egritudinē permixtiōis intellectus que dicitur melancolia & occecationē oculorū ad multas egritudines sine numero. Et est quidē oportunus potus vini habentibus cōplexionē frigidā & tempore frigoris & in etate frigida, & ei cuius digestio est difficilis & offenditur a potu aque, sed qui est contrarie conditionis horum, non accedat ad ipsum. Modus autem iuuatiuus potus eius cui nocet aqua, est quod sumat de eo post cibū moderata quantitate vt non deueniat ad inebrietatem & possibile sit quando q̄ iuuare ebrietatem si non fiat nisi semel aut bis in mense, & precipue habentibus complexionem frigidam sed parum confert habentibus complexionem calidam. Pueros autem oportet non gustare de eo propter debilitatem membrorum suorū & etiam magnos senes. Regulæ autem sumptionis vini secundum debitum modum plures sunt & scripte sunt in libro de cibis Ysaac filij Salomonis & libro de vino sapientis Rasis.

Vinū ad qd bonū

Qñ vinū nō est sumendum

Lesio ex vini potu excessu

arnaglas

Quibus magis cō ueniat vinum

Modus sumēdi vinum

Regulæ de vino

TRACTATVS. XIIII. TRIA HAbens cap'a. De regimine mundificationis corporum a superfluitatibus. Cap. I.

Qui sanitatē intendit conseruare & suum corpus mundum tenere, oportet illum toto posse præseruare a cibis generantibus malos humores & curare laxationem quando percipit plenitudinē, & in temporibus quibus conuenit purgari & procurare motum & laborē, nam quodlibet horum aliquod generum superfluitatū educit & si fuerit illud quod per egestiones educitur minus quantitate sumptorum debet laxari tunc cum rebus temperatis, & quando minoratur vrina debet prouocare ipsam donec redeat ad quantitatem in qua prius erat, & hoc cum rebus conuenientibus ad hoc sicut cum secaniabin & semine melonū & citrulorum. fe. & apij & similibus, & si minoratur sudor exerceat se laborare & fatigatione temperata donec sudet & ingrediatur balneum. Et si ex nimio vsu calidorum generantium coleram rub. perceperit eius dominium educat eam cum temperatis rebus vt cum mirabol. citrinis prunis tamarin. aqua casei & suco granatorum cum nucleis suis. Si vero ex negligentia & pigritia eam non purgauerit, ita quod multum abundauerit in corpore, oportet tunc euacuare ipsam cum rebus fortibus. Si vero ex nimio vsu ciborum humidorum perceperit abundantiā flegmatis assuefcat sumere triferam mixtam cum yera, & turbit etiam puluerem zinziberis cum turbit & zuccaro. Quod si sentit grauitatē in stomacho & appetitus deficit nec appetit nisi res acutas & alij cibi eum grauāt & præcipue dulces & pingues Tunc debet facere vomitū cum sale & sinapi, porro & raphano & similibus. Si vero in corpore plenitudo fuerit & est rubei coloris diuersas alterationes suscipiens debet flebotomari, & debet facere alias euacuationes omnes temperato modo, sicut coitum, & purgationem gutturis per gargarismum & mundificationē dentium & sternutatoria & oportet ipsum esse sollicitum circa expulsionē superfluitatum vt stercoris vrinę & ventositatum & non negligere ipsarum exitum.

Quando euacuādū est .f. per egestionē per vrinā

p. sudorē

pvomitū

Sequitur nunc de consuetudine. Cap. II.

Dixerunt sapientes quod consuetudo est secunda natura, & propter hoc oportet seruare consuetudines & procedere secundū regimen modi ipsarū nisi forte excesserint in malicia, tunc enim oportet elongari & transferri ab eis paulatim, & oportet multū cauere vt nisi semper procedat per vnū modum eadem consuetudine in cibo & potu consuetis, aut in hijs a quibus solet abstinere sicut de somno & egestione coitu & motu & similibus. Nam si vnum modum continuo obseruauerit offendetur postea in sui complexione quando ex illo modo transfertur & ab eadem consuetudine recedet. Quapropter oportet vnum quēq docere & regere se & corpus suum in omni re & modo & eorum contrarijs, nescit enim quid contingat in posterum & dominetur suo spiritui, & assuescat naturā suam tolerare frigus & cauma motum & quietem, & singula cibaria in quibus humana vita consistit, nec valet esse absq ipsis & mutet & varietet tempora somni & vigilię quietis & motus, quę quidē in pcessu dierū necesse erit variare.

Consuetudo altera natura

ordinatū regimen seruare penitus non omnibus prodest

De regimine infirmi. Cap. III.

Regula vniuersalis & iuuatiua in regimine infirmi consistit in tribus modis curationis. s. in conseruatione virtutis infirmi vt non corruat antequā ęgritudo ad statum perueniat vt cibari ipsum cū re quā appetit recreare si appetitus defecerit, ita tamē q ille cibus non multum noceat, & lętificari animam infirmi & ei significare & pronunciare aduentū eorum quę ipse expectauit vt per hoc prouocetur ad gaudiū & auferatur ab eo tristitia & pronunciare ei cito euasurū esse ab illa infirmitate & quia facilis curationis est & confortent sui animā bonis consolationibus & exemplis letiferis dicendo talis sanatus est ex infirmitate sua quę difficilior fuit tua et similib9 & oportet esse medici intentionē ad educendum causam ęgritudinis & vigorare virtutem infirmi, si debilis fuerit, & si per hoc augeatur infirmitas ne forte deficiat eger dum tollitur ei cibus, aut remittitur apud tempus status ęgritudinis, & qn dubitauerit medicus & timuerit de casu virtutis infirmi nitatur confortare virtutem plusq remouere causam.

Egritudinis causa educēda est & virtus cōfortanda

TRACTATVS. XV. COMPREHENdens cap. vnicum. De regimine acutorum morborum.

Regimē acutorum morborum est triplex. vnū est regimē i vltimo fine tenuitatis, scdm est i fine tenuitatis, tertiū vero est regimē q non est in vltimo fine tenuitatis. Dicimus aūt q regimē in vltimo fine tenuitatis est vt cum virtus est fortis & ęgritudo est in suo statu & terminatione qui quidem fit in quarta die aut ante, tunc est necesse regere infirmum cum hijs dietis subtilibus & hoc est regimen quod in vltimo fine subtilitatis existit.

Regimē acutorū morborum est triplex

Primum regimen

Scd'm regimen

Secundum vero regimen q̃ č. in fine subtilitatis est vt cũ virtus existit fortis & egritudo est apud suum statum & terminationem qui quidem non transit diem septimum. Tunc est necesse regere infirmum cum ydromelle vel iulep tale regimen est in fine tenuitatis sed non vltimato fine.

Tertium regimen

Tertiũ vero regimen est dieta subtilis vt cũ virtus est debilis debet regi cum ptisana & hoc dicit̃ subtile regimen. Iste est modus regiminis acutarum egritudinũ & radix super qua debet se fundare medicus.

Passionis siccę regimen

Passiones siccæ curari & nutriri debent cum hijs per que passio naturę alleuietur & approximentur ad equalitatem in suorum quantitate & qualitate

Cõualescentiũ regimen

Conualescentes ab egritudine regi debent cum eo regimine quo in sua infirmitate regebantur nec cum hoc totaliter relinquere debent regimen quo vsi fuerint ante egritudinẽ. In curatione egritudinis debet medicus niti restituere ad terminũ illius sanitatis in q̃ prius anteq̃ȝ egrotaret extiterit, non aũt ad perfectã sanitatẽ & cõplexionẽ equalẽ penitus.

Regimẽ egritudinũ siccarum pueri & senum

Aegritudines siccę pueri & senium in quibus apostema generatur non curentur cum hijs que calefaciunt humorem apostematis cum virtute & ipsum repercutiant nisi cum hijs que attrahant humorem & educãt illum cum virtute sed faciat hoc cum rebus temperatis.

Acutę ægritudĩes reb⁹ frigidis & humidis curantur

Regere debes infirmum in acutis egritudinibus cum rebus frigidis & humidis quantũ potes & relinque stultitiã medicorum qui non habent veram scientiam circa hoc, dicunt enim quod res frigida impedit digestionem & tardare facit crisim, sed in hoc regimine nihil lesionis contingit, & priuatio eius ducit infirmum ad periculum mortis nisi fuerit verificata penes te presennia digestionis & excessus crisis.

Egritudo cõplexioni infirmi cõtraria difficilis est curæ

Aegritudo que contrariatur cõplexioni infirmi periculosior existit & que cõuenit cũ cõplexiõe magis est curabilis sicut febres vrentes in senibus & paralisis in pueris & ecõtrario. Membrũ calidę cõplexionis in quo accidit egritudo frigida oportet calefacere forti & diuturna calefactiõe, si vero accidit ĩ ipso egritudo calida non oportet ipsum infrigidare vltima infrigidatione, sed eo modo quo ad sui primam naturam redeat & simili modo de alijs qualitatibus. Quando fuerit membrũ siccę complexionis & acciderit in eo vlcus oportet ipsum curare cum medicamine fortis exsiccationis valde quemadmodũ vlcera nasi aurium & omnium membroꝝ cartillaginosorum curantur cum ferrugine ferri & cum compositione troc. andaron que vltime sunt exsiccationis. Vlcera vero que fiunt in carne curantur cum compositione vnguẽti albi q̧ sub predictis in siccitate existit. Quando oportebit nos curare aliquod membrum debemus admiscere cum medicamine aliquid quo nutriatur membrum illud. Si vero fuerit illa species res cibalis laudabilior erit necesse curare proxima equalitati & aromatica. Et si possibile fuerit ipsam esse de genere cibi hoc est quod vltime queritur. Species aromaticę & stipticę & coadunatiuę que propinquę sunt equalitati singulares sunt sua proprietate ad conseruationem virtutum naturalium & confortationẽ membrorũ principalium.

Dieta nobilior cura q̃ medicina

Quod curare poteris cum cibis noli curare cum medicinis. Elongare a medicinis extraneis toto posse donec verificetur tibi earum natura & iuuamentũ cum testimonio & experimento.

Simplicium cõpõ vitãda

Melius est minorare compositionem medicinarũ simplicium quam ipsam multiplicare vt verificetur tibi que illarũ efficacior est in iuuamento, quoniam medicinę simplices plures & infinitę sunt, vnde sollicitudo in earum compositione non nisi labor & vanitas est. Intentio relinquendi humorẽ & cõfortandi naturã vt eum subtiliet, & postea expellat melior est quam ipsum per laxatiuum aut vomitum educere nisi forte natura fuerit debilis vt non possit supra humorem dominari. Quãdo due species iuuatiuę egritudinis equalis naturę & iuuamenti occurrerint eligẽ de ipsis que aromatica est & facilioris propinationis & de qua magis nutrit̃ natura. Nam egritudines que generantur ex defectu qualitatis & quantitatis humorum pauciores sunt egritudinibus quæ generantur ex superabundantia ipsorum & propter hoc vt plurimum deuiant medici in euacuatiõe.

Membra multi sensus medicinis fortib⁹ neq̃q̃ curanda sunt

Noli esse promptus in curatione membri multi sensus cum medicinis fortibus sicut oculoꝝ neruorũ stomachi & matricis quoniam incitabunt in ipsis accidẽtia pessima. In curatione vero membrorũ grossorum sit studium tuum cum medicinis vehementis vstionis & profundationis sicut in passione splenis attenduntur radices capparis sinapis allium siluestre & similia. Quando indigemus euacuatione & alteratione cõplexionis et inuenitur vna res vtrumq̧ȝ faciens. Acopiatur sola quemadmodum pro discrasia col. rub. in febre vrente attendimus granata acetosa simul cum pulpa & cortice & sicut pruna, hec enim cum educant co. rub. alterant etiam complexionem & eam ad melius immutant. Caue toto studio non propinare euacuationem apud defectum virtutis, sed stude alterare humorem & ipsum transmutare cum cibis quorum complexio sit contraria complexioni humoris donec alterent ipsum. Cauendum est penitus a

multa euacuatione & maxime in tempore caloris quoniam causat multas & pessimas egritudines. Quodcunq; membrum habens operationem multi iuuamenti si acciderit in ipso apostema noli curare ipsum cum rebus dissolutiuis tantum aliquo modo, sed misce cum medicinis aliqua eius virtutem confortantia; & etiam si fuerit de genere difficilium apostematum confortabis ipsum cum rebus coadunatiuis aliquantulum; & propter hoc fuit de consuetudine medicorum administrare huiusmodi emplastris stomachi & epatis.

TRACTATUS.XVI.ET VLTIMVS etiam vnicum habens Cap. De euacuatione humorum cerebri & ceterorum membrorum.

Cerebri euacuatio & cura. Euacuatio humorum cerebri fit cum sternutatorijs & gargarizatione gutturis & cum rebus laxatiuis quarum proprietas est ad caput ascendere sicut cum sticados collo quintid. aloe; & rasura capillorum capitis & pectinatione cum pectine & fricatione cum panno aspero & linitione cum oleis & cauterio cum igne in vertice in loco coniunctionum ossium Alsunam qui dicitur alsunam & infrigidatione sue complexionis cum reque instillatur auribus & cum attractione olfactus per nares & insufflatione pulverum in ipsis, & per appositionem ventosarum quando accidit ei frigidus aut calor & per emplastrationem cum sale calefacto, aut cum castoreo puluerizato cum aceto. Stomaci euacuatio & cura. Euacuatio humorum stomachi fit cum vomitu & laxatione ventris & cum alteratione complexionis cum cibis & emplastris. Epatis euacuatio duob9 fit modis. Euacuatio epatis fit duobus modis, quia quando egritudo est in sui gibbositate fit cum prouocatione vrine. Si vero fuerit in concauitate euacuatur cum rebus lenientibus naturam & laxantibus complexionem cum cibis & emplastris. pulmonis euacuatõ. Euacuatio pulmonis fit per sputum & eius complexionis alterationem cum cibis & supino accubitu & linitione pectoris. Cordis euacuatõ rara est. Euacuatio cordis rara est, sed aliquando fit de sanguine, & hoc fit per flebotomiam vene sinistre que dicitur basilica. Et est vena inferior trium venarum que sunt in brachio & per alterationem complexionis cum cibis & per emplastrum sub pectore cum rebus frigidis & calidis potentia & actu. Splenis euacuatõ. Euacuatio splenis fit cum rebus attrahentibus col. nig. & per flebotomiam basilice sinistri lateris & per alterationem complexionis cum cibis & emplastris. Intestino rũ euacuatio. Euacuatio intestinorum fit cum laxatione ventris & alteratione complexionis ipsorum cum cibis & emplastris & clisterijs. Renum euacuatio. Euacuatio renum fit cum medicinis prouocantibus vrinam & alteratione eorum complexionis cum rebus calidis & frigidis mixtis & cum emplastratione super lumbis & cum clisterijs. Vesicae euacua. Euacuatio vesice fit cum rebus prouocantibus vrinam & alterantibus complexionem cum hijs que cum eis adiungũtur medicinis. s. sanantibus vlcera, aut alterare complexionem cum vnctionibus & emplastris circa pectinem & cum hijs que in virga immittuntur. Matricis euacuatõ. Euacuatio matricis fit cum medicinis prouocantibus sanguinem menstruũ & cum clisterijs cum rebus prouocantibus sanguinem menstruum & aquam citrinam & cum alteratione complexionis per clisteria licinia emplastra & vnctionibus. Natura enim expellit superfluitates de membro ad membrũ, videlicet de forti ad debile, aut ad vias vrine aut alicuius meatuum exitus superfluitatum cibi, ita q̃ a corpore expelluntur, & expellit etiam sagittas post multos menses & annos; & iam quidem visum fuit de quodam Mirabile seu admiratiõe dignum. cuius dorsum ingressa fuit sagitta que post septem annos exiuit cum stercore. Omnes sapientes & intelligentes medicinarũ concordauerunt in hoc vt cum non potest medicus superstare cognitioni cause egritudinis cum solerti perspicatione & clausa fuerint signa cognitionis; debet tunc visitare infirmũ & relinquere ipsum nature, nec moueatur ad euacuandum, aut ad mutandum complexionem; Sed tantum studeat conseruare virtutẽ infirmi & ipsam confortare si fuerit debilis cum cibo solo ei conuenienti & quẽ natura appetit. Si vero diu processerit & non quesierit cibum nec ipsum appetit & manifesta fuerit in eo debilitas pulsus & continue debilitatur debemus dare ipsum preter sui velle. Quando fuerit in corpore aliquod membrum quod frequenter & continuo passiones inuadunt scito quoniã ex debilitate illius membri pre alijs membris est. Est enim ipsum ad modum sterquilinij ad superfluitates. Vnde oportet tunc considerare humores, quoniam si mali fuerint & non potest eos euacuare reducere a corpore noli ipsi curare, nec accedas ad ipsum cum medicinis repellentibus ab eo illas superfluitates. Sed cum hijs que deponunt eas ad ipsum & dissoluant eas in ipso, quod si potes eas euacuare, aut trãsferre ad alium locum minus eo nobilẽ melius erit. Et stude semper confortare membrum. Membra quoq; confortantur cum hijs que coadunant & infrigidant ea, conseruando tamen cum hoc caliditatem ipsorũ & bonis nutrimentis que sibi attrahũt. Passiones antique

& diuturne vt in pluribus ex frigidis & grossis humoribus generantur. Cum diu curaueris egritudinem cum medicinis & nihil profuerint transfer & muta medicinas ad contrarias. Illarum quoniam signum est, quod prime medicinæ non competebant egritudini. Statue tempora interpolationis inter laxatiua medicinæ diuturnę quia bonum erit pro conseruatione virtutis & precipue vt laxatiuũ terminũ laxationis non excedat & iuuare naturã in expulsione egritudinis, quoniam & si medicina agat in morbũ morbus nihilominus agit in medicinã. Quapropter oportet esse spacium temporis inter laxatiua, vt morbus laxatiuo non preualeat. Caue ab vsu certorꝫ ciborum malorum ad conseruandum sanitatem quoniã diuturnus eorum vsus necessario generabit malũ humorem & maxime hijs qui naturaliter sunt dispositi ad generationẽ illius humoris ex sui malicia compositionis, aut malicia regiminis in quibus non longo spacio desit eius generatio. Quãdo fuerit egritudo in corpore noli curare ipsam cum re nocitiua, vel cum eo quod contrariatur complexioni membrorum quoniam offendes multum in eo quod intendebas iuuare. Species acutę valde non debẽt subtiliter teri. Quando intendis educere humores a capite & cerebro & instrumentis sensuũ sit laxatiuum cum pillulis magnis quæ quidẽ accipiendæ sunt post cenam apud somnũ. Quãdo humores in stomacho fuerint, sit laxatiuũ cum puluere specierum tritarum & cribellatarum. Quando membra principalia debilia vel infirma fuerint & proponis laxare corpus necessitate coactus administra clistere tantum. Cum intẽdis educere humores ab intestinis administra laxatiuum ieiuno stomacho per pillulas paruas & exerceat motum post sumptionẽ earum. Quando fuerint pillulę laxatiuę vetustę & aridę non sumantur, donec in aqua calida aliquantulum immittantur. Omne laxatiuum col. rub. educit necessario. In laxatiuo senum qui ætatem sexagenariam transierunt non debet misceri aliquid pro laxatione col. rub. quia necessario exibit cum laxatiuo & de humiditatibus quæ sunt radices corporis. Assiduatio flebotomię & laxationis ventris sine causa discrasię, error est & mala consuetudo, sed hijs sola mutatio regiminis est oportuna, i cibo somno & quiete. Elongare oportet acutas medicinas ab hijs quorum membra naturaliter debilia sunt & regere illos cum medicinis equali cõplexioni propinquis. Cauendum est administrare laxatiuum pregnanti quia ducit embrionẽ ad debilitatem in suis membris principalibus toto tempore vite suę. Illud in quo medici concordauerunt & ratio & experimentum approbauerunt ante oculos tuos sit & semper in vniuersis tuis processibus & contrariũ contrariũ. Maxima necessitas in curatione egritudinum post perfectam scientiam medicinę est requirere & visitare infirmos & melius est, hoc est visitare eos frequenter & scire ipsorum statum accidentia & signa. Nam possibile est non percipere egrum eius causas profundas & etiam si boni fuerit intellectus.

Interpolatio inter laxatiuas medicinas statuẽda est

Finis Theoricæ Alsaharaui.

INCIPIT LIBER ALZAHARAVII alias Azararij continens operationẽ seu practicam medicine, qui in triginta duos diuiditur tractatus.

PRIMVS TRACTATVS PARTItur in duas sectiões, quarum prima est de egritudinibus cutis & partium externarum capitis. Scđa sectio de alijs capitis egritudinibus & etiã neruorum. Primaqȝ sectio diuidit.in.xvij. capitula.

Cap.primum de enumeratione passionũ cutis capitis.

PASSIONES CVtis capitis sunt, passio vulpis, passio serpentis, caluicies, depilatio capillorum, eorum ciliio, eorum dealbatio ante tẽpus debitum, casus pilorum supciliorum, generatio pustularum & apostematum scabiei & pruritus, & tinea, pediculi & hũiditas quae generat sub cuti capitis, multitudo sudatiõis, difficilia apostemata, humores & generã collectionum.

De passione allopicie. Cap.II.

Vulpis

Causae alopiciç ries

Signa ex flegmare

Sig.co. rubeç

Sig.o nigrç.

QVando alterat cõplexio cutis capitis, ita vt caput depilet appellauerũt istud antiqui passionẽ vulpis propter duo, tum qa pili vulpis sunt subtiles & qñ cõfricant p longũ cadũt, tum etiã qa huiusmõdi passio accidit vulpi. Causę vero quę generant ipsam sunt tres qa aut gñat ex flegmate putrido, aut ex col.ru.vsta, aut ex col.ni. corrupta, & non fit de sanguine nisi in sui natura corruptus fuerit. Signa indicatiua causae ex flegmate sumunt ex etate patientis si fuerit aetatis senectutis, & a sui cõplexione si flegmatica fuerit albi coloris grossus & mollis, cõpositione sui corpis et ab eius cõsuetudine si vsus fuerit cibis frigidis & humidis & fuerit locus depilatus albus & tinea adherens ei. Signa indicantia causę col.rub. sumunt ex etate patientis, si iuuenis est & eius cõplexio colerica citrini coloris & cõpositionis corporis sicce & vsus eius regiminis fuerit cum cibis calidis & fuerit locus depilatus declinans ad citrinitatẽ. Signa indicantia causę col.nig. sumunt ex etate patientis. Si fuerit mundus & eius conditio & cõplexio melãcolica & nigricoloris & corpus suum siccũ & macilentũ & locus depilatus declinãs ad fumũ & nigredinẽ & suũ regimen declinauerit ad ea q̃ col.nig. generãt sicut carnes salitas, sal, caules, lentes & similia. Curatio vero allopicię puenientis ex causa flegmatica est ad ministrare patienti id quod mundificat caput & corpus & a flegmate. Si consenserint tẽpus anni etas consuetudo sanitas viscerũ & cęteri modi & conditiões determinati apud tractatũ potus laxatiuorum cũ pillulis cõpositionis stomaticon quę cõponuntur ex xi. speciebus sicut scriptũ est in parte cõpositionũ, aut cum marbut de agarico & similibus, aut cũ yera rufina, aut yera gal. aut yera pigra cõposita cũ colloq. aut theodorico vt purget flegma de ca. & facte vomitũ post repletionẽ cũ cibis cũ radice sinapi tinnina pisce salito & secaniabin d. melle & aqua tepida, aut aqua decoctionis aneti cũ melle. Et si volueris fortius hoc queratin parte de cõpositionibus, & debet nutriri patiẽs cũ cibis generantibus cõtrariũ humorẽ flegmati, & qñ fuerit tibi verificata diminutio humoris & mundificatio corpis & rectificatio corruptionis sanguinis, sit tuũ studiũ curare cũ linitionibus & emplastrationibus scriptis in suis locis, post fricationẽ cũ aspero panno donec rubeat cutis, & si rubificata fuerit cutis cũ hoc parũ scias eius curationẽ esse facilẽ & propinquam. Si vero multũ rubificata fuerit eius curatio difficilis erit; & postea fricet cũ forti cepe, aut cũ cepe narcisco, aut cũ cinere corticũ a uellanarũ & amigdalarũ amararũ vstarũ cum suis corticibus & tritarũ cũ oleo oliuarũ deinde liniat locus cũ eo si egritudo fuerit recens. Et si egritudo fuerit antiqua fricet locus cũ alijs & sinapi euforbio & piretro tritis cũ felle bouis, aut fricet cũ semine vrtice trito cũ oleo sisamino, aut vngat cũ tapsia trita & liquefacta cũ cera, & si locus vlcerat, ex hoc curet cũ marian albo donec sanet vlceratio, & si hec nõ pfuerint & acciderint in loco depilatio & tumor & apparuerit in eo infectio similis calci, Curetur tunc cũ pice humida sicut determinatimus i suo loco & hoc est expertũ. Medicina experta ad hec accipiat bardon, & est quoddã animal q̃ nascit in sepulchris mortuorum & coquatur in oleo cõmuni & liniat cũ oleo allopicia antiqua & tinea sepe & sanabit cũ auxilio dei. Curatio aũt allopicię ex causa col.ru. fit p̃ flebotomiã venę capitis. Si plectoria in eo apparuerit, & apponant ventose cũ scarificatiõe vt educat sanguis q dicit almahagma. Si vero fuerit aliud prohibens ex etate infirmi cõsue-

cura alo. ex causa flegmatica

Marbut

Marhan

Bardon

Cura ex causa co. rubeę

Almahagma

tudine tpe anni, & debilitate virtutis & ceteris cōditionibus flebotomię, postea vero fiat eua cuatio colerę ru. cū aqua casei & scamonea & est φ accipiat de aqua casei lib.i. cū pondere v= nius denarij scamoneę pparatę scdm artē, & sumatur in ieiunio post pferuationē a malis ci bis & hoc fiat sepe, aut fiat euacuatio cū mat= buc. mirabolanoꝝ citrinoꝝ aloe & scamonea & ceteris laxatiuis hijs similibus scriptis in suis locis & si indigebit fortiori hoc laxatiuo accipi at de pillulis fortibus ad hoc cōpositis & regat cū cibis frigidis q suę cōplexioni cōtrarient, & caueat ab omni cibo generante colerā ru. & as siduet balneū aquę dulcis, & effundat multū aquā tepidā sup corpus & non multū sudet in eo vt non exsiccet suū corpus, & addat in som num & ociū & postφ verificata fuerit penes te diminutio humoris & mundificatio corpis a colera. ru. & rectificatio corruptiōis sangui= nis stude tunc fricare locū cū pecia panni lini a= speri donec locus rubeat, aut scarificet cū fer= ro postφ abrasus fuerit pilus cum psilotro de calce, aut cū rasorio, si multū rubet & humor est multus. Deinde vero liniat cū olibano pul= uerizato & mixto cū aceto & stercore murīū cum aceto, & radicibus cannarū vstis & corti= cibus auellanaꝝ & amigdal. amaris vstis cum suis corticibus, & si orit in loco tumor & cal= uicies curet cū medicinis fortibus scriptis in su is locis. Curatio vero allopicię ex causa colerę nig. fit per euacuationē colerę nig. a corpe & a capite si non fuerit aliud, phibēs ex etate in firmi & alijs cōditionibus cū matbuc de epithio simplici aut cōposito sicut scriptū est in suo lo co, vel cū yera logodion cū aqua epithimi aut sibi simile eoꝝ. i. quę educunt colerā nigrā & regat cū cibis cōtrariantibus colerę nigrę & v= tatur balneo tēperato de aqua dulci, potu vini odoriferi. Et cum verificata fuerit penes te di= minutio humoris & rectificatio corruptionis sanguinis stude tunc fricare locū cū cepe & si= napi, aut cū piretro cōpositis vel separatis & li nire ipsum cū stercore muriū, vel fructu lauri vel amigdal. amaris vstis cū suis corticibus vel cū rebus fortioribus hijs sicut cū euforbio & tapsia, pice & kitran vt scriptū est pprio loco de emplastris. Et si corrupta fuerit cōplexio ca pitis & aduenerit ei tumor non habet meliorē curationē φ medicinā de pice sicut determina= uimus in suo loco de emplastris. Hoc enim sa nat hanc passionē cuiuscunφ cōplexionis fue rit & hoc expertum est.

Matbuc

Cura alopi. ex causa col. ni.

De egritudinibus tineę alias serpentis Cap. III.

Haec aūt egritudo est de speciebus allo picię, & hęc egritudo cū excoriat cu= tis loci vocat passio serpentis φa cori um eius discoriat. Sed ista egritudo est acutio ris & fortioris corruptionis φ allopicia. Sed eius curatio equalis est curationi allopicię.

Passio serpentis vocatur

De caluicie. Cap. IIII.

Concordauerunt antiqui φ caluicies ge nerat ex priuatione humiditatis sumi de qua nutritur capillus, sicut fit priua= tio humiditatis plantarū de qua nutriunt vel a quantitate vel a qualitate vnde siccat radix, & dicunt sapientes φ caluicies non habet curatio nem. Sed Gal. scripsit nomine antiquoꝝ cōpo sitiones et modos cū qbus estimat iuuare quę scripta sunt in suis locis. Modus vero regimi= nis prohibentis eius augmentū apud sui princi pium et regimen quod dicemus subsequenter in depilatione capilloꝝ.

Caluitie nō curabilis Galieni opinio

De depilatione capilloꝝ. Cap. V.

Depilatio capilloꝝ ex quatuor causis puenit. Prima est ex defectu nutrimē ti puenientis in quātitate qua eius or= tus non perficitur. Scd'a causa est ex corrupti= one humoꝝ quemadmodū accidit leprosis & longas egritudines sustinentibus. Tertia est ex grossitudine cutis capitis. Quarta vero ex mollicie eiusdē. Signa causę defectus nutrimē ti sunt siccitas corporis & eius macies, modicum tēperamentū cibi generantis tempatū nutrimē tum. Curatio eius est cū assiduatiōe balnei aq dulcis additione somni multitudine cibi & po tus vini rubei spissi vt augeat quantitas sangui nis & multiplicent fumi de qbus nutritur ca= pillus & supponant capiti medicinę sanguinē bonū in radice capilli generantes sicut laudanū oleum laurinum & canne vstę cum oleo mell & mastice & similia. Curatio vero depilatiōis ex causa grossitudinis cutis capitis fit cū medi= cinis & oleis aperientibus poros cutis sicut cū oleo camomillę, oleo absinth. oleo aneti. oleo amigdalarū amararū oleo semis radicis et oleo laurino & similibus. Et accipiant amigdalę a= marę vstę & absinth. & terant & distempent cū aliquo pdictoꝝ oleoꝝ cōiunctim vel sepa ratim & liniat caput cū hoc qm excellenter iu= uat. Curatio depilatiōis ex mollicie cutis fit cum eius illitione cum oleo granorum mirti. oleo masticis oleo ro. & oleo mirabolanoꝝ. Vnde accipiant mirabolani & infundant in a= qua frigida, deīde coquant bene & exprimant

capillorum depilatio ex quatuor orit causis

1
2
3
4

Signa ex nutrimenti defectu

Cura ex defectu nutrimē

Cura ex cā grossitudinis cutis capitis

Cura ex cutis mollicie

& apponat̃ sup̃ illa expressione de oleo ros. bono, & odorifero & bulliant vsq̃ ad cõsumptionẽ aque & vngat̃ caput cum isto oleo in noctibus, in mane vero abluat̃ cum aqua frigida. Simili modo fit cũ oleo oliuarũ que non puenerũt ad tertiã partem pfectionis ipsarũ vel accipiant̃ mirti folia & vrant̃ & distemperent̃ cum oleo ros. & vngat̃ cum oleo caput quoniam hoc cito facit oriri capillos.

De scissione capillorum. Cap. VI.

capillorũ scissio ex duab⁹ fit causis

SCissio capillorũ & eorũ incisio ex duabus causis fit, vna est fumus calidus siccus ascendens ad caput. Alia est eius lotionis & pexionis raritas. Signa a causa fumi est qm̃ hic frequenter accidit iuuenibus & calidis natura. Et curatio eius est purgatio eius cum infusione mirabolanorũ citrinorũ vel cũ macbucde cassiafi. & alijs medicinis purgantibus colerã rub. Deinde flebotomatio vene capitis si consenserint ætas virtus cõsuetudo & cetere conditiones & declinet ad cibaria mollia & humida & assiduet balneũ aque dulcis, & abluatur caput cũ aqua infusionis psilij seminis altee & seminis lini, vel cũ albumine oui vel cũ aqua cucurbite ordei & similibus, & vngat̃ caput cottidie cũ oleis frigidis & humidis vt cũ oleo nenufaris & oleo violato. Et accipiant̃ folia sisamorum recentia & terant̃ & exprimant̃ & abluantur capilli cũ expressione illa vel cum aqua malue & pectinentur frequenter & vtant̃ oleis frigidis sicut diximus.

Signa a causa fumi

Cura.

De dealbatione capillorũ. Cap. VII.

Canities duab⁹ ex causis fit

DEalbatio capillorũ seu canicies ante tẽpus ex duabus causis prouenit. Quarum vna est ex causa humoris flegmatici in stomaco & capite generati. Scd'a est ex suspirijs & cõtristatione anime donec infrigidatur cõplexio. Signa cause flegmatis sunt frigiditas capitis, vomitus flegmatis, & multitudo fluxus sputi & saliue & precipue cũ frigiditate cõplexionis. Curatio eius est mundificare caput & corpus a flegmate cũ cõpositionibus pillularũ sicut cum pillulis cotijs & pillulis de mastice et yera Gal. et yera logodion & theodoricon & similibus & abluat̃ guttur cũ secaniabin p se vel cũ sinapi & aqua calida & masticet picẽ humidã cũ zinziberi quolibet mane & minuat coitũ & euitet odorẽ camphore, & effusionẽ aque ros. sup caput et similiter odorem sandali, & aliorũ frigidorũ florũ & vngat̃ caput calidis oleis vt oleo sesamino & oleo camomillino & oleo de keyri, & oleo latirino & similibus & pseruet̃ a cibis generantibus flegma sicut pulmenta de frumento, & farina & pulmenta de pasta & carnes grosse, & vtat̃ assatis & frixis & bletis cũ sinapi & accipiat q̃libet mane triferã paruam, vel accipiat quolibet die de mirabolanis conditis vnũ qm̃ eorũ proprietas est tardare canos in ipsorũ assiduatiõe. Si vero fuerit aliqd phibẽs sumptionẽ laxatiuorũ regat̃ cũ hijs que dissoluunt flegma sicut moraba de zinzibere & de galanga & moraba de menta & ysopo & electuarijs calidis; potu mellis & sirupo de mentastro & similibus. Si v'o multa canicies apparuerit in capillis studeatur tunc tingere eos nigris tincturis. Modus tincture ex parte accipiatur de litargiro & calce viua ante & ponatur ĩ eis de aqua septies quantitatis eorũ & exponat̃ soli tribus diebus agitando aquã cottidie, postea colet̃ aqua illa & intincta in eo lana alba videat si denigrata sit ga si nõ addat in istã aquã q̃si sextã partẽ eius de litargiro & calce donec denigrat̃ lana & cũ hac aqua denigrant̃ capilli & est expertum.

Signa cause flegmatis

Cura

Moraba

Modus tincture

De casu pilorũ superciliorũ. Ca. VIII.

CAsus pilorũ horũ fit pter tria. Quia aut ex hũore acuto, aut ex allopicia, aut ex inchoatione leprarũ & corruptione humorũ. Et curatio eius est rectificare suum cibum & vti regimine allopicie. s. potu laxatiui & mundificatione capitis ab humore predominante sicut diximus. Deinde vngat̃ cum hac vnctione que R. stercus muris vstũ & distemperatur cũ melle. Aliud R. ligni aloes. ʒ. ij. stercoris muris tantundẽ terant̃ & distempent̃ cũ oleo bono vel cũ quolibet oleo & vngant̃ cum oleo supcilia & loca faciei depilata.

Casus pilorũ superciliorum ex triplici fit causa

Cura

De pustulis capitis quæ alsahara dicuntur. Cap. IX.

SVnt quedã pustule que dicunt̃ alsahara, & dicunt̃ sic eo q̃ sunt in eis foramina parua ex quibus fluit liquor viscosus vt mel qui generat̃ ex flegmate salso. Et curatio earũ est cũ mũdificatione corpis & ex corruptis humoribus flegmaticis cũ yera Gal. & theod. aut stomaticon & similib⁹ laxatiuis. Sed si aliqua cõditionũ prohibuerit potũ huiusmodi laxatiuorũ fiat gargarismus cũ rebus attractiuis flegmaticis & regat̃ cũ hijs quorũ cõplexio contraria est flegmati & preseruet̃ de grossis cibis sicut de grossis carnibus & pulmento frumenti vel paste & similibus. Deinde vtat̃ linitionibus dissoluentibus humores. Et accipiat̃ sal alcali & nitrũ, aut aqua maris, aut lixiuiũ & abluat̃

Curatio

cum eo frequẽter caput, vel accipiãt feces vini & cõburant & distemperent cũ modico calcis & aceto & liniant pustule cum eo in nocte mane vero abluat cũ aqua alcali aut aq̃ nitri.

Alraba

De pustulis capitis que dicunt alraba. Ca. X.

Dicunt hec pustule dulces & generant ex sanguine corrupto, vnde fit in eis fortis corrosio & generant super eis squame albe vnde excoriatur cutis.

Curatio

Curatio earum est cum preseruatione a cibis calidis & acceptione prunorum thamarindorum cassiaf. & aq̃ cucurbite q̃n fuerit puer qa hec passio plerumq̃ accidit paruulis lactantibus. Si vero possunt tolerare flebotomiã flebotomet vene que sunt post aures, vel supponant collo ventose cũ scarificatione, aut supponant ibi sanguisuge, & accipiant de sanguine eodẽ dum est calidus & liniat cũ eo caput cũ aliquo oleorum frigidorum in suis locis. Si vero fuerit aliud prohibens in hoc regat nutrix pueri cum bonis cibis quorum cõplexio contraria sit humori generanti pustulas & liniat caput cũ linitionibus mollibus sicut cũ hac R̷. cepe albe partes. iij. litargiri partẽ. i. sulphuris partẽ qntã terant & distemperent cũ oleo ros. & liniat sepe caput cũ eo, vel liniat cũ linitionibus infra scriptis in pustulis que dicuntur alsahafa.

Alsahafa

De pustulis capitis que dicuntur alsahafa. Cap. XI.

Hae pustule habent parua foramina valde plena liquore subtili & viscoso & similant pustul. alsahara, verũ tamen illa foramina ampliora sunt, sed vtreq̃ generant ex humore subtili mordicante, & ex humore grosso. Et accidit apud principiũ generationis earum fortis corrosio & prurius in cute capitis. Et q̃n longo tpe pmanent generant pustule in capite & fiunt in eo foramina parua & ampliat vlceratio ex eis & possibile est esse hãc egritudinẽ recentẽ vel antiquã, sed quecunq̃ ipsarum fuerit aut erũt pustule sicce & albe, aut humide cũ liquore putrido rubeo, & possibile est eas cõmunicare caput & faciẽ simul.

Curatio

Curatio earũ est cũ euacuatione corporis primo cum hijs que mundificant caput ab humore faciente egritudinẽ sicut determinauimus in passiõe depilationis & cũ regimine cibo$\mathrm{_{R}}$ qui contra riant humoris cõplexioni cũ cõsensu cũ tempo ris virtute etate & aliarũ cõditionũ, & q̃n manifestabit tibi diminutio humoris curabis eũ cum hoc medicamine cũ quo multi curant sine euacuatione. Quod est qa si egritudo fuerit recens abradat primo caput, deinde accipiatur fermentũ & distemperet cum aceto forti & liniat caput cũ eo in nocte, mane vero abluatur in balneo. Postea vero liniat cũ tutia & cinere in quo infusum fuerit ef. & cũ litargiro & adimia cõpositis vel per se cũ aceto forti & hoc fiat sepe & sanabit. Si vero hec egritudo fuerit recens & in pueris accipiat hauac alcanna aristologia litargirũ & cortices granatorum terant et distempent cũ aceto forti et oleo ros. & liniat cum eo caput. Hauac Alcãna

Curatio alsahafe antiq & rubee fit cum flebotomia venarũ que sunt post aures cũ multa sanguinis absterfione vel cũ flebotomia vene frontis, aut vene capitis q̃ est in brachio q̃ dicit alcephala & supponant pustulis sanguisuge post fortẽ fricationẽ cum pecia panni asperi & euacuet infirmus cũ pillulis de aloe & cochijs & pillulis de mirabolanis & nutriat cũ cibis acetosis & stipticis & ingrediatur balneũ de tertia in tertiã diem, et fricetur caput post exitũ balnei forti fricatiõe quousq̃ multus sanguis exeat. Postea vero liniat cũ sapone & dimittat p vnã horam, deinde lauet in balneo & erit curatus. Sin aũt fiat linitio de carnis vstis sicut scriptum est suo loco, vel fiat hoc medicamen & liberabit ab alsahafa antiqua. Cura alsahafe antiq & rubee

R̷. saf zech vstorum sulphuris pulueris argẽti viui gallarum aaroch litargiri aristologie longe & rotunde añ terant & distempent cũ aceto forti & oleo ros. & liniat cũ eo vsq̃ ad sanationẽ. Zech. Zeg Aaroch

Curatio alsahafe albe est q̧ abluat cum aqua calida in qua cocta sit fenugrecũ & semen maluẽ aut semen lini & supponat capiti cõposito diaqlon vel pinguedo anatis vel cera liquefacta cũ oleo sisamino vel pinguedo galline & similia & regat semp cũ cibis humidis & immittat narib' oleum de cucurbita vel oleũ violatum, vel oleũ amigdalarũ dulciũ. Si vero corruptio multa fuerit cũ humore putrido fricet donec rubeat & liniat postea cũ medicaminibus calidis determinatis in curatione depilationis vel liniat cũ pice q̃m hoc radicitus extirpabit egritudinem, &c. Cura alsahafe albe

De apostematibus generatis in capite que dicunt aldemamul. Ca. XII. aldemamul

Generant hec ex sanguine corrupto & curatio eorum est post flebotomiã vene cephalice, vel appositionẽ ventosarũ est maturare eam cũ emplastris donec euentat ab eis humor putridus. Deinde curent cũ vnguẽtis q̃ dicunt almarham scriptis in suis locis. Quod si fuerint hec in capitibus puerorum supponatur eis pulmentũ factũ de farina frumenti cum aqua mellis & modico butiro postq̃ cocta fuerit bene sup ignem vel supponat eis vngentũ quatuor specierũ quousq̃ sanet. Cura Vnguẽt Almarh

De prurit accidente in capite. Ca. XIII.

Pruritus ex duab⁹ causis fit. Cura

Pruritus accidit in capite duabus de causis qa vel ex abundantia flegmatis salsi, vel ex colera rubea acuta, & sufficit i ei⁹ curatione lotio capitis cũ nitro, aut cũ farina ciceris vel cũ farina orobi vel farina lupinorũ amarorꝝ & pectinario eius freques & assidua tio balnei et liniat post exitũ balnei cũ oleo sambucino & oleo camomillino & similib⁹. Si vero pruritus multũ excesserit & causa eius acciderit scabies curet cũ flebotomia cephalice & potu laxatiui recentis purgare caput & stomachũ ab humore illud faciente queadmodũ dictum est in predictis vlceribus.

De scabie capitis sequitur. Cap. XIIII.

Cura scabiei siccę

Scabies generata i capite quã precessit pruritus erit aut humida aut sicca. Curatio siccę fit cũ assiduatiõe lotionis capitis in balneo cũ aqua tepida & mundificatiõe corporis & rectificatione cibi. Postea vero abraso capite liniat cũ hoc linimẽto. ℞. baurac tosti, salis, condes aã. ʒ. i. storacis calamite. ʒ. vij. terant & distemperent cũ aceto & oleo ros. & liniat cũ eo caput frequẽter. Vnguentũ ad scabiẽ humidam expertũ. ℞. aldasti recentem & coquat in aqua quousq; fuerit aqua rubea, deinde coletur & apponat in eadẽ cera citrina & coquat donec desiciat aqua, postea liniat cũ eo scabies capitis & totius corpis & est expertum.

Cõdes. i. condisi. Cura scabiei humidę. Aldasti

De furfure capitis sequitur. Cap. XV.

Furfures ex duab⁹ generant causis. Signũ ab fumo ca.

Generant furfures ex duab⁹ causis vel ex fumo malo calido vel ex cõplexiõe cerebri vel ex eo q refluit ad illud ab alijs membris. Signũ eius ab fumo calido est ex ętate infirmi videlicet si est iuuenis vel eius cõplexio colerica. Et cuius regimẽ fuerit ciborum calidorꝝ, & qñ sic est debet flebotomari vena cephalica & apponi ventose sup eius timporibus, & si hoc non sufficit euacuet cũ mirabolanis & cũ medicinis ad hoc pprijs, & qñ verificata fuerit humoris diminutio abluatur caput cũ farina fabarꝝ & malua & ordeo coniunctis vel separatis, aut accipiat acetũ & misceat cum bletis & maluis pistatis, & abluatur caput cum eis, aut abluat cũ farina cicerum mixta cũ aceto. Signũ vero causę fumi frigidi & humidi sumit ab ętate infirmi si senex fuerit aut ab eius regimine si vsus fuerit cibis frigidis & humidis. Et curatio eius est cũ administratione laxatiui cum pillulis cochijs vel cum yera maiori & fiat gargarismus cum secaniabin & sinapi & similibus & abradat caput frequenter & abluatur cum spuma sinapis et mu scilagine fenugreci, & cum farina lupinorum vel cum felle taurino, aut cum aqua decoctionis colloquintidę & aqua nitri vel cũ melle cũ felle tauri mixto.

Signum causę fumi frigidi & humidi. Cura ei⁹

De pediculis qui generant in capite & in toto corpe. &c. Cap. XVI.

Generant aũt pediculi tribus de causis, videlicet aut ex humore putrido quẽ natura expellit inter cutẽ & carnem vel ex rara mundificatione vel lotione corpis, vel ex diuturno vsu vestimẽtorꝝ nõ pmutatorum queadmodũ accidit in itineratibus, & qñ generant in capite habẽtis calidã cõplexionẽ laxet corpus eius cum medicinis purgantibus colerã rubeã sicut cum matbuc mirabolanorꝝ & proprijs pillulis ad hoc, aut flebotomet pa. si apparet in eo plenitudo cũ preseruatione cõmestionis caricarũ & carniũ salitarꝝ radicis cęparũ & alleorꝝ & similiũ & ingrediat balneũ omni die & abluat caput cũ aqua salsa, aut cũ aqua bauracvel cũ nitro, deinceps cũ aqua dulci, postea vero vngatur caput aliquo oleorꝝ tẽperatorꝝ. Si vero generant in capite habẽtis cõplexionẽ frigidã laxet natura cum yera pigra, aut yera Gal. & similibus, & fiat gargarismus cum sinapi & aceto & similibus. Quod si fuerit aliud prohibens euacuationẽ sumat de hac medicina quę ℞. fenugreci & cornu cerui aã partes equales puluerizent & accipiat de hoc qualibet die. ʒ. iij. cum vino temperato, aut cũ aqua radicis, vel aqua apij & assidue vtat balneo & vt abluat caput cũ aqua in qua dissolutum sit aloes, & cum aqua colloquintidę nitri & saponis noti & cũ aqua maris cum aceto & abluat cũ hijs corpus, qm interficit pediculos. Vngentũ ad destruendũ pediculos totaliter. ℞. arsenici sinapi argenti viui mortificati cum cineribus lignorꝝ quercuũ et distẽperent cum aceto & oleo & liniatur cum eo caput. Aliud ℞. ellebori albi memzez nitri aã partes equales & terant & distemperent cum oleo radicis aut oleo cõmuni veteri & aceto & inungant cum eo caput & loca corpis vbi sunt. Sunt etiã fumigia ad fumigandũ pannos ppter pediculos & eos ad interficiendũ quę quidẽ scriptę sunt in locis suis. Est aũt & qddã genus pediculorũ qui dicunt altiban, sunt aũt hij minuti & albi qui generant in capite & corpore & amouent cum predicto medicamine. Sed quod eos destruit expertũ est, q accipiat herba aldasti & bene coquat in aqua, & cũ illa aqua abluatur caput & corpus & destruuntur tiban pruritus & scabies tam antiqua quam non antiqua cum adiutorio dei.

Pediculi ex triplici causa generantur. Cura ex cã calida

Cura ex cã frigida

Vnguentũ totaliter pediculos destruens. Aliud vnguentum. memzez. Suffumigia interficientia pediculos. Altiban vel alta dã. i. pediculus

De multo sudore accidente in capite vt sequitur. Cap. XVII.

Alfaro .i. faro vel fasso vel galla cipressi

Deinde abluatur caput cum aqua aloes, vel cum aqua cipressi vel cum aqua alsarovel cum aqua decoctionis foliorum oliuarum & similium & laxetur natura cum pillulis de aloe, aut cum pillulis cochijs & similibus, aqua vero que generatur sub cute capitis & dura apostemata curantur cum hijs que scripta sunt loco suo in parte cirurgie & abradatur locus & liniatur cum vngento .iiij. specierum que .s. sunt sepum pix cera & oleum anum partes equales qa hoc est magnum & laudabile in curatione apostematum capitis.

vnguentum quatuor specium

Sectio secunda que est de alijs capitis egritudinibus & etiam neruorum diuidit in capitula xxxvij. De egritudinum capitis enumeratione. Cap. I.

Alsada .i. soda Alsaluta .i. emigranea alhemira Flegmon Sebet .i. subeth alsada .i. apoplexia Alpelag .i. paralisis Allacura Alcacub Acaybus Alzadra

De egritudinibus capitis que sunt dolor qui dicitur alsada, dolor qui dicitur alsaluta .i. dolor medie partis capitis vertigo apostema capitis, rubedo eius que dicitur alhamira apostema quod dicitur flegmon vigilatio multitudo somni. Sopor qui dicitur sebet solpor qui dicitur communis & sopor qui euenit ex multa inebrietate obliuio, amor, amissio sensus totius corporis qui dicitur alsahada & amissio medietatis partis corporis que dicitur alpelag tortura faciei que dicitur allacura, coartatio membrorum & extensio grauitas, motus, tremor, saltus grauitas sensuum corruptio imaginationis permixtio intellectus, amissio memorie, fatuitas que est corruptio imaginationis & memorie simul corruptio intellectus que dicitur alcacub & alcaybus & epilentia que dicitur alzadra.

De dolore capitis. Cap. II.

Doloris capitis causa duplex. Causa intrinseca.

Dolor is capitis quandoque causa est extrinsica quandoque intrinsica. Intrinsica fit aut ex malitia communis capitis tantum, aut cum participatione aliorum membrorum sicut stomaci epatis, splenis, renum, & crurium & pedum & reliquorum membrorum, aut ex causa coitus vel balnei & est quidem id quod resoluitur ad caput ab huiusmodi membris, aut ex causa sanguinis, aut ex colera rubea aut ex flegmate, aut ex colera nigra, aut ex causa apostematis generati in aliquo predictorum, aut ex grossis ventositatibus. Dolor quoque puenit ex malitia complexionis tantum fit ex vna qualitatum simplicium sicut calore, frigore siccitate & humiditate, aut ex aliquo humorum vel ex apostemate vel vento grosso et possibile est esse dolorem per viam terminationis & solutionis egritudinis quemadmodum accidit ex vomitu superueniente egritudinibus, & possibile est aduenire preter viam terminationis sicut accidit in tertiana & febre vrente. Dolor autem cuius causa erit extrinseca est sicut calor solis, aut frigus aeris, aut percussio, aut casus vel grande pondus, aut olfactio aromatum, vel fortium specierum sicut musci & fumigiorum & similium, aut ex potu vini. Signum doloris ab ipso solo capite quod sit continuus & incessabilis aut in pluribus & quod sit in temporibus. Signum ex causa participationis membrorum est, quum modo incitatur & modo quescit secundum quod fumus ad ipsum eleuatur. Signum vero doloris ex causa ipsius capitis tantum a qualitate calida simplici est, quod dolor sit fortis & non sentiat plenitudinem. Signum ex frigore est, quum dolor est paucus & remissus. Signum autem multe humiditatis est qa accidit grauitas in capite. Signum cause siccitatis est, quum sit facilior & lentior vtroque. Signum ex causa sanguinis est rubedo oculorum & faciei grauitas capitis cum calore & multa inflatione in venis timporum & pulsus sit magnus & in pluribus incitatur in tempore veris post ascensum solis & in illis in quibus abundat sanguis & qui vtuntur cibis multum sanguinem generantibus. Signum ex causa colere rubee est quod corpus sit siccum & dominatur in eo colera rubea & sentit multum calorem in capite; & cum vigilijs & siti & siccitate narium & velocitate pulsus, & quod sit iuuenis & calide complexionis & vsus sit cibis calidis & siccis & incitatur magis in tempore estatis & circa sextam horam diei. Signum ex causa flegmatis est grauitas capitis sopor & dolor absque caliditate eius & faciei, pulsus mollis & incitatur in tempore yemis & habentibus complexionem frigidam & etate senectutis & recedit apud tempus caloris & vsum calidorum ciborum incitatur in contrarijs hijs. Signa ex causa colere nigre sunt grauitas vigiliae color obscurus pulsus durus dolor continuus & accidit illis quibus dominatur colera nigra, & vtuntur cibis generantibus eam sicut sunt carnes bouine yrcine caules res salite lentes & similia. Signa vero ex ventositatibus grossis sunt, extensio in radicibus oculorum & sonitus capitis, quasi esset res vacua cum leuitate & translatio de loco ad locum & sentit in capite inflationem & iuuatur in applicatione calidorum. Signa vero cause apostematis sunt quinque qa sentit fortem dolorem & molestiam que dicitur alcalac & quasi percuteret malleo & est cum febre et permixtione intellectus & permanet dolor quamdiu permanet apostema & durities oculorum & eorum exitus foras & rubedo venarum que sunt in eis & vigorantur accidentia & remittuntur secundum humorum

Causa extrinseca doloris capitis

Sig. doloris capitis ab ipso solo capite

Sig. ex coitate aliorum membrorum

Sig. a causa facta simplici

Sig. ex siccitate

Sig. ex humiditate

Sig. ex causa sanguinis

Sig. ex colera rub.

Sig. ex flegmate

Sig. colere nig.

Sig. ex ventositatibus grossis

Sig. cause apostematis Alcalac

dominantē. Quando aūt sentit̄ dolor in radicibus oculoꝝ signat dolorē in medio cranei, si vero fuerit cum pulsatione & contractione signat apostema calidum esse in ventriculo cerebri. Si vero fuerit cum extensione sine grauedine signat ventositates grossas si transfertur de loco ad locum. Si vero fuerit cū grauedine signat plenitudinē & humoris multitudinē esse in capite.

Sig. ex stoma.

Signū aūt ex participatione membrorum quando fuerit a stomaco quia dolor est in anteriori parte capitis & dimidio versus stomacum & accidit post dolorē stomaci.

fig. ex epate

Signum ex causa epatis quia fit in dextra parte et post dolorē epatis.

fig. ex splene

Signum ex causa splenis est quia fit in parte sinistra & post dolorem splenis. Signū vero ex pte cruriū & pedū est q̄a fit in anteriori parte capitis & sentit q̄si formicas p ambulātes p crura & pedes, & si ligant̄ pedes eius vehemēter vel effundit̄ super eis aqua calida alleuiat̄ dolor.

fig. ex renibus alzmacra

Signū ex causa renū est q̄a fit in posterioribus capitis & in foramine q̄d dicitur alzmacra & resultat post dolorē renum.

fig. ex coitu

Signum ex causa coitus est quia non accidit ei antequam quiescat in hora sue consuetudinis.

fig. ex cā balnei

Signum ex causa balnei est quia quiescit quando non intrat in ipsum.

fig. ex toto corpe

Signum vero ex causa totius corporis est quia sentit in se plenitudinē manifestam & grauedinē & fatigationem.

fig. ex cā terminatiōis egritudinis

Signū ex causa terminationis egritudinis est q̄a fit in anteriori parte capitis & in medio eius versus stomachū cum tremore & iactitatione inferioris labij vomitu subuersione animi & reuolutione capitis & incitatur post febrem per dies. Signa vero ex causa sine tremore terminatione egritudinis est quia fit cum feb. sine apostemate cerebri & incitat̄ in hora febris & quiescit post eam.

fig. causæ extrinsecæ & primo a sol̄ calore

Signum autem a causa extrinseca est quia si calefit a sole sentit calorē in cute capitis per tactum & habet rubedinē oculoꝝ & vehementiam sitis.

fig. a frigiditate aeris

Signū a causa frigiditatis aeris contrariatur signo a causa caloris solis & priuatur calor & minoratur sitis.

fig. causæ pcussiōis vel casus

Signū a causa percussionis vel casus est ex eo quod antecedit & sequitur tumor, aut forte non grauatur ex modica lesione ipsius.

fig. ex grauipōdere

Signum vero ex causa grauis ponderis est ex eo quod sentit inflammationē in capite cum calore.

a potu vini

Signum a causa potus vini est ex eo quod accidit in stomacho velocitas digestionis, aut eius tarditas & grauitas in ipso.

ab causa olfactus

Signum autem a causa olfactionis aromatum aut odorum fœtidorū est ex hijs quæ olfactus est.

De curatione specierum doloris capitis. Cap. III.

Cura doloris capitis ex sola cali.

Quando fuerit ex sola caliditate capitis. Curatur cum effusione aquæ tepide dulcis super caput & eius vnctione cum oleo violato & oleo ros. & oleo cucurbite & citruli postquam infrigidatum fuerit totum cum niue & misceatur cū eis succus semperuiue, aut rasuræ cucurbitæ & pornilace & similia, vel accipiat̄ camomilla aut viole sicce ro. nenufar & ordeum mundū & fractum & coquatur in aqua donec immittantur virtutes rerum in aquam & effundatur de ipsa aqua tepida super caput paulatim sepe in die & mulgeatur de lacte mulieris super anteriori parte capitis sepe in die & instilletur naribus de oleo cucurbite violato & de nenufare

Cura do. capi. & pura frig. Ole. nargis a. i. narcissi

Curatio vero eius ex causa malitie complexionis frigide est cum effusione aque calide super ipsum & eius vnctione cum oleo nargis, & oleo de lilio & oleo alkeyri & oleo iezmino, & oleo nardino q̄dcunq; ipsoꝝ inuenit̄, & sit eius cibus declinans ad caliditatē cum æqualitate.

Cura pu. siccitatis

Curatio eius a causa malitie complexionis sicce est cum balneo temperato & effusione aque tepide super eum & vsu ciboꝝ & potuum humidorum sicut ptisana ordei condita cum oleo amigdal. & oleo sisamorū humidorum & butiro & similibus, & cum emulsione lactis mulierum recentis super ipsum & olfatu oleorum humidorum.

Cura humiditatis

Curatio eius a causa malitie complexionis humide. Notum est quod humiditas non causat dolorem nisi per modum multitudinis. Et curatur cum fumigijs calidis sicut de ligno aloe, costo olibano ciperis & similibus vel cum ingressu balnei & sudatione in ipso & olfactione alsiniz & mentastri & similibus.

Alsuniz Alsunet .i. saluia

Cura do. cā. ex co. rub.

Curatio eius a causa coleræ rub. tantum est cum laxatione ventris. Si tempus ætas virtus & consuetudo consenserint cum macbuc mirabolanoꝝ citrinorum & tamar. aut cum macbuc de cassia fist. & iuiub. trenzebey. i. manna prunis scammonea & similibus & preseruatione a cibis calidis & liniatur caput apud principiū passionis cum oleo ros. & aceto, & emplastretur postea cum folijs mirte & portulace, aut folijs cucurbite, aut alcahalab vel sandalis albis camph. & similib9, & si fuerint cum eo vigilie misceatur cum eis de castas & instilletur naribus oleum viol. cū lacte mulieris vel oleum nenufari.

trēzebeij terenia bī .i. manna

alcahalab

Cura cā sanguinis

Curatio vero eius a causa sanguinis est cum flebotomia venæ cefalice si plenitudo apparet & consentiunt ad hoc ætas tempus & cetere predictæ cōditiones & apponantur ventose super foramine quod est in posterioribus capitis, aut apponant̄ apud principiū in calcaneis & cruribus vt

attrahatur humor & cōfert iuuamentum huic
Cassia li dolori comestio cassil sua proprietate & cariz
gnea & succus aggreste & res frigide sicut cucurbi
Cariz .i. tæ lactucę portulacæ alcacaf & alspidanach
nux mus & similia, et si non liberantur cum hijs incidan
cata tur ambæ venæ pulsatiles quæ site sunt post
Alcacaf aures quæ dicuntur alahasafa vel incidantur
Aspida- venæ ad decidendum sanguinem & effunda=
nach tur super ipsum postea aqua tepida dulcis, in
Alahasa- qua cocta sint camomille viole & ordeū mun
sa datum fractum & similia. Curatio vero eius
Cura ex a causa flegmatis est cū laxatione ventris apud
flegmate principiū. Si conditiones consenserint cum pil=
lulis cochijs & cum yera facta cum colloquin.
sahargra & infundatur aloes cum aqua sahargra & si=
Alhasi at vomitus cum alhasi & radice & secaniabin,
& fiat gargarismus cum yera & aceto squilli=
tico cū melle & similibus scriptis in locis suis,
& fiat insufflatio naribus cum castoreo cum
Almu condiso aloealmu alharaz de quolibet danic.
Alharaz i. de cimino danic. ʒ. puluerizetur & naribus
insuffletur, & præseruet se a cibis frigidis &
Alhagal grossis carnibus, & sit cibus eius alhagal & al=
Alderag derag, & cum pullis & auibus & succo grana
torum cum cimino & sit potus eius aqua mel
lis cum aromatibus, & caueat a vino penitus,
& caueat a coitu nisi apud exabundantiā ple=
nitudinis & vngatur caput cum oleis calidis si=
cut oleo costino & oleo de ben, & butiro & si
milibus. Et si fuerit dolor antiquatus & flux=
us reumatum perseuerans accipiatur cum ope
rigariosil. nux muscata lignū aloes a quolibet
ʒ.i. terantur & cribellentur & distemperentur
cum oleo bono de ben & cum bona quantita=
te musci, & liniatur cum hoc anterior pars ca=
pitis sepe est enim hoc expertum, & emplastre
Siaha tur caput cum maiorana menta mentastro sia
Crisom ha krisom ruta & similibus coniunctim vel di
Casim uisim postquam trita bene fuerin', aut empla=
stretur caput cum sale calido cum casmi aut
ysopo & recipiat fumigiū anisi & nigelle & si
milium. Quod si dolor pro tanto non cessaue
rit tunc impossibile est curari nisi cum incisio=
ne venarum temporum & ipsarum cauteriza=
tione & etiam cauterizatione in medio capitis
Cura ex sicut determinatum est in parte de cirurgia. Cu
col. nig. ratio eius a causa colere nigre est cum laxati=
one ventris, si conditiones consenserint cum
macbuc de epithimo & polipod. aut cum pillu
lis stomaticon & alijs similibus laxatiuis vel su
mat quolibet die de logadia pondus. ℈. ʒ. cum
Hasu aqua decoctionis epithimi, & sit cibus eius res
alperach subtilis sicut ius cicerum & carnes elixate in a=
Cura ex qua, & pulmētum quod dicitur hasu alpetach
vētosita & similia, & bibat vinum forte vetus. Cura=
te grossa

tio eius a causa ventositatum grossarum exi=
stentium in capite est, vt lenificetur natura ali=
quantulo cum aqua infusionis aloes & pillu=
lis de yera & similibus, & vtatur balneo fre=
quenter ieiuno stomacho & inclinet caput su=
per fumum aquæ decoctionis camomillæ co
ronæ regis maioranæ alsiach ysopi omnium alsiach
simul in aqua coctis vel quolibet per se sepe in
die, & olfetur nigellā sinapim & anisum & si=
milia, & fiat sternutatoriū cū condiso, aut cū
aliquo fumigiorum scriptorum in suis locis. Cura ex
Curatio vero eius a causa apostematis tantum apatemate
si ex sanguine fuerit flebotometur vena cefa= & primo
lica, aut vena frontis, postea laxetur natura cū ex sangui
macbucde cassiasist. cum aqua iuiubarum & ne.
alcahalab & aqua ordei, & recipiat odorem ne alcaha
nufaris & comedat cucurbitas lentes & simi= lab
lia. Curatio vero ipsius apostematis dicet suo Cura co
loco perfecte de apostemate cerebri. Curatio rub.
vero eius de colera rubea est cum potu aquæ
ordei cum aqua cucurbite & succo granato=
rum & linitione frontis cum sandalis & croco
cum aqua alcamal, & comedat lactucas & at= Alcamal
triplices & portulacas & spinacias, & empla=
stretur caput cum violis humidis & lingua a=
rietis ros. lactucis & similibus. Et si fuerit eius
natura constipata & molestat a dolore lenia=
tur natura cum leni distere, & est quod accipi=
atur media lib. aquæ ordei in qua coctæ sint
viole & sebesten & oleum viol. ʒ. ij. & fiat se
pe, si vero indiget fortiore hoc accipiatur illud
ex loco suo. Curatio vero eius a causa flegma cura apo
tis est administrare ei in potu aquā infusionis ste. ex fle
aloes cum cassiasist. & croco aut yeram pigrā gmate
& effundatur super caput aqua decoctionis
camomillę & maioranę aneti fenugreci, & co
ronæ regis & seminis lini & similibus. Et si na
tura est constipata fiat distere cum aqua deco
ctionis fenugreci & ficuum humidarum in
quantitate lib. ʒ. & apponatur in ea de oleo ca
momillę, aut aneti, aut oleo alkeroa, aut oleo Sirag
sirag, aut butiro de quocunq ipsorum inue=
nerit. ʒ. ij. almuri. ʒ. i. & fiat hoc ter si necesse cura apo
fuerit & sanabitur. Curatio autem eius a ste. ex co
causa coleræ nigræ est, amministrare sibi po= le. nig.
tum macbuc de epithimo cum cassiasist. pas=
sulis siue arillis, & effundatur super caput a=
qua in qua coctę sint camomilla mellilotum
maiorana anetum sisimbrium & mentastrum
coniunctim aut separatim, & vngatur caput
cum oleo de lilio, & oleo nardino. Curatio au Cura ex
tem eius a causa participationis membrorum aliorū mē
si fuerit a causa stomachi & humoris domini= brorū cō
um fuerit flegmatis sumat aquam decoctio= munica
nis aluminis & modici salis circa quantitatem tione

duarum partium vnius libræ cum modico se-caniabin de melle & euomat. Post vomitum vero per vnam diem accipiat vnam sumptionem de yera pigra, aut alicuius prædictorum laxatiuorum, si hoc non sufficit & reliquum regimen. Si vero fuerit a causa coleræ nigræ, curatio eius cum vomitu post potum aquę decoctionis lubiæ rubeæ sicut scripta est in suo loco, & post duos dies sumat de pillulis stomaticis semel, & si non sufficit sumat iterum de ipsis post quatuor dies vel sumat de yera pigra Gal. aut de alia yera & similibus. Et si fuerit ex sanguine existente in venis stomachi apponantur ventosæ inter spatulas, vel flebotometur vena basilica si conditiones consentiant. Deinde laxetur natura cum macbuc de cassiafist. & iuiubis & sumat omni die de iulep vel sirupum granatorum & iuiubarum & similia. Et si fuerit ex colera rubea existente in orificio stomachi sumat in potu aquam decoctionis radicis alhamaz & radicis citrolorum cum secaniabin de zuccaro & euomat. Et si necesse fuerit lenire naturam sumat macbuc mirabolanorum citrinorum aut aliud laxatiuorum coleræ rubeæ; vel sumat omni die sirupum prunorum aut granatorum, aut iulep, aut secaniabin & similia, & comedat post euacuationem vomitus & laxatiui aliqua confortantia stomachum sicut coctana poma pira & cibaria acetosa vel amara, & sanabitur. Si vero fuerit dolor capitis a causa apostematis stomachi grauati ex aliquo humorum quatuor. Si fuerit ex sanguine flebotometur vena basilica & vtatur cibis frigidis & curetur cum hijs quę dicturi sumus in tractatu curationis apostematis coleræ rubeæ. ¶ Et si fuerit ex colera rubea accipiatur tunc succi solatri succi endiuię, succi corizolę succi plantaginis añ. ℥ .i. bulliat totum & depuretur & apponatur super colatura cassiefist. ℥. iij. oleiamigdal. ℥. ij. olei cucurbite. ℥. iiij. & sumat totum. ¶ Et emplastretur stomachus cum emplastris sibi conuenientibus dictis in ægritudinibus stomachi. ¶ Et si fuerit ex flegmate fiat clistere cum rebus calidis & laxatiuis flegmatis, & emplastretur stomachus cum emplastris quæ sibi conueniunt. ¶ Et si fuerit ex colera nigra sumat omni die aquam tepidam cum oleo amigdalarum dulcium & zuccaro & abstineat a cibis generantibus coleram nigram. ¶ Si vero fuerit dolor capitis ex ventositatibus stomachi sumat aquam infusionis aloes cum oleo palma christi, aut sumat macbuc alaczul omni die, quod est decoctio radicum notarum cum oleo amigdalarum dulcium & assidue sumat de tyriaca aut confectione alsaczarnaye. ¶ Et si prouenit a causa epatis erit eius curatio per curationem stomachi equaliter, & si prouenit a renibus erit curatio per curationem passionum renum, & si prouenit a cruribus & pedibus & fuerit ex sanguine flebotometur vena saphena, quæ est vena calcanei vel apponantur ventosę super cruribus. Et postea laxetur natura cum aliquo laxatiuorum & abluantur crura & pedes cum aqua in qua coctę sunt camomille mellilotum violæ anetum & similia. ¶ Et si fuerit ex plenitudine corporis oportet tunc euacuare humorem dominantem & studere circa sui euocationem siue sanguis siue alius humor sit. ¶ Et si fuerit ex coitu vel balneo curatio eius sit cum euacuatiõe totius corporis donec recedat fumus ascendens ad caput in hora motus & coitus vel balnei. Deinde effundatur super caput aliquid quod ipsum confortat & prohibet ascensum fumorum ad ipsum sicut aqua decoctionis ros. mirtę & similium oleum ros. & caueat a coitu super plenitudine stomachi & a multa fatigatione in ipso & abstineat ab ingressu balnei quousque fiat euacuatio corporis vt diximus. ¶ Et si fuerit dolor capitis per modum terminationis ęgritudinis melius est quod non curetur cum aliquo in quo natura exercetis impediatur a sui operatione, quia valde periculosum est & ad mortem perducens. Sed iuuet naturam cum vomitu si sponte moueatur cum secaniabin & aqua calida, & leniatur natura si sicca fuerit cum sief vel clisteri leui. ¶ Sed si fuerit dolor cum ipsa febre sine via terminationis erit eius curatio per curationem febris facientis illũ sicut diximus in suo loco. Et si fuerit causa doloris ab extra sicut calor solis, effundatur aqua tepida dulcis super anteriori parte capitis, & vngatur cum oleo ros. bene mixto cum aqua frigida. Et si calor fuerit fortis & natura stiptica laxetur cum aqua decoctionis violarum prunorum iuiubarum & similium, & sit eius cibus pulmentum de ordeo cucurbita portulaca lactuca bleta attriplice & similibus, vel superponatur capiti oleum ros. mixtum bene cum aceto, aut cum succo portulacæ, vel succo semperuiuæ vel solatri vel rasura cucurbitæ vel musilagine psilij, si calor fortis fuerit, aut sumat syrupum granatorũ, vel syrupum agreste, vel violarum aut iulep, & ponat pedes suos in aqua calida. Et si fuerit a frigore aeris, curatio sua est cum effusione oleorum calidorum super caput sicut est oleum de costo, aut oleum de spica, aut maiorana, aut oleũ alrenad

Lubiæ rub.
alhamaz
palma christi
Alaczul
alsaczarnaye
Cura doloris capitis p modũ termi nationis ęgritudis
Cura ex febre
Cura ex sole
Cura ex frigore

quodcunque ipsorum habuerit. Et fiat euacuatio ab humore flegmatico & vtatur cibis calidis. ¶ Et si fuerit ex causa percussionis, aut casus, curatio sua fit cum flebotomia venæ cefalicæ. Deinde effundatur aqua frigida super caput, & emplastretur caput postea cum folijs mirtę & modico ramich & succo citoniorum & recipiat odorem frigidorum aromatum, & leniatur natura cum cassiafist. viola & manna & comedat cerebra gallinarum & agnorū & abstineat ab omni cibo calido prouocante fumum. Et leniatur natura cum sief, aut clisteri facto ex succo bletarum & almuri, & oleo viol. Si vero ex casu accidat vulnus curetur tunc cum curatione vulneris vt in suo loco dicitur. ¶ Et si fuerit dolor capitis ex causa grauis ponderis portati super caput erit sua curatio cum flebotomia. Si plenitudo est manifesta, aut cum appositione ventosæ in timporibus, & in posterioribus capitis & effundatur super ipsum oleum ros. & caueat a repletione cibi a balneo & potu vini. Et si fuerit dolor capitis ex olfactione fœtidorum odorum calidorum erit curatio eius cum appositione frigidorum aromatū super caput sicut camphorę & aquæ ros. & cum olfactione frigidorū vt diximus sicut viol. & sandalis. Si vero fuerit per olfactionem calidorum curatur cum effusione aquę frigidę fuper caput & olfactione frigidorum vt diximus. ¶ Et si fuerit propter potum vini si de eo aliquid resederit in stomacho prouocetur vomitus cum aqua tepida vel frigida & celebret diuturnum somnum & ingrediatur balneum & submergat pedes in aquam decoctionis camomillæ violarum & mellilotí, & fricentur pedes cum sale & oleo viol. bona fricatione ad attrahendum humores ad inferiora. Et sint cibi eius lentes & caules & ferculum paratum cum agresta, & ferculum alhabasiar & cucurbitę cum aceto & superponantur capiti folia cucurbitę cum folijs violarum humidis.

Cura ex percussione aut casu

Cura ex graui pondere

Cura ex olfactione

Cura ex potu vini

Alhabasiar

De dolore forti accidente in craneo qui dicit albaicza. Cap. IIII.

Haec passio est de genere dolorū capitis. Veruntamen est dolor antiquus fortis difficilis & valde offendens, & est difficilis curationis, & sentit patiens quasi percuteretur caput suum cum malleis, nec pati potest respicere lumen, nec audire sonos, qui quidem ex duabus causis fit, aut ex colera rubea acuta, aut ex ventositatibus grossis. Signa ex colera rubea sunt quia sentit patiens percussionem fortem cum igneo calore. Signa vero ex ventositatibus grossis sunt, quia sentit grauitatem capitis, vel sentit in eo quasi tumorem & fit hoc aut ex ipso capite, aut ex plenitudine totius corporis. Quando autem accidit ex colera rubea cura eius est laxare ipsum cum hijs quæ euacuant coleram rubeam, & frangunt suum acumen, & sunt ea quæ prędiximus. Et emplastretur caput cum violis, & solatro, & psilio, aut semine iusquiami & corticibus papauerís, & ordeo excorticato & simlib⁹, & instilletur naribus oleum viol. sępe in die, & si patiatur vigilias instilletur naribus oleum iusquiami aut oleum nenufaris, aut succus lactucæ, & emplastretur caput cum hijs quæ conueniunt ad hoc. ¶ Dolor autem adueniens ex ventositatibus grossis curatur cū hijs quæ prędiximus, & instilletur naribus oleum de ben, vel oleum nardinum, aut anettum, & vtatur balneo, & caueat a cibis generantibus ventositates, & pręparentur eius cibaria cum cimino multo & aniso & similibus speciebus & iuuabit cum adiutorio dei.

albaicza .i. sephalea. Galea ouum

Ca hu⁹ doloris duplex Sig. ex cole. ru. sig. ex vi ţositati.

Cura ex cole. ru.

Doloris cura ex ventis

De dolore medietatis partis capitis qui dicitur alsakita. Cap. V.

a sakita .i. emigranea Monopigia

Quando declinat aliquis humor ad aliquam partem capitis inducit fortem dolorem in illa parte qui dicitur alsakita & affligit hæc egritudo per poxissimum in pluribus. Et causatur ex quatuor humoribus. Quod si fiat ex sanguine flebotometur cefalica & laxetur natura cum supradictis, & si per hoc non soluitur ægritudo, scias quoniam passio est in venis pulsatilibus, incidantur ergo tunc vene quæ sunt in illa parte & extrahatur de sanguine circa quartam partem lib. aut mediam & non plus. ¶ Et vtatur in quolibet cibariorum suorum coriandrum siccum & psilium cum zuccaro instilletur in nare illius partis oleum viol. cum lacte mulieris, aut cum succo coriandri humidi, & abluatur pars illa cum aqua ros. sandalis & camphora. ¶ Et si fuerit ex colera rubea, laxetur natura cum hijs quæ superius diximus & regatur illo eodem regimine. Si vero ex flegmate

Cura ex quatuor hūorib⁹ Cura ex sanguine

Cura ex col. rub.

Cura ex flegmate

te fuerit, laxetur natura cum pillulis stomaticon, aut cum yera, si conditiones consenserint, & fiant insufflationes narium quae supradictae sunt. Et si haec non valent fiat cauteriũ in anteriori parte capitis & in tempore illius partis.

Cura ex col. nig.

Si vero ex colera nigra fuerit laxetur natura cum aliquo genere pillularum conuenientium ad hoc, & sumatur de logadia & yera gal. & regatur regimine supradicto. ¶ Et fiat hoc medicamen si fuerit ex frigiditate, quod est ꝙ accipiatur de cassiafist. & euforbio tritis & mixtis cum aqua & intingantur in hoc licinia de coto, & immittantur per foramen auris partis doloris & instilletur naribus succus bletę cum lacte mulierum.

Medicamen Galli.

¶ Medicamen Galli. ad dolorem emicranieum antiquum. ℞. piperis albi croci añ. ℥. ij. euforb. ℥. ss. terantur & distemperentur cum aceto forti, & abluatur locus doloris cum eo sępe, quoniã iuuat cum dei adiutorio.

De vertigine. Cap. VI.

Causa vertiginis

PAssio haec aduenit ex fumo grosso valde. Et causatur aut ex ipso capite, aut ex fumo ascendente ad ipsum ab aliquo membrorum sicut a stomacho, ventre, renibus, cruribus, & pedibus. Quae autem fit ex ipso capite solo fit ex aliquo quatuor humorum in capite dominantium qui humor caput imprimit nec valet exalare ex quo resultat vertigo. Qui autem prouenit a participatione mẽbrorum, si a stomacho fuerit generatur ex aliquo trium humorum, scilicet ex vtraqꝫ colera & flegmate. Et possibile quidem est aduenire vertiginem ex aspectu reuolutionis rerum volubilium & molarum & cursus aquarum & pilorum & defluxus fluminum & riuorum, & ascensu nauium per mare & similibus, aut ex sui reuolutione per circuitum circularis lineae, vel ex sui aspectu a loco eminenti in profundis vallibus.

Sig. causarũ capitis tm̃

Signa ex causa ipsius capitis tantum quoniam sentit ante aduentum grauitatem in capite & sonitum aurium & defectũ olfactus & ex eo quod vertigo sit in continuo sine pretermissione.

Sig. ex cõmunicatione aliorꝫ mẽbrorꝫ

Signa ex participatione membrorum sunt, quia quandoqꝫ incitatur, quandoqꝫ finit secundum fumum ad ipsum ascendentem.

Sig. sanguinis in capite

Signa ex sanguine in capite sunt inflatio venarum timporum calor & grauitas cum multitudine somni.

sig. ex flegmate

Signa ex flegmate sunt timor, multitudo somni, grauitas capitis, paucitas sitis, & apparentia albarum rerum.

sig. ex col. nig.

Signa ex colera nigra sunt grauitas cũ vigilijs & apparentia ante ipsum quasi pilorum, aut nigrarum rerum.

sig. ex stomacho

Signa ex fumo ascendente a stomacho sunt, quoniam fit dolor in anteriori parte tantum, & aduenit patienti indignatio & vomitus & horum causa insurgit aegritudo, & possibile est fieri ex multitudine cibi & potus & alleuiatur apud stomachi vacuitatem.

Sig. ex humoribus in stomacho

Signa ex coleris & flegmate in stomacho existentibus sunt ea quę diximus. Et eius curatio est sicut curatio doloris capitis ex causa stomachi.

sig. a ventre

Signum ex causa ventris est quia incitatur apud repletionem cibi & potus & apud commestionem rerum calidarum.

sig. a renibus

Signum ex causa renum est quoniam sentit patiens illum quasi procedentem a renibus & ascendentem ad foramen posterioris partis capitis & tũc incitatur dolor, & quia insurgit post dolores renum.

sig. a cruribus

Signum ex causa crurium & pedum est, quia sentit patiens quasi aliquid quod mouetur ei in cruribus & ascendit superius vnde causatur post haec vertigo.

De curatione vertiginis sequitur Cap. VII.

QVando vertigo causat, & incipit ex frigiditate humoris abluãtur manus & pedes fortiter cum aqua decoctionis aneti camomillae & mentastri centaureae & abrotani & habac altimasah mentae nigellae sinapis & similium coniunctim & separatim. Postea ungantur cum oleis calidis, sicut oleo de lilio sinapis keroe sambac & similibus.

Habac altimasah

Cura post doloris quietem ex hu. ca.

Curatio autem ipsius post quietẽ si fuerit ex humore calido cum flebotomia aut appositione ventosae super foramine quod est post caput. Et si hoc non sufficit incidantur venae quae sunt post aures quae dicuntur alhasafa.

Cura ex hu. frigi.

Curatio vero ipsius. Si fuerit ex humore frigido est amministrare sibi de aliqua yerarũ & facere clistere post dies, & gargarisma & insufflationes & calida emplastra super capite quemadmodum emplastrum de sinapi & similibus & curationem & regimen doloris capitis.

De apostemate cerebri quod dicitur sirsen. Ca. VIII.

Sirsen. Frenesis Carabit[9] idem Causę sir sen

Sirsen est apostema calidum generatum in cerebro, & fit aut in ipso cerebro, aut in retino panniculo qui est super ipsum. Generatur autem aut ex sanguine quando multiplicatur & superabundat in corde cuius fum[9] ascendit ad cerebrum & generatur inde apostema, aut ex colera rubea acuta, aut ex colera nigra vsta. Signa ex ipso cerebro vehementia doloris capitis & radiatio oculorum & euulsio eorum rubedo faciei, & apparentia sanguinis venarum oculorum, & venarum timporum cum grauitate capitis & somno molestia timo re permixtione intellectus & vigilijs. Signa apostematis panniculi retini sunt quoniam sentit patiens de huiusmodi accidentibus remissius quam in supradictis & quia sentitur dolor superius in vertice & eius causa fit modica. Signa ex sanguine sunt febris continua & permanens cum rubedine oculorum & faciei plenitudo venarum exitus sanguinis narium guttatim & magnitudo pulsus. Et accidit in pluribus iuuenibus & in tempore veris & æstatis & pinguibus & habentibus multũ sanguinis & nutritis carnibus & vino & cibis dulcibus sicut dactilis ficubus vuis dulcibus & spissis & similibus. Signa ex colera rubea sunt quoniã febris est magis intensa & sitis & vigiliæ, similiter asperitas linguæ, permixtio intellectus inanitio capitis & siccitas oculorum, & fit in corpore macilento & calidæ complexionis & fit in estate, & quia egritudo est antiqua. Signa ex colera nigra usta sunt, nigredo oculorum & eorum paruitas permixtio rationis vigiliȩ & corruptio intellectus, & accidunt cerebro accidentia similia accidentibus apostemati facto ex participatione membrorum sicut diafragmatis & regionis vuluæ & stomachi in vehementia febris & exuberantia sanguinis cordis. Cuius curatio fit cum curatione membrorum quorum memorationem faciemus in subsequentibus.

Sig. apã tis ipsius cerebri

Sig. apãtis pãnicu li retini

Sig. ex sanguine

sig. co. rub.

sig. co. ni. vstę

¶ Differentia quoq; inter permixtionem intellectus ab ipso cerebro & permixtionem intellectus ab ipso diafragmate est, quoniam quæ fit a causa diafragmatis non est continua, sed quoniam incitatur & quando q; quiescit, quę autem prouenit a causa cerebri, procedit paulatim crescendo nec quiescit post quietę febris.

Cura apo ste. ex san guine

Curatio apostematis ex causa sanguinis aduenientis est quod flebotometur infirmus apud principiũ. Si prædictę consenserint conditiones & educere de sanguine secundũ virtutem. Et si flebotomatus non fuerit quousq; corruptus fuerit eius intellectus flebotometur tunc vena frontis, aut vena nasi & educatur de sanguine moderata quantitate, si non sit aliquid prohibens, administretur etiam sibi clistere leue, & si hęc minime consenserint, leniatur eius natura cum macbuc tamarindorum prunorũ cassiafist. iuiubarum viol. & mannæ coniunctim aut diuisim, & sit eius dieta ptisana & aqua cucurbitę assatę, & si eius natura constipata est sumatur mirabol. violarum & iulep & non potest aquam solam, sed mixtam cum syrupo granatorum & sirupo violato zuccarino & setaniabin zuccarino, & cibetur cũ frustis panis loti, & bibat aquam decoctionis lentium excorticatarũ, & si hoc ei non sufficit, sumat de trocis camphora & similibus secundum caloris vehementiam & eius debilitatem, & effundatur super caput post laxatiuum aqua, in qua coctæ sint viol. & folia cucurbitæ & semen maluæ & semen lactucæ camomilla & cortices papaueris si patietur vigilias, vngatur anterior pars capitis cum oleo ros. & aceto & emulgeatur omni hora super ipsum lac mulierum. ¶ Et si fuerit ex colera rubea bibat aquam prunorum omni die ante aquã or deaceam & per horam & bibat aquam citruli & cucurbitæ assatæ in meridie, in sero autem musilaginem psilij, nec vnquam prohibeatur frenetico aqua frigida. Postea vero effundatur super caput aqua decoctionis prædicta superius de apostemate sanguinis. Et si necesse fuerit aliqd fortius quã hoc effundatur super ipsam aqua portulacæ lactuçe semperuiuæ, & aqua rasuræ cucurbitę. cum oleo de nenufare, & oleo viol. & ros. & emplastretur caput cum folijs lactucæ aut folijs salicis & rasuris cucurbitę violis solatro & psilio cũ oleo viol. Et si patitur fortes vigilias abluatur frõs & timpora cum aqua decoctionis foliorum iusquiami & foliorum papaueris & eius corticis & foliorum lactucæ, & instilletur naribus lac nigræ mulieris nutrientis filiam. cum oleo violato. Et si habuerit siccitatem oris & asperitatem linguæ fricetur cum musilagine psilij & musilagine seminis citoniorũ & musilagine seminis maluæ cum modico zuccari taborzed & oleo viol. & fiat hoc cum panno albo mundo infuso in hijs musilaginibus. Et si natura est constipata leniatur cum clisteri lenitiuo & bibat sirupos subtiles & leues sicut diximus. Et si voluerit cibari sumat sauic de ordeo cũ zuccaro & micas pãis lotas cũ aq̃ frigi-

Cura ex co. ru.

Aqua frigida freneticis nõ phibẽda

da & zuccaro & si indiget fortiore hoc sumat de sirupis compositis scriptis in suis locis, & sumat de trociscis camph. & sandal. & similia.
¶ Si vero fuerit ex colera nigra adusta & cum forti calore erit eius curatio sicut curatio de colera citrina. Quod si calor fuerit modicus & signum permixtionis intellectus incipit fiat sibi hoc clistere. ℞. colloquintide polip. mentastri epithimi ana pugillum .i. decoquatur in aqua & fiat inde clistere cum ista aqua & oleo camomillae & effundatur sup caput aq decoctionis camomillae & alfireg quodcumque ipsorum inuenerit & emulgeatur saepe super ipsum lac mulieris lactantis feminam, aut instilletur naribus & ad oculos, & sit potus eius aqua mellis loco aquae ordei. Si vero egritudo fortior fiat donec deueniat ad vltimam permixtionem intellectus accipiatur eius curatio de proprio loco secundum modum perfectum.

Cura co. ni. aduste

Alfireg

De apostematibus quae sunt in cerebro ex mala qualitate & putredine naturae sequitur. &c. Cap. IX.

Apostemata que fiunt in cerebro ex mala qualitate sicut apostema quod dicitur flegmon fiunt ex causa sanguinis quando multiplicatur & putrescit inter arterias & venas cerebri. Signa huius sunt quia fit in cerebro ita quod dolet craneum & adueniunt ei indignatio stomachi & multus vomitus propter participationem stomaci cum cerebro & neruis sibi prouenientibus & accidit sibi tumor faciei & totius capitis & fit hoc cum acuta febre continua & forti & intellectus permixtione. Curatio eius est cum flebotomia venae cephalicae si consentiunt ad hoc praenotatae conditiones & flebotometur vena nasi & venae quae sunt sub lingua & emplastretur caput cum rebus quas iam diximus que humectant & resoluunt, sicut folijs viol. humidis maluis & psilio & similibus cum farina ordei citroli & portulaca.

Flegmon

Sig. flegmonis

Cura flegmonis

De apostemate quod dicitur alhanra. Cap. X.

Hoc apostema fit ex putredine colerae rubeae. Signa eius sunt fortis dolor capitis cum multa inflammatione & nigredine faciei, aut eius citrinitas fortis siccitas oris asperitas linguae sitis acuta febris vigiliae molestia & permixtio intellectus. Curatio eius est si apparet plenitudo & virtus est fortis, & aliae conditiones adfuerint quod flebotometur vena cefalica & venae quae sunt sub lingua. Postea sumat aquam decoctionis iuiubarum, tamarindorum, prunorum, & aliorum frigidorum hijs similium. Et abluatur caput in primis cum fausel, bolo armeno & croco cum succo arnoglosse; in fine vero abluatur cum alimar aloe & croco & sandalis rub. cum succo coriandri humidi, etiam regatur ipso regimine dicto in apostemate sirsen calido, scilicet cum sumptione ptisane ordei cum succo granatorum & iuiubis solatro & citrullis, & comedat cucurbitas & attriplicem & ceteras res frigidas & olfetur sandalum camphoram rosas violas & similia.

Alhanra Heresipila

Sig. here.

Cura heresipile

Fausel

Alimar

De vigilijs. Cap. XI.

Vigiliae transgredientes modum naturae sunt. Aut ab aegritudine sicut feb. & apostemate cerebri vt diximus, aut sine feb. vel apostemate, & tunc fiunt ex aliqua quatuor causarum, aut enim ex nimia siccitate colerae rubeae, aut ex siccitate colerae nigrae, aut ex calore distemperato, aut ex humore salso & horribili. Signa causae siccitatis ex colera rubea sunt, quia color infirmi declinat ad citrinitatem propter motum colerae in ipsis vigilijs & eius resultationem in superficie corporis cum siccitate & caliditate tactus. Signa causae siccitatis ex colera nigra sunt, quia color infirmi declinat ad liuorem & eius tactus est spissus & accidit calor cum siccitate & fiunt cum vigilijs molestia & permixtio intellectus & cogitationes. Signum causae siccitatis ex distemperato calore est vigiliae mixtae cum modico somno. Signum ex flegmate salso & horribili est, quia fiunt vigiliae cum quiete. Curatio huius quando euenit ex colera rubea est quod super effundatur capiti aqua decoctionis corticum papaueris iusquiami seminis lactucae viol. seminis maluae & ordei excorticati cum succo lactucae iusquiami cum oleo violato, aut oleo nenufaris cum lacte mulieris lactantis feminam, & si haec non sufficiunt emplastretur frons cum opio zuccaro & semine lactucae aut semine iusquiami tritis & distemperatis omnibus cum succo lactuce, aut succo coriandri, vel succo iusquiami, & mulgeatur capiti saepe de lacte mulieris. Et si hoc non sufficit amministretur sibi hoc sief. Recipe opij partes tres, croci partem vnam terantur & conficiantur cum ficu pingui & supponatur apud principium noctis.
Curatio autem eius quando euenerit ex calore distemperato est vt abstineat a cibis & specie-

vigiliarum causae

Sig. co. rub.

Sig. co. nig.

Sig. ex calore distemperato

Sig. fleg. salsi

Cura ex col. rub.

Cura ex calo. distemperato

bus calidis & vtatur cibis temperatis & hu=
midis complexione, sicut carnibus ouinis &
agninis in aqua coctis lactucis & portulacis &
ingrediatur balneum temperatum, & vnga=
tur caput cum temperatis oleis quæ diximus.
Cura hu= moris sal si — Si vero prouenit ex humore salso imittatur
naribus oleum de croco vel oleum anetinum,
aut camomillę maioranę & aneti compositio
olei ys hac filij amiran ducens somnum sua ol
factione. ℞. opij castorei croci iusquiami ele=
bori nigri nucis muscatę semis papaueris, semi
Alueg — nis alueg añ partes ęquales terantur & distem
perentur cum succo mandragorę, & effundat
super hoc de oleo sambucino bono tepido, &
exponatur ad solem decem diebus in vase vi=
treo sępe ipsum agitando, deinde coletur & itē
rum misceatur in eo de opio puluerizato secū
dum oportunitatem & dimittatur sic ad solem
alijs decem diebus, deinde reducatur oleum ad
eius fęces & iterum apponatur in eo de opio
puluerizato & agitetur bene vsq; ad. xxx. di=
em & dimittatur cum suis fęcibus, & quando
indiget eo accipiatur de eo partes. ij. & olei de
ben. pars. i. gariofi. triti pars. i. & misceatur to
tum & ponatur in crucibulo super cineribus
calidis a quo postea vngantur timpora & reci
piat odorem eius quoniam dormit.

De multitudine somni sequitur. Ca. XII.

Causæ sompni nō naturalis — SOmnus transgrediens modū naturalē fit
aut cum febre, aut sine febre, excessus eius
sine febre fit, aut ex multitudine humorū,
aut ex frigiditate aut ex vtraq; simul. Causatur
aūt somnus ex inanitione animalis spiritus si=
cut accidit fatigatis labore. Fit etiam ex come=
stione humidoꝝ ciborum vt laxatiuorū & fri
gidoꝝ oleoꝝ. Fit etiam ex medicinis stupefa=
ctiuis sensuū & sedatiuis doloris sicut ex opio
& emplastris frigidis & maluis portulacis &
similibus. Fit quoq; ex balneo & repletione ce
rebri vino. Quando aūt fit cum febre causa=
tur ex vapore fumoso calido & humido reso=
Sig. ex causa fe. — luto ad cerebrum ex toto corpore. Signa ex
causa febris sunt multitudo somni supini &
somnioꝝ perterrentiū & sępissima reiteratio
ipsoꝝ & perceptio humorum in capite solo.
Sig. ex humoꝝ multitudine — Signū ex multitudine humoꝝ est vt frequen=
ter accidit pueris, s. profundatio somni cū for=
ti stertione & apparentia flegmatis in ore & na
ribus & lachrimatio oculorum quemadmo=
dum accidit senibus & hoc frequentius accidit
humidis corporibus in tempore sanitatis; & si
Cura sup fluisomni ex febre — gna reliquarū partiū ex hijs quę infirmus re=
fert. Curatio somni aduenientis cum febre est
quod effundatur super caput aliquod ole=
orum temperatorum sicut oleum camomil=
læ & oleum aneti, & administretur clistere le=
nitiuū naturę cum camomill. & viol. semine — Alsirag
lini muscilagine altee alsirag sale & baurag &
superponantur licinia, & effundatur super ma
nibus & pedibus aqua decoctionis camomillę
vt attrahantur fumi humorum ad inferiora,
& bibat ptisanam ordei cum secaniabin zucca
rino & iulep cum secaniabin, & comedat por=
tulacā & attriplicem. Curatio vero aliarū spe= — Cura aliarū spēꝝ sine febre
cierum prouenientium sine febre est cum eua=
cuatione humorum a cerebro cum pillulis co=
chijs & pillulis Gali. & cum gargarismis fre=
quenter & remissione ocij & multitudine la=
boris & exercitij, & ingrediatur balneū apud
ieiunium omni die & sudet in ipso & abstine=
at a cena & parcat potui aquæ frigidę, & su=
mat quolibet die de hoc susuf, quia exsiccat hu
miditatem stomachi. ℞. zinziberis partes tres
turbith partem vnam zuccari ad pondus om=
nium puluerizentur omnia, & sumat de hoc
puluere omni die. 3. iiij, & immittatur naribus — Oleum alsuniz
de oleo alsuniz aut oleū sinapis & emplastren=
tur posteriora capitis cum sinapi.

De sebet parua. Cap. XIII.

Subet fit ex duob contrarijs hūoribus — PAruus sopor qui dicitur sebet parua vel
remissa generatur ex duobus humori=
bus contrarijs sibi inuicem quia ex fleg=
mate & colera rub. quæ generantur in poste=
rioribus cerebri. Fit quoq; tribus modis quia
aut dominatur flegma tantum, aut colera ru. — sig. sub debilis & fortis
tantum, aut vtraq; equaliter. Signum remissę
sebet est, quia cum imponitur patientis ori aq̄
vel pulmentum farinę transglutitur illud; Si=
gnum quoq; fortis est quia quando imponi=
tur eius ori aqua vel aliud egreditur per os &
nares & pulsus eius est paruus debilis & fre=
quens. Signum ex flegmate est, quia fit som= — sig. flegmatici
nus & sopor multus. Signum ex col. rub. est — sig. col. rub.
quoniā eius vigilatio & permixtio intellectus
fiunt magnę. Signa ex vtraq; sunt quia conse=
quuntur ipsum omnia signa. Cōmunia vero — sig. cōia
signa huius sunt ex eo quod ęger iacet supin⁹
& habet faciem inflatam ad rubedinem decli=
nantem, & eius palpebrę supiores cōtrahunt
supius & accidit ei vt in pluribus retētio vrinę
Curatio ipsius qn̄ est ex dominio flegmatis est — Cura sub beth flegmatici
q; sumat aliqd̄ laxatiuū flegmatis sicut pillu=
las stomaticon, aut yera, & fiat clistere acutū.
Et effundat sup ipsum aqua decoctiōis camo
millę aneti, maioranę & abrotani & similium.
Et vngatur caput cū oleis calidis sicut oleo sam

bucino, vel oleo nardino, vel costino & simili-
bus, & emplastrent posteriora capitis cum hoc
emplastro, & eius modus est q accipiatur alo-
es iuiube croci castorei foliorum rof. ptes equa
les terant & distemperent oia cu vino odorife
ro & supponat posterioribus capitis & immit
tatur narib⁹ de oleis calidis sicut de oleo amig
dal. amararu & similibus, & olfet calidas spe-
Cura co. rub. cies. Si vero fuerit ppter colera rub. flegmati
predominante est videndu si habet facie rub.
& virtute forte, & tunc flebotomet, & educa
tur de sanguine scdm virtute, postmodu laxet
cum hijs que laxant colera rubea queadmodu
sepe diximus. Et vngant anteriora capitis cum
Cura vtriusq humoris oleo viol. & rof. & similibus. Si vero proue-
nit ex causa vtriusq simul equaliter laxet cum
laxatiuis copositis ad laxandu coleram rub. &
flegma que dicta sunt in suis locis, & empla-
stret caput cu viol. rof. aneto maiorana melli-
loto abrotano, & similibus, & inungat cu ole
is calidis & oleis frigidis, ita q accipiat de oleo
costino, & oleo rof. equaliter & immittat na-
ribus ex ipsis, & si hoc non sufficit administre
tur disteria coposita scripta in suis locis. Et si
virtus est fortis & non est plenitudo in corpe
sit eius cibatio semel in die. Si vero virtus est
fortis & est plenitudo in corpe cibet vna die
Cura ex multitudine cibi & abstineat altera. Et si puenit ex multitudine
cibi & ex plenitudine fiat euacuatio & vomi-
tus & multu abstineat & fricent manus & pe-
Subeth & matricis suffocatio differunt des cu pano alpo & sanabit cu dei auxilio. Dif
ferentia quoq inter hanc egritudine & suffo-
catione matricis mulieris est, qm in suffocati-
one matricis coseruat facies naturalis & in nul
lo alterat & audit que sibi pferuntur, & regit
se suis pedib⁹ subet aut cotrario mo se habet.

De subec magna seqtur. Cap. XIIII.

Magna subet fit duobus modis, quia
aut eger multu in somno profundat
ita vt excitari non valeat aut erit som
Subeth fortis trib⁹ ex causis existit nus & sopor lenitus. Primus modus ex tribus
causis fit, aut em ex humiditate tm, aut ex frigi
ditate tm, aut ex vtraq simul, somnus aut le-
uis non est subec in veritate sed grauitas vigila-
Sig. ex sola humi. tionis ex debilitate virtutis & eius casu. Signa
ex humiditate sola est mollicies tactus & som
nus eius, quasi inebriati cuius cerebru repletu
est humiditate vini. Signu ex frigiditate sola est
sig. ex sola frigid. q a stat sicut is sup que irruit nix aut forte fri-
sig. vtri⁹q gus donec sopitus est. Signu ex vtraq est ma-
nifestatio dominij flegmatis in eius coplexioe
Alsacta & fluxus nariu multitudo sputi & eius accide
tia similant accidentibus alsacta & obliuioni.
sig. debilitatis virtutis Signu debilitatis virtutis & eius casus est q ap
paret de sui virtutis debilitate & grauitate vigi
lationis. Signa vero comunia huius sunt febris sig. co.
occulta priuatio sensus, & motus totius cor-
poris & corruptio imaginationis rationis &
memorie & multo plus qn causa fuerit ex fri-
giditate & humiditate simul. Differentia inter differentia subeth a litargia
subet & passione obliuionis est, qm in litargia
si interrogat patiens de aliquo minime dabit re
sponsum. Sed si agitat fortiter sentit & no po
test loqui nec aperit oculos, in subet vero qn
Cura subeth ex humidi. agitat non sentit. Curatio subet ex causa humi
ditatis tm est q submergant pedes infirmi in
aqua decoctionis camomille aneti & mellilotí
& liniant plante manuu & pedu forti linitioe
cum oleo & sale, & recipiat vapore aque in q
cocte sunt predicte herbe & abluat cum ea an
terior pars capitis & vngat cu oleis subtilibus
Cura frigidi. tm & calidis. Si ex causa frigiditatis tm, abluat an-
terior pars capitis cum aqua in qua cocta sunt
mentastru piretru sal armoniacu & similia. Et
igniat lamina ferri in igne & approximet capi-
ti vsq ad vstione capillorum, & si hoc non suffi
cit abluat caput cu castoreo & sinapi & simili-
bus, & sit cibus eius brodium cicerum & ole-
um nucu cu sinapi & carnes cocte in aqua cu
aromatibus, & bibat sirupos calidos sicut siru
Cura ex debilita. virtutis pum de mentastro & de melle & similia. Cura
tio soporis ex debilitate virtutis est q effunda
tur sup capite aqua decoctionis rof. spice, &
camomille & melliloti sisimbrij et similiu & re
cipiat odore sandalorum & aque rof. & pulsat
ante infirmu cottidie cu bacili ereo, aut morta
alzagella rio cu pistello aut timpano aut instrumento q
dicit alzangella & hoc totu fiat delectabili so-
no & ornato cantu et assidue studeat toto pos
se & igeniatioe excitare ipm cu huiusmoi sois

De curatione soporis propter exces-
sum ebrietatis. Cap. XV.

Ebrietas frigidas vt in plurimu generat egritudines Ebrietas vt in pluribus incidere facit in e-
gritudines frigidas vt in amissione toti⁹
corporis, & in amissione medie partis cor
poris & tremorem & sopore & similia. Signa
sig. soporis ex ebrietate soporis ex causa huiusmodi sunt corruptio me
morie & cogitationis simul & visus & videt
patiens stupefactiuis & grauis motu, & sentit in
capite precipue in pte anteriori quasi plena es-
cura ebrij sopiti set plumbo. Et curatio eius est q dimittat quo
usq restituat ad sui statu rationis & recedat
crapula nec moueat nec i aliquo mutet donec
digerat totu id q de plenitudine potationis sen-
serit, & nihil in die illa comedat vsq ad nocte
& ingrediat balneu & humectet caput cu oleo
de sirag, & oleo sambucino & camomillino,
& sit oleu in estate frigidu, in yeme vero calidu
& submergant pedes eius in aqua calida cu sa-
le & oleo viol. que sua digestione accelerant.

De obliuione. Cap. XVI.

Obliuio fit ex trib^9 causis

OBliuio fit tribus de causis, quia aut ex abundantia humorꝶ, aut ex frigiditate & humiditate, aut ex colera nigra ꝙ raro contingit. Antiqui vero sapientes erga suũ situm duas habent opiniones. Talẽ qdam ponunt eius originẽ in anteriori ventriculo cerebri vsqꝫ ad locũ fantasię. Quidã vero ponũt eius originẽ in posteriori parte vsqꝫ ad locum memorię.

Obliuionis mod^9 ex flegmate

Modus aũt actionis flegmatis in cerebrũ ita vt resultet obliuio est, qm̃ humectat cerebrũ sua viscositate & suę frigiditatis dominio, ita ꝙ impedit ipsum vt non valeat recipere formã queadmodũ liquata cęra non potest recipere formã sigilli ꝓpter eius molliciẽ & liquiditatẽ.

Modus obliuiõis ex co. ni.

Modus aũt actionis colerę nigrę in ipsum contrarius est huic, qa sua siccitate exsiccat cerebrũ ad modũ cerę aridę non valentis recipere formã sigilli ꝓpter sui siccitatem.

Sig. obliuionis ex flegmate viscoso

Signa obliuiõis ex causa flegmatis viscosi sunt fortis obliuio ita vt nihil recordet̃ eorum quę dicta sunt sibi & de hora ꝓxima, & aduenit patienti lenta febris quę non sentit̃ et sopor ex quo nõ nisi cum difficultate excitat̃ pigritia, grauitas, tarditas anhelitus, & cõtinua oscitatio stomachi indignatio & aptio oris cũ negligentia sui clausiõis, & eius egestio est alba & pulsus mollis.

Signũ ex co. ni.

Signa vero a causa colerę nigrę sunt ex cõplexione infirmi eius colore & ętate & eius egestio est sicca & pulsus tremulentus & accidunt ei pauca accidentia corruptiõis intellectus & eius vigilatio maior fit ꝙ̃ eius dormitio, huius aũt obliuionis curatio qñ accidit valde difficilis est.

Cura obliuiõis flegmaticę

Alcabir

Curatio aũt eius ex causa flegmatis est ꝙ mundificet̃ cerebrũ cum maiori laxatiuo ꝙ dicit̃ altheodoricon alcabir facto cum nuce muscatã, qm̃ valde laudabile est & yera. Gal. & yera logodion & yera ypocratis & similib^9 vel sumat de pillulis cõpetẽtibus cerebro sicut de pillulis cochijs, & de pillulis stomaticon, aut pillulis alafama & similibus, & sumat omĩa manie electuaria calida, sicut gnares de pipere & confectione alsilite & triferã magnã & tiriacã alfaroc & de cõfectione balador & cõpetit obliuiõi sumere de anacardo per se pondus denarij. i. & si fuerit aliud prohibẽs sumptionẽ laxatiui amministret̃ clistere calidũ postea ligent̃ crura forti & vltima ligatione vt attrahat̃ humor ad inferiora. Deinde liniat̃ caput cũ castoreo & oleo de cucumere asinino & emplastretur caput cum sinapi & insuffletur naribus de condiso aloe pipere, castoreo musto & similibus & vngat̃ caput cum oleis calidis sicut oleo alkeroa, aut oleo alsimiz, aut oleo radicis, aut

Alsilite cõfectio
Tiriaca Alfaroc .i. maior
Cõfectio balador .i. anacardine.

oleo optimo de ben & similibus, & gargarizet quolibet mane cum secaniabin de radicib^9 aut cũ yera pigra & secaniabin vel masticet pi-cem cum pipere aut cum piretro, aut grana alras & apponant̃ ventosę in posterioribus capitis & ĩ foramĩe ꝙ dr̃ alnacra sine scarificatiõe cũ ferro. Et si hoc totũ non sufficit fiat cauterium in posteriori parte capitis, & medio sui, & sint magna cauteria sicut descripsimus in arte cirurgię.

Grana alras. i. pil. capitales

Cura ex co. ni.

Curatio vero obliuionis ex colera nigra est mundisicare caput cũ yera magna & cum aqua decoctionis passularũ epithimi & iuiubarũ & cassiefist. Et effundat̃ super capite pulmentũ de ordeo ꝙ dicit̃ besach alsahir factum perfecte & sit temperatę caliditatis. Postea ṽo vngat̃ caput cum oleo de sirag et oleo amigd. & oleo viol. & insuffleẽ naribus ambra dissoluta cũ oleo amigd. dulc. & regatur regimine humido in cibis & medicinis. Amministrentur & hęc quę sua proprietate cõpetunt & est vt accipiat̃ de cerebro pauonis & eius felle & permisceat̃ & insufflentur naribus, aut accipiantur dentes leonis & suo brachio dextro alligent̃, vel accipiat̃ vngula branchę leonis & vngula pedis sinistri & inuoluant̃ in pecia panni linei & liget̃ in dextro brachio & nunqꝫ obliuiscetur ꝙ audiuerit & ꝙ sciuerit, similiter lingua auis q̃ dicit̃ alchar suspẽsa brachio iuuat.

Besachalsahir. i. semẽ ordei

Pauonis cerebri pulchra ꝓprietas & aliarũ rerum

Alchar

De amore & est excessus amoris. Ca. XVII.

Causę amoris hereos

EST aũt de ęgritudinibus quę accidunt cerebro lędens animales virtutes, generat̃ aũt duabus de causis, aut enim necessitate naturę ad expellendũ superfluitatẽ offendentem corpus, aut ex affectione animę ad videndum speciosam formã & ad eam accedere, vel ad videndũ aliqꝫ rem extraneam desideratã, aut plantam vel viridariũ, vel ędificiũ & hijs similia.

Sig. amoris

Signa dilectionis sunt, qm̃ eius oculi sunt concaui, & veloces motu ꝓpter molestationẽ animę circa illã imaginationẽ & sui affectionem ꝑueniendi ad suũ desideratũ. Color vero faciei est citrin^9 & omnia sua membra sunt sicca pręter oculorꝶ palpebras, sunt eñ hę plenę ꝓpter ascensum vaporis fumi generati ex vigilijs ad eas, pulsus vero in patientibus dilectionem est inordinatus & pręcipue in hora memorationis rei desideratę & qñ non exercitat̃ in aliquo quo studeat eius imaginatio & dilatat̃ in ea incidit patiens in permixtionẽ sensus quę dicit̃ melancolia.

Cura primę speciei

Curatio primę speciei est vti frequenter coitu cũ quacũqꝫ poterit & cũ non dilecta & assidue ieiunare & itinerare & inebriari.

Cura secũdę spẽi

Curatio vero scd'æ speciei est quod

adhereat ei q diligit, & non abstineat videre ipsam, aut aliud illius dilecte conforme & ipsi us proprietates vel audire cantare & sonos delectabiles & exercere in operatione & inspicere viridaria & cursus aquarum & flumina & potare vinum, & esse cum socijs & audire parabolas & hystorias q sollicitudinem ducunt, & vti cibis humidis & ingredi balneum teperatum in aere & aqua dulci & elongari a rebus grauibus & horribilibus & prosternent sibi in domo genera florum & herbarum odoriferarum sicut sunt ros. folia mirte basilicon mellissa & folia citri & similia.

De amissione sensus totius corporis quae dicitur alsachta. Cap. XVIII.

Apoplexia triplex

Amissio sensus corporis quae dicitur alsachta est tribus modis. Aut enim egritudo erit fortis & inueterata de qua non potest sanari, aut erit lenta de q sanabitur monstruose, aut erit valde fortis de qua cito interficit. Generatur autem duabus de causis, aut ex flegmate frigido & viscoso, aut ex sanguine multe viscositatis & humiditatis qn impletur ex alterro ipsorum ventriculi cerebri ex omni parte prohibet illa humiditas transitum spiritus animalis ad corpus & tunc efficitur patiens quasi dormiens suis oculis sine somno nec sentit punctionem acus. Signum amissionis sensus fortis & antique est ex eo q patiens anelat anelitu pessime dispositionis cum eius paruitate ita q estimatur esse totaliter decisus. Signum autem amissionis sensus lente est contrarium huius q diximus, qa non est anelitus male dispositus nec inordinatus. Signa quoque amissionis sensus fortis sunt, qn decisae sunt ab eo operationes regentes intellectum cogitationem memoriam sensum & motum omnium membrorum, & est ibi siccitas anelitus. Antecedit autem ipsam amissionem sensus dolor capitis fortis q accidit subito inflatio venarum timporum vertigo capitis & radiosa lumina oculis apparentia frigiditas extremitatum preter aeris frigiditatem iectitatio corporis difficultas motus stridor dentium in somno & grauitas motus. Signum ex causa flegmatis sunt pinguedo corporis albedo coloris aetas senectutis multitudo humiditatum narium & sputi, vsus eius cibis frigidis diuturnum ocium & similia. Signa ex causa sanguinis sunt, rubedo faciei plenitudo venarum & videtur quasi suffocaretur & vsus eius cibis multi nutrimenti & vino dulci & spisso & ceruisia fructuum & similibus. Curatio eius qn est ex flegmate q considerent infirmus si est talis q possit tolerare medicinam & non ei contradicunt predicte conditiones tunc laxet cum yera pigra facta cum collo qn. q iam

Apoplexia duabus de causis generatur

Sig. fortis & antique

sig. lente apoplex.

sig. fortis

sig. ex flegmate

sig. sanguinis

Cura ex flegmate

descripta est suo loco & olset muscum & gallia, & alias species calidas. Et fiat gargarismus cum hijs q deponunt flegma & instillet naribus cum eo q dicitur alsahoc & studeat aperire os eius, & intromittere in ipsum suos digitos vel pennam vna inuolutam oleo aut yera, ita vt euomat. Post vomitum vero sumat. 3. i. de tiriaca cum succo anisi & bibat in meridie aquam mellis cum aromatibus & sumat de confectione anacardi & piperis & similibus. Et sint cibi eius pulli columbini elixati in aqua cum darseni gariof. & musco & oleo nucum & supponat capiti casra calida donec bene calefiat & emplastret caput cum gariof. nuce muscata mace & musco tritis omnibus et simul distemperatis cum oleo de ben, & ingrediatur balneum post. xxi. dies & fricet suum corpus bona fricatione vel exercet motu si est possibile. Si vero spuma videbitur redundare in ore de sui curatione minime intromittatur. Quando autem fuerit ex causa sanguinis est considerandum si manifesta est plenitudo sanguinis in corpore & predicte conditiones consentiunt, tunc flebotomet vena cephalica & vene timporum & apponantur ventose super crurib subtilietur eius cibus, & vngatur caput cum oleo ros. & aceto, & si hoc non sufficerit amministretur distere lenitiuum & regatur cibis de centibus donec curetur.

Alsahoc

Darsen. i. cinamomum

Casra

Cura ex sanguine

De amissione medie partis corporis q dicitur alpelag. &c. Cap. XIX.

Haec passio est opilatio cursus meatuum neruorum p quos spiritus animalis vadit ad mebra. Cuius causa est ex viscositate flegmatis, & qn erit flegma in altero ventriculorum cerebri fit amissio sensus illius partis corporis siue dextre siue sinistre, & propter hoc nominatur amissio medie partis corporis nomine diminuto. Sed qn accidit opilatio in oibus ventriculis cerebri resultabit amissio totius corporis que dicitur alsachra & priuatur sensus totius corporis sicut diximus, amissio autem medie partis corpis fit duabus de causis, aut ex flegmate viscoso aut ex percussione vel casu. Signa ex flegmate sunt grauitas sensus & motus illius partis. Signa ex percussione vel casu est grauitas motus, motus & sensus per totum corpus, aut per eius partem post illud. Curatio eius si est ex flegmate vt amministretur clistere calidum ad attrahendum humorem illum a superioribus ad inferiora Postea vero laxet cum pillulis almantan, aut cum pillulis de euforbio & similibus sepe. Et apponatur spacium interpollationis laxationum quatuor dierum si conditiones consentiunt, & administretur ei in potu in diebus interpollationum pondus vnius. 3.

Paralesis & eius ca

sig. ex flegmate

sig. percussionis aut casus

Cura ex flegmate

Pil. almantan. i. de chure

Mahgon Alezagir de mahgon anacardino alezagir omni die cū tribus. ℥. aque decoctionis anisi, aut def de tyriaca vel silite & similibus, & vltra curatur cum hijs quibus curatur amissio sensus totius corporis.

Cura ex pcussiõe & casu Quando est ex causa percussionis vel casus emplastret loc⁹ ille cū emplastro de euforbio aut emplastro de castoreo, & vngatur cū oleis calidis & vnctionibus que dicte sunt in suis locis.

De tortura faciei. Cap. XX.

Torturæ causę Tortura faciei fit ex duabus causis, videlicet aut ex flegmate grosso & viscoso opilante meatus & transitū neruorum prestantiū sensū aut motū musculis illius partis faciei aut fit ex causa spasmi accidētis neruo administranti sensū & motū illius ptis, vñ cōtrahit altera pars in se ipsa. Signa ex causa flegmatis grossi & viscosi sunt grauitas sensus illius partis & debilitas sui motus et paucitas eius ex tensionis, & extensio palpebre inferius multitudo sputi & eius humiditas. Signa vero ex causa spasmi nerui sunt duricies & fortitudo cutis illius partis & extensio ipsius paucitas sputi & humiditatū, & qa non inest infirmo grauitas sensuum & est siccus pauce humiditatis.

fig. fleg. grossi & viscosi

fig. ex causa spasmi

Cura ex flegmate Cura eius qñ est ex flegmate cū euacuatione & curatione quā diximus in amissiõe & medie partis corpis, & cū ligatione ptis declinantis cū sudario vt phibeat plenitudo & impellat grauitas ex illa pte, & fiat gargarismus cū sinapi & hasa pipe piretro & similibus, & teneat in ore suo vnā nucē muscatā aut frustū de castoreo & fiat sternutatio cū cōdiso et relique insufflationes nariū que dicte sunt in suis locis, & vngatur iunctura colli & frontis cū oleo de castoreo, aut de euforbio, vel cū oleo de costo. Si vero fuerit ex causa spasmi fricet loc⁹ cū oleo de sireg, aut oleo nargis, aut de lilio, & regat cum hijs que dicemus in curatione spasmi.

Sequitur nunc de spasmo. & c. Ca. XXI.

Spasmi descrip. Spasmus est cōtractio mēbri ad sui radicē & eius cohartatio in se ipso & diminutio sue figure facta in vno membro aut pluribus. Et qñ accidit spasmus in musculo oculi fit ex eo tortura oculi que dicit alhol. Quādo vero accidit meatibus spermaticis fit ex eo continuo fluxus spermatis. Qñ vero accidit toti corpi fit ex eo passio epilentie que dicit alsara & si accidit membro motus inuoluntarius vocat alcazaz. Fit aūt duab⁹ de causis, aut ex humiditate aut ex siccitate. Signū ex siccitate est qa fit paulatim in longo tpe post multas vigilias vel labores & forte inanitionē laxatiui vel vomitus vel fluxus sanguinis aut acutā febrē. Signa ex humiditate sunt qa subito euenit vt post multā repletionē, aut ex defectu digestionis grossorum ciborum vel post multā inebrietatē aut diuturnū somnū & ociū, & quia accidit vt plurimū cōplexionibus & regionibus humidis. Cura eius q euenit ex siccitate licet eius curatio sit difficilis et possibile sit q non curetur est q ingrediat balneū aque dulcis & tepide frequenter, & vngat spinale dorsi & eius iunctura cū oleo de sirag tepido & pinguedine gallinę, & oleo nargis, & si possibile est sedeat in oleo tepido & nutriat lacte camelarū cum oleo amigdal. & pulmēto de ordeo ceruisia & carnibus agnorum & ouis elixatis in aqua, & vtat omni cibo pingui & caueat ab omni cibo sicco in sui cōplexione & acetoso in sui sapore.

Alhol

Alsara

Alcazaz

fig. ex siccitate.

fig. ex humiditate

De spasmo seu extensione quæ dicit alcandad. Ca. XXII.

Alcandas Passio extensionis que dicit alcandad est vna specierū spasmi. Cuius cause sunt tres qa aut fit in neruis, aut in musculis anterioribus, aut in vtrisque simul & hec species dicit extensio vene. Fit aūt extensio vel intra corpus vel extra. Quæ fiunt intra fit vel ex plenitudine & multa humiditate vel ex inanitione & abundantia siccitatis. Quæ vero fit ab extra ex multis causis puenit, aut enim ex percussione nerui, aut vstione ignis. Vnde coartatur vel casu doloroso seu ex graui pōdere, vel ex dormitione in terra dura, aut ex forti labore vel fatigatione. Signa ex humiditate sunt qa subito accidit & puenit ex malo regimine pręcedente. Signa ex siccitate sunt, qa fit paulatim & ex regimine sicco pcedēte & in sicca cōplexione. Signa ex causa extrinseca sunt ex his q apparent sensui de fortitudine. s. causarum & earū debilitate ipsarū q paucitate & multitudine, ac cidentia vero cōmunia patiētiū extensionē, qa patiunt breuitatē anhelitus & extensionē musculorum faciei. Et possibile est accidere quibusdā discooptionē dentiū & habēt semp faciē rubeam & oculos inflatos & retentionē vrine ita vt non valeāt mingere & debilitatē virtutis expulsiue & possibile est fluere vrinā sicut aquā ex grauitate motus musculorum & possibile est exire cum vrina aliqd sanguinis & retinet exitus egestionis valde & quibusdam ipsorum accidit spasmatio multū & ppter hoc accidit eis vigilatio ex incensione doloris, & accidit eis tremor ex grauitate mot⁹ neruorum & vt plurimū accidit hæc passio pueris, q si pteribūt decimū

tres causę

fig. ex humiditate

fig. ex siccitate

fig. causæ extrinsecę

Accidentia cōia

annũ non erit spes curatiõis ipsoꝝ. Si vero sũpuenit febris patiẽti spasmũ cito recedit & sanat. Sed si supuenit spasmus ipsi febri nullius spei erit & in pluribus est signũ mortale.

Cura extẽsiõis ex hũiditate

Cura tio extẽsiõis ex causa humiditatis fit cũ clisteri calido & linitionibus calidis sicut oleo alkeros & oleo de ruta post corpis mundificationẽ, & sumat in potu de opoponaco aut de castoreo, aut de asaro pondus vnius denarij cũ aq̃ mellis & de asa fetida ad modum grani ciceris, & sint cibi eius passeres & alhagal cũ oleo nucũ & sinapi & pipe & sumat post purgationem corpis de yera logodion & regat p oia cũ hijs quę diximus in curatione spasmi humidi.

Alhagal

Cura ex sic.itate

Curatio vero ex siccitate fit cũ emulsione lactis super toto corpe. Et postea vngat cũ oleo de siragnouo & oleo violato et bibat quolibet die de lacte camelę. ℥. iiij. cũ, ℥. ʃ. olei amigd. dulciũ & modicũ zuccari & sedeat in tina plena lacte tepido statim mulso, & sumat aquã ordei cũ zuccaro & amigdalino & vtat assidue carnibus agnoꝝ & paruulis piscibus q dicunt alsamach & alrezazi in aq̃ coctis & bibat aquã mellis cũ zuccaro & regat regimine curationis spasmi sicut prędiximus. Si vero prouenit ex causa extra corpus vt ex casu vel pcussione curet curatione vulnerũ & apostematũ dicta in suo loco.

alsamach alrezazi

De grauitate motus qui dicitur alastarcha. Cap. XXIII.

alastarcha

Causę intrinsecę quatuor

HAec egritudo accidit qbusdã mẽbris ex lęsione adueniẽte neruis q oriunt a cerebro & iuncturis colli. Fit autẽ aut intra corpus aut extra. Quę fit intra erit ex quatuor causis. Aut enim ex replerione & multitudine humoꝝ, aut ex inanitione & excessu siccitatis, aut apostemate in aliq̃ iũcturaꝝ dorsi generato, vnde priuatur neruoꝝ opatio & grauat ex hoc motus mẽbri q̊ mouet p ip̃m, aut fit p viã terminatiõis ęgritudinis, vt expellat natura humorẽ de corpe ad aliq̊d mẽbroꝝ vnde generat & talis modus grauitatis accidit in passionibus colon. Quæ vero fit extra erit aut ex incisione nerui, aut ex casu, aut ex pcussione ex quibus euenit ipsi neruo trũcatio, & tali qdẽ grauedini accidẽti ex hoc non est curatio.

Colon

Causę extrinsecæ

Signa ex causa hũiditatis sunt corpis mollities & manifestatio flegmatis & multitudinis humoꝝ cũ hũido regimine sicut diximus. Signa ex causa siccitatis est macies corpis siccitas cõplexionis & p̄cedens regimen hijs consimile Signũ ex apostemate est qa sensu pcipitur. Signũ ex via terminatiõis ęgritudinis est ex ęgritudine pręcedente.

Sig. humiditatis sig. siccitatis

Curatio grauitatis ex humiditate est cũ hijs q̃ exsiccãt corpus p euacuationem laxatiui & vnctionẽ cũ oleis calidis & vsu calidoꝝ ciboꝝ queadmodũ diximus in curatione spasmi humidi. Et si hoc non sufficit fiat cauteriũ in loco exitus apostematis in musculo & sup mẽbro aggrauato scd̃m q̊ dictũ est in parte cirurgię.

Cura ex humiditate

Quæ vero accidit ex causa siccitatis & inanitionis curat cũ hijs quę humectant corpus cibis. s. & potibus vel vnctiõe & reliquis quę dicta sunt in curatione spasmi sicci.

Cura siccitatis & inanitiõis

Quę aũt aduenit ex causa apostematis musculi non recipit curã sed regat cũ hijs quę dissoluunt apostema & eius augmentũ phibeant

Cura ex a[postem]ate

Quando vero aduenit ex via terminatiõis ęgritudinis, vngat cũ oleo de kerua & oleo nardino & oleo de ruta & hijs oibus q̃ dissoluunt & exsiccant membri humiditatẽ. Quę vero aduenit ex causa passionis colon siue ex humiditate siue ex siccitate curet cũ hijs quę diximus.

Cura ex colon

De tremore. Cap. XXIIII.

TRemor fit aut ex debilitate virtutis motiuę musculi & lacerti quoꝝ debilitas est ex malitia cõplexionis frigidę simplicis vel cõpositę quę qdẽ occupat totũ motũ voluntariũ vel ex aliquo accidẽtiũ animę sicut ira & timor, aut ex casu virtutis post ęgritudines vel ex defectu virtutis queadmodũ accidit senibus ex potu aquę frigidę scd̃m inęqualitatẽ vel ex potu eius post nimiũ sudorẽ, aut ingressum balnei, aut post coitũ, vel accidit ex potu vini fortis offendẽtis neruos cerebri.

tremoris causę varię

Quę aũt aduenit ex malicia cõplexionis frigidę simplicis vel cõpositę curat simili modo quo curatur amissio medię ptis corpis & regimine ciboꝝ.

Cura ex mala cõplexione frigida

Quę vero puenit ex aliquo accidentiũ animæ curat cũ rectificatiõe illius accidẽtis p eius contrariũ.

Cura ex accñtib[9] animę

Quę aũt puenit post ęgritudines curat cum augmẽto ciboꝝ & somni & bono regimine queadmodũ diximus in regimine cõualescentiũ.

Cura ex ęgritudĩe

Quę vero aduenit senib[9] & nõ cõtinuatur in ipsis curet regimine cõualescentiũ ab ęgritudine cũ additamento virtutis & cõfortatione caloris naturalis.

Cura in senibus

Qñ aũt aduenit ex nimio potu vini fortis diminuat eius potus & ingrediat balneũ & sudent in sole & confortent nerui cũ oleo de ben, & oleo de mirta & alhalca et alcazba cũ oleo nardino & similibus.

Cura ex vini potu

Alhalca alczaba

De saltu sequitur. Cap. XXV.

SAlt[9] est q̃dã species ęgritudinis. Cui[9] causa est grossa ventositas, sed plurime accidit flegmaticis & ex multo potu aquę frigidę & itineratiõe p niuẽ & intensum frigus.

Saltus causę

Et eius curatio est sumptio laxatiui & fricatio loci saltãtis cũ pãno aspo & vngere ip̃m cũ oleis calidis & regi in sua curatione sicut in curatione tremoris & amissionis medię ptis corpis.

Cura saltus

De grauitate sensuum quae dicitur alcadar. Ca. XXVI.

Alcadar stupor

Fit aut̄ grauitas sensuum vel ex sanguine grosso queadmodū accidit leprosis vel ex humore grosso & viscoso cōgelante substantiā rei in qua est virtus motus & prohibēte spiritū animalē transire ad membrū vnde gñant sui sensus. Signū ex causa sanguinis est rubeus color ad nigredinē declinans. Signū vero ex flegmate est mollities corpis albedo coloris. grauitas sensuū & grossum regimen precedens in cibo & potu.

fig. sang. fig. fleg.

Cura ex sanguine: Curatio eius ex sanguine est cū flebotomia et diminutione cibi eiusq̧ rectificatione.

Cura ex flegmate: Curatio vero eius ex flegmate est regere ipsum cū cibis calidis & euacuare plenitudinē & sumere cōfectionē anacardinā & diapiperon & abluat̄ locus cū aqua decoctionis aneti & cimini & mentastri & similium. Et vngat̄ cū oleis calidis & fricet̄ locus cū panno aspero & supponant̄ emplastra fortia in caliditate sicut emplastrū de euforbio.

De corruptione memorie & intellectus q̄ dicitur almelancolia. Cap. XXVII.

Corruptio memorie & intellectus accidit duobus modis, q̄a aut ex substantia ipsius cerebri tm̄ aut ex pticipatiōe corporis seu aliquorum membrorum. Que vero accidit ex substantia cerebri tm̄ fit tribus de causis.

Mria ex cerebri substātia trib⁹ fit modis

Quarū vna est cū febre, & est illa q̄ diximus in curatione calidi apostematis cerebri. Alia vero ex colera nigra naturali supabundanti cerebri cōplexioni ipsam alterante & fit inde fatuitas leonina q̄ dicit̄ aluascas alcebay eo q̄ similat̄ leoni in suis pcessibus. s. motu & cursu & hui⁹ speciei curatio est difficilis. Tertia vero fit ex col. ni. accidentali corrupta q̄ est sicut feculentia sanguinis indigestibilis que postea efficitur colera nigra, curatio aūt huius speciei & eius q̄ fit ex reliqs humoribus corporis est facilis si non antiquat̄.

Leonina Aluascas Alcebay

Qui vero causat̄ ex pticipatiōe corporis vel aliquorum mēbrorum fit multis modis, q̄a aut fit ex causa orificij stomachi, aut ex intestinis, aut ex ventre, aut ex splene, vel ex cruribus & pedibus, vel ex vstione colere nigre per totū corpus. Quod aūt ascendit de hijs membris ad caput est aut vapor fumosus mal⁹, aut ipsemet humor.

Mria aūt excoitate aliorum mēbrorum multis fit modis

Cause facientes hanc passionē sunt multis modis, aut em̄ ex cōplexione naturali, aut accidētali. Naturalis puenit ex hereditate parentū cui cōtingit corruptio a parte seminis, aut a pte cōplexionis sanguinis de quo nutritur embrio, aut ex alteratiōe cōplexionis matricis in qua formatus est embrio.

Cause mrie plures

Causa naturalis

Complexio aūt accidētalis fit ex cibo & potu & negligētia mundificatiōis corporis et malicia regiminis rerum naturalium, accidentia vero que sunt cause huius egritudinis sunt aut cause passionis anime aut passionis corpis, que sunt passiones anime sunt diuturna meditatio & speculatio & inuestigatio rerum pfundarū & forte studiū librorum philosophie & inuentio rationū pbabiliū, & longa sollicitudo in diuino cultu cū forti timore & vehementi dubitatione difficiliū tormentorum & ardenti dilectione ad ipsum donec adueniat ei magna molestia que dicit̄ alcalac & tristatio de amissione amici aut alicuius quesiti vl̄ priuatio rei nobilis & irrecuperabilis, sicut amissio filij, aut mors amici carissimi, & amissio pecunie & librorum & similiū.

Causa accidētalis

Alcalac

Cause vero inficientes corpus in hac egritudine, sunt freques vsus ciborum corrūpentiū sicut carniū bouis, & vel carniū salitarū lentiū alleduegan alliorum ceparū & similiū & multus labor & itineratio stare in sole assiduatio ieiunij & vigilationis, & multitudo cibi & potus & profundatio in eis & negligentia mundificatiōis corpis a superfluitatibus sicut diximus & malicia regiminis in vi. rebus non naturalibus necessarijs que sunt motus & qes. somnus & vigilia, cibus & potus, euacuatio & plenitudo, & aer nos circūdans & animalia accidentia.

Cause inficientes

Accidentia vero q̄ cōmuniter accidunt illis, sunt assiduatio tristitie & timoris absq̧ causa & suspiria anime & cogitationes cōtinue & imaginationes rerum terribiliū absq̧ ratione & timor mortis, aut gaudiū anime ita vt eorum alij sunt abundantes in risu, alij vero in fletu, alij aūt non desinunt loq̄ alij vero diligunt silentiū, alij diligunt solitudinē & fugiunt societatē hoim, alij vero diligunt societatem, & aliq̄ sunt q̄ sentiunt in se res nō veras, quasi assistant sibi leones pterrentes & nigre figure insidiantes occidere, alij vero imaginant̄ assistere sibi viros sonātes cū tubis & cornibus & timpanis, & q̄si saltātes ante ipsum & qñq̧ faciūt eū ridere qñq̧ pauere, alij vero sunt estimantes se esse de creta, & cū ambulāt cauēt sibi a tactu pietū & hominū ne frangant̄, aliq̄ sunt q̄ estimāt se non esse & querūt se qñq̧, & sunt alij q̄ audiūt tumultū aquarū & sonos q̄ die et nocte non finiūt, & sunt aliq̄ quorum olfactus depdit̄, alij vero sunt quorum amittit̄ gustus, alij vero sensus alij quoq̧ imaginant̄ q̄si nūcij potestatis ipsum impellāt ducere ad potestatē & ipsum pcutiētes baculis & flagellātes diuersis generib⁹ flagellorum & ipsum ferreis catenis detinētes & reponētes in carcere. Deinde fit ei misericordia, & videt̄ sibi esse liberatus a carcere, alij vero imaginant̄ habere serpentē in ventre & eius viscera mordicantem, alij vero imaginātur deū excelsum minime posse celos sublten-

Accidētia cōiter cōtingentia

tare & quasi eos velle ꝑcipere, vnde cõtristatus
ex hoc eleuat manus eius q̃si eos retinẽs vt non
cadant, alij quoqꝫ ꝓnunciãt futura & reuelãt
occulta, alij tenẽtes frustrũ ꝑui ligni & imagi=
nanť illud esse rẽ valde põderosam & sic diuer
sificanť huiusmodi accidẽtia scđm diuersitatẽ
artificij & artis ĩ q̃bus exercuerũt, nã q̃dã eoꝝ
exercebãt lecture studiũ q nũc recordãtes ꝓfe
runt ea q̃ didicerũt, alij vero studiũ cantus exer
cuerũt & ideo non desinũt cãtare apud passio=
nẽ ꝑdictã, alij vero alia exercent scđm habitus
Sig. ex so lo cereb.
pri⁹ acq̃sitos. Signũ ex ipso cerebro q̃a aut fit
cũ febre sicut diximus, aut ex colera nigra natu
sig. ex co. ni naturali
rali cerebro dominãte. Signa ex colera ni. natu
rali sunt dolor capitis cõtinuus multitudo vi=
gilie ꝓfundatio oculoꝝ siccitas nariũ & cor=
poris & similanť in suis ꝓcessibus leonib⁹ in ve
sig. ex co. ni. ac. idẽtali
locitate cursus & motus. Signa ex causa co. ni.
accidẽtalis sunt siccitas carnis corꝑis & pauci=
tas capilloꝝ capitis dolor cõtinu⁹ capitis mul.
titudo lacrimaꝝ oculoꝝ & iectatio oculoꝝ
sig. ex cõitate oris stomaci & lũboꝝ
qñ qꝫ supius qñ qꝫ inferius. Signa ex ꝑticipatio
ne oris stomaci & lũboꝝ sunt malicia digestio
nis aut dolor cutis ventris, aut acetosa humidi=
tas & possibile esset appere apostemata super
pellẽ ventris & sentit grauitatẽ in capite & do=
lorẽ & qñqꝫ alleuiať & qñqꝫ auget et occupãt
ipsum pessime cogitatiões tristitie & suspiria.
sig. ex cruribus & pedibus
Signa ex causa cruriũ & pedũ sunt, q̃a adherẽt
ipsi cerebro mala accidẽtia & corruptio memo
rie & intellectus vna vice post aliã scđm vapo
sig. ex sanguine adusto
rẽ fumi ascendẽtẽ ad caput ex ipsa cole. nig. Si=
gna ex sanguine adusto ꝑ totũ corpus sũt reliq̃
accidẽtia mẽorata & q̃a corpus est nigrũ & sic
cũ & ꝑcedẽs fatigatio in magno labore vł itine
rare ꝑ solẽ & vsus ciboꝝ calidoꝝ sanguinem
vrentiũ & possibile ẽ appere ĩ corꝑe morpheã
nigrã & ꝑuas pustulas q̃ dñr alcoabi & sunt iu
uatiue & sanať ꝑ eas. Si vero appet magnũ apo
stema nullius erit vtilitatis & possibile est ipm
interficere. Quod si fuerint apostemata sup ue
niẽtia alijs gñibus erit opatio apostematis ma
Cura melãcolie cũ febre
gis manifesta in hijs que diximus. Curatio me
lancolie q̃ est cũ febre est cũ curatiõe apostema
tis calidi cerebri sicut dixim⁹, & possibile est es
se curationẽ eius q̃ fit a colera nig. naturali in ce
rebro solo ꝑ flebotomiã vene cefalice. Si pleni
tudo erit fortis & cõsidereť sanguis q̃a si niger
fuerit adhuc magis educať, sin aũt non statim
restringať. Postea vero sit studiũ tuũ circa cu=
rationẽ cerebri tñ q vngať cũ oleis frigidis vt
cũ oleo viol. & oleo nenuf. & oleũ seminũ cu
curbite & mulgeať lac mulieꝝ vel lac camela=
rum aut ꝑuiũ sup anteriorẽ ꝑtẽ capitis sepe in
die & insuffleť naribus de lacte mulierũ & ab
luať caput cũ aq̃ tepida in q̃ cocte sint camo=
milla cortices papaueris semẽ alte viol. radix
lilij mellilotũ & similia cũ aqua tepida ꝑ se &
aqua decoctionis ordei mundati & ligenť cru=
ra & pedes infirmi fortiter vt humor attrahať
& administreť sepe clistere lenitiuũ, & empla=
streť anterior ps capitis cũ alfalodag, qm̃ habet
alfalodag mirabilẽ ꝓprietatẽ habẽs
mirabilẽ ꝓprietatẽ multi iuuamẽti in hac egri
tudine. Aut accipiať venter agni in illa hora q̃
mactať & apiať & supponať capiti calidus si=
cut est, & hoc fiat sepe & sanabiť, & iã plures
Cura melãcolie ex co. nig.
sanati sunt de hac infirmitate ꝑ hoc. Que vero
fit ex causa colere nig. facilioris curatiõis est q̃
prima, & curať cũ curatiõe prime speciei q̃ fit
ex ꝑticipatõe stomaci q est q̃a si fuerit plenitu
do in venis flebotomeť vena basilica, & post il
lam vena q̃ diciť alasiles & est vena q̃ est inter
digitũ mediũ & auricularẽ sinistre manus. Et si
sanguis videť niger plus de eo educať. Si vero
subtilis & rubeus appet statim restringať & la
xeť infirmus cũ decoctiõe epithimi & nitatur
forti studio cõfortare digestionẽ stomachi &
ingenieť rectificare nutrimẽtũ ipsius & sumat
de aliq̃ confectionũ calidaꝝ aromaticaꝝ sicut
est cõfectio de ligno aloe, aut cõfectio de aniso
& similia & ingrediať balneũ omni die ꝑ mo=
dum humectatiõis ꝑterqꝫ faciat ibi longã mo=
ram & sumat post purgationẽ aliq̃d de electu
almabagon almafral
arijs letificatiuis sicut almabagon almafral &
Alsilita Deua almuse
alsilita aut deua almuse & abluať pellis ventris
cũ aqua decoctiõis camomille aneti absinthij
hal algar silimbrij mentastri & similiũ, & em=
plastreť cum hijs quæ dissoluunt inflationem
sicut semine apij feniculi hal algar & similibus
& apponať sup pellicula ventris ventosa cum
igne sine scarificatione ferri & fiat vomitus se
mel aut bis in mense & vtať cibis gñantibus bo
num humorẽ sicut descripsimus ĩ tractatu de
regimine dietaꝝ egrorum. Et si hoc nõ suffi=
cit fiat cauteriũ sup stomaco & super pellicula
ventris vt dictũ est in cirurgia. Et si fuerit a cau
sa cruriũ & pedũ regať cũ curatiõe specieꝝ me
lie que fit ex toto corꝑe sicut dicemus & ablu
anť pedes & crura cũ aq̃ in qua cocte sint ca=
momille anetũ & similia, & vngant cũ oleis ca
Cura ex co. ni. adusta
lidis. Curatio vero eius ex vstiõe colere ni. per
totũ corpus est cũ flebotomia, si plenitudo ap=
paret & ei cõsentiũt cõditiões virtutis etatis &
cõsuetudinis, & si sanguis exierit niger multũ
educať de eo, sed si fuerit rubeus statim restrin
Alhagar .i. lapis asi⁹
gať, postea vero fiat euacuatio cũ aq̃ casei & cũ
puluere q diciť alhagar & alarmeni & epithi=
alarmeni .i. lapis armenus
mi scamonea & aloes, aut cũ reliq̃s purgationi
bus dictis in suis locis, aut sumat de epithimo
puluerizato cũ passulis albis enucleatis quoli=

bet die ad modũ nucis & studeat mutare complexionẽ suã cũ cibis gñantibus bonũ sanguinem & mundum sicut pane bono & carnibus pullorꝝ gallinaceis edorꝝ & paruis piscibus aquarꝝ fluuialiũ & vino bono & claro multũ tpato cũ aq̃ & alhalua facto ex zuccaro & oleo amigd. & abstineat ab omi q̄ gñat colerã nig. & intret balneũ aque dulcis tepide & regatur debite in. vi. rebus non naturalibus necessarijs & nitaẽ delectari in auditu canticorꝝ & rerum delectabiliũ & moderata inebrietate. Et sumat quolibet die aliqd de electuarijs letificatiuis & vtaẽ odore bonorꝝ aromatũ & tẽperatorꝝ & vngaẽ corpus cũ oleis humectatiuis & alijs que in precedentibus diximus.

Alhalua

De specie melancolie que dicitẽ alhala alcalba seqtur. &c. Ca. XXVIII.

HAec egritudo vocaẽ canina & fit duabus de causis, aut em̃ ex colera ru. acuta valde cerebrũ offendẽte, aut ex sanguine adusto sed non ledit vt prima species. Signa huius sunt pmixtio intellectus cũ fortitudine & vehemẽti fatuitate & modo simili cani rabioso. Et eius curatio est sicut curatio calidi apostematis cerebri q̄ dicitẽ albirsen alhar et est cũ flebotomia & euacuatiõe & regimine humidorꝝ ciborꝝ in vnctione capitis cũ oleis.

egritudo canina seu mania duabus de causis oritur

Sig. maniæ

Cura

De pmixtione intellectus. Cap. XXIX.

PErmixtio intellectus fit aut cum febre, aut sine febre & ambe fiunt, aut ex mẽbrorꝝ pticipatiõe, aut ex ipo capite solo. Quod aũt fit cũ febre fit tribus de causis, aut em̃ ex colera ru. lẽta cuius pmixtio erit magna lenta aut ex colera rub. calida & acuta & valde adusta cuius pmixtio erit fortis & valde excedens, aut ex apostemate existente in cerebro q̄ dicitẽ birsen. Signa huius qñ est apud principiũ grossitudo lingue cum acuta febre & strictura pectoris, multitudo ire & difficultas motus et possibile est accidere illi dolorẽ posterioris capitis & rubedinẽ oculorꝝ & grauitatem motus ipsorꝝ cũ eorꝝ visionis inordinatiõe et lacrimatio alteri eorꝝ & siccitas oris & possibile est ei accidere obliuionẽ eorꝝ que pfert & q̃ sibi pferunẽ & est eius anhelitus frequẽs, & eius vigilia diuturna cũ timore & molestia et qñq3 excitaẽ a suo somno, q̃si cũ aliqbus fantasijs q̃s ipse imagineẽ. Differentia quoq3 inter pmixtionẽ intellectus cũ feb. & pmixtionẽ intellectus sine febre est qm̃ q est cũ febre appet fortis rubedo oculorꝝ & exitus sanguinis nariũ & sentiẽ calor in capite, & qñ admisceẽ flegma cũ colera rub. in hac ægritudine vocaẽ saham salcia vt diximus. Que vero fit sine febre fit aut ex co. ni. aut ex flegmate putrido. Et signa huius sunt qa qñq3 obliuisceiẽ & qñq3 reminiscitẽ rei & cũ interrogaẽ de aliquo respõdit de alio. Differentia vero inter pmixtionẽ intellectus cũ febre a causa pticipationis mẽbrorꝝ & pmixtione sine febre pticipationis mẽbrorꝝ est qm̃ signũ pmixtionis cũ febre causa participationis stomaci est qa pulsus infirmi est debilis pter siccitatẽ. Signa vero pmixtionis cũ febre absq3 pticipatiõe sũt qm̃ apud pcessum & diuturnitatẽ tpis diminuiẽ pmixtio & minoraẽ sermo eius ex debilitate sue virtutis & raro voluiẽ in suo cubili & videẽ quasi vellet carpe lapides & ligna a pariete & pilos a pannis, & pulsus eius est paruus debilis & subtilis nec cũ hoc erit apostema in cerebro, sed fit ex malitia cõplexionis sicce in circuitu cerebri abundantis. Sed si fuerit apostema in substantia cerebri erit cum pmixtione apostema calidũ q̄ dicitẽ alsirsen alhar. Curatio eius est cũ flebotomia vene cefalice si cõditiones cõsentiũt, & vngaẽ corpus cũ oleo ros. & aceto, & sit potus eius aqua ordei; & regaẽ curatione calidi apostematis equaliter, & si natura eius constipata fuerit administreẽ clistere lenitiuũ factũ de aqua ordei violis, maluis prunis sebesten & oleo viol.

Intellect⁹ pmixtio fit varijs modis

Signa

Differẽtia a sanuicẽ intellect⁹ pmixtio cũ febre. & sine febre

Saham Salcia

Differẽtia pmixtio intellect⁹ cũ febre & sine febre a causa pticipationis mẽbrorum.

Cura pmixtiõis intellect⁹

De amissione memorie. Ca. XXX.

AMissio memorie fit duabus de causis aut em̃ ex hũore flegmatico q dñaẽ in posterioribus capitis & phibet reformationẽ memorie queadmodũ phibeẽ res liquida recipe formã sigilli, aut ex humore frigido et sicco phibẽte memorie impressionẽ queadmodũ phibet res sicca recipe impressionẽ sigilli & hoc raro cotingit. Signa prime sunt grauitas capitis cũ multitudine somni & cõtinuus fluxus nariũ obliuio et grauitas motus. Signa vero sc̃de sunt freq̃ns motus grauitas nariũ & siccitas corpis. Curatio prime est p euacuationem cũ calido clisteri & mũdificatiõe capitis cũ pillulis cochijs aut yera & emplastratiõe posteriorꝝ capitis & cũ reliqs modis curatiõis obliuiõis in p̄cedẽtib⁹ dictis. Curatio vero sc̃de est euacuare colerã nigrã cũ clisteri lenitiuo & effusione sup caput aq̃ decoctiõis camomille, fenugreci melliloti & glauar & ordei excorticati viol. & similiũ & emplastreẽ caput cũ emplo. leni & vngaẽ cũ oleis tpatis & vtaẽ cibis hũidis

memorie amissio ex duab⁹ causis puenit

Sig. causę dupl.

Cura prime causæ

Cura sc̃de causæ

Glauar

De corruptiõe memorie & cogitationis quæ dicitur alrauna. Cap. XXXI.

COrruptio mẽorie & cogitatiõis simul puenit ex tribus causis, aut em̃ ex frigiditate & siccitate corrũpentib⁹ mẽoriã & cogitationẽ simul & tũc est absq3 feb. & vocaẽ hec species melancolia. Et eius curatio ẽ sicut ipsius, aut erit ex caliditate & siccitate &

Memorie & cogitationis corruptio ex trib⁹ causis puenit

est se. & tūc erit de specie corruptiōis itellectus & rōis q̄ p̄dixim⁹, et ei⁹ curatio erit sicut ipsi⁹. aut fit ex frigiditate & hūiditate: Cuius curatō est cū potu laxatiuor̄ & sil'ib⁹. Et hec tres spe cies aut erūt cū hūore aut sine hūore vt dixius.

De corruptione memorie quae dicitur alcacub.&c. Cap.XXXII.

Alcacub Cucub Cucubus idem Haec passio gñat i cerebro & plurime fit in mense Februarij & est vna spe cies melancolie. Signa hui⁹ sunt cor ruptio intellectus alteratio faciei & eius citrini Sig. alcacub tas siccitas lingue vehemētia sitis tristatio cōti nua ges i die & molestia in nocte, & q̄n gñant pustule in suis pedibus non sanat. Curatio ei⁹ Cura est q̄ flebotomet vena cefalica & educat de san guine q̄ diu apparebit niger donec deueniat ad sincopim et muteē eius cōplexio cū bonis cibis in sua cōplexiōe sicut carnibus edinis lactanti bus & agninis & pullor̄ gallinar̄ & alderag Alderag & piuis piscibus, & ingrediat balneū aque dul cis & sumat aquā casei cū secaniabin & epithi mo & mirabolanis indis & vngat caput cū ole is humidis & mulgeat sup ipm lac recēs & re gat cum medicinis melancolie facte ex colera nigra per totū corpus equaliter.

De passione alcaybus. Cap.XXXIII.

Albedilē Acalcū. Incubus Alcayb⁹ idem. Sig. incubi Passio alcaybus est egritudo p̄cedēs epi lentiā q̄ dicit alezara. Et causat ex multi tudine cibor̄ & potuū grossor̄ indige stor̄ ex q̄bus ascēdit fumus ad cerebrū ppt q̄ p̄hibent opatiōes virtutū animaliū. Signa huius sunt q̄ sentit patiens in hora somni q̄si rem grandē sup ipso existētē & volens illā a se repellere non potest & excitat a somno p territus & stupefactus, nec potest loq nec moueri dum sentit illū grauorē super & agrauat eius caput & sentit se q̄si suffocatū et oppilatū mea tibus & si frequēter hec passio eū inuaserit ac cidet sibi spiritus somni & obliuionis & graui tas capitis & anterioris ptis capitis & fiunt ru bei oculi & eius somnus augēt. Curatio ei⁹ est Cura incubi cū flebotomia vene cefalice & vene achal si ple nitudo appet, & si hoc non sufficit ducat cura tione passiōis epilētie et laxet cū stomaticon et yeris magnis et subtilief ei⁹ dieta, et cōfert ei iu uamētū acceptio .xiiij. granor̄ pipis cū aq̄ mel lis, aut accipiat pōd⁹ .3.5. castorei cū aq̄ mellis

De epilentia. Cap.XXXIIII.

Morbus caducus dicit grece ablisia & eius intētio est apprehendēs sensus. Cause vero eius efficiētes sunt q̄nq̄ Cause epilētie efficiētes sunt quinq̄ aut eīn ex flegmate q̄ oppilabit ventriculos ce rebri aliq̄ oppilatiōe & d̄nat meatibus neruo rum & p̄hibet animā a suis operationibus do nec cessauerit hoc accidēs & coḡt natura illam hūiditatē oppilantē & p̄cedit spiritus anima lis p viā suā et surgit patiēs a sui sincopizatiōe & hec egritudo vt in pluribus causat ex fleg mate aut ex colera ni. adherēte in meatib⁹ ven triculor̄ cerebri vel in ventriculo medio vel in posterioribus & hoc raro fit, aut etiā ex causa sanguis q̄ etiā raro & miraculose cōtingit, aut ex ventositatib⁹ grossis gñatis in ipso cerebro, aut ad ipm ascēdētibus ab aliq̄b⁹ mēbris vt a stomaco cruribus & pedib⁹ & sil'ibus, aut cau sat ex re extranea cui⁹ modus ignorat & dicit q̄ ē a causa demonū. Et hec q̄de egritudo aut Epilentia que leuis & q̄ difficilis sit. erit difficilis & dura aut leuis & debilis. Diffici lis est q̄n hūor faciēs illā est intra substātiā cere bri. Facilis aūt q̄n est in ventriculis cerebri & ac cidit hec egritudo plurime adolescētibus lactā tibus, post eos vero pueris & post eos iuuēni bus, sed rare accidit senibus & decrepitis. Signa Sig. epilētiae vero & p̄cedētia hāc passionē hec sunt videli cet tristatio sine causa corruptio intellectus ob liuio rei, p̄ximē grauitas motus, mala somnia, dolor capitis & plenitudo freq̄ns inuasio alcay bus citrinitas faciei dolor lingue et possibile est ipsum mordere suā linguā. Accidētia comitan Accidētia cōcomitātia epilenticos tia epilenticos sunt casus subitaneus cum negli gētia, amissio intellectus & sensuū & mot⁹ ap petentia spume in ore & corruptio triū virtutū aialiū regitiuar̄ videlicet virtutis imaginatiue cogitatiue & mēoratiue, & passio extēsionis & spasmatiōis totius corpis et possibile est ali q̄bus aduenire fluxū spmatis freq̄nē & exitū egestiōis & vrine p̄ter voluntatē, & aliq̄ sunt q̄ sentiētes p̄xismū an sui aduentū fugiūt et oc cultant ab hoibus donec cessat p̄xismus, aliq̄ v° o nō sentiūt illū sed corruūt subito & si sunt sup flumine aut igne vel fouea corruūt in ipsis Alius v° o est cui videt q̄si mulier ipm q̄rēs ad Mirum dictu coitū & festinant furit ad eam & agit cū ea & post emissionē semis cessat ei⁹ p̄xism⁹ & sur git, & ego q̄de iā vidi cui hoc accidit, aliq̄ vero sentiūt grauitatem capitis & ieciitationē ante sui aduentū & vocāt q circa ipm sunt vt ipm teneāt doec cesset ei⁹ p̄xismus, & ego q̄de iā vidi q̄ndā puerū meū patiētē hāc egritudinē q̄ dixit mihi q̄ videbat ei mulier nigra accedēs ad eū habēs sup ipsam coriū q̄ dicit partua & q̄n accedebat ad ipm mox cadebat & studui ego erga sui curationē, & cessauit illud fantasma ab eo & alleuiata est eius egritudo. Accidit aūt hec passio in certis tpib⁹, vel in tpe plenilunio vel in tpe quo non videt eius lumē q̄ est tem pus sue renouationis & hoc totum est ex causa multiplicationis humorum & eorum dimi nutōis & possibile est inuadere semel in mense & statuto termino obseruato nec anticipat nec

tardat. Et possibile est inuadere semel in anno
Habet aūt hec passio multas & diuersas species
aliqbus augmētat̄ aliqbus vero minorat̄, q̄rū
cuilibet est certa causa & ratio quarū enarratō
esset ꝓlixa sed hoc ꝙ diximus sufficit cū volū=
sig. ex fle gmate Alcalac tate dei. Signa ei⁹ q̄ causat̄ ex flegmate pallor
coloris mollicies corpis taciturnitas egri qa nō
vociferat nec molestat̄ molestia q̄ dicit̄ alcalac
& multitudo sui humiditatis & cōplexiōis fri
giditatis & qavt in pluribus pueris & in frigi=
dis & humidis regiōibus & in tpe frigido, &
qa vsus fuerit cibis flegma gn̄antibus sicut ole
ribus cucurb. citro, mello. & grossis carnibus
& multo odo & modico exercitio & multum
sputū & fluxū hūiditatis nariū grauitas sensu
um & motus multa obliuio & appentia spu=
me in ore in hora ꝑoxismi & longitudo parox
differētia epilentie ex capite solo & a= liis mem= bris com municantibus ismi & qa supuenit in tpe augmēti lune. Dif=
ferentia vero int̄ causam humorū existentiū in
capite solo & causam humorū existentiū in ali
is membris est. Quia in illa q̄ fit a causa capitis
tm̄ sentit patiens fortē mollicie cordis & timo
rem & capitis tm̄ grauitatē cū grossicie & hā=
bet debilitatē visus & grauitatē sensus cū mul
sig. a co. nigra titudine somni. Signa vero a causa colere nig.
sunt fallaces cogitatiōes & timor cū siccitate &
macie corpis multitudo cōmestiōis pulsus cor=
dis, & eius saltus vel iectitatio paucitas som=
ni pessime cogitationes in hora casus acetosi=
tas oris stomaci & possibile est ipsum interfice
re. Et qa accidit in autumno & corpibus frigi=
dis & siccis & senibus & eis q vsi sunt cibis ge=
nerantibus colerā ni. sicut sunt carnes salite len=
albernegan tes caules & albernegan & similium. Signa ex
causa sanguinis qa ꝓcessit ei ante hoc priuatio
sig. ex sanguine exitus sanguis q exire solebat sicut fluxus san
guinis emorroydarū & sanguinis menstruorū
in mulieribus rubedo faciei grossitudo venarū
& arteriarū & plenitudo appens ex sanguine
& cū corruit fluit sanguis ex naribus & hoc q
sig ex ventositatib⁹ grossis dem raro cōtingit. Signa ex causa ventositatū
grossarū in ipso cerebro solo existētiū grauitas
capitis cū vertigine debilitas visus et motus in=
sig. a sto- macho directi lingue & grauitas sensus. Signa ex cau=
sa eius ꝙ resoluit̄ de stomaco ad caput saltus
stomaci & ei⁹ morsus & pulsus & qn̄ diu hec
ꝑmanserit in patiēte adueniūt ei indignatio sto
sig. ex ventositate aliquorū mēbrorū maci inflatio & eius extensio & vomitus. Si=
gna ex causa ventositatis ascendētis ad cerebrū
ab aliqbus mēbris sunt qm̄ sentit patiēs ascen=
sum illius fumi & sentit eius frigiditatē in cru=
re vel pede vel coxa & tremit aut dolet illud mē
sig. ex demone brū. Signa ex causa demonū inqt auctor semp
dubitans erā sup hoc donec nup mihi demon=
stratiue patuit. Vidi enī hāc egritudinē multis

modis. Quod est qa sunt aliq inuite corruētes
& quorū forma transmutat̄ & locunt̄ aliena
lingua quā prius ignorabāt loq & legūt alcorā
& alios libros quos minime sciebant & scri=
bunt & locunt̄ multa de tractanibus scientiarū
quarū nihil viderāt nec intellexerāt, & vltimo
sanant̄, nec cū hoc ꝓcesserit eos aliqd ꝓpter ꝙ
debet eis huiusmodi aduenire nec ꝑmutata fuit
ipsorū naturalis cōplexio nec ipsorū cognitio &
intellectus. Causam ignoraui huius accidentis
donec studens in qbusdā libris quos interpre= egritudines inuadūt
tatus est hanen filius ysaac noie. G. inueni enī hoies q̄tuor modis
in ipsis ꝙ dicit̄, ꝙ egritudines inuadūt hoies q̄
tuor modis: s. ex aliq̄ causarū ex malicia regimi
nis cibi & potus ex peccatis & ꝑuaricationib⁹
& ex maledictis demonibus qui dicuntur allar= Alhahin
hin ablis. In quarū curatione si nostra ingeniā= Abl.
tio defecerit & ipsarū cause a nobis decise sint
relinqte opus creatori eorū, non est operū mise
rator magis q̄ ipsorū creator, & qa occulta est
medicis causa huius egritudinis & eorū cogni
tio circa eā deficit recusarūt eius curationē tra=
ctare, sed non est dubiū penes me ꝙ hoc est de
antiqs scientijs q̄ hodie occultate sunt hoibus.
Signa cause fortis egritudinis ex humoribus sig. cause fortis
existentibus intra substantiā cerebri sunt, qa ex
eo ꝙ egritudo magis augmentat̄ & accidētia
eius terribilia & difficilia sunt. Signa cause len sig. cause lente
te egritudinis ex humoribus in ventriculis ce=
rebri existentibus sunt corruptio spiritus ani=
malis & facilitas egritudinis & accidētiū simul
Curatio eius q̄ ꝓuenit ex flegmate est ꝙ cōsi= Cura epilentie flegmatice
deret̄ primo si egritudo est in puulis adolescē=
tibus & lactānbus ꝙ plurime contingit & tūc
sit studiū in rectificatione lactis nutricis pueri
& est iubere eis ꝙ exerceant motū ante cibum
& cibare eā bonis cibis sua cōplexiōe sicut pul=
lis gallinaceis auib⁹ & alderag & alcihug & vi= Alderag
no veteri & ꝙ ingrediant̄ balneū & ꝙ abstine Alcihug
ant a malis cibis & a grossis carnibus lactucis
& lacte cucurbitis caulibus carnibus salitis &
allednegan & similibus, & potet omni die aq̄ Allednegan
decoctiōis indicū & aquā anisi feniculi aneti al
sabadab & algahade & similiū, & omnino ab alsahadab
stineat nutrix ab apio & visitet̄ lac eius omi ho algahade
ra ꝓpter sui corruptionē qa si acciderit in ipso
odor foetidus vel ei⁹ color ad citrinitatē aut ad
fumū transmutatū fuerit ꝑmutet̄ in aliud &
caueat ne sit pregnans vel malā habentē cōple=
xionē, & sumat puer omi die parū de cōfecti=
one q̄ dicit̄ dua almust. vel masticet nutrix ali= Dualmust
quantulū de castoreo, & ꝑmisceat̄ cū lacte in
eius ore. aut masticet parū de cardamona & in
ponat illud ori lactantis, & recipiat puer o=
dorem piretri, & suspendatur super ipsum.

Medica mẽ exptũ alharmel a Ps armel .i. ruta — Modus medicaminis expti cõferẽtis puulis & magnis, accipiat alharmel lib.i. & infundat in xxx. lib. vini veteris, deinde bulliat donec defici at quarta ps vini & sumat de eo patiẽs omi die admodũ vnius. ℥. & plus & minus scdm vir tutẽ & etatẽ patiẽtis, qm hec est sanatio eius & insuffletur eius narib9 aliqd de insufflationibus nariũ q̃ dicit alsahot q̃ scripte sunt in suis locis. (Alsahot)

De pprietatibus huic egritudini conferentibus. &c. Cap. XXXV.

Quæ ab occulta pprietate huic ægritudini cõferunt Hagor Alharo — Hae sunt pprietates conferẽtes iuuamentũ huic egritudini, si suspendatur sup puerũ lapis dict9 lapis serpẽtis q arabice dicit hagar alhara iuuat. Et si suspenderit patiẽs de coagulo leporis dissoluto cũ aceto iuuabit, & si fumigat patiẽs cũ fumigio blacte bisantie iuuat, & si vrat vngula asine & bibat de ea pondus vnius. ʒ. iuuat, & si accipiat primus natus pullorum irundinis apud augmentũ lune & apiat eius vent qm inueniunt in ipso duo lapides quorum vnus est vnius & eiusdẽ coloris alter vero diuersorum colorum. Accipiantur ambo & ligent in corio vituli & suspendat in collo patiẽtis & iuuabit, & herba q̃ dicit pionia inuenit masculina & feminina, si accipit de feminina & suspendit sup eo cõferet & est exptũ. Puluis corallorum similiter hãc opationẽ facit lapis q dicit aliacuc, si portatus fuerit suspensus a puero anteq̃ adueniat ei hec passio defendet eum, vt ei non adueniat & dixit haney. (Lapis Aliacuc) Quod aũt cõfert iuuamentũ huic egritudini pprietate mirabile est, q accipiatur de corio frontis asini vnus palmus & teneat illud patiẽs in carne eius toto illo anno & defendet ipsum ab ista egritudine sequenti anno. Et si suspẽdit sup puero de pilis canis rabiosi iuuat. Herba zarahud si bibat de ea cũ aq̃ cõfert morbo caduco et tremori & eius iuuamẽto nõ eqpollet alia species, & si suspendit cauda lupi & eius coriũ sup ipsum valet. (Herba zarahud) Et si accipiat de sanguine alsalhasa siluestris et misceat cũ farina ordei & distempent cũ melle & fiunt ex hoc pillulæ ad modũ cicerum & bibat de eis patiẽs omni die in ieiuno & etiã in nocte cõfert iuuamentũ maximũ. (Alsalhasa) Et si insufflat suis narib9 de lapide q inuenitur i felle bouis in q̃ntitate vnius lenticule cũ succo alhalic sanabit, & si suspendit sup ipm caput muris siluestris sanat ab epilẽtia, & dixit alcabri q in ventre galli reperit lapis albus qui portatus suspensus oẽs malignos spiritus & demones ab eo fugat & cõfert pueris q timẽt i somno. (Alhalic) Et dixit alrasis q si suspendit pueris q timet i somno pisces dictus alfecator sanant. (alfecator)

De cura huius egritudinis. Ca. XXXVI.

Cura epilẽtiæ a solo capite puenientis — Quando hec egritudo accidit viris cõsideret si est a causa capitis tm & tũc habeat studiũ calefacere caput & administrare ei in potu de calidis cõfectionibus sicut yera logod. aut yera gallien. aut iera ypocratis, aut yera rufi, aut yera hermetis, vel sumat de pillulis mundificantibus cerebrũ & de stomaticon magno aut mediocri & similibus & precipiat infirmo facere gargarismũ omni mane cũ yera pigra, aut aq̃ decoctionis ysopi & mentastri & ficuũ siccarum cũ aceto de radicibus, aut secaniabin & faciat vomitũ ieiuno stomaco cũ radice & aneto & exerceat moderatũ motũ ante cõmestionẽ & ingrediat balneum omi ebdomada semel aut bis & sudet in ipso & cõtinuo fricent manus brachia & pedes forti fricatiõe vt deponat vapor ad inferiora, & cibet pane mundo fermẽtato decenter & cõfecto cũ aqua calida in qua coctũ sit coriandrũ siccũ qa hoc phibet fumũ ascendere ad caput, & caueat ab oibus grossis carnibus vt leporinis yrcinis bouinis & carnibus salitis & ab vniuersis oleribus preter bletas erucas endiuiã & caraston & comedat pullos gallinarum & colũbarum & passeres & alhagal, & caueat ab apio qa de sui pprietate est excitare hanc passionẽ, et vtant bonis cibis q suo loco describunt, & effundat sup eos aqua calida, in qua cocta sint abrotanũ centaurea camomilla mentastrũ anetũ & ruta & similia. (Caraston) Quæ vero fit a causa totius corpis curat cum mundificatione corpis & stomaci cũ pillulis in suo loco descriptis, & sumat in tpibus interpollatiõis de tyriaca & confectione salite & anacardi & cõfectione alhuri & alsachznaya & dua almuse, & bibat vinum odoriferũ paratũ cũ specieb9 & sumat secaniabin factũ cũ aceto alauczar. (Cura a cã totius corporis; Alhuri; Alsach znaya; Alauczar) Quæ vero fit a causa colere nigre curat cũ curatione melancolie equaliter et est vt laxet natura cum decoctione epithimi sepe & postea vtant cibis bonis bonũ hũorẽ gñantib9 et cõfortet caput cũ olfactione musci & algladia &. assiduet introitũ balnei preterq̃ diu sudet in eo. (Cura ex cole. nig.; Algladia) Curatio aũt eius q̃ fit a causa sanguinis. si plenitudo apparet nec est aliqd phibens est q flebotometur infirmus de vena cefalica & incidant vene que sunt post aures, & si hoc non sufficit flebotomet basilica & laxet natura cũ decoctione cassiefist. & mirabolanorum & similibus decoctionibus in suis locis descriptis & supponat capiti q ipsum confortet & repellat supfluitates ascendentes ad caput sicut oleum ros. solum aut cum aceto & aqua ros. & si hoc non sufficit apponant vẽtose super crura vt attrahatur humor ad inferiora. (Cura ex sanguine) Curatio eius q̃ fit a causa (Cura ex vẽtosita. grossa)

ventositatis grossę est q fumat aliquid de laxatiuis magnis vt de yeris alcabin, in qbus intrat collognti da & sicut yera logodion & similia. Et fiat insufflatio in naribus cũ aliq̃ ad hoc cõueniẽti vt cũ cõdiso castoreo & nigella q̃ alleuiãt ventositates & impellãt eas & abluat cum aqua decoctionis sisimbrij mentastri camomillę aneti & similiũ & cõueniẽs est appositio ventosę sup crura ad attrahẽdũ humorẽ ad inferiora & maxĩe in principio egritudinis. Curatio vero eius quę fit ex ventositatibus eleuatis ad caput ab aliqbus mẽbris vt a cruribus & pedibus est cũ sumptione laxatiuorũ flegmatis & colerę nigrę. Deinde ligeẽ mẽbrũ de sup qñ incipit ventus ab eo ascendere, & postea liniaẽ locus cũ melle anacardi, aut cũ setrag, aut cũ euforbio, aut cum oleo, aut cũ iesmino donec am pulleẽ locus & vlceret & apponaẽ sup eũ ventosę cũ scarificatione & fatigeẽ mẽbrũ illud cũ motu & fricet manibus, & effundaẽ sup ipm aqua calida in qua cocta sint anetũ camomilla abrotanũ absinthiũ & similia in diebus in qb⁹ non accipit laxatiuũ, & si hoc non sufficit fiat cauteriũ vel cauteria sup locũ & pmittat ipm aptũ longo tpe. Quæ vero fit ex causa stomachi cõsideret si humor sit de colera rub. & tunc sumat infirmus aquã decoctionis absinthij cũ secaniabin zuccario & yerã pigrã cũ secaniabin & vtaẽ assidue comedere recentes pisces. Quãdo aũt fuerit ex causa multitudinis sanguinis in venis flebotomeẽ vena basilica et faciat reliquũ regiminis ad educendũ colerã rubeã & extinguendũ sanguinẽ. Si vero fuerit illud q dominaẽ in stomacho flegma sumat de laxatiuis flegmaticis sicut yerã pigrã factã cũ collogntida & vtaẽ calidis cõfectionibus sicut cõfectione de cimino facto cũ sale indo & baurac armeno de aniso & cimino in duplo eius ponderis & calefiat stomachus cũ oleis calidis vt oleo mastidis & oleo camomillę & similibus. Si vero fuerit illud q dominaẽ in eo colera nigra cureẽ cũ curatione colerę nigrę in egritudine melancolię.

Cura ex vẽtositatibus ab a lijs mẽbris

Setrag

Cura sto machi ca.

De examinatione epilẽtici vtrũ epilenticus sit vel ne. Ca. XXXVII.

Probatio huius est q accipiaẽ cornu capræ & piecto in prunis fumigeẽ cum eo & comedat de brodio carniũ caprarũ & statim ei supueniet & videantur venę quę sunt sub lingua qñ si declinant ad citrinitatẽ vere est epilenticus aut vngaẽ patiẽs cũ asa & statim patieẽ & cũ applicaẽ ei ad odorandũ. Si surrexerit pter sui odorẽ, signũ est q sanabiẽ. Si vero ex sui odore minime surrexerit non sanabiẽ vel induaẽ patiẽs pelle caprę statim excoriata & submergaẽ in aqua & statim patieẽ, & detegit passionẽ epilentici qñ fumigaẽ cũ fumigio picis aut cortice thuris vel cum cupar iudaico, vel si fumigaẽ cũ veste siẽ patieẽ. Item comestio epatis yrci ipsam accelerat & puocat & apium & semen eius similiter nocet, & oẽs res q̃ mouenẽ circulariter offendunt epilenticos & oẽs odores graues & fœtidi similẽ operationem faciunt.

Cupar iu daicũ.i. bitumen iudaicũ

TRACTATVS SECVNDVS CONtinet capĩa nouem. De egritudinibus nasi. Cap. I.

De egritudinibus nasi & primo de reumate q dicit alzecas de immoderatã sternutatione de defectu sternutationis, de fluxu sanguinis nariũ, de priuatione olfactus aut eius diminutione, de fœtore, de apostematibus & pustulis & de rebus extraneis q̃ intrant in nasum.

Alsecas

De reumate. Cap. II.

Reuma est fluxus humorũ cõgregatorũ in ventriculis cerebri p foramẽ q est in osse nasi q similaẽ mortario ad nares pter q fit liberatio egri a multis antiqs passionibus. Causę vero cõgregationis eius ibi sunt quatuor primitiuę. s. caliditas frigiditas. Apostema factũ in anteriori pte capitis & debilitas capitis. Caliditas aũt in duo diuiditur. s. intrinseca & extrinseca. Intrinseca est a caliditate ipsius cerebri quę postea attrahit sibi humiditates corpis & qñ multiplicanẽ fluunt p nares. Frigiditas aũt diuidiẽ ĩ duo, q aut erit intrinseca aut extrinseca. Intrinseca est qñ coadunat & cõstringit cerebrũ donec fluunt p nares humiditates. Extrinseca vero fit vel a calido vel a frigore a calore sicut a calore solis vel aere austri, aut a calore ignis, aut ex fusione aq̃ calidę sup caput, aut ex calido emplastro vel ex cooptione capitis cũ multis pannis. Hęc quidẽ causæ attrahunt hũiditates ad ipsum sicut ventosa attrahit sanguinẽ, & qñ implenẽ ventriculi cerebri hũiditatibus congelatis fluunt p nares digestæ vel indigestæ. A frigore vero sicut ab aere septentrionali, aut effusione aquę frigidę sup caput & appositione emplastri frigidi potentia pter quę reuertunẽ humiditates retrorsum ad cerebrũ & fluunt inde, aut ex apostemate in anteriori parte capitis facto sicut algadri & similia pter quę corrupta est complexio eius & sua virtus debilitata vnde fluũt humiditates cottidie. Signa caliditatis intrinsecę vel extrinsecę rubedo faciei calor narium cum pruritu asperitas gutturis & narium sitis & febris, & quod fluit ex eo est calidum &

Reuma

Causę reumatis

Algadri

sig. calid.

subtile & possibile est illud declinare ad citrinitatem & delectatio infirmi in rebus frigidis & eius molestia in calidis, & si concordat huic etas & cōplexio erunt hec signa fortiora.

Sig. frigiditatis Signa ex frigiditate intrinseca vel extrinseca extensio frontis, grauitas anterioris partis capitis, oppilatio foraminis colatorij ita vt non possit olfacere aliqd & sentit frigiditatē in naso cum fluxu frigide humiditatis & offendit a frigidis & iuuat a calidis cū ea odorat, aut supponunt capiti & redūdat eius sermo p nares & fluit in fleg ma humidū crudū & qn cōcordat huic etas & cōplexio infirmi erunt hec signa fortiora.

Sig. ex apate Signa ex apostemate fluxus diuersor humorū a naribus & plurime accidit pueris post pustulas algadri aut ex alio apostemate.

Sig. ex capitis debilitate Signa ex debilitate capitis qa frequēter & omni tpe molestatur & ex leui causa venti aut frigoris & sui iuuamen cū medicina est modicū & eius curatio est difficilis & pcipue qn est habitatio eius in loco vbi montes parte orientalē occupant.

Sig. inchoationis Signa eius inchoationis qđ est qa aut illud fluit a naribus est subtile aquosum valde, aut calidum mordicatiuū hoc est principiū egritudinis. Si vero illud qđ fluit est digestū declinās ad spissitudinē & modicē caliditatis, tunc egritudo est in augmento qn aūt puenit hūores ad finem digestionis & febris cessauerit & accidētia fuerint alleuiata tunc est in declinatione.

Cura ex caliditate Curatio eius cum fuerit ex caliditate dum est in principio qđ relinquat cibatio serotina & diurna minuat & minoret somnus & caueat a vino & addat in ieiunio & ingrediat balneū ieiuno stomacho & sudet in ipso sed non effundat aquā sup caput neqꝫ calidā neqꝫ frigidā & considerēt si est plenitudo in corpe flebotomet cefalica vel apponat ventose sup timpa. Et si

Aiagaz natura est constipata laxet cū decoctione aiagaz violar sebesten & similiū, & sumat mane & sero de sirupo papaueris & gargarizet cum ipso & inclinet caput & faciē sup vaporē aq̄ in qua cocta sint furfur ordei & camomillæ, aut ordeum excorticatū & viole & emplastret caput cū hijs qꝫ ipsum cōfortēt vt aceto aq̄ rosa. sandal. camph. & similibus, & recipiat odorē frigidar herbar & odoriferar & rosar mirte & salicis & cōtinuo extrahat humiditates & de suis naribus vt non fluant ad pectus & pulmonē & ad alia membra debilia & sit semper eius dormitio sup latera sua & non super eius posteriora, & sit cibus eius amidū & pulmentum de farina ordei & de fabis excorticatis & laccū zuccaro, & si non habuerit febrē comedat de cibis & oleribus frigidis. Postea vero leniatur eius natura cū sirupo viol. zuccarino &

succo granato dulcū & similibus. Et qn apparebit aliqd digestionis fiat fumigiū dulce sicut cū folijs rosar zuccaro tabarzet & sandalis citrinis cōiūctim vel diuisim & nullatenus fiat hoc in principio egritudinis & accipiat lapis & calefiat in igne & instillet sup ipsum acetum & recipiat infirmus odorē vaporis ascendentis, & si hoc non sufficit accipiat aliqs de alijs vaporibus q sunt scripti in suis locis.

Quando vero fuerit ex frigore & apud principiū relinquat cena & maceret corpus cū labore et exercitio & abstinētia cibi & potus & vigilijs lōgis, & abstineat a vino penitus, & parcat potū aque & sudet in balneo ieiuno stomacho sine aque effusione calide vel frigide sup caput, & sufficit ei hoc regimen in pluribus hmōi. Si vero necessitas ad aliud nos cogerit laxet corpus cū pillulis de aloe vel pillulis cochijs cū liquiri. & gumi dragagāti, aut calefiat algaures aut aldecan qđ est militū & capiti supponat, hoc enī accelerat digestioni & inclinet faciē sup vaporē aque rosa. in qua cocta sint aneū mentastrū & camomilla, & hoc totū post corpis euacuationē, & sit eius dieta prisanū de surfuribus cū oleo amigdalino & pulli colūbini parui & sirupus de melle & de violis zuccare. Quando vero fit a causa frigiditatis postqꝫ apparet digestio fiat gargarismus cū aq̄ decoctionis cariorum mentastri, ysopi & sinapis, & vngat caput cum oleo anetino camomillino, & si indiget fortiori hoc emplastret caput cū emplastro de sinapi & fumiget cū fumigio ligni aloes sandal. storacis ciperi olibani anisi castorei, & similium, & asset nigella & liget in petia panni & recipiat odorē eius, & ingrediat balneū ieiuno stomaco & diu sudet in eo & sup effundatur aqua calida capiti & vtant cibis q dicunt alchasa factis cū melle, & caueat ab oībus cibis salitis & acetosis, & si hec non sufficiunt accipiatur gariof. cipi nucis musc. & masticis an partes equales puluerizent & cōficiant cum oleo de ben & ponat sup medio capitis postqꝫ locus abrasus fuerit & hoc fiat semel in septimana & fricetur caput cum panno aspero, & si hoc nō sufficit fiat cauteriū in anteriori parte capitis.

Quod aūt fit a causa pustular algadri aut ei similē non curatur nisi post longum tempus, & est necesse regere infirmū cum mundificatione capitis & corporis. f. cum yeris magnis & pillulis cochijs. Postea vero studeat mundificare nasum quemadmodum diximus in apostematibus & instilletur naribus vinum in quo cocta sint folia mirte & capita rosarum & instilletur in eis de succo citonior & administret de fumigijs siccis quæ predicta sunt.

Right margin notes: Cura ex frigidita. — Algaures Aldecan — Alchasa — Cura ex algadri

De sternutatione sequitur. Cap. III.

Sternutationis cause due

Sternutatio immoderata accidit duab⁹ de causis. s. intrinseca vel extrinseca. Intrinseca fit duab⁹ de causis vel ex festinantia nature ad expellēdū fumos malos in cerebro cōgregatos p̄ q̄ excluduntur plures egritudines iā inceptæ vel future generari, aut erit festinantia reumatis fluxus nature qn̄ mouet non in tempore oportuno sicut accidit in passione fluxus nariū vel in apostemate pulmonis. Causa vero eius extrinseca est sine infirmitate sicut qn̄ adueniunt ei subito aliqua sibi cōtraria vt radius solis fumus puluis vel frigus vehemēs, aut odor acutarū rerū vel aliud extraneū ingrediens nasi ventriculos aut ex forti sufflatione.

Cura sternutatiōis

Curatio immoderate sternutationis est q̄ consideretur si accidit habenti calidā cōplexionē & tunc vngat caput cū oleo ros. vel oleo violarū cū aq̄ ros. & abluat caput cū aqua decoctionis camomille violarū & ordei mundi rosarū & maluarum & similiū. Et odoret ros. mirtam camphoram & violas. Si vero accidit habenti frigidam cōplexionē q̄ maxime accidit, vngat cū oleo de lilio, aut oleo de absinthio, aut oleo de nigella, vel oleo anetino, vel camomillino, & odoret species calidas sicut muscum galliā tranegan marzangus & similia.

Galiam Tranegā Marzāg⁹ .i. maiorana

De priuatione sternutationis. Cap. IIII.

Priuationis sternutationis cause sunt due

Priuatio sternutationis accidit ex duab⁹ causis, aut em̄ ex opilatione ventriculorū nasi, aut ex nimia siccitate cerebri ꝓpter cōplexionē siccā absq̄ humiditate sicut accidit in acutis egritudinibus.

sig. cause opilatiōis

Signa cause opilatiōis sunt, illud q̄ sentit patiēs opilationē ventriculorum nasi, & eius sermo est repentinus & est ipse nasus siccus pauce humiditatis.

sig. siccit.

Signa v̄o cause siccitatis cerebri qa plurime hoc accidit ī passionib⁹ calidi apostematis cerebri ꝓpter defectū nature, vt non possit expellere fortē fumum & si priuat sternutatione sine egritudine ꝓpter siccitatem naturalē cerebri & raro hic sternutabit & si sternutat nō facit nisi vnā sternutationē.

Cura opilationis

Curatio primi modi est tollere opilationē cū hijs que suo loco diximus.

Cura siccitatis

Curatio vero siccitatis est humectare caput cū oleis eq̄libus sicut oleo sirag & oleo amigd. dul. & violis & similibus & instillet de eis naribus & mulgeatur super caput lac frequenter & c ireē cū curatiōe apostematis cū cibis hūidis & sīlibus.

De fluxu sanguinis a naribus. Cap. V.

Cū flux⁹ sanguis narium

Fluxus sanguinis nariū fit ex apertione venarū tranqllarū aut venarū cerebri. Et causa huius est, aut intrinseca aut extrinseca. Intrinseca est duobus modis qa aut p̄ modum crisis queadmodū accidit in febribus vrētibus & apostemate & reumatibus calidis, aut ex abundantia sanguinis in venis, aut ex debilitate cōtentiue virtutis, aut ex multis ventositatibus ꝓpter quas inflātur vene & crepantur, aut ex collectione vel corrosione, aut ex vehementi calore in corp̄e causa cuius eius sanguis ebullit & ascēdit de eo fumus calidus ad caput & scindit tranqllas venas, & hic fluxus est possibilis curationis, aut crepant vene quæ sunt sub cerebro ex qbus fluit sanguis, & hoc qdē nullo modo curatur. Causa vero extrinseca est aut ex p̄cussione capitis aut nasi aut ex saltu aut ex nimio frigore, aut ex olfactiōe speciei calide sicut euforbio & similiū, aut ex intensis vociferationibus & rixis. Vnde calefacto sanguine qui est in venis crepant & exit sanguis.

sig. flux⁹ sanguinis cretici

Signa eius q exit p̄ viā crisis qa supuenit post febres acutas quē non oportet decidi nisi excederet & virtutē ꝓstraret.

sig. ex venarū plenitudine

Signa eius ex plenitudine venarū sunt multitudo sanguinis fortis dolor & manifestatio plenitudinis & rubedo faciei & oculorū & maxime hijs q cōtinuo vtuntur potu vini & cōmestione carniū & raro minuunt de sanguine.

sig. ex venis sub craneo

Quando vero procedit ex apertione venarū que sunt sub craneo signū eius est qm̄ exit subito & incessanter & nō valet ei medicamen. Si vero procedit ex vena tranqlla exibit sanguis vna hora & alia qescit & hoc cito decidit cū medicamine.

sig. ex acumine sanguinis

Signū ex acumine sanguinis ī corp̄e est qa sanguis q fluit est mordicus & subtilis valde.

sig. extrinsece cause

Signa ex causa extrinseca sunt ex hijs que ipse infirmus refert vel que sensui patēt vt p̄cussio collectio & casus.

Cura fluxus cretici

Curatio eius est qn̄ p̄ viā crisis est q̄ p̄mittatur & nullo modo decidat nisi supabundaret & virtus corrueret, tunc ei debēt apponi ventose sup̄ ventrē vt attrahāt forti attractione absq̄ scarificatione in latere dextro, si sanguis fluit a dextro & similiter ecōuerso. Et si hoc non sufficit apponant ventose cū scarificatōe sup̄ crura & educat de sanguine scd̄m virtutē infirmi & fricent pedes & crura forti fricatōe.

Cura ex venarū plenitudine

Qn̄ aūt ꝓcesserit ex plenitudine venarū fiat flebotomia ex eadē parte vnde ꝓcēdit, si non inest aliqd ꝓhibens & apponant ventose sub ypocondrijs ex p̄te vnde sanguis ꝓcedit, & si non deciderit cū hoc ligent extremitates. s. manus & pedes & bibat continuo aquā infrigidatā niue & aquā casei acetosam & frigidā, & effundat aqua frigida sup̄ caput & distillet naribus parū de camphora trita cū succo portulace vel aqua ros. vel infundant in eis galle & puluis molendini aloes olibanū sanguis dracōis & alumē cōiūctim

aut diuisim vel inuoluant liciniũ cũ albumine oui & apponat̃ i eo de puluere predictarꝝ spe cierꝝ & imponat̃ naribus & bibat aquã ordei & muscilaginẽ psilij & succũ coriandri humi di & omne ꝙ habet coagulare sanguinẽ & cõfert etiã balneatio in aqua frigida.

Cura ex venarꝝ apertione sub craneo

Quando vero fuerit ex apertione venarũ q̃ sunt sub craneo licet nõ valeat ibi medicina nisi miro modo est nihilominus necesse ligare coxas & brachia & testiculos forti ligatione & apponere ventosas sub ypocondrijs sine scarificatione & insufflet̃ naribus acetũ cũ zimac & accipiat̃ de limatijs & puluere cratis & gallis sanguine dracõis calce vitreolo cortice granati acetosi tritis & ĩfundantur liciniũ in aqua ros.

Zimach .i. es viri de Cratis

Deinde coopiat̃ de puluere predictorꝝ et imponat̃ naribus qm̃ est exptũ & si cũ hoc non decidit̃ fluxus flebotomet̃ vena cefalica ex eadẽ pte vnde sanguis fluit & comedat infirmus omne ꝙ habet coagulare sanguinẽ vt succũ granatorꝝ & citoniorꝝ lac acetosum aquã coriandri aquã solatri & aquã sumac & alhaczaram & alhadas & alharis & portulacam & non infrigident̃ exteriora corpis quousq; flebotomet̃ & instillet̃ narib⁹ aqua alhadarug cũ camphora aut succus citroliamieum aut succus coriandri humidi, vel accipiat̃ alumen iamenũ & terat̃ cũ camphora & insufflet̃ naribus vel abluat̃ frons cũ bolo armeno & succo altratit, aut accipiat̃ opiũ & cãphora & distẽperet̃ cũ aceto & modico farine lentiũ & glanat et abluat̃ frons cũ sandalis ros. & farina lentiũ ramic aluerag alas distẽperatis cũ succo portulace, aut cũ aqua ros. vel aceto forti, vel accipiat̃ balda alhanica trita cũ forti aceto & emplastret̃ cũ eo caput & oportet ægrũ iacere supine cũ eleuato capite aliquantulũ. Stercus aũt asini calidũ si dissoluit̃ cũ aceto & r. cipiat odorẽ eius decidit fluxum sanguinis.

Alhaczaram Alhadas Alharis Alhadarug.

Altratit Glanat Aluerag .i. sanguis draconis Bacla Alhanica

Cerebrũ vero galline si bibit̃ cũ vino sistit sanguinẽ fluentẽ de paniculo cerebri.

Cura ex sanguis acumine

Si vero est ex acumine sanguinis corpis fiat flebotomia & laxet̃ colera rubea & regat̃ cibis frigidis & stipticis. Et fiant ea que diximus, curatio aũt aliorꝝ modorꝝ est sicut curatio rerꝝ eorꝝ q̃ diximus.

De priuatione sensus odoratus seq̃t. Ca. VI.

Odorat⁹ priuatio. duob⁹ fit modis

PRiuatio sensus odoratus, aut eius diminutio fit duobus modis qa aut erit a natura vt a die suę gñationis, aut accidentaliter. & tunc fit, aut ex causa intrinseca aut extrinseca. Intrinseca est multis modis, qa aut ex malicia cõplexionis in ventriculis cerebri dominante in qbus consistit olfactus, aut ex altero iiij. humorꝝ aut ex opilatiõe in illis facta quẽadmodũ accidit in egritudinibus palisis totius corpis & medię partis corpis, & fit hoc vel ex humore grosso, vel ex ventositate grossa, vel ex oppilatione ossis ꝙ dicit̃ almasali, in q̃ sunt multa foramina ad modũ cerebri & est in extremitate nasi aut erit oppilatio in ventriculis ipsius nasi.

almasali

Et causat̃ etiã aut ex duro apostemate ꝙ dicit̃ alnaczor, aut ex apostemate ꝙ dicit̃ alsartan, aut ex apostemate ꝙ dicit̃ multipes & similibus.

alnaczor alsartan

Extrinseca fit tribus de causis aut ex insuflatione frigida quę dicit̃ alsahod, ita ꝙ ex nimia infrigidatiõe amittit sensum olfactus, aut ex fractura facta in craneo, vnde coartat̃ loc⁹ cerebri & inprimit̃ lesio sensui olfactus, vel ex concussione accidente ipsi naso vnde corrũpit̃ sensus olfactus.

alsahod

Sig. ex cã naturali

Signa ex causa naturali qa ei⁹ oculi sunt caliginosi & qa nunq̃ aliqd pcepit odoris & hoc genus pessimũ oĩm est & nõ suisceptibile curationis. Aliq sunt q pcipiũt olfactum quarundã rerũ & quarundã nõ, alij vero pcipiunt odores foetidos non aũt aromaticos, alij vero econuerso.

Sig. ex humore cal.

Signa ex humore calido in ventricul' cerebri dominãte fortis calor in anterioribus capitis & iuuatio egri cũ rebus frigidis, & possibile est hoc esse cũ febre & qñ cõcordant huic ętas & cõplexio & tẽpus erit hoc magis potens.

sig. ex hu. frigi.

Signa ex humore frigido grauitas in anteriori pte capitis & sensus frigidus in ipsa & lesio eius cũ rebus frigidis & delectatio eius in calidis & qñ concordãt hijs cõditiones predictę erunt signa fortiora.

sig. ex hu. grosso vel vẽto. grossa

Signa ex humore grosso vel ventositatę grossa sunt inflatio nariũ & exitus spiritus ab eis cũ difficultate & labore & sentit grauitatẽ in anteriori pte capitis quasi esset plena humiditatib⁹ & sermo patiẽtis est similis eius naturali sermoni.

sig. ex opilatiõe i osse cerebri simi

Signa ex opilatione facta in osse simili cerebro sunt qa non exeunt liquores & eius sermo fit a naso et liquores & grossities patentes ad sensum, & possibile est ꝙ qñ diligenter aspicit cũ visu reperit̃ intus apostema, aut si cũ tactu stili vel alicuius alterius rei circũquerit̃.

sig. ex cã extrĩseca

Signa ex causa extrinseca si fuerit ex insufflatione valde frigida sunt ex hijs quę paniẽs refert cum frigiditate & motus grauitate q̃s sentit & somnus & dormitio.

sig. ex fractura cranei

Signa ex fractura cranei sunt ea q̃ ad sensum vident̃, si vulnus fuerit recens & qa inuadit infirmũ fortis febris & possibile est superuenire sibi ex hoc pmixtionẽ raniõis. Sed qñ vulnus antiquũ est nihil horꝝ sentit.

sig. ex cõcussione.

Signa ex concussiõe aut vulneris nasi sunt quę sensu patẽt & occulate vident̃.

Cura priuationis sensus olfact⁹ ex humo. ca.

Curatio priuationis sensus olfactus qñ fuerit ex hũore calido est cũ flebotomia venę cefalicę si nihil est phibẽs, & laxet̃ cũ decoctiõe mirabolanorꝝ & cassię f. si colera

rubea sup̄abundat & abluat̄ caput cū aqua decoctionis camomillę violaꝝ ordei mundati & fracti & seminis lactucę & portulacę & similiū et inclinet caput sup̄ vaporē prędictę aquę & sup̄ vaporē fortis aceti vna vice post aliā & sit eius dieta declinans ad res frigidas & humidas.

Cura ex hu. frigi.

Si vero fuerit ex humore frigido laxet̄ cū pillulis cochijs & stomaticis, aut cū aliq̄ yeraꝝ magnaꝝ & faciat gargarismū cū hijs quę attrahunt flegma a capite sicut secaniabin cū ysopo mentastro & similibus, & abluat̄ caput cū aq̄ decoctionis camomillę mentastri aneti centaureę maioranę sisimbrij rutę & similiū cōiunctim & separatim, & emplastret̄ caput cū hijs quæ ipsum calefaciunt sicut cū sale & milio calidis & inclinet caput eius sup̄ fumū prędictaꝝ herbaꝝ et administrent̄ fumigia calida sicut cū artanitha condiso sale armenico pipe & similibus, & si hoc non sufficit fiat cauteriū sup̄ vertice & angulis eius.

Cura ex humore grosso et ventos. grossis

Si vero fuerit ex opilatione ꝓpter hūorē grossum & ventositatē grossam administret̄ forte laxatiuū & mūdificet̄ caput cū hijs quę diximus & curet̄ curatione alsechte & alpelag, & valet ad hoc cauteriū in anteriori ꝑte capitis iuuamēto vltimo.

Cura ex opilatiōe foraminū ossis

Si vero fuerit ex opilatione facta in foraminibus ossis similis cerebri mundificet̄ caput cū hijs quę dixim⁹ & insuffletur naribus de nigella trita & mixta cū oleo cōmuni postq̄ impleuerit patiēs os suum aqua & attrahat anhelitū ad cerebrū donec ꝑcipiat medicinā, & si sentit vstionē odoret oleum ros. elleboꝝ colloq̄ntidā & oleū formicarum ꝑ se vel simul.

Cura ex opilatiōe ī vētricu lis nasi

Si vero opilatio est in ventriculis ipsius nasi curet̄ cū curatiōe apostematum vt subsequenter dicemus.

Cura ex īsufflatōe valde fri gida & alijs cāis

Si vero fuerit ex insufflatione valde frigida insufflet̄ naribus de castoreo aut de musco, aut ruta vel nigella, aut de oleo raziti, aut oleo amigd. aut oleo de ben humido de quocūq̄ ipsoꝝ inuenerit & fumigetur cū ligno aloes costo & similibus. Si vero fuerit ex fractura ossis cranei aut ex cōcussiōe nasi accipiat̄ eoꝝ curatio ex cirurgia si vulnus fuerit recens. Si vero inueteratū fuerit mundificetur caput cū laxatiuo ab humoribus ibi cōgregatis & fiat flebotomia & cętera fumigia & si quælibet alia quę diximus.

De foetore nasi sequitur. Cap. VII.

Foetoris nasi p̄es sūt causę alharnab .i. polip⁹

FOetor nasi fit multis de causis aut em̄ ex apostematib⁹ quę dicunt̄ alharnab aut ex inueteratis pustulis & putrefactis in ventriculis nasi existentibus, aut ex vapore mali & acuti fumi a cerebro descendentis, aut ex suis ventriculis anterioribus, aut ex flegmate salso & foetido in huiusmodi locis existēti.

Sig. ex apāte & pustulis

Signū ex apostematibus & pustulis q̄ sensu percipit̄ & eius curatio est cū hijs quę dicemus.

Sig. ex fetore fumi acuti

Signū ex foetore fumi acuti est q̄a sentit acumen & amaricationē & vstionē.

Sig. ex fumo fleg matis pu tridi

Signū ex fumo flegmatis putridi remissio acuminis & vstionis & fluxus liquoris grossi & viscosi de naribus & q̄n concordāt ad hęc cōplexio ętas & tempus erit illud fortius.

Cura fœtoris ex calidita.

Curatio foetoris calidi est flebotomia venę cefalicę, si non fuerit aliq̄d ꝓhibens & mundificare caput cū yera pigra & insufflet̄ naribus oleū rosarū & viol. & effundatur sup̄ caput aqua decoctionis rosaꝝ & foliorꝝ mirtę & floꝝ viol. & olei mundi corticum papaueris & seminis maluę, & q̄n est ex flegmate mundificet̄ caput cū aliq̄ yerarū magnaꝝ, aut cū pillulis cochijs & similibus & instillet̄ naribus succus mētastri fluuialis aut succus rutę vel oleū de nigella & similia.

De apostematibus nasi. Cap. VIII.

Ap̄atū nasi nota

APostematū nasi alia sunt quę dicunt̄ alnoacir alia multipedia alia alsarchan .i. cancer, alia vero sunt turpes pustulę.

sig. ap̄atū alnacir

Signa apostematū alnacir grossities nasi & caro malę formę opilans nasi ventriculos & implens eos.

sig. multi pedum Alhacra ban

Signa multipedum sunt, quia est ibi caro similis vermibus dictis alhacraban multos pedes habentibus fusci coloris & mali & difficilis curationis.

Sig. cācri

Signa cancri sunt, nigredo coloris cū tumore & duritie & lento dolore.

Cura ap̄atis alnacir

Curatio ap̄atū alnacir, est q̄ intromittat̄ naso liciniū intinctū cū vngento ægyptiaco & vngento viridi donec cesset postea cū vngento alciath aliq̄bus diebus. Postea v̄o accipiat̄ arūdo de plūbo & imponat̄ naso vt nō iterꝝ redeat alnacir.

Cura ap̄atis multipe dū & can cri & pu stularum

Curatio aūt apostematis multipedū & cancri est s̄cdm q̄ scriptū est in cirurgia. Pustularū vero diuersarū .i. turpiū curant̄ cū albacari ceroti & vngento albo donec sanentur.

De hijs quæ cadunt in nasum. Cap. IX.

QVę cadūt in nasum extranea sunt aut substantia sicca vt lapis, aut aliq̄d recipiēs in se humiditatē sicut genera granorum siccoꝝ vt cicerū pisorū & similiū aut aliqua humida vt vuę fabę humidę & cicera humida & similia.

Cura eo rū q̄ ī na sum ceci derunt

Quod aūt cadit in ipsum de genere lapidis educi debet cū instrumento noto & descripto in cirurgia. Alia v̄o pręter hoꝝ genus educunt̄ cū sternutatorijs .i. quod claudat patiens fortiter os suum in hora sternutationis postq̄ adiunxerit in ipsum aliquid de oleo assirag, aut violato vel amigdal. Et si ꝑ hoc non educit̄, educat̄ cum instrumento ferreo in suo loco descripto.

TRACTATVS TERTIVS QVI EST de egritudinibus aurii continet in se decem capitula. De enumeratione egritudinu aurium. Cap. I.

Alcaras Alcaniu

Egritudines aurii sunt grauitas auditus que dicit alcaras & eius cause dolor tinnitus qui dicit alcaniu exit sanguinis exitus saniei & cause ipsorum apostemata, & species ipsorum concussio & fractura lapilli & grana sicca & aqua aures ingredientes, vulnus p acu vel lignu animalia reptilia que ab extra intrant vermes ibi generati. Et alia nocumeta ex malis medicinis sunt sicut ex odore. i. vapore sulphuris arsenici qui aures offendunt.

De grauitate auditus. Cap. II.

Auditus grauitas et ei9 moi

Grauitas auditus que dicit alcaras est q non audit subtile voce sed audit fortem & cu diu pseuerauerit prouenit in surditie q est incurabilis q sit a natura vt a principio sue generationis & dicit naturalis fit aut talis grauitas aut naturalis vt diximus aut accidentalis. Accidentalis aut fit duabus de causis intrinseca & extrinseca. Intrinseca est ex sex causis. Aut enim ex malicia coplexionis in auditus instrumentis dominante aut opilatione ex aliquo apostemate generato in quarto parī neruorum cerebri in quo cosistit auditus, aut causatur vel resultat post processum calidi apostematis birsen aut ex carne addita & generata in aurium ventriculis propter percussionem aut vulnus qua natura expellit & oppilat auditu, aut ex sorditie in ipsis congregata & oppilante aut ex sanguine ab auribus exeunte. Quod vero fit a malicia coplexionis instrumentorum auditus fit ex eo quod eleuatur de stomaco & erit humor ille calidus aut frigidus aut grossa ventositas. Quae vero fit a causa oppilationis neruorum & apostematu fit causa vltime siccitatis ipsis neruis contingentibus propter qua detinetur transitus spiritus aut ex humore viscoso. Que vero fit ex apostemate neruorum aut ex additione carnis in ventriculis aurium erit duabus de causis, quia aut erit apostema calidum aut frigidum. Extrinseca est multiplex quia aut accidit auribus vehemens frigus aut vehemens ventus, aut fortis siccitas, vel ex eis quae ingrediunt in eam tempore balnei aut ex natatu in aqua, aut ex reptilibus vel lapillis vel granis eas ingredientibus aut punctione a acus vel ligni faciente collectione in loco, qui dicitur alsamach vnde corrumpitur complexio sua aut ex pcussione vel incisione facta in neruo

alsamach

in quo est sensus auditus, aut ex vulnere vel casu cerebro adueniente vnde corrumpitur auditus aut ex mala medicina calida vel frigida potentia incidente in aurem sicut est argentum viuum opium & similia, aut ex cortice arundinis vel eius semine que sua proprietate aures offendunt, aut ex vaporibus rerum sublimatarum sicut argenti viui & sulphuris arsenici & similium que coplexione aurium corrumpunt, aut ex forti sonitu tonitrui vel ex strepitu magne ruine aut forti voce subitanee. Signu surditatis naturalis vel accidentalis perfecte est q non audit patiens fortem vocem nec debile & qua do inueteratur nunq sanatur. Signum ex humore calido in organis auditus dominante vel ad aures ex stomaco eleuato est ex eo q alleuiatur passio in hora saturitatis & agrauatur in hora famis & quia accidit post calidam egritudinem vel ei qui vsus est calidis cibarijs & medicinis. Signum ex humore frigido est ex eo q aggrauatur passio in hora saturitatis & in hora famis & quia accidit post frigidam egritudinem & post humore crudum aut cibos grossos & frigidos & quando concordant ad haec predicte conditiones erit illud fortius. Signu ex ventositate grossa est ex eo q sentit leuitate vel vacuitatem capitis cum sonitu & extensione & quia accidit post humore crudu & multum potum vini & vsum ciborum generantiu ventositates & fumos ascendentes ad cerebru sicut fabarum lenitu alleorum cepare, & quia incitatur apud cibi repletione. Differentia que est inter illam quae fit in neruo in quo consistit sensus auditus & illam que fit in aure est quoniam si non videtur in ea apostema vel vulnus vel pustula vel mala oppilatio egritudo est in neruo & accidit hijs obliuio & quasi permixtio rationis & eius sermo est difficultas audibilis. Qn vero egritudo est ex apostemate nerui accidit patienti fortis rigor q dicit alcassarira febris et molestia. Quando vero fuerit oppilatio nerui ex siccitate erit grauitas auditus apud hora famis & horam saturitatis equalis & non potest curari. Quando vero fuerit ex abundantia humiditatis possibile est ipsam alleuiari in aliquibus temporibus vt in tempore euacuatiois parum sed redit postmodu & haec non potest sanari. Signu ex apostemate est quia paulatim alleuiatur in processu multi temporis, & si permanserit in suo statu nunq sanabitur. Signum eius a carne & molestia sunt in parte frontis in qua est apostema, sed si apostema est frigidu sentiet grauitatem & dolorem modicum. Signum ex sorditie in foramine auris existete est qn si stabit aduersus solem apparebit sordities

Sig. surditatis naturalis vel accidentalis pfecte

Sig. ex ca: humore

sig. ex fri:

sig. ex ventositate. grossa

Differentia surditas puenie ns ex neruo & illa q fit in aure

Alcassarira febris & molestia

Sig. ex apate

Sig. ex carne

Sig. ex sordicie

Sig. ex sanguine

& poterit auferri. Signum ex sanguine defluente ad aurem & eam oppilante est quia patet ad oculum quando impletur.

Sig. ex ventosita. frigidi. aut sicci- tate

Signum ex ventositate aut frigiditate aut sicotate auri ab extra contingente est quoniã accidit post viaticũ itineris & post morã cõtracta in locis fortis frigoris & caloris & ventorꝫ fortiũ.

Sig. ex aurẽ igre dientibus

Signum ex hijs que ingrediunt̃ aurem vt aduenit post ingressum balnei & natatũ in aqua & quia sentit aquam ascendentẽ & descendentẽ.

Sig. ex re ptibilib9 ingrediẽ tibus

Signum eius ex reptibilibus ibi ingredientibus est, quia sentit motum illorꝫ animaliũ quandoq; & quãdoq; quiescit & sentit strepitũ & molestiã & grauitatẽ & aliquando sedatur.

Sig. ex lapillis

Signum ex lapillis vel alterius rei extranee aurem ingredientis est ex eo quod patiens recitat.

Sig. ex p- cussione

Signum ex percussione & concussione nerui vel cerebri est ex hijs que patiens recitat & ad sensum videtur & hoc genus non suscipit curationem & maxime quando inueterata est & egritudo perfecta fuerit in neruo.

sig. ex ali qua mala specie

Signũ ex aliqua mala specie aurem ingrediente est ex eo quod patiens refert & si signa caliditatis sentiunt̃ & dolor est ex calida specie & econuerso.

sig. ex fumis ar- senici & aliorꝫ

Signũ ex fumis arsenici sulphuris & argenti viui & similium est quia facies infirmi fit crocea & augmẽtatur grauitas auditus in processu dierum & possibile est hoc fieri post multos annos sicut vidimus.

sig. ex so- nis forti bus

Signum eius ex sonis fortibus sicut tonitruis & similibus est quoniam accidit subito post ipsos.

Cura sur ditatis ex hu. cali.

Curatio eius ex humore calido si naturalis est vel inueterata non suscipit curationem vt diximus. Quæ autem fit cum humore calido curatur cum flebotomia cefalice & cum laxatione nature ab humoribus, & cũ aliquo laxatiuorũ almacbutac que propria ad hoc postea abluatur caput cum aqua decoctionis viol. camomille maluæ seminis lini & similium & inclinet aures super vaporem ipsorꝫ in quibus apponatur de oleis sicut de oleo viol. aut ro. & similibus & instilletur auribus de oleo ro. & aceto equaliter mixtis & coctis vsq; ad aceti consumptionem, & tunc instilletur auribus de ipso dum est calidum & confert ei balneum per viam humectationis.

Cura ex hu, frigi.

Curatio autem eius quæ fit ex humore frigido est quod laxetur cum pillulis cochijs conferentibus ad hoc & faciat gargarismũ cum hijs quæ attrahunt flegma & administretur sternutatorium cum calidis medicinis sicut iam diximus, & regatur exsiccatiuo regimine labore. s. & exercitio & longa itineratione & ingrediatur balneum ieiuno stomacho & diu sudet in ipso & caueat ab omnibus quorum fumus eleuatur ad cerebrũ vt cepis allijs & multa inebrietate vini & aliorum inebriantium, & abluat̃ caput cum aqua decoctionis predictarum herbarum & emplastrentur aures cum camomilla aneto mellilotо coctis in aqua, & inclinet aures super vapores ipsorꝫ & instilletur auribus de oleo sambucio bono aromatizato cum musco vel aliquo aliorum oleorum calidorꝫ & ante hoc laxetur natura & sanabitur.

Cura ex grossis vẽtosita. tibus

Curatio vero eius que fit ex grossis ventositatibus est cum euacuatione corporis cum hijs que iam dicta sunt & instilletur auribus oleum de ruta aut oleum aneti aut oleum castor. & subtilietur cibus infirmi & abstineat a vino.

Cura ex neruorꝫ oppilatio ne

Quæ vero fit ex oppilatione neruorum que non sanatur est considerandũ si facta est a siccitate & tunc fiat regimen hui9 in cibo & medicina & linitione & ingressu balnei & effusione oleorꝫ humidorꝫ super caput frequenter sicut olei sisamini & olei amigd. & lilij & similiũ.

Cura ex oppilatõ ne ,ppter humidi.

Que ꝟo fit ex oppilatõe ,ppter humiditatem curet̃ cũ hijs que contraria sunt predictis ex siccitate.

Cura ex apãte ca: cerebri

Que vero fit ,ppter apostema calidum cerebri curetur laxatione cum pillulis & yeris, si predicte conditiones consentiunt & instilletur auribus oleum amigd. & alsirag & emplastretur caput cum camomill. & violis decoctis & similib9.

Cura ex cã frigore vel vẽto extrĩseco

Que vero fit ex causa frigoris vel fortis venti aurem ab extra percutiente curatur per effusionẽ oleorum calidorum super caput & introitum balnei & emplastratione capitis cum hijs quæ ipsum calefaciunt.

Cura ex siccitate aeris aut malignis vapori bus

Quæ vero fit a siccitate aeris extra vel a vaporibus arsenici vel sulphuris & aliarum calidarum specierũ curatur cum instillatione auri de oleo sirag tepido quandoq; de oleo viol. aut oleo amigdal. dul. Et nos quidem iam scripsimus de euaporationibus & medicinis in suo loco de curatione auris quod sufficiens est cũ adiutorio dei.

De dolore auris. Cap. III.

Doloris auris cau sę multi plices

Dolor auris fit a causa intrinseca aut extrinseca. Intrinseca est duplex, quia vel erit ex neruo veniẽte ad aurem vel ex causa ipsius cerebri & fit sex de causis. Aut enim ex plenitudine multitudinis sanguinis aut ex humore calido, aut ex humore frigido, aut ex ventositate grossa, aut ex pustula vel collectione in aure generata, aut ex defluxu sanguinis ad aurem qui a natura expellitur preter cõcussionem & percussionem vnde oppilantur transitus auditus & resultat dolor, aut sicut cõtingit adolescentibus in ortu dentium.

differt do lor auris ex neruo a dolore ex cereb[ro]

Differentia vero inter illum qui est ex dolore nerui & illũ qui est ex dolore cerebri est, qm̃ quando

causatur ex dolore cerebri dolebit ei facies vel quoddã membrorum. Quando vero causatur ex dolore nerui fit dolor in ipsa aure. Causa vero extrinseca fit decem modis, quia aut fit ex nimio calore, aut ex cõplexione frigida opprimente aurẽ, aut ex aqua calida in balneo, aut ex aqua frigida dum natat in ipsa, aut ex aliquibus reptilibus ipsam aurẽ ingredientibus, aut ex aliqua re alia sicut capillo & granis & seminibus aut ex punctione acus vel ligni facientiũ vulnus in loco qui dicit alsomach; aut ex ingressu specierum calidarũ ledentiũ sicut euforbij condisi & baccarũ lauri & similiũ, aut ex percussione

Sig. ex sanguine — vel contusione auri contingente. Signum plenitudinis sanguinis est rubedo faciei grauitas capitis & frontis cum inclinat se & vehementia percussionis & si concordant ad hoc etas complexio & tempus erit tunc fortius. Signũ humoris calidi est fortis calor & inflãmatio auris & delectatio infirmi in frigore aeris & quando concordant ad hoc aetas cõplexio & tempus erit illud fortius. Signum grossę ventositatis est attractio vel extensio & sonitus multus in aure cum leuitate capitis. Signũ pustulę vel apostematis quod dicitur aldemal est fortis dolor qui dicitur almadac, & est fortissimus omnium dolorũ auris & magis periculosus cum dolore totius frontis & capitis & febris. Signa oppilationis ex sanguine congregato in aure sunt grauitas auditus & leuitas doloris & quod statuas infirmũ ad solem quousque cadat in eum visus oculi. Signa causę ortus dentium in pueris sunt ex eo quod eorum ortus manifestatur & quod sui peruenit eis fluxus ventris. Signa vero frigoris vel caloris & vaporum offendentiũ aurem ab extra sunt ex eis quę infirmus refert, & quia post itinerationẽ accidit. Signa ex aqua calida ingrediente aurem est quia ingressus fuit balneum & quia sentit aquã. Signum ex aqua frigida est quia natauit in ipsa & sentit aquam cum mouetur caput. Signũ animaliũ ingredientiũ aurem est quia quandoque mouentur & quandoque non & est cum sonitu & dolore cum mouetur illud animal. Signũ ex causa eius quae in greditur aurem vt lapilli, aut alicuius alterius rei extraneę est ex eo quod ad sensum & oculum apparet ex hijs quę recitat infirmus. Signum causę alicuius calidę vel frigidę medicinę est ex eo quod infirmus refert se sentire calorẽ vel frigus & sentit frigus cum grauitate moris caput nec sentit dolorẽ. Signum ex percussiõe vel cõcussione est ex eo quod oculate apparet & sensu capitur. Curatio eius quando fuerit ex causa sanguinis est quod flebotometur vena cefalica & restringatur eius dieta & maxime a carnibus

(Margin: Sig.hu. calidi — Sig.grossę ventosi. — Sig.pustulę vel apostematis Aldemal Almelac — Sig.oppilationis ex sanguine in aure — Sig.ex ortu dentiũ — Sig.frigoris vel caloris — Sig.ingressus aq. calidę — Sig.ingres sus aq. frigidę — Sig.aialiũ ingrediẽtium — Sig.ex lapillo vel aliqua alia re extranea — Si.calidę vel frigi. medicinę — Sig.ex percussione — Cura ex sanguine)

& penitus abstineat a vino & instilletur auri oleum & laxetur corpus cum aqua fructuum. Quando vero fit ex humore calido, laxetur corpus cum hijs quę laxant coleram rub. sicut sunt laxatiua quę dicuntur almatbuac & albachag & instilletur auri albumen ouorum subtile cum lacte mulieris & pinguedine gallinę, & ex hijs quę conferunt dolori auris forti est quod instilletur in ipsa de sanguine columbarum calido cum iugulantur. Quando vero fit ex humore frigido laxetur corpus cum pillulis cochijs & yera & subtilietur dieta & instilletur auri oleũ decocto aut oleum specierum & de alijs oleis consimilibus & emplastretur auris cum furfure calido. Quando aũt fit ex ventositate grossa fiat primo euacuatio & mundificet caput & instilletur auri oleum de ruta aut oleum de castore, & eufor. & emplastretur auris cum mentastro aneto & camomilla coctis & calidis. Curatio vero eius in pueris est quod vngant dentes eorum cum butiro eorum ortus acceleretur & instilletur auri de pinguedine gallinę & lacte mulieris & sanguine columbarum & similiũ. Quando vero fit ex frigore vel calore vel vento vt di ctum est infrigidetur calor & calefiat frigus cũ emplastro vel linitione. Quãdo vero fit cũ me dicina calida vel frigida, curetur quilibet eorũ cum suo contrario vt in precedentibus dictum est. Quando vero fuerit ex percussione vel cõcussione teratur & distemperetur olibanũ cũ lacte mulierum & auri instilletur.

(Margin: Cura ex hu. cali. — Curę ex hu.fri. — Cura ex grossa ventositate — Cura ex ortu dentiũ in pueris)

De sonitu & tonitruo aurium sequitur. Cap. IIII.

Sonitus & tonitru aurium qui dicitur aldaui & althauin fit ex causa intrinseca & extrinseca, intrinseca fit octo de causis, quia aut ex grossa ventositate existẽte in capite a stomacho ascendente, aut ex humore grosso, aut ex fumo calido existenti in capite & a stomaco & a corpore ascendente, aut ex debilitate auditus naturaliter vel accidentaliter, aut ex aliqua egritudine antiqua, aut ex egritudine accidente ante crisis aduentum ex collectione putridi humoris vel sorditiei vel sanguinis congelati, aut ex eo quod in tempore suę sanitatis fuerit in statu claritatis auditus & capitis leuitatis. Causa vero extrinseca est, aut ex plenitudine multi cibi & humoris grossi, aut ex inanitione laxatiui vel flebotomię, aut ex fluxu sanguinis vel fame abstinentia cibi aut ex multo potu vini aut ex multo vomitu aut ex multo natatu in aqua vel submersione in illa aut ex hijs quę aurem ingrediuntur vel animalibus eam ingredi-

(Margin: Sonitus aurium ex mul tis fit causis)

entibus, aut ex flatu fortis venti vel forti calore tangente aurē aut ex pcussione capitis vel cōcussione capiti accidenti aut ex aliqua medicina cum qua medicata fuerit auris vel ex vaporib⁹ sulphuris & argenti viui & arsenici & similiū.

Sig. ex vētosita. grossa

Signum ex causa ventositatis grossę existentis in capite est quia sonitus est continuus cū forti vigilatione & leuitate capitis & extensione. Et si fuerit a causa stomachi incitatur quandoq̧ & quandoq̧ quiescit.

Sig. ex hu. frigi.

Signū vero eius quādo fuerit ex humore frigido est dolor capitis sine febre & calore & quia non est cōtinuus & fortis vigilationis & incitatur apud saturationē & quiescit apud famē.

sig. ex fu. calido

Signū ex fumo calido continuatio doloris & caliditatis & siccitatis corporis & quia sonitus augmentaṫ ex modico labore & exercitio & coitu & incitaṫ apud famem & quiescit apud saturitatē, & quando concordant ad hoc ętas & complexio & tp̄s erit illud fortius.

sig. ex debilitate auditus

Signū ex causa debilitatis auditus qa eius auditus grauaṫ, nihil ęgritudinis in auribus sentiente & quia non tolerant audire fortes vociferationes & incitaṫ apud famē, & quiescit apud saturitatē.

sig. ex cā ęgritudis

Signū ex causa ęgritudinis quia apud crisim eius surgit molestia et vigilię vehementes & postea recedūt apud crisis consumationē.

sig. ex humore putrido

Signū ex humore putrido vel sordicie vel sanguine est quia mundificatur auris ab hmōi superfluitatibus & si cessauerit sonitus scias causam eius esse humorē si non altera causa inest.

sig. ex cā claritatis sensus auditus

Signū ex causa claritatis sensus auditus est quia augmentaṫ apud vacuitatem & ieiuniū & quando inueteratur nunquā suscipit curationē.

sig. ex plenitudine

Signū ex causa plenitudinis est quia quādo alleuiatur a cibo recedit illud ab eo vel diminuiṫ.

sig. ex euacuatōe

Signū ex euacuatione est quia quiescit apud saturitatē & quia restituitur virtus infirmi.

sig. ex mł'ti vini potatione

Signum ex causa potus multi vini est ex eo q̧ permanet q̄ diu sentitur in cerebro de potentia vini.

sig. ex mł'to vomi.

Signum ex causa multi vomitus est quia recedit post duos vel tres dies.

sig. ex cā natatiōis seu submersiōis

Signum ex causa diuturni natatus & submersionis in aqua quia consurgit apud frigus & sedatur apud calorem, & delectatur in rebus calidis & euitat res frigidas.

sig. ex vēto

Signum ex flatu venti & frigore est ex eo q̧ infirmus refert & quia insurgit post itinerationē viæ.

sig. ex ingressu animalis

Signum ex causa ingressus alicuius animalis est eius mot⁹ & molestia & agitatio infirmi.

sig. ex pcussiōne

Signum ex concussione vel percussione est ex eo quod ad oculum videtur & ad sensum patet.

sig. ex medicina

Signū ex causa medicinę calidę aut frigidę est ex eo quod infirmus refert.

sig. ex malignis vaporibus

Signū ex causa vaporis sulphuris est citrinitas faciei, & continuatio sonitus.

Cura ex vētosita. grossa

Curatio eius quando est ex ventositate grossa est quod instilletur naribus oleū amigd. amararū aut oleum de castoreo & inclinet auris sup vaporē aquę decoctionis mentastri ysopi maioranę abrotani & similiū, & laxetur natura cū pillulis laxatiuis & subtilieṫ eius dieta & relinquatur vinū & accipiatur succus porrorū & pmisceaṫ cū lacte mulieris & instilletur auri, aut accipitur succus suf. & instilleṫ auri tepidus, vel instilletur eis baurac bullitū cum aceto vel instilletur ei oleum cōmune in quo bullierit de colloquintida, vel instilletur eis ciminū tritum & distemperatum cum aceto & pinguedine gallinarum aut anserum, vel instilletur eis succus cucumerū amarorū tepidis, aut accipiatur cepe allia & pinguedo anatum equaliter & terantur omnia & depurantur & instilletur de eo tepido aurib⁹ sępe & sanabitur.

Cura ex hu. grof.

Curatio vero eius qui est ex humore grosso est cum potu yerę factę cum colloquintida, & ingrediatur balneum ieiuno stomacho & instilletur auri de oleis calidis sicut de oleo raphani radicis et oleo nigellę & similibus.

Cura ex fu. calido

Quando aūt fit ex fumo calido curetur cum flebotomia si sanguis & colera rubea dominantur & instilletur auri illud quod prędiximus in dolore auris.

Cura ex audit⁹ debilitate

Quando vero fuerit ex debilitate auditus instilletur aurib⁹ modicū aceti in quo bullierit succus absinthij & emplastrentur aures cum hoc. s. quod accipiantur furfuris partes tres ros. partem vnam absinthij partem. s. coquantur omnia & superponantur auribus.

Cura ex ęgritudīe pceden.

Quando vero fuerit ex aliqua ęgritudine prętcedēte mundificetur caput si virtus ad hoc consenserit & instilletur auribus de hijs quę diximus in debilitate auditus.

Cura ex hu. crudo

Quando autem fit ex humore crudo cum excessu plenitudinis fiat euacuatio cum pillulis Gał. sępe & cum yeris colloquintidis & intret balneū ieiuno stomaco & regatur regimine sicco cibi & potus.

Cura ex crisi ęgritudinis

Quando aūt fit ex causa terminationis ęgritudinis non eget curatione quia per se curatur.

Cura ex sensus acuitate

Quando autem accidit ex acuitate sensus instilletur auri pondus duorū granorū ordei de opio mixto cum oleo ros. aut instilleṫ ei de succo iusquiami, & de succo mandragorę.

Cura ex euacuatione

Quando autem fit ex causa euacuationis sit totū studium tuū confortare virtutē & rectificare corpus & instilletur auri oleū amigd. & de sirag, aut pinguedo gallinę & anseris & similia.

Cura ex potu vi.

Quādo vero fuerit ex causa potus vini ingrediatur balneū & liniatur natura & caueat a vino quo vsq̧ sanetur.

Cura ex natatiōe.

Quando vero fit ex diuturna natatione & submersiōe in aqua frigida & est inueteratus cureṫ cū euacuatione & hijs quę diximus in causa humoris grossi.

Cura ex forti vē.

Quādo vero fit ex flatu fortis venti frigidi aut calidi calefiat fri

cura ex malignis vaporib⁹

gigiditas & infrigidet caliditas queadmodũ diximus. Quando aũt fit ex vaporibus sulphuris & arsenici ascendentibus ad aurem instillet̃ auri de pinguedine galline & anseris de medullis crurium boum & lacte mulierũ. Et fiat emplastrum super caput de furfure mixto cum lacte calefactis & ingrediatur balneũ & custodiat caput a reumatibus. Reliqui vero modi curẽtur cum hijs que in sequentibus dicemus.

De exitu sanguinis ab aure. Cap. V.

causę exitus sang. ab aure

EXitus sanguinis ab aure fit, aut ex causa intrinseca aut extrinseca. Intrĩseca est aut ex diruptione alicuius apostematis, aut ex aliqua superfluitate capitis quam natura expellit absq̧ dolore sicut accidit de fluxu sanguinis a naribus. Extrinseca vero fit aut ex percussione vel concussione aut ex punctura acus vel ligni faciente vulnus in loco q̧ dicit̃ alsamac vnde emanat sanguis. Signũ ab expulsione nature quia est sine dolore & sine apostemate in aure. Signũ ex apostemate est vehementia doloris auris cum febre & molestia. Signũ ex percussione vel pũctura acus est quia patet ad sensum.

sig. ab expulsione naturę · sig. ex apãte · sig. ex percussione aut punctura · Cura ab expulsiõe naturę

Curatio eius quando est ab expulsione nature & congelatus est ibi sanguis q̧ instilletur auri de succo porri cum modico aceti & instilletur ei acetũ in quo bullitũ fuerit baurac, hoc enim dissoluit sanguinẽ cõgelatũ & mundificat aurem. Si vero exitus sanguinis superabundauerit flebotometur cefalica eiusdẽ partis & instilletur auri succus alhabic, aut succus citoniorũ vel succus corticũ granatorum recentiũ, aut instilletur ei acetũ in quo bulliant gallę tritę. Quando aũt accidit ex punctura acus vel ligni instilletur eis oleũ ros. aut sanguis columbarum & pinguedo gallinę cũ modico opij. Quando vero accidit ex apostemate & vulnere & consimilibus curetur cum hijs quę dicturi sumus cum auxilio dei.

alhabic · Cura ex pcussione aut pũctura · cura ex apãte

De exitu saniei ab aure sequitur. Ca. VI.

causę exitus saniei ab aure · aluatzor

EXitus saniei ab aure, aut est ex longo tẽpore aut ex proximo & quando est longo tempore aut accidit pueris, aut viris. Fit aũt ex apostemate q̧ dicit̃ aluaczor q̧ iã maturatũ est & apertũ & ex eo procedit sanies Signũ ex longo tẽpore est quia fit fluxus saniei continuus sine dolore & quia sanies est matura. Signũ ex proximo est dolor auris, & qa sanies quandoq̧ miscet̃ sanguini. Curatio saniei antiquę auriũ puerorum est quod instilletur ei modicũ vini mixtũ cũ oleo ros. in quibus dissoluatur parũ de aloe, aut accipiat̃ sief menuch & croci equaliter & dissoluant̃ in aceto & instilletur in auribus dum est calidũ. Quãdo aũt fit in auribus virorum ex longo tempore euacuetur corpus cũ pillulis cochijs aut yeris dyalogntidis. Postea vero instillet̃ auribus aqua mellis calida pluries, donec aures mundificent̃ vel accipiatur alumen iamenũ & pulverizent̃ totũ & tritet̃ cũ aceto & agitet̃ cũ eo fortiter donec fiat humidũ & intingat̃ in eo liciniũ aut lana & exsiccet̃ parũ & auri imponat̃. Aliud fortius ziniar, viij. corticis ęris & almar an̄. ʒ. i. succi porri & mellis an̄. ℥. i. bulliat succus cũ melle donec inspissetur. Deinde terant̃ species & intincto licinio in ipso melle aspergat̃ sup ipsum de puluere & auri imponat̃ & hoc sępe fiat donec sanet̃. Vel ℞, anzarut aloes sanguis draconis mumię ziniar olibani an̄ totũ terat̃ & distemperet̃ cũ aceto & auri profundat̃ vel intingatur in eo liciniũ & auri imponat̃.

sig. ex lõgo tẽpore · sig. ex pximo · cura saniei antiquę · cura ãtiq in viris · anzarut

De fluxu aquę turbidę ab aure. Ca. VII.

Aq̃ turbidę fluxus ab aure

FLuxus aquę turbidę ab aure sine sanie, aut erit subtilis, aut erit calida & acuta, aut salsa aut frigida & grossa & viscosa Signũ subtilis est quia exit cũ acumine ex meatibus auris & oppilant̃. Signum vero frigidæ est econuerso. Curatio aquę subtilis & calidę est cũ hijs quę euacuant coleram ru. postea distillet̃ auri acetũ in quo bulliant folia mirtę & folia plantaginis aut cortices granatorum aut capita ros. aut Gallę. Modus medicaminis ad exsiccandũ. ℞. succi agrestis siccę & gallarum vstarum an̄ terant̃ & auri insufflent̃ vel intingat̃ licinium in aceto & aspergat̃ super illud de puluere & inmittat̃ auri ex qua fluit liquor. Quando vero aqua est frigida purget̃ cum eo caput qđ euacuat flegma postea instillet̃ auri aqua decoctionis absinthij, vel instillet̃ ei modicũ de betran aut instillet̃ ei vinũ decoctionis corticum granatorum dulciũ vel terat̃ baccitura ferri cum vino & auri instilletur.

sig. subti. · sig. frigi. · cura aq̃ subti. ca. · cura aq̃ frigidę · Betran

De apostematibus auris sequit̃. Ca. VIII.

Modus gñatiõis apãtũ in aurib⁹

APostemata aurium gñant̃ vel in neruis vel in ventriculis vel cartillaginib⁹ aut extra in radicibus ipsarum fiunt aũt aut ex caliditate aut ex frigiditate. Signa apostematũ calidorum gñatorum in neruis dolor fortis & intolerabilis intensus calor fortis febris rubedo faciei & grauitas frontis. Signũ apostematum ventriculorum est lentus dolor & lenta febris & modica. Signa vero frigidorum apostematum sunt contraria hijs quę diximus in calidis qa dolor est lentus & febris & calor & maxime qñ ętas & tps & cõplexio sunt frigidæ.

Sig. apãtis calidi in neruis · sig. apãtis ventriculorum · sig. frigi. apãtum

fig. apa. cartilagis aut radi- cū auriū Signum apostematis cartillaginis aut radicum auris extra est φ ad sensum videtur. Curatio ca Cura cali- dorum lidorum est apud eo℞ principiū cum flebotomia, si nihil erit prohibens deinde cum euacuatione colere rub. & si dolor adhuc in suo statu perstiterit flebotomet adhuc vena alterius brachij, si virtus est firma deinde submergātur pedes in aquā decoctionis camomille abrotani & aneti & similium sepe in die & fricētur plante pedū cum sale & oleo oliuarū. Postea instilletur auri pinguedo galline vel anseris vel vulturis vel pinguedo piscis fluuialis recentis alsalbah qui dicitur alsalbah vel instilletur ei sanguis co lumbar℞ calidus in hora vigilationis ipsorū & instilletur ei albumen oui cum lacte mulierum & si hoc non valet accipiatur pondus quatuor granor℞ ordei de opio & dissoluat cum lacte mulierū & oleo amigdal. dul. & instilletur auri vsq℥ ad locū q dicit alsamach tunc enī cessabit dolor in momēto, & si dolor sedatus fuerit & febris alleuiata est & cessauit paroxismus a postematis, & emplastret auris cū farina ordei violis & camomilla & melliloto decoctis in aqua & positis in petia panni lini & auri super ponatur, vel fiat hoc idem cū farina frumenti & emplastret auris extra cū lana molli infusa in vino & oleo. Quando vero fuerint apostemata frigida administret in principio fortis euacuatio pluries si non erit aliqd prohibens & subtiliet dieta & tollat vinū. Postea vero instil Omīs pinguedo auiū dolo. sedat. letur auri oleū amigd. vel pinguedo galline vel anseris. Omnes namq℥ pinguedines auiū communiter sedant dolorē cuiuscunq℥ sit cōplexionis. Quando vero dolor peruenerit ad statū & videbitur in ipso aliquid quietis emplastret auris cum furfure frumenti cui admixtū sit aliquid de mentastro vel ysopo vel absinthio vel abrotano vel camomilla decoctor℞ cum ipsis furfuribus & hoc fiat in die pluries vel recipiat fumū ascendentem ex hijs & qñ fuerint aperta apostemata curent cum hijs que suo loco dicta sunt. Apostemata vero cartillaginis si fue- Hascharifa rint in illis pustulis que dicunt hascharifa curētur cum appositione vngenti φ dicit cerotum vel cum butiro donec cadant. Postea vero curē tur cum baccitura ferri trita cum aceto.

De apātibus radicū aurium. Ca. IX.

Apātū auriū generatio fig. gñationis apatū per viā crisis Poftemata vero radicū auriū generantur qnq℥ per viam crisis, qnq℥ preter viam crisis. Signū gñationis eo℞ p viam crisis est qa precedit ipsam egritudo. Sed Cura vtriusq℥ vng. alnacli curatio vtriusq℥ est quod maturentur primo cum vngento diaquilon aut vngēto de frumēto & similibus que diximus in suo loco donec aperiantur apostemata & mundificantur post modum vero curentur cum vngento alnacli, aut aliquo alio℞ dicto℞ in suo loco. Quādo vero accidit in ipsis vulnus incisio vel cōcussio tunc erit illud aut recens aut antiquū, & aut forte aut debile. Curatio fortis est cum flebotomia venę cefalicę eiusdē partis. Postea vero Cura vulneris aut cōcussiōis fortis apponatur eis φ sedat acumen apostematis vel accipiat alangebar, aut alcepal & dissoluatur in alāgebar Alcepal aqua ros. aut in succo arnoglosse, aut in succo semperuiue & liniat cum eo auris & qñ exsiccatum fuerit innouet linitio donec sedet apostema. Postea vero curent cū vngento vel accipiantur par ue limatie & cōburant & permisceantur cum maiorana quantitate qua tingantur, deinde distemperent cum aqua vel aceto & cum eis emplastrent aures vel ℞. pulueris olibani quartam partē & alcepal tres partes & terantur cum aceto & emplastrentur cum eo aures. Si vero vulnus aut incisio cartillaginis fuerit ex longo tempore curetur cum vngento alnacli aut simili.

De hijs que accidunt in aure vel que ab extra ingrediuntur. Cap. X.

Accidunt aūt in auribus vel ingrediunt eas aliqua que nō sunt de natura ipsorum vel qa generantur in eis vermes, aut ab extra ingrediunt quedā animalia vt pulices & similia, aut forte ingressa fuerint in eas festuca vel lignū vel aliquod granor℞ comestibilū aut aqua calida seu frigida. Signa generationis vermiū sunt quia precedit hec collectio Sig. gñationis vermiū in aure & quia sentit fortem pruritum cum subtili dolore & possibile est cadere ab aure vermes, & hoc plurime accidit pueris. Signa ingressus aliquorum animalium sunt quia sentit illud quā fig. ingressus aialiū doq℥ mouens se quandoq℥ quiescens, & quia hoc accidit in statu sanitatis preterquā accidat auri collectio vel apostema. Signum ingressus fig. lapil. vel grani ingredie. lapilli vel alicuius grani ī aure est oppilatio auditus & quia si exponitur auris ad solem patebit visui. Signum ingressus aque in aurem est fig. īgres. aque quia accidit post balneum vel lotionē capitis et quia sentit motum aque in hora reuolutionis id est motionis capitis cum sonitu & sibilo. Curatio vermium & aliorum animalium que Cura vermiū & aliorū aialium ingrediuntur aurem ab extra est quod instillet auri aqua decoctionis abrotani vel sucus eius si inuenitur recens vel succus mentastri, aut succus foliorum persicorum recētium vel succus lupinorum, & confert ad hoc iuuamentū bauracum aliquo predictor℞ succor℞ & intro=

mittatur auri oleum de floribus persicorum aut felle boum & scamonea trita cum aceto & oleum tritum cum vino aut aceto & aloes tritus cum aceto & instilletur auri, & eorum quę cōmuniter interficiunt omnia animalia ingredientia aurem est quod instilletur ei oleum napti cum vel oleum adcari quoniam experti iuuamenti sunt. Curatio vero festucę aurem ingredientis est quod accipiatur de bombace canubenei qui dicitur alnul & infundatur in gummi pini dissoluto.i.liquefacto, vel in visco facto ex pice & gummi & suauiter intromittatur auri, & attrahatur cum eo illud quod in aurem cecidit, & si hoc non poterit insuffletur naribus aliqd de sternutatorijs clausis ore & naso patientis, hoc enim educet quicqd est in auribus, & si hoc non valet studę educere illud cum forficulis tenuissimis. Modus aūt curationis aquę ingredientis aurem est quod firmetur patiens super vnum pedem eiusdem partis auris & inclinatis capite & corpore ad illam partem saltet cum illo pede, & tunc egredietur aqua, vel accipiatur lapillus ad modum minimi digitorum & calefiat ad ignem & intromittatur altera eius extremitatum in aurem & percutiatur altera extremitas cum alio lapide & inclinet aliquantulum caput ad illam partem, quia propter calorem lapilli adherebit aqua extremitati lapilli vel sugetur ab aliquo homine cum arundine concaua intromisso eius extremo in aurem & tunc exibit aqua vi suctionis, aut accipiatur penna sicca, aut albardi & intromittat eius extremitas in aurem alteram vero extremitatem igni conflaginet & hoc pluries donec aqua exeat. Simile potest fieri cum medulla sambuci & instilletur auri parum de succo ceparum quoniam habet educere aquam, vel accipiatur lana & infundatur in oleo oliuarum calido & cum ea emplastretur auris.

Oleum adcari
Cura ingressus festucę
Alnul

Cura ingressus aquæ

TRACTATVS QVARTVS DE AEgritudinibus oculorum diuiditur in quatuor sectiones quarum prima sectio subdiuiditur in capl'a.xxiij. De enumeratione ægritudinum oculorum. Cap.I.

AEgritudines oculorum sunt.xij. genera s. egritudines palpebrarum q̄ sunt.xxi. s. scabies grando durities cōiunctio in uertio quę dicitur alsatra grauitas motus ordeum pili additi depilatio pilorum palpebrę & faciei caro rubea quę dicitur aluardug rubedo quę dicit alsalac pruritus apostemata dicta aldenial apostema quod dicitur alsarnac apostema durū q̄ dicitur altucha inflatio apostemata dura quę dicuntur alachal & alczalha vulnus & nigredo.

De algarab. Cap.II.

ALgarab est grossities ex superfluitate sanguinea calida quam natura expellit ad faciem & accidit hoc plurime post passionē quę dicit alrand & pustulas & est.iiij species. Signa primę speciei sunt grossities & rubedo cū pauca humiditate absq dolore & absq multa læsione. Signa secundæ speciei sunt rubedo cum maiori humiditate & dolore & grauitas in oculo. Signa tertiæ sunt grossities & rubedo & humiditas maior & dolor fortis & quando inuersatur palpebra simi latur ficui inuersę & propter hoc vocatur hęc species ficina. Signa q̄rtę sunt multitudo grossiciei & rubedinis & duritiei plusq ceterarum specierum prędictarū & magis diuturnę & difficilioris curatiōis & vt plurimū incurabiles. Curatio primę speciei est cum flebotomia & appositione vento sarum & accipiat pars vna crocį & quarta pars aluminis albi & terant cum aq̄ & instilletur oculo & sanabit. Curatio vero secundę est cū flebotomia & q̄ instillet de collirio viridi & de collirio rubeo quousq sanabitur. Curatio aūt tertię fit cū flebotomia venæ cefalicę aut potu laxatiui pluries & q̄ curetur cū aliquo colliriorum fortis coadunatiōis descriptorum in suo loco & si hoc nō sufficit fricetur palpebra cū zuccaro aut cū folijs ficus aut cū spuma maris & si non sufficit hoc scarificetur ibi cū ferro queadmodū determinatū est suo loco. Curatio vero quartę speciei & licet sit incurabilis flebotomet tñ sępe & administret laxatiuum & scarificatio cū ferro pluries & si hoc non valet scias egritudinē esse.

Algarab quatuor habet species
Sig. primæ speciei
Sig. scdæ speciei
Sig. tertię speciei
Sig. quartę spēi
Cura primę speciei
Cura secundę
Cura tertię
Cura quartę spēi

De grandine. Cap.III.

GRando est humiditas grossa congelata in altera palpebrarum & est quędā species quę fit ex hūore crudo & ex sumptiōe cibi ante somnū Signū eius est q̄ exit cru dus manifeste ad oculū. Curatio eius anteq̄ in dureť q̄ emplastreť sup ipsum de oppoponaco dissoluto in aceto cū alchanā dissoluta cum eo, aut aluase, aut granis pini & si per hoc non euadit non potest euadere absq incisione & educere ipsum sicut determinať suo loco.

Si. grādinis
Cura grādinis

De duritie. Cap.IIII.

DVrities est quedam specierum garab sed maior ea est, & gñať ex humore crudo. Signū eius est exitus absq dolore. Et curatio eius est quod incidatur & extrahať sicut determinatur suo loco.

Sig. duriciei
Cura duriciei

Coniũctio nis due species sig. cõiunctionis Cura

De coniunctione. Cap. V.

Coniunctionis due sunt species quarũ vna est adhesio palpebre albedini oculi s̄cd'a est adhesio palpebrarũ simul. Signum huius est qa ad sensum videt̃ in eo ꝙ p̄cessit vulnus aut pustula aut incisio manus. Et eius curatio est cũ hijs que remolliũt & dissoluunt sine mordicatione & cũ muscillagine seminis lini aut seminis malue vel altee & sit sollicitudo sua fricare palpebras suis manibus omi die, & si hoc non sufficit non potest transire sine opatiõe manuali sicut diximus.

Inuersio palpebre .i. alsathra duobus fit modis

De inuersione palpebre seqtur. Ca. VI.

Inuersio palpebre vel eius conditio q̄ dicit̃ alsathra erit duobus modis, qa aut erit naturalis aut accidẽtalis. Naturalis est vel qd' erit versata ita ꝙ non apiat oculũ vel ꝙ contrahatur & vocat̃ tunc oculus leporinus. Accidẽtalis est aut ex inaspectione oculi ad rẽ non oportunã aut ex p̃cedẽti pustula vel apostemate vel carne generata in apostemate ita ꝙ inuersatur palpebra.

Cura iuersionis palpebrae

Curatio eius qñ est ex carne generata in apostemate est cũ medicinis acutis vt cum ziniar, relique vero species non suscipiũt curationẽ nisi cũ ferro vt suo loco describit̃.

De grauitate motus palpebre. Ca. VII.

alstracha

Grauitas motus palpebre quæ dicit̃ alstracha est vna de speciebus musculi vt dictũ est in suo loco.

De ordeo. Cap. VIII.

Ordeum. sig. ordei Cura ordei

Ordeũ est apostema durũ gñatũ in extremitate oculi ꝙ similat̃ ordeo in sui figura. Et signũ eius est ꝙ ad sensum videt̃. Curatio vero ipsius est ꝙ fricet̃ cũ muscis abscisis capitibus & postea emplastret̃ cum cera liquefacta cũ oleo calido vel cum vngento mollificatiuo vt dyaglon & gumi pini donec maturet̃ & aperiatur vt educatur putredo que in ipso est. Et si hoc non sufficit aperiat illud & educat ꝙ in ipso est & postmodũ superponat̃ ei de vngento donec sanetur.

De pilis additis sequitur. Cap. IX.

Piloꝝ additio duobus fit modis Sig. eius Cura eoꝝ

Additio piloꝝ fit duobus modis, aut eñi oritur alius pilus sub pilo naturali et infert dolorẽ oculo aut inuersatur pilus naturalis ad sui radicẽ & facit dolorẽ aut erit pilus paucus vel multus. Signum eius est qa ad sensum apparet. Curatio aũt multi pili est ꝙ mundificet̃ caput cũ pillulis cochijs & yera & curet̃ cũ eo ꝙ exsiccat humorem putridũ vt cũ colirio citrino & similibus & antiq iã dixerunt fricare locũ post rasurã pili cũ sanguine rane viridis que inuenit̃ inter cannas, vel cũ sanguine ꝙ inuenit̃ in auribus caniũ q dicit̃ alhalacz & de hijs iam multa scripsimus in cirurgia. Si vero pilus est vnus vel duo vel tres debent dimitti quousq̃ elongent̃ & adhereant alteris cũ visco vel mastice, aut euellat̃ cũ acu sicut dictũ est in practica cirurgie.

Alhalatz

De depilatiõe piloꝝ sequitur. Ca. X.

Piloꝝ depilario duob⁹ fit modis

Depilatio piloꝝ duob⁹ modis fit, vno modo ex grossicie palpebraꝝ ipsarũq̃ duricie & rubedine. Alter vero modus fit dupliciter quia aut erit de specie allopicie, aut ex humiditate putrida. Quando vero fit ex allopicia fit duobus modis, qa aut ex defectu humidi ex quo nutrit̃ pilus, aut ex corruptione illius humidi & eius putredine. Qñ vero fit ex humiditate putrida fit aut cũ caliditate aut cum frigiditate. Signũ caliditatis est qa locus est grossius & rubeus cũ dolore mordicatiuo. Signũ frigiditatis est pallor loci, modica grossities & dolor q sentit̃ cum rebus frigidis. Curatio eius si fuerit ex calore cũ flebotomia vene cefalice & appositione ventose in tp̃ibus & in medio verticis & postea mundificet̃ corpus cũ hijs que purgant colerã ru. vel accipiantur de nucleis dactiloꝝ cõbustis. ʒ. ij. spice romane. ʒ. ij. & terant̃ & apponant̃ de puluere ipsoꝝ in loco. Si vero fuerit ex frigiditate laxetur cũ pillulis cochijs & supponat̃ de basilicon & si hoc non sufficit plura inueniet loco eius.

Sig. cali. sig. frigi. Cura ex calore Cura ex frigore

De pediculis palpebraꝝ. Ca. XI.

Pediculorũ gñatio

Pediculi q suspendunt̃ in pilis palpebrarum sunt vna species passionũ ipsarũ, & generant̃ ex humore calido putrido quẽ natura expellit ad palpebras et figura ipsaꝝ est volubilis q accidunt hijs q vsi sunt cibis humidis sed raro generant̃ laborantibus & q ingrediunt̃ balneũ. Et curatio ipsoꝝ est ꝙ sumantur de pillulis cochijs & fiat gargarismus quolibet mane, & fricent̃ radices palpebraꝝ cũ sale vel aqua maris vel cũ aqua aluminis, vel cũ aqua salis armoniaci vel puluere argenti. Et si cũ hijs non recedunt auferant̃ cũ forficulis & reiteret̃ super eis medicina quousq̃ curetur.

Cura pediculoꝝ

De carne rubea in palpebris sequitur. Cap. XII

nadmeg .i. caro rubea duobus existit modis Sig. pri. sig. scdi

Caro rubea que dicit̃ nadmeg est duobus modis, qa est caro rubea multa & grossa generata intra palpebras oculorum. Signũ huius est qa generat̃ ex humore forti & eius color declinat ad fortẽ rubedinẽ cum grossitie & grauitate palpebrarũ & multa humiditate ab oculo fluente. Signũ scdi est qa color eius declinat ad colorẽ viridẽ & apostemata & modica rubedo & incendiũ maius.

Cura

Curatio eius est cũ flebotomia & laxatione colerę rubeę, & postea curet cũ hoc puluere. Et modus eius est q̃ accipiat de vitello oui & exsiccet ad solẽ, postea accipiant de eo. ʒ. ij. sarcocol. ʒ. iiij. litargiri meuuren aloes añ. ʒ. ij. s. sief memith. ʒ. tertiã terant oĩa & fiat puluis & administret de eo donec sanetur, & si fuerit in eo grossities & virtus est tolerans adiungat huic pulueri. ʒ. i. de ziniar, & si hoc non sufficit incidat cum ferro vt dicit in cirurgia.

De rubedine quæ dicitur alselac sequitur. Cap. XIII.

Alselac gñatio

Rubedo quę dicit alselac gñat cũ pruritu extremitatũ oculi quę dicunt alamac & tunicis palpebrarũ & est duobus modis, vnus est nouus & debilis, alter vero antiquatus & grossus, & generant ex hũoribus bauracinis salsis & subtilibus.

Sig. noue rube. sig. vete.

Signũ noue rubedinis est pruritus palpebrarũ & extremitatũ cũ remissa rubedine & debili dolore. Signum veteris est rubedo palpebrarũ & ipsarũ inflatio cũ pruritu & dolore fortibus & incisione pilorũ.

Cura noue

Curatio noue est quod supponas ei liciniũ de bõbace intinctũ albumine oui mixto cũ oleo ros. vel amigd. tritis cũ lacte mulierum & ingrediat balneũ in mane & inclinet caput & oculos sup fumũ aquę calidę & insuffletur naribus de oleo, & emplastret locus cũ endiuia vel cum portulaca vel rasura cucurbit. aut plantagine cũ oleo ros. Et si hoc nõ sufficit curetur cũ rebus coadunatiuis & frigidis sicut cum succo sumac aut lentibus & pulpa granatorũ & similibus.

Cura veteris

Curatio vero veteris est cũ flebotomia & scarificatione timporũ & cruriũ & lenificatione naturę cũ eo q̃ laxat colerã ru. & curet cũ gñibus alcohol in qb⁹ est fortis coadunatio & cum basilicon & collyrijs humidis qb⁹ inest de alumine & plurib⁹ alijs cõsilib⁹.

De pruritu. Cap. XIIII.

Pruritus gñatio Sig. pru.

Pruritus generat qñq̃ in oĩbus extremitatibus oculi & qñq̃ in vna tm̃, aut intra palpebrã & fit in principio absq̃ rubedine oculi, sed qñ diu ꝑmanserit rubẽt extremitates & generat inde alselac,

Cura noui Cura inueterati.

& curatio eius apud ꝑncipiũ est cũ fumigio humido & sarcocol. Curatio aũt inueterati est cũ collirio q̃ dicitur albasilicon & ei simili. Et si non sufficit laxet colera rub. & apponantur ventosę in suis temporibus.

De apãte q̃ dicit aldemal. Ca. XV.

Aldemal gñat duob⁹ mõis. Sig. ei⁹

Haec apostemata sunt duobus modis. Generant enĩ aut intra palpebrã, aut sup ipsam ab extra & fiunt ex duab⁹ causis aut ex sanguine aut ex colera rub. Signũ sanguinis est rubedo & plenitudo. Signũ colerę rub. remissio rubedinis pulsatio motus.

Cura

Curatio vtriusq̃ est cũ flebotomia & laxatiõe naturę qñ apparet plenitudo postea vero supponatur ei vngentũ q̃ dicit dyaglon quousq̃ egrediat humor putridus & curet cũ vngento alnacli. Quod aũt fuerit inter palpebrã & aperiatur apostema vt educat inde putredo. Postea vero instillet oculo parum de aqua maris, aut aqua salsa & emplastret extra cum euaporationibus quousq̃ sanetur.

De apãte q̃ dicit alsarnac. Ca. XVI.

Alsarnac descriptio

Hoc apostema est apostema pinguedinis nerui q̃ generat sup palpebrã superiore & impedit vt non valeat aspicere supius & accidit hoc plurime pueris & corpibus humidis & hęc est altera species.

Signa

Et signũ huius est inflatio palpebrę pręter rubedinem & dolorẽ & non possit respicere superius.

Cura alsarnacis

Et curatio eius est q̃ supponat ei in principio q̃ exsiccat & coadunat sicut est aloes, acacia & crocũ trita cũ aceto & litij educere illud queãdmodũ dictũ est in prętẽrita cirurgia.

De apãte duro q̃ dicit alcucha. Ca. XVII.

Alcucha

Hoc apostema dicit alcucha celsiniũ eo q̃ similat celso in sui figura nã apud sui principiũ rubẽt palpebrę, postmodum vero nigrescit donec sit turpis collectio cõprehẽdens totã palpebrã & possibile est comprehendere ambas.

Cura

Curatio eius in principio suę generationis est q̃ flebotomet vena cefalica & apponant ventosę sup crura. Postea vero laxet natura deinde supponat ei q̃ repercutiat humorẽ sicut memithã & acaciã & bolũ armenũ dissolutos cũ succo solatri aut succo plãtaginis & similiũ. Si vero diu ꝑmanserit et augmentatũ fuerit, abluat a ꝑdicto emplastro & vngat cũ ceroto facto cũ oleo de surag, aut oleo camomillę donec maturentur & recedant minuta apostemata quę dicunt alhacharisa, q̃ postea abluat cũ aqua & aceto, deinde apponat sup illud vngentũ aluadi quousq̃ sanet.

De inflatione palpebrarũ. Cap. XVIII.

Palpebrarũ iflatio fit varijs modis

Inflatio palp. aut erit naturalis a pricipio gñationis aut accidentalis, accidentalis aũt duplex est, qa aut est intrinseca aut extrinseca. Intrinseca est. iiij. modis sicut determinauimus in egritudinibus tunicę q̃ dicitur almachęama.

Almachęama Alcadris Alsada balberi Alcarina Absanda

Extrinseca vero est aut ex aliquo animali venenoso ambulãte sup eis sicut aranea, vel ex punctura acus vel vespę et similiũ vel ex herbis calidis sicut herba q̃ dicitur alcadris & alsadabalberi. i. ruta siluestris & alcarina & absanda & similia. Et eius curatio est sicut curatio egritudinum faciei equaliter. i. perfecte cum adiutorio dei.

De apostematibus q̄ dicūt alchuful. Ca. XIX

Alcuchul. Sig. hu. sig. sicci.

HAec apostemata que dicunt alchuful sunt, aut sicca aut humida. Signa eoꝝ humiditatis sunt eoꝝ rubedo dolor & humiditas. Signa siccitatis eoꝝ est qa similant colori corpis absq; rubedine dolore & humiditate.

Cura primi gnīs

Curatio primi generis est cū flebotomia cefalice & postea supponant eis citroli triti aut sal, qm̄ delebunt, sin aūt ligentur cum capillo & pmittant donec per se cadant. Sin aūt cū ferro incidant & superponatur eis post hoc

Cura sic.

medicina acuta & igne cauterizent. Curatio siccorum est iuxta id ꝙ suo loco determinabit. Nigredo aūt in illis accidēs curat curatione egritudinū faciei cum auxilio dei.

De morbis extremitatū oculoꝝ. Ca. XX.

Almachi Algarab Algada

DE egritudinibus extremitatū oculoꝝ que dicūt almachi sunt aūt tres. s. fluxus lacrimaꝝ algarab ꝙ est apostema ꝙ dicit alnaczor & algada.

De fluxu lachrimaꝝ. Cap. XXI.

Flux⁹ lachrimarū ab extremitatib⁹ fit duob⁹ modis

FLuxus lachrimaꝝ ab extremitatibus fit duobus modis. Aut eñ ex humoris fluxu ad extremitates de medio cranei, aut ex humoris fluxu extra craneū. Quādo aūt est ab extra fit tribus modis, qa aut accidit post incisionē egritudinis vngule, aut ex acuta medicina olim oculo aposita virtute cuius ablata est caro existēs in capite foraminis extremitatis vel

Sig. flux. ab interi. cranei

ex apostemate gnato in loco. Signa fluxus interioꝝ cranei sunt cōtinuatio qa ex appositione medicinaꝝ non pcipit iuuamentū nec sanatur.

sig. flux⁹ ab exteriori cranei

Signa fluxus ab exterioribus cranei sunt plenitudo venarū frontis & qn̄ supponunt supcilis & tpibus emplastra stiptica restringunt lacrimas & supabūdāt apud supabundationē humidoꝝ ciboꝝ & deficiūt apud siccitatē corporis.

sig. ex incisione vngule

Signū ex incisione vngule est ꝙ infirmus refert & ad oculū patet.

sig. ex medici. acu.

Signū ex causa medicinæ acute est ꝙ ingrat ab ifirmo.

sig. ex apostema. acuto

Signū ex causa medicine acuti apostematis est ꝙ ad sensum patet.

Cura flu. ex venis sub cran.

Curatio fluxus pueniētis ex venis quæ sunt sub craneo licet non possit curari, purget tñ caput cū yera & administrent emplastra exsiccatiua sup caput frequenter & collirizet cū hoc cool. ℞. tutie. ʒ. x. mirabolanoꝝ citrinoꝝ ʒ. iij. coralloꝝ. ʒ. ij. aloes pipis an̄. ʒ. ij. &. ʃ. & aggregent cū aqua feniculi & ruthe & optimo vino terat totū & collirizet cū eo. Quādo vero puenit ab extra craneo sumat aliq̄d laxatiuum purgatiuū capitis & exsiccetur corpus & caput, & abluat caput frequēter cū aloe & administrent emplastra scripta in suo loco & collirizet cū alchool predicto. Et si hoc non sufficit fiat cauteriū sup timpibus & in posterioribus auriū. Et si hoc non sufficit flebotoment vene sicut determinant in opatiōe manus.

Cura ex incisione vngule Alderer Altzfar

Curatio vero eius cū fuerit a causa incisiōis vngulæ est cū collirio thurino vel cū puluere citrino qui dicit alderor alczfar.

Cura ex medicina acuta

Quando aūt prouenit ex medicinis acutis curet cū sief memith gumi & croco & similibus.

Cura ex viridi apate

Quando vero puenit ex viridi apostemate curetur cum hijs que suo loco determinantur.

De apostemate quod dicitur aluaczor Cap. XXII.

Algarab seu aluatzor gnatio

APostema quod dicit algarab aut aluaczor generatur in maiori extremitate oculi & cum fuerit maturꝝ fluit de eo liquor albumini oui similis & qn̄ antiquat efficit aluaczor, & possibile est quod erumpat extra & ꝙ erūpat intus & exit humor putrid⁹ de medio oculi & possibile est qn̄q; erumpi ad nasum & fluit de naso. Signū huius est, quia totum patet ad sensum.

Cura

Curatio eius in principio sue apparitionis est quod maturat & appiat cum ferro quousq; egrediat de eo liquor, deinde apponat sup ipm aliq̄d collirioꝝ exsiccatiuoꝝ & stipticoꝝ donec appareat os & postea supponat ei vngentū aluath quousq; sanet. Si vero egritudo inueterata est & sanies fluit per narcs possibile est non curari. Sed curatio est cauterizare locū vt dicit in opatione manus.

Sequitur de algada. Cap. XXIII.

Algada

ALgada est additio tunice q̄ vocat allahama que est intra extremitatē quantitatē naturalē transgrediens.

Signū

Et signū ipsius est quia patet ad sensum.

Cura

Et curatio eius ꝙ instillet oculo de colirijs sicut sief de ziniar & cū reliqs medicinis cū qbus curat vngula & sobel cum generibus. s. collirioꝝ determinatorum in suo loco.

De ægritudinibus tunice coniunctiue. Cap. XXIIII.

DE ægritudinibus tunice coniunctiuæ quæ dicit almalcahama & est album oculi & sūt. x. s. alrauid alsebel alcatra alcarpa aluachca lacrime pruritus inflatio durities & apostema ꝙ dicit aldubayla & ea que incidunt in oculū ab extra sicut pallea vel lapillus & similia.

De apostemate quod dicitur alrauid. Cap. XXV.

Alraud

HOc apostema appellauerunt antiqui flegmon vel apostema calidū & generatur in albo oculi ꝙ dicit mulchaui dicit raud & sunt due species intrinseca vel extrinseca. Intrinseca fit qnq; de causis aut ex sanguine aut ex colera ru. aut ex flegmate, aut ex

melancolia, aut ex ventositate, & possibile est
esse illud q gñat ex humoribus frigidis, vel ex
causa plenitudinis totius corpis. Cuius vero
causa est extrinseca, est aut ex calore solis aut ex
puluere aut fumo aut medicina calida applica
Sig. san. ta oculo & similibus. Signa ex causa sanguinis
sunt rubedo oculi & faciei & inflatio venarũ
oculi grossities palpebre multitudo lacrimarꝫ
extensio & grauitas corpis cũ pigritia & perce
ptione sonitus in auribus dolor capitis & gra
uedo ipsius & plenitudo venarꝫ totius corpis,
& qñ adequanť cũ hijs etas cõplexio & temp⁹
Sig. co. rube erũt signa fortiora. Signa cause colere ru. sunt
fortis dolor cũ intensa rubedine oculi & faciei,
& qa sentit oculũ q̃si esset plenũ arena & sen
tit quasi puncturã cũ acuitate lacrimarꝫ & il
alramach lud idẽ sentit in facie & paucitas exitus liquoris
q dicit alramach & qa sentit delectationẽ in re
bus frigidis & humidis, & si adequanť ad hoc
etas cõplexio & tẽpus erunt signa magis potẽ
sig. fleg. tia. Signa cause flegmatis sunt remissio rubedi
nis oculi & faciei multa inflatio & multus flux
us liquoris & multitudo lacrimarꝫ absq3 acu
mine & qa sentit patiens grauitatẽ sine calore
& sine forti dolore & molestia sicut accidunt
sig. cole. nigre in colera ru. & sanguine. Signa colere nig. sunt
pauca rubedo oculi & paucitas lacrimarꝫ & li
quoris & paucitas tumoris & qñ conueniunt
cũ hoc siccitas corpis cõplexio & tẽpus erunt
sig. vẽto. hec signa magis potentia. Signa cause ventosi
tatis fortis extensio oculorꝫ et magnus tumor
cũ magna rubedine & leuitate capitis & sonitu
aurium. Signa vero specierꝫ hui⁹ egritudinis qñ
sig. ex ca. plenitu. sunt ex causa plenitudinis capitis sunt quia oĩa
p̃dicta accidentia leuia & dolor leuis & qa sen
tit grauedinẽ in capite solo. In reliqua vero par
sig. cause intrĩsece te corpis non apparet plenitudo manifesta. Si
gna cause intrinsece sunt ex hijs que infirmus
refert, & qa pmanet egritudo q3 diu pmanet
causa & cessat eo cessante. Curatio alrauid ex
Cura alrauid ex sanguine causa sanguinis in principio est q flebotomeť
cefalica si non est aliud prohibens a virtute &
ceteris alijs de manu. s. opposita parti egritudi
nis. Et si egritudo cõfirmata est ,ppter flebotho
miam flebotomeť vena cefalica alterius man⁹
& extrahať de sanguine quousq3 deueniat ad
sincopizationẽ. Postea laxeť natura cũ decocti
one mirabolanorꝫ & viol. & prunorꝫ & ab
stineat a vino & carnibus & plenitudine cibi et
sit eius cibus q infrigidat & dormiat in domo
obscura & nõ multũ loquať nec apponat solli
citudinẽ in aliquo nec ,puoceť ad iram, nec acce
dat ad mulierẽ nec de loco ad locũ transferatur
& sit eius accubitus sup suo collo & alto plu
matio & alta capitali & non diu pmaneat inclinatus capite in hora sue oratiõis & teneat sem
per eius pedes & crura ligata vt deponať hũor
ad inferiora. Et qñ hec oĩa que diximus quæ
patienter tulerit non indigebit alia via curatio
nis & sanabiť de sui infirmitate vsq3 ad tres di
es. Si vero egritudo ,pducit instilleť oculo qd
habet coadunare modica coadunatione & pro
hibeat attractionẽ humorꝫ ad oculũ sicut est
aqua ros. vel succus plantaginis aut aqua tẽpe
rata cũ modico aceto & hoc fiat omni hora vt
non attrahanť ad oculũ multi humores. Si ꝟo
hũores q attrahunť ad eũ fuerint multi, & il
lud q adheret extremitatibus erit multũ dissol
uať modicũ mellis vel zuccari in aqua dulci &
instilleť oculo. Et si humor est calidus & dolor
fortis instilleť oculo albumen oui cõquassatũ
bene cũ lacte asine vel mulierũ, aut modicũ cro
ci & hoc fiat p totã illã diẽ, & regať regimine
vltime tenuitatis vt non aggraueť egritudo &
dolor vigoreť. Si vero dolor p hoc non cessa
uerit, accipiať albumen oui & modicũ de pane
infuso in vino & distempeť totũ cũ aqua deco
ctionis papaueris, aut eius corticum & oculos
cũ eo emplastreť & abluať oculus cũ hac infra
scripta ablutione q̃ valet oĩbus modis egritudi
nis & sedat dolorẽ & repcutit humores descẽ
dentes & attractos ad oculũ, & valet ad tumo
rem oculorꝫ & vehementẽ dolorẽ ipsorꝫ &
ad priuationẽ somni & administrať post pur
gationẽ. ℞. croci memithe aloes gumi arabici — Aspigod alraczacz
acacie aspigod alraczacz ptes equales distem
perenť oĩa cũ aqua decoctionis papaueris vel
succo plantaginis & abluať cum eo oculus ex
omni pte & oĩa timpora & loca egritudinis ra
mad & est expta. Si vero egritudo post omnia
hec pmanserit flebotomenť vene existẽtes post
aures, & si fuerit sedatus dolor et accidẽtia fue
rint alleuiata instilleť oculo coliriũ ros. & medi — anzarut
camẽ q dicit sief citrinũ & anzarut cũ lacte a
sine & similia, & ingrediať balneũ apud finẽ e — Cura ex co. rubea
gritudinis. Quãdo aũt ,puenit ex colera ru. la
xetur natura in principio si non fuerit aliqd ,p
hibens cũ aqua casei & scamonea cũ aqua fru
ctuũ q̃ euacuare habet colerã ru. & hoc fiat se
pe & instilleť oculo de lacte mulierꝫ. Et si do
lor post hoc vigorabiť studeať fricare eius crũ
ra & pedes forti fricatiõe, & instilleť oculo al
bumen oui vel musilago psilij, aut muscilago
seminũ citoniorꝫ conquassata oĩa hmõi forti
ter cũ lacte mulieris. Et si cũ hijs dolor non alle
uiať apponať in eo coliriũ camphorinũ vel o
piatũ & coliriũ humidũ & albũ & similia. Et
emplastreť oculus cũ emplastro predicto & re
gať cũ hijs que dicta sunt in eo q fit ex sangui
ne. s. cibo & potu & vniuersis alijs. Et si seda

tus est dolor & accidentia alleuiata sunt ingrediatur tunc balneū temperatū & dieta eius sit in
Cura ex cole.nig. frigidatiua & humectatiua quousq; saneī. Qñ
aūt fit ex colera nigra laxeī natura in principio cū decoctione epithimi, aut cū pillulis stomaticis, aut decoctione polipodij & ingrediaī balneum & inclinet faciē sup vaporē aque calidæ, & bibat vinū bonū albū & subtile et instilletur oculo mussilago fenugreci & seminis lini & qñ sedaī egritudo administreī in oculo aliqđ colirioꝝ sicut coliriū rof. cū lacte mulieꝝ, aut
Cura ex ventositate. cū mussilagine fenugreci. Quando aūt fuerit ex causa ventositatis cōsidereī primo de plenitudine & fiat euacuatio illius generis. Postea instillet oculo de lacte mulieris in quo infusum sit semen fœniculi & supponaī oculo petiæ panni infuse in aqua decoctionis aneti camomille & seminis fœniculi, & si hoc non sufficit apponaī in eo coliriū qđ dicit sief spicinū vel aliquod alioꝝ colirioꝝ & generū alcohoc conferentiū ad hoc. Quando aūt fuerit ex capite
Cura ex solo cap. solo vel fumo est considerandū, si egritudo est fortis vel si manifestata fuerit tibi aliqua species plenitudinis tunc fiat eius euacuatio videlicet si fuerit plenitudo sanguinis cū flebotomia si colere cū hijs que ipsam euacuant & postea instilleī oculo qđ supius diximus in passionib⁹ calidis, postea vero ingrediaī balneū & sanabi-
Cura tumoris oculi tur. Curatio tumoris oculi ex aliqua calida medicina illic applicata est qđ multū educaī de sanguine si supabundat vel laxeī colera rubea. Si dñaī vel alius humor. Postea vero emplastreī oculus de foris cū vitello oui assati & lacte mulieris & oleo rof. bono & hoc fiat pluries & si possibile est inuenire viā apiendi oculū colirizetur cū albumine oui crudi pluries donec sedaī inflatio & si inueniī in eo vel apostema cureī cū hijs que suo loco dicunī cū auxilio dei.

Sectio scđa partitur in .x. capitula: De sebel sequitur. Cap.I.

Sebel due sunt spēs. Vene rubee q̄ dicunī sebel sunt venæ p totū oculū contexte, & huius egritudinis due sunt species, vna est quæ generaī inter palpebra ex venis que sunt in craneo, altera vero est q̄ gñaī in venis q̄ apparent sup craneū & est duobus modis, qa aut egritudo erit noua & sterilis, aut antiqua & grossa.
Sig. prīe speciei Signū prime speciei est rubedo venaꝝ apparētium in tunica cornea cū rosiōe & cōtinua sternutatione cū multitudine lacrimaꝝ & casu pi-
Sig. scđe speciei loꝝ palpebraꝝ & dolore intra oculū. Signū vero scđe que gñaī in venis appentib⁹ est albedo venaꝝ & rubedo faciei & dolor continuus venaꝝ & intensus calor in lateribus &

timporibus. Signū noue est qa non impediī visus multo impedimento & apto oculo appent fig. noue
vene rubee q̄ dicunī sebel sup pupillā oculi ad modū tele aranee cū puulis venis. Signū antique est qa vene appent grosse et impediī visus fig. antiq
maiori impedimento q̄ prime. Curatio prime Cura prīe
& maxime qñ vene sunt rubee que sunt super verticē est cū collirio citrino & colirio rubeo, & eo qđ diciī basilicon & omni puluere acuto & corrosiuo. Modus alcohol conferentis ventositati sebel exptum, accipianī cortices ouoꝝ gallinaꝝ in hora ortus eaꝝ infundanī in aceto fortissimo decē diebus cōtinuis deinde exsiccentur & teranī & oculo administreī, & si cū hoc non sanaī fiat flebotomia & laxeī natura & si non sufficit incidanī vene timpoꝝ, aut venæ que sunt post aures & superponanī fronti pe tie panni intincte rebus exsiccatiuis in quibus accidit acacia & simi ia. Curatio aūt antiquæ & maxime qñ vene sunt rubee que sunt de venis existētibus sub craneo in sui principio est qđ Cura antique
flebotomeī vena basilica semel. Postea vero administrenī gña alcohol acuta. Deinde laxeī natura cū hijs que deponunt humorē abundātem si virtus infirmi fuerit potēs, & abstineat a carnibus vino & muliere. Etsint eius cibi declinantes ad acetositatē & stipticitatē sicut est ferculū qđ diciī alsichbag & oleū cū aceto & s̄ia. alsachbag
Et si cū hoc nō curanī flebotomenī vene frontis, aut vene extremitatū oculi & hoc fiat pluries eum regimine precedenti, & si cū hoc non sanaī non potest euadere absq; incisione cum ferro vt determinaī in opere manuum.

De vngula. Cap.II.

Almalthana Vngula est additio in tunica cōiunctiua q̄ diciī almalthana q̄ est albū oculi & gñaī in maiori extremitate & p
Vngulæ due sunt species ducit ad nigrū oculi & possibile est ipsam coo perire visum & eius due sunt species, qa aut fit in neruo aut in carne. Signū neruose est albedo fig. vngu le neruose
sui coloris & eius planities. Signū carnose est rubedo eius, & rursus fit duobus modis quia fig. carnose
aut est subtilis & recens, aut grossa & antiqua Curatio subtilis est cū flebotomia vene cefalice & purgatione capitis cū potu laxatiui qđ dicū castag Gal. Postea vero cureī cū colirio qđ Cura subtilis
diciī sief alcabar. Curatio neruose est p incisionem cū ferro vt describiī in arte manuali. Cura neruose

De alcarpa. Cap.III.

Alcarpa est sanguis acutus in albo oculi qui duabus ex causis fit intrinseca et extrinseca. Intrinseca est ex sanguine calido descendente ad albū oculi. Extrinseca est ex pcussione ex qua incisus vel fisus est neruus Alcarpa duas ob cās fit
Signū cause intrinsece est qa prima tunica que fig. cause intrinsece

TRACTATVS TERTIVS QVI EST de egritudinibus aurium continet in se decem capitula. De enumeratione egritudinum aurium. Cap. I.

Alcaras Alcanium

Egritudines aurium sunt grauitas auditus que dicitur alcaras & eius cause dolor tinnitus qui dicitur alcanium exitus sanguinis exitus saniei & cause ipsorum apostemata, & species ipsorum concussio & fractura lapilli & grana sicca & aqua aures ingredientes, vulnus p acum vel lignum animalia reptilia que ab extra intrant vermes ibi generati. Et alia nocumenta ex malis medicinis sunt sicut ex odore. i. vapore sulphuris arsenici qui aures offendunt.

De grauitate auditus. Cap. II.

Auditus grauitas et eius modi

Grauitas auditus que dicitur alcaras est qp non audit subtilem vocem sed audit fortem & cum diu perseuerauerit prouenit in surditatem q est incurabilis q sit a natura vt a principio sue generationis & dicitur naturalis sit autem talis grauitas aut naturalis vt diximus aut accidentalis. Accidentalis autem fit duabus de causis intrinseca & extrinseca. Intrinseca est ex sex causis. Aut enim ex malicia coplexionis in auditus instrumentis dominante aut opilatione ex aliquo apostemate generato in quoto pariner tiorum cerebri in quo consistit auditus, aut causatur vel resultat post processum calidi apostematis birsen aut ex carne addita & generata in aurium ventriculis propter percussionem aut vulnus quam natura expellit & oppilat auditum, aut ex sorditie in ipsis congregata & oppilante aut ex sanguine ab auribus exeunte. Quod vero fit a malicia coplexionis instrumentorum auditus fit ex eo quod eleuatur de stomaco & erit humor ille calidus aut frigidus aut grossa ventositas. Quae vero fit a causa oppilationis neruorum & apostematum fit causa vltime siccitatis ipsis neruis contingentibus propter quam detinetur transitus spiritus aut ex humore viscoso. Que vero fit ex apostemate neruorum aut ex additione carnis in ventriculis aurium erit duabus de causis, quia aut erit apostema calidum aut frigidum. Extrinseca est multiplex quia aut accidit auribus vehemens frigus aut vehemens ventus, aut fortis siccitas, vel ex eis quae ingrediuntur in eam tempore balnei aut ex natatu in aqua, aut ex reptilibus vel lapillis vel granis eas ingredientibus aut punctione a-

alsamach

cus vel ligni faciente collectionem in loco qui dicitur alsamach vnde corrumpitur complexio sua aut ex pcussione vel incisione facta in neruo in quo est sensus auditus, aut ex vulnere vel casu cerebro adueniente vnde corrumpitur auditus aut ex mala medicina calida vel frigida potentia incidente in aurem sicut est argentum viuum opium & similia, aut ex cortice arundinis vel eius semine que sua proprietate aures offendunt, aut ex vaporibus rerum sublimatarum sicut argenti viui & sulphuris arsenici & similium que coplexionem aurium corrumpunt, aut ex forti sonitu tonitrui vel ex strepitu magne ruine aut forti voce subitanee. Signum surditatis naturalis vel accidentalis perfecte est qp non audit patiens fortem necque debilem & quando inueteratur nunq sanatur. Signum ex humore calido in organis auditus dominante vel ad aures ex stomaco eleuato est ex eo qp alleuiatur passio in hora saturitatis & agrauatur in hora famis & quia accidit post calidam egritudinem vel ei qui vsus est calidis cibariis & medicinis. Signum ex humore frigido est ex eo qp aggrauatur passio in hora saturitatis & in hora famis & quia accidit post frigidam egritudinem & post humorem crudum aut cibos grossos & frigidos & quando concordant ad haec predicte conditiones erit illud fortius. Signum ex ventositate grossa est ex eo qp sentit leuitatem vel vacuitatem capitis cum sonitu & extensione & quia accidit post humorem crudum & multum potum vini & vsum ciborum generantium ventositates & fumos ascendentes ad cerebrum sicut fabarum lentium alleorum separum, & quia incitatur apud cibi repletionem. Differentia que est inter illam quae fit in neruo in quo consistit sensus auditus & illam que fit in aure est quoniam si non videtur in ea apostema vel vulnus vel pustula vel mala oppilatio egritudo est in neruo & accidit hiis obliuio & quasi permixtio rationis & eius sermo est difficultas audibilis. Quum vero egritudo est ex apostemate nerui accidit patienti fortis rigor q dicitur alcassarira febris et molestia. Quando vero fuerit oppilatio nerui ex siccitate erit grauitas auditus apud horam famis & horam saturitatis equalis & non potest curari. Quando vero fuerit ex abundantia humiditatis possibile est ipsam alleuiari in aliquibus temporibus vt in tempore euacuationis pa rum sed redit postmodum & haec non potest sanari. Signum ex apostemate est quia paulatim alleuiatur in processu multi temporis, & si perman serit in suo statu nunq sanabitur. Signum eius a carne & molestia sunt in parte frontis in qua est apostema, sed si apostema est frigidum sentiet grauitatem & dolorem modicum. Signum ex sorditie in foramine auris existente est qm si stabit aduersus solem apparebit sorditiees

Sig. surditatis naturalis vel accidentalis p[er]fecte

Sig. ex ca. humore

Sig. ex fri.

Sig. ex ventositate grossa

Differentia surditatis proueniens ex neruo & illa q fit in aure

Alcassarira febris & molestia

Sig. ex apate

Sig. ex carne

Sig. ex sordicie

Sig. ex sanguine & poterit auferri. Signum ex sanguine defluente ad aurem & eam oppilante est quia patet ad oculum quando impletur. *Sig. ex vētosita. frigidi. aut sicci-tate* Signum ex ventositate aut frigiditate aut siccitate auri ab extra contingente est quoniā accidit post viaticū itineris & post morā cōtracta in locis fortis frigoris & caloris & ventoꝝ fortiū. *Sig. ex aurē igre dientibus* Signum ex hijs que ingrediunt aurem vt aduenit post ingressum balnei & natatū in aqua & quia sentit aquam ascendentē & descendentē. *Sig. ex reptibilib⁹ ingrediētibus* Signum eius ex reptibilibus ibi ingredientibus est, quia sentit motum illoꝝ animaliū quandoq; & quādoq; quiescit & sentit strepitū & molestiā & grauitatē & aliquando sedatur. *Sig. ex lapillis* Signum ex lapillis vel alterius rei extraneę aurem ingredientis est ex eo quod patiens recitat. *Sig. ex p. cussione* Signum ex percussione & concussione nerui vel cerebri est ex hijs quę patiens recitat & ad sensum videtur & hoc genus non suscipit curationem & maxime quando inueterata est & egritudo perfecta fuerit in neruo. *Sig. ex aliqua mala specie* Signū ex aliqua mala specie aurem ingrediente est ex eo quod patiens refert & si signa caliditatis sentiunt & dolor est ex calida specie & econuerso. *Sig. ex fumis arsenici & alioꝝ* Signū ex fumis arsenici sulphuris & argenti viui & simi lium est quia facies infirmi fit crocea & augmētatur grauitas auditus in processu dierum & possibile est hoc fieri post multos annos sicut vidimus. *Sig. ex sonis forti bus* Signum eius ex sonis fortibus sicut tonitruis & similibus est quoniam accidit subito post ipsos. *Cura sur ditatis ex hu. cali.* Curatio eius ex humore calido si naturalis est vel inueterata non suscipit curationem vt diximus. Quę autem fit cum humore calido curatur cum flebotomia cefalicę & cum laxatione naturę ab humoribus, & cū aliquo laxatiuo almachuac quę propria ad hoc postea abluatur caput cum aqua decoctionis viol. camomillę maluę seminis lini & similium & indinet aures super vaporem ipsoꝝ in quibus apponatur de oleis sicut de oleo viol. aut ro. & similibus & instilletur auribus de oleo ro. & aceto equaliter mixtis & coctis vsq; ad aceti consumptionem, & tunc instilletur auribus de ipso dum est calidum & confert ei balneum per viam humectationis. *Cura ex hu. frigi.* Curatio autem eius quę fit ex humore frigido est quod laxetur cum pillulis cochijs conferentibus ad hoc & faciat gargarismū cum hijs quę attrahunt flegma & administretur sternutatorium cum calidis medicinis sicut iam diximus, & regatur exsiccatiuo regimine labore.s. & exercitio & longa itineratione & ingrediatur balneum ieiu no stomacho & diu sudet in ipso & caueat ab omnibus quorum fumus eleuatur ad cerebrū vt cepis allijs & multa inebrietate vini & aliorum inebriantium, & abluat caput cum aqua decoctionis predictarum herbarum & empla strentur aures cum camomilla aneto melliloto coctis in aqua, & indinet aures super vapores ipsoꝝ & instilletur auribus de oleo sambucio bono aromatizato cum musco vel aliquo aliorum oleorum calidoꝝ & ante hoc laxetur na tura & sanabitur. *Cura ex grossis vētosita. tibus* Curatio vero eius quę fit ex grossis ventositatibus est cum euacuatione corporis cum hijs quę iam dicta sunt & instilletur auribus oleum de ruta aut oleum aneti aut oleum castor. & subtilietur dbus infirmi & abstineat a vino. *Cura ex neruoꝝ oppilatio ne* Quę vero fit ex oppilatione neruorum quę non sanatur est considerandū si facta est a siccitate & tunc fiat regimen hui⁹ in cibo & medicina & linitione & ingressu balnei & effusione oleoꝝ humidoꝝ super caput frequenter sicut olei sisamini & olei amigd. & lilij & similiū. *Cura ex oppilatiō ne ꝓpter humidi.* Quę vo fit ex oppilatiōe ꝓpter humiditatem curet cū hijs quę contraria sunt predictis ex siccitate. Quę vero fit ꝓpter apostema calidum cerebri curetur laxatione cum pillulis & yeris, si predictę conditiones conseniunt & instilletur auribus oleum amigd. & alsirag & emplastretur caput cum camomill. & violis decoctis & similib⁹. *Cura ex apate ca. cerebri* *Cura ex cā frigore vel vēto extrīseco* Quę vero fit ex causa frigoris vel fortis venti aurem ab extra percutiente curatur per effusionē oleorum calidorum super caput & introitum balnei & emplastratione capitis cum hijs quę ipsum calefaciunt. *Cura ex siccitate aeris aut malignis vapori bus* Quę vero fit a siccitate aeris extra vel a vaporibus arsenici vel sulphuris & aliarum calidarum specierū curatur cum instillatione auri de oleo sirag tepido quandoq; de oleo viol. aut oleo amigdal. dul. Et nos quidem iam scripsimus de euaporationibus & medicinis in suo loco de curatione auris quod sufficiens est cū adiutorio dei.

De dolore auris. Cap. III.

Doloris auris cau sę multi plices Dolor auris fit a causa intrinseca aut extrinseca. Intrinseca est duplex, quia vel erit ex neruo veniēte ad aurem vel ex causa ipsius cerebri & fit sex de causis. Aut enim ex plenitudine multitudinis sanguinis aut ex humore calido, aut ex humore frigido, aut ex ventositate grossa, aut ex pustula vel collectione in aure generata, aut ex defluxu sanguinis ad aurem qui a natura expellitur preter cōcussionem & percussionem vnde oppilantur transitus auditus & resultat dolor, aut sicut cōtingit adolescentibus in ortu dentium. *differēcia doloris auris ex neruo a dolore ex cereb.* Differentia vero inter illum qui est ex dolore nerui & illū qui est ex dolore cerebri est, qm̄ quando

caufatur ex dolore cerebri dolebit ei facies vel
quoddã membroꝝ. Quando vero cauſatur
ex dolore nerui fit dolor in ipſa aure. Cauſa
vero extrinſeca fit decem modis, quia aut fit ex
nimio calore, aut ex cõplexione frigida oppi-
lante aurẽ, aut ex aqua calida in balneo, aut ex
aqua frigida dum natat in ipſa, aut ex aliquib⁹
reptilibus ipſam aurẽ ingredientibus, aut ex ali
qua re alia ſicut capillo & granis & ſeminibus
aut ex punctione acus vel ligni facientiũ vuln⁹
in loco qui dicit̃ alſomach, aut ex ingreſſu ſpe-
cierum calidarũ ledentiũ ſicut euforbij condiſi
& baccarũ lauri & ſimiliũ, aut ex percuſſione
Sig. ex ſanguine vel concuſſione auri contingente. Signum ple-
nitudinis ſanguinis eſt rubedo faciei grauitas
capitis & frontis cum inclinat ſe & vehementia
percuſſionis & ſi concordant ad hoc ętas com
plexio & tempus erit tunc fortius. Signũ hu-
Sig. hu. calidi moris calidi eſt fortis calor & inflãmatio auris
& delectatio infirmi in frigore aeris & quan-
do concordant ad hoc ætas cõplexio & temp⁹
Sig. groſſę vẽtoſi. erit illud fortius. Signum groſſę ventoſitatis
eſt attractio vel extenſio & ſonitus multus in
ſig. puſtulę vel apoſtematis aure cum leuitate capitis. Signũ puſtulę vel a-
poſtematis ꝙ dicitur aldemal eſt fortis dolor
Aldemal qui dicitur almelac, & eſt fortiſſimus omnium
Almelac dolorũ auris & magis periculoſus cum dolo-
ſig. oppilatiõis ex ſanguine in aure re totius frontis & capitis & febris. Signa op-
pilationis ex ſanguine congregato in aure ſunt
grauitas auditus & leuitas doloris & ꝙ ſtatu-
as infirmũ ad ſolem quouſqꝫ cadat in eum vi-
ſig. ex ortu dẽtiũ ſus oculi. Signa cauſę ortus dentium in pueris
ſunt ex eo ꝙ eoꝝ ortus manifeſtatur & ꝗ ſu
ſig. frigoris vel vaporis peruenit eis fluxus ventris. Signa vero frigo-
ris vel caloris & vapoꝝ offendentiũ aurem ab
extra ſunt ex eis quę infirmus refert, & quia
ſ.g ingreſſus aq̃ calidę poſt itinerationẽ accidit. Signa ex aqua calida
ingrediente aurem eſt quia ingreſſus fuit balne
um & quia ſentit aquã. Signum ex aqua frigi
ſig. ingreſſus aq̃ frigidę da eſt quia natauit in ipſa & ſentit aquam cum
mouetur caput. Signũ animaliũ ingredientiũ
ſig. aĩaliũ ingrediẽtium aurem eſt quia quandoqꝫ mouentur & quan-
doqꝫ non & eſt cum ſonitu & dolore cum mo
uetur illud animal. Signũ ex cauſa eius quæ in
ſig. ex lapillo vel aliqua alia re extranea grediuntur aurem vt lapilli, aut alicuius alteri-
us rei extraneę eſt ex eo quod ad ſenſum & o-
culum apparet ex hijs quę recitat infirmus. Si-
ſi. calidę vel frigi. medicinę gnum cauſę alicuius calidę vel frigidę medici-
næ eſt ex eo ꝙ infirmus refert ſe ſentire calorẽ
vel frigus & ſentit frigus cum grauitate mot⁹
nec ſentit dolorẽ. Signum ex percuſſiõe vel cõ
ſig. ex ꝑcuſſione cuſſione eſt ex eo q̃d oculate apparet & ſenſu
capitur. Curatio eius quando fuerit ex cauſa
Cura ex ſanguine ſanguinis eſt ꝙ flebotometur vena cefalica &
reſtringatur eius dieta & maxime a carnibus

& penitus abſtineat a vino & inſtilletur auri o
leum & laxetur corpus cum aqua fructuum.
Quando vero fit ex humore calido, laxetur Cura ex hu. cali.
corpus cum hijs quę laxant coleram rub. ſicut
ſunt laxatiua quę dicuntur almatbuac & alba-
chag & inſtilletur auri albumen ouoꝝ ſubtile
cum lacte mulieris & pinguedine gallinę, & ex
hijs quę conferunt dolori auris forti eſt ꝙ in
ſtilletur in ipſa de ſanguine columbaꝝ calido
cum iugulantur. Quando vero fit ex humore Curę ex hu. fri.
frigido laxetur corpus cum pillulis cochijs &
yera & ſubtilietur dieta & inſtilletur auri oleũ
de coſto aut oleum ſpicę & de alijs oleis conſi-
milibus & emplaſtretur auris cum furfure ca-
lido. Quando aũt fit ex ventoſitate groſſa fiat Cura ex groſſa vẽtoſitate
primo euacuatio & mundificet̃ caput & inſtil-
letur auri oleum de ruta aut oleum de caſtore.
& eufor. & emplaſtretur auris cum mentaſtro
aneto & camomilla coctis & calidis. Curatio Cura ex ortu dentiũ i pueris
vero eius in pueris eſt quod vngant̃ dentes eo-
rum cum butiro eorum ortus acceleretur & in
ſtilletur auri de pinguedine gallinę & lacte mu
lieris & ſanguine columbaꝝ & ſimiliũ. Quan
do vero fit ex frigore vel calore vel vento vt di
ctum eſt infrigidetur calor & calefiat frigus cũ
emplaſtro vel linitione. Quãdo vero fit cũ me
dicina calida vel frigida, curetur quilibet eorũ
cum ſuo contrario vt in pręcedentibus dictum
eſt. Quando vero fuerit ex percuſſione vel cõ-
cuſſione teratur & diſtemperetur olibanũ cũ
lacte mulierum & auri inſtilletur.

De ſonitu & tonitruo aurium ſequitur. Cap. IIII.

SOnitus & tonitru aurium qui dicitur al- Sonit⁹ auriũ ex multis fit cauſis
daui & althauin fit ex cauſa intrinſeca &
extrinſeca, intrinſeca fit octo de cauſis, ꝗa
aut ex groſſa ventoſitate exiſtẽte in capite a ſto
macho aſcendente, aut ex humore groſſo, aut
ex fumo calido exiſtenti in capite & a ſtomaco
& a corpore aſcendente, aut ex debilitate audi-
tus naturaliter vel accidentaliter, aut ex aliqua
ęgritudine antiqua, aut ex ęgritudine acciden-
te ante criſis aduentum ex collectione putridi
humoris vel ſorditiei vel ſanguinis congelati,
aut ex eo quod in tempore ſuę ſanitatis fuerit
in ſtatu claritatis auditus & capitis leuitatis.
Cauſa vero extrinſeca eſt, aut ex plenitudine
multi cibi & humoris groſſi, aut ex inanitione
laxatiui vel flebotomię, aut ex fluxu ſanguinis
vel fame abſtinentia cibi aut ex multo potu vi-
ni aut ex multo vomitu aut ex multo natatu in
aqua vel ſubmerſione in illa aut ex hijs quę au
rem ingrediuntur vel animalibus eam ingredi-

entibus,aut ex flatur fortis venti vel forti calo-
re tangente aurē aut ex ꝑcussione capitis vel cō
cussione capiti accidenti aut ex aliqua medicina
cum qua medicata fuerit auris vel ex vaporibꝰ
sulphuris & argenti viui & arsenici & similiū.
Sig. ex Signum ex causa ventositatis grossę existentis
vētosita. in capite est quia sonitus est continuus cū forti
grossa vigilatione & leuitate capitis & extensione. Et
Sig. ex si fuerit a causa stomachi incitatur quandoqꝫ
hu.frigi. & quandoqꝫ quiescit. Signū vero eius quādo
fuerit ex humore frigido est dolor capitis sine
febre & calore & quia non est cōtinuus & for
tis vigilationis & incitatur apud saturationē
sig.ex fu. & quiescit apud famē. Signū ex fumo calido
calido continuatio doloris & caliditatis & siccitatis
corporis & quia sonitus augmentat̃ ex modi-
co labore & exercitio & coitu & incitat̃ apud
famem & quiescit apud saturitatē, & quando
concordant ad hoc ętas & complexio & tp̄s
sig. ex de erit illud fortius. Signū ex causa debilitatis au-
bilitate ditus qa eius auditus grauat̃, nihil ęgritudinis
auditus in auribus sentiente & quia non tolerant audi
re fortes vociferationes & incitat̃ apud famē,
sig.ex cā & quiescit apud saturitatē. Signū ex causa ęgri
ęgritudis tudinis quia apud crisim eius surgit molestia et
sig ex hu vigilię vehementes & postea recedūt apud cri-
more pu- sis consumationē. Signū ex humore putrido
trido sig. ex cā vel sordicie vel sanguine est quia mundificatur
claritatis auris ab hmōi superfluitatibus & si cessauerit
sensus au sonitus scias causam eius esse humorē si non
ditus altera causa inest. Signū ex causa claritatis sen
sig exple sus auditus est quia augmentat̃ apud vacuita-
nitudine tem & ieiuniū & quando inueteratur nunquā
sig.ex e- suscipit curationē. Signū ex causa plenitudinis
uacuatōe est quia quādo alleuiatur a cibo recedit illud ab
sig.ex mī tivini po eo vel diminuit̃. Signū ex euacuatione est quia
tatione quiescit apud saturitatē & quia restituitur vir
sig.ex mī tus infirmi. Signum ex causa potus multi vini
to vomi. est ex eo ꝙ permanet ꝙꝫ diu sentitur in cerebro
sig.ex cā de potentia vini. Signum ex causa multi vomi-
natatiōis tus est quia recedit post duos vel tres dies. Si-
seu sub- gnum ex causa diuturni natatus & submer-
mersiōis sionis in aqua quia consurgit apud frigus &
sig. ex vē to sedatur apud calorem, & delectatur in rebus
sig. ex in calidis & euitat res frigidas. Signum ex flatu
gressu a- venti & frigore est ex eo ꝙ infirmus refert &
nimalis quia insurgit post itinerationē viǣ. Signum ex
sig.ex ꝑ- causa ingressus alicuius animalis est eius motꝰ
cussione & molestia & agitatio infirmi. Signum ex con
sig.ex me cussione vel percussione est ex eo quod ad ocu
dicina lum videtur & ad sensum patet. Signū ex cau-
sig.ex ma sa medicinę calidę aut frigidę est ex eo quod in
lignis va firmus refert. Signū ex causa vaporis sulphu-
poribus ris est citrinitas faciei, & continuatio sonitus.
Cura ex Curatio eius quando est ex ventositate grossa
vētosita. grossa

est quod instilletur naribus oleū amigd. ama-
rarꝫ aut oleum de castoreo & inclinet auris sup
vaporē aquę decoctionis mentastri ysopi ma
ioranę abrotani & similiū, & laxetur natura cū
pillulis laxatiuis & subtiliet̃ eius dieta & relin
quatur vinū & accipiatur succus porrorꝫ & ꝑ
misceat̃ cū lacte mulieris & instilletur auri, aut
accipitur succus suf. & instillet̃ auri tepidus,
vel instilletur eis baurac bullitū cum aceto vel
instilletur ei oleum cōmune in quo bullierit de
colloquintida, vel instilletur eis ciminū tritum
& distemperatum cum aceto & pinguedine
gallinarum aut anserum, vel instilletur eis suc-
cus cucumerū amarorꝫ tepidis, aut accipiatur
cepe allia & pinguedo anatum equaliter & te-
rantur omnia & depurantur & instilleur de
eo tepido auribꝰ sępe & sanabitur. Curatio ve Cura ex
ro eius qui est ex humore grosso est cum potu hu. gros.
yerę factę cum colloquintida, & ingrediatur
balneum ieiuno stomacho & instilletur auri de
oleis calidis sicut de oleo raphani radicis et oleo
nigellę & similibus. Quando aūt fit ex fumo ca Cura ex
lido curetur cum flebotomia si sanguis & co- fu. calido.
lera rubea dominantur & instilletur auri illud
quod prędiximus in dolore auris. Quando ve Cura ex
ro fuerit ex debilitate auditus instilletur auribꝰ auditꝰ de
modicū aceti in quo bullierit succus absinthij bilitate
& emplastrentur aures cum hoc. s. quod accipi
antur fursuris partes tres ros. partem vnam ab
sinthij partem. s. coquantur omnia & superpo
nantur auribus. Quando vero fuerit ex aliqua Cura ex
ęgritudine pręcedēte mundificetur caput si vir ęgritudie
tus ad hoc consenserit & instilletur auribus de ꝑcedeñ.
hijs quę diximus in debilitate auditus. Quan- Cura ex
do autem fit ex humore crudo cum excessu ple hu. crudo
nitudinis fiat euacuatio cum pillulis Gal. sępe
& cum yeris colloquintidis & intret balneū ie-
iuno stomaco & regatur regimine sicco cibi &
potus. Quando aūt fit ex causa terminationis
ęgritudinis non eget curatione quia per se cura Cura ex
tur. Quando autem accidit ex acuitate sensus crisi ęgri
instilletur auri pondus duorꝫ granorꝫ ordei de tudinis
opio mixto cum oleo ros. aut instillet̃ ei de suc- Cura ex
co iusquiami, & de succo mandragorę. Quan sensus a
do autem fit ex causa euacuationis sit totū stu- cuitate
dium tuū confortare virtutē & rectificare cor Cura ex
pus & instilletur auri oleū amigd. & de sirag, euacuati
aut pinguedo gallinę & anseris & similia. Quā one
do vero fuerit ex causa potus vini ingrediatur Cura ex
balneū & liniatur natura & caueat a vino quo potu vi.
vsqꝫ sanetur. Quando vero fit ex diuturna na- Cura ex
tatione & submersiōe in aqua frigida & est in- natatiōi
ueteratus curet̃ cū euacuatione & hijs quę dixi
mus in causa humoris grossi. Quādo vero fit Cura ex
ex flatu fortis venti frigidi aut calidi calefiat fri forti vē.

cura ex malignis vaporib⁹

gidítas & infrigideť caliditas queadmodū diximus. Quando aūt fit ex vaporibus sulphuris & arsenici ascendentibus ad aurem instilleť auri de pinguedine gallinę & anseris de medullis crurium boum & lacte mulierū. Et fiat emplastrum super caput de furfure mixto cum lacte calefactis & ingrediatur balneū & custodiat caput a reumatibus. Reliqui vero modi curētur cum hijs quę in sequentibus dicemus.

De exitu sanguinis ab aure. Cap. V.

causę exitus sang. ab aure

EXitus sanguinis ab aure fit, aut ex causa intrinseca aut extrinseca. Intrīseca est aut ex diruptione alicuius apostematis, aut ex aliqua superfluitate capitis quam natura expellit absq; dolore sicut accidit de fluxu sanguinis a naribus. Extrinseca vero fit aut ex percussione vel concussione aut ex punctura acus vel ligni faciente vulnus in loco ꝙ dicit alsamac vnde emanat sanguis.

sig. ab expulsione naturę
sig. ex apate
sig. ex percussione aut punctura

Signū ab expulsione naturę quia est sine dolore & sine apostemate in aure. Signū ex apostemate est vehementia doloris auris cum febre & molestia. Signū ex percussione vel pūctura acus est quia patet ad sensum.

Cura ab expulsiōe naturę
alhabic

Curatio eius quando est ab expulsione naturę & congelatus est ibi sanguis ꝙ instilletur auri de succo porri cum modico aceti & instilletur ei acetū in quo bullitū fuerit baurac, hoc enim dissoluit sanguinē cōgelatū & mundificat aurem. Si vero exitus sanguinis superabundauerit flebotometur cefalica eiusdē partis & instilletur auri succus alhabic, aut succus citoniorū vel succus corticū granatorꝝ recentiū, aut instilletur ei acetū in quo bulliant gallę tritę.

Cura ex pcussione aut pūctura
cura ex apate

Quando aūt accidit ex punctura acus vel ligni instilletur eis oleū rosꝫ. aut sanguis columbarꝝ & pinguedo gallinę cū modico opij. Quando vero accidit ex apostemate & vulnere & consimilibus curetur cum hijs quę dicturi sumus cum auxilio dei.

De exitu saniei ab aure sequitur. Ca. VI.

causę exitus saniei ab aure
aluatzor

EXitus saniei ab aure, aut est ex longo tēpore aut ex proximo & quando est longo tempore aut accidit pueris, aut viris. Fit aūt ex apostemate ꝙ dicit aluaczor ꝙ iā maturatū est & apertū & ex eo procedit sanies.

sig. ex lōgo tēpore
sig. ex pximo

Signū ex longo tēpore est quia fit fluxus saniei continuus sine dolore & quia sanies est matura. Signū ex proximo est dolor auris, & qꝛ sanies quandoq; misceť sanguini.

cura sani. antiquę

Curatio saniei antiquę auriū puerorꝝ est quod instilletur ei modicū vini mixtū cū oleo rosꝫ. in quibus dissoluatur parū de aloe, aut accipiať sief menuch & croci equaliter & dissoluanť in aceto & instilletur in auribus dum est calidū.

cura āticq in viris

Quādo aūt fit in auribus virorꝝ ex longo tempore euacuetur corpus cū pillulis cochijs aut yeris dyalogntidis. Postea vero instilleť auribus aqua mellis calida pluries, donec aures mundificenť. vel accipiatur alumen iamenū & puluerizenť totū & triteť cū aceto & agiteť cū eo fortiter donec fiat humidū & intingať in eo liciniū aut lana & exsicceť parū & auri imponať. Aliud fortius ziniar. viij. corticis ęris & almar aā. ʒ. i. succi porri & mellis aā. ℥. i. bulliat succus cū melle donec inspissetur. Deinde teranť species & intincto licinio in ipso melle aspergať sup ipsum de puluere & auri imponať & hoc sępe fiat donec saneť.

anzarut

Vel ℞. anzarut aloes sanguis draconis mumię ziniar olibani aā totū terať & distemperet cū aceto & auri profundať vel intingatur in eo liciniū & auri imponať.

De fluxu aquę turbidę ab aure. Ca. VII.

Aq̄ turbide fluxus ab aure

FLuxus aquę turbidę ab aure sine sanie, aut erit subtilis, aut erit calida & acuta, aut salsa aut frigida & grossa & viscosa.

sig. subti.
sig. frigi.

Signū subtilis est quia exit cū acumine ex meatibus auris & oppilanť. Signum vero frigidę est econuerso.

cura aq̄ subti. ca.

Curatio aquę subtilis & calidę est cū hijs quę euacuant coleram ru. postea distilleť auri acetū in quo bulliant folia mirtę & folia plantaginis aut cortices granatorꝝ aut capita rosꝫ. aut Gallę. Modus medicaminis ad exsiccandū. ℞. succi agrestis siccę & gallarꝝ vstarꝝ aā teranť & auri insufflenť vel intingať liciniūm in aceto & aspergať super illud de puluere & immittať auri ex qua fluit liquor.

cura aq̄ frigidę
Betran

Quando vero aqua est frigida purgeť cum eo caput qđ euacuat flegma postea instilleť auri aqua decoctionis absinthij, vel instilleť ei modicū de betran aut instilleť ei vinū decoctionis corticum granatorꝝ dulciū vel terať baccitura ferri cum vino & auri instilletur.

De apostematibus auris sequiť. Ca. VIII.

Modus gñatiōis apatū in aurib⁹

APostemata aurium gñanť vel in neruis vel in ventriculis vel cartillaginib⁹ aut extra in radicibus ipsarꝫ fiunt aūt aut ex caliditate aut ex frigiditate.

Sig. apatis calidi in neruis
sig. apatis ventriculorum
sig. frigi. apatum

Signa apostematū calidorꝫ gñatorꝫ in neruis dolor fortis & intolerabilis intensus calor fortis febris rubedo faciei & grauitas frontis. Signū apostematum ventriculorꝫ est lentus dolor & lenta febris & modica. Signa vero frigidorꝫ apostematum sunt contraria hijs quę diximus in calidis qꝛ dolor est lentus & febris & calor & maxime qñ ętas & tps & cōplexio sunt frigidæ.

sig. apa. cartilagis aut radicũ auriũ

Cura calidorum

Signum apoſtematis cartillaginis aut radicum auris extra eſt ꝙ ad ſenſum videtur. Curatio calidorum eſt apud eoꝝ principiũ cum flebotomia, ſi nihil erit prohibens deinde cum euacuatione colere rub. & ſi dolor adhuc in ſuo ſtatu perſtiterit flebotomet̃ adhuc vena alterius brachij, ſi virtus eſt firma deinde ſubmergãtur pedes in aquã decoctionis camomille abrotani & aneti & ſimilium ſepe in die & fricẽtur plante pedũ cum ſale & oleo oliuarũ. Poſtea inſtilletur auri pinguedo galline vel anſeris vel vulturis vel pinguedo piſcis fluuialis recentis

alſalbah

qui dicitur alſalbah vel inſtilletur ei ſanguis columbaꝝ calidus in hora vigilationis ipſorũ & inſtilletur ei albumen oui cum lacte mulierum & ſi hoc non valet accipiatur pondus quatuor granoꝝ ordei de opio & diſſoluat̃ cum lacte mulierũ & oleõ amigdal. dul. & inſtilletur auri vſq; ad locũ q̃ dicit̃ alſamach tunc enĩ ceſſabit dolor in momẽto, & ſi dolor ſedatus fuerit & febris alleuiata eſt & ceſſauit paroxiſmus apoſtematis, & emplaſtret̃ auris cũ farina ordei violis & camomilla & melliloto decoctis in aqua & poſitis in petia panni lini & auri ſuperponatur, vel fiat hoc idem cũ farina frumenti & emplaſtret̃ auris extra cũ lana molli infuſa in vino & oleo. Quando vero fuerint apoſtemata frigida adminiſtret̃ in principio fortis euacuatio pluries ſi non erit aliqd prohibens & ſubtiliet̃ dieta & tollat̃ vinũ. Poſtea vero inſtilletur auri oleũ amigd. vel pinguedo galline vel

Omĩs pinguedo auiũ ĩ dolo. ſedat.

anſeris. Omnes namq; pinguedines auiũ communiter ſedant dolorẽ cuiuſcunq; ſit cõplexionis. Quando vero dolor peruenerit ad ſtatũ & videbitur in ipſo aliquid quietis emplaſtret̃ auris cum furfure frumenti cui admixtũ ſit aliquid de mentaſtro vel yſopo vel abſinthio vel abrotano vel camomilla decoctoꝝ cum ipſis furfuribus & hoc fiat in die pluries vel recipiat fumũ aſcendentem ex hijs & qñ fuerint aperta apoſtemata curent̃ cum hijs que ſuo loco dicta ſunt. Apoſtemata vero cartillaginis ſi fuerint in illis puſtulis que dicunt̃ haſcharifa curẽtur cum appoſitione vngenti ꝙ dicit̃ cerotum vel cum butiro donec cadant. Poſtea vero curẽtur cum baccitura ferri trita cum aceto.

Haſcharifa

Apatũ auriũ generatio ſig. gñationis apãtũ per viã criſis

De apãtibus radicũ aurium. Ca. IX.

Apoſtemata vero radicũ auriũ generantur qñq; per viam criſis, qñq; preter viam criſis. Signũ gñationis eoꝝ p viam criſis eſt qa precedit ipſam egritudo. Sed curatio vtriuſq; eſt quod maturentur primo cum vngento diaquilon aut vngẽto de frumẽto & ſimilibus que diximus in ſuo loco donec aperiantur apoſtemata & mundificantur poſtmodum vero curentur cum vngento alnacli, aut aliquo alioꝝ dictoꝝ in ſuo loco. Quãdo vero accidit in ipſis vulnus inciſio vel cõcuſſio tunc erit illud aut recens aut antiquũ, & aut forte aut debile. Curatio fortis eſt cum flebotomia vene cefalice eiuſdẽ partis. Poſtea vero apponatur eis ꝙ ſedat acumen apoſtematis vel accipiat̃ alangebar, aut alcepal & diſſoluatur in aqua roſ. aut in ſucco arnogloſſe, aut in ſucco ſemperuiue & liniat̃ cum eo auris & qñ exſiccatum fuerit innouet̃ linitio donec ſedet̃ apoſtema. Poſtea vero curent̃ cũ vngento vel accipiantur parue limatie & cõburant̃ & permiſceantur cum maiorana quantitate qua tingantur; deinde diſtemperent̃ cum aqua vel aceto & cum eis emplaſtrent̃ aures vel ℞. pulueris olibani quartam partẽ & alcepal tres partes & terantur cum aceto & emplaſtrentur cum eo aures. Si vero vulnus aut inciſio cartillaginis fuerit ex longo tempore curetur cum vngento alnacli aut ſimili.

Cura vri uſq; vng. alnacli

Cura vulneris aut cõcuſſiõis fortis

alãgebar

Alcepal

De hijs que accidunt in aure vel que ab extra ingrediuntur. Cap. X.

Accidunt aũt in auribus vel ingrediunt̃ eas aliqua que nõ ſunt de natura ipſorum vel qa generantur in eis vermes, aut ab extra ingrediunt̃ quedã animalia vt pulices & ſimilia, aut forte ingreſſa fuerint in eas feſtuca vel lignũ vel aliquod granoꝝ comeſtibiliũ aut aqua calida ſeu frigida. Signa generationis vermiũ ſunt quia precedit hec collectio & quia ſentit fortem pruritum cum ſubtili dolore & poſſibile eſt cadere ab aure vermes, & hoc plurime accidit pueris. Signa ingreſſus aliquorum animalium ſunt quia ſentit illud quãdoq; mouens ſe quandoq; quieſcens, & quia hoc accidit in ſtatu ſanitatis preterquã accidat auri collectio vel apoſtema. Signum ingreſſus lapilli vel alicuius grani ĩ aure eſt oppilatio auditus & quia ſi exponitur auris ad ſolem patebit viſui. Signum ingreſſus aque in aurem eſt quia accidit poſt balneum vel lotionẽ capitis et quia ſentit motum aque in hora reuolutionis id eſt motionis capitis cum ſonitu & ſibilo. Curatio vermium & aliorum animalium que ingrediuntur aurem ab extra eſt quod inſtillet̃ auri aqua decoctionis abrotani vel ſucus eius ſi inuenitur recens vel ſuccus mentaſtri, aut ſuccus foliorum perſicorum recẽtium vel ſuccus lupinorum, & confert ad hoc iuuamentũ baurac cum aliquo predictoꝝ ſuccoꝝ & intro=

Sig. gñationis vermiũ in aure

ſig. ingreſſus aĩaliũ

ſig. lapil. vel grani ingredi.

ſig. igreſ. aquæ

Cura vermiũ & aliorũ aĩalium

mittatur auri oleum de floribus persicoꝝ aut
felle boum & scamonea trita cum aceto & ole
um tritum cum vino aut aceto & aloes tritus
cum aceto & instilletur auri, & eorum que cō
muniter interficiunt omnia animalia ingredi=
entia aurem est quod instilletur ei oleum napti
Oleum adcari — cum vel oleum adcari quoniam experti iuua=
menti sunt. Curatio vero festucę aurem ingre
Cura ingressus festucę — dientis est quod accipiatur de bombace canu=
benei qui dicitur alnul & infundatur in gumi
Alnul — pini dissoluto .i. liquefacto, vel in visco facto
ex pice & gumi & suauiter intromittatur auri,
& attrahatur cum eo illud quod in aurem ce=
cidit, & si hoc non poterit insuffletur naribus
aliqd de sternutatorijs clausis ore & naso pati
entis, hoc enim educet quicqd est in auribus, &
si hoc non valet stude educere illud cum forsi=
culis tenuissimis. Modus aūt curationis aquæ
Cura ingressus aquæ — ingredientis aurem est quod firmetur patiens
super vnum pedem eiusdem partis auris & in=
clinatis capite & corpore ad illam partem sal=
tet cum illo pede, & tunc egredietur aqua, vel
accipiatur lapillus ad modum minimi digitoꝝ
& calefiat ad ignem & intromittatur altera ei=
us extremitatum in aurem & percutiatur alte=
ra extremitas cum alio lapide & inclinet aliquā
tulum caput ad illam partem, quia propter ca=
lorem lapilli adherebit aqua extremitati lapilli
vel fugetur ab aliquo homine cum arundine
concaua intromisso eius extremo in aurem &
tunc exibit aqua vi suctionis, aut accipiatur
penna sicca, aut alhardi & intromittat̄ eius ex=
tremitas in aurem alteram vero extremitatem
igni conflaginet & hoc pluries donec aqua exe
at. Simile potest fieri cum medulla sambuci &
instilletur auri parum de succo ceparum quo=
niam habet educere aquam, vel accipiatur lana
& infundatur in oleo oliuarum calido & cum
ea emplastretur auris.

TRACTATVS QVARTVS DE AEgritudinibus oculoꝝ diuiditur in quatuor sectiones quaꝝ prima sectio subdiuidi tur in capl'a .xxiij. De enumeratione ægritudinū oculoꝝ. Cap. I.

AEgritudines oculoꝝ sunt .xij. geneta
s. egritudines palpebraꝝ ꝗ sunt .xxi.
s. scabies grando duricies cōiunctio in
uersio que dicitur alsatra grauitas motus orde
um pili additi depilatio piloꝝ palpebrę & fa=
ciei caro rubea que dicitur aluardrug rubedo
que dicit̄ alsalac pruritus apostemata dicta al=
denial apostema quod dicitur alsarnac aposte=
ma durū ꝙ dicitur altucha inflatio apostema=
ta dura que dicuntur alachal & alezalha vul=
nus & nigredo.

De algarab. Cap. II.

ALgarab est grossities ex superfluitate — Algarab
sanguinea calida quam natura expellit — quatuor
ad faciem & accidit hoc plurime post — habet spe
passionē que dicit̄ alrand & pustulas & est .iiij — cies
specieꝝ. Signa primę speciei sunt grossities & — Sig. primæ
rubedo cū pauca humiditate absq dolore & — speciei.
absq multa læsione. Signa secundæ speciei — Sig. sc'dæ
sunt rubedo cum maiori humiditate & do= — spēi
lore & grauitas in oculo. Signa tertiæ sunt — sig. tertię
grossities & rubedo & humiditas maior & do — speciei
lor fortis & quando inuersatur palpebra simi
latur sicui inuersę & propter hoc vocatur hęc — sig. quar=
species sicina. Signa q̄rtę sunt multitudo gros — tę spēi
siciei & rubedinis & duritiei plusq ceteraꝝ spe
cierum prędictarū & magis diuturnę & diffi
cilioris curatiōis & vt plurimū incurabiles. Cu — Cura primę
ratio primę speciei est cum flebotomia & ap= — speciei.
positione ventosaꝝ & accipiat̄ pars vna croci
& quarta pars aluminis albi & terant̄ cum aq̄ — Cura se
& instilletur oculo & sanabit̄. Curatio vero se — cundę
cundę est cū flebotomia & ꝙ instillet̄ de colli=
rio viridi & de collirio rubeo quousq sanabi
tur. Curatio aūt tertię sit cū flebotomia venæ — Cura ter=
cefalicę aut potu laxatiui pluries & ꝙ curetur — tię
cū aliquo collirioꝝ fortis coadunatiōis descri
ptoꝝ in suo loco & si hoc nō sufficit fricetur
palpebra cū zuccaro aut cū folijs ficus aut cū
spuma maris & si non sufficit hoc scarificetur
ibi cū ferro queadmodū determinatū est suo lo
co. Curatio vero quartę speciei & licet sit incu= — cura quar
rabilis flebotomet̄ tn̄ sepe & administret̄ laxa — tę spēi
tiuum & scarificatio cū ferro pluries & si hoc
non valet scias ęgritudinē esse.

De grandine. Cap. III.

GRando est humiditas grossa congela=
ta in altera palpebraꝝ & est quedā spe
cies que fit ex hūore crudo & ex sum=
ptiōe cibi ante somnū Signūeius est ꝗa exit cru — si. grādis
dus manifeste ad oculū. Curatio eius anteq̄ in — Cura grā
duret̄ ꝙ emplastret̄ sup ipsum de oppopona — dinis
co dissoluto in aceto cū alchanā dissoluta cum
eo, aut aluase, aut granis pini & si per hoc non
euadit non potest euadere absq incisione & e=
ducere ipsum sicut determinat̄ suo loco.

De duritie. Cap. IIII.

DVrities est quedam specieꝝ garab sed — Sig. duri
maior ea est, & gn̄at̄ ex humore cru= — ciei
do. Signū eius est exitus absq dolore. — Cura du=
Et curatio eius est quod incidatur & extrahat̄ — riciei
sicut determinatur suo loco.

De coniunctione. Cap. V.

Coniūctio nis due species

Coniunctionis due sunt species quarum vna est adhesio palpebre albedini oculi secūda est adhesio palpebrarum simul. Signum huius est quod ad sensum videtur in eo quod precessit vulnus aut pustula aut incisio manus. Et eius curatio est cū hijs que remolliūt & dissolvunt sine mordicatione & cū mucillagine seminis lini aut seminis malue vel altee & sit solli citudo sua fricare palpebras suis manibus omni die, & si hoc non sufficit non potest transire sine operatiōe manuali sicut diximus.

Sig. coīunctionis

Cura

De inuersione palpebre sequitur. Ca. VI.

Inuersio palpebre .i. alsa thra duobus fit modis

Nuersio palpebre vel eius conditio que dicitur alsathra erit duobus modis, quia aut erit naturalis aut accidētalis. Naturalis est vel quod erit versata ita quod non apparet oculū vel quod cōtrahatur & vocatur tunc oculus leporinus. Accidētalis est aut ex inaspectione oculi adrē non oportunā aut ex precedēti pustula vel apostemate vel carne generata in apostemate ita quod inuertatur palpebra. Curatio eius quā est ex carne generata in apostemate est cū medicinis acutis vt cum ziniar, relique vero species non suscipiūt curationē nisi cū ferro vt suo loco describit.

Cura iuersionis palpebre

De grauitate motus palpebre. Ca. VII.

alstracha

Rauitas motus palpebre quae dicitur alstracha est vna de speciebus musculi vt dictū est in suo loco.

De ordeo. Cap. VIII.

Ordeum

Rdeū est apostema durū gnatū in extremitate oculi quod similatur ordeo in sui figura. Et signū eius est quod ad sensum videtur. Curatio vero ipsius est quod fricetur cū muscis abscisis capitibus & postea emplastretur cum cera liquefacta cū oleo calido vel cum vngento mollificatiuo vt dyaqlon & gumi pini donec maturetur & aperiatur vt educatur putredo que in ipso est. Et si hoc non sufficit aperiat illud & educat quod in ipso est & postmodū superponatur ei de vngento donec sanetur.

Sig. ordei

Cura ordei

De pilis additis sequitur. Cap. IX.

Pilorum additio duobus fit modis

Dditio pilorum fit duobus modis, aut eīm oritur alius pilus sub pilo naturali et infert dolorē oculo aut inuersatur pilus naturalis ad sui radicē & facit dolorē aut erit pilus paucus vel multus. Signum eius est quod ad sensum apparet. Curatio aūt multi pili est quod mundificetur caput cū pillulis cochijs & vera & curetur cū eo quod exsiccat humorem putridū vt cū colirio citrino & similibus & antiqui iā dixerunt fricare locū post rasurā pili cū sanguine rane viridis que inuenit inter cannas, vel cū sanguine quod inuenit in auribus caniū que dicitur alhafacz & de hijs iam multa scripsimus in cirurgia. Si vero pilus est vnus vel duo vel tres debent dimitti quousque elongentur & adhereant alteris cū visco vel mastice, aut euellatur cū acu sicut dictū est in practica cirurgie.

Sig. eius

Cura eorum

Alhalatz

De depilatiōe pilorum sequitur. Ca. X.

Pilorum depilatio duobus fit modis

Epilatio pilorum duobus modis fit, vno modo ex grossicie palpebrarum ipsarū quod duricie & rubedine. Alter vero modus fit dupliciter quia aut erit de specie allopicie, aut ex humiditate putrida. Quando vero fit ex allopicia fit duobus modis, quia aut ex defectu humidi ex quo nutritur pilus, aut ex corruptione illius humidi & eius putredine. Quā vero fit ex humiditate putrida fit aut cū caliditate aut cum frigiditate. Signū caliditatis est quia locus est grossus & rubeus cū dolore mordicatiuo. Signū frigiditatis est pallor loci, modica grossities & dolor quod sentitur cum rebus frigidis. Curatio eius si fuerit ex calore cū flebotomia vene cefalice & appositione ventose in tpibus & in medio verticis & postea mundificetur corpus cū hijs que purgant colera ru. vel accipiantur de nuclis dactilorum cōbustis .ℨ.iij. spice romane .ℨ.ij. & terantur & apponantur de puluere ipsorum in loco. Si vero fuerit ex frigiditate laxetur cū pillulis cochijs & supponatur de basilicon & si hoc non sufficit plura inueniet loco eius.

Sig. cali.

Sig. frigi.

Cura ex calore

Cura ex frigore

De pediculis palpebrarum. Ca. XI.

Pediculorum generatio

Ediculi qui suspenduntur in pilis palpebrarum sunt vna species passionū ipsarū, & generantur ex humore calido putrido quē natura expellit ad palpebras et figura ipsarum est volubilis que acodunt hijs qui vsi sunt cibis humidis sed raro generantur laborantibus & qui ingrediuntur balneū. Et curatio ipsorum est quod sumantur de pillulis cochijs & fiat gargarismus quolibet mane, & fricentur radices palpebrarum cū sale vel aqua maris vel cū aqua aluminis, vel cū aqua salis armoniaci vel puluere argenti. Et si cū hijs non recedunt auferantur cū forficulis & reiteretur super eis medicina quousque curetur.

Cura pediculorum

De carne rubea in palpebris sequitur. Cap. XII

nadmeg .i. caro rubea duobus existit modis

Aro rubea que dicitur nadmeg est duobus modis, quia est caro rubea multa & grossa generata intra palpebras oculorum. Signū huius est quia generatur ex humore forti & eius color declinat ad fortē rubedinē cum grossitie & grauitate palpebrarū & multa humiditate ab oculo fluente. Signū scdi est quia color eius declinat ad colorē viridē & apostemata & modica rubedo & incendiū maius.

Sig. pri.

Sig. scdi

De paſſionibus neruoꝝ concauorum oculi. Cap.XV.

Egritudines neruorū concauorū oculi

Paſſiones neruoꝝ concauoꝝ oculi caliditas frigiditas humiditas ſiccitas, humiditas & caliditas, frigiditas & ſiccitas, frigiditas & humiditas, caliditas & ſiccitas, oppilatio apoſtema ampliatio & ſtrictura. *Sig. ſiccitatis* Signū alterationis cōplexionis neruoꝝ ad ſiccitatē eſt eoꝝ pfundatio & interius coartatio. *ſig. hum.* Signum eoꝝ alterationis cōplexionis ad humiditatē eſt grauitas motus ipſoꝝ & eoꝝ euulſio foras. *ſi. frigid.* Signū exceſſus frigiditatis eoꝝ eſt qa phibeť ſpiritus tranſire exterius queadmodū accidit in paſſione aque. *ſi. calidi.* Signū exceſſus caliditatis eoꝝ eſt qa non repit in oculis multū nocumentum nec moleſtia. *ſi. oppilationis* Signū oppilationis eſt qm̄ ſi claudit alterū oculū ſentiet ꝙ oppilatio conſiſtit in neruo & accidunt ipſi neruo paſſiões ab extra vt caſus & pcuſſio capitis. Et ſignum huius eſt ex eo ꝙ patiēs recitat & accidit egritudo ī vno oculoꝝ & in vtroq; que qđe ſignificanť p accidentia predicta. *Cura* Curatio vero paſſionū neruí continet in hijs que predíximus, & eſt ei dare quodlibet cū ſuo contrario vt caliditas cum frigiditate, & ſiccitas cum humiditate.

De paſſionibus lacertoꝝ mobiliū. Ca.XVI.

Morbi lacertorum mobiliū oculoꝝ ſunt duo

Paſſiões lacertoꝝ mobiliū oculoꝝ ſunt due ſpaſmatio & grauitas motus lacerti vero oculi ſunt ſex & qñ egritudo cōſiſtit in lacertis confirmantibus oculū leſum inclinabit oculus inferius & appellať tunc grauitas motus que arabice dicit alaſtracha. Quando vero egritudo cōſiſtit in lacertis confirmantibus oculū deſubter erit attractio oculi ſuperius & appellať tunc valſa. *Valſa* Quando aūt cōſiſtit paſſio in lacertis ꝗ detinent ipſum ab altera extremitatū erit declinatio ad alterā partē. Si vo egritudo fuerit in lacertis ꝗ reuoluunt ipſum ſeqtur ex ea egritudo que dicit alhucz, *Alhucz* & qñ aggrauať motus lacertoꝝ retinētiū neruū exit oculus foras, veruntñ non erit eius nocumentum niſi modicū. Si vero fuerit in lacertis qui declinant & mordicant palpebras deſup aggrauabit motus palpebrarū fortiter vt non poſſit patiens apire oclos. Si vero paſſio fuerit in lacertis circūdantibus palpebras non conniuere cum oculis. Si vero in lacertis vnius extremitatum fiet inclinatio ad alterā ptē & ſimilí modo ſeqtur de lacertis ſuperioribus & inferioribus, & pmanebit oculus aptus vt dicitur. *Cura* Curatio eius que accidit ex ſpaſmatione eſt cū regimine ciboꝝ humidoꝝ medicinaꝝ. Et qñ eſt ex grauitate motus exſiccet humiditas ſicut diximus & ſi hoc nō ſufficit indiget opatione cirurgie.

SEQVITVR TRACTATVS SEXtus qui comprehendit in ſe capita.xv. De enumeratione egritudinū faciei ſequitur. Cap.I.

De egritudinibus faciei que ſunt inflatio alſahafa, nigredo ſub palpebra macule que dicunť alcelaf & alnomas & albaras puſtule dure & minute que dicunť albothor rubedo faciei egritudines que dicunť & alteras ſufrana. Apoſtemata que dicunť aldemamul, apoſtemata dura que dicunť altouil groſſitudo coloris faciei. Macule algidri & alcoabi pruritus ſcabies puſtule, rubedo citrinitas alueſas. Calor ſolis q dicit ſahul alſemas pili naſcentes ſuper collectionē labioꝝ mulierū. Tortura faciei que dicit allacua apoſtemata, corroſio ſeraf alhuf apoſtemata flebotomatio

Alcelaf Alnomas albaras Altouil alcoabi. alueſas Sahul Alſmas Allacua Seraf Alhuf

De inflatione faciei ſeqtur modo. Cap.II.

Faciei inflatio mł tis ex cauſis fit.

Inflatio faciei fit multis de cauſis, quia aut ex fumo groſſo flegmatico ſubtili, aut ex fumo groſſo & hic fumus aut ab ipſo mēbro aut ex eo ꝙ eleuať ab alijs mēbris, vel qa fuerit ex apoſtemate carnoſo de genere ydropiſis, aut puſtula, aut apoſtemate, ꝙ gnať intus vel in ceruice vel ſpatula ex quo deſcendit tumor ad faciē, aut ex dolore dentiū molarꝝ aut ex corruptione gingiuaꝝ & ſimilibus. Cuius vero cauſa fuerit extrinſeca erit ex pcuſſione capitis aut vulnere vel caſus in ſupficie faciei vel ex punctura veſpe vel apis, aut tactu alicuius venenoſi animalis vel medicine acute vt eſt ſilueſtris ruta, aut euforbiū & alie medicine acute. Signū ex fumo flegmatico ſubtili eſt, qa ſi digito opprimať ſtatim redibit iflatio ſine dolore & ꝙ appet extra declinat ad albedinē. *ſig. ex fu. flegmatis* Signum ex fumo flegmatis groſſi eſt, qm̄ ſi opprimať digito diu pmanebit pfundatio. *ſig. ex fu. fle. groſſi* Signū a cauſa ydropiſis eſt qa tumor eſt p totū corp9 cum eo ꝙ accidit ei de debilitate doloris. *ſig. ex hydropiſis* Signū ex puſtula vel ex apoſtemate aut ex dolore dentiū molarꝝ vel ex quacūq; cauſa extrīſeca eſt ex eo ꝙ infirmus refert & ad ſenſum patet. *ſig. ex puſtu. apate* Differentia inter tumorē ꝗ eſt ex ipſa facie & illū ꝗ fit ex eo ꝙ eleuať ad faciē ab alijs mēbris eſt qm ꝗ fit ex ipſa facie ſubito accidit ceteris mēbris ſanis exiſtentibus nihil patientibus egritudinis. *Differt tumor faciei ex ſe ipſa vł ab alijs mēbris* Quando vero cauſať ab alijs membris corporis paulatim fit paſſione epatis & viſcerū precedente. *Cura ex fu. ſubtili.* Curatio eius ſi fuerit ex fumo ſubtili faciei tantum eſt quod inclinet patiēs faciē ſuā ſuper vaporē aque decoctionis aneti melliloti

absinthij abrotani & similiū, & confert ei si superponatꝛ lana infusa in aqua calida & innouetur aqua calida cū infrigidatꝛ, & si fuerit cū tumore aliquid de calore infundatꝛ spongia noua in aceto tempato cū aqua & sepe faciei supponatur & sanabitꝛ.

Cura ex fu. grosso

Quando vero fuerit ex causa fumi grossi inclinet faciē suā sup vaporē aque decoctionis mentastri abrotani mellilotí aneti absinthij & similiū, & supponatꝛ faciei cerotū factū cū oleo camomille aut oleo de ruta aut de camomilla, & si hoc non sufficit laxetꝛ flegma cū clistere vel potiōe & liniatꝛ vel fumatꝛ cū aloe dissoluto & mirra & thure & similibus.

Cura ex epate & viscerib⁹

Quando vero ꝓuenit ex causa epatis & viscerū curetꝛ curatiōe hoꝝ membroꝝ.

Cura ex pustulis & alijs

Si vero fuerit ex causa pustule vel apostēatis vel doloris molaꝝ vel gingiuaꝝ vel ꝑcussionis curetꝛ curatiōe haꝝ causaꝝ qꝛ recedente illa causa recedet tumor. Si vero fuerit ex punctura apis vel vespe vel alioꝝ animaliū venenosoꝝ curetꝛ linitiōe cū tyriaca alfaroc aut metridato & similib⁹. Si vero fuerit ex applicatione aliquaꝝ herbaꝝ acutaꝝ liniatꝛ cū oleo ros. aut oleo viol. cū albumine oui cū ceroto acuto aut cū oleo ros. & laxetur natura & extrahatꝛ de sanguine si necessitas fuerit.

De alsahafa rubea. Cap. III.

alsahafa gñatio

ALsahafa rubea faciei aut erit recēs aut vetusta. Gñatꝛ aūt ex sanguine mixto cū colera ru. vel ni.

Sig. co. nigre mixte cum sanguine

Signū colere nig. mixte cū sanguine est qꝛ color alsahafe declinat ad citrinitatē & ꝓpinque & facilis curationis & non antiquatꝛ, & qꝛ sentit de dolore & qñ cōueniūt ad hoc cōplexio colerica etas & tempus erit magis efficax.

Cura ex co. nigra.

Curatio eius primo qđ euacuetꝛ colera nigra cū cōpositione theodoricon cū aqua decoctionis epithimi & ꝙ recipiat de cochijs pluries, & si plenitudo apparet sanguinis flebotometꝛ vena capitis vel apponantꝛ ventose sup timpa, aut sub mento vel aptione venarū, & postea inclinet faciē super vaporē aque calide in qua sint cocte camomilla mellilotū & similia. Postea supponatꝛ ei de pinguedine galline & ceroto cocto cū sirag. aut pinguedine auiū sepe & si hoc non sufficit apponantꝛ sanguisuge vt attrahant sanguinē liniatꝛ cū vnguētis descriptis & emplastris fortibus donec sanetꝛ.

Cura ex cole. ru. Alsahatrag

Quando vero fit ex colera ru. mixta cū sanguine euacuetꝛ colera rub. cum decoctione mirabolanoꝝ, aut decoctione alsahatrag. Postea vero fiat flebotomia si plenitudo apparet, & si hoc non sufficit apponantur sanguisuge vt attrahant sanguinē ex loco. Postea vero fricetꝛ locus vsqꝫ ad egressum sanguinis. Postea abluatꝛ locus cū acetositate citri vel cū aqua thamarindoꝝ. Et si hoc non sufficit liniatꝛ cū vnctionibus in suo loco descriptis.

De nigredine sub palpebra sequitꝛ. Ca. IIII.

nigredinis sub palpebris due cause

NIgredo q̄ accidit sub palpebris fit duabus de causis. Quia aut fit ex passiōe epatis & viscerū & queādmodū contingit mulieribus qñ sunt grauide aut fit ex ꝑcussione capitis aut faciei in qbus locis accidit nigredo.

Cura prime cura scde

Curatio prime est ex preparatione viscerū vt determinabimus. Curatio scde est qđ consideretꝛ si recessit dolor ꝑcussionis vel apostematis tunc abluatꝛ locus cū succo mentastri, vel cū succo radicis & de arsenico rubeo equaliter teranꝛ & distemperentꝛ cum aqua abluatꝛ cum eo locus pluries.

Sequitꝛ nunc de alcelaf. Cap. V.

Alcelaf descriptio

ALcelaf sunt macule, quaꝝ quedā declināt ad albedinē quedā ad colorē terre quedā vero ad viriditatē. Fiunt aūt vel ex causa extrinseca vel intrinseca. Intrinseca est ex humore m̄lico & possibile est hoc accidere mulieribus apud expulsionē sanguinis menstrualis corrupti ad corpis supficiē, & accidit hoc plurime pregnantibus cū auferꝛ sanguis menstruus ipsaꝝ & possibile est illud accidere post antiquā egritudinē, & generatꝛ ex colera rubea mixta cū sanguine vel ex flegmate falso. Extrinseca vero causa est qñ sol vrit cutim faciei vel ex medicinis acutis faciei applicatis, vnde corrumpitꝛ cōplexio eius.

Sig. prie

Signū prime est nigredo eius cū diuturnitate ꝑmanentie complexio etatis infirmi.

sig. cole. rubee

Signū vero colere rubee est qꝛ tendit ad colorē terrestrem vel citrinū & qñ conueniunt ad illud cōplexio infirmi etas & tempus erit fortius.

sig. fleg.

Signū cause flegmatis est color tendens ad albedinē & cōfirmatio infirmi cōplexionis & etatis.

Cura ex cole nig.

Curatio eius qñ est nigra ꝙ euacuetꝛ colera nigra. Deinde vero abluatur facies cū semine radicis & semine eruce aut farina orobi vel farina lupinoꝝ aut cū costo vel darsen separatim vel coniunctim. Et si hoc non sufficit curetꝛ cū vnctionibus & emplastris dictis in suo loco.

Cura ex cole. ru.

Quādo ṽo fuerit ex colera ru. euacuetꝛ & flebotometꝛ vena capitis si nō est aliqd ꝓhibens. Postea abluatꝛ facies cū semine citruloꝝ & farina lentiū & farina fabarum aut cū amido vel farina ordei coniunctim vel separatim. Quando vero ex flegmate euacuetur & abluatꝛ facies cū baurac & nitro aut

farina cicerum aut radice liquiric. aut condito separatim vel coniunctim. Quando aut fuerit ex calore solis vel calidis medicinis abluatur cum lacte statim mulso, vel cum aqua decoctionis ordei vel vngatur ceroto vel pinguedine galline & similibus.

Cura ex calore solis aut calida medicina

De maculis que dicuntur albaras & aluemas. Cap.VI.

Albaras & Aluemas generatio

Hae macule sunt rubee vel nigre & omnes sunt difficilis sanationis, generantur aut ex colera nigra. Curatio vero ipsarum est sicut curatio macularum que generantur ex colera nigra cum euacuatione colere nigre & minutione sanguinis & lotione cum sapone & albauan quoniam recedent & est expertum.

De duris pustulis que dicuntur albaras alba. Cap.VII.

Generatio albaras albe Cura

Generantur hee quidem pustule in pluribus in facie virorum atque mulierum, & generantur ex vapore fumi grossi. Et curatio earum est quod inclinet faciem super vaporem aque calide in qua cocte sint camomilla anetum & mellilotum & similia. Postea vero abluatur facies cum succo cucumeris siluestris vel teratur radix yreos vltima trituratione, deinde accipiatur gumi pini & liquefaciet lento igne & misceatur puluis predictus cum eo & superponatur postea maculis predictis quia delebuntur, vel accipiat nitri gumi arabici partes equales & terantur cum aceto & superponatur loco, & si hoc non sufficit flebotometur vena cefalica vel apponant cufe sub mento.

De citrinitate & rubedine faciei sequitur. Cap.VIII.

Citrinitas & rubedo faciei multis ex causis fiunt

Citrinitas & rubedo faciei. Est aut accidentalis aut naturalis. Accidentalis fit multis ex causis vel post longam egritudinem vel ex ycthericia vel ex corruptione viscerum vel ex multo fluxu ventris vel ex medicina sicut ex cimino & fumo lignorum ficus & similibus, vel ex habitatione in locis paludosis & aquarum corruptarum, vel diuturna detentione in subterraneo carcere, aut ex longo vsu aceti & potu aque diu permanentis in vase vel excessu timoris vel tristicie & similibus. Curatio eius si fuerit sine causa est quod cibetur omni die gallina assata vel pullo columbino & bibat vinum dulce & comedat ficus poma granata & vitella ouorum & comedat cottidie de ciceribus & sumat in aliquibus temporibus de compositione altee, & confert etiam iuuamentum mirabile ad hoc sumptio trifere facte cum limatura ferri & administretur faciei vngentum quod nominatur algamra quod scriptum est in decorationibus mulierum.

Cura citrinitatis & rubedinis

Algamra

Modus algamra ad rubificandum faciem. Rx. sinapis albi & arsenici rubei partes terantur & distemperentur cum lacte & faciei superponantur. Quod aut restat dicere de passionibus faciei suo loco dicemus in curatione aliorum membrorum & decorationibus mulierum.

De passionibus labiorum. Ca.IX.

Labiorum passiones sunt decem

De passionibus labiorum que sunt decem, alteratio complexionis ipsorum dealbatio intus denigratio ab extra scissura earum pustule que fiunt in eis intus & extra apostemata dura que dicuntur alusinar .i. de callo cancri corrosio vulnus incisio & concussio morsus & vstio.

Allusinar

De mutatione complexionis labiorum. Ca.X.

Mutatio complexionis labiorum fit ab aliqua octo complexionum. Et curatio ipsarum est emendare quodlibet per suum contrarium.

De dealbatione labiorum sequitur. Cap.XI.

Modus dealbationis labiorum

Dealbatio labiorum fit aut naturalis aut accidentalis. Accidentalis fit ex egritudine viscerum. Naturalis aut generatur ex abundantia flegmatis & excessu frigoris. Curatio prime est cum rectificatione viscerum. Secunde vero cum euacuatione flegmatis & sumere aliquid de electuarijs calidis & administrare vngentum rubificatiuum faciei illorum. s. que dicuntur in decorationibus mulierum.

Cura accidentalis Cura naturalis

De nigredine labiorum. Cap.XII.

Nigredinis labiorum cause

Nigredo labiorum fit ex multis causis, sit enim ex ycteritia nigra aut ex malicia complexionis sicut contingit leprosis vel ex forti frigore & niue, vel ex comestione alcarsaf aut alcrasia vel nucum recentium & similium. Et curatio eius est cum remotione cause ipsam nigredinem facientis & abluere ipsam nigredinem consequentem ex comestione alcarsaf & similium cum lacte statim mulso vel cum furfure & farina fabarum donec recedat.

Alcarsaf Alcrasia

De scissuris labiorum. Cap.XIII.

Labiorum scissure causa

Scissura labiorum fit aut ex alteratione complexionis ad caliditatem seu frigiditatem. Signum caliditatis est inflatio & vehementia doloris calor & rubedo & quia subito accidit, & si concordat ad hoc complexio etas & tempus erit illud fortius. Signum frigiditatis est albedo labiorum paucitas digestionis & remissio & quia paulatim accidit. Curatio vero eius ex causa caliditatis est per euacuationem cum his que euacuant coleram rub. vel fiat flebotomia si plenitudo fuerit in venis vel cum appositione ventosarum sub mento & super ponatur ei cerotum factum cum oleo ros. vel oleo violarum & pinguedine galline & amido de draganto & muscil-

Sig. cali.

Sig. frig.

Cura ex cal.

i

lagine seminũ citonioꝝ terant̃ oĩa & labijs su
perponant̃ & postmodũ ingrediat̃ balneũ &
hoc reiteret quousq̃ sanet̃. Et ex hijs quę con=
ferunt iuuamentũ ad hoc est ꝙ superponatur
loco pellicula albuminis oui vel pellicula arun
dinis & ibi dimittatur quousq̃ sanetur. Cura
tio aũt eius a causa frigida est cum euacuatione
flegmatis & masticatione thuris picis & masti=
cis. Deinde cera citrina oleo sirag oleo mastici=
no & fiat ex hijs cerotũ & scissurę cũ eo super
ponat̃ vel liniat̃ cũ oleo se. lini vel gallę cũ mel=
le & liniantur scissurę, vel accipiat̃ de kiran &
misceat̃ cũ eo de vitello oui assati & triti & ibi
superponat̃ vel cauterizet̃ locus cum cauterio
aureo quousq̃ ꝑueniat̃ ad fundũ scissurę, &
postea superponatur ibi de ceroto vsq̃ ad sa=
nationem.

Cura ex frigido

De pustulis labioꝝ. Cap. XIIII.

PVstulę quæ fiunt in labijs, aut secuntur
post aliquas febres aut ex fluxu reuma=
tis calidi. Et curatio ipsaꝝ est quod sup=
ponatur eis vngentũ de cerusa & bono ceroto
Si vero pustulę fuerint humidę terant̃ rosę sic
cę & conficiant̃ cũ cera & oleo ros. & liniatur
cũ eo & vngat̃ & cũ vngento anacli dissoluto,
vel cum oleo ros. vsq̃ ad sanationẽ. Si vero fue
rint pustulę sanguineę & colericę, accipiatur de
sandalis ramich ros. añ. ʒ. i. gumi arabic. cerusę
añ. ʒ. ℥. terat̃ totũ & distẽperent̃ cũ aqua ros.
& liniantur cum eo labia. Et si hoc non sufficit
laxetur colera rub. & supponant̃ loco sangui=
sugę & reiterat̃ super eis vngentũ donec sanet̃.

Cura ex calido
Cura ex humido
Cura ex sanguine & co. ru.

De labioꝝ inflatione. Ca. XV.

INflatio labioꝝ fit aut ex fluxu humoris,
aut ex punctura vespę & accidit inflatio in
superiori labio cũ scissura per medium &
accidit hoc plurime pueris. Cuius curatio est
difficilis curant̃ aũt cũ hijs quę diximus de scis
sura labioꝝ, & si hoc non sufficit fiat cauteriũ
vt dicit̃ in cirurgia, inflatio aũt curet̃ cum hijs
quæ dicta sunt de inflatione faciei.

Labioꝝ inflatiõis causa
Cura

TRACTATVS SEPTIMVS COM=
prehendens capl'a. vij. De egritudinum
dentium enumeratione. Cap. I.

AEgritudines oris quatuor sunt, prima
species consistit in dentibus & sunt. ix
egritudines. s. dolor, corrosio, vermes,
cõmotio, fractura, denigratio, citrinitas, & vi
riditas molaꝝ, dolor accidens pueris apud or=
tum dentiũ & regula conseruationis ipsoꝝ ab
omni passione.

De dolore dentium. Cap. II.

DOlor dentiũ fit multis ex causis, aut e=
nim ex inflatione gingiuaꝝ quę dicũ
tur alletha vel ex fluxu reumatis fluẽ=
te a neruo existente in radicibus molaꝝ vel cõ=
mestione rei excessiue calidę aut excessiue frigi
dæ, aut ex commestione rei excessiue frigidæ
post cõmestionem rei calidę immediate vel ecõ
uerso, aut ex casu, aut ex percussione vel ex de
fectu nutrimenti ex quo nutriuntur molares
& eius paucitate, aut ex nimia plenitudine. Si=
gnum causę frigidę est ꝗa non sentit de dolore
nisi parũ & cessante inflatione cessat dolor vel
humore cõgregato in neruo vel radicibus mo
larum, & fit ex humore frigido aut humore ca
lido acuto. Signũ hũoris frigidi est ꝗa est mul=
tus & frigidus. & ꝗa cõferunt ei calida, & qñ
conueniunt huic cõplexio ętas & tempus erit
fortius. Signũ humoris acuti est paucitas hu=
moris multitudo caloris rubedo faciei & quia
conferunt ei frigida & offendit̃ calidis & quã
do conueniunt huic cõplexio ętas & tempus e=
rit fortius. Signũ defectus nutrimenti est quo=
niam accidit eis siccitas cũ frigiditate & coarta=
tio & subtilitas quemadmodũ accidit senibus.
Signũ plenitudinis & grossi venti est qm̃ acci=
dit eis ꝙ accidit in apostematibus membroꝝ
carnosoꝝ. s. extensio & fortis dolor cũ multa
humiditate & plenitudine manifesta. Signum
vermiũ est ꝗa qñq̃ sentit dolorẽ, & qñq̃ qui
escit & sentit motũ vermis in aliqua molarum.
Curatio eius ex inflatione gingiuaꝝ est ꝙ vi=
deat̃ si caro illa est tumefacta & rubea & pleni
tudo apparet in venis, & tunc flebotomet̃ ve=
na cefalica & apponant̃ ventosę super timpori
bus vel sub mento, & post duos dies retineat a
cetum in ore & oleũ ros. & parũ de mastice tri=
to & hoc fiat sępe in die, & si hoc non sufficit
terat̃ parũ opij cũ oleo ros. & infundatur in eo
de bombace & applicet̃ radicibus dentiũ dolen
tium. & administret̃ camphora dissoluta in aq̃
ros. Et si hoc non sufficit scarificet̃ sup dentes
cum ferro & apponant̃ sanguisugę sup illis,
& aperiant̃ venę quę dicunt̃ algaharac q̃ sunt
labioꝝ. Si vero signa flegmatis prędominant̃
erit contrariũ eius ꝙ diximus ꝗa absq̃ plenitu
dine manifesta & absq̃ rubedine faciei & laxe=
tur cum cochijs & abluant̃ radices dentiũ ablu
tione quę dicit̃ aldalach, vel cũ cõpositionibus
quę dicunt̃ alsechaznaya, vel cũ filonio vel cũ
tyriaca alarba aut tyriaca alfaroc vel superpo=
nat̃ eis de piretro vel pipere vel zinziberi, aut
accipiat̃ mentastrũ & ysopus & bulliant cum
aceto & abluat̃ cum eo. Si vero fuerit ex fluxu
reumatis nerui ad ipsum dentẽ ex flegmate &

Doloris dẽtiũ causę sunt multę
Alletha
Sig. causę frigidę
Sig. hu. frigidi
Sig. hu. acuti
Sig. defectus nutrimenti
Sig. plenitudinis & grossi vẽti.
Sig. vermium
Cura inflationis
Aldalach
Alsechaznaya
Cura ex fluxu reumatis nerui.

plenitudine curetur curatione fortiore ea quæ dicta est & est quod laxetur cum cochijs vel ferat famem & sitim & assidue sumat de allijs & sepe intret balneũ ieiuno stomacho & exerceat motũ apud vacuitatẽ, & distemperẽt piper cum kitran & teneat in ore & ponatur de eo super dentẽ, & si hoc nõ sufficit intingatur bombix in butiro feruenti & denti superponat & hoc fiat sepe quousqȝ sentiet fortẽ mordicationem & cũ hoc cessabit dolor, & si dolor fuerit confirmatus fumiget̃ p arundinẽ concauã cum fumo iusquiami nigri & storacis postq̃ fecerit de eis pillulas ad modũ cicerũ & fumigetur cum illis quoniã cessare facit dolorẽ & vermes interficit, & si non quieuerit dolor per hoc instillet̃ auri quę est ex parte dentis dolentis ad modũ vnius lenticulę opij & tantundẽ ca storei dissoluti cum modico aque & si hoc nõ sufficeret et cauterizetur cum ferro bona cauterizatione quousqȝ perueniat ignis ad radicem canne, tunc enim post tres vel quatuor horas cessabit dolor, & si omnia hęc non sufficerint, impossibile est curari absqȝ remotiõe ipsius cũ ferro vt suo loco determinatur.

De corrosione dentium. Cap. III.

Corrosio nis dẽtiũ causa
Cura

Corrosio & pforatio fiunt ex malo humore putrido generato ex corruptione cibi in stomacho quẽ natura ad dentes impellit. Et curatio eius est q̃ mũdificet̃ caput & stomachus ab huiusmodi corruptis humoribus cũ cochijs vel cũ pillulis de yera & similibus. Postea vero curent̃ dentes cũ medicinis calidis qbus inest stipticitas & siccitas sicut sunt ciperi vel gariofili vel carmazach & nux alzaro & similia separatim aut coniunctim vel accipiantur gallę non perforatę & terant̃ & distemperent̃ cum alhaczaz vel guma pini & instilletur corrosioni & perforationi de hoc aut implea tur locus de eo.

De vermibus dentium. Cap. IIII.

Vermiũ apud den tes gñatio
Cura

Generatio vermiũ fit ex humore putrido. Et curatio ipsoȝ est q̃ fumigent̃ dentes cũ fumo seminis iusquiami nigri, & si per hoc non cessant fiat cauteriũ cũ ferro ignito in radice dentis donec sentiat ignẽ, & perueniat ad radicẽ dentis tunc enim peribunt vermes & dolor cessabit.

De dentiũ exitu & cõmotione. Cap. V.

Cõmotio nis dẽtiũ causa

Exitus & cõmotio dentiũ accidit vel ex causa senectutis & multitudinis annoȝ q̃ est ex defectu nutrimenti cibi vel sue corruptionis, aut ex fluxu reumatũ ad neruũ radicũ dentium fit etiã ex casu vel pcussione. Et curatio ipsoȝ est cũ ablutione oris cũ aqua decoctionis corticũ granatoȝ gallaȝ nucis al saro aut alcrapa aut alas vel capitũ rosaȝ, vel balaustiaȝ & siliũ coniunctim vel separatim, vel accipiat̃ de alumine & sale & gall. equales partes terant̃ bene & imponat̃ de hoc puluere radicibus dentiũ cõmotoȝ. Postea vero abluatur cum hijs quę diximus. Quando aũt accidit ex fluxu reumatũ ad radices dentium purget̃ caput & administrent̃ illa stiptica quę diximus. Curatio vero ipsoȝ exitus si impediatur ex hoc sermo q̃ auferat̃ paulatim supereminentia ipsoȝ cum cutello q dicit̃ mabrad facto de bono ferro q̃ dicit̃ fulad indi donec auferatur supereminentia eoȝ caute vt determinat̃ in operatione manuali.

Cura

De denigratione citrinitate & viriditate dentium. Cap. VI.

Dentium decoloratio nis cã
Cura
Rachani

Generant̃ hęc ex humoribus corruptis vel ex rara lotione & mundificatione ipsoȝ. Et curatio ipsoȝ est q̃ mundificentur cũ spuma maris, aut cũ rachã pulueri satis vel cũ cornu caprę aut ipsius vngulis vstis vel cũ sale andran. Descriptio mundificationis ex parte preseruãtis dentes a putredine. Rȝ. sal andran & farinę ordei equales partes & distẽperent̃ cũ kitran & cõburant̃ oĩa & puluerizantur, & cũ hoc puluere fricentur dentes est enim optimus, aut conficiant̃ cũ melle loco alkitran veruntamen excellentius valet. Fiat etiã lotio cũ oleis sapidis sicut oleo amigdalino & oleo nucũ butiro & pinguedine & similibus, & quod confert ad hoc est masticatio portulacę, & iuuat masticatio vitelli oui assati, & sedat dolorem ipsoȝ.

De dolore pueris accidenti apud dentiũ ortũ & eoȝ cõseruatiõe. Ca. VII.

Cura pue rorum
Alhama
Dentiũ p̃seruatio a dolore

Curatio doloris accidentis pueris apud ortum dentiũ est q̃ accipiat̃ de lacte caninis & abluant̃ cũ eo loca & inungant̃ cum cerebro leporis & butiro. Si vero dolor vehementer confirmat⁹ fuerit accipiat̃ alhama butirũ & oleũ de lilio & misceat̃ totũ & cũ eo liniat̃ qm̃ in fine iuuamenti est. Quę vero custodiunt dentes a doloribus & corrosione & ceteris passionibus ipsoȝ sunt cauere a corruptiõe cibi & potus in stomaco & a frequenti vomitu & precipue cũ rebus acetosis sine cibis siue potibus & ab vsu masticationis allei vel ficuũ

& dactiloꝝ & oīm in quibus est viscositas & a fractione durarum rerum sicut nucum amigdalarum & ossium & similium, & ab omni re acetosa & a potu aquę valde frigidę & a commestiōe niuis & pręcipue a rebus calidis a sumptione cuiuscūq; rei facile putrefactibilis sicut sunt gña lactis & quæ de illis fiūt & a salitis piscibus & a negligentia mundificationis dentiū a superfluitatibus ciborum inter dentes adherentibus a quibus oībus si preseruauerit se ab omnibus huiusmodi passionibus exemptus fi et cum adiutorio dei. Descriptio pulueris ad conseruationē sanitatis dentium & eoꝝ mundificationē & confert putredini & corrosioni & confirmat & corroborat eos & est expertū ℞. farinę ordei & sal. añ. ʒ. x. terantur & conficiantur cum melle & vtantur. Postea vero accipiantur de cornu cerui vsto spumæ maris añ. ʒ. vi. spodij albi cinerū vitum boli armenici rachas albi tegulę furni añ. ʒ. ij. sandal. rub. gal. muscatę sand. citrini seminis ros. añ. ʒ. i. terant̄ & cribellentur & fricentur cum eo dentes quoniam est expertum. Modus medicaminis ad frangendū dentes accipiatur de farina frumenti & conficiatur cum lacte aliatuha & applicētur denti & superponatur ei folium anabulæ maioris de qua egreditur lac cum incidit̄. Modus medicaminis ad euellendū molares sine ferro. ℞. cortices radicū celsi & piretrū & terant̄ ad solem cum aceto forti donec efficiatur ad modum mellis & liniantur cum eo radices dentis quē intendis euellere bis vel ter in die postq̄ scalpellatum fuerit in circuitu ipsius & caueat alios dentes. Modus medicaminis ad euellendum dentes accipiantur cortices radicū celsi radicis capparis rad. esulę, arsenici citri. & terant̄ omnia cum forti aceto tribus diebus in qualibet die per horam residuo vero diei permittat̄ in aceto. Postea vero liniatur in circuitu dentis dolentis bis in die donec remolliatur radix dentis & cōmoueatur manu tunc enim auferet eū absq; nocumento & dolore.

Medica. frangēdi dentes

Aliatuha

Medica. euellendi molares sine ferro

TRACTATVS OCTAVVS CONTInens. iiij. capl'a. De ęgritudinū gingiuarum enumeratione. Cap. I.

De ęgritudinibus gingiuaꝝ quæ sunt. viij. mollicies sanguis fluxus ex eis corrosio putredo apostema quod dicitur alnaczor q; in ipsis generat̄ vulnera & pustulę quę in ipsis generantur.

alnaczor

De mollitie gingiuaꝝ & sanguinis fluxu ab eis. Cap. II.

Mollities gingiuaꝝ & sanguis ab eis fluēs accidit ex humore corrupto de quo nutriunt̄ gingiuę. Talis inquam humor aut erit calidus aut frigidus. Signū calidi est rubedo gingiuę & eius inflatio & fluxus rubei sanguinis ex ea. Signum vero frigidi e cōuerso. s. paucitas rubedinis & caloris & quia sanguis fluens ex eis est subtilis & albus. Curatio eius ex causa calida est cū flebotomia venę capitis si non est aliqd prohibens & appositione ventosaꝝ in fontanella colli & assidue fiant hęc & aperiant̄ venę labioꝝ intus quę dicuntur algaharach. Deinde assiduet lotionem cum aqua decoctionis ros. cum capitibus suis vel cum sumac vel corticibus granatorum & balaustiaꝝ & mirta & similiū vel abluatur os cum aqua ros. bona in qua infusum sit sumac, vel abluatur os in quo decoctum sit iusquiamū quoniā est excellens, & confert ei iuuamentū fricatio quę dicitur aldelach cum ros. & sandalis camphora lentibus & folijs alcarsa cōiunctim vel separatim. Modus pulueris dentium qui dicit̄ senon confortans gingiuas & sistens sanguinem fluentē ex eis, & confert putredini & regenerare facit bonā carnem. ℞. balaustiaꝝ rosaꝝ cū capitibus suis spodij albi añ ʒ. v. baccaꝝ iuniperi. ʒ. vij. haña gallię m⁹. añ. ʒ. ij. sanguinis draconis. ʒ. iij. terantur omnia & fricentur cum eo radices dentiū & abluatur postea os cum aqua ros. & si fuerit ex causa frigida mundificet̄ caput & stomachus cum pillulis de yera & abluatur os cum aqua decoctionis ciperi vel aneti vel iuniperi vel nucis cipressi & squinanti & similiū coniunctim vel diuisim, & si hoc non sufficit curetur cum trociscis de doronicis donec recedat putredo.

Mollicies gingiuaꝝ causa

Sig. cali.

Sig. frig.

Cura ex calido

Puluis Senon

Cura ex frigido

De corrosione dentium. Cap. II.

Corrosio aūt fit quatuor modis. Prim⁹ modus est q; corrodat̄ tota gingiua. Secundus est quando corrodit̄ illud q; propinquū est dentibus. Tertius est cum corroditur tota gingiua cum extremitatibus. Quartus aūt cum corroditur additio quæ est inter dentes. Putredo aūt aut erit multa aut pauca & fit foetidi odoris & carens odore. Fiūt quoq; corruptio & putredo & corrosio ex humore calido vel frigido. Signū humoris calidi est fortis dolor & cita manifestatio corruptionis & caloris & inflāmationis & quando conuenit ad hoc complexio ętas & tempus erit fortius Curatio eius ex causa caloris est cum flebotomia venę capitis & appositione ventosarum vt diximus. Postea vero abluat̄ cū succo plan-

Corrosio dentiū quatuor fit modis

Sig. hu. calidi

Cura ex calido

taginis & succo solatri vel succo coriandri humidi cũ forti aceto, & si hoc nõ sufficit laxetur natura cũ apozimate de cassiafist. & similibus pluries. Postea vero studeat auferri putredo cũ ferro quẽadmodũ in cirurgia determinauimus donec remaneat dens & auferat putredo. Postea vero curet cũ puluere specierũ stipticarum & carnẽ generantiũ. Curatio vero eius a causa frigida est ꝙ laxet natura cũ hijs que deponunt humores corporis sicut yera magna & theodoricon & similibus. Deinde abluat os cũ vino in quo cocta sint zinziber vel piretrum vel mastix, aut cime alhalic & cime oliuarũ, & si hoc non sufficit fiant trocisci doronicorũ & similes q scripti sunt in suo loco. Si fuerit cum putredine odor foetidus abluat os cũ vino in q cocti sunt ciperi vel mirta vel squinanti vel spica vel cassia lignea & similia & administret hic puluis qm confortat gingiuas rubificat labia, & facit bonũ odorẽ oris & confert valde. ℞. spo iij rosarũ rub. gallie sumac balaustie sand. al. & citrini aã. ʒ. v. boli armeni. ʒ. iij. margaritarũ alchahol camphore gariof. cubebe ligni aloes spice inde nucis musc. cardamomi darsen, carpobal. aã. ʒ. ij. terant oia & cribellent & cõficiantur cũ vino forti & veteri & fiant trocisci ad modũ denariorũ & exsiccent ad vmbrã, & in tempore necessitatis terat vnus de eis & fricentur cũ eo dentes qm est mirabilis iuuamenti & est ex hijs que experti sumus.

Cura ex frigido

De apostemate ꝙ dicit alnaczor. Ca. IIII.

HOc apostema generat in radicibus dẽtium causa humoris mali quẽ natura ad illũ locũ expellit. Cuius curatio est cũ flebotomia & appositione ventosarũ saepe fiat postea liciniũ ex lino & intingat in medicamine ꝙ dicit aldua egiptiacũ & immittit foramini & quandocũq elargat foramen propinetur aliud liciniũ grossius primo donec amplietur foramen in quo si fuerit subtilis corruptio statim cessabit. Si vero corruptio vsq ad os ptinxerit multũ apponat de medicina predicta, & si hoc non sufficit oportet amoueri dentẽ vt in cirurgia determinatur.

alnaczor guaco Cura

TRACTATUS NONUS HABET cap. xij. De egritudinũ lingue enumeratione. Cap. I.

DE egritudinibus lingue quae sunt xij. amissio sensus gustus amissio sermonis eius exitus inflatio scissio grossitudo, rana dim inutio diminutio ligamentorũ separatio continui apostema & nigredo.

De lesione lingue. Cap. II.

LAesio que cõtingit lingue est aut in suo motu aut in suo sensu, aut gustu & prouenit hoc vel ex causa nerui vel ex causa sui ipsius in suo motu adueniens ex causa septimi patis neruorum quando omnes egrotant sequitur amissio motus & gustus simul. Quãdo aũt contingit lesio lingue a causa cerebri est quando non transmittit ad eam ꝙ necesse sibi est de sensu gustus & motu, & fit illud aut ex malitia cõplexionis calide aut frigide aut humide aut sicce vel ex separatione continuitatis vel ex oppilatione. Signũ eius prouenientis a cerebro est qa fit egritudo in labiorũ supeminentijs faciei que dicunt alnagantin. Signũ ex causa nerui est qa non manifestat in lingua egritudo aliqua nec inflatio nec apostema, nec complexionis alteratio. Signum ex causa ipsius lingue est qm apparet in ea apostema vel pustula vel inflatio vel mutatio cõplexionis & qa in cerebro & neruo nulla est egritudo.

Linguae lesio multis contingit mõis.

Sig. a cerebri causa alnagãtin

Sig. ex nerui cã

Sig. ex cã lingue

De amissione sensus gustus. Cap. III.

AMissio sensus gustus fit tribus modis aut enim priuat penitus vt nihil gustu sapiat, aut ꝙ deficiat patũ in sui operatione, aut erit fallax & est vt percipiat sapores secundũ saporem humoris in substãtia ipsius lingue dominantis qui si multus fuerit percipiet ipsum & sentiet eius saporẽ nullũ aliorũ saporũ pcipiente. Si vero humor non multus fuerit non pcipiet ipsum nisi in hora motus, in hijs que comederit & biberit. & sapiunt ei q gustat, aut salsa aut acria aut amara scdm humorẽ in substãtia lingue dominantẽ. Amissio aũt & defectus causant ab ipo cerebro aut neruo sicut diximus. Quae vero accidit ab ipsa lingua est aut ex malitia cõplexionis excedente sicut calido frigido humido & sicco, aut ex hijs que ad ipsam ab extra eueniunt sicut violentis saporibus alterantibus cõplexionẽ vt acuris & salsis. Hij em disgregant eius concauitatẽ. quẽadmodũ disgregant calidũ acetosum & ponticum. Signũ alterationis cõplexionis ad caliditatem qa videt lingua fortis rubedinis & alterat gustus ad malũ & iuuat cũ rebus frigidis. Signum mutationis cõplexionis ad frigiditatẽ est qa lingua videt alba & iuuat rebus calidis. Signum mutationis cõplexionis ad siccitatẽ quia videt modica humiditas & fortis siccitas contracta & delectatur in humidis & curatio oim huiusmodi est emendare qlibet per sui contrariũ videlicet calidũ p frigidũ & siccũ p humidũ

Amissio gustus fit trib⁹ modis

Sig. calí.

Sig. frig.

Sig. sicci.

cura oim causarum

Et curatio eius que prouenit ex causa saporis fit cum suo contrario vt amarꝫ cū dulci ponticum cum pingui spissum cū tenui & tenue cū spisso durū cū molli & molle cū duro & sic de saporibus singulis. Lingua quoqꝫ ꝙ diu pmanet in sui sanitate pcipit de saporibus qđ dulce est & pingue. Qui quidem sunt sapores vtiles materie corpis, nā dulce nutrit naturā pingue aūt remollit oēm asperitatē corpi contingentē.

De amissione sermonis sequit. Ca. IIII.

[Sermon. amissio. cause plures]

Missio sermonis pluribus ex causis fit aut enim ex casu motiue virtutis venientis a cerebro aut ex neruo cum accidit in eo passio intus vel extra p oppilationem aut apostema aut solutionē cōtinui aut ex causa pmixtionis rationis queadmodū in egritudine birsen aut ex malitia cōplexionis ipsius lingue quando declinat ab equali cōplexione ad vnam quatuor cōplexionū, aut ex apostemate vel spasmo vel inflatione vel incisione seu scissione aut ex ranuncula que est sub lingua aut ex breuitate ligamentorꝫ que sub lingua sunt ad retinendū ipsam. [Cura ex cerebro] Curatio eius si fuerit ex cerebro & apparent signa exuberātie flegmatis & grossorꝫ humorꝫ ꝙ euacuet corpus cū yeris vt cum yera logodion & yera. G. & yera archiganis & yera pigra magna vel cū aliqua cōpositionū pillularꝫ efficaciū sicut sunt pillule stomatice, deinde faciat gargarismū cū hijs quae deponunt flegma & administrent insufflationes nariū que dicunt alsochoat cū medicinis aromaticis & abluat caput cū aqua decoctionis camomille mellilotī & maioranē & similium, & vngat cū bono oleo de ben aut cū aliquo oleorꝫ calidorꝫ loca exitus neruorꝫ. Quod si apparet plenitudo in venis fiat flebotomia in vena epatis & vena capitis que sunt achal & alcefal, & educat de sanguine scdm virtutē & consuetudinē. Si vero fuerit a causa oppilationis neruorꝫ aut apostematis aut solutionis continuitatis difficilis est eius curatio. Curat aūt cū hijs ꝗ dicta sunt de curatione cerebri. Qn vero puenit ex impedimēto intellectus cessabit cessante egritudine. Qn aūt fuerit ex causa ipsius lingue [Cura ex causa lingue] videat si est ex declinatione cōplexionis ad caliditatē qa tunc curat cū suo cōtrario & flebotomia venarꝫ que sunt sub lingua postea vero laxet colera ru. [Cura ex apate] Si vero est ex causa apostematis videat si apa est calidū & tunc flebotomet vena capitis & laxet colera rub. & fiat gargarismus cū succo solatri, aut plantaginis vel endiuie vel portulace aut succo granatorꝫ dulciū cōiunctim vel separatim vel dissoluat cassiaf. i. aliq succorꝫ pdictarꝫ herbarꝫ & gargarizet cū eo & cū aq decoctionis rosarꝫ ordei lentiū & liquiric. Et cū hijs erit curatus, & si apostema est durū gargarizet cū lacte statim emulso vel cū decoctione ficuū vel cū succo foeniculi mixto cū cassiaf. Si vero egritudo in lingua fuerit ex causa frigida & humida curetur [Cura ex causa fri. & humi.] cū hijs que diximus in curatione cerebri, & abluatur lingua cū tyriaca alfaroc & alsechazneya & filonia, & assiduet introitū balnei & gargarizet cū synapi trita & cribellata cū melle vel yera cū melle. Que aūt sequit post apostema cerebri ꝙ dicit birsen si antiquata fuerit non suscipit curationē sed si fuerit recens curat cū lotione cū sale andrani & sale armoniaco & omnibus hijs que deponunt saliuam.

De spasmo sequitur. Cap. V.

[Lingue spasmus duob9 fit modis]

Spasmus fit duobus modis, aut enim ex siccitate & defectu humiditatis aut ex plenitudine & exuberantia humiditatis. [Cura ex siccitate] Curatio eius ex causa siccitatis est cū assidua cōmestione generꝫ lactis & ciborꝫ humidorꝫ & gargarizare cū oleo camomille & oleo ros. & oleo sirag & aneti & similibus & abluant posteriora capitis frequenter in die cū aq cal. & postea vngat cū huiusmodi oleis. [Cura ex humidit.] Curatio vero eius ꝙ fit ex humiditate est cum contrarijs horꝫ quae diximus cum euacuatione. s. & gargarismo calido & oleis calidis.

De exitu lingue sequitur. Cap. VI.

[Exit9 lingue & eius inflationis generatio]

Exitus lingue & eius inflatio fit ex humore quē natura ad linguā expellit vt solet expellere ad alia mēbra donec inflat lingua & exit ex ore. Causat aūt ex caliditate aut ex frigiditate. [Sig. cali.] Signū caliditatis est vehemens inflatio & sitis & qa delectationē recipit a frigidis. [Sig. frig.] Signum frigiditatis est contrarium huius s. remissio caloris & grauedo lingue & eius offensio a rebus frigidis. [Cura cal.] Curatio eius a caliditate est ꝙ flebotomet vena capitis si nihil est prohibens & laxare colerā rubeā & apponere ventosas sup tempora & abluere os cū succo plantaginis & succo lactuce, vel succo coriandri vel succo virge pastoris & similiū, & confert ei decoctio ros. & lentiū & similiū, & confert ei tutiamentū lotio eius cū cepe & acetositate citri, & sint eius cibi declinātes ad frigiditatē. [Cura ex frigore] Et qn fuerit ex frigiditate curet cū rebus calidis, & laxet natura cū pillulis cochijs vel cū aliqua yera & gargarizet cū hijs que deponunt flegma, sicut cū yera & lacte caprino cū aqua mellis, & postea abluat lingua cū eo, & si hoc nō sufficit abluat cū sale & ruta & baurac & nitro, & cōfert ei fumere de anacardino minori & abluere linguā cū eo & cū tiriaca alfaroc & alsechaznaya & sint eius cibaria declinantia ad mundificationem & attractionem.

De scissura sequitur. Cap. VII.

Scissurae linguae causa — Scissura & grossities vt pluribus accidunt ex causa calida & post calidas egritudines. Et curatio ipsius est cũ infrigidatione corporis & stomachi cũ hijs quę comedit & bibit & abluat lingua cũ muscilagine seminũ citoniorum cũ zuccaro & muscilagine psilij & seminis maluauisci & potu aquę ordei & comestione pedũ animaliũ & lotione linguę cũ spuma egrediente de maluis quando inciduntur & teneat in ore gumi dragagantis.

De ranuncula. Cap. VIII.

Ranũculę gñatio — Ranuncula est apostema simile ranae quod generatur ex flegmate salso & solo vel ex flegmate salso cũ colera nig. Sig. fleg. — Signũ flegmatis est albedo & humiditas. Signum eius cũ mixtione colerę nigrę est offuscatio coloris durities & pauca humiditas. Sig. fleg. cũ co. ni. Cura — Curatio eius si fuerit parua est lotio eius cũ baurac, vel nitro vel cũ mentastro vel sale armoniaco, & si per hoc non cessauerit abluatur cũ medicina acuta, donec nigrescat & aperiatur deinde curetur quousque recedat. Sed si fuerit magna non potest curari sine incisione & cauterizatiõe vt determinatur in cirurgia.

De breuitate ligamentorum. Ca. IX.

Breuitas ligamentorum retinentiũ eam de subtus vt in pluribus accidit paruis pueris & possibile est eos sic nasci. Cura — Et curatio eius incidere ea cum ferro vt suo loco determinatur.

De incisione & exitu. Cap. X.

Incisio & exitus curantur sicut curantur reliqua apostemata quę suo loco diximus.

De pustulis. Cap. XI.

Pustulae vero curantur sicut curatur alcola.

De nigredine linguę sequitur. Ca. XII.

Nigrae linguę cã Cura — Fit autem nigredo linguę aut ex calida egritudine aut ex acuta medicina. Curatio prime est per egritudinis recessum. Curatio vero scḋe cũ hijs q̃ infrigidant & humectant & ea restituant ad tẽperatã cõplexionẽ, breuitas autem linguę a natura est nec valet ingeniatio apud sui curationem.

TRACTATUS. X. SEPTEM HABET cap. De egritudinũ oris enũeratiõe, Cap. I.

Egritudines oris sunt nouẽ alcola alselac pustulę vulnera corrosio malus odor defluxus saliuę siccitas saliuę & cancer.

De passione alcola. Cap. II.

Alcola — Passio alcola est genus pustularum q̃ generantur in ore & lingua & accidunt plurime pueris propter lactis acuitatẽ & priuationẽ nutrimenti & harum curatio est facilis. Generantur autem duabus ex causis vel ex superfluitatibus acutis q̃s natura ad os expellit vel ex superfluitatibus frigidis. Sig. frig. — Signũ frigiditatis est albedo pustularum & remissio doloris & caloris, & delectatio eius in rebus calidis. Cura cal. — Et curatio eius ex causa caloris cũ flebotomia cefalicę & appositione ventosarum sub mento. Postea vero cum euacuatione colerę ru. deinde cũ hijs quę repercutiũt humorẽ apud sui principiũ cũ lotione oris cũ aq̃ ros. sola, vel cũ aceto & cũ aq̃ infusionis sumac, vel cũ decoctione capitum ros. mirtę alzaharur & cauliũ & similiũ, in statu vero egritudinis pmisceatur rebus stipticis aliqd solutiuorum sicut mirrę croci aloes & similiũ, & post repcussionẽ humorum & corporis euacuationem & sedationẽ acuminis debent solutiua pualere stipticis. Modus medicaminis conferẽtis oĩbus generibus pustularum & alcola. ℞. spodij ros. coriandri succi sumac lentiũ seminis portulacę equales ptes zuccari ptẽ. v. & modicũ camphorę teratur totũ & iniciatur de hoc puluere pustulis & teneat in ore p horã postea vero abluat os cũ aq̃ ros. & aceto. Cura fri. — Curatio vero eius ex causa frigida est q mundificet corpus cum pillulis cochijs & similibus. Deinde gargarizet cũ almura & secaniabin vel cũ aceto in quo cocta sint mentastrũ vel ruta dum est calidũ, vel masticet folia iesmini ortensis & confert ei iuuamentũ q abluat os cũ zuccaro vel cũ farina carsenę & litio gall. & pipe equaliter teratur totum & abluat cũ eo sicut scripsimus, & debinent eius cibi ad caliditatẽ & q cõfert albis pustulis q̃ dicũt alcola & albayicz in momẽto est q teratur colcorack cũ oleo & vngatur cũ eo, & Colcorack — qñ fuerit in pueris paruis pcipiatur nutrici q accipiat parũ de lentibus & pane & masticet eos vltima masticatione & iniciat ori infantis & accipiat amidũ & masticet illud & misceatur de eo parũ de aq̃ & liniatur cũ eo os, & si hoc non sufficit accipiatur de semine ros. ʒ. i. & de croco danic. i. teratur & distẽperetur cũ aq̃ & liniatur cum eo os infantis vel cõficiatur medulla cruriũ bouis cũ melle & liniatur cũ eo.

De alselac. Cap. III.

Alselac — Passio alselac apostemata & pustulae ab vna & eadẽ causa efficiuntur. Et curatio earum est eadem.

De corrosione. Cap. IIII.

Corrosionis oris causa — Corrosionis principiũ & eius causa est aliqua egritudinũ predictarum. s. alselac apostematũ & pustularũ. Sig. prin. — Signum eius principij est nigredo harum pustularum & quando hoc apparet iube flebotomare infirmũ & laxa-

re coleram rub. Postea vero curetur os cum
sumptione rubub & rerum stipticarum que di=
Alnoara ctę sunt, & si hoc non sufficit accipiat alnoara
sicca q̄ congregat in parietibus vasorum balnei,
& abluatur cum eo corruptio omni die ter do=
nec recedat, & si non curatur cum hoc fricetur
locus cum vngento ægiptiaco vel propinen=
tur hij trocisci de arsenico quorum compositio
talis est. ℞. arsenici rubei & citrini alumis par=
tes ęquales teratur totū cum aceto & fiant tro
cisci & exsiccentur & in hora necessitatis terat
vnus de eis & cū eo fricetur locus corruptus
donec cadat caro corrupta. Postea vero ablua
tur os cum oleo ros. aut cum succo plantagi=
nis & si aliqd remanserit ex corruptione reite=
retur medicamen in eo donec sanet. Postea ve=
ro curet cum eo q carnem generat.

De fœtore oris. Cap. V.

albachar fit q̄tuor modis
FOetor oris qui dicitur albachar fit qua=
tuor modis. Quia aut prouenit ex cor=
ruptione gingiuarum, aut ex corruptione
stomachi, aut ex calore stomachi, aut ex humo
re putrido generato in cerebro in ventriculo
medio & postremo quē natura expellit ad pa=
Sig. ex latum. Signum huius quando est ex corruptio
corruptio ne gingiuarum est quia patet ad sensum. Signum
ne gingi- eius ex corruptione stomachi est quia os existit
uarum sanum a corruptione & putredine & quia exit
Sig. ex malus odor per anhelitū quando anhelat. Si=
stomacho gnum a calore stomachi est quia in hora cibi al
Sig. ex leuiatur. Signū ex ventriculis cerebri est qa sen=
cerebro tit infirmus malū saporem descendentem a suo
Cura ex palato cuius odor exit per nasum. Curatio ex
gingiuis gingiuis est quoniā si dentis putredo est aufera
Cura ex tur. Si vero alia corruptio curet cum hijs quę
stomach. dicta sunt donec recedat. Curatio eius ex causa
putredinis stomachi est vomitus cum sale ane=
to bletis ruta & similibus. quę vomitiua sunt
& scripta sunt in suo loco. Deinde purget cum
pillulis stomaticis & cochijs & pillulis de aloe
& similibus, & ex hijs quę conferunt ad mun=
dificationem stomachi est quod sumat ieiuno
stomacho de trifera parua cum yera pigra vel
confert ad hoc dualmust & confectio alabha.
Modus confectionis conferentis malo odori
oris prouenienti ex flegmate & humorum putredi
ne. ℞. cimarum mirtę humidę partes. iij. salis sto
racis spicę corticū citri masticis gallię mus. gari
of. añ partē. i. terant & conficiant cū passulis
sine arillis & sumat de eo omni die ad modum
nucis. Quando aūt prouenit ex calore stomaci
fiat flebotomia & laxetur colera rubea, & con
fert ad hoc iuuamentū sua proprietate come=
stio. Quando vero fuerit ex causa ventriculo= Cura ex
rum cerebri sumat de yera magna & faciat gar cerebro
garismū ad deponendū flegma a palato.

De saliua fluente sequitur. &c. Cap. VI.

SAliua fluens ex ore accidit duabus ex cau= Saliua ex
sis, aut enim ex humore aquoso in stoma ore fluens
cho existente aut ex oris pustulis. Signum duabus
humoris aquosi in stomacho est, qa os existit causis fit.
sanum & liberū ab apostemate vel pustulis. Et Signa
eius curatio est q sumat de trifera & confert ce Cura
leri iuuamento q accipiat de alberid. ℥. iij. &
de zinziberi. ℥. vi. ad pondus oīm de zuccaro
& terat totū & fiat puluis de quo accipiat quo
libet die. ℥. iiij. & confert iuuamentū ad hoc fre
quens vomitus cum aqua calida & secaniabin
squillitico & mundificare dentes omni mane.
Et confert masticatio picis per se vel cum pipe=
re vel secaniabin & declinet eius cibus ad ea quæ
exsiccant sicut est alsanic & alcahac & cibaria q̄
dicunt almatagnat & alcolay & similia. Quæ
vero prouenit a causa pustularum curetur cum
hijs quę diximus.

De siccitate sputi. Cap. VII.

SPuti siccitas fit ex duabus causis aut ex ca Sputi sic
lore renū aut priuatione aquę vt viatori= citas ex
bus accidit. Signū caloris renū est quia cō= duabus fit
tinue bibit aquā nec satiat ea, & ipsam statim causis
mingit albā sicut eam sumpsit. Et curatio eius Signa
est q sumat aliquē sirupoꝝ stipticorum sicut si Cura
rupū alcanchari & sirupū granatorum & similes
q suo loco scribunt. Qn aūt prouenit ex defe
ctu aquę abstineat a locutione & vociferati=
one ira & labore & multitudine vestimentorum
& omi cibo exsiccatiuo, & ab aqua salsa & al=
ciamac & cōmedat oīa olera humida & aceto=
sos fructus. Quod si fuerit in itinere & oīa hu
iusmodi ablata fuerint accipiat de lapillis frigi
dis, & siccis & intromittat ori suo sigillatim vel
intromittat ori de thamar, aut de psilio & intro
mittat in ore frustrū vnū de argento puro vel
margaritā vel lapidē iacinctū & coniungat sua
labia quousq inueniat aquā. Reliquas vero
passiones sitis perfecte dicemus cum passioni=
bus stomachi.

TRACTATVS. XI. DIVIDITVR IN sex capla. De enumeratione ęgritudinū gutturis. Cap. I.

DE ęgritudinibus gutturis q dicit alhal alhalcoy
coy & sunt octo. s. apostema vuulæ allucztin
& q dicit allucztin & alcuzlama & Alcuzla
apā palati & species squinantię priuatio vocis ma
& eius grossities ęgritudo q̄ dicit alserac et ē qn Alserac

ingreditur guttur aliquid eorꝶ quę comedun-
tur & bibuntur.

De apostemate vuulę sequitur. Ca.II.

Apã vuulę tribus causatur modis A Postema vuulę fit tribus modis, quia
aut fit tumor in suo capite & appella
tur tũc apostema vueũ vel apostema
durum aut fit inflatio & appellatur apostema
stomaticũ, & generatꝰ ex humore putrido a ca-
pite descendente vel ex fumo a stomaco ascen-
dente, fit aũt ex aliquo quatuor humorꝶ. s. ex
sanguine colera rub. flegmate & colera nigra.
sig. sang. Signũ sanguinis rubedo vuulę, eiusq͂ tumor
& inflãmatio & fortis dolor & delectatꝰ in re-
bus frigidis, & si conueniunt ad hoc cõplexio
sig. cole. rubeę tempus & ętas erit fortius. Signũ colerę rub.
est fortis dolor cũ punctione inflatio & sitis et
oris siccitas; & si concordãt ad hoc cõplexio tẽ
Signũ flegmatis pus & ętas erit fortius. Signũ flegmatis est al-
bedo vuulę eiusq͂ mollicies remissio doloris
& sitis & abundantia humiditatis & eius dele
sig. co. ni. ctatio in rebus calidis. Signũ colerę nigrę est li
uedo coloris durities & egritudinis diuturni-
Cura sanguinis tas sine calore & dolore, & si conueniunt ad
hoc complexio tẽpus & ętas fortius erit. Cura
tio eius ex sanguine est cum flebotomia venæ
cordialis quę dicitur basilica & appositione vẽ
tosę super fontanella colli, aut aptione venarꝶ
existentiũ sub lingua. Postea vero faciat garga
rismum cum aceto & aqua ros. vel accipiatur
de balaustijs gall. masticis gallia sandal. ęqua-
les partes camphorę quartã partẽ puluerizen
tur & applicetur de eo bono modo in loco, &
hoc fiat pluries vsq͂ ad sanationẽ, & si hoc non
sufficit non potest sanari sine maturatione do
nec aperiatꝰ. Postea vero aperiatur cum ferro
Cura co. rubeę vel incidatꝰ. Et quãdo fuerit ex causa colerę ru.
laxetur cum vekia mirabol. & decoctione cas-
sięfist. & similibus. Postea vero faciat gargaris
mum cum succo plantaginis & succo solatri
& succo semperuiuę & coriandro humido &
aceto & succo granatorꝶ & inungatꝰ vuula cũ
bolo armeno sandalis & faufel cum succo so-
latri vel aqua ros. & similibꝰ, & si hoc nõ valet
Cura flegmatis diuerte intentionẽ tuã curare cum solutiuis &
maturatiuis donec aperiatur. Quãdo vero fue
rit ex causa flegmatis laxetꝰ natura cum pillulis
cochijs gal. vel cum stomaticis & quod reper-
cutit humorẽ retrorsum est. ꝙ accipiantꝰ galla
& terantꝰ cum aceto & liniatur cum eo intus cũ
digito vel penna, & confert ad hoc ꝙ accipiantꝰ
sumac cortices granatorꝶ aut rosę vel balaustię
vel mirtę coniunctim aut separatim aut terantꝰ
& loco applicentꝰ vel accipiatur granatũ dulce
& granatũ acetosum & exprimãtur sicut sunt
& decoquatꝰ succus ipsorũ quousq͂ veniat ad
spissitudinem mellis & applicetꝰ de eo locis gut Allaha
turis quę dicuntꝰ allaha & alloztin, & si nõ suf Alloztin
ficiunt quę diximus redeat ad administrandũ
decoctiões & est vt faciat gargarismũ cũ aqua
decoctionis ficuũ & dactilorꝶ vel cum fœnu-
gręco & similibus, & liniatꝰ cum succo citroli,
vel succo caulium & absinthij & nitro. Mo-
dus medicaminis ad casum vuulę expertus. ℞.
sal armoniaci & piperis partes ęquales terantꝰ
& cribellentꝰ & vuulę applicentur cũ instrumẽ Almalhaca
to quod dicitur almalhaca. Curatio eius ex co
lera nigra est quod euacuetur cum cochijs & Cura co. nigrę
confert ei clisterizatio & gargarismus in sui
principio cum hijs quę repercutiunt humorem
in fine vero cum hijs quę maturant & dissol-
uunt sicut gargarismo cum vino & melle cum
aqua decoctionis seminis lini & camomillę cõ
iunctim aut diuisim donec sedetur dolor &
soluatur, & si hoc non valet non potest euade-
re sine incisione vel cauterio vel apertiõe & nõ
incidetur de huiusmodi nisi species quę dicitur
alhanabi nec festinare debet ad hoc nisi cum di alhanabi
ligenti consilio periti medici vt suo loco deter-
minatur.

De apostemate alluztin. Cap. III.

A Postema alluztin & al alcema & pal- alluztĩ & alalcẽa & aldabha
lati curantur sicut curantur apostema
ta vuulę. Dicitur aũt hoc apostema al
dabha. i. squinantia. Generatꝰ aũt ex humore a Squinangnatio
capite fluente ad maiorem anulum superiorẽ
cannę pulmonis qui dicitur epiglotum ex quo
apostemate suffocatur homo, generatur autẽ
hoc vel in musculo intrinseco gutturis vel ex-
trinseco aut in vtroq͂ simul aut fit inferius vt
diximus; & apparet apostema & rubedo extra
ceruicem & non intus aut apparebit intus &
extra simul; aut apparebit intus & non extra.
Quod aũt peius omniũ est quando nihil ap-
paret de apostemate in gutture & palato, nec
intus nec extra & hoc genus possibile est inter-
ficere in prima vel secunda die. Genus aũt secu
rum de huiusmodi apostematibus est contra-
rio modo eius quod diximus & est quod vide
atur apostema & rubedo in gutture & palato
intus & extra in ceruice vel in ambobus simul
ita quod apostema non multum profundetur
interius & estimabit tunc medicus esse sanatũ
infirmum apostema tamen conuersum est in-
tra guttur & repente necabit nisi forte super-
ueniat infirmo fluxus ventris & vrinę, aut exi
tus sanguinis vel exitus humoris putridi ex ore

tunc enim ſit fiducia perfectę ſanitatis infirmi.
Squinancię ſpẽs ſunt ſeptẽ — Species aũt ſquinantię ſunt ſeptem quia aut fit
ex ſanguine aut ex colera rub. aut ex flegmate
groſſo & frigido, aut ex flegmate ſalſo, aut ex
colera nigra, aut ex lęſione alicuius iuncturarum
ceruicis, aut ex cõmeſtione generum ſiregarum mor
Sig. ſang. — tiferorum vel ex cauſa exiturę palati. Signum
cauſę ſanguinis eſt rubedo apoſtematis & ple-
nitudo corporis infirmi cum rubore faciei &
plenitudine venarum, ac ipſarum pulſatione
& quia ſentit infirmus ſaporẽ fortis vini, &
quando conueniunt ad hoc ętas complexio &
Sig. co. rubeę — precedens regimen erit illud fortius. Signũ cau
ſę colerę rub. eſt quia ſentit infirmus febrẽ &
moleſtiam cum acumine & dolore pungitiuo
& fortis ſitis & pulſatio venarum & apparitio
ipſarum, & ſi concordant ad hoc ętas & com-
Sig. fleg. ſalſi — plexio erit fortius. Signum flegmatis ſalſi eſt
quia percipit infirmus ſaporẽ ſalſum cum len
to calore & quia fit vox infirmi quaſi vox ca-
Sig. cole. nigrę — tulorum canium. Signum ex colera nigra eſt
liuedo apoſtematis eiuſq; durities diuturnitas
ęgritudinis & ſapor acetoſus in ore & ſenſus
loci ęgritudinis abſq; calore & febre, & ſi con-
ueniunt ad hoc ętas & complexio erit fortius.
Suffocatio aũt quę accidit ex lęſione alicuius
iuncturarum ceruicis intus fit aut ex caſu vel ex
percuſſione vel apoſtemate muſculorum iunctu
ris adhęrentiũ, quorum ſignum eſt ex hijs quę
Squinancię accidẽtia mala — ſenſus iudicat & quę infirmus refert. Mala ac-
cidentia ſquinancię ſunt dolor gutturis & a-
pertio oris infirmi propter ſtricturã gutturis
extenſio ceruicis & difficultas tranſglutiendi ci
bum & potum, & poſſibile eſt aduenire ſibi fe
Accñtia bona ſquinãcię — brem. Bona vero accidentia ſignificantia ſalutẽ
ſunt virtus cordis leuitas corporis & anhelitus
temperantia ſomni, & quia vrina & egeſtio
in ſuo modo ſanitatis permanent, & faciliter
exeunt & non grauiter impeditur eius tranſ-
Cura ſanguinis — glutio cibi & potus. Curatio eius quando eſt
ex cauſa ſanguinis, eſt cum flebotomia venę ca
pitis ſi non erit aliqd prohibens & extrahatur
ex ſanguine ſecundũ virtutẽ infirmi quod ſi cõ
ſtauerit tibi ſanguinẽ eſſe mixtũ cum colera la-
xetur natura cum decoctione caſſięfiſt. & mã
nę tamarindorum iuiubarum viol. & ſimiliũ. Dein
de vero gargarizet & apud ſui principiũ cum
hijs quę repercutiunt humorẽ vt cũ rob de cel
ſis aut rob de nucibus, aut rob de fructu mirtę
vel rob de citonijs vel cũ ſucco plantaginis aut
coriandro humido cũ aceto & ſecaniabin zuc-
carino vel infundantur furfures ordei in aceto &
exprimantur & colentur & gargarizet cum eo,
vel gargarizet cum aqua decoctionis balauſti
arum roſarum & ſumac & baccarũ mirtę & len-

tium & aliorum conſimiliũ quę coadunãt, & ca-
ueat ſibi vltima cautela quod non reſoluat in
principio, hoc enim ducit ad interitũ infirmi cũ
feſtinantia ſicut idoneo teſtimonio certificati
ſumus de operatiõe ſtultorum quoniã vt in plu
ribus cum accidit hæc ęgritudo incipiunt aquã
calefacere & in ea petias panni lini ſubmergen-
tes ceruici eas calidas ſuperponunt & iubẽt fie
ri gargariſmũ cum rob & piretro & ſimilibus,
& cito necant infirmum & patuit nobis pluries
teſtimonium huiuſmodi, ſed facere debet in-
firmus in principio q; diuertat humorẽ tribus
aut quatuor diebus vt manifeſtetur ſibi per hoc
ſtatus ęgritudinis & quies accidentiũ & calo-
ris alleuiatio & tunc oportet adminiſtrare diſſo
lutiuas res ſicut gargariſmũ cum rob de celſis
cum modico mirtę rubeę & gargariſmũ cum
lacte ſtatim mulſo in quo diſſoluta ſit medul-
la caſſięf. & ſi hoc non valet miſceatur in quali
bet libra lactis cocti. ℥. ſ. baurac. & mirtę añ. ʒ
i. & gargarizet cum eo & gargarizet cum ſuc
co granatorum aut ſucco ſolatri cum modico ace
toſitatis citri vel cum lacte aſinę vel caprę ace-
toſo vel cum ſucco coriandri humidi & garga
rizet cum eo. Modus pulmenti quod ſumere
debet patiens quando non habet poſſe ſume-
re cibum & eſt quod accipiatur de medulla ſemi-
num citru. & melo. & cucur. dulcis & piſtentur
quouſq; deueniant ad modum medullę & mi-
ſceatur cum eis de amido & dragaganto & o-
leo amigdal. dul. & coquatur totum in olla &
ſumat illud in mane, vel accipiatur amidum &
permiſceatur cum lacte ſtatim mulſo & appo
nantur in eo de penidijs & oleo amigd. & mo-
dico medullę ſeminũ citru. & coquatur & ſu-
matur. Si vero ęgritudo confirmata fuerit cũ
ſtrictura gutturis accipiatur tunc de ſemine ar
mel & ſemine radicis aſa & mirra baurac & ſa
le armoniaco ſeparatim aut coniunctim & te-
rantur & gutturi inſufflentur. Si vero infir-
mus nihil valeat deglutire apponantur vento-
ſæ in ſuperioribus colli vt attrahant fortiter &
tunc ſumat de priſana ordei quoniam facile ſi-
bi erit tranſglutire quamlibet rem dum vento-
ſæ collo adhęrent, & ſi venę quæ ſunt ſub lin-
gua plenæ fuerint flebotomentur postquam
flebotomata fuerit vena capitis ſicut diximus,
& ſi habuerit febrẽ adminiſtretur cliſtere leniti
uum naturę ex furfure ſemine lini altęę iuiu-
bis ſebeſten oleo viol. & modico baurac vel
ſale & abluatur manus & pedes in aqua deco-
ctionis camomillę aneti & melliloti & hoc fiat
ſępe in die & ligentur crura & brachia deſubter
ad ſupius & imprimat ea ſuis manib⁹ forti im
preſſiõe poſt ligaturarum ſolutionẽ & emplaſtrẽt

ceruix & posteriora capitis in principio egritudinis cū plantagine & farina ordei & oleo ros. Et post sedationes egritudinis cū ceroto facto cū oleo camomille & oleo violarū vel emplastretur cū decoctione ficuū & farina fœnugręci. Si vero cū hijs non suscipit curationē impossibile est curari sine incisione super gutture queadmodū determinatū est in opatione manuali. Quando aūt fit ex colera rub. pmo euacuet & postea flebotomet. Postea vero faciat gargarismū cū rebus stipticis vt dictū est & bibat aquā ordei & muscilaginē psilij cū zuccaro & continuet gargarismū sicut dictū est, & comedat attriplices & portulacā, & si potest trāsglutire aliqd laxet natura cū.3.i.pulueris yre pigre & libr.5. succi corigiole & laxet cum cochijs vel cū alijs laxatiuis. Postea vero faciat gargarismū in principio egritudinis cū rob de vuis aut rob de celsis, & postea gargariset cum aqua mellis vel cū vino in quo solutū sit de sinapi puluerizato vel de piretro vel de zinzibe ri, aut cū secaniabin & succo radicis vel cū decoctione ficuū in qua dissoluat baurac & insufflet gutturi baurac asa fetida & sal armonia cū. Et si non curat cū hijs liniat palatū & apostema si apparet cū stercore caniū albo cōmedentiū ossa puluerizato cum melle qm̄ est expertū, aut gargariset cū medicamine alharmel, & cum medicina alcatatif & liniat guttur ab extra cū stercore caniū vel cū piretro puluerizato & distempato cū vino aut liniat cū medicina claga donec ampullet locus & abluat cū aqua decoctionis camomille aneti centaureę & melliloti & similiū. Deinde liniat ceruix cū aliquo calidorū oleorū, & qn̄ est ex flegmate salso curetur curatione eius quę fit ex sanguine & quę fit ex flegmate medio modo ita q᷑ accipiat curatio ex vtroq;. Quando vero prouenit ex colera nigra & potest infirmus trāsglutire aliqd laxetur cū yera magna vel parua cū decoctione vel infusione epithimi vel cū calido disteri, & fricent pedes forti fricatione in aqua in qua cocta sit camomilla & mellilotū & gargariset cū melle & aqua decoctiōis seminis lini camomillę fœnugreci melliloti & emplastret apostema deforis cū fœnugręco se, lini camomilla, aneto & semine cauliū aut eius folijs & sit cibus eius ius cicerū cū oleo sisamino vel amigdalino & bibat aquā mellis. Quando aūt prouenit ex causa declinationis iuncturarū colli fiat flebotomia & cetera quę diximus in curatione illius quę prouenit ex sanguine, & si cū hijs non curat curetur cum hijs quę in manuali operatione diximus. Si vero declinatio iuncturę fuerit ex apostemate musculi vel nerui non recipit

Cura co. rubeę

Cura flegmatis salsi

Cura co. nigrae

curationē. Quando vero prouenit ex causa palati ab hijs quæ ab extra eueniunt, videatur quoniam si spuma exit de ore non curatur. Si vero non exit spuma de ore sit studium eius curari tunc cum hijs quæ dicta sunt in ea quę fit a sanguine. Quando vero fit ex commestione fungorum mortiferorū faciat gargarismū cum secaniabin squillitico, & iam diximus curationem eius cum curatione rerum mortiferarum. Memoratio eorum quę aperiunt omnia apostemata gutturis quādo manifestata fuerit maturatio apostematis & collectio humoris putridi, gargarizet infirmus cum lacte caprę statim mulso, aut cum lacte asinę cum modico semine alteę vel gumi draganti cum modico olei violarū, aut accipiat butirum & dissoluatur in eo modicum de farina orobi vel lupini & gargarizet cum eo, hoc enim aperit apostemata cum facilitate. Modus medicaminis aperientis apostemata cum facilitate, accipiatur de muscilagine seminū citoniorū & muscilaginis seminis alteę & lacte asinę acetoso & lacte capre & succo blete equaliter & teratur in eis de radice lilij & de radice alteę & misceatur totū & gargarizet cum eo, hoc enim aperit ea cum facilitate & si fuerit infirmus fortis gargarizet cū stercore canium & lacte asinę. Et quando fuerit apertum apostema oportet eum gargarizare cum vitello oui crudi & modico amido & draganto mixtis cum oleo viol. vel gargarizet cum muscilagine seminis citoniorū vel muscilagine psilij, vel cum succo foliorū alteę trito rum & expressorū, vel cum aqua decoctionis ordei bene cocti cum puluere radicis liquiric. & ficubus pinguibus & radice lilij & cassiaf. & oleo violato, & comedat ptisanam furfurū cum oleo amigdalarū & liniatur guttur de foris cum ceroto facto de oleo violarū gumi draganto & vitello oui.

Cura palati

Aperientia guttu. apata

De priuatione vocis & eius raucedine. Ca.IIII.

Priuatio vocis & eius raucedo multis fit de causis aut enim ex humore calido vel frigido a capite fluēte ad instrumēta anhelitus, vel ex hūore inter pectus & pulmonē reclūso, aut ex vlcere facto in pulmone ex violentis vociferationibus, aut ex multo sermone, vel ex attractione venti frigidi. Signum eius ex humore calido est plenitudo faciei eiusq; rubedo clausura venarū, & cetera signa sanguinis. Signū eius ex causa hūoris frigidi est albedo coloris et manifestatio flegmatis et ei9 fluxus a'b īstrumētis vocis & si cōcordāt ad hoc cōplexio

Vocis priuatio & ei9 raucedo pluribus ex causis fit

Sig. ex calore

Sig. fri.

Sig. ex vocifera. vehemēti & ętas & tempus erit signū fortius. Signū ex causa vociferationū vehementiū. & attractōis aeris frigidi est ex hijs quę infirmus recitat. Cura ex cal. Cu ratio eius qñ est ex humore calido est ꝙ flebo tomet vena capitis si nihil erit phibens. Postea vero laxetur natura eius cū decoctione cassief. & manna & gargarizet cū illis. Postea vero teneat in ore gumi dragantū & arabicū & succum liquiric. cōiunctim vel separatim. Modus pillularꝫ tenendarꝫ sub lingua conferentiū iuuamentū priuationi vocis & eius raucedini. ℞. gumi arab. gumi draganti succi liquiri. amidi sachag medullę seminis citro. & semis cucur. semis portulacę amigd. dulc. excorticatarꝫ añ. ʒ.iij. croci. ʒ.ſ. penidij. ʒ.vi. terant oīa & conficiantur cum muscilagine seminis citoniorꝫ et informent de eis pillulę ad modū fabarū & teneat vnā illarꝫ sub lingua & transglutiat quicquid ex ea resoluitur sunt enim mirabilis iuuamenti, & sint eius cibi ptisana de ordeo amidum ta & ptisana de furfurib⁹ cū oleo amigdalino & penidio. Quando aūt fit ex humore frigido gargarizet cum rob & melle & modico yerę pigrę, vel vtat cottidie de melle cocto cum aromatibus, & confert ei iuuamentū excelsum ꝙ accipiat de succo foliorꝫ cauliū & tātundem mellis & coquat totū in lento igne donec redeat ad modū lohoc. i. sorbitionis & absorbeat de ea quolibet mane quoniā est expertum. Modus lohoc ad priuationē vocis & sermonis experti. ℞. radicis liquiric. mundatę gumi draganti piperis albi mirrę rubeę cassię lignee gumi arab. olibani añ. ʒ.ij. spicę. ʒ.ſ. teratur totū & cribellet, deīde accipiat rob de vuis & penidiū & coquant, postea misceant cū eis predictę species donec fiat ad modum lohoc & sorbeat de eo plurib⁹ diebus mane & sero. ℞. ficuū siccarꝫ mente gumi arabici equales partes teratur totū & coniiciat cum rob dulci de vuis & sorbeat ex eo mane & sero.

Cura ex fri.

De grossitie vocis. Cap. V.

Grossiciei vocis causę. Grossities vocis fit excessu siccitatis in strumentorꝫ vocis. Fit aūt vel ex causa intrinseca vel extrinseca. Intrinseca aut est malicia cōplexionis siccę, aut malicia cōplexionis frigidę. Extrinseca vero causa est vt ex puluere vel fumo vel acutis specieb⁹ & grossis & cibis & potibus grossis. Signū causę siccitatis est paucitas humiditatis, & si conueniunt ad hoc complexio tempus & ętas erit signum fortius. Signū frigiditatis est quia delectatur in rebus calidis & abhorret frigidas, & quia sentit grauedinē absq; dolore & somnus. Curatio eius quando est a siccitate est quod ingrediatur balneum aquę dulcis sępe & vtatur cibis humidis & lenitiuis grossiciei, sicut pulmēto de amido & pulmento de ordeo cum oleo amigdalarum vel oleo sisamorꝫ & sumat de muscilagine seminis citoniorum & gumi draganti vel de muscilagine psilij vel de syrupo sebesten & iuiubarū & violarꝫ & penidiorꝫ, & de ptisana ordei bene cocta cum sebesten & oleo amigd. & sumat decoctionē fœnugręci & decoctionem ysopi minorē, & administret ei hoc alloc. hoc, cuius effectus est iuuare grossiciei cannę pulmonis & vocis priuationē quando fuerit a causa flegmatica. ℞. succi liquiric. gumi pini gumi arabic. mirrę añ partes equales terant & cōficiantur cum gumi pini & misceat cū eis de butiro vaccino, & sumat de eo quolibet mane & sanabit a vocis grossitudine. Quando vero fit ex causa pulueris & calidarꝫ medicinarꝫ & grossorꝫ ciborꝫ curet cum hijs quę diximus in memoratione ciborꝫ & medicinis pectoris.

Sig. sicci.

Sig. frig.

Cura ex siccitate

De passione quę dicit alserac. Cap. VI.

Alserac descriptio. Alserac est quod ingreditur cannā pulmonis & accidit hoc quando in actu cōmestionis interponit locutio vel risus. Tunc enim aperit canna pulmonis vt incidit ei aliquid ex cibo vel potu, quod si non potest illud educere cū violētia tussis possibile est eum mori propter priuationē anhelitus & hoc dicit alserac, quare oportet hominē dimittere sermonē & risum in hora comestionis & commedere suauiter & paulutim. Et quando accidit ei aliquid huiusmodi nitat tussire violenter & eiciat totū illud quod de cibo & potu cōtinetur in gutture cum festinantia & cum hoc euadet cum adiutorio dei.

TRACTATVS. XII. IN SEPTEM DIuiditur capitula. De passionum almeri enumeratione. Cap. I.

De passionibus almeri cuius passiones sunt octo, mutatio cōplexionis, apostemata, & collectiones excoriatio impedimentū transglutionis, sanguisuga in ipso adherens & quod in ipso infigit spina. s. vel os vel quęcunq; res comestibilis.

De mutatione cōplexionis sequitur. Ca. II.

Mutatio nis cōplexionis causę. Mutatio cōplexionis fit aut ex caliditate aut ex frigiditate aut siccitate aut humiditate. Signū caliditatis est quia sentit calorē in ore & gutture toto & debilitatem operationis naturę & possibile est sentire

Sig. cali.

Sig.frig. calorem in collo. Signum frigiditatis est quia visus est cibo & priuatus est eo diu cũ angustia

Sig.sicci. & molestia. Signũ siccitatis qa percipit iuuamentum in rebus humidis & abhorret siccas.

Si.humi. Signũ humiditatis est contrariũ illi. Et curatio

Cura eius est qñ sentit mutationẽ cõplexionis resiste rei cum suo contrario cibo .s. vel medicina vt calido cũ frigido hũido cũ sicco & sic de reliqs.

De apõstibus & collectionibus. Ca.III.

Apõstum meri cã. Si. gñale

Postemata vero & collectiones fiunt aut ex calore aut ex frigore. Signũ apostematis existentis in meri est vt cũ transglutit aliqd intrat cũ facillitate quousq3 ad locũ apostematis & collectionis puenit, & tũc sentit forte dolorẽ & impedit ei transglutitio ita q possibile est retrocedere p nares quod sumpserit ex cibo & potu & precipue si iacens supine fuerit & cũ transit cibus locũ apostematis non sentit dolorem, & qñ fuerit apostema

Sig.ex calore vel collectio ex causa calida accidunt ei ex hoc fortis dolor & sitis & calor q̃si febrilis & maxime in principio apostematis. Signũ frigidita-

Sig.frig. tis est quia sentit infirmus grauitatẽ & lentum calorẽ & sitim & non pcipit dolorẽ nisi cũ trãsglutit cibũ vel potũ & precipue rerũ frigidarum, aut acetosarũ vel ponticarũ vel salsarũ &

Si.apõtis & collectionis sig. Cura parum pcipit quãdo sumit res calidas. Signũ apostematis & collectionis simul est qa sentit punctionẽ doloris fortẽ cũ incisione & modico foetore anhelitus. Et curatio earum est sicut curatio apostematũ gutturis & cannẽ pulmonis & vuulẽ equaliter cũ cibo .s. vel medicina sicut dictum est.

De passione quẽ dicit alselac sequit. Ca.IIII.

Alselac seu excoriationis meri causa

Excoriatio fit aut ex forti calore cũ febre aut sine febre aut ex siccitate aut ex vsu ciborũ potẽtia & actu calidorũ aut acetosorũ aut salsorũ vel ex transglutitiõe alicuius mineraliũ vt ferri vel nitri & similiũ q̃ op-

Sig.for. incisionis Cura primũt & excoriãt guttur. Signũ fortis incisionis est quia sentit eam in hora transglutitiõis cibi & maxime rerũ in qbus est aliqd grossitudinis. Et curatio eius est q administret omnis res in qua est lubricitas & viscositas, hoc aũt perfecte inuenit in curatione grossitudinis vocis et egritudinum pulmonis.

De impedimento transglutitiõis. Cap.V.

Transglutitiõis ipedit ex mltis causis

Voniã impedimentũ trãsglutitiõis fit aut ex aliqua specierũ suffocatiõis & apostematũ quarũ precessit memoratio vel ex declinatione alicuius sun ctura colli ad interiora. Vnde coartat meri & fit ei difficilis transglutitio vel ex prefocatione contingente ex ipso cibo non bene masticato & magno bolo simul transglutito, aut ex cõmestione mortiferorũ fungorũ, & iam precessit nobis memoria curationis specierũ suffocationis & apostematũ in hijs quẽ dicta sunt.

Curatio suffocationis cõtingentis ex transglutitione magni boli est q bibat aquã calidã si potest sin aũt non nitat transglutire illud violenter & tunc descendet bolus ille. Si vero priuat fuerit adhuc nec valet illud transglutire percutiat fortiter super collũ propria manu semel aut bis, tũc em̃ statim descendet cibus aut exibit p os, & ,ppter hoc expedit vt nõ cõmedat qs quousq3 fuerit aqua parata sibi in mensa & si non habuerit aquã est necesse cõmedere paulatim & bene masticare & suauiter trãsglutire, & abstineat a locutione & risu in hora cõmestionis & non respiciat a suis lateribus & cum hoc exemptus erit a suffocatione cũ adiutorio dei. — Cura suffocatiõis ex magno bolo

De sanguisugis gutturi adherẽtibus. Ca.VI.

Sanguisuge adherent gutturi in hora potus aque fontis vel fluminis & adheret aut naribus aut canne pulmonis aut meri. Signum huius est qa sentit eam patiens, & sentit suctionẽ in suo gutture cũ modica mordicatione & grossitudine ,ppter motũ sanguisuge & exitũ subtilis sanguinis post vnũ vel duos dies. — Sanguisugarũ ad herẽtia Sig.adherẽtiũ sanguisugarũ

Curatio eius est q aperiat os versus solem et attrahat lingua cũ tenaculis ferreis vel ereis donec manifestant sanguisuge & tunc educatur manu vel paruis forficulis q̃ dicunt almachlab vt determinatũ est in opatione manuali. Si vero non apparet sanguisuga nec valet vlla ingeniatio ad extrahẽdũ eã tunc est necesse fieri gargarismũ cũ aceto & baurac vel aceto & sinapi, vel aceto & asa vel aceto & sale & succo expressio de cepis, vel accipiat de sinapi & baurac sale armoniaco & vitriolo añ ptes eq̃les terant & insufflent de eis gutturi & ,puocet se patiens ad sternutandũ tota die. Postea vero multum comedat de allijs, postea vero ingrediatur balneum aque vel flumen vsq3 ad mentũ suum, & apto ore in aqua statim exibit sanguisuga & irruet in aquã ,ppter motũ aque, & si instillat naribus & gutturi de succo herbe sanguisuge quẽ dicitur anaglis statim operabitur & est expertum. — Cura — Anaglis

De hijs quẽ figunt in meri. Ca.VII.

Vando inuersat aliqd & figit in meri de osse .s. aut obo aut spina & huiusmodi expedit tunc apire os ad solẽ & si apparet illud extrahat cum instrumentis q̃ dicunt calalib puis & gracilibus — Cura in meri fixorũ

q̄ descripta sunt. Si vero sensui nō manifestant oportet tunc transglutire magnū bolū de pane tenero vel sumat vnā ficū siccā & masticatam optime transglutiat ipsam vel transglutiat de ficubus magnos bolos frequenter, & si cum hijs non recedit accipiat spongia maris noua & ligato in ea filo cum quo teneat ad locū vbi est spina & huiusmodi & tunc educat festinanter q̄m exibit cum ea spina vel os, & si cū hijs non exierit fiat gargarismus maturationis apostematum sicut prediximus & apertis apostematibus exibunt enim spine & ossa.

TRACTATVS.XIII. DE PECTORIS passionibus in octo partitur capita.

De egritudinum pectoris elucidatione. Cap.I.

De egritudinibus pectoris & pulmōis que sunt.x.s.tussis alteratio cōplexionis egritudo alsal & est egritudo sicca foetor anhelitus breuitas anhelitus exitus sanguinis cum sputo exitus humoris putridi apostema q̄ dicit alsola & apostema costarum.

De tussi. Cap.II.

Tussis q̄b° ex causis fit

Tussis est motus nature ad expellēdum nociua sibi. Fit aūt aut ex causa intrinseca aut extrinseca. Intrinseca fit ex aliqua iiij. cōplexionū simplicium aut ex humore reclusō in pulmone vel instrumentis spūs & in pectore & est aut frigidus aut calidus aut humidus aut siccus aut cōpositus vel ex apostemate facto in pulmone & apostema quidē generat ex aliquo.iiij. humorum & est aut recens aut antiquū vt putridū & humidū vel siccū & durū, aut congregat humor putridus in pulmone & est aut grossus aut subtilis, aut non putridus, vel ex sanguine congregato in eo similiter, & erit aut ex venis pulsatilibus aut ex tranquillis vel ex humore frigido congregato in meatibus pulmonis & erit ille humor aut subtilis fluens aut grossus viscosus vel ex animalibus generatis in canna pulmonis & locis vacuis q̄ minora sunt muscilaginibus & transferunt de loco sue originis resultat tussis ex ipsorum motu & quando quiescunt in suo loco quiescit tussis aut ex reumatibus a capite fluentibus, qd' aūt sunt calida aut frigida tussis aūt cuius causa est extrinseca fit aut ex flatu borę immediate insurgentis post flatū austri, q̄ generat reumata & ex fumo vel puluere vel attractione venti frigidi vel sicci aut ex cōmestione ciborum frigidorum & potu rerum frigidarum aut acetosarum aut ponticarum aut grossarum vel cōmestiōe medicinarum siccarum vel grossarum aut ex aliq̄ cibi vel potus cānā pulmonis incidente, pp̄ter q̄ incitat tussis.

Sig. cali. sine humore

Signū caloris absq̄ humore est q̄ non percipit infirmus frigiditatē nec humiditatē neq̄ siccitatē & si fuerit calor cum humore & est calidus & humidus apparebit rubor faciei & plenitudo venarum et fit eius sputū foetidū maxime post dormitionē. Signū frigiditatis est q̄ non sentit calorē neq̄ humiditatē neq̄ siccitatē, & si fuerit humiditas cū frigiditate non habebit sitim, & dolor eius lentus & non delectat in aq̄ calida, & offendet ab aere frigido, & erit eius anhelitus paruus & occultus & similiter pulsus. Signū humiditatis est q̄ non sentit infirmus calorē neq̄ frigus neq̄ calorē neq̄ siccitatem, & si fuerit hūiditas cū frigiditate erit sputum eius grossum & indigestū & recipit delectationē & iuuamentū in rebus siccis & offenditur ab humidis. Signū siccitatis est q̄ nō sentit caliditatē neq̄ frigiditatē neq̄ humiditatem sed si cum siccitate fuerit calor sentiet cū tussi asperitatē sitim, & fortē dolorē & magnitudinem anhelitus vna vice post aliā. & delectat in aere frigido & offendit a calido. Signū apostematis calidi sanguinei est febris & breuitas anhelitus valde rubor faciei sitis pulsus freq̄ns & q̄ delectat in aere frigido. Signū colere rubee est dominiū horum predictorum accidentiū & fortis calor & sitis & amaricatio oris & corporis siccitas. Signū flegmatis est breuitas anhelitus sine aliquo calore & sine rubore faciei & siti cum multo sputo. Signū colere nigre est q̄ abbreuiat anhelitus paulatim in longo tēpore & q̄ est tussis absq̄ sputo & calore pectoris, & difficultas attrahendi spiritū & possibile est alleuiari aliquātulū & non sanari de eo. Signū collectionis generate est sputū sanguinis in principio, postea vero sputū humoris putridi in vltimis vero sputū rei q̄ dicit asasenfa in .xx. diebus & hoc fit post apostemata costarum vel post sputū sanguinis vel post fluxū calidi reumatis a capite exsiccantis corpus in longitudine dierum ex quo fit passio sicca que dicit febris. Signū collectionis putredinalis multa hūiditas & sputū cū tussi humida & fit in gutture & pectore gurgitatio. Signum collectionis sicce est quia expuit iam sanguinē & humorē in principio & prius densi sunt & patit siccā tussim & corporis dissolutionē cū febre ethica continua vt diximus. Signū eius q̄n fuerit humor subtilis est q̄ fit eius exitus difficilis in suo tempore sicut dicemus. Signū eius q̄n est humor frigidus & spissus spissitudo & oppilatio meatuum pulmonis & manifestatio eius q̄ vomit ad sensum cum breuitate anhelitus et sensu grauitas pectoris & q̄ delectatur in rebus calidis

Sig. frig.

Sig. hu.

Sig. sicci.

Si. apatis cali. sanguinei

Sig. col. rubee

Sig. fleg.

Sig. col. nigre

Sig. collectionis

Asasenfa

Sig. collectiōis putredinalis

Sig. collectionis sicce

Sig. hu. subtilis

Sig. hum. frigidi spissi

& offendit a frigidis, & q a vigorat egritudo in vsu ciborum frigidorum & grossorum. Signum huo ris subtilis & calidi est q a pectus est calidum, vel sentit quasi fumum exeuntem ex gutture cum aspita te & sitim nec potest nisi modicum expuere aut erit color sui sputi declinans ad liuedinem aut ad ci trinitatem & sapor eius ad salsedinem. Signum ani malium generatorum in pulmone est, q a in aliqua hora sentit motum & in aliqua quietem, & accidit ex motu ipsorum sicca tussis & nos determinaui mus hoc in egritudinibus nati. Signum humorum ascendentium ab epate & diafragmate stomaco & similibus est q contingit ex his & infirmus re fert & visu pcipit. Summa signa cognitionis pra ue tussis est que generatur ex fluxu reumatis capitis vel ex vlcere aut apostemate factis in in strumentis spiritus q dicit alrabo & multitu do sputi & eius continuatio. Summa signa cogni tionis tussis non male est que causat a malitia complexionis instrumentorum spiritus vel ex aspe ritate gutturis, aut ex asperitate canne pulmo nis vel ex animalibus generatis in pulmone vel ex causis que sunt extra corpus, sicut a fumo & cibis & potib⁹ grossis. Cause sicce tussis q nihil educit cum ea sunt tres, q a aut ex asperitate gutturis aut ex malitia sicce complexionis instru mentis spiritus dñante vel ex humiditate q̄ ni titur infirmus educere & non pot & fit ei diffici lis aut, ppter sui spissitudinem aut sui viscositate aut sui subtilitatem grossa vero & subtilis egre gatur & descendit inferius. Cause vero humi de tussis sunt aut ex malitia complexionis frigi de & humide aut ex humore congregato in pul mone, aut ex humoribus hinc ascendentibus a stomacho epate & diafragmate, aut ex multo flegmate in corpe dominante sicut accidit seni bus & flegmaticis aut ex catarrís a capite desce dentibus vel ex frequenti vsu ciborum humido rum & potuum frigidorum. Curatio tussis genera te ex malitia complexionis est q comedat ptisa nam de ordeo in qua cocta sint sebesten iuiube & liquir. cum oleo de semie cucur. vel oleo amig dal. dulci vel oleo viol. cum penid. & zuccaro sali. & sit cibus eius ferculum factum cum cucurbita attriplice & spinacijs & maluis & lactuca & gra nata dulcia & parui pisces & tri. & pedes agno rum & parue cucurbite assate & medulla semi num citrolorum & melonum & cucurbitarum & si milia. Et bibat sirupum iulep & sirupum violatum & sirupum de sebesten & sirupum de psilio & siru pum de nenufare & similes, et vngatur pectus cum ceroto facto de oleo viol. aut ros. & em plastretur cum farina ordei distemperata cum succo portulace aut succo rasure cucurbite cum oleo violarum. Si vero tussis fuerit ex malitia com plexionis frigide comedat ptisanam de furfuri bus frumenti cum oleo amigdal. & rizum co ctum & paratum & ptisanam de foenugreco cum ficubus & dactilis & ptisanam de ciceribus, & sint cibi eius pulli columbini elixati in aqua & radices porrorum & mel paratum omni die, & de coctio ysopi cum melle, vel decoctio radicum & sumat illud lohoc q confert tussi frigide & ventositatibus pectoris & albahar. ℞. ra dicum liquir. abrasarum seminis lini ana amigd. dul. & amar. an. ʒ. ij. penidiorum. ʒ. xij. terat to tum & distemperet cum melle despumato & su mat de eo quolibet mane & sero. ʒ. ij. & bibat post illud de aqua calida & est expertum, & vn gatur pectus cum cera rubea & oleo de samba cho aut oleo camomille. Si vero fuerit ex ma litia complexionis humide assidue ingrediat bal neum ieiuno stomacho, & caueat ab oleis hu midis & aqua frigida & bibat vinum vetus & co medat res frixas & exerceat motum ante cibum, & sumat omni mane de hoc sirupo. ℞. seminis foeniculi & apij radicum liquir. ysopi sicce capil lorum veneris mentastri siluestris seminis radicis an. ℥. i. ficuum pinguium aut dactilorum bonorum lib. s. coquatur totum in tribus lib. aqua donec dece dat medietas aque, & bibat de eo quolibet die ℥. quatuor, & si hoc non sufficit sumat aliquod de generibus lohoc in suo loco descriptorum & teneat in ore de hijs pillulis. ℞. succo liquir. pi peris mirre cardamomi amigdalarum an. ʒ. i. asae ʒ. s. terat totum & conficiatur cum aqua mel lis & fiant pillule & teneat in ore si forte impe ditur ei somnus in nocte propter tussim prae multitudine humiditatum est necesse purgare eas cum decoctione ysopi aut decoctione prassij, vl accipiat aliquod de electuarijs scriptis in suo loco, & postea accipiat de hijs pillulis. ℞. mir re storacis liquide thuris boni an partem vnam opij croci an quartam partem terant & informen tur pillule sicut grana piperis & ponatur vna post aliam sub lingua in hora somni & degluti at q'd resoluit ex eis, & hoc sepe faciat donec sa net. Quando fit ex malitia complexionis sicce ex trahatur mussilago altee & foenugreci post i psorum trinam lauationem & mussilago seminis citoniorum & seminis lini an pars vna & coqua tur bene cum penidio & oleo amigd. & de eo accipiat omni die & sint cibi eius spinacij cocti cum carnibus agninis & bibat aquam infusionis seminis citoniorum & seminis altee, & vngatur pectus cum cera parata cum oleo violarum & administretur sibi hoc lohoc. Modus allohoc de semine citoniorum conferens abundantie sicci tatis & asperitati vocis & ptisi. ℞. seminis ci toniorum. ℥. i. & infundant in duabus lib. aque

Marginal notes: Sig. hu. subtilis & calidi — Sig. aia lium i pul. gnatorum — Signum ex alijs mem bris com municantibus — Si. praue tussis — Si. tussis non male — Cause sicce tussis sunt tres — Causa hu mide tussis — Cura tussis calide — Cura tussis frigide — Lohoc — Sirupus — Pillule in ore tenen de — Pillule opiate — Cura tus. ex siccita. — lohoc se. citoniorum

calidę per diē & noctē. Deinde accipiatur mu-
scilago & apponant in ea de oleo viol. aut o-
leo de semine cucurbitę. ℥.iij. penidiorum succi
granatorum dulciū añ. lib. ß. & coquat totum in
vase limpido bene donec redeat ad modū mel-
lis & sumat de eo quolibet die & qualibet ho-
ra vnā sorbitionē est enim optimū & assiduet
intrare balneū aquę dulcis & diu moret in ti-
na aquę calidę temperatę, vel aspergat multū
de aqua temperata super corpus. Quod aūt cō
ferri manifestū iuuamentū est quod accipiat quoli
Pillulæ bet mane de lacte statim mulso cū penidijs, &
teneat in ore de hijs pillulis. ℞. medullę semis
cucurbitę dulcis citrulorum & melonū, seminis
portulacę amigdalarum excorticatarum dulciū añ.
ʒ.i. gumi dragaganti albi. ʒ.ij. terat totū & cō-
ficiatur cum muscilagine psilij & albumine oui
& fiant pillulę ad modū cicerum quarum ponat
vnam in ore suo transglutiens quod ex ea resolui
Cura tus. e sangui tur. Quando vero fit ex sanguine flebotomet
vena capitis si humor existit in gutture. Si ve-
ro in pectore flebotometur vena cordis quæ
dicitur albasalic & apponant ventosę inter su
as spatulas & si indiget euacuatione sumat de-
coctionē cassięf. & secaniabin & similia, & sit
eius cibus lenes excorticatę cū blitis & cucur-
bitis & administret ei ptisana de ordeo cū oleo
amigdal. in qua exprimat moraba de viol. &
ptisana facta de furfuribus similę cum farina
fabarum aut penidijs aut amigda. excorticatis, &
coquant pulli cum oleribus frigidis & admini
stretur residuū medicinę perfecte vt determina
tum est in curatione egritudinū pectoris. Quā
Cura ex cole. rub. do aūt fit ex colera rub. si virtus infirmi est for
tis laxetur cum decoctione cassięf. & similibus
postea vero sumat ptisanam de ordeo in qua
cocti sint cancri fluuiales cum succo granatorum
dulcium & vtatur sepe hoc sirupo. Modus si-
Sirupus rupi conferens tussi factę ex calore & siccitate
rectificans pectoris asperitatē & extinguens si
tim. ℞. viol. seminis citoniorum seminis altheę añ
ʒ.x. gumi dragaganti gumi arabici semīs mal-
uę medullę seminis citrolorum & melonū & cu
curbitarum añ. ʒ.v. iuiubarum sebesten añ. xxx. in-
fundant oīa in quatuor lib. aquę calidę per ho
ras. xij. postea vero coquatur lento igne donec
deficiat tertia pars, tunc exprimant & colentur
& reducta colatura ad ignem cum duabus lib.
a℞s subli- mati zuccare sulimani & media li. boni penidij co
quatur lento igne donec fiat ad modum alio-
rum syruporum & conseruetur & eo vtatur.
Pillulæ sub ligua Modus pillularum tenendarū sub lingua cō-
ferentium siccitati & asperitati pectoris & can
nę pulmonis. ℞. gumi arabici gumi dragagan
ti albi succi liquir. seminis portulacę seminis ci-
toniorum añ. ʒ.iiij. seminis altheę amigd. excorti-
catarum zuccari sulimani añ. ʒ.iij. medullę se- a℞s subli- mati
minis citroli melonis & cucurbitę amidi semi-
nis lactucę seminis papaueris albi añ. ʒ.i. teran
tur omnia & conficiant cum muscilagine psilij
& fiant pillulę ad modū cicerū & ponat de eis
sub lingua mane & sero transglutiendo quod de i-
psis resoluit. Modus ptisanę conferentis tussi
& asperitati pectoris & vlceri generato in pe-
ctore & pulmone & renibus & vesica & con-
fert iuuamentū lactis asinarum & caprarum. ℞. or Potus
dei albi mundi excorticati & contusi fabarū ex
corticatarum & contusarum añ. ℥.i. cicerū excorti-
catarum & contusarum. ʒ.xij. amidi medullę se-
minis melonū añ. ʒ.xxij. & ß. iuiubarum. x. ficu-
um albarum quatuor radicis liquir. rasę & con-
cusę. ʒ.xv. sebesten. xx, passularum sine arillis. ʒ.
xv. coquantur omnia cū. x. lib. furfurū similæ
in lento igne carbonū donec redeat ad quintā
partem & colent ex eo. ʒ.v. & apponant in eis
de oleo amigd. ʒ.iij. penid. ʒ.x. & bibat illud ca
lidum, & sint cibi eius maluę portulacę & bliti
& cucurbitę & similia. Modus emplastrandi Emplast.
ad leniendū pectus conferentis tussi factę ex
calore & inflāmatione: ℞. muscilaginis seminis
altheę & muscilaginis radicis eius muscilaginis
psilij añ. ʒ.x. succi portulacę. ʒ.xx. gumi draga
ganti triti. ℥.ß. farinę altheę añ. ℥.i. teratur & p
misceat totū bene cum. ʒ.xxx. olei viol, & .xv.
ʒ. cerę albę liquefiat cera cū oleo & misceatur
eotum & teratur bene in mortario. Postea ve-
ro extendatur de eo super panno lineo leni &
superponatur pectori calidę complexionis hu
mectat enim & infrigidat sed non administre-
tur infirmo patienti fluxum ventris. Quando Cura ex flegmate
vero fuerit ex flegmate sumat decoctionem
ysopi cum melle & sumat lohoc de spodio
& electuarium de storace. Modus sirupi con Sirupus
ferentis iuuamentum tussi & difficultati an-
helitus, & eius stricturę factę ex humoribus
existentibus in pectore & confert tussi flegma-
ticę. ℞: passularum sine arillis. c. xxx. ficuum al-
barum contusarum. xxx. iuiubarum. c. radicū
liquiricię ros. corticum radicum apij. añ. ʒ.xx.
capillorum veneris seminis fœniculi & anisi
ysopi sicci mentastri fluuialis añ: ʒ.x. contun-
dantur omnia & infundantur in. xij. lib. aquæ
calidæ per diem & noctem. Deinde coquatur
lento igne donec redeat ad medietatem & ex-
primatur & coletur, & reducatur colatura ad
ignem lentum tunc accipiatur darsen croci spi
cæ indæ añ. ʒ.i. terantur & ligentur in pecia pā
ni lini rari, & posita petia in olla, coquatur
donec fiat ad modum iulep, & coletur & re-
seruetur & sumat de eo. ℥.i. ieiuno stomacho

Cura ex cole. nig. Quando autem fit ex colera nigra videatur si illud quod cum sputo educit declinat ad nigredinem tunc administretur ptisana de aqua furfurum cum melle & oleo amigd. dulcium, & sint eius cibi carnes ouine auicule cocte i aqua & comedat ficus & vuas passas sine arillis & grana pinorum cum melle & bibat decoctionem ysopi cum penidio & melle. Quando vero fuerit propter apostemata & humores putridos fluentes ad pectus fiunt ex vno quatuor humorum sicut diximus. Quae si fuerint ex sanguine curatio eius est cum flebotomia venae capitis, si humores existunt in gutture & cosimilibus. Si vero materia existit in pulmone & circa pectus flebotometur vena corporis quae dicitur basilica & apponantur ventose inter spatulas, & bibat aquam ordei cum gumi dragagantto & gumi arabic. & bibat apud somnum seminis citroli & melonis excorticatorum añ. ʒ. ij. cum succo granatorum & fiat regimen predictum & sumat sirupum de sebesten omni mane aut sirupu de psilio & similib⁹. Et emplastretur pectus cum farina seminis citonioru cum violis tritis cum oleo de sirag. Curatio apostematis ex colera rubea, si apparet aliquid plenitudinis laxetur natura infirmi cum decoctione cassiefist. & similibus, & sumat omni mane aquam decoctionis sebesten, & sint cibi eius olera frigida sicut cucurbite & attriplices cum pullis gallinarum & pisciculis recentibus & sumat de succo granatorum dulciu & alios potus frigidos & vngatur pectus cum cera alba liquefacta cum oleo viol. vel oleo de semine cucurbite. Curatio doloris apostematis ex flegmate est cum decoctione ysopi maiorane cum melle & bibat aquam decoctionis radicum apij & foeniculi cum oleo amigdal. & frequenter bibat mel. Modus sorbitionis quae dicitur lohoc conferentis iuuamentu tussi flegmatice & viscose & ventositatibus grossis. R. ficuum & dactilorum pinguium añ lib. i. contundantur & ponantur in olla & apponantur in ea de foenugreco loto a puluere. ʒ. ij. radicum liquir. mundate & rase & contuse. ʒ. v. coquatur in. v. lib. aque donec deficiat medietas aque & coletur & apponatur colature tantundem de melle despumato, aut de rob dulci vuarum & coquatur donec fiat ad modum lohoc & sumat ex eo quolibet mane & sero & iuuat dolori pectoris ab antiqua tussi. Curatio vero apostematis & humorum ex colera nigra est q videatur si est in corpore infirmi abundantia colerae nigrae manifesta & tunc purgat illam cum siratitate. Postea vero sumat ptisanam frigidam & de furfuribus frumenti & bibat de ea cottidie & sumat ptisanam de farina cicerum, & cibetur cum carnibus coctis in aqua, & sumat in potu decoctionem ysopi maiorem cum multo penidio & melle & abluatur pectus cu aqua foenugreci & seminis lini & radicum altee & similium.

Margin notes: Cura ex apate & putridis hu̅orib⁹ — Cura ex sanguine — Cura apa tis ex co. rubea — Cura ex flegmate — Lohoc — Cura ex co. nigra

De alsal. i ptisi. Ca. III.

Egritudo sicca quae dicitur alsal & est febris ossium & consumptio totius corporis & plurime contingit ex vlcere facto in pulmone, & non cessat infirmus expuere suo ore humiditates corporis quottidie donec exsiccatur & extenuatur quemadmodum accidit moranti ad solem quoniam deficit eius nutrimentum ex aqua propter solem, & cum consumitur exitus harum humiditatum omnino accedit ad eum mors. Cuius cause plures sunt quia aut sequitur post catarrum capitis, & est ille catarrus aut calidus colericus, aut flegmaticus salsus, & defluit catarrus ad corpus pulmonis faciens in ipso vlcera quae putrefiunt, aut sequitur post apostema cerebri q dicitur birsen, aut sequitur post longa tussim, aut generatur ex causa passionum squinancie aut generatur ex egritudine generata in pulmone ex scissura venarum existentium in ipso vel circa ipsum quare educit sanguinem per os. Signum corporum paratorum ad hanc egritudinem sunt strictura pectoris longitudo colli, & quorum gutture extra supereminent & apparent & quorum capita de facili replentur & permanent in ipsis catarri calidi fluentes ad instrumeta spiritus & sequitur vt plurimu post sputum sanguinis ex pulmone. Signum vlcerationis pulmonis communiter & indistincte est exitus humoris ab ore difficultas anhelitus febris costarum extensio pectoris & grauitas ei⁹ plenitudo apparens in facie infirmi & quia sentit calorem eius quod educit incitatio coloris in oculis & rubor faciei spasmatio tunicae corneae propter dissolutionem carnis quae sub ea est dissolutio corporis & tortura vngularum & cum accedit ad mortem putret eius sputum, & depilantur capilli, & superuenit sibi fluxus ventris maxime, si etatis iuuentutis est. Est em iuuenis magis paratus ad hanc egritudine, in senibus aut magis mortifera est, veruntamen magis tardat. Aegritudo autem sicca est duob⁹ modis vno modo pessima & magis mortifera altera. Secunda vero facilior & diuturnior est. Pessima vero est acuta in cuius sputo no est digestio, & si ibi est digestio est tamen pauca valde & cum labore & fatigatione, facilis autem

Margin notes: Signu ad hac egritudine paratorum — Sig. vlcerationis pulmonis — Ptisis duobus existit modis

Ptiſis an curabilis

& diuturna eſt quoniã humor perſiſtit in pulmone quouſq; digeritur. Poſtea exit & fit eius exitus facilis & celer & antiqui quidem diuerſificati ſunt circa hoc, dicunt enim aliqui quod apoſtema pulmonis non ſuſcipit curationem. Sed Gal. dixit quoniam ſi ſollicitus fuerit infirmus in ſuo principio antequam generetur apoſtema & humor putridus in pulmone & rexerit ſe cum hijs quę decent ſanabitur infirmus. Si vero negligentia detentus non facit quæ facienda ſunt quouſq; generatur apoſtema & cõgregatur in ipſo humor putridus non poterit curari, & hoc quidem propter quatuor cauſas vna quarũ eſt quia corpus pulmonis eſt molle & multarum venarũ, & cum accidit in ipſo ſolutio continui non conſolidatur ſicut in alijs membris carnoſis contingit. Secunda eſt quia motus tuſſis ad extrahendum humorem putridum non permittit vlcus conſolidari. Tertia eſt quoniam ſitus eius remotus eſt vt ad eum valeant medicinę peruenire ita quod virtus ipſarum euaneſcit. Quarta eſt quia pulmo naturaliter mouetur continue, nec aliqua hora quieſcit.

Sig. hu. cali. & coleri.

Signum humoris calidi & colerici eſt rubor faciei ſtrictura anhelitus ſitis & febris, & quia delectatur infirmus in aere frigido.

Sig. fleg.

Signum flegmatis ſalſi bauracini eſt breuitas anhelitus cum grauitate & remiſſione ſitis & doloris.

Cura ex cole. rub.

Curatio ptiſis quę fit ex colera rubea eſt quod fit ſollicitudo in principio ante perfectionem collectionis & exitus putredinis flebotomare infirmum de vena cordis quæ dicitur baſilica & flebotometur vena quæ eſt inter minimum digitum & policem quæ dicitur alaſilos. Si virtus infirmi fuerit fortis & educatur de ſanguine ſecundum virtutem infirmi & quantitatem ſanguinis corporis, nam ſi videtur paucus ſanguis ſui corporis oportet eum cibare cibis bonum ſanguinem generantibus, & poſtea eum flebotomare deinde cibare & confortare ipſum. Poſtmodum vero laxetur deinde redeat ad cibationem & conſideret ſi eſt neceſſe flebotomari flebotometur & educatur multum de ſanguine, & obetur hijs quæ infrigidant & cõſolidant & facilis digeſtionis ſunt, ſicut eſt ptiſana ordei bene cocta facta cum cancris fluuialibus, poſt concuſſionem brancarũ & pedum ſuorum & corpora eorum ablutione cum aqua dulci & cinere & modico ſale vt auferatur ſordities ipſorum. Deinde vero abluantur in aqua dulci pluries & contuſi bene coquantur cum ordeo & ſumat ex ea poſtquam fuerit colata lib. v. & hoc bibat pluribus diebus, & ſi habuerit febrem bibat illam cum. ℥. i. ſucci granatorum dulcium aut iulep, & bibat decoctionem iuiubarum & radicis liquir. raſę & paſſularum ſine arillis cum aqua caſſię fiſt. & bibat aquam ordei in qua coctę ſint iuiubæ & ſebeſten & dragagantum aut ſucci cucurbitę cum zuccaro, & bibat in ſero pſilium & gumi arabi. & dragagantũ & bolum armenum cum plantagine, & vngatur pectus cum cera alba & oleo nenufar. & emplaſtretur pectus cum floribus violarum humidis & altea & farina ordei cum oleo viol. & ſi eſt ei difficile educere humorem a pulmõe accipiat ex hoc lohoc.

Lohoc.

℞. ſuco liquir. viol. ſiccarum ſeminis feniculi an̄. ʒ. ij. teratur totum & diſtemperetur cum muſcilagine pſilij & ſumat ex eo a. ʒ. iij. vſq; ad. iiij. cum minori decoctione yſopi, & modus eius eſt. ℞. ficuum viridium. x. iuiubarum. x. ſebeſten. xxx. paſſularum ſine nucleis ʒ. x. radicis liquir. tantundem ſeminis otoniorũ pſilij & ſeminis altee viol. ſiccarum an̄. ʒ. v. yſopi ſiccę ſeminis feniculi an̄. ʒ. ij. coquantur omnia in tribus lib. aquæ donec redeat ad lib. vnam & exprimatur & coletur & bibat ex eo. ʒ. xxx. cum electuario ſupradicto, & ſi natura fuerit conſtipata leniatur cum cliſteri lenitiuo facto cum altea & muſcilagine fœnugręci iuiubę & ordei excorticati viol. ſiccis & zuccaro & caueat omnino quod non ſuperueniat ei fluxus ventris, fluxus enim ventris ptiſicis properat eos ad mortem, & ſi ſuperuenerit ei fluxus ventris pone tunc loco ordei ſanic de ordeo & eſt farina aſſata cocta cum milio & guaris. i. panico excorticatis & aſſatis cum modico gumi arabic. bolo armeno & ſpodio & miſceatur totum cum aqua & ſirupo mirtę ſimplici.

Cura ex flegmate ſalſo

Quando vero fit ex flegmate ſalſo laxetur natura in principio ęgritudinis cum pillulis de agarico ſi virtus eſt fortis. Poſtea vero adminiſtrentur ea que maturant apoſtema ſicut radices liquir. capilli veneris fœnugręcum ſemen lini cicera decoctio ficuum & paſſularum & ſimilium & adminiſtretur lohoc de aniſo & lohoc de praſſio aut lohoc de fœnugręco & ſimilia, & ſi maturata ſunt apoſtemata & aperta accipiat decoctionem yſopi ſupraſcriptam, & ſumat illam cum glangebin bono, & ſi eſt ei difficilis exitus materię a pulmone accipiat qđ abſtergat & mundificet ſicut farinam orobi ariſtologiam rot. ſpicam piper longum darſen accorum coſtum caſſiã ligneã & ſimilia.

Cura ex apate.

Et ſi accidit vlcus propter apoſtema & putrefit pectus adminiſtrentur ea que ſubtiliant & exſiccant humiditates & ſubtiliant humorem putridũ ſicut eſt ſirupus de ſemĩbus & tyriaca & alfaroc & ſechazuan & ſimilia, & odoret frequenter bona aromatica ſicut mirtam & roſas,

& vtatur introitu balnei & cibetur cibis generantibus bonos humores & bibat aquam mellis. & si verificata tibi fuerit cum hoc dissolutio vlceris eiusque putredinis & suae humiditatis exsiccatio & putredo cessauerit administrentur tunc medicinae exsiccatiuae vlcerum sicut sunt rosae balaustiae acatiae draganganti carabe bolus armenum gumi arabi. mastix sanguis draconis mirta plantago & similia, & si hoc non valet & videtur suum corpus exsiccatum & egritudo iam perfecta est in ipso bibat assidue lac asinarum aut lac caprarum omni die statim mulsum vsque ad .xl. dies. Et si confert ei hoc vtatur eo vsque ad .xl. dies alios. Et si accidit ei fluxus ventris non bibat lac sed intendat circa curationem fluxus donec cesset, postea vero redeat ad suum regimen potus lactis, & sit hoc quod sumit de eo in principio modicum, deinde vero omni die adiciat quousque aduenerit ad vnam libram, & si coagulatur lac in stomacho accipiat cum eo modicum zuccari vel mellis aut sal: & si fuerit ibi febris misceatur cum eo aliquis siruporum frigidorum, vel accipiat decoctionem eius cum ptisana ordei. Quando aut fuerit ex causa animalium suspensorum in locis vacuis tunc recipiunt curationem per receptionem fumigij peruenientis ad ipsa per cannam pulmonis faciliter & absque impedimento. Potus vero medicinae nihil vnque in eis operatur. Modus fumigij interficientis vermes & animalia & exsiccantis humores putridos, accipiatur oliua nigra vna cum nucleo suo storacis pinguedinis caprae arsenici rubei stercoris leporis an pondus oliuae teratur totum, & fiat ex eo pillula ad modum stercoris leporini & fumigetur cum ea per arundinem concauam aperto ore infirmi quousque perueniat fumus ad pulmonem & moriuntur vermes & animalia et cessabit tussis per hoc, & iam plura huiusmodi fumigia in suo loco descripsimus arsenicum quoque per se puluerisatum confectum cum pinguedine si fiat fumigium cum eo iuuat. Curationem autem cattarrorum diximus iam in egritudinibus nasi. Curatio vero tussis a causa eparis & diafragmatis & apostematis lateris costarum suo loco perfecte scribetur.

Cura ex anialibus suspēsis in locis vacuis · *Fumigiū* · *Cura cattarrorum*

Sequitur de malitia anhelitus & qualis. Cap. IIII.

Quando sunt instrumenta spūs sana et anhelitus est temperatus & virtus fortis tunc est anhelitus naturalis. Si vero accidit aliquod in aliquo instrumentorum anhelitus possibile est offendere ipsum anhelitum & ipsum a modo naturali transmutare & erit quantitas nocumenti quod est malitia anhelitus secundum magnitudinem causae facientis illam, & non offendit nec alteratur anhelitus nisi ex passione in suis instrumentis aduenientis, nocumentum autem aduenies sibi ex parte instrumentorum suorum est aut ex se ipsis aut ex participatione ipsorum cum alijs membris in suo dolore. Membra quoque in quibus participant sunt stomachus meri epar caput splenis & apostema sub costis, & quodcunque apostema vicinum instrumentis anhelitus omnia haec disponunt anhelitum frequentem & perimunt. Et signum huius determinatur in locis memorationis horum membrorum, & curatio eius est per curationem membri cuius causa sit egritudo.

Anhelit⁹ naturalis · *Anhelit⁹ accñralis* · *Signum* · *Cura*

De difficultate anhelitus. Cap. V.

Difficultas anhelitus quae dicitur alrabo & strictura eius quae dicitur nefas alantezal fiunt tribus ex causis, aut enim ex forti indigentia spiritus quemadmodum accidit sanis quando mouentur forti motu, aut ex strictura pectoris propter humores quemadmodum accidit piptonicis aut ex vlceris strictura, aut accidit in principio meatuum spiritus in passionibus suffocationum ex opilatione transitus spiritus, & appellauit yppo. huiusmodi anhelitum superiorem, nam homo dum permanet in sua natura de cetero sit motus eius pectoris secundum id quod inferius est tantum. Sed quando mouetur ex aliqua causarum predictarum cum motu eius quo mouetur inferius mouetur & superius eius quod vicinatur spatulis & possibile est quod dicitur superior quando patiens hunc motum nititur superius distrahi & stare suis pedibus & quando infirmus anhelat mouet pectus totum superius propter violentiam pectoris & motum eius ad ligamenta sua rum spatularum & laterum, & scias quod hoc fit ex vna trium causarum, aut enim ex debilitate virtutis mouentis lacertos pectoris, aut ex strictura transitus spiritus aut ex forti calore cordis & calore dominante. Debilitas autem lacertorum pectoris fit ex mutatione complexionis ad caliditatem vel frigiditatem strictura vero instrumentorum anhelitus fit ex humoribus grossis per transitum anhelitus transeuntibus aut ex apostemate generato in diafragmate propter quod etiam comprimitur spiritus & possibile est coniungi duas earum sed raro hoc accidit. Signum difficultatis anhelitus & eius stricturae ex debilitate virtutis motiuae lacertorum pectoris est quia non fit eius anhelatio nisi labore & ei anhelatio decidit & extremitates nasi commouentur continue & quasi lanitantes interius. Signum stricturae anhelitus est inflatio pectoris & inflamatio, & si fuerit strictura propter apostema & fuerit cum hijs quae diximus tussis cum qua educitur humor est signum vlceris vel apostematis. Curatio eius quando est ex debilitate virtutis motiuae lacertorum pectoris est quod videatur si debilitas est propter calorem infrigidetur, & si propter frigus calefiat cum potu siruporum & emplastretur cum emplastris, & vngatur cum oleis & linitionibus conferentibus. Quando vero

Alrabo · *Nefas* · *Alātezal* · *Anhelit⁹ difficultas trib⁹ ex causis fit* · *Sig. difficultatis anheli. ex debilita. lacertorum* · *Sig. strictur̄e anhelitus* · *Cura ex debilita. virtutis motiuę lacertorū pectoris*

ex humoribus grossis vtatur medicinis confe-
rentibus ad subtiliandũ & auferendũ humores
Cura ex a͞pate sicut dictum est. Quando vero fit per aposte-
mata & vlcera curatio eius dicta est in precedẽ-
Cura ex calore tibus. Quando vero fit ex alteratione comple-
xionis ad calorem videatur si virtus infirmi est
fortis & plenitudo apparet in venis & conditi-
ones flebotomię consentient, tunc flebotome-
tur vena cordis. Si vero fuerit aliquid pro-
hibens sumat in potu succum fœniculi & endi
uię coctum depuratum cum bono zuccaro,
in quo dum est calidum dissoluatur de mora-
ba violarum & bibat sirupum de iuiubis & se
besten & vtatur sirupo violarum cum succo
cucurbitę assatę & bibat succum cucurbitę cũ
zuccaro & succo granatorum dulcium & vta
tus cibis humidis sicut est ptisana ordei in qua
coctę sint iuiubę & semen citoniorum in qua dis
soluatur de bona manna, & comedat pullos
Alcasach gallinarum & alhagal & alcasach coctos cum
portulaca & vngatur pectus cum oleo viol.
aut oleo de semine cucurbitę. Si vero calor est
fortis & virtus fortis & fuerit hoc in tempore
veris laxetur natura cum decoctione viol. li-
quiric. seminis alteę & seminis citroli iuiubarũ
sebesten mannę & cassięfist. & similium, & si
fuerit ex alteratione complexionis frigidę &
humidę sumat zuccarum cum aqua tepida &
cum tyriaca maiori, & assidue sumat de melle
cocto cum aromatibus aut sumat in potu suc-
cum fœniculi & apij postquam cocti fuerint
cum penidijs aut sumat decoctionem ysopi su
prascriptam aut sirupum radicum & similia.
Quando autem non potest quis expellere spu
tum propter sui spissitudinem. Quando enim
humor est grossus & viscosus fit eius expulsio
difficilis, quia non cito mundificatur ex loco
vbi profundatus est nec est potẽs spiritus tus-
sis ipsum expellere & amouere. Quod si hu-
mor mediocris fuerit humiditatis, subtilitatis,
spissitudinis & viscositatis, fit facilis eius ascen-
sus & exitus, & precipue quando humor est
grossus debet esse studium circa subtiliationẽ
ipsius & reducere ipsum ad temperamentum
cum aliqua medicinarum simplicium, aut ali-
qua compositionũ sicut accipere de semine vr-
ticæ trito in puluerem. ʒ. ij. quolibet die, vel ac
cipiatur de centaurea vel cassia lignea vel arsen.
vel spica vel aristol. long. aut rotund. vel de
ysopo vel mentastro, vel croco vel semine apij
siluestris vel de farina orobi vel ruta vel pras-
sio vel amigdal. amaris coniunctim aut separa
tim. Modus lohoc subtiliantis humores gros-
sos & conferentis difficultati anhelitus accipia
tur. ℥. i. de squilla & misceatur cum lib. i. mellis
despumati & coquatur quousque inspissetur
mel & conseruetur, sumat de eo mane & sero
a. ʒ. i. vsque ad. ʒ. i. &. ß. cũ aqua ca. Modus ele-
ctuarij ad difficultatem anhelitus. ℞. succi li- Electua.
quir. ℥. i. seminis vrticæ cardamomi piperis na
sturtij amigdalarum mirrę rubeę añ. ʒ. i. terãt
totum & conficiatur cum melle despumato tã
tundem dosis eius est. ʒ. iij. vel sumat secaniabi
squilliticum aut decoctionem prassij vel deco
ctionem ysopi vel sirupum de mentastro & si-
milia vel sumat de tyriaca & de ellectuario ani
si vel electuario asæ & comedat aues quę dicũ-
tur alcanabid & alhagal & ceteras auiculas cũ
aromatibus vt cimino ruta radice raphani albi
pipere & oleo amigdal. Modus ptisanę confe Ptisana ex simila
rentis stricturę anelitus & eius difficultati quã
do fuerint ex humore grosso existente in mea-
tibus pulmonis & est experta, accipiantur fur-
fures similæ & infundantur in aqua calida &
exprimantur & colentur, & apponantur super
lib. i. colaturę. ℥. ß. prassij recentis & totum be
ne coquatur. Deinde coletur & sumat de eo an
te cibum tribus diebus & liberabitur. Quando
vero quis nõ potest expellere sputum propter
sui subtilitatẽ & fluentiam est necesse tunc ali-
quantulum illud inspissare & ad equalitatem
reducere. Diximus enim quod quando est val
de subtile cum nitatur patiens expellere ipsum
superius cito descendit inferius propter sui te-
nuitatem. Quapropter oportet sumere patientẽ
omni die pondus tertię. ʒ. seminis papaueris per
se & lohoc de gumi dragaganti vel lohoc de pa
pauere & sirupũ iuiubarum & sirupum psilij
& comedat ptisanam de amido paratam decen Ptisana de amido
ter. Et modus est quod ponantur super quasi
vnam. ℥. amidi. xl. ℥. de aqua pluuiali & dissol
uatur bene & coletur & coquatur super lento
igne donec fiat ad modum cerę liquefactę, po
stea vero apponatur in ea parum de sale trito,
& fricetur bene quousque dissoluatur sal & co-
letur & sumatur cũ amigdalis & modico zuc-
cari, & si volueris ipsam esse spissiorem appo-
ne in ea dum coquatur dragagantum & gumi
arabic. secundum quod tibi videbitur. Modus Puluis
pulueris inspissantis sputũ & conferentis tussi
calidę. ℞. gumi dragaganti vel gumi prunorum
succi liquir. seminis citroli & melonis excorti-
cati añ. ʒ. v. ros. spodij seminis portulacę añ. ʒ.
quatuor seminis papaueris ad pondus omniũ
terantur & misceantur cum eis de zuccaro ta-
barzed. ʒ. xxx. & sumat ex eo omni mane. ʒ.
quatuor & similiter quãdo vadit dormitum.
Modus rob de papauere breuis cõferẽs tussi et Rob de papaue.
catarro capitis. ℞. papaueris nigri gũi dragagã
ti & gumi arabic. añ. ʒ. x. radicis ligr. semis al

tes an. 3. xv. sebesten. xxx. contundantur omnia et coquantur in quatuor lib. aque pluuialis donec redeat ad medietatem et coletur et apponatur in eo de rob vuarum bono et dulci libr. ʒ. & coquatur quousque fiat sicut mel de quo sumat omni die vnam sorbitionem vel duas. Modus pillularum in principio egritudinis ad sedandum dolorem & inducendum somnum & conferunt tenuitati humoris. ℞. mirre opij Pillu. opiate an partem vnam terantur & conficiantur cum rob de vuis & fiant ex eis parue pillulae de quibus ponat vnam sub lingua apud horam somni & sit cibus eius oua piscieuli rizum & carnes edorum lac coctum & fabe.

De sputo sanguinis. Cap. VI.

Sputum sanguinis prouenit ex vno quinque locorum. s. ex ore gingiuis & circuitu ipsarum aut fluit a capite ad nares & exit per os, & possibile est fluere ad pulmonem & expelli cum sputo & estimabit medicus esse illud a causa pulmonis & pectoris, aut ex sanguisuga deglutita & adherente gutturi vel naribus, quibus locis plenis sanguine expellitur cum sputo aut ex meri stomacho & epate, & quae circa ea sunt, aut ex pectore & pulmone & panniculo qui dicitur alhagab. i. diafragma. Et cum prouenit a pectore & pulmone & panniculo impossibile est esse sine vlcere vel apertione alicuius venarum horum locorum. Exitus autem sanguinis ab eis fit aut ex corrosione substantie vene, aut ex apertione orificij eius, aut ex sui decisione, corrosio vero corporis venae fit ex humore acuto vel salso. Quando vero fit ex apertione orificij venae fit tribus de causis, aut ex vigore motus virtutis expulsiue aut ex debilitate virtutis retentiue aut ex multitudine humorum & repletione venarum, vigor autem virtutis expulsiue fit aut ex humoribus calidis mordicantibus vel salsis. Quando vero prouenit ex incisione vene, fit vel ex causa extrinseca vel intrinseca. Extrinseca fit ex vlcere vel extensione vel forti frigore, vlcus autem fit aut ex percussione vel casu. Extensio autem fit aut ex saltu vel vociferatione, vel percussione. Signum sanguinis prouenientis ex ore & gingiuis est quod sensui videtur, & quia exit mixtus cum sputo. Signum eius prouenientis a capite est fluere sanguinem ex naribus. Signum eius a meri & stomacho quia exit cum vomitu sponte cum sensit doloris stomachi & circa ipsum, & est color sanguinis grossus declinans ad nigredinem & possibile est exire congelatum nec oportet timere infirmum ex hoc, nec ipsum oportet decidere, nisi virtus debilitaretur. Signum eius a pulmone est quia exit cum tussi & quia sanguis est subtilis cum spuma non fortis rubedinis declinans ad albedinem & ad calorem, & possibile est reducere cum eo aliquid de corpore pulmonis, & eius venis, & maxime si egritudo est antiqua & fit eius exitus absque dolore. Signum eius a pectore & panniculo aut epate qui a erit similiter subtilis cum tussi & color eius declinat ad nigredinem & fit spissius quoniam alteratur ex longo suo itinere & condensatur. Signum corrosionis corporis venarum est nigredo sanguinis & exitus eius paulatim cum febre acuta sanguinis exitum precedente sicut videtur ex calore sanguinis aut eius vsu ciborum calidorum & siccorum. Signum plenitudinis & inflationis venarum est ex eo quod accidit infirmo ante hoc acutus catarrus, & erat eius consuetudo frequenter intrare balneum & erat in regione calida, vel apparent infirmi vene plenae & fit exitus sanguinis subito & sponte absque dolore. Et quando fuerit sanguis ex apertione venarum pulmonis declinat eius color ad ruborem & est subtilis in suo esse & quantitate vehementis rubedinis, & nocumentum eius est maius. Signum exitus eius ab alijs venis est quia fit eius exitus cum forti dolore & multo sanguine flebotomie. Signum eius a casu vel extensione vel vociferatione & similibus est ex hijs que infirmus refert. Signum eius a frigore est ex eo quod precessit statio infirmi in loco frigoris et niuis. Frigus enim intensum coartat venas et exprimit et ex eis educit sanguinem. Curatio eius quando est ab ore et gingiuis est quod immittantur oui de alumine gallis corticibus granatorum balaustijs et similibus quae sunt stiptica et lotio oris cum aqua decoctionis mirte ros. et corticum granatorum coniunctim aut separatim et iam quidem praecessit curatio huiusmodi. Curatio vero eius quae prouenit a capite est cum flebotomia venae cefalicae et emplastretur caput cum plantagine et ro. farina ordei aceto et aqua ro. et curetur cum his quae predicta sunt in exitu sanguinis a naribus. Quando vero prouenit a sanguisuga gargarizet cum aqua decoctionis huiusmodi stipticorum et cum deciditur sanguis curetur sicut prescripsimus in suo loco. Quando vero prouenit a stomacho si decise sunt vene sumat de hoc puluere. Modus eius. ℞. kekebre. i. boli armoniac. i. sanguinis draconis tantum albechira siam an. ʒ. i. terant et cribelent & accipiat de eo a. ʒ. i. et. ʒ. ʒ. vsque iij. cum aqua ros. et comedat aldrag et alhagal cum portulaca

Marginal notes (left): Sanguis sputi ex quinque locis accidit — Pillu. opiate — a scissione — Sig. sang. ex ore & gingiuis — Sig. a capite — Sig. a meri & stomacho

Marginal notes (right): Signum a pulmone — Sig. a pectore & panniculo & epate — Si. corrosionis venarum — Sig. plenitudinis & inflationis venarum — Sig. ab alijs venis — Si. a casu & simili — Signum a frigore — Cura ab ore & gingiuis — Cura ex capite — cura a sanguisuga — cura a stomacho — Puluis restrictiuus

& pulmentū de frumento & bibat aquā pluuialem in qua infusa sunt bolum armenicum & gumi arabi. Et si cum hijs non fuerit curatus abstineat a vociferatione & forti motu & alto anhelitu & bibat in noctibus de acatia & balaustijs & rosis añ partē vnam gallaꝝ partem. ʒ. & aquā infusionis sumac, & si hoc non suffecerit supponat̄ stomacho hoc emplastrum.

Emplast. Cuius modus est ꝙ accipiatur corticis granati gallaꝝ mirte seminis apij añ partes equales & terant̄ & misceantur bene cum aceto & extendatur super papiro & superponatur qm̄ sistit sanguinē.

Cura ex pulmone. Quando vero prouenit a pulmone videat̄ si est in sputo de corrosione venaꝝ tunc enim iubeat infirmū obseruare quietē & cauere ab alto anhelitu extensione ira & labore, & si infirmus est fortis & etas cōueniens fuerit & tempus equale flebotometur basilica. Postea videat̄ si corpus suū est calidū & virtus fortis laxetur natura cū decoctione cassiefist. manne viol. & sebesten & similiū vt sedet̄ acumē sanguinis, & sit cibus eius pulmētū de ordeo cum portulacis cucurbitis & attriplicibus cum pullis gallinaceis & modico olei amigd. & temperetur aqua cottidie cum sirupo de sebesten aut de iuiubis & sumat de hoc puluere.

Puluis tinalbehi. ℞. spodij rosaꝝ añ. ʒ. x. coralli kekebre margaritaꝝ añ. ʒ. v. tinalbehim. ʒ. x. opij. ʒ. iiij. papaueris albi & seminis portulace succi liquir. añ. ʒ. v. acatiæ taratit añ. ʒ. iij. teratur totū & cribellet̄ & misceatur in eo de psilio & semine altee añ. ʒ. ij. & sumat ex eo mane & sero. ʒ. iiij. cum succo curuam. vitis hūidoꝝ vel cū aqua ro. vel cū aqua cucurbite trite & expresse, & emplastret̄ pectus cū plantagine & radice altee & farina ordei cum oleo ro.

Cura ex aptione orificioꝝ venarum. Quando vero ꝓuenit ex apertione orificioꝝ venaꝝ curet̄ cū medicinis stipticis sicut balaustia capitibus rosaꝝ sumac & acatia corticibus granatoꝝ caraat sanguīe draconis glandis castaneis charubis & similibus, et comedat pulmentū de frumēto facto cum pedibus & t̄a vel oua & ptisanam de amido & farinā ordei cum gumi arabic. & bibat aquam temperatā cum rob de mirta & emplastret̄ pectus cum hijs que prediximus.

Cura ex scissione vene. Quando vero ꝓuenit ex incisione vene aut eius scissiōe vtat̄ medicinis retentiuis & paꝝ stipticis sine mordicatiōe & acuitate sicut est gumi arab. & gumi draganti alsaura almactū terra sigillata amidū spodiū kekebre alneda vsti semen citonioꝝ & silla, & comedat pulmenta de frumēto t̄a ptisanam de amido cum gumi draganti & vitella ouorum cocta sorbilia & teneat in ore gumam draganti & bolū armenū, & si habuerit febrē comedat pullos gallinaꝝ vel carnes edoꝝ cum portulaca & cucurbitis.

Modus pulueris desidentis sanguinē vndecunq; manat & est constrictiuus & exsiccatiuus. — Puluis
℞. alneda vsti cornu cerui vsti añ. ʒ. x. kekebre coralli vsti añ. ʒ. v boli armeni. ʒ. xv. psilij torrefacti. ʒ. xx. teratur totū & cribellet̄ & sumat ex eo. ʒ. iij.

Quando vero ꝓuenit ex pectore & pāniculo curet̄ curatione sanguinis prouenientis a pulmone. — Cura ex pecto. & pāniculo

Quādo aūt prouenit ex forti frigore curet̄ cum hijs que calefaciunt & aliquantulū constringunt sicut est iste puluis. ℞. olibani & corticis eius añ ʒ. v. castorei. ʒ. iiij. seminis lini. ʒ. vi. terant̄ & cribellent̄ & bibat de eo. ʒ. i. & ʒ. cū veteri vino. — Cura ex forti frigore

De sputo hūoris putridi seqtur. Ca. VII.

Emplma .i. sputū humoris putridi ex sex locis expellitur

SPutum humoris putridi prouenit ex vno sex locoꝝ, aut eñi ex ore & eius circuitu, aut ex meri & vuula, aut a stomaco & meri ex apostemate aperto in eis aut ex apostemate generato in diafragmate ꝙ aperitur in locis vacuis & descendit circa pulmonē & educitur cum tussi aut prouenit ex multo humore congregato in locis vacuis pectoris qui putrescit ex hoc & fit putredo & exit cum tussi, aut est ex corpore ipsius pulmonis cum in eo accidit vlcus.

Si. sputi sang. vel apostēati vel exiture in rad. molaꝝ. Signū sanguinis apostematis vel exiture vel vaczor in radicibus molaꝝ est ꝙ sensui manifestatur.

Signū ex gutture & vuula. Signū eius ex gutture & vuula est ex apostemate similiter sensui apparente & ex hijs que infirmo in huiusmodi locis acciderūt.

Sig. a stomacho. Signū eius a stomacho est exitus eius cū vomitu & qa precessit in stomaco apostema alduba yla & fortis dolor & possibile est apparere apostema extra corpus.

Si. a dyafragmate vel instrumentorū spiritus. Signū eius ex apostemate diafragmatis vel instrumentoꝝ spiritus ꝙ infirmo precessit de dolore apostemate & febre.

Sig. ex locis vacuis pectoris. Signū eius ex multitudine humoꝝ in locis vacuis pectoris cōgregatoꝝ est dolor & calor in hijs locis & febris.

Sig. ex pulmone. Signū ex ipso pulmone est dolor sinistri lateris & qa precessit illud sputum sanguinis & febris ethica, dissolutio corporis eiusq; siccitas, & quando perficitur congregatio humoris & vlceris inflāmatio sequitur egrum liuedo faciei dissolutio carnis & tortura vnguları lacrimatio oculorum sitis defectus cibi appetitus. Et si confirmatur egritudo & superuenerit fluxus ventris moritur infirmus.

Cura si ex ore uenerit. Et quando prouenit ex ore videatur si est ex putredine vel corrosione facta in gingiuis, tunc studeat facere lotionem oris cum aluom sicca vel cum trociscis de arsenico.

Cura ex dente. Quod si fuerit ex dēte putrefacto studeat illū amouere & sanabit̄.

Cura ex guttu. vel vuula. Qñ vō ꝓuenit ex gutture vel vuula iā diximus curationē eius in ꝑcedētibus.

Cura a stomach. Curatio eius a causa stomachi est quod sumat in potu aquã mellis ad abstergendũ apostema & sumat decoctionẽ ficuũ cum balaustijs omni mane, vel sumat de amido & herbis donec mundificet apostema. Postea vero curet cum hijs que constringunt & cutim generant sicut sunt trocisci de kekebre vel trocisci de spodio q scripti sunt in suo loco.

Cura ex humori. in locis vacuis pectoris cõgregatis. Curatio vero eius q prouenit ex humoribus in locis vacuis pectoris congregatis est cũ emplastris appositis desoris. Quando vero est ex apostemate pulmonis oportet mundificari pectus vt non inspissetur hũor & adhereat in locis anhelitus & offendit in sui exitu & sequat eum mors festinanter & accipiat ad hoc. ℥.i. mirre trite croci. ℈. & sumat illã cum aqua tepida vel. ℞. prassij farinã orobi añ. ℥. iij. fœnugreci feminis lini añ. ℥. ij. terat totũ & conficiat cum melle despumato vel zuccaro ad modũ lohoc & sumat ex eo omni die bis pondus triũ. ℥. qualibet vice, hoc tñ qñ non habuerit febrẽ. Et si habuerit febrem sumat de

Electuarium. hoc electuario. ℞. radicũ liquiric. rase medulle feminis citroli melonis & cucurbite granorum pini mũdatorum amigdalarum dulciũ excorticatarũ dragagãti feminis lini feminis coti añ. ℥. 3. quatuor passularum sine arillis ad pondus omniũ specierum bis pistent passule bene donec fiat ad modum medulle & ponat in ipsis rob de vuis dulcib⁹ q cooperiat totũ & de bono penidio pondus medietatis passularum & coquat super lento igne donec redeat ad modũ mellis & infrigidet & conficiant cũ eo medicine trite & sumat de eo mane & sero, & comedat ptisanã furfurum simile cũ prassio si non habuerit febrem,

Lohoc. & administret hoc lohoc q confert exitui humoris putridi & mundificat pectus & pulmonem a grossis humoribus cuius modus est q accipiant amigdalarum dulciũ & amararũ excorticatarũ granorum pini excorticatorum radicũ liqr. rase feminis lini añ. ℥. ij. croci mirre rubee zinziberis ysopi piperis longi anisi añ. ℥. i. & . ℈. terant medicine & cribellent & conficiant cum melle despumato & sumat de eo mane & sero ad modũ vnius auellane.

Pillule. Modus pillularũ mũdificãtiũ pectus & accelerantiũ exitũ sputi qñ non habuerit febrẽ. ℞. argarici. ℥. iij. yreos. ℥. ij. prassij. ℥. i. turbith albi & fricati. ℥. v. yere pigre. ℥. iiij. collo quintide sarcocolle añ. ℥. ij. terant & cribellent p pannũ de serico & cõficiant cũ rob & fiant pillule ad modũ pipis & sit sumptio eius. ℥. ij. cũ aq calida.

Inter flegma & sa niẽ differentia. Et est qdẽ differentia inter screationẽ & flegma q procedit a pulmone qa plures iã errauerũt medicorum in eo q exit de pulmone qm cũ educit infirmus cũ suo sputo flegma extimat medicus esse putredinẽ. Quod qdẽ cognosci poterit altero duorum modorum vno modo q accipiat id q educit & ponat sup carbões, qm si fuerit humor putridus statim resultabit odor fœtidus ex eo, altero vero modo expuat infirmus in vase eneo in quo sit aq tepida & si supnatauerit aq scias illud eẽ flegma. Si vero in fundo demergit est putredo.

De apate diafragmatis & apate costarum quæ dicuntur alsola & dat algenabis. Cap. VIII.

Pleuresis. Alsola Dat algenabis generatio q̃ tuor hñs pprieta.

Enerat apa in panniculo diuidẽte ex effusione humoris putridi & apa costarum similiter habet aũt quatuor proprietates. Prima est febris difficultas & cõtinuatio. Scda est punctura lateris frequens & ordinata ita q phibet infirmus reuolui de vno latere ad alterũ. Tertia est cõtinua tussis. Quarta difficultas anhelitus & fortis malus odor in apate vero costarum sentit grauitas lateris absq tussi & sputo. Aegritudo em extra instrumenta anelitus existit & cũ tangit locũ ab extra sentiet tũc dolorẽ & possibile est appere apa de foris, apa vero diafragmatis fit in supiori pte ipsius & pducit dolor ad locũ q dicit alcartua, aut sit in pte inferiori eius, & gnat vt in pluribus ex puro sanguine & sanguie colerico & ex sanguine grosso & nigro & ex sanguine humido flegmatico, & possibile est gnari ex oibus humoribus vel ex pluribus ipsorum. Signũ sanguis est rubedo coloris plenitudo venarum fortitudo pulsus strictura anhelitus & qa sputũ declinat ad rubedinẽ. & si cõuenerit ad hoc etas cõplexio & tẽpus erit fortius. Signũ sanguinis calidi colerici est pũctio doloris cũ siccitate oris & vehemẽtia febris grossities lingue sitis prauitas pulsus & ei⁹ difficultas & qa sputũ declinat ad citrinitatẽ. Signũ sanguis vsti & nigri vehemẽtia punctiõis doloris cũ siccitate oris & vehemẽtia febris grossities lingue tarditas sputi cũ nigredine sui coloris, hoc inq apa malũ & mortale absq dubio est. Signũ flegmatis hui⁹ est paucitas sitis remissio febris & qa color sputi declinat ad albedinẽ cũ modica rubedine, & hoc qdẽ apa est facile atq curabile. Signũ mixtionis oim hũorum vel quorundã est qa videtur sputũ esse diuersorum colorum sicut sunt colores humorum & qbus cõponit sputũ & accidentia egri similiter cõsequunt. Signa apatis significantia salutẽ sunt hec qñ incipit sputũ in die tertia vel q̃rta egritudis & eius exitus cũ facilitate in vna tussicula vel duab⁹ & est decoctũ & albũ mediocre nec multũ spissum nec multũ tenue facilis ascẽsus nõ ĩferẽs grauitatẽ nec molestiã ĩ suo exitu & ei⁹ somn⁹ est ẽqlis & ei⁹ egestio exit cõsueto tpe leuitas anelitus, paucitas sitis

Margin notes (right column): sig. sang. — sig. sang. colerici — sig. sang. vsti & nigri — sig. fleg. — sig. mixtionis humoris — si. apatis salutẽ significantia

bonitas appetitus cibi & eius digestio & quia vrina approximat̃ colori naturali & statui sanitatis & q̃a febris est lenta. Signa vero apostematis significantia timorē sunt opposita illoꝝ que significant salutem videlicet ꝙ non exit in diebus predictis sed exit post diem vnā rubeū, aut citrinū aut viride & indigestū & non ascendit nisi cū magna fatigatione & multa tussi & si ceperit apparere sputū post septimā diē rubeum significat egritudinis ꝓlongationē vsq̧ ad xl. diē vel. lx. nec diffiniri potest vtrū liberet̃ infirmus siue moriat̃ ꝓpter tēporis diuturnitatem, vnde possibile est peccare infirmū in suo regimine, aut aerē transmutari ꝓpter ꝙ addit̃ in sui egritudinē & perit & diuersificant̃ genera apostematū inter se. Nam eoꝝ quedā sunt que cito recipiūt maturationē & exit sputū digestū in ꝑncipio quedā vero cōtraria hijs sunt, q̃a nihil educunt quedā vero educunt sputum grossum & viscosum, quedā vero maturum.

Si. apãtis timorē significantia

Cura apãtis diafragmatis ex sang.

Curatio apostematis diafragmatis ex sanguine est ꝙ videat̃ si est in principio egritudinis in prima die anteq̧ egritudo ꝑficiat̃, & virtus infirmi est fortis & reliq̃ cōditiones fuerint flebotomet̃ vena basilica oppositi lateris & cū praeterierint tres dies & egritudo fuerit confirmata flebotomet̃ iterū ex ꝑte apostematis & ꝑcipue q̃n apostema est in supiori ꝑte panniculi. Postea vero bibat decoctionē iuiubaꝝ & passularum mundataꝝ sebesten papaueris albi dragaganti violaꝝ morabice cū oleo amigd. dulciū, & si natura fuerit constipata leniat̃ cū aqua decoctionis prunoꝝ violaꝝ cassief. & manna. Hoc aūt q̃n fuerit apostema in supiori ꝑte pāniculi. Quando vero fuerit in inferiori ꝑte administret̃ clistere lenitiuū. Postea vero sumat ptisanā ordei et caueat ab ea si natura fuerit cōstipata adderet enim ad egritudinē, ex hijs aūt que conferunt maximū iuuamentū pleureticis est lenitiuū clistere sicut diximus & maxime cū apostema tendit inferius, vel apud finē costarum & leniat̃ in principio egritudinis cū ceroto facto ex cera alba & oleo viol. & dragaganto, in fine vero egritudinis fiat emplastrū ex oleo camomille farina ordei radice altee & radice lilij viol. siccis vel recentibus & dragaganto & oleo sisamino & oleo violaꝝ, & sit cibus eius a principio egritudinis vsq̧ ad statū eius res calide & humide sicut est pulmētū ꝙ fit ex farina & melle q̃n non habet febrē. Si vero habuerit febrē sit cibus eius ptisana de furfuribꝰ cum penidio & oleo amigdal. dulc. & oleo seminis cucurbite spinac. attriplices & similia.

Potio

Cura ex sang. col.

Quando vero fuerit apostema ex sanguine colerico flebotometur basilica eiusdē partis apostematis, postea administret̃ emplastrū cū hijs que diximus, & leniat̃ natura cum hijs que diximus vel cū lenitiuo clistere si apostema fuerit in inferiori parte, & sit suū regimen magis infrigidatiuū q̧ resolutiuū sicut muscilago psilij & succus cucurbitaꝝ assataꝝ & similia & sit cibus eius ptisana de ordeo cum qua coquantur sebesten & pruna & oleū amigd. vel oleū de semine cucurbite & emplastretur cū hoc emplastro. ℞. radicum altee mellis añ. ʒ. iij. sandali al farina ordei añ. ʒ. ij. rasure cucurbite. ʒ. quatuor sandali al. & rub. añ. ʒ. i. & .s. terantur oīa & conficiantur cum muscilagine psilij vel succo sempuiue vel succo portulace & apponatur in eo de oleo viol. & emplastretur cum eo locus apostematis.

Emplastrum

Cura ex sang. nig. adusto

Quando vero fuerit ex sanguine nigro adusto fiat similiter flebotomia & alia que diximus. Veruntamen oportet infirmum multiplicare res sue curationis & bibat frequenter al iulep & bibat aquā ordei ter in die quando natura non fuerit constipata sicut diximus, postea ingrediat̃ balneū ter et non diu ꝑmaneat in ipso & abluat̃ locus doloris cū aq̃ calida & apponat̃ super locum emplastrum sicut dictum est suo loco.

Cura ex sang. flegmatico

Quando vero fuerit ex sanguine flegmatico hūido fiat similiter flebotomia & educatur modicū ex sanguine, postea bibat decoctionē ysopi cum violis & reliqua humida que dicta sunt administrent̃ & fiat hoc emplastrū. ℞. seminis lini. ʒ. iij. foenugreci ordei excorticati añ. ʒ. ij. seminis altee. ʒ. iij. coquant̃ bene in aqua & colent̃ & apponatur in eis de oleo alkiran vel oleo camomille et infundat̃ in ea spongia maris vel lana mollis et loco doloris supponat̃ & si tussis est fortis bibat decoctionē ysopi cū moraba rosaꝝ, vel bibat sirupū de prassio aut lohoc de spodio vel alias medicinas descriptas in suo loco.

Emplast.

Cura ex humori.

Quādo vero fuerit ex omnibus humoribus aut pluribus eoꝝ curet̃ cū hijs que dicta sunt scd'm ꝙ videbitur de ipsoꝝ curatione.

TRACTATVS. XIII. DE CORDIS egritudinibus in sex partit̃ cap. De egritudinū cordis enūeratōe seqt̃. Ca. I.

DE egritudinibus cordis que sunt septē s. mutatio cordis, eius apostemata, solutio continui, pulsus cordis, sincopis debilitas & dolor. Cap. II.

Cordis morbi vñ generant̃

AEgritudines cordis fiunt vel in corpore ipsius cordis vel in bursa continente ipsum vel ex sui participatiōe cum alijs membris vt stomacho epate matrice pulmone & diafragmate. Quando vero fiunt

in corpore ipsius cordis aut in bursa ipsum cõtinente sunt aliquę species passionũ mutatiõis cõplexionis vel ad caliditatẽ vel ad frigiditatẽ vel ad siccitatẽ, aut ex eo ꝙ colliguntur ibi apostemata vel soluitur ibi continuũ. Mutatio vero cõplexiõis eius fit aut ex causa intrinseca aut ex motu alicuius cõplexionũ intus. Causa vero extrinseca est duobus modis, aut enĩ est ex aliq̃ passionũ animę sicut timor & lętitia exuberantes, alius vero modus est quãdo causat̃ ex percussione vel casu vel compunctione seu incisione gladij vel ex odoratione odoris contrarij cõplexioni vel ex potu rei mortiferę, aut eius olfactu vel tactu. Quod aũt necesse est in curatione passionũ cordis est ꝙ adhibeat̃ sollicitudo anteq̃ ꝑficiant̃ huiusmodi passiões eius. s. mutatio cõplexionis pulsus sincopis debilitas atq̃ dolor. In curatione vero apostematũ solutionis continui vel corruptiõis cõplexionis nõ se exerceat, mors enĩ talibus valde prompta est.

Sig. mutationis cõplexionis ad caliditatem

Signũ mutationis cõplexionis ad caliditatẽ est ascensus anhelitus vehementia caloris pectoris velocitas pulsus & eius frequentia febris continua & consecuntur hoc virtus & robur cordis & amplitudo pectoris & eius pilositas erit signũ fortius.

Sig. mutationis ad frigiditatem

Signũ mutationis cõplexiõis ad frigiditatẽ grauitas pulsus pigritia discoloratio faciei frigiditas & totius corpis & q̃n consecunt̃ ad hoc strictura pectoris & paucitas pilorꝝ ipsius & iracundię raritas erit fortius.

Sig. ad siccitatẽ

Signum mutatiõis cõplexionis ad siccitatẽ est q̃a corpus declinat ad siccitatẽ & pulsus est durus & frequens & est tardę iracũdię & tardę placationis.

Sig. ad humiditatẽ

Signũ mutationis cõplexionis ad humiditatẽ quę raro contingit est q̃a pulsus est tardus & facilis iracundię & facilis placationis humiditas corpis & paucitas pilorꝝ. Quando vero supabundat cordi humiditas cito tollitur motus corpis.

Sig. ex aię accidẽtibus

Signũ accidentiũ animę pcussionis casus olfactionis malorꝝ odorꝝ & similiũ, est ex hijs quę infirmus refert & ad oculũ videtur & si cõplexio fuerit cõposita erunt etiã signa cõposita scd'm cõplexionis cõpositionẽ.

Cura malicię complexionis calidę

Curatio cordis a malitia cõplexionis calidę cõsistit in reb⁹ frigidis & extinctiuis caloris sicut est potus almachayez & rob pomorꝝ & rob atri. & succus citruli & trocisci de camphora, & sumat de hoc electuario lętificatiuo.

almachayez

Electua. letificati.

℞. linguæ bouis siccę mentę siccę margaritarꝝ coriandri sicci ben albi corticis citri kekebre sete albę seminis portulacę añ partẽ vnã camphoræ partẽ. ꝯteraẗ totũ & conficiat̃ cũ melle mirabolanorꝝ kebulorꝝ conditorꝝ & sumat ex eo omni die. ʒ. iij. cũ aqua frigida & emplastretur pectus cũ sandalis tritis cũ aqua ro. & camphora infrigidatis ad niuem & similia.

Cura cõplexionis frigidæ

Quando vero fuerit malitia cõplexionis frigidę curetur cum rebus calidis & subtilibus cibis, s. & medicinis et potu vini fortis odoriferi ĩ modica q̃ntitate medicinarꝝ calidarꝝ & potu niue & linitione pectoris cũ oleo de ben aut oleo nardino, & emplastretur pectus cum sand. & costo cipi gariof. darsen folijs mirtę & silibus, & sit cib⁹ eius vitella ouorꝝ & auiculę & cibaria assata & frixa bene aromatizata.

Cura ex siccitate

Curatio vero eius a malitia cõplexionis siccę est cũ aqua ordei si habuerit febrẽ & potu lactis statim mulsi & ingressu tempati balnei aquę dulcis & effusione aquę tepidę supra corpus suũ & ingrediat̃ tinam aquę calidę & supponat̃ pectori & inter spatulas cera mũda cũ oleo viol. & sumat omni die. ʒ. i. zuccari cũ modico vini & caueat a labore & vtat̃ cibis humidis.

Cura ab humidi.

Curatio vero ei⁹ a malitia cõplexionis humidę quę raro contingit sicut diximus, q̃m cũ supabundat cordi humiditas sequit̃ amissio motus totius corpis q̃ dicit̃ alsachta vel amissio medietatis ptis corporis quę dicit̃ alpelag est cũ hijs quę dicta sunt in suo loco cauendo a balneis & oleis humidis.

Cura causę extrinsecę

Quando vero fuerit ex aliqua causa extrinseca sicut excessu timoris vel lętitię curat̃ cũ suo cõtrario quousq̃ redeat ad tempamentũ. Quando vero fit ex odoribus contrarijs cõplexioni curat̃ contrarijs ipsorꝝ vt si fuerint odores foetidi applicent̃ aromata delectabilis odoris. Q̃n vero fuerit ex cõpunctione vel pcussione gladij si non puenit infirmus ad terminũ difficilis sincopis & appet in eo bonũ signũ emplastret̃ locus vulneratus cum emplastro facto ex ben & ciperi & similibus.

De pulsu cordis qui dicit̃ alcastaf. Ca. III.

Alcastaf .i. pulsus cordis generatio

Alcastaf est extraneus motus sub bursa eius q̃ generat̃ multis de causis, aut enim ex multitudine humorꝝ congregatorꝝ in bursa ipsum cõtinẽte calidorꝝ vel frigidorꝝ & fit ex apostemate generato in ipso. Quod q̃dem aut erit calidũ aut frigidũ & si est valde calidũ mox interficit, si vero frigidum & grossum insurgũt ei difficilis sincopis quousq̃ morit̃, aut fit excessu exitus sanguinis a corpe, aut excessu sudoris, aut fluxus ventris, aut ex forti labore, aut ex subtractione nutritionis cordis ex sano sanguine naturali, cuius origo est ab epate, aut fit ex humore mordificatiuo in stomacho contento, ex quo insurgit fortis castaf, aut ex abundantia colerę nigrę in ipso sanguine sed hoc non contingit nisi miraculose.

Sig. ex sanguine

Signũ eius ex sanguine est plenitudo ve

narum strictura anhelitus calor & sitis, & si
Sig ex humidi. conueniunt ad hoc complexio tempus & ętas
erit signum fortius. Signum eius ex multa hu-
miditate in bursa cordis existente est quia si est
calida erit in eo calor & reliqua accidentia se-
quantur eum, sed si humiditas est frigida sen-
tiet infirmus quasi cor eius subuertatur & in-
uenitur quasi mollities in tactu pulsus & est si
Sig apa. & colerę mortaliū ne pil'in pectore. Signum apostematum & do
lorū mortaliū est fortis pulsus & parum sub-
uertibilis citrinitatis faciei post eius fortē rube
dinem difficilis sincopis casus virtutis & sudor
Sig ex multo san guinis exitu frigidus. Signum eius ex precedenti multo exi
tu sanguinis vel ceteris euacuationibus est qa
superuenit sincopis post pulsum cordis. Signū
Signū ex defectu nutrimē. cordis ab epare defectus nutrimenti cordis ab epate est ex eo q
precessit stomacho ęgritudo & quia precesse-
runt sincopis & vomitus & post hoc superue-
nit pulsus. Signum abundātię colerę nigrę est
corruptio cogitationis, sollicitudo durities cor
Si. ex co le nigre abūdātia poris & timor, & eius modus proximus est
passioni melancolię quæ fit ex abundantia co
Cura ex sanguine lerę nigrę. Curatio pulsus cordis ex sanguine
est cum flebotomia venę basilicę & alachal si-
nistrę manus si ei consenserint tempus & ætas
Si vero est aliquid prohibens apponatur ven-
tosa supra locum qui dicitur alcahal & si san-
guis permixtus fuerit colerę rubeę laxetur in-
firmus cum decoctione cassięfist. aut decocti-
one iuiubarum tamarindorū & similiū. Et bi-
bat succum buglossę & endiuię & succū gra-
natorū & aquam temperatā cum iulep vel siru
Cahar po cahar aut rob de granatis aut secaniabī zuc
carinū, & comedat pullos cum succo granato-
Caforia rum aut cibaria quę dicuntur caforia & zir-
Zirbaica baica & similia. Modus pulueris conferentis
Puluis pulsui cordis ex calore. ℞. coralli kekebre mar
gar. linguę bouis aluminis iameni an̄. ʒ.i. mi-
nus quartam partem. ʒ.i. zuccari tabarzed. ʒ.
decem & semis teratur quodlibet per se &
misceantur omnia & sumat de eo. ʒ.i. & .5. cū
Cura ex hūiditate aqua ros. vel cum aqua frigida. Quando vero
fit ex multa humiditate & non peruenit ad ter-
minū quem prediximus in curatione plenitu-
dinis sanguinis, & si hūiditas frigida bibat pa-
tiens zuccarum cum aqua vel sumat de com-
positione quę dicitur alsaczanya aut ea quę
aczparsel. dicuntur aczparsedis & hijs similia quę scripta
sunt in suo loco, & emplastretur pectus cū ca
storeo & mētastro & absinthio saturegia & si
Cura ex apāte milibus. Quando vero sit ex apostemate valde
calido vel valde frigido non erit facilis curatio
nis eius sed quasi insperabilis de eis, sed cura
quodlibet cum suo contrario calidum cum fri
gido & frigidum cum calido sicut dictum est.

Quando vero fit ex multo exitu sanguinis a Cura ex multo san guinis exitu
corpore aut ex alijs purgationibus conforte-
tur infirmus cum hijs quę addant ad sui virtu
tem & rectificent suam cōplexionē sicut sunt
pulli columbini cocti cum bono vino cum dar
sen & musto & pulli gallinacei vel oua mixta
cum lacte & zuccaro & bibat vinū dulce odo
riferum. Quando vero fit ex defectu nutrimē Cura ex defectu nutrim. ab epate
ti transmissi ad ipsum ab epate rectificetur &
confortetur epar quousque redeat ad sui naturā
vt dicturi sumus in suo loco. Quando vero fit Cura ex hu. mor. dicāte in stomach.
ex humore mordicante contento in stomacho
mundificetur stomachus cum vomitu & cum
aqua infusionis aloes vel aqua infusionis ab-
sinthij vel decoctione mirabolanorū & simili-
um. Quando autem fit ex colera nigra sangui- Cura ex cole. nigra drialmuf modus
ni domināte accipiat de yera & stomaticon ma
iori. Postea vero accipiat drialmuf quod valet
cordis pulsui facto ex colera nigra, & dolori
capitis & stomachi. Et modus eius est ciperi se
minis basiliconis gariofilati been al. seminis ani
si & opij asuę. i. mulsa de rubeo an̄. ʒ.iij. keke-
bre coralli margar. an̄. ʒ.v. aloes. ʒ.x. succi absin
thij. ʒ.vij. epithimi. ʒ.viij. croci mirrę an̄. ʒ.iiij.
melissę. ʒ.vij. musci. ʒ.ij. teratur totum & con
ficiatur cum melle despumato & sit dosis eius Puluis
ʒ.vi. cum decoctione absinthij. Modus pulue-
ris breuis conferentis pulsui cordis ex frigidita
te. ℞. kekebre coralli castorei corticis citri sicci
an̄. ʒ.i. seminis basiliconis gariofilati. ʒ.5. terat̄
& sumat totū cum succo melissę.

De sincopi sequitur. Cap. IIII.

Passio sincopis multis ex causis accidit, Sincopis causę
aut enim ex superabundanti repletione,
aut ex superabundanti inanitione, aut ex
forti dolore, aut ex aliquo apostemate, aut ex
subita mutatione complexionis, aut ex acciden
tibus animę vt ex humore contento in intesti-
nis, aut ex aspectu rerum terribilium, aut ex a-
spectu de loco valde excelso, aut ex nauigatio-
ne per mare, aut ex aspectu rerum volubilium
& se voluentium vt lapides molares molendi-
norum plenitudo autem fit aut ex humoribus
calidis aut frigidis inanitio autem fit aut ex ab
stinentia & nutrimenti priuatiōe aut ex nimio
exitu sanguinis per flebotomiam siue de vena
tranquilla siue pulsatili, aut excessu fluxus ven
tris vel vomitus vel fluxus sanguinis narium,
aut ex nimio sudore, aut ex ęgritudine exsicca-
tiua corporis, aut ex inflatione venarum in lo-
co sessionis, ex quibus exit multus sanguis, aut
ex multa euacuatione sanguinis menstrui, aut
ex euacuatione multę saniei, aut ex balneo, aut

Fortis doloris cã ex coitu & similibus. Fortis vero dolor fit aut ex magno vulnere aut ex dolore renum, aut ex lapide contento in vesica, aut dolore colon & forti punctione vel forti percussione. Apostema vero aut est vehementis caliditatis aut vehementis frigiditatis & grossitiei & non suscipit curationem. Mutatio vero complexionis subita fit aut ex forti calore, aut ex forti frigore. Accidentia vero animę sunt aut excessu timoris. Humor vero aut continet in stomacho aut in intestinis, & est aut calidus aut frigidus aspectus autem rerum terribilium sicut videre suspensionem hominum aut alia tormenta. Si gnum repletionis corporis est grauitas in intestinis & molestia. Signum plenitudinis stomachi multę imaginationes apparentes ante oculos non continuo & ventus qui dicitur algesa & vomitus & dolor in anteriori parte capitis. Signum humoris existentis in intestinis si colera nigra est grauitas & inflatio, si vero colera rubea punctio mordicatio & incisio cum calore, si vero flegma inflatio grauitas & lentus dolor. Signum superfluę euacuationis est ex eo quod resultat debilitas in corpore & defectus caloris naturalis donec extinguitur eius lumen & sequitur inde cordi sincopis. Signū apostematis est casus virtutis & debilitas pulsus, & vehementia doloris. Signum accidentiū animæ est ex eo quod repente superuenit magnum gaudium & hoc maxime senibus & debilibus corde, quod est quia cor in hora fortis timoris fortiter contrahitur & coadunatur calor naturalis & prohibetur eius dispersio per corpus vnde sequit cordi sincopis, in hora vero excessus letitię subito aperitur cor & apparet calor naturalis & diffunditur per corporis exteriora & infrigidatur cor & accidit ex hoc sincopis

(Marginal notes: Si. repletionis corporis — Sig. plenitudinis stomachi — Agesa — Sig. hu. i intestinis — Sig. superflue euacuationis — Si. apatis — Si. accidētiū animę)

Cura ex repletiōe toti⁹ corporis. Curatio sincopis causa repletionis totius corporis est quod aspergatur in facie eius aqua frigida in hora sincopis, & applicetur nasibus de musco aut gallia, & obturentur eius nares & fricentur pedes fortiter vel applicentur ei odores bonorum & calidorum cibariorum, in quibus sunt aromata sicut muscum & gariof. & intromittatur digitus aut penna gutturi donec prouocet vomitus & cum recesserit sincopis ponatur studiū in remotione causæ ipsam facientis, & si plenitudo fuerit in toto corpore, purgetur ab illo humore dominante. Postea bibat secaniabin & aquam mellis, & sumat de electuario musci & filithę aut zuccari cum aqua anetivel cum aqua apij si humor fuerit frigidus & grossus & subtilietur sibi cibus in illum qui sit citę digestionis. Si vero humor declinat ad caliditatem sumat de electuario musci declinante ad frigiditatem & similia. Si vero fuerit a stomacho fiat vomitus cum secaniabin & aqua calida cum modico sale, & si humor est frigidus & apponatur stomaco de foris oleum rof. in quo bullita sint absinthium & basilicon vel mastix. Si vero humor fuerit calidus fiat vomitus cum radice & succo attriplicis cū aqua ordei & secaniabin & superponantur stomacho de foris petię infusę in aqua rof. cū sandalo citrino & modico croci. Quando vero fit ex humore contento in intestinis inferioribus laxetur humor ille si est frigidus cum decoctione bletę aneti cimini rutę & almuri & similibus.

Cura ex supfluis euacuationibus. Quando vero fit ex superfluis euacuationibus aspergatur aqua frigida facies in hora sincopis & obturentur nares & fricetur stomachus & ligentur pedes fortiter, & si fuerit euacuatio per fluxum ventris tunc ligentur man⁹ fortius quam pedes. Si vero euacuatio fuerit per vomitum & fluxum sanguinis a naribus ligentur pedes fortius quam manus. Postea assentur pulli gallinacei & calidi scindantur ante faciem & nares eius pluries vna vice post aliam, & ventiletur ante ipsum cum ventarolijs vt calor reuertat ad profundum corporis & odoret rosas & mirtā lilium album, poma & citonia postquam aromatizata fuerint puluere sandalorū camphorę croco & aqua rof. Postea vero accipiantur duo vel tres pulli gallinacei & coquantur in aqua rof. aut in aqua pomorum cum modico boni vini odoriferi donec sint bene cocti. Postea coletur brodium & aromatizetur cum aliquantulo musco & absorbeat de illo brodio pluries in die maxime si euacuatio fuerit ex materijs effusis in stomaco & eius circuitu. Si vero habuerit infirmus fortem dolorem capitis vel fortem febrem vel apostema calidum in aliquo membrorum vel permixtionem intellectus ponatur aqua loco vini vinum enim propinat ei maximum damnum & quando cessauerit virtus sincopis curentur illa. Quando vero fuerit ex fluxu ventris, vel vomitu aut exitu sanguinis a naribus aut sanguinis menstrui, & similibus euacuationibus curetur cum hijs quę suo loco dicemus.

Cura ex forti dolore. Quādo vero fit ex forti dolore curetur cum hijs q̄ diximus, & postea apponatur studium vt sedetur dolor.

Cura ex stomachi apate. Quando autem resultat propter apostema stomachi quod est pessima ęgritudo & mortalis est necesse cauere a flebotomia sudore balneo & coitu & labore & omne quod dissoluit virtutem vltima cautione. Quando vero fit ex pręcedenti sudatione in balneo, vel calido aere lauetur facies cum aqua frigida & ventiletur ante faciem eius cum ventarolijs &

dirigatur facies eius versus flatum ventorum, & odoret aromata frigida & comedat granata & medullas citrulorum. Quando vero fit ex præcedenti forti frigore sumat in potu de electuario musci cum vino vel de tyriaca alfaroc vel de electuario filithe & frequenter bibat aquam mellis & ingrediatur balneum & odoret ben. Quando vero fit propter accidentia animæ oportet remouere causam cum suo contrario & est quod dirigant suum intentum audire sonos & cantica letificatiua, & ingrediatur balneum aquæ dulcis & temperati aeris et sumat ex vino quod non sit vetus nec multum limphatum nec parum limphatum sed mediocriter & odoret aromata sicut sandalum violas & ros. & odorifera poma sicut diximus & sumat ex cibo q est leuis substantię.

Cura ex forti frigore — *Cura ex aię accidentibus*

De debilitate cordis. Cap. V.

Debilitas cordis est aut naturalis aut accidentalis. Signum naturalis est, quia a die suæ natiuitatis habuit & quia se quitur eum malitia complexionis frigidæ propriæ. Signum accidentalis & naturalis simul, est pulsatio cordis continua, & quia ipse est mollis corde timidus habens artum pectus discoloratus patiens stricturam anhelitus in hora motus & accidit ei quandoq aliquid simile sincopi. Et curatio eius quod sumat de dyamusco & metridato & alia letificatiua & confortatiua ei cordis. Et confert ei hoc electuarium. R. masticis dar sen spicę an. 3. i. kekebre margaritarum spodij an. 3. ß. musci sextam partem. 3. i. teratur totum & conficiatur cum melle extracto ex mirabo. kebulis conditis vel cum decoctione mirab. cum melle bene cocto vel accipiatur pugillus vnus emblicorum & pugillus vnus mirabolanorum indorum, & coquantur bene in aqua, & accipiantur de ista aqua duæ partes & de melle vna pars & coquatur donec redeat ad medietatem. Postea conficiantur cu hoc prædictę species tritę & sumat ex eo omni die, & vngatur pectus cum algallia & fiant fumigia & bibat vinum odoriferum & comedat pullos gallinarum aromatizatos cum musco & pullos colūbinos & carnes edinas & vitella ouorum sorbilia & assiduet audire sonos & cantica & dormire in eis & abstineat a coitu & labore.

Cordis debilitas duplex — *Sig. debilitatis naturalis* — *Sig. debilitatis accidentalis* — *Cura* — *Electua. pciosum*

Sequitur de dolore cordis: Cap. VI.

Dolor cordis fit multis de causis vt diximus, aut enim ex calore aut ex frigore aut ex apostemate aut reliquis complexionibus. Signum doloris est multa variatio pulsus sincopis citrinitas faciei sudor frigidus & similia. Et curatio eius est cum eo quod dictum est videlicet conuertere complexionem mutatā ad sui tēperamentū cum suo cōtrario donec cesset causa & tunc cessabit dolor.

Doloris cordis causa — *Sig. dol.* — *Cura*

DE MAMMILLARVM MORBIS tractatus decimus quartus in duo diuiditur capitula. De ægritudinū mammillarum declaratione. Cap. I.

De ægritudinibus mammillarū quæ sunt nouem dolor inflatio apostema corrosio pilus paucitas lactis contusio & scissio quæ de foris & amissio sensus.

De dolore & inflatione mamillarum. Cap. II.

Dolor & inflatio mammillarū fiunt, aut ex malitia complexionis simpliciter, aut cum mixtione humoris, aut cum vento fumoso subtili vel grosso. Coagulatio vero lactis fit aut ex sui grossitie, aut ex defectu virtutis expulsiuę, aut ex defectu suctionis pueri. Grossities vero eius fit aut ex forti calore ipsum coquēte donec reddit illud spissum, aut ex forti frigore quod illud condensperit. Frigus autem prouenit aut ex frigiditate cōplexionis mulieris, aut ex frigiditate mammillarum tantum. Scissura vero fit aut ex percussione extrinseca aut ex malitia complexionis calida intus mota. Apostema vero fit aut ex sanguine, aut ex colera rubea, aut ex flegmate, aut colera nigra. Corrosio autem fit aut ex corruptione sanguinis aut ex medicinis calidis & prauis de genere mortiferarum & principium suę generationis est pustula nigra, postea se dilatās. Pilus vero est pilus hominis bibitus a muliere cum aqua vel sumptus cū cibo. Paucitas vo lactis causat aut ex defectu nutrimenti aut ex frequenti vsu ciborum siccorū sicut sunt allia sinapis caseus & carnes salitę acetum & similia, aut ex multo labore & fatigatione & maxime cum parcitate cibi aut ab accidentibus animę sicut sunt suspiria & tristatio aut ex ęgritudine aut ex fluxu ventris & ceteris ęgritudinibus quæ corporis humiditates exsiccāt. Scissura vero & contusio causantur aut ex putredine aut ex contusione & percussione extrinse

Dolori & inflat onis mā millarū causa

seca vel causantur ex amissione sensus neruorum venientium ad eas a corde & amissione sensus musculi vnde amittitur earum sensus & earum modus naturalis corrumpitur. Signum doloris

Sig. dol. ex causa caloris. ex malitia complexionis calida calor tactus rubedo ipsarum & plenitudo venarum. Signum

Sig. frig. malitię complexionis frigidę frigiditas tactus vltra modum naturalem albedo & lentus do-

Sig. ex tumore. lor. Signum causę tumoris ipsarum est quod videatur quoniam si obediunt tactui digiti cum mollicie signum est esse illud a subtili fumo. Si vero non obediunt tactui digiti propter earum grossitiem signum est esse a fumo grosso & quia

Si. lactis coagula. dolor est fortis. Signum lactis coagulati est ex eo quod mulier refert & videatur si mammilla est calida tactu erit cum rubedine & dolor fortis & si dissoluitur humor, & est liuidus & niger & diu permanserit scias causam esse a calore propter grossitiem lactis & eius putredinem. Si vero contrario modo lac se habuerit, quia tactus est frigidus color albus & dolor lentus scias causam eius esse frigus quo lac condensauit & si putrefit lac est ex admixtione flegma-

Si. tumo. ppter pilum. tis. Signum doloris & tumoris propter pilum quia est in mammilla rubedo mammillę fortis dolor febris & dolor capitis quousque egrediatur pilus & quando egressus fuerit statim desinunt omnia huiusmodi accidentia, & mihi quidem iam visum fuerit hoc, & non fuit apud me dubium fuisse pilum hominis, & hoc notum

Sig. apa. ex sang. est apud mulieres. Signum apostematis ex sanguine grauitas rubedo calor & pulsatio. Si-

Si. co. ru. gnum colerę rubeę fortis inflammatio febris

Sig. fleg. & sitis. Signum flegmatis est mollities apostematis nigredo venarum absque calore & dolore

Sig. corrosionis. nisi forte tempus prolongetur. Signum corrosionis est quia incipit cum nigra pustula, aut diuersorum colorum sicut pauonis, deinde efficitur vlcus & corrodit & dilatatur. Signum

Sig. amissionis sensus mamillarum. doloris quod ad sensum patet. Signum amissionis sensus mammillarum est quod sensui patet & quia praecessit illud scissura & contusio, vel percussio & concussus est musculus vnde

Curado. mamilla. ex cā ca. perditus est sensus venarum quas diximus. Curatio doloris mammillarum ex causa calida est cum flebotomia venę basilicę si plenitudo apparet, & regatur rebus frigidis & emplastretur pectus cum succo memithę & succo solatri & semperuiuę vel accipiantur sandali & tritentur cum aqua ros. & loco supponatur. Si vero signa colerę rubeę predominantur, purgettur flegma & emplastretur mammilla cum farina frumenti & mentastro humido & succo mentę vel apij & similibus & superponatur & vngatur mammilla cum aliquo oleorum calidorum item monita rubedine. Curatio tumoris quan-

Cura tumo. mamillarū sine dol. do est sine dolore est quod emplastretur cum farina fabarum distemperata cum secaniabin, aut liniatur cum ceroto facto de oleo viol. & si tumor sine calore fuerit pistetur mica panis cum vino vel cum rob & emplastretur mammilla, ex hijs autem quę dissoluunt tumorem, est quod accipiatur de cineribus vitū aut quercus & apponatur in eo de aqua & permittatur die & nocte, postea coletur & misceatur cum ea de aceto in qua infundantur petię panni lini & expressę parum mammillis superponantur & cessabit tumor. Curatio vero apostematis ex

Cura apa tis ex sanguine. causa sanguinis cum flebotomia venę basilicę si conditiones conueniunt, postea emplastrentur mammillę in principio apostematis cum hijs quę diuertant humorē retrorsum sicut est sief memithę bolum armenum & alcepal aldich distemperatis cum succo solatri vel plantaginis, aut succo rasurę cucur. aut succo coriandri humidi, & quando apostema est in declinatione, vel quod accidit ad eam emplastretur cum farina fœnugreci aut farina alteę & semine lini cum

Cura ex cole. ru. ros. distemperatis cum aqua calida. Curatio vero eius ex causa colerę rubeę est quod emplastretur in primis cum sandalis fausel bolo armeno & memitę cum aliquantulo camphorę, vel opij & aqua ros. & cum aliquo succorum herbarum frigidarum in statu vero egritudinis & eius fine vngatur cum cerotofacto de oleo camomille aut oleo sambucino. Curatio eius ex cau-

Cura ex flegmate. sa flegmatis est quod euacuetur corpus si conditiones consentiunt cum his quę purgāt flegma postea emplastretur in primis cum hijs quae confortant cum equalitate, & est vt accipiatur de furfuribus pugillus. i. rosarum. ℥. v. & bulliant super ignem cum aqua & cum eo emplastretur vel accipiatur de farina lentium & distemperetur cum aqua, & quando perfectum fuerit apostema emplastretur cum farina lentium

Cura ex cole. nig. & semine lini cum vino distemperatis. Quādo vero fuerit ex colera nigra laxetur primo corpus cum hijs quę laxant coleram nigram, postea emplastrentur mammillę in primis cum hoc

Empla. emplastro quod sua proprietate operatur. ℞. & est quod accipiantur feces quae inueniuntur in fundo caldariorum balneorum & assentur & permisceantur cum cera & oleo ro. & liniatur de eo de super apud principium apostematis cantum quoniam est expertum, & quod confert ad hoc est quod accipiatur de alcefal partes. iij. alu-

Empla. mollificatiuum. minis iameni partem. i. teratur totum & distemperetur cum vino & superponatur sepe. Modus emplastri ad mollificandum apostemata duriora vbicunque sint & administretur in fine egri-

tudinis & eſt quod decoquatur dapla in aqua & piſtentur in aqua in qua coctum fit modicū de farina cicerum & farina lupinorum & ſuperponatur. Curatio vero corroſionis in ſui principio eſt cum flebotomia & emplaſtratio cum rebus infrigidatiuis cum ſtipticatione & ſi incepit dilatari emplaſtretur cum tucia trita cum ſucco plantaginis & ſemperuiuę hoc enim detinebit ipſum a dilatatione. Curatio vero doloris mammillarum propter lac coagulatum ſi fuerit ex frigiditate infundatur cotum in aqua calida & aceto & mammillis ſuperponatur & bene ligetur, vel accipiatur menta & teratur & tumori emplaſtretur facto ex lacte coagulato quoniam per hoc diſſoluetur ſimiliter operatur mentaſtrum, vel accipiatur ciminum & teratur & diſtemperentur cum melle & liniatur locus cum eo, vel emplaſtretur cum radice caparis vel coquantur camomilla anetum centaurea & mentaſtrum coniunctim aut ſeparatim, & cum iſta aqua calida emplaſtrentur mammillæ & diſſoluetur lac coagulatum. Curatio vero lactis coagulati ex calore eſt quod accipiatur farina lentium farina fabarum ſemen lini oleum roſ. & aliquātulum croci & ſalis nucis chandas diſtemperetur totum & cum eo emplaſtretur vel accipiatur ouum aſſatum mixtum cum modico fermento & oleo roſ. & emplaſtretur cum eo. Et ſi fuerit ex modica ſuctione pueri curetur cum hijs quæ diximus. Et ſi non confert oportet fugere mammillam ſubtili ſuctione vt non cauſet calorem. Et ſi hoc non ſufficit accipiatur vas quod dicitur alcharara vel ampli orificij ad modum mammillę & colloce tur in aqua calida & ſuperponatur mammillæ calidum & habebit fugere totum lac quod in eā eſt coagulatum, vel apponatur ſuper ea ventoſa cum ſuauitate, & poſtea vngatur cum eo quod ſedat calidum apoſtema. Curatio paucitatis lactis eſt quod ſumatur in potu mulierū omni die. ℥.i. & ʒ.boni butiri cum tantundem vini fortis. Modus medicaminis ad generandū lac accipiatur de eo quod eſt inter melengine, poſtquam fuerint coctæ in aqua lib.ʒ.vel pl⁹ & teratur bene & exprimatur, & ex proiectis fęcibus accipiatur ſuccus & miſceatur cum eo de butiro vaccino. ℥.i. & bibat illud mulier omni die quoniam faciet fluere lac & eſt expertū, vel accipiantur ſiſami & terantur cum bono vino & coletur, & bibat illud mulier omni die. Poſtea accipiantur fęces & effundantur in eis parum olei communis & parum de lacte mulieris & exprimatur quouſq; inſpiſſetur & emplaſtrentur cum eo mammillę & ligentur. Et

Cura ex corroſiōe

Cura propter lac coagula ī mamillis ex frigo'

Cura lactis coagulati ex calore

Cura lactis coagulati ex pueri modica ſuctione

Cura paucitatis lactis. Medica. lactis generatiuū

ſit cibus eius pulmentum de ordeo cum melle & modico feniculi vel brodiū cicerum & omnia cibaria humida & temperata & caueat ab omni cibo exſiccatiuo acetoſo & ſalſo. Modus medicaminis ad hoc, accipiatur de ſemine papaueris aſſati & nigella ęqualiter & terātur & infundantur in bono rob, & bibat ex hoc mulier tribus diebus continuis & fluet lac. Curatio vero eius ab amiſſione ſenſus ſi fuerit propter ſciſſuram eſt ſicut curatio apoſtematum. Modus medicaminis ad dirigendum mammillas virginum vt non cadant emplaſtrentur cum ceſal & aceto bis in qualibet ſeptimana, vel emplaſtrentur cum calce forti & teratur alumen iamenum cum oleo roſ. & liniantur. Et eorū quidem quę cōſolidant mammillas ſciſſas quę non poſſunt conſolidari eſt quod vngantur cū ſanguine virgę porci vel cum ſanguine ericij, vel cum ſanguine teſtudinis, & ſecundū quod eas dirigit eſt quod emplaſtrentur cum galł. optime in aceto decoctis. Poſtea infundat ſpongia in illa aqua frigida & ſuperponatur mammillis, & hoc fiat ſępe cum exſiccata fuerit ſpōgia ab aqua iterū madefiat & ſuperponatur.

Cura ex amiſſione ſenſus

Medica: ad ṽginis mamillas dirigēdū

TRACTATVS.XV. DE ASSELLArum morbis vnicum continet cap. Sequitur de ægritudinibus aſſellarum. Cap.vnicum.

Egritudines ſubaſſellarum duæ ſunt fetor earum & apoſtemata quę generantur in ipſis. Fetor autem eſt aut naturalis aut accidentalis. Naturalis eſt ſicut quibuſdam nationibus hoc proprie accidit, vt illis qui dicunt genagra & ethiopibus. Accidentalis autem generatur ex humore putrido quem natura expellit ad huiuſmodi ſubaſſellarū loca debilia & ſub iuncturis genuum vt plurimū incitatur hic ex calore & ex labore & coitu. Signum huius eſt quia ſenſui patet. Curatio vero eius eſt quod purgetur corpus in primis ab humore putrido cum decoctione agarici & epithimi cum yera pigra vel theodoricon quod eſt in hoc caſu cęteris alijs melius & debet eſſe ſumptio ipſius poſtquam ingreſſus fuerit balneum & lotum fuerit in eo corpus eiuscum aqua decoctionis ſiſimbrij mentaſtri camomillæ maioranę centaureę mirtæ ſpicę & vlue. Poſtea vngatur cum litargiro vſtō & extincto in vino odorifero vel cum thucia vel cum ſcoria argenti vel accipiatur litargirum alumen iame-

Aſſellarū morbi duo

Signum

Cura

num & mirta añ.3.i.mirtę purę & rubeę.3.5. teratur totum & cribelletur & abluantur primo subassellę cum vino odorifero cocto, postea aspergatur de isto puluere super eis, donec recedat fetor. Apostemata vero curãtur vt suo loco dicetur cum adiutorio dei.

TRACTATVS. XVI. IN VIGINTI tria partitur capitula. De ægritudinum stomachi enumeratione. Cap. I.

DE ægritudinibus stomachi quæ sunt xxiij. s. alteratio complexionis virtutũ eius, alteratio complexionis eius ex sui participatione cum cerebro & corde, ægritudo quæ dicitur alcocham & est humor indigestus dolor apostemata, & ea quæ dicuntur aldabaylac, pustulæ, lubricatio, defectus cibi, appetitus caninus, fames insurgens cum sincopi, prauus appetitus, excessus potus aquę desiderij, ablatio desiderij potus, eius fetor venti exeuntis, multitudo sputi, eructuatio, singultus, vomitus, vomitus sanguinis & humoris putridi, passio inflationis & corruptio digestionis.

De quatuor virtutum corruptione. Cap. II.

corruptio 4. ṽtuti. trib⁹ cõtigit mõis

COntingit corruptio quatuor virtutibus vno trium modorum. s. vel quod earum operatio omnino tollatur, vel quod diminuat & nõ nisi diu & difficulter operetur, vel quod fiat secundum modum importunum & extraneum sensus stomachi. Virtus enim appetitiua eius operatur virtute caliditatis & siccitatis, eius vero ægritudo est, vel quod perditur ab appetendo totaliter, & dicitur tunc al astoracha quod est amissio sensus stomachi vel diminuitur appetitus ita vt non appetat, nisi cum longa mora & difficultate, atq; labore, vel erit appetitus non secundum modum decentem vt cum spasmo saltu vel tremore. Amissio autem appetitus fit aut ex malitia complexionis frigidæ & humidæ aut calidę & siccæ cum enim heæ complexiones dominantur in vltimo amittitur appetitus. Quando vero non in vltimo dominantur, diminuitur appetitus secundum peccatum dominij cõplexionis. Signum amissionis eius ex frigiditate & humiditate vehementia sensus frigiditatis, paucitas sitis, albedo sputi cum spissitudine tarditas pulsus priuatio motus & inflammationis & possibile est esse cum hoc grauitas motus qui dicitur alcadar & casus desiderij cibi. Signũ eius ex caliditate & siccitate est fortis sensus caloris & inflamationis sitis, frequẽtia pulsus, rubedo vrinæ, & casus desiderij cibi. Signum vero eius a causa apostematum & carnis additionis est prout in suo loco determinabimus. Curatio eius a causa frigiditatis & humiditatis est quod sumat rob granatorum factum cum menta & confectionem nucum & consimiles confectiones calidas confortatiuas. Curatio vero eius a causa caliditatis & siccitatis est cum rebus frigidis & humidis vt cucurbitis citrulis & similibus & emplastratione de foris cum sandalis & aqua ros. & rasura cucurbitę & similibus. Conseruatio autem sanitatis virtutis appetitiuę consistit in rebus calidis & siccis cibis & medicinis vt spica darsen nuce muscata gariofil. cimino carui & similibus. Virtus autem contentiua operatur virtute frigiditatis & siccitatis & ęgritudo est, vel quod deficit eius operatio vel diminuitur vel erit qđ de cibo retinebit prauo modo retentum, cuius causa est vel malitia complexionis calidę & humidę vel frigidæ & siccæ quando excedunt, vel apostema aut solutio continui. Omnia hęc quando vltimanter excedunt diruunt operationem suam. Si vero non multum excedunt erit ex illa operatio similiter debilis secundum potentiam harum causarum. Signum amissionis virtutis contentiuę a causa caloris & humiditatis est exitus eius quod sumit ex cibo & potu indigestum. Et quia corpus nihil nutritur de ipso. Signum vero diminutionis eius est, quia digeritur aliquantulum, & parum de eo nutritur corpus, & quia corpus est molle & debile. Signum amissionis eius ab excessu frigiditatis & siccitatis est, quoniam si fuerit eius exitus cum vento acetoso exeunte ab ore, vel flegmate viscoso ascendente a stomacho ad palatum scias quod virtus contentiua patitur ex excessu frigiditatis. Et quando viscositas maior erit acetositate scias cũ frigiditate dominari humiditatem. Si vero acetositas maior erit viscositate, scias cum frigiditate dominari siccitatem. Signum retentionis cibi & prauo & indecenti modo est quod accidit ei in hora comestionis spasmus & saltus vel tremor, vel eructuatio, vel molestia, vel grauitas, & possibile est ei accidere prauam stricturam anheli-

Virtutis appetiti. operatio

Alastoracha

Appetit⁹ amissiõis causa

Sig. appetitus amissionis ex fri. & hu.

Sig. ex calidi: & siccitate

Sig. ex apostema. & carnis additiõe

Cura ex frigdi. & humidi.

Cura ex calidi. & siccitate

Cõser. sanitatis appetitiuę ĩ q̄ cõsistit

Virtutis cõtẽtiuę operatio.

Virtutis retẽt. ęgritudĩs cã

Si. amis. ṽtu. retentiuę ex calore & humi.

Sig. diminutionis eius

Si. amis. ab fri. & siccitate

Sig. ex prauo & indecenti modo

Cura ex calo. & humore — tus quam hactenus non habebat. Curatio eius
a causa caliditatis & humiditatis est cum me-
dicinis & cibis coadunatiuis sicut spodio ros.
Cura ex fri & siccitate — puluere granorum granatorum & confectione
nucum & similibus. Curatio vero eius a cau-
sa frigiditatis & siccitatis est cum rebus calidis
& humidis sicut zinzibere pipere longo eru-
ca sparago pastinacis rapis cepis & similibus.
Cōserua. sanitatis vtutis cōtentiuæ — Conseruatio autem sanitatis virtutis conten-
tiuę consistit in cibis & medicinis frigidis & sic
cis sicut glandis castaneis balaustijs spodio cā-
phora & similibus. Virtus quoque digestiua vir
Virtutis digestiuę operatio — tute caliditatis & humiditatis operatur & eius
egritudo est aut quod omnino perditur vt ni-
Digestionis vtutis lesionis causa — hil transmutet de cibo in stomacho aut eius o-
peratio diminuitur aut operabitur digestionē
inportune. Et causa huius est vel a malitia com
plexionis frigidę & siccę vel a malitia comple-
xionis calidę & humidę quando excedit aut a-
postemata vel solutio continuitatis. Malitia ve
ro complexionis frigidę & siccę quando vlti-
matur tollit digestionem, si vero non vltima-
Sig. ex frigi. & siccitate — tur debilitat secundum potentiam illius. Signū
eius a causa frigiditatis & siccitatis est transmu
tatio cibi ad acetosum cum modica siti & mul
to sputo & maxime quando maior est frigidi-
tas siccitate & exitus cibi indigesti sicut intrauit
Sig. ex cac & hu. — Signum excessus caliditatis & humiditatis est
transmutatio cibi ad fumum cum multa siti &
amaritudine oris. Et quidam dicunt quod quan-
doque roboratur virtus cum caliditate nam per
calorem acceleratur digestio. Ego vero dico quod
cum abundat calor inflammat cibum & resol-
Cura ex frig. & siccitate — uitur ventus fumosus molestans hominē. Et
curatio eius a frigiditate consistit in rebus cali-
dis & humidis vt zinziberi pipere longo spa-
Cura ex ca. & hu. — ra. rapis & similibus. Curatio vero eius a cali-
ditate & humiditate est reducere ipsum ad tem-
peramentum cum rebus frigidis & siccis vt cū
balaustijs fructu mirtę granatis & similibus.
Cōserua. virtutis digesti. — Conseruatio autem virtutis digestiuę consistit
in rebus sibi consimilibus in caliditate & humi
Virt⁹ cōtētiua lesionis differt a digestiua — ditate sicut zinziberis secacul sarcocollę alge-
yai & eruca. Et quia pręcessit nobis quod quā
do infirmatur virtus contentiua exit cibus cele
riter & quando infirmatur virtus digestiua si-
militer exit cibus celeriter oportet scire differen
tiam inter hęc & est vt consideres quoniā si diu
permanserit cibus in stomacho & exit post mo
dum indigestus scias virtutem digestiuam pati
& virtutē contentiuā esse liberā. Si vero cibus
non fecerit moram in stomacho & cito exit cū
modica digestione scias virtutem pati contenti
uam & virtutem digestiuā esse liberam. Quan
do vero celeriter indigestus exit cibus cōstat no

bis vtramque infirmari. Virtus autem expulsiua — Virtutis expulsiuę operatio
operatur cum virtute frigiditatis & humidita-
tis temperatę & eius infirmatio est vel quod
amittitur eius operatio vt difficilem colicam — Virtutis expulsiuę egritudi. causa
laborantibus accidit, vel quod diminuitur eius
operatio ita vt tarde fiat eius exitus a stomaco
vel quod exit indebite & importune vt si mo-
ueatur quod est in stomacho ante digestionis
pfectionem. Et causa huius est aut malitia cō-
plexionis calidę & siccę aut malitia complexio
nis frigidę & humidę cum excedit, aut ex alia
egritudine sicut apostemate vel solutione con-
tinui. Signum amissionis eius ex caliditate & — Sig. amissionis virtutis expulsiuæ ca. & sic.
siccitate constipatio ventris vt nihil valeat de eo
exire quemadmodū patientibus colon accidit.
Signum diminutionis eius est quia non exit e-
gestio in tempore consueto vel quod transmu-
tatur modus eius ad malum. Signum amissio- — Sig. diminutionis
nis eius a frigiditate & humiditate cum exce-
dunt est multitudo egestionis albedo & sensus — Sig. amissionis ex fri. & hu.
frigiditatis & humiditatis, multitudo sputi &
similia. Et curatio eius ab excessu frigiditatis et
humiditatis est restituere complexionem ad tē- — Cura ex frigi. & humidi.
peramentum cum rebus calidis vt sinapi pipere
spica & similibus. Conseruatio autem sanita-
tis virtutis expulsiuę consistit in rebus frigidis — Cōser. sanitatis vtutis expulsiuę
& hūidis vt cucurbitis citrulis & frigidis oleri-
bus & similibus. Curatio vero apostematum
est vt suo loco determinabimus. Memoratio — Cura apostematis
signorum naturalis complexionis stomachi in
tempore sanitatis vt per ea eius discrasia cogno
scatur. Signum eius naturalis complexionis ca- — Sig. complexio. naturalis stomachi calidi
lidę est celeritas digestionis & coctiōis cibi ma
gis quam appetitus, & pręcipue grossiorum ci
borum quorū difficiliter est digestio sicut sunt
carnes bouinę & quia corrumpuntur in ipso
cibi facilis digestionis sicut sunt pulli parui pis-
ces & conferunt huic cibi & potus calidi, nec
obsunt si temperate administrentur, & quia ca
lor ex modica causa redundat in ipso & senti-
tur de foris tactu calidus. Signum eius natu- — Sig. complexiōis natu. fri.
ralis complexionis frigidę est fortis appetitus
cibi & mala digestio & grauatur ei cibus frigi
dus & difficilis digestionis & efficitur aceto-
sū in eo & maxime si copiose sumpserit ex eo,
& non patitur multam sitim & competunt ei ci
bi frigidi & non obsunt si temperate admini-
strentur & redūdat in eo frigus ex modica cau — Sig. naturalis sic.
sa sentitur de foris tactu frigidus. Signum eius
naturalis complexionis siccę est, quia faciliter
accelerat sibi sitis & est contentus modico cibo
& grauat eum multus cibus & competunt sibi
cibi sicci & non obsunt si tēperate administren
tur & redundat in eo siccitas ex modica causa.
Signum eius naturalis complexionis humidæ — Sig. naturalis hu.

est paucitas sitis & quia competunt ei cibi hu-
midi & redundat in eo humiditas ex modica
causa & sentitur de foris tactu humidus. Et
quando excedunt complexiones stomachi in
quantitate vel qualitate donec transgrediuntur
viam temperamenti & naturalem terminum
in quo eius consistit sanitas corrumpitur sto-
machus & sue alterantur operationes & inci-
dit in genera passionum secundum excessum
temperamenti. Memoratio signorum discra-
siæ complexionis stomachi. Signum excessus

Si. exces. cõplexi. calidę

complexionis calidę modicus appetitus cibi ve-
hementia sitis incitatio caloris vstionis & inflã-
mationis & fumosa erectuatio. Signum exces-

Sig. frigidę

sus complexionis frigidę fortis appetitus cibi.
& fortis fames cum debili digestione, modica

Sig. siccitatis

sitis cum vento acetoso. Signum excessus com
plexionis siccę fortis sitis & corporis siccitas.

Sig. cõplexionis humidę

Signum excessus complexionis humidę pau-
citas sitis multitudo sputi, & quia sequitur
eum passio ydropica. Memoratio signorum cõ-
positę complexionis stomachi. Signum calidi-

Sig. complexiõis cali. & humidę

tatis & humiditatis est paucus appetitus cibi,
multitudo sputi & indignationis, & si super-
abundat calor humiditati sentiet sitim cum calo

Sig. cali. & sicci.

re. Signum caliditatis & siccitatis est sitis, vehe-
mens calor & inflãmatio, amaricatio & siccitas
oris, debilitas appetitus cibi & desiderium hu-

Sig. frig. & humi.

midorum. Signum frigiditatis & humiditatis
acetosa eructuatio, paucitas sitis, inflatio vẽtris
celeritas descensus cibi, debilitas digestionis cũ
desiderio calidorum. Signum frigiditatis & sic

Sig. frig. & sicci.

citatis est fortis cibi appetitus cum defectu di-
gestionis & siccitas corporis. Memoratio si-

Sig. mutationis cõplexionis stomachi ex humore ĩ eo cõgrega. vel ab. alijs membris sibi deriuato

gnorum mutationis complexionis stomaci ex
humore in eo congregato vel ab alijs membris
sibi redundante. Congregatur in stomacho co
lera rubea similis vitello oui vel citro vel simi-
lis radici vel colori ęris erugini, quę omnibus
peior est aut aliqua genera flegmatis vel co-
lerę aut congregantur in eo omnes humores.
Fit autem huiusmodi congregatio vel in con-
cauitate stomaci & tunc dicitur effusio humo

Sig. hu. in cõcauitate stõi

ris vel in suis pelliculis & dicitur humor pro-
fundatus aut erit humor inuiscatus in ventricu
lo intrinseco & dicitur humor adherens. Signũ

Sig. hu. ĩ tun. stõi

congregationis humoris in concauitate stoma
chi ipsorum exitus cum vomitu vel egestione,

Differẽ. inter hu. cõgrega. in stõi cõcauitate & qui ef- fundit ad ipm per sex signa

& quia color humorũ apparet in ipsis. Signũ
eorum congregationis in tunicis stomachi est,
quia sentit pãtiens incitationem vomitus & in-
dignationem absq; vomitu. Differentia vero
inter humorem congregatũ in concauitate sto.
machi & illum qui attrahitur & effunditur ad
ipsum ab alijs membris sex signis cognoscitur.

Quorum primum est quoniam si toti corpori 1
dominatur flegma & ipse euomit coleram ru
beam. Signum huius est quoniam attrahitur
ad stomachum. Si vero corpus calidum & sic
cum fuerit & euomit coleram rubeam. Signũ
est quoniam in ipso stomacho generatur. Secũ 2
dum est quia si egestio tincta fuerit colera rub.
signum est quod generatur in stomacho. Si ve
ro alba fuerit signum est quod effunditur ad i-
psum ab epate. Colera enim rubea cum decli-
nat ad stomachum non vadit ad intestina. Ter 3
tium est quando fuerit color colerę exeuntis p
vomitum sicut color radicis. Signum est quia
generatur in ipso, si fuerit vero coloris viridis,
aut in colore herbę. Signum est quod ad eum
effunditur ab epate. Quartum est quando ci- 4
bus est malus signũ est quod generatur in sto-
macho colera rubea. Quintum est si stomacus 5
digerit cibos difficilis digestionis. Signum est
quod stomachus est calidus & colera rubea ge
neratur in ipso sicut diximus. Si vero non dige
rit huiusmodi cibos, signum est quod non est
calidus & effunditur ad ipsum colera rubea ab
epate. Sextum est si exit per vomitum colera ru 6
bea post vnam vel duas horas sumptionis cibi
signum est quoniam generatur in ipso. Si ve-
ro post. v. vel. vi. horas exierit ita q; cibus trans
mutatus est cibus & detentũ decenter digestus,
& iam transiuit ad epar, tunc signũ est quoniã
colera ad eum effundit' ab epate. Flegma quo-
q; generatur in ipso cottidie ex vsu frigidorum ci
borum. Colera vero nigra non generat' in sto-
macho sed in pluribus temporibus multum ef
funditur ad ipsum a splene. Et signũ huius est
excessus eius appetitus ad cibũ & dissolutio &
adustio & possibile ast euenire ipsam in colore
aquę oliuarum quẽadmodũ hoc sępe visum est.
Curatio colerę rubeę generatę in stomacho et

Cura co. rubeę in stomaco

effusę ad eum ex epate est quod sumat patiens
de succo granatorum acetosorum expressorum cũ
eo quod est in ipsis librã. 5. cũ duabus. ℥. zuc-
cari vel laxetur cum infusione mirabolanorũ,
vel decoctione tamarindorum vel cum infusione
aloes, vel cum aqua casei & secaniabin & cum
scamonea & mirabol. citrinis & similibus, & si
mili modo fiat de ceteris humoribus quẽad-
modum diximus in euacuationibus. De signis
ęgritudinũ stomachi causa participationis suę
cũ cerebro corde epate & splene & cęteris mẽ-
bris. Signum causę cerebri est quia quãdo im

Sig. lesionis stomachi a cerebro.

pletur cerebrũ multis humiditatibus calidis seu
frigidis & defluunt ad stomachum. Secuntur
inde aliqua genera ęgritudinum, sicut fluxus
ventris vomitus dolor & apostemata. Similit'
quoq; qñ contingit cerebro incisio vel vulnus

sequit̃ infirmum febris & colericus vomitus.
Sig. ex corde Signum causæ cordis est quoniam quando deficit cordi calor debilitatur digestio stomaci
Sig. ex epate causa sui participationis cum corde. Signum causę epatis est quoniam cum deficit epar attrahere chilum a stomacho in tempore oportuno vel ex defectu caloris epatis remanet cibus in stomacho & multiplicatur eius quantitas et debilitatur qualitas & insurgunt ex hoc egri
Sig. ex renibus tudines quarũ terminatio est idropisis. Signũ causę doloris renum est vomitus colerę & vomitus flegmatis & difficilis colerica egestio vt non valeat educere stercus & egrotant hęc mẽbra omnia & corpus causa stomachi & hoc quidem iam determinatum est in suo loco.
Cura stomachi naturalis vt eius cõseruatio Curatio stomachi est reducere ipsum ad equalitatẽ, stomachus vero calidus naturalr̃ debet vti cibis & potibus & medicinis tpate calidis, sic̃t quoque complexio sicca stomachi roboratur in tempore sanitatis cum cibis temperate siccis. Humida vero complexio roboratur in tempore sa
Cura stomachi cũ muraẽ a cõplexio ne natura li. nitatis cum rebus temperate humidis. Sed cum mutatur complexio stomachi a suo modo naturali excessiue vel diminutiue, & transgressa fuerit viam equalitatis tunc oportet declinare ad cibos contrarios complexioni suę, & est vt calefaciat frigidum & infrigidet calidum & humectet siccum & exsiccet humidũ & rectificet complexionem stomachi a malitia complexionis calidæ cum cibis & potibus frigidis & electuariis pulueribus emplastris & oleis similiter corruptio complexionis frigidę emendetur
Cura stomachi a cõplexio ne calida Alrezari alhamaz cum cibis & medicinis calidis. Curatio stomachi a complexione calida est quod vtatur piscibus recentibus qui dicuntur alrezari, coctis cum aceto & oleo amigdal. & pullis perdicum cum herba quæ dicitur alhamaz & similibus, & pullis gallinaceis coctis in aqua & ptisana ordei cucurbitis citrulis granatis pomis prunis agresta alcantere & frigidis oleribus sicut lactuca endiuia attriplice portulaca bleta & similibus & abstineat a cibis calidis sicut melle & salitis & omnibus speciebus & pinguibus cibis,
Cura ex hũiditate & cito digestibilibus & similibus. Et si fuerit humiditas mixta caliditati oportet vti cibis & potibus frigidis quibus inest aliquid stipticitatis ad exsiccandum humiditatem & frigiditatis ad extinguendũ caliditatem. Huiusmodi vero cibi sunt brodium lentium cum acetositate citri vel cum aceto vel succo granatorum & pomorum & citrangulorum & sirupus pomorum & sirupus citoniorum & sumat omni die de puluere facto ex rof. & sandalo spodio succo liquir. an̄ partes equales & sit sumptio eius .3. iij. cum sirupo ro. & sirupo granatorum, vel sumat aquam rof. & de ditoniis, vel de sirupo secaniabin & trocis cis de rof. & camphora & spodio & similibus quę stiptica sunt. Modus trociscorum conferentium corruptioni sto Trocis.
machi ex caliditate & inflammatione febris & sedant & auferunt sitim. ℞. spodij sandal. albi medullæ seminis cucurbitę & citrul. & portulacæ an̄ .3. v. ro. 3. vij. camphorę sextam partẽ. 3. vnius berberis. 3. vij. & succi eius. 3. vi. boli armeni. 3. iiij. teratur totum & cribelletur & distemperetur cum succo portulacæ, vel cum succo cucurbitę & fiant trocisci quorum quilibet sit ponderis. 3. i. &. ʃ. & sit dosis eorum omni die vna carta cum lacte vaccino acetoso vel cũ agresta vel secaniabin. Modus emplastri con Emplast.
tra calorem & inflammationem stomachi accipiatur de solatro & rasura cucurbitę & misceatur cum farina ordei & oleo rof. & stomaco superponatur. Curatio mutationis complexi Cura ex frigidita.
onis stomachi ad frigiditatem inquit Gal. ex frigiditate stomachi fit in corpore egritudo quæ dicitur magaz & in orificio stomachi ex Magaz
frigiditate stomachi debilitatur digestio & redundat acetosa eructuatio oris & mortificaẽ color & mutatur color labiorum ad viriditatẽ mixtam cum albedine & similatur infirmo cibus vt medicina odore & sapore horribili. Est ergo necesse ipsum calefacere cum medicinis temperate calidis & aromaticis sicut cum ligno aloe gariof. nuce muscata mastice spica cardamomi cassia lignea carpobal. darsen & similibus. Ex compositionibus aũt sicut tyriaca alfaret & alsilatha & dualmuscis trifera sechaz nayo filonio, & similibus. Ex confectionibus Algraf.
vero sicut sunt electuaria & algrafet & sirupi calidi sicut est sirupus de melle, & sirupus de squinanto & similia. Electuaria vero vt electu arium de cimino & de galanga & guaris de anisio & moraba de ysopo & de zinziberi & de mentastro & similia. Modus confectionis de Cõfe. de aniso
aniso conferentis frigiditati stomachi & mundificantis ventositatem calefacientis corpus & delentis tussim flegmaticam & est vtilis & cõpetens pluribus hominibus. ℞. anisi mundati. 3. xx. radicum liquir. mundatę masticis an̄. 3. x. zinziberis galangę darsen seminis fœniculi carui an̄. 3. v. mentastri fluuialis cassiæ ligneæ pi retri piperis piperis longi an̄. 3. iij. gariofil. cubebe cardamomi minoris spicę indę croci an̄. 3. i. &. ʃ. teratur totum & cribelletur & misceatur cum eo de penidio. 3. i. & conficiatur totum cum melle despumato & bene cocto & conseruetur & sit dosis de eo. a. 3. i. &. ʃ. vsq; ad duas. Modus electuarij facti cum zuccaro frigiditati stomachi conferentis:

Electua. ℞.darsen boni.3.i.zinziberis bo.piperis lõgi cardamomi gallie ligni aloes añ.3.iiij.cãphore 3.i.zuccari.3.xxx.terantur species & dissolua tur zuccarum & conficiantur cum eo species. Modus olei conferentis frigiditati stomachi & dissoluentis quod in eo est de ventositatibus

Oleũ sin-gulare ℞.olei oliuarum lib.i.foliorum rute.3.i.ca-stor ei.ʒ.ʒ.cassie ligneæ.3.iiij.&.ʒ.contundan tur omnia & coquantur bene in oleo. Postea coletur & reponatur in vase vitreo & vngatur cum eo stomacus cum est calidum. Olea vero conferentia ad hoc sunt oleũ nardinũ costinũ camomillinũ oleum de castoreo & oleũ de eu-

Emplast. forbio & oleũ de lilio & similia. Modus em-plastri conferentis ad hoc & dolori stomaci & pectoris. ℞.gariofil.xilobalsami costi indi, masticis sq̃nãti añ.3.ij.calami aromatici absin thij romani ligni aloes boni castorei sandali ru bei olibani añ.3.i.terantur species & cribellen-tur & accipiat de oleo ben vel oleo sambuci & cera q͂ sufficit ad conficiendũ emplastrũ & liq̃ fiat cera cũ oleo. Postea conficiant species pul-uerizate cũ eo & extendat sup panno de bom-bace & emplastret cum eo stomachus, & si cũ frigiditate fuerit humiditas tendat ad siccitatẽ

Cura ex siccitate in cibis & medicinis. Curatio stomachi ex ma-litia cõplexionis sicce est q͂ ingrediat balneum si prope ipsum est. Sin aũt nõ administret sibi tina in domo sua aque dulcis & calide facte vl time equalitatis vt conueniat corpi egri & de-lectet in ipsa, & sit eius ingressus in eam cũ sua uitate absq͂ strepitu laboris, & vngat corpus suũ cum oleo viol.vel oleo rosvel oleo nenufa rino, aut in principio sui ingressus, aut in fine apud exitũ & non fricet fortiter cum oleo, sed blande vngat, & cũ egredit de tina bibat lac re-cens & melius generibus lactis est lac mulieris si haberi potest. Sin aũt non bibat lac caprinũ recens anteq̃ ab aere transmutetur & si potest ipsum sugere de mamillis melius est & non fu-mat cibũ quousq͂ nõ verificet sibi lac esse dige stum in stomacho. Et eius signum est eructu-atio absq͂ sapore lactis nec sentiet inflationem in stomacho, & si videtur sibi q͂ lac coagula-tur in stomacho misceat cũ eo parum mellis & sit quantitas eius q͂ bibit in principio lib.ʒ. & omni die addat ad hoc donec pueniat ad vnam li.&.ʒ.vel ad duas. Et si accidit corpi calefactio vel aliqd febris relinquat potũ lactis & sumat loco eius ptisanam ordei bene coctã, & si vult intrare balneũ intret in ipsum ter, & si delectat in lacte fumat de eo sitr post fcd'm balneũ, & si non delectat in ipso fumat loco eius ptisanam ordei, & postea ingrediatur balneũ in sero ter-tia vice, & oportet esse cibũ suum in sero panẽ decenter coctũ in furno habentẽ de fermen-to & sale fcd'm equalitatẽ & vtat piscibus & omni cibo facilis digestionis & copiose nutri-tionis & vniuersaliter regat regimine dicto in egritudine sicca, & ex hijs que conferunt siccita ti stomachi est q͂ sumat infirmus omni die.ʒ.i. de oleo amigd.dul.recenti cum.ʒ.i.zuccari & oportet subtilitnẽtẽ hanc passionẽ cauere a occi tu labore fatigatiõe ira tristitia & suspirijs hec enim addunt in sui siccitatẽ, & emplastret sto-

Emplast. machus continue cum hoc emplastro. Modus emplastri conferentis siccitati stomachi & hu-mectantis corpus eius & conferẽtis ptisicis. ℞. ordei excorticati & contusi.ʒ i.amigd.dul.ex-corticataꝝ medulle seminis citruli & cucurbi teꝝ añ.3.v.violaꝝ seminis altee añ.3.iij. terant omnia & cribellentur & conficiant in morta-rio cum lacte mulieꝝ & oleo viol.donec fiat ad modum duroꝝ emplastroꝝ que dicuntur almarham & extendatur in petia panni lenis &

Cura sto machi fri gidi & sic ci q̃n do-minat mo dica frigi ditas cũ siccitate stomacho superponatur. Curatio stomaci fri gidi & sicci quando dominat modica frigidi-tas cum siccitate stomacho oportet ip sum cura ri cum humidis in quibus non est fortis calidi-tas vt nõ addant ad siccitatẽ, intentio em̃ in hac egritudine est remouere siccitatẽ. Est ergo ne-cesse miscere cũ primo regimine aliqd ex rebus calidis secundũ stomachi declinationẽ ad frigi-ditatem & permisceatur de melle cum lacte & bibat vinum parum limphatum, & sint cibi ei us calidi non solum potentia sed actu & vnga tur stomachus de foris cum oleo nardino vel masticino vel oleo kiari ante balneatiõem in a-qua dulci vt diximus, & est quidem necesse vt

Puer ap plicato ad stoma chum applicetur stomaco in hora dormitionis puer paruus & sanus calor enim pueri calefaciet & emendabit alteratiõe sue complexionis ad fri giditatem & siccitatẽ & vtatur apud principiũ medicinis & cibis temperate calidis & humidis & exerceat artem & laborẽ modo temperato.

De ægritudine quæ dicitur al-tachuia sequitur. Ca.III.

Alcach uia Alcachuia est humor indigestus ex q̃ generant plures egritudines, & dicim q͂ humor carens digestione est de cau sis potissimis in corruptiõe sanguinis & plurĩũ egritudinum generatione. Generatur autem ta lis humor ex cibis generantibus coleram nigrã sicut sunt carnes bouine & leonine lentes cau-

Gñantia mela colĩ. mor Eos les & albednegan & similia, & plurimæ gene-rantur ex hijs egritudines melancolie sicut le-pra, morfea, mania, cancer, durities splenis, & icteritia nigra, & pessimæ pustulæ, & febres

Egritudines flegmatice.

quartane emorroides & similia. Si vero cibi fuerint generatiui flegmatis vt sunt olera cucurbite citruli & similia generant ex illis febres cotidiane, ydropisis mollia apostemata dolores iuncturarum, epilentia subet & paralisis & alie consimiles frigide egritudines.

Egritudines colericas.

Si vero cibi fuerint generatiui colere rub. vt mel ficus vue passe dactili cepe allij & similia insurgunt ex eis frenesis febres tertiane pruritus scabies formica & yteritia & passio vesice & renum & alie huiusmodi calide egritudines.

Egritudines alias egritudinis.

Si vero fuerint cibi generatiui bonorum humorum sicut panis mundus carnes gallinarum & edorum & alie carnes tenere generant ex eis febres continue & plenitudo venarum fluxus sanguinis a naribus, apio vena rum prefocationes & repentina mors & alie consimiles egritudines que causant a plenitudine.

Passiones ex indigesto humore diuersificantur.

Passiones quoque resultantes ex huiusmodi humore indigesto qui dicitur alcachuia diuersificant per .iiij. causas, & vna quidem earum est multitudo illius humoris. Secunda est alteratio que resultat ex eo. Tertia est natura hominis in quo est humor. Quarta vero natura cuiuslibet membrorum corporis.

Si diuersitatis ex humoris multitu.

Signum diuersitatis accidentium ex humoris multitudine est quando cum multiplicatur huiusmodi humor indigestus insurgunt multa accidentia & passiones difficiles sicut cancer lepra morfea & similia que enarrata sunt. Si vero paucus erit humor fient pauca accidentia secundum humoris paucitatem.

Si diuersitatis alteratois.

Signum diuersitatis alterationis, proueniens ex illo humore est, quando alteratur cibi ad flegma accidit inde acetosa eructuatio. Si vero transmutantur ad caliditatem accidit inde fumosa ventositas.

Sig. ex natura hominis.

Signum nature hominis quando si stomachus eius valde sensibilis fuerit accidit ei morbus & dolor & vniuersa predicta accidentia faciliter & festinanter.

Si nature cuiuslibet membri.

Signum nature cuiuslibet membrorum & eius debilitatis est quando quando aliquod membrorum corporis in quo existit humor erit debile sentiet doloris egritudinem, nam si caput erit debile accidet ei grauitas & dolor capitis vigilie & permixtio intellectus propter participationem predictam & simili modo accidet cuilibet membrorum corporis. Si vero totum corpus fuerit debile supueniet ei febris inflamatio molestia & similia.

Cura humoris crudi ex cibis frigi. generati.

Curatio humoris crudi qui dicitur alcachuia, quando fuerit huiusmodi humor generatus ex cibis frigidis & ad flegma transmutantis oportet incipere cum vomitu antequam cibus transmutetur & corrumpatur quoniam hoc est de rebus magis iuuatiuis. Si vero neglexerit vomitum & corruptus est cibus, tunc videatur si causa cachuie est ex cibis frigidis vel ad flegma transmutatis faciat vomitum cum aqua cal. intromissa penna in guttur & si cum hoc non potest vomere coquatur aliquantulum aneti in aqua & coletur & bibat de ea lib. v. & euomat & si cum hoc non potest vomere misceatur cum media lib. pene aque .3.i. pulueris pigr. & faciat vomitum & vngatur stomachus cum oleo de mastice & vtatur cottidie electuario de pomis & si cum omnibus hijs predictis fit eius vomitus difficilis laxet natura cum eo quod decet ad hoc humori crudo quod dicitur alcachuia per fluxus ventris & vomitus simul, & si cum hoc supueniunt hec sanatur vt in suo loco determinatur.

Cura humoris ex cibis colericis generati.

Curatio alcachuie ex calidis cibis vel conuersis ad coleram rub. est cum vomitu sicut diximus antequam cibus corrumpatur, & si non fecerit apud principium vomitum & corruptus est cibus faciat vomitum cum aqua ordei secaniabin & sale vel cum succo attriplicis cum modico melle, vel cum succo radicum citrulorum & melonum & nargis. Postea vero sumatur de electuario citoniorum vel moraba rosarum, postquam misceatur cum eis parum mastictis & non accedat in die illa ad cibum. Postea vero cum comederit accipiat parum de cibo & omni die addat parum donec roboretur stomachus, & si biberit multum vinum vltra quam stomachi virtus tolerare possit sumat de electuario pomorum & citoniorum, & est necesse quod non excedat in potu eius mensuram nature debitam & quod sui consuetudinis est & caueat ab eo quod ad perfectam crapulam ducit, & quando virtus stomachi debilis est ad digerendum cibum & est timor de alcachuia vtatur post cibum suum aliquod electuariorum calidorum sicut electuario de cimino & metastro & electuario de piper & aniso vel bibat post cibum alcardal. i. sinapim patum vt in suo loco determinatur.

Alcardal Cibi sicut medicinam considerandus.

Quod autem melius omnibus que diximus est qui cupit sanitatem stomachi conseruare est quod consideret cibum sicut medicinam & non accedat ad sapidum & suauem, sed ad vtilem tamen, nec multum sumat de eo nisi secundum necessitatem & vtilitatem, stomachus enim quando recipit magis quam sue virtutis digerendi sit subfliatur & dilatatur & debilitatur & infrigidatur & efficitur tanquam pannus lini vetustus & quando sic est generatur in ipso humor qui dicitur cachuia absque causa manifesta & absque causa malorum ciborum, ex quo insurgunt genera egritudinum. Notandum autem quod id quod melius & laudabilius omnium rerum ad digerendum cibum & quod per ceteris generibus digestiuorum & electuariorum magis rectificatiuum est, est relinquere cibum & potius dum appetit ita quod non sit vltimatus appetitus.

Hora de bis sumendi.

Hora quippe laudabilior sumendi cibum est hora necessitatis & vigoratis appetitus. Et cuius pauci sunt cibi pauci erunt languores.

Paucl cibi pauci languores.

Et oportet illum cuius stomacus valde rectus est in bonitate digestionis non accedere ad cibaria vltime caliditatis inducunt enim stomacho ardorem & inflamationem & decet

huic potus multe aque ppter calore dñante in ipso, & non excedat in potu eius in tm vt nō sit stomachus potens ipsum calefacere & digerere vt eius frigiditas vincat calorē naturalē & contingat ex hoc magna corruptio. Sic quoq oportet non accedere ad cibū vltime frigiditatis & difficilis digestionis debilitat em stomacū Et qñ in huiusmodi ingressus fuerit, & sumpserit cibum vltime caliditatis sumat post ipsum res frigidas & humidas vt frangāt malitiā illi⁹ Si vero sumpserit cibum vltime frigiditatis & difficilis digestionis sumat postea res calidas vt sua caliditate & subtilitate iuuent calorē stomaci naturalē ad digerendū cibū, & est necesse omnino cauere a cibis nociuuis & difficilis digestionis etiā si fuerit illorum q famosi sunt in vltima sanitate stomachi in nouissimis enim offendit ipsum precipue si eos assiduauerit. Similiter quoq oportet sumere cibos scdm ordinē decētem.i. q preponat subtiles cibos & postponat grossos vel stipticos, cō suetudo aūt i hijs quae comedunt & bibunt forte retinet rationē, qui enim consueuit cibari mane & sero & dimiserit cibū mane & comederit nisi de sero, in sero magnū erit sibi nocumentū. Et si eius cōsuetudo erat cibari semel in die & cibat bis non digeretur cibus in stomacho. Et si eius consuetudo erat cibari in certa hora & transferet se ad aliam horā sentiat inde nocumentū, cō suetudo enim natura firma est. Similiter si cō sueuerit vti malo cibo & trāsferet se ad bonū sentiet nocumētum. Qui ergo vult se transferre de huiusmodi transferat se paulatim & gradatim.

Cōsuetu. forte reti net. rōnē

De dolore stomachi. Ca. IIII.

Doloris stōi causa

Doloris causa est aut intrinseca aut extrinseca. Intrinseca vero vt in pluribus est duplex. s. aut oppilatio aut apostema. Oppilatio aūt fit ex ventositate frigida extendente stomachū vel ex colera declinante ad grossitudinē. Apostema vero fit aut ex sanguine aut ex colera ru. aut ex flegmate aut ex colera nigra & generat dolor stomachi post multū cibū ex corruptione digestionis. Causa vero extrinseca est aut ex percussione aut casu aut ex sumptione medicine mortifere vel fortis laxatiui sicut collognthide vel scamonee turbith. Signū doloris ex ventositatibus frigidis & grossis est frigiditas stomachi & incitatio doloris post cibi digestionē in sinistra parte apud splenem & qñ opprimit manu sentit ibi rugitū, & qa dolor in eodē loco pmanet. Et curatio eius ab huiusmodi ventositatibus est cū exercitio et motu, & eleuatione gutturis ad superiora, & niti ad expellendū ventositates de ore & masticare ciminū feniculū olibanū & similia. Sed melius valet mastix & sumat de puluere nasturtij. ℥.iij. cum aqua calida & abstineat ab oleribus & omni cibo frigido generante ventositates & vngat stomachus cū oleo anetino, vel camomillino & similibus oleis calidis, & si cum hijs non recesserit dolor sumat de confectione asae vel de cō fectione baccarum lauri, & cō positione sechaznaya cū sirupo radicū & hijs similia q fugant ventositates. Signū eius ex colera ru. est sitis & fortis dolor q sentit quasi spina vel ac⁹ pungens. Et curatio eius est q sumat de mora ba rof. ℥. ſ. distemperatam cū aqua cal. & collatam cū. ℥. ſ. olei rof. vel sumat. ℥.i. zuccari ro. cū. ℥.i. aque rof. &. ℥. ſ. oleo ro. &. ℥.ij. aque frigide, & si calor & sitis fuerit fortis, accipiat. ʒ.i. &. ſ. psilij ter loti in aqua dulci & ʒ.i. seminis portulace & ʒ.i. seminis altee & inuoluat totum cū oleo rof. & bibat totū p se vel cū iulep vel sirupo granatorum & supponat de forti rasura cucurbite cū oleo rof. vel cū succo portulace & similibus. Signū incitationis doloris post multū cibū ex quo corrūpit cibus est qm̄ si comedit parū non accidit sibi dolor nec ei fit difficilis digestio qua ppter oportet eū comedere parū & paulatim, hoc enim est de causis fortiū dolorum stomachi q non quiescit nisi p vomitum. Et curatio eius est q accipiat infusionē aloes vel trocifcos alcocab & accipiat cibū suū bis aut ter paulatim. Et conferunt ad hoc tria vitella ouorum assata cū modico coriandri sicci triti & distēperati cū melle & accipiat totū hoc post cibū, & si hoc non sufficit oportebit fieri in medio capitis bonū cauteriū. Signū cause extrinsece est q sensui patet de pcussione vel casu vel q infirmus refert. Cuius curatio est vt suo loco determinabit. Signū cause medicine mortifere vel fortis laxatiui vt collognitide scamonee vel euforbij & similiū est qa sentit truncationem & sincopim & forte dolorē. Et curatio eius est q incipiat vomere quousq mundificetur stomachus a medicina. Postea vero accipiat. ℥.i. de oleo rof. cū. ℥.i. zuccari & tunc cessabit dolor. Signū multe plenitudinis cibi & potus preter consuetudinē est, q infirmus refert. Et curatio eius est quod incipiat cum vomitu & relinquat cibum in illa die, & accipiat postea de confectione nucum vel citoniorum cū calidis speciebus, & caueat a repletione post hoc & emplastretur stomachus cum hijs quae ipsum confortant.

Sig. do. stōi ex frig.

Cura ex frig.

Sig. ex cole. ru.

Cura ei⁹

Sig. ex corrupd. cibi propter eius multitudinem

Cura

Alcocab.

Sig. cau. extrinsece

Cura

Sig. ex medicina mortifer. vel forti laxati.

Cura

Sig. mul. repletiōis preter cō suetudinē

Cura

De apostematibus stomachi. Cap. V.

Apatis stõi gñatio GEnerant apostemata in stomacho ex
vno quatuor humorꝝ.s.aut ex sangui
ne aut ex colera rub aut flegmate aut
Sig. apa. ex sang. melancolia. Signũ apostematis ex sanguine est.
plenitudo venarꝝ,& rubedo faciei,dolor capi=
tis,casus appetitus cibi,dolor & febris & possi
Cura bile est cum hoc sequi singultũ. Et curatio eius
est ꝙ caueat facere vomitũ & laxationẽ in pri=
cipio apostematis & in eius fine & bibat succũ
solatri cocti & depurati libre quartã,postquã
dissolute fuerint in ipso cassief.mũdate & mã
ne.añ.ʒ.vi.vel accipiat de succo solatri & endi
uiæ añ.℥.v.& coquat & depurent & dissoluẽ
tur in eo.ʒ.v.morabe viol.tantundẽ ro.& co=
letur & bibat,& si infirmus habuerit sitim bi=
bat sirupũ iulep & sirupũ ros.& emplastret sto
machus in principio cũ sand.ro.& camphora
Postea vero bibat succi plantagis.℥.iiij.& suc
ci feniculi.℥.ij.in quibus dissoluat medulle cas
sief.ʒ.iiij.&.ſ.& colet & ponat in eo de oleo
violarꝝ.ʒ.i.&.ſ.vel olei amigd.dul.& bibatur
& sint cibi eius cucurbite portulace attriplices
lactuce & similia,& si calor sedatus fuerit & do
lor diminutus emplastretur cum cera liquefa=
cta cũ oleo de spica vel oleo camomille,in cu=
ius.℥.i.cocte sint de aloe & mastice sandalis &
abcar.añ.ʒ.i.&.ſ.vel cũ bdellij.ʒ.iiij.&.ſ.dis=
Sig. apa. ex co. ru. soluti in vino hoc enim dissoluit apostema. Si=
gnum apostematis ex colera rub. est acuta fe=
bris vomitus colericus cũ forti dolore siti vsti=
Cura one & inflãmatione. Curatio eius est ꝙ admi=
nistretur in potu succi solatri cocti & depurati
quartã partẽ libre in quo dissoluant cassiefist.
ʒ.v.& bibat.ʒ.iij.psilij loti cũ aqua granatorꝝ
& bibat in hora vehemẽtie caloris aquã cucur
bite cũ aqua granatorꝝ & aquã citrullorꝝ cũ
succo portulace & altee & aqua ordei cũ aq̃
ros. Modus trociscorꝝ cõferentiũ apostemati
Trocisci calido facto in stomacho & calori accidenti
ex colera rub. ℞.medulle cassiefist.ro.kekebre
masticis añ.ʒ.iij.melliloti medulle seminis ci=
truli & cucur.psilij sand.triti cũ aq̃ ros.& san=
dali indi añ.ʒ.ij.seminis.ʒ.i.&.ſ.radicis liqui.
rase seminis anisi & apij añ.ʒ.i.terant terenda
& cribellent preter psiliũ & conficiant oĩa cũ
medulla cassief.& succo solatri & fiant trocisci
qbus sit ponderis.ʒ.ij.& exsiccent ad vmbram
& sit potus eorꝝ trociscus vnus in mane ante ci
Emplast. bum. Modus emplastri. ℞.corticũ granatorꝝ
lentiũ ros.siccarꝝ & ordei excorticati añ partes
equales coquant in aqua & emplastret cũ eis
stomachus,postquã fuerint expresse & tritæ
Epithima feces & mixtũ cũ eis oleum ros. Modus epithi
matis ꝙ dicit locof apostematibus calidis sto=
machi & viscerũ & spatis conferentis inflãma

tioni & effusioni colere.ru;ad ipsum. ℞.fari=
næ ordei cribellate.ʒ.x.sand. rub.ʒ,v.viol,al=
tee añ.ʒ.iij.sief memithe seminis portulace ro.
añ.ʒ.i.&.ſ.camphore.ʒ.ſ.terant & cribellen=
tur & conficiant cum succo solatri & endiuie,
vel cũ succo virge pastoris & epithimet cũ eo
stomachus & locus inflãmationis & cũ exsic=
cat humectet cũ predictis succis hoc enim in=
frigidat & frangit calorẽ. Signũ apostematis Sig. ex flegmate
flegmatis est lenta febris multitudo sputi casus
virtutis tumor stomachi & dolor lentus absq;
siti & vstione. Et curatio eius est ꝙ administre Cura
tur in potu in principio egritudinis succi fen.
& apij añ.℥.ij.cũ.ʒ.v.olei amigd.dulc.In fine
vero egritudinis sumat de oleo alkeura.ʒ.iiij.
olei amigd.amararꝝ.ʒ.iij.cũ aqua decoctionis
ysopi & melliloti & bibat de hac decoctione.
℞.melliloti radicũ altee radicũ fen.& apij añ.
ʒ.viij.&.ſ.passularꝝ mundatarꝝ.℥.i.contundã
tur & coquant in.iiij.lib.aque,donec deueni=
at ad vnã lib.& exprimant & colent & sumat
de ea duas tertias partes libre omni die cũ oleo
ro.& oleo amigdalarꝝ. Modus emplastri ad a Emplast.
postemata flegmatica,& ad maturandũ dura
apostemata. ℞.yahade.i.poliũ montanũ,vel
pulegiũ montanũ melliloti amomi camomille
aneti añ.ʒ.x.absinth.ʒ.ix.aloes.ʒ.viij.masticis
olibani añ.ʒ.x.radicũ altee.ʒ.xxij.&.ſ.galba=
ni opoponaci bdellij añ.ʒ.x.pinguedinis anse=
ris & galline añ.℥ ij.infundant galbanũ et opo
ponacũ & bdelliũ in aqua cũ.℥.i.&.ſ.croci &
terant sicce medicine & cribellent subtili cribel
lo & accipiat cere citrine lib.ſ:olei de lilio & o
lei de spica añ lib.ſ.liquefiãt cera & pinguedi=
nes cũ oleis & misceant cũ eis medicine trite cũ
ʒ.xxij.gumi draganti puluerizati & liniat sto=
machus cũ oleo de spica in quo mixta sint ali=
quantulũ mirte ciperi & cardamomi. Modus Emplast.
emplastri quod fit cũ oleo sirag ad apostema=
ta & duritiẽ stomachi. ℞.storacis liquide par=
tem vnã olei sirag ptes.iij.misceant cũ eis fari=
na fenugreci & seminis altee puluerisati & cri
bellati añ pars.i.bulliant oĩa vna ebullitione et
bene permisceantur & administretur. Signum Sig. ex cole. nig.
apostematis ex colera nigra ꝙ raro contingit
in principio nisi post calidum apostema præ=
cedens est quod quando tangit stomachus de
foris inuenitur durum absq; forti dolore, &
possibile est nihil esse ibi doloris. Et quando cõ
ueniunt ad hoc etas complexio & tempus erit
signum fortius. Et curatio eius est cum flebo= Cura
tomia vene manus,si signa sanguinis apparẽt,
& consentiunt ad hoc prenotate conditiones.
s.virtus & tempus & alie,post illud bibat de la
cte camelarum omni die cum oleo de keroa &

oleo amigd. dulciū & oleo de lilio añ. ʒ. ij. & in cibus intirini carnes agninę coctę in aqua, & bibat aquam mellis cum vino. Accidentia com munia quę sequuntur dolorē stomachi maxime quando est propter apostema sunt vigiliæ epilentia spasmus febres acutę absq; causa corruptionis rationis, extranei appetitus defectus appetitus cibi indignatio stomachi vomitus dolor viscerum matricis & vesicę sincopis & pulsatio. &c. (Accidētia cōia do. stō. cōcomitantia)

Sequitur nunc de dubayla. Cap. VI.

(dybayla) Passio dubayla est apostema calidū cui⁹ tempus est prolongatū donec congregata est in ipso sanies & maturata quietat (Si. dyba.) doloris & recedit dolor vel dicitˀ dubayla. Signū huius est q̄ precessit de apostemate calido & tumor apparens extra stomachū cū febris & (Cura) doloris quiete sicut diximus. Curatio vero ei⁹ est cum eo & si non reperitˀ lac administretur de pulmento ordei cum semine feniculi vel apri, & si eduxerit infirmus de sanie cum egestione vel cum vomitu vel sputo & recesserit tumor apparens extra scias quod apertū est apostema & oportet tūc administrare mundificatiua visceris a sanie & putredine, & hoc fiat cum sumptione yerę pigrę confectę cum melle. ʒ. iij. his (Methios) in die cum aqua mellis & cum methios bouina vel cum decoctione ordei in qua cocta sit radix lilij. Postea vero sumat quod consolidat vlcus & carnem regenerat sicut bolum armenum cum succo citonior. aut rob ipsor. vel (Pul. cōsolidatiuus) succo granator. Descriptio pulueris ad solidandum apostemata & generandū carnem. ℞. olibani sanguis draconis añ. ʒ. v. rof. balaustię kakebre añ. ʒ. ij. boli armeni. ʒ. iij. fiat ex eis puluis & sumat ex eo. ʒ. iij. cum aliquo stipticorum rubub. Si vero fuerit in venis stomaci oppilatio sine apostemate sumat medicinas aperitiuas oppilationis sicut yerę pigrę vel sirupi de squinanto vel sirupū radicis cū aliquo electuarior. quę dicunˀ alrebidat & similibus.

De pustulis stomachi. Cap. VII.

(Pustulae fiūt duo. modis) Pustulę fiunt duobus modis. Nam quādo apertū fuerit apostema stomachi & diuturnitate temporis exierit sanies, & ad profundū stomachi fluxerit putrefit ibi locus propter saniē & corrumpitur stomachus & generanˀ inde pustulę, aut generanˀ ex superabundantia humoris calidi colerici in stomacho & ipsum vrentis & offendentis situm corpus ex quo generantur pustulę similes pustulis oris quę dicūtur alcola. Signū primi modi (Sig. pri. modi) est quod contingit de apostemate cum cassu appetitus cibi & debilitate stomaci ita vt retinere non valeat quod ad eum prouenit de cibo & sentit vaporē fumi ascendentem ex eo quod ad guttur & exsiccat os ex sui odore & expellit eructuationē acetosam & fetidā ex ore sicut fetor herbar. putridar. quando igne cōburunˀ. Curatio ear. mundificare humorē putridum (Cura pri' modi) & corruptū & carnē mortuā a pustulis & sumat yera pigrā & accipiat aloe solū cum melle. In aliqbus vero tēporibus accipiat de tyriaca alfarac & metridato & de alijs laudabilibus cōfectionibus sicut confectione nucum & confectione specierū, & ingrediatˀ balneum & vtatur cibis decentibus vt vitellis ouor. carnibus auiū & brodio lentiū vel plantagine & acetosa vel portulaca coctis & conditis cum oleo amigd. dulc. & comedat pulmētū risi & amidi vel ptisanam ordei coctā cum radice liquir. & sit potus eius aqua zuccari & aqua mellis. Et quando constat sibi esse pustulas exsiccatas & mundificatas a carne putrida & q̄ sanies cōsumpta est tunc vtatur administratione medicinar. stipticar. regeneratiuar. carnis & sigillatiuarum pustular. & est q̄ bibat infirmus de bolo armeno cū succo citonior. vel succo granator. dulciū aut succo plantaginis tempato cū oleo rof. & bibat in nocte psiliū assatū cū oleo rof. & aquā frigidā & succū citonior. & pomor. & piror. & granator. Modus trociscor. con- (Trocisci) ferentiū pustulis stomachi. ℞. rof. boli armeni gumi arabici añ. ʒ. iij. granor. mirtę siccor. olibani gumi draganti spodij balaustię acatię añ ʒ. i. &. ʒ. kakebrę croci masticis succi barbę ircinę amidi seminis portulacę coralli vstisehdeę sanguinis draconis añ. ʒ. ʒ. teranˀ & cribdenˀ & cōficianˀ cū succo plantaginis & fiant trocisci quor. quilibet sit ponderis. ʒ. i. &. ʒ. & sumat de eis vnū cū aqua frigida. Signū modi (Sig. scd'i modi) secundi est q̄ sentit in illis morsum vsticnē & inflāmationē fortis sitis siccitatē oris & fumo sā ventositatē & in vtroq; modo roborat dolor aptid cōmestionē acetosor. & acutor. Et (Cura scd'i modi) cura eius est q̄ potet aquā frigidā & aquam agrestę & succū malor. & succū granator. acetosor. cū spodio rof. añ. ʒ. i. & si est facilis infirmo vomitus vomat post potū aquæ ordei cum succo granator. dulciū vel acetosor. & bibat lac vaccinū acetosum. Postq; ablatū fuerit ex eo butirū cū bolo armeno spodio rof. añ. ʒ. i. kekebre boli albehire añ. ʒ. ʒ. Postea vero bibat quod stomachū mundificet vomitu sicut determinauimus, & sint cibi eius carnes vitulinę cū aceto. Et sit potus ei⁹ succus pomor.

granatorũ & agrestę & emplastreť stomachus cũ mirta pomis citonijs ro. & balaust. gall. cro. ramic laudano & aqua ros. & aceto. Et si cum hijs non cessauerit ęgritudo & transferť ad fluxum sanguinis erit tunc necesse nobis mundificare humorẽ cũ tribus gñibus mirabol. & belłericis & emblicis ros. manna cassiaf. & semine alieę & similibus quę cũ viscositate pressionẽ operanť & caueat a medicinis quę cũ acuitate operanť sicut scamonea & similia.

De lubricitate stomachi. Cap. VIII.

Lubrici. accidit stõ t ib⁹ modis — Lubricitas cõtingit stomacho tribus modis, aut enim ex debilitate cõtentiuę virtutis qñ deficit cõtinere cibũ, aut ex flegmate viscoso existente in ipso faciente lubricando exire cibũ, aut ex aliqua medicinarũ acutarũ vt scamonea euforbio collogntida & similib⁹ hęc eñ radunt stomachũ & auferũt ex sui corpore naturales sibi humores & causant in eo lubricitatẽ. Signũ debilitatis virtutis cõtentiuę

Sig. debilitatis virtutis cõtẽtiuę — est exitus ciborũ indigestorũ cũ festinãtia & nõ sequiť hoc genus fortis inflatio nec manifestať cũ eo signũ flegmatis. Signũ lubricitatis stomachi ex potu acutarũ medicinarũ est ꝙ infirmus recitat & qa sentit in stomacho truncationem morsum & vstionẽ siccitatis sputi & ei⁹ partitas.

Si. ex po. acuta. medicinarũ — Curatio lubricitatis stomachi ex defectu cõtentiuę virtutis est ꝙ ingrediať balneum omni die & vngať stomachus cũ oleo de spica & oleo de calamo aromatico & oleo de ben & similibus, & accipiat omni die de hoc puluere.

Cura lubricitatis stõi ex defectu ỽtũtis cõtentiuæ. Puluis — ℞. croci gallię ramich añ. ℥. vi. calami aromatici fructus mirtę gallarũ masticis añ. ℥. x. ciperi seminis apij añ. ℥. v. teranť & cribellenť & bibat ex eo infirmus. ℥. iij. cũ miua vel rob pomorum & citoniorũ & cõmedat alderag & alhagal assatos & plenos ventre cũ cimino sumac & granis granatorũ vel cũ apio & ruta & coriandro sicco & coctis cũ aceto aut succo agrestę & apponať in eis aliqd de allijs & bibat sirupũ miuę cum rob pomorũ & emplastretur stomachus cum pomis menta gallia ligno aloe sumac gall. & croco.

Cura lubricitatis ex fleg. — Curatio lubricitatis ex flegmate est cũ vomitu facto cũ radice de sinapi secaniabin de melle & aqua decoctionis aneti & sale omni ebdomoda. Postmodũ vero bibat limaturã ferri vel confectionẽ nucũ. ℥. i. de quolibet cũ miua vel cũ vino veteri, vel bibat vinũ vetus cũ miua tantum. Et ponať in aqua quã bibit lignũ aloes gallia mastix ciperi & cassia lig. & emplastretur stomachus cum laudano ciperi mastice squinanto calamo aromati. spica ligno aloe & gallia.

Cura ex acuta medicina — Curatio vero eius a causa sumptionis acutarũ medicinarũ est quod accipiat ex puluere bol. ar. & trociscis alhamad & spodij & similibus eorũ. s. quę faciunt stipticitatẽ & siccitatẽ in stomacho vt in suo loco determinabitur. — alhamad

De causis appetitus cibi. Cap. IX.

Causę sensus appetitus cibi sunt. v. s. in uicem consignificantes. Prima est resolutio humorũ mẽbrorũ per poros corporis. — Causę sensus appe. quinq

Secunda naturalis appetitus existens in membris querendi cibum. — 1
Tertia constrictio corporis stomachi & intestinorum per suctionem venarũ minutarũ quæ dicunť meseraycæ. — 2 3
Quarta sensus parcitatis cibi & eius priuatiõis — 4
Quinta vero naturalis virtus incitans appetitũ quæ resultat ex humore melancolico fluente a splene ad os stomachi cotitinue vt cibi appetitus perficiatur. — 5

De defectu desiderij cibi. Cap. X.

Appetit⁹ cibi defe. & ꝓstra. tio ex plurib⁹ cãis — Defectus desiderij cibi & eius diminutio fit pluribus ex causis. Aut enim ex stomacho qui non sentit cibi defectũ, & venarũ suctionẽ vel quia venę non attrahũt neqꝫ sugunt a stomacho vel quia corpus non intendit ad aliquid euacuationis, nec ex eo qd quã resoluiť ꝑpter cutis spissitudinẽ atqꝫ siccitatem. Lęsio aũt adueniens sensui stomachi fit hijs qui non appetunt cibum, aut ex aliqua causa ascendente sensum. s. musculum prouenientem ad orificium stomachi ex pare sexto & tertio quando contingit sibi passio aut a ligamentis aut ex causa ferri aut ex malitia complexionis, aut ex humore in ipso inuiscato. Qui quidẽ aut erit flegma vitreum extinguens sua frigiditate calorem naturalem coadiuuãtem digestionẽ propter quod destruiť appetitus aut humor calidus auferens sua caliditate acetositatem stomachi appetitũ incitantẽ propter quod etiã recedit appetitus queadmodũ contingit in febribus. Quod est qa humor dissoluit cibũ vel replet ex eo mẽbra vnde mollificatur corpus stomachi & dissoluiť sanguis q est in ipso & fit citis quantitas multa & deficit appetitus.

Sig. ex viscoso flegmate — Signũ malitię cõplexionis stomachi ex viscoso flegmate debilitas & casus appetit⁹ & acetosa ventositas absqꝫ causa inflatio stomachi & priuatio sitis.

Sig. ex cutis spissi. — Signũ malitię cõplexionis causa cutis spissitudinis est ꝙ de sua spissitudine manifestať & qa fatigať resoluere humores & priuatio resolutionis in cute & attrahere non valet nutrimentũ a carne nec caro ab alijs membris, & cũ hoc est nõ fit fames nec cibi

Sig. mor dificatio. appetiti. virtutis

appetitus. Signū mortificationis appetitiue virtutis est q̄a videm⁹ infirmū naturalis cibi appetentem & q̄n̄ sumit aliq̄d abhominat̄ illud & dedignat̄ ita v nihil inde nutrimenti sumit & deterius hoc est q̄n̄ nihil omnino appetit.

Cura ex humo. flegmatico

Curatio priuationis appetitus ex humore frigido & grosso est ꝙ euacuet̄ corpus cū laxatiuo decenie purgare humorē illū.i. cū stomat. vel cū aliquo electuarioꝝ laxatiuoꝝ in suo loco descriptoꝝ vel cū aliqua magnaꝝ yeraꝝ. & faciat vomitū cū hijs que educūt flegma vel accipiat de electuario dionioꝝ cū speciebus & similibus vel cū electuario triū piperꝝ de tiriaca magna & alsechaznaya & secaniabin cum melle & secaniabin squilliticū q̄m̄ est optimum in hoc casu & sirupū de melle & vtatur capparis cū aceto & cū oliuis cū aceto & aceto squillitico, & sit cibus eius pulli gallinaꝝ elixati & parati cū zinzibere & darsen & bibat vinū vetus.

Electua. saharya zaat

Descriptio electuarij ꝙ dicit̄ saharya zaat mūdificantis stomachū a generibus flegmatis viscosi & calefacientis ipsum & incitantis appetitum cibi & ventositates expellentis. ℞. sand. croci darsen gariof. zinziberis galange cassie ligneę asari piperis pipis longi & fenug. an̄ partes equales turbith albi ad pondus oīm terant̄ & cribellent̄ species & fricent̄ cū oleo amigd. dulc. Postea conficiat̄ cū eo ꝙ sufficit de melle despumato & sit dosis eius ad laxandū.a.ℨ.vi. vsq3 ad.vij.&.ʃ. secundū virtutē sumentis & nature retentionē alij quoq3 adiciunt in hac descriptione scamoneā pro eo q vult laxare coleram rub. sed in hac egritudine minime cōfert.

Electua. laxatiuū lene

Descriptio electuarij laxatiui lenis mundificantis flegmatis & exsiccantis humores & incitantis cibi appetitū. ℞. cardamomi minoris.ℨ.i. carpobalſ.ℨ.ij. pipis longi.ℨ.iiij. zinziberis & turbit an̄.ℨ.vi. halac.ℨ.i. zuccari tabarzed.ℨ.xxx. terant̄ & cribellent̄ & cōficiant̄ cū melle despumato dosis eius.a.ℨ.iiij. vsq3 ad.viij. hoc enim mundificat stomachū & calefacit ipsum.

Electua. nō laxa. nobile

Descriptio electuarij non laxatiui, cuius propriū est dissoluere flegma vitreū & calefacere stomachum expellere ventositates & cibū digerere & confert iuuamentum paraliticis & podagricis ex causa flegmatica & senibus & habentibus putredines & est magni iuuamenti. ℞. piperis albi & nigri zinziberis galange mentastri siluestris seminis apii aneti ameos feniculi asari, cassie lig. cardamomi minoris gariof. darsen croci ciperi anisi an̄.ℨ.i.&.ʃ. cost: habaci masticis ligni aloes amomi nucis muscate spice cucube saadagra indi an̄.ℨ ʃ. terant̄ & cribellent̄ & cōficiant̄ cū melle despumato & accipiat ex eo:ℨ. iiii. ante cibū & post.

Cura ex hu. cole:

Curatio destructionis appetitus ex humore colerico cōgregato in stomacho est ꝙ euacuet̄ primo humor cum aqua infusionis mirabol. vel cū infusione absinthij, vel cū succo granatoꝝ tritoꝝ & expressoꝝ cum interioribus suis vel cum aqua catei & secaniabin & similibus decoctionibus laxatiuis in suo loco determinatis. In alijs vero diebus accipiat de sirupis infrigidatiuis sicut sirupo de agresta vel granatis vel sirupo secaniabin de citonijs & zuccaro vel de sirupo prunoꝝ & similibus sirupis frigidis in q̄bus est stipticitas & acetositas, confortant em̄ stomachū & appetitū incitant, & sit cibus eius ptisana ordei & attriplices & similia.

Potio co. ru. laxās

Modus alnekici laxantis colerā rub. a stomacho. ℞. corticū mirabol'. citrinoꝝ.ℨ. v. absinth. romani.ℨ.iij. infundant̄ in lib i. aquę calidę p diē & noctē & exprimant̄ & colent̄ & ponant̄ in colatura pulueris pigr̄.ℨ.iiij. & sumat̄ totū tepidū.

Siru. ifrigidans

Descriptio sirupi fortis infrigidationis frangentis calorē existentē in stomaco ex colera ru. causa cuius destruit̄ appetitus & bibit̄ in estate ad remouendū sitim & cōfert vomitui colerico & lenit naturā & confert acutis febribus. ℞. tamarindoꝝ lib.i. prunorum nigroꝝ lib.ʃ. iuiubaꝝ lib. quartam rosſ. siccaꝝ.ℨ.xv. sand. viol. spodij seminis portulaçe seminis lactuce & scariole ortulane an̄.ℨ. viij. infundant̄ omnia in.x.lib. aquę per diem & noctem. Postea coquantur vsq3 ad consumptionem medietatis aquę & exprimat̄ & coletur bene & ponatur colatura in vase mundo et ponatur in eo succi granatoꝝ lib.i. succi pomorum acetosoꝝ lib.ʃ. succi agreste lib.ʃ. & si nō reperiuntur succi predicti ponatur loco ipsorum forte acetum & zuccaꝝ tabarzed triti li. iiij. & coquatur totum in lento igne donec fiat ad modū alioꝝ sirupoꝝ & remoueat̄ ab igne & coletur, & sit potus de eo.℥.i. cum aqua frigida vel cum psilio loto.

Troci. cō fortantes

Descriptio trociscoꝝ confortantiū appetitū perditum ex abundanti calore & sedantiū dolorē & punctionē colerę rubeę existentis in stomacho & extinguentium sitim & conferentiū acutis febribus. ℞. spodij albi rosſ. an̄.ℨ.iiij. succi liquir. seminis portulacæ sand. citri. & albi gumi dragaganti an̄.ℨ.i. &.ʃ. seminis iusquiami albi an̄.ℨ.ʃ. terantur & conficiantur cum aqua rosſ. & fiant trocisci quorum quilibet sit ponderis.ℨ.i.&.ʃ. & sumat ex eis vnum cum iulep omni die & cum sirupo precedenti.

Cura ex cutis spissicudine

Curatio priuationis appetitus a causa spissitudinis cutis est quod liniatur cum oleo camomillę vel aneti post balneum aquæ tepidæ, & sit cibus infirmi id q̄d apperit oppilationem & bibat sirupum de absinthio vel sirupum de squinanto vel de radic-

bus & aquã herbarum cum secaniabin & similia & sumat ex electuarijs & trociscis in suo loco descriptis & exerceat vigilias & laborẽ temperatum hoc enim excitat appetitũ cibi & si hæc non sufficiunt faciat ea quę dicta sunt supius.

De appetitu canino. Cap. XI.

Appetit⁹ canini. sunt causę quinq;

CAninus appetitus est excessus famis insatiabilis quod contingit ex.v. causis, aut enim ex malitia cõplexionis frigidę stomaco dominante, aut ex malitia cõplexiõis calidę, aut ex acetoso flegmate in orificio stomachi congregato, aut ex nimia dissolutiõe & inanitione corpi contingẽnte, aut ex debilitate contentiuę virtutis propter calorẽ vt nil possit continere eius ꝙ ad eum transmittit. Signum malitię cõplexionis frigidę stomacho dominãtis ex nimia solutione ventris & corporis debilitate, est ex eo quod infirmus multũ comedit & eius digestio debilitata est propter defectum caloris. Signũ malitię cõplexionis calidę est potentia caloris super digestionẽ & ga infirmus digerit grossas carnes vt bouinas & corrũpuntur in suo stomacho carnes pullorum & aldrag & similia. Signũ flegmatis acetosi est perceptio acetositatis stomachi & excessus appetitus & inflatio splenis. Signũ excessus inanitionis est ga non patit̃ solutionẽ ex hoc sed exit egestio iuxta quantitatẽ sumptorum & sentit calorẽ in toto corpore. Signũ debilitatis virtutis cõtentiuę est exitus eius ꝙ sumit festinanter & indigestum, & cũ euacuatur stomachus excitat̃ appetitus.

Sig. ex mala cõplexione frigida

Sig. malę cõplexionis cali.

Sig. fleg. acetosi

Sig. excessus inanitionis

Sig. debilitatis cõtentiuę

Cura appetit⁹ canini ex frigore vel fleg. acetoso.

Curatio canini appetitus ex frigore vel flegmate acetoso dominantibus in orificio stomachi est cum potu vini fortis vehementis caliditatis & rubedinis ad nigredinẽ declinantis ꝙ prę ceteris laudabilius est & vinum citrinum in quo non est ponticitas & vtat̃ cibis pinguibus sicut butiro & lacte recenti & oleo amigdal. & oleo oliuarum dulci & oleo fistucorum & pinguib⁹ carnibus & multũ effundatur de oleo in suis cibarijs vniuersis & comedat panẽ azimũ cũ pinguedine almahatarac cum butiro & melle, & caueat ab omni cibo in quo est ponticitas acetositas & stipticitas, & assiduet potũ vini & aliquod electuariorum ex quibus nobilius est electuariũ piperũ & electuariũ mentastri & zinziberis & similia. Curatio eius ex malitia complexionis calidę est cum flebotomia venę cordialis quæ dicitur basilica ex sinistra manu & euacuation: cũ decoctione mirab. citri. & confert ei accipere de robub fructuũ & emplastretur stomachus cum rebus frigidis sicut cũ ros. & sand. & declinent cibi eius ad grossitudinem sicut sunt carnes bouinę cũ aceto & potet multum aquam frigidam.

Cura ex cõplexi. ma. cali.

Curatio eius ex excessu inanitionis corporis est quod liniatur corpus infirmi cum oleo ros: vel oleo mirtino, & alteretur aer cũ frigiditate, & vtatur medicinis & potibus confortantibus membra sicut sirupo ros. citoniorum & malorum & nucum & sumat ex triferis & administrent̃ confortatiua & curetur cum hijs quæ diximus in lubricitate stomachi.

Cura ex inanitiõis excessu.

De fame insurgente cum sincopi sequitur. Ca. XII.

Fames cũ sincopi differt ab appetitu canino duab⁹ rebus.

FAmes cũ qua sequitur sincopis participat cum canino appetitu in multa comestione. Differunt aũt duabus differentijs. Caninus enim appetitus consistit in virtutis appetitiuę robore plenitudine membrorum in hac vero fame virtus existit sana & appetitus prostratur, contingit aũt duobus modis, aut enim ex multa fatigatione aut ex malitia complexionis frigidę & siccę orificio stomachi dominante & plurime contingit in frigidis temporibus. Signũ ex forti fatigatione est quia sequitur sincopis post fortẽ famem & possibilę est inde mori. Signum eius ex malitia complexiõnis frigidę & siccę est vehementia famis insatiabilis & exitus eius quod comedit festinanter in quo nihil operatur digestiua virtus. Curatio famis in hora sincopis est quod facies infirmi lauetur aqua frigida & aqua ros. & odoret bona aromata sicut ros. & mirtã & galliã muscum & crocũ & similia & fumiget cum ligno aloe, & fumigetur stomachus & iuncturę cũ spica ligno aloe, gallia & musco camphora aq̃ ros. & similibus, & ligentur manus & pedes, & bibat vinũ odoriferũ vetus in quo est amaritudo saporis & scindantur pulli gallinarum ante faciem eius, & bibat de sirupo lętificatiuo qui est almusc & similia, & vniuersaliter declinet suũ regimen ad id ꝙ calefaciat frigiditatẽ corporis & humectet siccitatẽ & suppleat defectum corporis cum cibis quibus conualescentes ab ęgritudine regunt̃ vt in suo loco determinabit̃

Si. ex forti fatiga.

Si. ex ma. cõplexi. frigi. & sicca

Cura fa. cũ synco.

De prauo appetitu sequitur. Ca. XIII.

Alsahaua alcabiha prau⁹ appetitus idem.

PRauus appetitus qui dicitur alsahaua alcabiha contingit mulieribus in tempore purgationis & pręcipue habentibus frigidam complexionem appetũt hec acuta ponticã acetosa, terrã alcepal carbonẽ picẽ & simillia. Causa vero huius est humores corrupti inuiscati in pelliculis stomachi & tunica eius. Di-

Cã praui & corru. appet[illegible]

uertificatur autem appetitus ad huiusmodi sapores secundum qualitatē humoris in stomacho cōgregati & iuxta sui valorem, & accidit hoc illis in mense primo secūdo tertio & quarto & recedit in subsequentibus. Maribus aūt accidit hæc passio post successionē diuturni vsus malorum ciborum ex quibus mali humores congregantur in stomacho & ex illis sequitur appetitus prauus. Signū causę pregnationis est quod sensu videtur cum citrinitate faciei albedine labiorum & indignatione stomachi in pluribus tempori-
Sig. causę pgnatiōis
bus. Curatio mulieris pregnantis est facere somnum & exercitiū cum temperamento & sumat decoctionē aneti cū melle & bibat secaniabin de melle & sirupū de radicibus & vinum vetus rubeū, & sit cibus eius carnes agnorum & ouiū bene in aqua coctę & ferculū factū cum cimino quod dicitur algibagus factū ex carnibus ouinis auiculis, & assiduet sumere endiuiā & lactu. & sumat post cibū de granatis citonijs & piris & decipiat appetitū suū cum cōmestione granorum cicerū vel frumenti vel fabarum assatarum & similia, & superponantur stomacho petię panni inuolutę in linitiōe facta ex mastice spica ro. absinth. romano oleo nardino & cera. Descriptio pulueris ad remouendū prauū appetitum ℞. cardamomi maioris & mi. cubebę añ partē vnam zuccari tabarzed ad pondus om̄ accipiat ex eo omni die. ʒ.iij. cum aqua tepida ante cibum. Alius puluis ad remouendū prauū appetitum. ℞. cimini carui & ameos añ partē vnā masticet de hoc ante cibum & transglutiat quod ex eo resoluit & idem faciet post cibum. Descriptio potionis huius qui comedunt alcapall. ℞. interiorum corticū subtiliū glandiū. ʒ.iij. passularum sine arillis. ʒ.vij. anisi. ʒ.iij. mirab. kebulorum & indorum añ. ʒ.v. limature ferri contusę & infusę in aceto forti pluries & assatę. ʒ.x. coquant omnia in vino pontico circa. ℥.viij. donec deficiat medietas & coletur & bibat ex ea mulier omni die. ℥.ʃ. ante cibū per vnā ebdomadā est enim expertū. Maribus aūt & non grauidis mulieribus quibus accidit hęc passio laudabilius & vtilius est prouocare vomitū omni ebdomada cum medicinis & cōpositionibus quę illum humorē educunt & est quod sumat ex pillulis cōpositionis stomaticorum & yerę pigre vel ex sirupo absinthij iuxta humorē peccantē. Descriptio decoctionis cōferentis hijs qui vel quę comedunt argillā & corruptus est stomachus & citrinus facie & quibus timetur de ydropisi ℞. corticum glandiū & interiorum & gracilium. ʒ.viij. aloes citrini. ʒ.xvi. gafet. ʒ.vi. radicū squinanti. ʒ.iiij. mirte. ʒ.ij. terantur totum & coquatur in duabus lib. aquę donec deficiat medietas

Cura p ɛ gnantis

algi: ag⁹

Puluis

Pul. ali⁹

Potus

Cura pro maribus

Decoctio ad corru. appetitū

eius & coletur & sumat ex ea omni die vsque ad viij. dies. Descriptio pillularum quas composuit ad hamad filius mahumed conferentiū fumositati existenti in stomacho & delentiū prauum appetitū factū ex corruptione humorum in stomacho & sunt experte. ℞. aloes citrini. ʒ.iij. corticum mirabol. kebulorum indorum & citrinorum cubebę gariof. squināti nucis muscate añ. ʒ.ʃ. terantur & conficiantur bene in vino bono & fiant inde pillulę maiores ciceribus vsque ad. x. mane & in hora somni quā sunt experte.

Pillulæ

De siti. Cap. XIIII.

Causatur prauum & extraneum desiderium potus aquæ sicut contingit ex comestione calidorum & salitorum & similiū quę sitim generāt. Fit aūt septē modis. s. aut ex meri aut ex ipso stomacho aut ex epate aut ieiuno intestino, aut ex corde & pulmone aut ex renibus aut ex acuta febre. Generatur aūt sitis ex potu marinę aquę vel multi vini fortis, vel ex comestione salitorum piscium & similium, & hoc quidem diximus in egritudinibus oris. Quando vero fit a stomacho & meri, fit aut ex colera existente in ore stomachi & eius pelliculis aut flegmate salso adherente vel ex calido apostemate generato in ipso aut ex humore frigido & sicco. Quando vero causatur a corde & pulmone fit ex calore in eis abundante. Signum sitis ex parte stomachi a colera rubea incendiū morsus & pūctio in ipso & multa sitis & quia sentit patiens in hora potus aquæ amaricationem in ore cum vapore fumoso in gutture & quia cito calefiunt in stomacho. Signū flegmatis salsi est quia sentit patiens in suo gustu salsedinē & sedatur sitis cum potu aquę calidę. Signum humoris frigidi & sicci est acetosa ventositas & frequens potus aquę absque intermissione sitis. Signum apostematis est id quod prediximus. Signum sitis ex humore salso & calido epatis est grauitas quam sentit patiēs in dextro latere & dolorē in hora potus aquę & ambulationis & motus & laboris acuitas vrinæ & possibile est apparere per corpus yctericiam. Signum apostematis eiusdem est durities epatis & eius manifestatio ad sensum cum reliquis prenominatis accidentibus. Signum eius a ieiuno intestino quando est ex calore & siccitate est quia sentit patiens duritiem sub stomacho cum caliditate & siccitate egestionis. Signū flegmatis salsi est siccitas egestionis & quia accidit corpi pruritus cum incendio & punctione absque calore. Signum eius a corde & pulmone quando ex caliditate est rubedo faciei cum

Sitis septē causatur modis

Sig. sitis ex stō a cole. ru.

Sig. ex fleg. salso

Si. hu. fri. & sicci

Sig. apā.

Sig. si. ex epate ab hu. salso

Sig. ex apāte epatis

Si. a ieiu. intestino

Sig. fleg. salsi

Sig. ab corde & pulmone

Sig. apa. pulmo. — acuitate venarꝝ & paucitas iuuaminis infirmi
in potu aque frigide. Signũ apostematis pul-
Sig. ex ca. renum — monis & eius circuitus est ꝙ prediximus. Si-
gnum caloris renum est vehemens oris siccitas
& insatiabilitas aque & quia mingit eã statim
Sig. ex febre — in colore proprio. Signũ ex febre est ꝙ sentitur
de vehementia febris & calore corporis. Cura-
Cura sitis a cã cali. intrinse. mẽbrorꝝ — tio sitis quando fit a causa calida in prædictis
membris intrinsecis est quod precipiatur infir
mo abstinere ab omni motu & sermone & qđ
procuret̃ sibi flatus venti frigidi cũ potu aque
& attrahat aerem frigidum & hoc maxime in
estate & bibat liquores extinguentes calorẽ si-
cut succum cucurbite assate cũ zuccaro tabar-
zed vel succũ cucur. cum sirupo viol. & musci
lagine psilij facta cum succo granatorꝝ vel aq̃
ros. & bibat iulep factũ cũ camphora & sand.
vel sirupũ ros. vel sirupũ de prunis vel sirupũ
de tamarindis semper limphatũ cum aqua vel
aliquẽ siruporꝝ p̃dictorꝝ post euacuationẽ hu
moris cũ decoctione absinthij vel mirabolano
Pot⁹ ifri gidatiu⁹ — rum & similibus laxatiuis. Descriptio sirupi
contra calorẽ & remouendũ vehementiã sitis,
& sedandũ punctionẽ & vstionẽ. ℞. succi cu-
cur. assate lib. i. & dissoluat̃ in eo treugebin co
raseni. ℥. i. & colet̃ & misceatur cum lib. i. succi
granatorꝝ & lib. v. aque ros. & duabus li. zuc
cari taberzed & coquat̃ in lento igne donec fi
at ad modũ iulep & teratur in eo sexta pars. ʒ. i
camphor. & conseruet̃ potus eius est. ℥. i. cum
Trocis. refrigerãtes — aqua frigida. Modus trociscorꝝ conferentium
vehementie sitis & calori & febri & sunt exper
ti. ℞. gumi dragaganti albi seminis portulacæ
añ. ʒ. ij. spodij albi sand. citrini succi liquir. gu-
mi arabici manne. ʒ. i. amidi seminis altee cam-
phore añ. ʒ. v. zuccari tabarzed. ʒ. iiij. terantur
& cribellent̃ & conficiant̃ cum muscilagine psi
lij facta cum aqua cucur. & fiant trocisci in põ
dere. ʒ. i. & v. & accipiat ex eis vnũ in mane cũ
iulep & teneat vnũ de illis in ore & deglutiat ꝙ
ex eo resoluit̃, hoc enim remouebit sitim & ex
Pot⁹ laxatiuus — tinguet calorẽ. Modus laxatiui ꝙ dicitur veton
conferentis calori & remouet sitim & confert
febri facte ex sanguine & colera. ℞. tamarin-
dorꝝ mundatorꝝ. ʒ. x. medulle cassie fist. ʒ. iij.
Acofos — seminis alcofos. ʒ. iiij. sand. lacte mundæ añ. ʒ.
ij. misceant̃ omnia in vase cũ lib. i. aque calidæ
& infundant̃ in ea per diem & noctẽ, in mane
vero bibat patiens illã aquã totã in vna vice &
infundant̃ in omni aqua qua vtitur potu pru
na & iuiube & temperet̃ cum iulep viol. quo-
Cura ex fleg. salso stõ adhe. — niam vltime tollit sitim. Curatio a causa fleg-
matis salsi adherentis in tunicis stomachi est ꝙ
euacuet̃ flegma illud cum vomitu vel laxatiuo
Postea faciat ea que mundificant, & est vt acci

piatur de succo endiuie fen. & apij ex omnib⁹
sicut lib. v. coctis & depuratis & dissoluat̃ in
eo mell. ros. ℥. i. & secaniabin de melle. ʒ. i. & bi
batur totũ calidũ vel cũ aqua calida sola & om
ni die faciat sic. Curatio vero eius ex humore — Cura ex hu. frigi. & sicco
frigido & sicco est quod toleret sitim per vnã
horã hoc enim remouebit hoc accidens vel bi-
bat aquã cũ iulep vel sorbeat de melle aut assi-
due sumat de passulis sine arillis & pinguia ci-
baria. Huiusmodi enim desideriũ tollit cũ mo
dico rerũ dulciũ. Et confert ad hoc somnus qm̃
humectat intrinseca corpis, & caueat a cibis ge
nerantibus sanguinẽ nigrũ sicut est acetũ & de-
clinet cibos eius ad dulcia & pinguia. Curatio — Cura a ca lore epa.
eius a calore epatis est cum flebotomia basilice
& sumptione robub acetosorꝝ & aque ordei,
& reliquo regimine frigido & emplastret̃ em-
plastris frigidis. Curatio eius a calore cordis et — Cura a ca lo. cordis & pulmo nis
pulmõis est sicut curatio ex causa epatis. Et cu-
ratio eius a causa ieiuni intestini est sicut cura-
tio ab ipso stomacho proprie. Curatio aũt eius — Cura ex ca. renum
ex calore renũ est administrare infrigidatiuis co
piose de hijs que diximus potibus & nullo mo
do permittat eum pati sitim sed studeat remo-
uere illã cũ hijs que dicta sunt & bibat ptisanã
de ordeo & muscilagine psilij & succũ grana-
torꝝ acetosorꝝ agrestã & lacacetosum & su-
mat trociscos de spodio & emplastret̃ renes &
lumbi cũ farina ordei & succo plantaginis, vel
succo solatri aut emplastrent̃ cũ portulaca tri-
ta cũ aqua ordei & abstineat a coitu & labore
& potu vini & ab oibus que deponunt vrinã
& in aliq̃bus tẽporibus declinet cibos eius ad
cibaria sumacia vel acerina vel tefahia & simi- — Cura ex febre
lia. Curatio eius ex causa febris est vt suo loco
determinabit̃. Curatio sitis que fit ex siccitate — Cura ex siccitate
locorꝝ ad que defluunt humores ex ore stoma
chi est ꝙ precipiat̃ infirmo somnus & admini-
strent̃ humida & frigida temperata. Et qñ sitis
est ex calore locorꝝ precipiat̃ infirmo vigilare
& euitare somnũ. Hæc enim sitis recedit cũ vi-
gilijs. Curatio vero reliquorꝝ generꝝ sitis que — Cura reliquorũ generũ sitis
generatur ex comestione salsorꝝ ciborꝝ & cali-
dorum potuum & similiũ est cum remotione
cause sitim facientis, & recedet paulatim & ad-
ministratione residui medicaminis suprascri-
pti iuxta suos modos & conditiones.

De amissione desiderij potus. Cap. XV.

Amissio desiderij potus aque contingit — Amissio desiderij pot⁹ mul tis ex ca fit
ex multis causis. Aut enim ex nimio
potu eius, aut ex nimia frigiditate eius
aut ex ambobus hijs simul, aut ex amissiõe sen
sus stomachi, aut ex malitia discretionis ipsius

propter corruptionẽ rationis. Signum amissionis desiderij potus aque propter multam humiditatẽ est multitudo sputi & quia sentit stomachũ esse in humiditate profundatũ & possibile est euomere flegma viscosum. Signũ eius ex frigiditate est acetosa eructuatio & iuuamẽtum q̄ suscipit in cibis & potibus calidis. Signum cause virtutis sensitiue est quia sentit grauitatem sensus in stomacho, & tardatio digestionis & coctionis cibi. Signũ malitie discretionis est q̄ manifestatur in patiente de corruptiõe intellectus. Curatio amissionis desiderij potus aque ex humiditate est per euacuationẽ cum vomitu sapienter aut laxatiuo cum hijs que diximus vt mundificet stomachus ab humiditatibus, & fiet aliquid prohibens laxatiuũ vel vomitũ sumat patiens omni die ex cõpositõe sechaznaya cum aqua calida, vel accipiat sirupum de radicibus, vel sirupũ de melle cum aromatibus & similia. Curatio eius ex frigiditate dominante in ore stomachi est quod calefiat cũ electuario piperũ, aut electuario de aniso, vel de cimino & similibus. Curatio eius ex causa amissionis virtutis sensitiue est quod videatur si hoc est ex frigiditate nerui & tunc accipiat infirmus de yera log. aut yera Gal. & vngatur stomachus cum oleis calidis, vt oleo costino castoreino euforbio & sil'b', & si amissio sensus est ex caliditate fiant que dicta sunt in precedentibus. Curatio vero eius ex causa malitie discretiõis est per curationẽ egritudinis causantis intellectus corruptionem.

Sig. desiderij pot' amissiõis ex humi. Sig. ex frigiditate Sig. cause virtutis sensitiue Sig. malitie discretionis Cura desiderij pot' amissiõis ex humi. Cura ex frigidita. Cura ex cã v̄tutis sensitiue Cura ex malicia discretio.

De fetore oris & eructuationis. Ca. XVI.

Fetor oris & eructuationis fit ex duabus causis aut ex flegmate corrupto & putrido generato in stomacho, aut ex sumptione ciboꝝ corruptibiliũ in stomacho vt radicis & porroꝝ & similiũ. Signũ corrupti flegmatis patere potest ex infirmi anhelitu & maxime ex anhelitu ante cibũ. Signũ cause cõmestionis cibi corrupti vel facilis corruptionis est q̄ infirmus refert & quia desinit fetor eructuationis exeuntis in hora medie digestionis. Curatio primi est mundificare stomachũ cũ stomaticon vel cũ yera Gal. vel cũ theodoricon & similibus. Postmodũ vero accipiat. ʒ.i. de cubeba tritã cũ vino odorifero, vel accipiat de cardamono nuce muscata gariof. mace zinzibe ri galange darsencarpe añ. ʒ.i. coniunctim vel separatim. Et fiat ex eis puluis de quo sumat omni die. ʒ.i. facit enim bonũ gustũ & remouet fetorem oris. Modus pillularũ ad hoc. ℞. gariof. nucis muscate carphe bone macis, añ ʒ.vij. & ℈.ligni aloes. ʒ.i. gallie olibani añ. ʒ.iij & ℈. terant & conficiant cũ succo maloꝝ vel cũ aqua ros. & fiant pillule ad modũ granoꝝ ciceꝝ & ponat de illis in ore suo vnam post aliam deglutiens q̄ ex eis resoluit & sunt expte. Curatio fetoris eructuationis exeuntis a causa ciboꝝ corruptoꝝ est cũ vomitu & mundificatione stomachi & sumere que diximus & confert ad remouendũ fetorẽ alliorũ & cepaꝝ ruta & cõmestio casei cũ modico gariof.

Fetor oris ex duab' causis fit. Si. corru. flegmatis Sig. ex ci bis corru ptis Cura cor rupti flegmatis Puluis Pillule Cura ex cibis cor.

De multitudine sputi. Cap. XVII.

Multitudo sputi fit ex altera duarũ causaꝝ, aut enim ex nimia cõgregatione flegmatis in stomacho, aut ex calore humiditati superabundanti. Signũ primi est spissitudo eius quod exit p sputũ & eius viscositas & quia caret spuma nõ patit sitim q̃re ipsam decidat & q̄a augmentat in tẽporibus & regionibus frigidis. Signũ cause caloris est renuitas flegmatis exeuntis cũ sputo eiusq̄ mollities cũ siti & q̄a augmentat in estate & in hora laboris. Curatio multi sputi ꝓpter flegma est q̄ faciat vomitũ cũ radice & secaniabin & aqua anetí & salis & hoc fiat tribus diebus. Postea accipiat in qualibet die septima pulueris pigre tertiã partẽ. ʒ. salis indi. ʒ.℈. anisi ameos añ sextã partẽ. ʒ. terant & misceant oĩa cũ secaniabin de melle & seminibus & bibat illud totũ, vel accipiat de tyriaca maiori vel theodoricon & alijs calidis electuarijs que repiunt. Puluis cõferẽs abũdantie sputi. ℞. zinziberis. ʒ. xij. galange ʒ. vi. misceant cũ pondere ipsaꝝ zuccari & fiat puluis de quo accipiat omni die & comedat pullos coctos cũ aromatibus & sinapi & allijs & bibat vinũ vetus & ydromel cũ aromatibus. Curatio abundantie sputi a causa caloris est q̄ bibat de succo granatoꝝ acetosoꝝ & rob de agresta & similia, & de alijs generibus rob acetosoꝝ & comedat carnes caprinas & bibat ceruisiam de ficubus aut tẽperatã valde.

Sputi m' titudo du abus ex caus's fit. Signũ ex flegmate Sig. cali. Cura propter fleg. Puluis Cura ex calore

De singultu. Cap. XVIII.

Singult' accidit multis ex causis, aut ex multa repletõe aut ex multa inanitõe aut ex flegmate cõtento in ore stomaci aut ex vento sitate inflãte ipm aut ex apate stõaci vel epatis, aut ex speciebus mordicãtibus stomachũ vt pipe & sinapi & silibus, aut ex corruptõe ciboꝝ in stomacho & ipsoꝝ transmutatõe ad malã qualitatẽ. Signũ ex repletione est quia sentit infirmus grauitatẽ in stomacho & plenitudinem & modicam digestionem cibi. Hij vero quib' accidit plenitudo huiusmodi & singultus sunt senes, & accidit em eis singultus q̄n replent cibo.

Singult' multis ex causis cõtingit Sig. ex repletiõe

Sig. ex inanitiõe — Signũ eius ex inanitione eſt quia prçceſſit eum vomitus aut ſolutio ventris aut exitus ſanguinis ex naribus vel ex alio loco & hęc omnia qñ excedunt & accidit eis cum hoc ſiccitas ſpaſmatio & acuta febris & ea quę infirmus refert. Sig. ex apãte epatis — Signum eius ex apoſtemate epatis eſt quia ſuper epar apparet de foris poſſibile eſt accidere cum hoc icteritiã. Sig. ex apãte ſtõi — Signũ eius ex apoſtemate ſtomachi eſt grauitas in orificio ſtomaci & fortis dolor in ipſo & inter eius ſpatulas, & poſſibile eſt ſentiri apoſtema tactu de foris & ſequit̃ eũ ſingultus & frequentia anhelitus. Sig. ex ſpẽb' calidi. & ciborum corruptione — Signum eius ex ſpeciebus calidis & ciboꝝ corruptione in ſtomacho eſt quia ſentit patiens corruptionẽ cibi in ſtomaco & inflationem & fortem morſum & vſtionẽ & ſitim, cum hijs quę refert patiens ſumpſiſſe huiuſmodi ſpecies & cibaria. Cura ſingultus ex plenitud. — Curatio ſingultus ex plenitudine eſt vomere cum ſecaniabin facto cum aceto ſquillitico & cũ ſucco radicis pipere & aniſo petro. yſopo ruta & ſimilibus quę inducũt vomitũ, & ſi hęc nõ ſufficiunt adminiſtret̃ laxatiuũ ſi eius conditiones conſenſerint cũ compoſitione pillularꝫ ſtomaticon & alijs laxatiuis ſimilibus, & ſi hęc non Puluis — ſufficiunt faciat hoc medicamen. ℞. yerę pig. ſalis indi caſtorei coſti añ. ʒ. ſ. pet. ʒ. i. terat̃ totum & cribellet̃ & conficiat̃ & bibat totũ cum duabus. ℥. ſucci ſiſimbrij &. ℥. i. ſirupi ſecaniabin, vel bibat tertiã partẽ. ʒ. i. caſtorei cum duabus. ℥. ſucci ſiſimbrij & oleo de coſto & ꝓuocetur ſternutatio, ſternutatio enim confert ſin- Pul. alius — gultui ex plenitudine & confert ei ꝙ accipiatur de pet. & cimino carmeni añ. ʒ. iij. terat̃ totum & cribellet̃ & bibat ex eo omni die. ʒ. i. &. ſ. cũ ſucco ſiſimbrij & comedat omne quod cõponit̃ cũ aceto ſquillitico & ſupponat̃ ſtomacho Emplaſt. — hoc emplaſtrũ. ℞. caſtorei maſticis ſand. rutæ ſtoracis & gariof. añ. partes ęquales terant̃ & permiſceant̃ cũ oleo nardino & ponat̃ ſup ſtomachi orificio. Conferunt aũt ſingultui facto ex repletione & humoribus flegmaticis & ventoſitatibus groſſis & ex frigiditate ſtomaci vniuerſa hæc calida electuaria vt ſecha znaya ſilonium tiriaca maior tiriaca. iiij. ſpecieꝝ confectio gariof. & lacte & cucurinę & ſimilia accipiat de quocunqꝫ ipſoꝝ inuenerit. ʒ. i. &. ſ. cũ aqua decoctionis ameos carui & rutę humidæ, vel cũ ſucco mentę vel mentaſtri vel rutæ Cura ex inanitiõe — humidę. Curatio ſingultus ex inanitione eſt vt obſeruet infirmus omnia quæ diximus & ſtudeat toto poſſe remouere inanitionẽ ſi excedit & ſi ſentit infirmus acuitatẽ & calorẽ accipiat de aqua ordei omni die cum iulep, & bibat aqꝫ frigidã cũ iulep vel ſirupo violaꝝ & bibat aqꝫ roſ. mixtã cum oleo roſ. & bibat muſcilaginẽ ſeminis citonioꝝ cũ oleo violaꝝ & oleo ſeminis cucur, & ſi biberit de menta cũ ſucco granatoꝝ dulciũ iuuat, & ſi totũ hoc non ſuffecerit, bibat. ʒ. i. yerę pigrę cũ duabus. ʒ. mirabol. citri. dd temperatoꝝ cũ ſecaniabin zuccarino & emplaſtret̃ ſtomachus cũ emplaſtro facto ex farina ordei altea & portulaca tritis omnibus, & ſi accidit ei ſolutio ventris, aut exitus ſanguinis a naribus vel ab alio loco ſtudeat decidere ipm. Curatio vero ſingultus ex ventoſitate & frigiditate ſtomachi conſiſtit in hijs quę diximus de calidis electuarijs ſicut electuario de cimino & moraba zinziberi & de mentaſtro & ſimilibus & inunctione ſtomachi cũ oleo de aneto & camomilla & de caſtoreo. — Cura ex vẽtoſi. & frigi. ſtõi. Curatio eius ꝓpter apoſtema epatis eſt cũ flebotomia venæ baſilicę & potu aquæ ordei & ſucci granatorum & emplaſtret̃ epar cũ emplaſtro de ſand. & bibat ſuccũ ſolatri & endiuię coctos & depuratos cum ſecaniabin. — Cura ꝓpter apãa epatis. Curatio eius ex forti mordicatione eſt ꝙ bibat aquam dulcẽ tepidã cum oleo viol. & oleo amigdal. dul. ʒ. i. de moraba roſ. cum aqua tepida & eſt expertũ. — Cura ex forti mordicatione. Curatio eius ex calidis ſpeciebus eſt ꝙ bibat ſecaniabin cum aqua frigida temperata cũ oleo amig. vel oleo roſ. vel coquant̃ ſebeſten & iuiubę in aqua illa cum ſirupo viol. vel ſirupo de prunis. — Cura ex cali. ſpeciebus. Curatio eius a cauſa corruptiõis ciboꝝ eſt per euacuationẽ cum vomitu ſtatim enim ceſſabit ſingultus ꝑ hoc. — Cura ex ciboꝝ corruptione. Et curatio vniuerſalis remouendi ſingultũ eſt ꝙ inducat̃ patienti timor alicuius rei de qua triſtet̃, & inducat̃ ei timor ſubito quia cum hoc ceſſabit ſingultus ſimiliter ꝓuocatio ſternutatiõis tollit ſingultũ, ſimiliter ligatio manuũ & pedũ confert.

De eructuatione ſequitur. Ca. XIX.

Excessus eructuationis fit ex malitia cõplexionis ſtomachi ab exceſſu caloris vel exceſſu frigoris vel ex ſuperabundantia alicuius humorum. — Eructua. exceſſus cauſa. Et G. quidem iam dixit quod cauſa vniuerſalis faciens hanc ventoſitatem eſt debilitas caloris ſtomachi deficientis coquere alios cibos. Signum cauſę malitię complexionis frigidæ eſt paucitas ſitis & quia percipit iuuamen cum hijs quæ calefaciunt ſtomachum. — Sig. frig. Signum humoris calidi congregati in ſtomacho eſt fumoſa ventoſitas. — Sig. cali. Generatur autem tribus ex cauſis & vna eſt acuitas ſtomachi. Secunda congregatio humoris colerici in ipſo. Tertia vero virtutes ciboꝝ calidoꝝ vt mellis & ſimiliũ. Curatio ei' ex malitia cõplexiõis calidę eſt cũ infrigidatiõe vt ſirupo granatoꝝ vel pomoꝝ vt iulep & ſil'ib' & cibis frigidis. — Cura ca.

Cura ex humoris abūdātia

Curatio eius ex humoris abundantia in stomacho est cum vomitu, aut laxatiuo cum aliqua yerarum & aliquo electuariorum calidorum vt calefiat stomachus & subtilietur flegma quemadmodum diximus.

Vomitus duobus mōis fit

Sequitur nunc de vomitu. Ca.XX.

Vomitus accidit duobus modis, aut per viam crisis aut non, qn̄ fit per illā crisis possibile est esse bonū, bonus est qn̄ miscetur ex duobus humoribus vt vomitus colerę nigrę & viridis in vrentibus febribus, vel vt vomitus colerę rubeę & flegmatis simul. Colera enim rubea suo acumine debilitat & frā-

Bon⁹ vomit⁹ etiā duob⁹ fit modis

git ventositatē flegmatis, & flegma sua viscositate frangit acumen colerę. Nota bonus vomitus fit duobus modis vel ꝙ fit ex mixtione duorum humorum, vel ex humoribus simplicibus ex humorum mixtione vt vomitus colerę nigræ cū viridi non tn̄ in febre vrenti. Ex simplicibus vero vt vomitus flegmatis per se aut colerę nig. per se vel colerę rubeę vel viridis per se. Omnes huiusmodi vomitus simpliciū humorum significant malū qn̄ non fuerit eorum exitus cū facilitate sed cū difficultate & labore maximo. Quando vero non fit scd'm crisim accidit pluribus de causis, aut excessu cibi & potus qn̄ grauāt stomachum & non potens eos continere propter eorum excessum, prorumpit vomitus & fluxus vētris, aut ex mala cōplexione cibi sumpti qui est fetidus, aut abhominabilis vel acutus vel calidus vel acetosus vel inconueniens aut ex cōgregatione malorum humorum in stomacho vel ad eū ab alijs membris effusis & hijs aut colerici aut flegmatici aut melancolici aut aquosi & erunt aut adherentes in pelliculis stomachi aut in eius concauitate, aut accidit vomitus ex mala digestione, aut erit vomitus ex sanguine & putredine vel stercore quēadmodū in colica passione contingit, aut accidit propter clistere suppositum ꝙ impellens q̄ in intestinis sunt facit vomitum aut accidit vomitus propter vermes ascen-

Si.vo. ex causa crisis

dentes ad stomacū ab intestinis & possibile est exire de illis per vomitū. Signū vomitus ex causa

Als iectigatio

crisis est iactitatio inferioris labij & multę saliuę fluxus & indignatio, & si fuerit id ꝙ exire

Sig.boni vomitus

debet colerę rubeę sentiet sitim & dolorē capitis & ventris & infirmus est fortis & sequitur

Si nō bo. vomitus

post aliquā ęgritudinē. Signum boni vomitus in hora crisis est qa recedit ęgritudo & alleuiatur

Sig.vo. ex multo cibo & potu

infirmus. Signū non boni vomitus est qa non cessat ęgritudo nec infirmus alleuiatur. Signum vomitus ex multo cibo & potu est ꝙ infirmus

Sig.ex cibis malæ qualitatis

refert & qa vomit ea quę sumpsit. Signum vomitus ex cibis malę qualitatis est ꝙ reperitur in substantia vomitus eiusqꝫ sapore ab eo resultante transmutatū & paratū esse in illo colera

Sig.ex malis hu. in stoma.

rubea suo acumine. Signū eius ex malis humoribus contentis in stomacho vel in suis pelliculis inuiscatis est quia subuersio & vomitus hora non deficiunt. Signum eius ex effusione hu-

Si ex hu. mal.a ab alijs mē. ad stm̄ pfusis

morum ad stomachi concauitatē ab alijs mēbris est qa vomitus desinit per horā donec alij humores congregentur & accidit vomitus. Signū eius

Si.ex mala digest.

ex mala digestiōe est, quoniā si corrupta fuerit digestio ex humore frigido erit vomitus acetosus, si vero ex colera rubea erit sapor vomitus

sig. exit⁹ sang.a q̄cūqꝫ loco

fumosus. Signū exitus sanguinis a quocunqꝫ loco fuerit est, quia si exitus sanguinis est sine dolore contingit ex incisione venę in stomacho si vero exitus sanguinis sit cum mora & pręcedit eum dolor & color sanguinis est niger tunc signum est collectionis in stomacho, & possibile est esse sanguinis vomitum ex incisione venæ in fundo epatis, & iam diximus de exitu sanguinis & humoris putridi ac ipsarum curationem in hijs quę pręcesserunt.

sig. vomitus ster.

Signū vomitus stercoris est quia patitur infirmus passionē co-

sig. ex clisteri

licam. Signum vomitus ex clistere est ꝙ infirmus refert.

sig. ex vermib⁹

Signum vomitus ex vermibus generatis in intestinis est ex hijs quæ infirmus refert, quia accidit ei subuersio & multitudo saliuæ & sputi & molestia ad appetendū cibum.

Sūma signorum malū vomi. indicātia

Summa signorum significantia malum vomitū sanguinis & humoris putridi & vomitus colerę nigrę quando non habet infirmus dolorē in splene & vmbilico, nec febrem quartanam, & vomitus colerę similis porris & erugini ęris & quæ similatur herbę tendens ad nigredinem & vomitus colerę rub. & vomitus fetidi odoris.

Cura vo. ex crisi

Curatio vomitus ex crisi est vt non decidatur sed dimittatur natura expellere a se morbū si non multum excesserit si enim timeatur de morte tunc oportet ipsum sistere cum hijs quæ confortant stomachum.

Cura ex multitū. cibi & potus

Curatio eius ex multitudine cibi & potus est, similiter non impedire ipsum & præcipue in principio, si vero excedat tunc resistatur ei cum hijs quę confortant stomachum, Postmodum vero consideretur si illud quod abundat ex vomitu est colera rub. & cibi propter quos factus est vomitus sunt illorum qui generant coleram rubeam & cō senserint ad hoc eius complexio & tempus, nec cum hoc superuenit ei ventris solutio, tunc oportet administrari clistere lene factum ex violis iuiubis sebesten camomilla hordeo & succo corijolę & citruli & similibus, ad deponendum humorem inferius & submergantur pedes infirmi in aqua decoctionis camomillæ mellilotivio. & malluæ & fricentur pedes eius

post hoc cũ oleo camomillę & oleo cõmuni et
emplastrent̃ stomacus cũ sandalis ros. balaustia
ramię cõiunctim aut separatim, & supponat̃
stomacho hoc epithima q̃ cõfert sui calori &
confortat & decidit vomitũ colericũ, & sedat
punctionẽ & vstionẽ. ℞. sand. balaustię ber-
beris spodij seminis acetosę rosaꝝ cũ capitibus
suis folioꝝ mirtę humidę añ. ʒ. iiij. camphorę
ʒ. tertiã terant̃ & conficiant̃ cũ aqua ros. vel cũ
succo maloꝝ vel cũ succo plantaginis & super
ponat̃ stomacho liquidũ vna vice post aliam.
Et si cum vomitu fuerit solutio ventris, bibat
infirmus rob de pomis & si non fuerit sedata
solutio sumat de rob mirtę, aut rob citonio-
rum, & si hoc non sufficit bibat de hac potio-
Potio ne. ℞. granoꝝ granatoꝝ acetosoꝝ. ʒ. xx. ma
sticis. ʒ. i. coquant̃ in duabus lib. aquę, vsq̃ ad
consumptionẽ medietatis & bibat̃ & terat̃. ʒ.
v. ligni aloes. ʒ. v. gallię & sumat hęc infirmus
cum aqua sępe, & qñcunq̃ vomuerit accipiat
de hoc puluere mixto cũ aqua, & si vomitus
non fuerit cum hijs decisus & non habet febrẽ
& eius virtus est fortis flebotomet̃ vena basili
Sumatia ca sinistrę manus vel ligent̃ bene brachia. Et sit
cibus eius ferculũ q̃ dicit̃ sumatia patũ cũ co-
riandro sicco & oleo cõmuni dulci, aut fercu-
hasarmya la quæ dicunt̃ hasarmya vel caphia vel grana-
Caphia tũ sicut in suo loco describunt̃. Et si ꝓuenit ex
excessu vomitus ad id q̃ timet̃ de casu virtutis
ligent̃ brachia & infrigidet̃ stomachus cũ niue
& effundat sup extremitates aquã frigidã, &
bibat modicũ pulueris boli armeni cũ succo po
moꝝ, & si vomitus fuerit alleuiatus, bibat ius
alhagal aut ius pulli gallinę cũ aliquantulo suc
co citonioꝝ aut succo pomoꝝ aut modico vi
no odorifero & ponat̃ in ipso tritũ, & si vo-
muerit illud reiteret eius receptionẽ quousq̃ re
ceperit ipsum & bibat aquã agreste in qua infu
sus sit pullus gallinaceus coctus. Et si receperit
cibũ ingeniat̃ dormire, q̃a somnus sistit vomi-
tum. Curatio vomitus ex humore colerico pel-
Cura hu. co. ĩ stõ. liculis stomachi adherẽte est q̃ bibat in primis
multũ de aqua calida ut vomat. Postea bibat
aquam infusionis absinthij vel aquã infusiõis
aloes donec egrediant̃ humores adherentes ibi
Postea vero redeat ad confortationẽ stomaci
Cura vo. ex multi. cibo. fri. cũ hijs quæ pręcesserunt. Curatio vero vomi
tus q̃ accidit ex sumptione multoꝝ ciboꝝ fri-
gidoꝝ est ꝑmittere vomitũ donec nihil remane
at in stomaco de cibo & potu. Postea vero stu-
deat confortare stomachũ cũ electuario de cito-
nijs & dualmust facto cũ absinthio & yera pi
gra, aut bibat vinũ vetus cũ miua & accipiat de
trociscis & moraba ros. cũ melle aut rob gra-
Mod⁹ aq̃ granato. natoꝝ factũ cũ menta. Modus aquę granato-
rum conferentis vomitui flegmatico. ℞. gra-
noꝝ granatoꝝ. ʒ. xx. masticis olibani añ. ʒ. v.
coquat̃ totũ in vna lib. aquę vsq̃ ad consum-
ptionẽ medietatis & colet̃ & misceat̃ in ea ali-
quantulũ ligni al. musci gallię & bibat de eo in
firmus vna vice post aliã. Et emplastret̃ stoma
chus cum spica mastice ciperi croco ros. gariof.
añ terant̃ & coadunant̃ cũ sirupo citonioꝝ &
stomacho supponat̃. Descriptio rob granato- Rob gra.
rum factũ cũ menta q̃ confert indignatiõi sto
machi & vomitui ventris fluxui, & confortat
stomachũ & est expꝰtũ, accipiat̃ de succo grana-
toꝝ acetosoꝝ & dulciũ añ. lib. ij. succi mentæ
lib. i. mellis despumati lib. ij. coquat̃ totũ in len
to igne donec condempset̃ & efficiat̃ tempera
ti modi & misceat̃ in ea de gallia mastice ligno
aloes de qualibet. ʒ. i. & conseruet̃, & sit dosis
eius. ℥. i. cũ aqua frigida. Modus medicaminis Medica.
ꝓ eo in cuius stomacho non ꝑmanet cibus prę vo. i do.
dolore vehementi. ℞. vitellũ oui vnũ assatũ vehemẽti
mellis. ʒ. xij. masticis grana. v. numero terat̃ to stomachi
tum bene & ponat̃ in testa vnius oui mundi &
coquat̃ in cineribus calidis & comedat illud &
hoc faciat tribus diebus & sanabit̃, vel accipiat
mentam siccã & terat & pulueriz et̃ & miscea
tur cũ ea de oleo ros. & liniant̃ cũ eo os & na- Cura ex
res. Curatio vomitus ex subtili & aquoso fleg subtili &
mate est q̃ mundificet̃ stomachus ꝑ vomitũ cũ aq̃so fleg.
aqua ordei calida & comedat oua bene cocta,
hoc enim condempsat flegma & subtilẽ humo
rem cũ tẽperamento. Postea vero confortetur
stomachus cũ cõmestione citonioꝝ in vino co-
ctoꝝ cũ spica gariof. & croco, & bibat vinum
põticũ & rob pomoꝝ & rob citonioꝝ frigidũ
factũ cũ melle zuccaro & ligno aloe & empla
stret̃ stomachus cũ citonijs & pomis coctis in
vino pontico & modico aceti. Curatio vomi- Cura ex
tus ex colera nigra est vt non deddat̃ vomitus cole. nig.
q̃diu virtus fortis & tolerans est. Si vero exce
dit fiat clistere cũ acutis rebus & emplastret̃ sto
machus cũ mellilotо mirta laudano & vsue cũ
vino pontico, & bibat rob de pomis vel de gra
natis cum succo mentę & comedat panẽ infu
sum ferculi quod dicit̃ satahag & oportet qd̃ Satahag
curet̃ vomitus colerę nigrę scd̃m humorẽ; nã
si fuerit ex causa vstionis curet̃ cũ hijs quæ di-
ximus in vomitu accidente ex flegmate, & bi-
bat post hoc de yera pigra cũ epitimo. Et si fue
rit hoc cũ dolore splenis flebotomet̃ vena basili
ca sinistrę manus, postea administret̃ medicina
splenis. Curatio vomitus stercoris in passione Cura vo.
colon difficilis qñ fuerit ex siccitate naturę est stercoris
q̃ sumat aquã decoctiõis prunoꝝ & tamarin
dorum cũ multo oleo amig. & similia. Et si hoc
non sufficit accipiat illud de loco suo perfecte.

Cura pro pter vermes Curatio vomitus ppter vermes generatos in ventre armeni cucurbite albi & recentis, añ.3.iij. terant bene & bibat cũ modico lactis recentis post abstinentiã a malis cibis. Cum hoc em exibunt vermes omnes & mundũ fit corpus ex illis, & quando nõ confert reiteret hoc idem medicamen quousq; sanetur, deinceps vero caueat a cibis quibus inest viscositas & grossitudo & disponat cibum suũ alcoauit & panis cum oleo oliuarũ & acetũ & oliuas paratas cũ aceto & sale, & sint cibi eius oĩa hijs similia que declarata sunt in suo loco.

De indigestione stomachi. Cap.XXI.

stomachi idigestio nis causa Indigestio stomachi est subuersio stomachi preter vomitũ, Et causa huius est aliqs humorũ modice quantitatis colere existens in substantia stomachi vel in eius pelliculis inuiscatus, cuius eradicatio est difficilis, aut ppter sui viscositatem aut amaritudinem, Et nõ existit hmõi humor in concauitate stomachi, Est aũt hic humor aut calidus aut frigidus. Signũ subuersionis in cõcauitate stomachi est aut hic humor aut calidus aut frigidus. Signũ subuersionis ex humore calido inflatio & delectatio in rebus frigidis. Signũ ex humore frigido est appetitus cibi & delectatio in rebus calidis. Curatio indignationis in vniuersali consistit in tribus, quorũ pmũ est coquere humores, scdm eos rectificare, terciũ eos euacuare. Curatio vero humoris facientis indignatõem quando est subtilis & acutus est cũ vomitu post vsũ decoctionis ordei, & secaniabin cũ aqua calida, vel laxare illum cum aqua infusionis absinth. vel cum yeris & stillibus. Curatio vero eius que prouenit ex humoribus grossis & viscosis est subtiliare eos cum secaniabin squillitico postq̃ infusa fuerit in eo radix, deinceps vero bibat laxatiuũ de yeris factum cum melle. Q2 aũt est melius & laudabilius omni re, & q̃ confert ad humorem frigidũ & viscosum in stomacho est electuariũ trium piperũ, vel aliquid hmõi electuariorũ calidorũ, & cum stomachus mundatus fuerit studeat rectificare cõplexionẽ ipsius si est ex frigiditate calefaciemus ipsum, & si ex caliditate infrigidamus, quemadmodũ predictum est.

Sig subuersionis humoris i stõi cõcauitate

Sig. ex hu. cali.

Sig ex frigido

Cura sub uersionis cõsistit in tribus

Cura sub uersionis ex hu. sub tili &acuto

Cura ex h'oribus grossis & viscosis

Sequitur nunc de inflatione stomachi. Cap.XXII.

stomachi inflatio duab⁹ ex causis oritur Inflatio stomachi sit ex ventositatibus generatis in stomacho offendentibus anhelitum & totũ corpus grauiter. Causat aũt duabus ex causis, aut ex colera nigra quãdo in ea operat calor debilis, que quidem transmutatur ad vaporem fumosum, & sequit inflatio in ventre & panniculo, aut ex turbido flegmate generato in stomacho, vel ex debilitate caloris agentis in humores, Quando eñ permiscet debilis calor humoribus existentibus in ventre resoluunt humores in ventositates & faciũt ventris inflationem, vel causat inflatio ex cibis generantibus ventositates grossas vt olera & legumina & similia. Signum cause flegmatis est quia inflatio est mollis, & possibile est nõ exire a superiori nec inferiori & sequitur in ventre & ypocondrijs inflatio, & contristatio anime, & timor continuus mortis & multitudo cogitationis in rebus que contrarie sunt rebus cogitabilibus, & hoc totũ nõ est nisi ex vapore fumoso ascendente ad cerebrum ex colera nigra. Qđ autem causat hmõi ventositates in corpore est corruptio digestionis in stomacho & eius circuitu qđ est defectus virtutis digestiue pfecto modo, vnde corrumpit materia nutrimenti, & quando perseuerat corruptio digestionis in stomacho confirmantur hmõi ventositates & ingrossant, quare sit earũ resolutio difficilis quousq; subtilient & attrahunt ypocõdrie, & possibile est aliquando ascendere cibũ desubter stomacho ad superiora eius, ita q̃ prohibet descendere & adherere fundo eius. & sit hec vna de potissimis causis priuationis digestionis, & vltima ingeniatio rectificandi cibi corrupti, & vtatur cibis humidis potẽtia & actu in quibus quandoq; sit acuta qualitas & subtilis, vel mẽtastrum menta & ysopus ad vigorandũ digestionem & expellendũ ventositates, & emplastretur stomachus & panniculus ventris cũ medicinis subtilibus vt aniso nigella cimino fen. seminis aneti & fructu lauri & similibus coniunctim vel per se in aqua coctis, & fiat distere ex hijs similiter, & inungat stomachus cum oleis resolutiuis vt oleo ramic & oleo de costo vel oleo de aneto, aut de absinthio & similibus, & accipiat .3.ʒ. castorei, confert enim inflationi cuius distolutio est difficilis & puncture ventris iuuamentũ maximũ, & confert vltimũ iuuamentũ ad hoc qđ accipiat quolibet die.3.iij. electuarij de fructu lauri vel accipiat de hoc puluere cuius modus est q̃ accipiat petro.3.iiij. spice cimini costi piperis añ.3.ij. seminis apij & castorei añ. 3.iij. terant & cribellent, & sumat ex eo quolibet die.3.i. & .ʒ. cũ vino veteri & odorifero, Et cõfert huic etiã vsus electuariorũ calidorum aromaticorũ & electuariũ piperum & tyriaca alfarec & alsilitha, & electuariũ de asa, & electuariũ de cimino & similia, Et sit cibus eius ferculum qđ dicitur zirbig. qđ est carnes pullorũ columb. & perdicum cocte in aqua & parate cũ cimino & aromatibus calidis, in quo ponat aliqd de bono vino odorifero, & bibat

Si. cause flegmatis

etiam de hmõi vino, & accipiat de sirupo radicum cũ oleo amigdalarũ. Et si nõ curat cũ hijs que dicta sunt superponat stomacho ventosa cum igne absq; scarificatione, hoc eñ dissoluit ventositates & fugabit eas, postea vero intret assidue balneũ & emplastret stomachus cum medicinis supradictis. Et si, cũ toto hoc nõ curatur fiat cauteriũ supra stomachum & supra ypocondrias plura cauteria, vt in suo loco determinatur.

De corruptõe digestionis. Ca. XXIIII.

Digestionis corru. ex tribus causis fit

Corruptio digestionis contingit ex tribus causis, prima est passio virtutis digestiue, scd'a humores in stomacho cõgregati, tercia est ex cibis. Contingit etiam corruptio digestionis ex paucitate somni & quelibet istarũ causarũ in plures diuidit. Virtus aũt digestiua patitur aut ex malitia cõplexionis calide aut frigide aut ex apate aldubayla. Signũ malicie complexionis calide est sitis febris & corruptio cibi conuertit ad fumũ vel particulariter ad sorditiem & indignationem. Signũ malitie complexionis frigide paucitas sitis & acetosa eructuatio mollitudo ventris & multe ventositates in stomacho, & si frigus in fine excesserit nullatenus digerit in eo cibus nec transmutatur ab eo qd' fuit quemadmodũ accidit in lubricitate intestinorũ, & si nõ multũ excesserit frigus transmutabit in eo cibus transmutatione aliqua, & si cibus ad tpatam frigiditatem declinat transmutabit ad acetosum, si vero ad calorem generabit ventositates grossas. Signũ corruptionis digestionis ex apate aldubayle est qm̃ egritudo prouenit ex eo ad virtutem digestiuã duobus modis. s. ex corruptõe substantie & ex priuatione actionis & causa apatum & oppilationis, & iam p̃dicta sunt apatum signa eorũ q; signa & cause. Curatio corruptionis digõnis ex malicia complexionis calide vel frigide vel ex apate iam memorata est in p̃cedentibus. Congregatio vero humorũ in stomacho fit aut a cibis aut ex eo q; fluit ad eum a capite & aliqbus membris vnde corrumpunt cibi. Signa corruptionis digestionis a causa ciborũ est qm̃ si cibi transmutant ad fumũ fit causa mutationis ad caliditatem, si vero trãsmutant ad acetositatem erit causa transmutationis ad frigiditatem. Curatio eius q; transgredit temperamentũ est emũdare ipsum cũ suo contrario vt dictũ est. Corruptio digestionis ex causa ciborũ cõtingit vno iiij. modorũ. s. aut ex errore quantitatis ipsorũ aut ex errore qualitatis, aut ex errore vsus, aut ex errore ordinis. Signũ erroris in quãtitate est vt cum sumit de cibo paucũ minus q̃ oporteat cum sit eius stomachus calidus natura, quando sic est id q; attrahit corrumpit & transmutatur ad coleram, q; si sumpserit magis de eo q̃ oporteat & virtus est fortis corrumpet cibus in stomacho, & si cibus fuerit difficilis corruptionis & virtus debilis nunq̃ digeret cibus ille. Signũ erroris in qualitate cibi est quia cum est calidus & stomachus calidus vt lac si sumit a calidũ habente stomachum transmutat & efficit in stomacho colera. Si vero stomacus fuerit frigidus & sumpserit lac conuertet in ipso ad acetositatem. Signũ erroris in tempore vsus cibatõis est vt si quis manũ ad scd'm cibum extendit anteq̃ primus digerat, qd' est vt cibatus quis in tercia hora & iterũ post horam cibatur apud initium digestionis prime cibationis & anteq̃ prima p̃fecte digeritur, cum aũt prima digesta fuerit & ceperit descendere a stomacho adheret cũ eo & scd'a & indigesta transit. Signũ erroris in ordine est vt si quis in primis comederit coctana poma vel granata & similia ante cibaria leniiua ventris inducet stomacho solutõem fortem, q; est quia cibi facilis & cite digestionis cito exeũt, cibi vero difficilis & tarde digestionis requirũt moram, vnde causa huius generant ventositates que sunt cause corruptionis digõnis & debilitatis coctionis. Curatio erroris quantitatis cibi in multo vel pauco & qualitatis & erroris in regimine cibationis est q; studeat ducere cibũ ad equalitatem toto suo posse, & non excedere sufficientiã & horã sumptionis cibi. Curatio erroris in ordine est p̃ponere cibum p̃ponendum & postponere postponendum, & qñ in aliquo istorũ deliquerit p̃uocet vomitũ post potum aque calide, postea confortet stomachũ cũ oleis confortantibus ipsum, sicut est oleũ de citonijs & oleũ nardinũ vel masticinũ, & emplastret cũ aliquibus emplastris fortibus & aromaticis, & comedat post hec cibos conferentes stomacho & facilis digestionis, & abstineat ab omni q; corrumpit cibos & prohibet descensum ciborũ, & exerceat motũ & laborem temperatũ, & ingrediatur balneũ & bibat vinum odoriferũ. Curatio eius ex paucitate somni est accipere aliquid de electuarijs calidis iuuantibus digõnem.

Sig. cali.

Sig. frigi.

Sig. ex apate.

Cura ex cali. frig. vel apate

Si. causa ciborũ

Cura vbi trãsgreditur tẽperamentũ

Sig. erro. i quãtita.

Sig. erro. in qlitate

Sig. erro. in tẽpore

Sig. erro. in ordine

Cura erroris quãtitatis cibi

Cura erroris in ordine

Cura ex paucitate somni

¶ TRACTATVS. XVII. DVAS HAbet sectiones, quarũ prima est de ventris solutione, & comprehendit in se. xii. capl'a, scd'a sectio de passionibus ani & intestini colon. xiii. capitula continens.

De solutione ventris. Cap. I.

Vẽtris fluxus ex sex locis oritur

Solutio ventris prouenit ex sex locis, aut a stomacho, aut ab epate, aut ab intestinis, aut ab ano, aut a cerebro, aut ex multa plenitudine totius corporis & pauca eius solutõe

& alia plura genera sicut ostēdemus. ¶ Solutio que prouenit ex stomacho contingit aut ex debilitate digestiue virtutis, aut ex debilitate cōtentiue, aut ex vigore expulsiue & vigore digestiue aut ex debilitate digestiue & retentiue & vigore expulsiue, vel ex lubricitate stomachi, vel ex pustulis & apostematibus, vel ex effusione colere nigre ad ipsum, vel ex superfluo cibo, vel ex vsu cibi lenitiui, vel errore regiminis compositionis cibi, vel exercitio post cibum, vel ex potu multe aque supra cibum.

Sig. cause debilita. digestiue virtutis

Signũ cause debilitatis digestiue virtutis est exitus egestionis in suo tpe naturali indigeste & rugitus ventris in hora digestionis.

Sig. debilitatis cōtentiuæ

Signũ cause debilitatis contentiue virtutis est quia si bonus cibus transmittit ad stomachũ paucam morã faciet in eo, & descendit cũ rugitu & inflatione ante sui tempus i. ante octo horas.

Si. vigo. expulsiue & digestiuæ

Signũ cause vigoris expulsiue & digestiue est quoniam si cibus permanserit in stomacho iuxta horam digestionis, & expellitur exibit totus in vna expulsione vel duabus violenter & est digestus ꝓpter sanitatem digestiue virtutis.

Sig. debilitatis digestiue & contētiue & vigo. expulsiue

Signũ cause debilitatis digestiue & cōtentiue & vigoris expulsiue est exitus cibi indigesti ante suũ tempus naturale cũ vna violenta expulsione vel duabus.

Sig. debilitatis expulsiue & vigo. digestiue

Signũ cause debilitatis expulsiue est sicut diximus, & diu permanet in stomacho ꝓpter expulsionis debilitatem, & fit eius exitus in diuersis horis cũ difficultate & requirit in suo exitu longũ tempus, & est eius exitus difficilis ꝓpter debilitatem expulsiue, sed exit in suo tempore ꝓpter vigorē digestiue.

Sig. debilitatis digestiue & vigo. expulsiue & cōtentiue

Signũ cause debilitatis digestiue & vigoris expulsiue & contentiue est eius exitus in suo tpe naturali ꝓpter sanitatem contentiue & exit indigestus cum sonitu & inflatione ꝓpter debilitatem digestiue, & exit violenter ꝓpter vigorem expulsiue.

Sig. debilitatis digestiue cōtētiue & expulsiue

Signũ cause debilitatis digestiue contentiue & expulsiue est exitus ciborũ indigestoꝝ & non suo tpe & quia paulatim expellunt. Hec sunt signa scd'm ꝙ ea memorauimus cōmuniter debilitatis virtutũ predictarũ. Causat aũt debilitas aut ex caliditate aut ex frigiditate, oportet ergo tradere differētiam inter signa caliditatis & frigiditatis.

Sig. debilitatis ex caliditate

Signũ debilitatis ex causa caliditatis est quia apparet aliqd colere ru. in egestione & est tincta colore citrino & sentit patiens sitim & calorem, qñ vero debilitat ꝓpter frigiditatem apparebit flegma mixtũ in egōne & declinat ad albedinem, & non sentit patiens nec calorem neqꝫ sitim neqꝫ febrem.

Sig. solu. ex pustu. & apati.

Signum solutionis ex pustulis & apostematibus est quia incitatur post descensum cibi, & est dolor fortis in stomacho & intestinis per loca per que vadunt feces cibi, & quãdo descenderit cibus de illis locis quiescit dolor in locis illis & insurgit in alio loco, & postea quiescit & non cessat sic facere. Et si cũ egestione fuerit humor putridus subtilis & cibi exeuntes permanent in eodem modo q̃ fuerunt, neqꝫ transmutati sunt ab eo ꝙ fuerunt & possibile est accidere ex hoc fœtor oris cũ abundantia sitis & colerico vomitu.

Sig. ex lubricitate stomachi

Signũ eius ex lubricitate stomachi est exitus ciboꝝ indigestoꝝ cum modica transmutatione & festinanter cum viscositate & p̄cipue si mouet patiens citius exibunt, & si non mouebunt tardabũt exire, & fit eorũ exitus simul. q. lapis ruens.

Sig. ex effusiōe co. nigre ad stomachũ

Signũ eius ex effusione colere nigre ad stomachũ est q̄m incitatur cũ hoc appetitus cibi & sentit mordicatōem in stomacho, & acetositatem in ore, & in hora comestionis desinunt hec per aliquid rei pinguis & nō desinũt per cibos non pingues sicuti per pingues.

Sig. ex superfluo cibo

Signũ eius ex supfluo cibo est vigor appetitus absqꝫ mordicatione in orificio stomachi, & cũ comederit iuxta appetitũ grauat stomachus, & tunc laxatur natura q̄m appetitus in virtute contentiuæ est.

Sig. ex errore cōpositionis ciborum

Signũ eius ex errore compositionis ciborum est quia p̄ponit cibos facilis & citi exitus cibis tardi exitus & accelerat vltimus cibus exire cum primo ante sui tempus.

Sig. ex forti mo. post cibũ

Signum eius ex forti motu post cibum est ꝙ infirmus refert

Cura flu. vētris ex debi. virtutis digestiue ex frigidita.

Curatio solutionis ventris ex debilitate digestiue virtutis si ex frigiditate fuerit ꝙ sumat de tiriaca magna. ʒ. ij. cũ bono vino odorifero, vel cũ succo melisse aut succo basiliconis gariof. vel cum aqua decoctionis cimini & ysopi, vel cum succo mentastri & mastice & gariof. nuce musc. macis & squinanto coniunctim vel per se vel sumat de sechaznaya aut alijs compositionibus in quibus cadit de ligno aloe & gallia, & accipiat ex illis. ʒ. ij. cum aliq̄ succoꝝ p̄dictoꝝ vl' accipiat de isto electuario.

Electua. digestiuã confortãs

Modus electuarij cōferentis solutioni ventris causa debilitatis virtutis digestiue. ℞. ciperi olibani mastic. gallie anisi semis apij infusi in vino odorifero p diem & noctem añ. ʒ. i. & ℈. fructus mirte infusi in aceto per diem & noctem & exsiccati ad vmbrã ʒ. vij. & ℈. nucis musc. gariof. ligni aloes añ. ʒ. ℈. teratur totum & conficiat cum sirupo citoniorum vel miua vel sirupo rof. & bibat ex eo omni die mane & sero. ʒ. iiij. ante cibũ cum vino odorifero vel cum aqua decoctionis ligni aloes mastic. & gallie / & sint cibi eius fasiani & pdices & alhamam & algadalya paratis cũ spica croco & blacta bisanc. per se vel cōiunctim.

Cura ex debilita. vertutis digesti. ex caliditate

Curatio solutionis ꝓuenientis ex debilitate virtutis digestiue propter caliditatem est ꝙ sumat de trociscis spodij factis cum semine acetose vl' granis granatoꝝ.

Trocisci

¶ Modus trociscoꝝ confe-

rentium solutioni ꝓuenienti ex lubricitate intestinorum que fit per calorem. ℞. granoꝝ granatorum assatoꝝ boli armeni spodij rosar. seminis acetose an̄. ʒ. i. & . ſ. berberis coriand. sicci infusi in succo agreste vel aceto forti ꝑ diem & noctem & assati gumi arab. sumach balaustie tarathit gallie gallaꝝ imperforataꝝ an̄. ʒ. ſ. fructus mirte. ʒ. vij. & . ſ. teratur totū & cribelletur & conficiatur cū succo citonioꝝ vel succo pomoꝝ / & fiant trocisci quoꝝ quilibet sit ponderis. ʒ. ij. & sumat ex illis vnū omni die mane & sero cū aliquo gn̄e robub. s. cū rob de fructu mirte aut rob de citonijs & similibus.

Tarath id est

Emplast.

¶ Modus emplastri ad confortandū stomachū debilem. ℞. sand. rubei rosar. ramich sumac mastic. an̄. ʒ. i. teratur totum & misceatur cum eo de alcapare infuso in aceto. ʒ. v. & conficiat̄ cū succo citoniorum vel cum aqua ros. & emplastretur stomachus, & conferūt ei omnia genera rob acetosa. & sint cibi eius haczarimia & sumacia & similia. Curatio solutionis ex debilitate virtutis contentiue propter frigiditatem consistit in rebus calidis, sicut est apium ciminū anisum nō assata spica macis calamus aro. lignum aloes & crocum. Modus pulueris conferentis debilitati virtutis contentiue. ℞. spice ligni aloes macis gallie croci apij tarathit balaustie calami aro. an̄. ʒ. i. & . ſ. mastic. ʒ. vij. & . ſ. rosarum ʒ. xv. terantur & fiat ex eis puluis, de quo accipiat om̄i die. ʒ. iiij. cū rob de pomis & rob de citonijs, & sint cibi eius cibi frixi & assati in qbus ponat̄ de miua & aceto, in quo sint infusa ysopus & apium, & emplastret̄ stomachus cū hoc emplastro. Modus emplastri conferentis debilitati virtutis contentiue emplastret̄ stomachus cū vino veteri cum laudano & rahac acetosa cū cimino cassia lignea spica ciperi squinanti gariof. & similibus. Curatio eius ex debilitate virtutis contentiue cum calore est cū rebus frigidis & ponticis, sicut sunt grana granatoꝝ crocum poma dulcia & acria, simul ęrea moraba citoniorū sumac algebira cicera & acetositas citri. Modus pulueris conferentis debilitati virtutis contentiue. ℞. accacie tarathit balaustie semis ros. an̄. ʒ. i. & . ſ. glandis cimini infusi in aceto, & postea assati an̄. ʒ. i. & . ſ. caulis napti. ʒ. iiij. terantur & cribellentur & bibat ex eo omni die ʒ. iij. cum rob de citonijs, aut rob de pomis, aut rob de agresta, & emplastretur stomachus cum folijs de mirta humidis & folijs pomoꝝ & citoniorum & folijs alasang & folijs de piris coctis om̄ibus, & emplastretur cū sand. balaust. ro. croco. ramic cū succo mirte / & sint cibi eius aldrag & alhagal cū succo agreste & succo pomorum & granatoꝝ. Curatio eius ex vigore

Cura ex debilita. virtutis cōtentiue ꝑpter frigiditatē

Puluis cōfort.

Emplast.

Cura ex debilitate virtutis cōtentiue ꝑpter calorem.

Puluis

virtutis expulsiue & sanitate digestiue est ꝙ accipiat de moraba zinziberis & sn̄ moraba & moraba de secacul & piper longum menta semen apij ciperi cortices cassie lignee calami aro. & apium montanum anisum squinantum & eius radicem darsen ciminum lignum aloes & folia citri cocta & mastic. corticem citri & comedat mellissam & basilicon gariofilatum & eius semen, & bibat vinum odoriferum in quo infundatur cortex fistici superior, hoc em̄ constringit ventrem cum equalitate, & comedat cibos frixos & assatos de pullis columbinis albagal turturibus & cannabir & similibus, & bibat vinum vetus super quo præterit annus in quo infundatur lignum aloes mastix gallia folia citri & similia, & epithimet̄ stomachus cum epithimate de ruta maiorana vel succo pomoꝝ vel succo mellisse vel succo basiliconis gariofil. vel succo mirte aut ros. cum puluere gariof. croci ligni aloes gallie & similiū. Modus pulueris conferentis solutioni ꝓuenienti ex vigore virtutis expulsiue & egestioni exeunti cū forti sonitu aut violento. ℞. laudani anisi seminis apij granoꝝ mirte an̄. ʒ. v. secacul nuc. musca. cum eius cortice an̄. ʒ. vi. ligni aloes sicci. ʒ. iij. squinanti & radicū eius mastic. piperis longi an̄. ʒ. ij cimini carmeni infusum aceto per diem & noctem & assati corticis olibani an̄. ʒ. ix. ligni aloes gariof. an̄. ʒ. x. terantur totū & cribellet̄ & accipiat ex eo pondus. ʒ. iij. cum miua & cortice citri quolibet mane & sero. Curatio eius ex debilitate virtutis expulsiue & sanitate digestiue est confortare virtutem expulsiuam & sanitatem digestiue. Confortatio vero expulsiue fit cum rebus aromaticis & rebus lenientibus, & est ꝙ accipiatur aliqd' electuarioꝝ & coquant̄ in ipso spica mastix costum cassie lignee laud. ciperi & similiū, & cum eo emplastret̄ stomachus, & accipiat omni die ex hoc electuario. Modus electuarij conferentis debilitati expulsiue. ℞. ferruginis ferri preparati & assati vsue masticis laudani croci an̄. ʒ. x. ros. ʒ. vij. ciperi mirabol. kebuloꝝ bellericoꝝ & emblicorum assatorum & infusorum in vino odorifero & exsiccatorum ad vmbram gallie an̄. ʒ. viij. nuc. musc, cum sua cortice macis an̄. ʒ. vi. cortices glandium. ʒ. vi. ligni aloes. ʒ. xi. terantur cribellentur & conficiantur cū melle ysopino despumato, & accipiat de eo. ʒ. iij. omni die ante cibū cum tribus. ʒ. vini odoriferi. Curatio eius ex debilitate virtutis digestiue & contentiue & vigore expulsiue preter frigiditatem est ꝙ accipiat de miua, aut rob de pomis, aut cum musco, aut sirupo fructum in quo misceatur gallia lignum aloes gariof. & spica, & vniuersaliter cū

Cura ex vigo. virtutis expulsiue et sanitate digestiue

Fistici cortex stringit

Puluis

Cura ex debilita. virtutis expulsiue et sanitate digestiue

Electuari

Cura ex debilita digestiue & cōtentiue & vigore expulsiue ꝑ pter frigiditatem

omnibus quę suo loco sunt dicta, & si fuerit ex caliditate curetur cum suo contrario. Curatio eius ex debilitate virtutis digestiuę & expulsiuę est sicut diximus in debilitate digestiuæ, & emplastretur stomachus cum hoc emplastro. Et modus eius est ꝙ accipiantur poma & citonia & coquantur in bono vino, postea accipiatur gallię ligni aloes croci mastic. cassię lig. macis absinthij aloes partes ęquales coadunentur omnia cum pomis & citonijs & emplastretur stomachus cum eo & liniatur de oleo nardino & mirtino & similibus.

Cura ex debilita. digestiuę & expul.

Curatio eius ex debilitate expulsiuę & retentiuę est cum hijs quę dicta sūt in curatione debilitatis expulsiuę æqualiter, & curatio eius ex debilitate expulsiuę & robore digestiuę est cum hijs quę dicta sunt.

Cura ex debilita. expulsiuę & retēti.

Curatio eius ex debilitate digestiuę cum robore expulsiuæ & sanitate retentiuæ propter frigiditatem est cum rebus fortis caliditatis, vt sunt pipera cardamomi maius & minus macis cortex cassiæ lignee gallia m⁹. muscum lignum aloes, & bibat de hijs vel per se vel composite cum vino odorifero, vel cum miua bene aromatizata, vel accipiat de magnis electuarijs calidis vt filitha sechaznaya & similia, & comedat assata in patella parata cum speciebus cum vino odorifero in quo infusa sit mellissa & folia citri, & emplastreť stomachus cū emplastris de aromatibus cōfortantibus sicut diximus, & si fuerit ex caliditate bibat de granis granatoꝝ cū modico galliæ & ligno aloe & mastic. & silibus.

Cura ex debilita. digestiuę cū robore expulsiuę & retentiuę ꝓpter frigus

Curatio vero eius causa virtutis digestiuæ retentiuę & expulsiuæ est ꝙ regatur cum hijs quæ diximus, & consideret si est ex caliditate oportet infrigidare stomachum, & si est ex frigiditate calefiat, & addat ꝙ diminuat de medicina scd'm debilitatem vnius virtutum aut duarum aut triū vt diximus.

Cura cā virtu. digestiuę retētiuę & expulsiuę

Curatio eius ex lubricitate stomachi inprimis est cum vomitu cum aqua decoctionis aneti & sal' & radicis, & sumat de electuario nucū & electuario piperū & tyriaca maiori, & emplastretur stomachus cum darsen squinanto ciperi gariofil. mastic. nuc. musc. musco croco oleo balsami, & bibat vinum vetus odoriferum cum modica gallia & comedat pullos & oua & coctas & aromatizatas.

Cura ex lubrici. stomachi

Curatio eius per pustulas est sicut diximus in curatione apostematū stomachi, & oportet bibere lac acetosum ex quo extractū sit butyrum vel lac vaccæ nigrę cum spodio ros. semine ros. semīe acetosę bolo armeno & tinalreryora, & emplastretur stomachus cum prædictis. s. gallia ros. spica & mastice.

Cura ex pustulis

Curatio vero eius ex effusione coleræ nigræ ad stomachum est cum flebotomia basilicæ si non est aliquid prohibens & plenitudo apparet & appositione ventosarꝝ supra splenem & vsu cōpositionis pulueris de epithimo & regatur cibo pulmenti cū aliquo pinguedinis vt rectificetur acetositas.

Cura ex co. nigræ effusione ad stoma.

Curatio eius ex multo cibo est extenuare cibum in quantitate qua non laxetur natura, & comedat parum de cibis pinguibus, & si solutio promouetur curetur cū medicinis quas diximus.

Cura ex multo ci.

Curatio eius ex regimine ciborum laxatiuorū est ꝙ confortetur stomachus cum aliquo puluerū & emplastrorum, & sunt cibi eius quibus inest stipticitas contra naturam cibi laxatiui.

Cura ex regimine ciboꝝ laxatiuoꝝ

Curatio eius ex errore ordinis ciborum est mutare illum ordinem & confortare stomachum cum prædictis.

Cura ex errore ordinis ciborū

Curatio eius propter motum post cibū est quiescere post illum donec calefiat cibus in stomacho & incipiat digestio & non negligat confortare stomachum cum rebus conuenientibus

Cura ex motu p⁹ cibum

Et curatio eius ꝓpter potum aquę in hora cibi est pręterire potum aquę & vti somno & potu vini temperati cum aqua vt cito sedetur sitis Et decidimus canonem vniuersalem in hoc ꝙ id ꝙ magis offendit patientes fluxum ventris ex quacūq; causa fit est potus aquę quare oportet abstinere ab ea & tolerare sitim toto posse quoniā est maxima & liberatiua medicina.

Canō notand⁹ de aq̄ potu

¶De solutione quę prouenit ex parte epatis. Cap.II.

Solutio quę prouenit ex parte epatis diuiditur in modos. xiiij. aut enim prouenit ex debilitate virtutis transmutatiuę quæ est digestiua, aut ex debilitate attractiuę & contentiuę simul, aut ex vigore expulsiuę & sanitate cōtentiuæ, vel ex debilitate cōtentiuę & sanitate digestiuę & sanitate contentiuæ, vel ex debilitate contentiuę & sanitate expulsiuę & digestiuæ, vel ex vigore attractiuę quando attrahit ad epar de nutrimento magis q̄ virtus digestiua possit digerere, vel ex naturę robore quę sollicitatur ad mundificandum epar, aut ex medicina in qua fuit intentio mundificare epar deinceps natura vigorata est vt expellat ipsam, vel ex retentione menstruoꝝ, vel ex sumptione medicinę mortiferę corrumpentis epar, vel ex apostematibus generatis in epate quę cum matura sunt expellit natura putredinem ad intestina.

Solutio vētris ex ꝑte epa. ꝓueniens quatuordeci modis cōtingit

Signum solutionis ex debilitate digestiuę prouenientis si est ex frigiditate exitus liquoris cibi ad modum aquę lotionis carnis recentis absq; perfecta digestione ꝙ efficiatur sanguis & exitus eius absq; malicia & strictura & dolore in aliquo intestinoꝝ siccitas corporis & eius macies & stercus separatum a sanguine declinans

Signa solutōnis ex debilitate digestiuę a frigiditate

ad albedinem & signat illud & grauitas in hora qua vadit cibus ad venas epatis postq̃ mundificatur stomachus ab ea, & hoc postq̃ exduduntur a stomacho rugitus & inflatio & ventositates & non reperitur hęc indifferentia quę est inter stomachum & epar.

Sig. solu. ex debilitate digestiuę ex caliditate

Signum huius ex caliditate est rubedo vrinę & color citrinus cũ viriditate coloris infirmi eius corruptio & macies sitis oris siccitas & linguę grossitudo, & possibile est esse nigra.

Sig. ex debilita. attractiuę & cõtẽtiuę simul

Signum eius ex debilitate attractiuę & contentiuę simul est liquositas stercoris & eius effusionis in breui tempore & celeritas exitus liquoris cibi ab epate.

Sig. vigoris expul. & sanita. cõtentiuę

Signũ vigoris expulsiuę & sanitatis contentiuę est exitus stercoris cum magna quantitate paulatim & sæpe, magna enim quantitas ex vigore expulsiuę prouenit, eius vero exitus paulatinus cum difficultate & fractura est ex sanitate retentiuę.

Sig. debilitatis cõtẽtiuę ex frigidita.

Signum debilitatis contentiuę ex frigiditate est rugitus & inflatio in hora sui exitus & declinatio coloris digestionis ad albedinem spissitudo vrinę cum albedine & raritas pulsus venarum & perceptio frigoris in epate & color infirmi declinat ad albedinem.

Si. debi. cõten. ex caliditate

Signum eius ex caliditate est egestio similis loturę carnis recentis sine inflatione & rugitu cum perceptione sitis & caloris.

Si. debi. cõtẽtiuę & sanita. digestiuę ex calore

Signum debilitatis contentiuę & sanitatis digestiuę ex calore est exitus egestionis cum sanguine admodum loturę carnis recentis in qua sunt plures maculę sanguinis rubei & sani & eius exitus cito ante tempus ex debilitate retentiuę.

Sig. debilitatis cõtẽtiuę & sani. dig. ex frigi.

Signum huius ex frigiditate est quia sentit frigiditatem in epate & egestio declinat ad albedinem & priuatio.

Si. debi. digest. & sani cõtẽ. ex frigid.

Signum debilitatis digestiuæ & sanitatis contentiuæ ex frigiditate est quia similatur egestio parum loturę carnis, & est valde alba & exit in longo tempore propter contentiuę sanitatem.

Si. ex ca. debi. di. & sanita. cõtentiuę

Signum huius ex caliditate est eius exitus cum acuitate & multo sanguine & perceptio caloris in epate sitis & rubedo vrinę & fortis pulsatio venarum.

Si. expul. debili. & digestiuę sanitatis

Signum expulsiuę debilitatis & digestiuę & sanitate est exitus egestionis cum celeritate propter debilitatem contentiuę & digesta propter sanitatem digestiuę/expellitur autem cum ęqualitate non cum difficultate & fractura, & nõ tarde & nõ festinanter ꝓpter expulsiuæ sanitatem.

Sig. vigo. ꝟtutis attractiuę

Signũ vigoris virtutis attractiuę est quoniam cui hoc accidit sanus existit in vniuersis naturis atq; virtutibus & quia exit egestio multa & digesta.

Sig. vigo. naturę ad mũdificandum epar

Signum causę vigorationis naturę ad mundificandum epar est, quoniam quando separati sunt hij humores cessabit fluxus & augmentatur eius acumen ei qui fatigat suum corpus forti labore & postea vtitur quiete & ocio.

Sig. causę medicinę

Signum causæ medicinæ cum qua fuit intentio mundificare epar est ex eo ꝙ infirmus receperit.

Sig. ex retentione męstruo:

Signum eius ex retentione menstruorũ est magna euacuatio per fluxum ventris, & ꝙ ipsa mulier refert de retentione sui menstrui.

Sig. ex sũptiõe medicinæ mortiferę Ahahir

Signũ ex sumptione medicinę mortiferę corrumpentis epar est ex eo ꝙ infirmus refert cum sensu molestię & difficultatis quæ dicitur ahahir & acuitas in stomacho & epate corruptio coloris infirmi & debilitas cordis.

Sig. ex a͞pate

Signum eius ꝓpter apostema est perceptio apostematis extra epar cum dolore & grauedine & febre quousq; aperitur apostema & apparet putredo in egestione & postea quiescit febris.

Cura ex debilita. digestiuę virtu ex frigidita.

Curatio solutionis ꝓuenientis ex debilitate digestiuę virtutis quando est ex frigiditate est ꝙ denur infirmo in potu omni die. ʒ. ij. corticum fisticarum assatarum, vel accipiat de cortice fistici & spica & semine apij assato de quolibet. ʒ. i. cum aqua in qua infusa sit cortex fistici aut eius folia aut cortices arboris pini, vel bibat anisum aliquantulum assatum. ʒ. i. & . ʒ. cum aqua decoctionis apij, & comedat caules coctas bis in aqua cum cimino almuri carui spica & aniso, & comedat endiuiam & apium & ventriculos anserum & gallinarum assatos & coctos cum aceto & fercula cocta in patella de carnibus caprarum iuuenũ cum aromatibus, & comedat de castaneis & auellanis assatis & de vuis passis cum suis nucleis, & caueat ab amigdal. & nucibus & ab omni in quo est oleineitas, vel accipiat de hoc puluere qui. ℞. spicę croci corticem cassię ligneę cortic. fistici subtilis añ. ʒ. xxx. radicis squinanti piperis albi & nig. añ. ʒ. iij. mentę siccę ameos foliorum marmatir anisi seminis apij assati costi cõtusi assati veg contusi & parum assati añ. ʒ. v. dauec cimini infusi in bono vino odorifero per diem & noctem & assati fructus lauri cũ sua cortice asari añ. ʒ. v. storacis lahue ramich laudani vsne añ. ʒ. x. terantur omnia & cribellent̃ & bibat ex eo. ʒ. iij. mane & sero post vacuitatem stomachi cũ vino odorifero vel cũ miua, & emplastreẽ epar cũ spica absinth. romão calamo aro. cortice olibani mastice gallia croco laudano balau. ro. sand. alba catachĩ cortice granati cõiunctim vel ꝑ se & tritis cũ succo mirtę supponat̃ epati.

Cura solutiõis ex debilita. digestiuę ex calore

Curatio solutõis ex debilitate digestiuę ꝓuenientis ex calore est ꝙ det̃ infirmo aliquod generꝫ robub acetosorꝫ cum trociscis de spodio factis cum semine acetosæ, & bibat lac vaccinum acetosum cum prędictis trociscis, & emplastretur epar cum rebus frigidis vt sand. balaust. mirta ros. cum succo rasurę cucur. portulacę semperuiuę vt solatri & similiũ, & sint cibi eius sachibi cag aczeramia & granatia quę

Sachibl Aczeramia

sunt fercula parata cum aceto aut agresta aut granatis & similibus. Curatio solutõis prouenientis ex debilitate attractiuę virtutis est q̧ recipit acacię cassięligneę carphę sumac assati añ. ʒ.i.&.5. terantur totum & cribellentur & fiat puluis de quo accipiat in mane.ʒ.iij. cũ rob de pomis aut citris aut de granatis, & emplastrẽt epar cum gallia croco amomo cassięligneę calamo arom. flore vitis laudani vsiæ añ. partes ęquales terantur & cribellent̃ & distemperent̃ cum succo mirtę & fiat emplastrum, & si calor manifestatus fuerit sup̧ epar misceatur cũ prędicto emplastro de camph. & sand. Curatio solutionis prouenientis ex debilitate cõtentiuę & expulsiuę simul est cũ hijs quę modo diximus oportet tamen reiterare medicinã pluries & sumere de ea in multa quantitate cum vino veteri coloris citrini cum rob de granatis, & sint cibi eius turtures & canabir & fasiani assati. Curatio solutionis prouenientis ex vigore expulsiuæ & sanitate retentiuę quando fuerit id cũ rugitu & multis ventositatibus & frigore dextri lateris epatis est q̧ administretur in potu infirmo electuarium amorusię factum cum gallia ligno aloe menta & mace & similibus, vel recipiat seminis apij anisi mastic. añ. ʒ.i. bibat totum cum aqua in qua infusa sit cortex fistic. & emplastretur epar cum bonis aromatibus coadunatiuis sicut diximus. Curatio solutionis prouenientis ex debilitate retentiuę tantum si fuerit ex frigiditate accipiat de tyriaca alfaroc sechaznaya postq̃ fuerint cũ ea mixtę medicinę coadunatiuæ & ponticę sicut nuc. cipressi vel cortex pini vel semen apij assati, vel cortex fistici aut auellanę intrinseca & similia, & bibat vinum vetus in quo infundatur gallia lignum aloes & radicum, & sint cibi eius fasiani assati vel parati ad modum zibargię cum granis granatorum & aromatibus vt spica gariof. carpha & similium. Curatio vero a caliditate est q̧ accipiat aliq̃d ex robub acetosis & sirupis & pulueribus & electuaria in q̃bus est coadunatio & infrigidatio & ex hijs quę iam diximus sępe. Curatió eius prouenientis ex debilitate retentiuę & sanitate digestiuę si fuerit ex calore & humiditate est q̧ accipiat de spodio ros. balaust. fructum mirtę & sumat lac acetosum de quo extractum sit butyrum, & sint cibi eius pulli cocti cũ agresta aut cum aceto donec restituatur virtus contentiua ad sui naturam frigiditatis & siccitatis, & si fuerit ex caliditate & siccitate restituatur ad sui naturam cum rebus infrigidatiuis sicut electuario q̃d dicitur reubarb. cum succo radicum, & caueat a cibis grossis & viscosis sicut farinaca & pane azimo caseo lacte & omnibus dulcibus, & comedat cibos mũdificatiuos & aperitiuos sicut pulmentum de ordeo & de fabis, & sit panis eius abundans fermento & sale. Curatio eius causa grossi sanguinis & caloris est cum flebotomia venæ basilicę in primis de manu dextra vl' flebotometur vena basilica si conditiones consentiunt & extrahatur ex sanguine sc̃dm virtutem postea bibat secaniabin cũ succo endiuiæ, & si virtus infirmi est fortis laxetur cum infusione absinthij, vel cum decoctione fumiterræ, vel cum decoctione radicũ laxatiui & similibus, & bibat cottidie de succo endiuię & feniculi coctis depuratis añ. quartã partem libræ cũ. ℥.i. secaniabin vel. ℥.i. iulep boni vel. ʒ.i. boni zuccari triti, & vtatur ptisana ordei in qua coquantur radix alsaris & feniculi, & sint cibi eius subtiles & facilis digestionis, vt in suo loco describuntur. Curatio eius causa retentionis sanguinis menstrui est cum flebotomia venę saphenę vtriusq̧ pedis & ingressio balnei, & bibat ius olearum cum oleo amigdalarum, & accipiat de electuario quod dicitur haicballa. i. donum dei aldacharata cũ decoctione mentast. aut decoctione radicum & similibus. Curatio eius causa humorum grossorum est q̧ bibat aliquid de vino forti & caueat a potu aquę & a cibis inflatiuis generantibus ventositates, & sumat de medicinis ventositates expellentibus, & emplastretur epar cum sale calido & milio & liniatur fricando cũ oleo camomillino & aneti, & ingrediatur balneum ante cibũ. Curatio eius propter apostema est cũ hijs quę in suo loco prędiximus.

Cura ex debilita. attractiuę — Cura ex debilita. cõtẽtiuę & expul. — Cura ex vigo. expulsiuę & sanitate retẽtiuę — Cura ex debilita. retentiuæ tñ — Cura a caliditate — Cura ex debilita. retẽti. & sanitate digestiuæ ex ca. & humidi. — Cura ex calidi. & siccitate — Cura ex grosso sa. & calore — Cura ex retẽtione sanguinis menstrui heicballa Aldacharata — Cura ex hu. grossis

¶De solutione continui. Cap. III.

Solutio continui fit aut ex percussione lapidis, aut ex incisione gladij & lanceæ, aut sagitta transforante, aut ex potu alicuius medicinæ mortiferæ sicut est medicina cuius proprium est dissoluere carnem epatis, vel ex superfluitate fumosa forti & vrente ita q̧ generat alterationem. Signum percussionis lapidis aut gladij & potus medicinę mortiferæ est ex hijs quę supueniunt & infirmus recitat. Signum eius ex superfluitate fumosa vrente est fortis calor inflãmatio sitis & febris. Curatio eius est vt cum portulaca psilio assato semine maluæ & semine citrulli & cucur. & similibus, & sint cibi eius pulli assati & cocti cum succo granatorũ. Curatio eius p̧uenientis ex debilitate virtutis digestiuę & sanitate retentiuæ si contigit cũ rebus calidis q̃ diximus sicut sũt electuaria condita & sechaznaya & empl'is & sĩl'ibus. Curatio eius ex calore & manifestatõe plenitudinis est cũ flebotomia basilicæ manus dextræ & venę q̃ dicit̃ alasales q̃ est in sup̧ficie man⁹.

Solutiõis continuæ causa — Sig. p̧cussionis lapidis aut gladij aut pot⁹ leti. feri — Sig. ex sup̧fluitate fumosa vrente — Cura ex debilita. vtutis digestiuę & sanitate retentiuæ — Cura ex calore & manifestatione pl'itudis

& bibat lac caprinum acetosum ex quo extractum sit butirum cum trociscis de spodio seminis cum semine acetose & vtatur generibus rob ubacetosorum & cibis in quibus inest frigiditas & coadunatio.

Cura ex debilita. retentiue & sanita te expulsiue & digestiue

Curatio eius ex debilitate contentiue & sanitate expulsiue & digestiue est cum rebus in quibus est stipticitas sicut sunt capita granatorum balaustiarum sumac fructus mirte cum quibus permisces aromata vt spica cortex cassie lig. gallie laudan. & similia emplastra que diximus.

Cura ex vigore attractiue

Curatio eius ex vigore attractiue est cum rebus in quibus est frigiditas & humiditas, virtus enim attractiua operatur cum caliditate & siccitate, & quando excedit caliditas attrahit forti attractione, i. appetitu, & per hoc oportet ipsam restituere ad sui naturam cum medicina in qua sit frigiditas & humiditas sicut sunt semina cucurb. citrulli & cucu. altee & malue, & sint cibi eius cucur. attriplices cucumeres & portulaca & blet. & similia & parcat cibo & ferat famem quantum potest, & emplastretur epar cum rasura cucur. & portulaca & similibus.

Cura ex vigore nature ad mundificandum epar

Curatio eius quando prouenit ex proposito naturæ ad mundificandum epar, est quod permittatur fluxus quousque per se sinat, dummodo nō cedat intus sed quamdiu virtus fortis est non resistatur, & cum fluxus quieuerit stude confortare epar.

Cura ex medicinarū sūptiōe

Curatio eius cū prouenit ex sumptione medicinarum quarum virtus erat mundificare epar est desinere ab huiusmodi medicinis & medicari cū contrarijs ipsorum. Curatio eius propter retentionem menstruorum est ingeniare ad prouocandum ea preterquam contingit epati nocumentum cum rebus quas dicemus cum hijs que confortant epar, & restringunt sanguinem & hoc cū sirupis emplastris quando dubitatur de casu virtutis.

Cura ex sumptiōe rei mortifere

Curatio eius prouenientis ex sumptione alicuius rei mortifere vel laxatiui est cū medicina cuius natura contrariatur illi rei & resistere ei cum rebus quas dicturi sumus in loco de medicinis mortiferis cum auxilio dei.

Cura ex apostematibus

Curatio eius proueniens ex apostematibus est cum hijs que dicturi sumus in suo loco de ægritudinibus epatis, & si non sufficiunt que ibi sunt accipiatur eius cura completa de tractatu sufuf. i. puluerum & tractatu trociscorum & reliquis tractatibus.

De fluxu prouenienti ex intestinis. Cap. IIII.

Flux⁹ vētris ex intestinis prouenit. 4 modis Sahog

Fluxus proueniens ex intestinis contingit quatuor de causis, aut enim ex debilitate retentiue & expulsiue, aut ex vigore expulsiue, aut ex vlceribus vel sahog, i. rasura accidentibus in ipsis, debilitas autem virtutis contentiuæ & expulsiuæ, fit aut ex flegmate viscoso aut colera rubea. Vigor autem expulsiue fit ex calore solo adito.

Sig. ex debilita. cōtentiue propter flegma.

Signum eius quando prouenit ex debilitate contentiue propter flegma est exitus egestionis ad modum ptisane ordeacee albe cum qua est flegmatica viscositas & est indigesta & talis passio prolongatur & antiquatur.

Sig. ex cole. ru.

Signum eius ex colera rubea est exitus egestionis ad modum ptisane ordeacee tincte tantum cum ea rubea & cum reliquis accidentibus caloris & sitis & ceteris.

Sig. ex debilita. retentiue & expul.

Signum eius ex debilitate retentiue & expulsiue simul signa predicta, & additur ad hoc quia exit egestio paulatim sine festinantia impulsu violento ex debilitate expulsiue.

Sig. ex vigore expulsiue

Signum eius ex vigore expulsiue quia cū transmutatur egestio ad intestina in suo naturali tempore expellitur ab eis cum violenta expulsione sicut res a longe proiecta & est ad modum ptisane ordeacee vt diximus.

Cura ex debilita. cōtentiue. Auellane proprietas

Curatio fluxus prouenientis ex debilitate contentiue quando est ex flegmate quod comedat auellanas assatas cum sua cortice & coctas in vino odorifero, quoniam de proprietate ipsarum est confortare ieiunum intestinum, vel comedat castaneas iuxta predictum modum & aues alderag & pullos columbinos in patella coctos cum oleo auellanarum, & bibat vinum vetus & succū apij & succū mente & ficum marmatir, aut succū aliarum herbarum vel aqua in qua infundatur lignum aloes gariof. an. partes æquales coniunctim vel per se, & coquatur cum oleo auellanarum vsque ad consumptionem aque & residentia olei & vtatur assatis in patella cum oleo onfacino & est de oliuis nō maturis in tercia parte ipsarum postquam sit oleum lotum, vel accipiatur oleum onfacinū & infundantur in ipso cortices pini & cortices fisticarum & cortices auellanarum tenues & cortices citri aut eius folia, & hoc oleo vtatur & bibat vinum odoriferum in quo sit amaritudo, & emplastrentur intestina de foris cum spica mastice laudano & lubna, i. arbore storacis cū succo citoniorum vel succo mirte, vel succo foliorum pini vel succo foliorum fisticarum, vel succo mellisse cū odorifero vino, aut emplastretur epar cū nazuha almaharac & oleo de pino aut oleo nardino in quo sit multa spica.

Nazuha Almaharac

Cura ex colera

Curatio eius ex colera est cū flebotomia vene basilice manus dextre vel vene asiles quæ est supra manum dextram, & cum potu lactis vaccini acetosi præter butirum cum succo berberis vel cum succo granatorum aut trociscis de spodijs factis cum semine acetose vel cum aliquo genere robub quo inuenitur postquam ponitur in ipso muscum lignum aloes, gal-

lia & ramich & ſimilia vt cito penetrent, & em-
plaſtrent inteſtina cum emplaſtris frigidis tem-
peratis cum aromatibus, & comedat pullos aſ-
ſatos roratos cum aliquo robub. Curatio flu-
xus prouenientis ex debilitate retentiuę & ex-
pulſiuę ſimul eſt eiuſdem cura quę pceſſit. Ve
rũtamen oportet accipere de electuarijs & medi
cinis calidis ſicut ſunt piper zinzi. ciperi caſſia
lig. gariof. maſtix cortex arboris pini, & ꝙ eſt
fortius hijs eſt tyriaca maior & amiriſia ſechaz
naya ſumat ex eis cum vino amaro, & ſi nõ ſuf
ficit hęc curatio accipiatur ex alijs tractatibus
huius libri. Curatio ex vigore expulſiuę eſt ea-
dem q̃ curatio vigoris expulſiuę ſtomachi.

Cura ex debilita. reten. & expulſiuę

Cura ex vigo. expulſiuę

De ſahog.i. puſtulis vel raſura inteſtinorum. Cap. V.

Puſtulę ſahog ſiunt ex tribus cauſis

PVſtulę quæ dicuntur ſahog fiunt tri-
bus ex cauſis, aut ex colera rubea acuta,
aut ex forti flegmate viſcoſo & ſalſo, aut
ex flegmate vitreo, aut ex colera nigra terre-
ſtri, aut ex potu alicuius lapidum mineraliũ vel
medicinarũ calidarũ vrentiũ alſahog aũt ꝙ eſt
raſura inteſtinorum quandoq; fit in ſuperiori
bus inteſtinis quandoq; in medijs quandoq;
in inferioribus & quandoq; eſt peſſima & ti-
moroſa cum putredine & antiqua q̃nq; recens
vero ſine putredine & timore. Signum raſurę
generatę in ſuperioribus inteſtinis gracilibus eſt
quia ſentit dolorem ſuper vmbilicum, & quia
exit egeſtio poſt dolorem & almagoz cum pel
liculis fœtidis. Signũ eius quę fit in medijs eſt
quoniã ſentit dolorem in medio ventris & ege-
ſtionis exitus eſt medius inter tarditatem & fe-
ſtinantiam & eſt mixta cum ſanguine & humo
re putrido. Signum eius quę fit in inferio-
ribus inteſtinis eſt quoniam ſentit dolorem ſub
vmbilico & exitus ſanguinis & pelliculaꝝ ante
ſtercus. Signa cõia alſahog.i. raſurę ſunt alma
gaz moleſtia. & dolor inteſtinoꝝ & exitus ſan
guinis & humoris putridi cũ egeſtione mixtorũ
cum colera rubea vel cum aliq̃ qđ ſimilatur al-
tarz.i. qđ inteſtinis adhęret. Signa vero ꝓpria
ſunt quoniã quãdo eſt ex colera ru. aut flegma
te vitreo aut colera nigra & huiuſmodi eſt id
ꝙ apparet in egeſtione. Signum eius ex ſumpti-
one alicuius lapidum mineralium vt litargirum
plumbi & ferri vel laxatiui acuti eſt ex eo ꝙ in-
firmus refert & apparet de ipſis in egeſtione.
Curatio raſurę quando vena aſiles quę eſt ſu-
per manu dextra vt infrigidentur epar per hoc,
poſtea vero emplaſtretur ſtomachus cũ ſuccis
herbarum frigidarum ſicut portulacę & ſolatri
cum aceto vel raſura cucur. vel altea cum farina

Signum ſahog in ſupiori bus iteſti nis gracili bus

Sig. q̃ fit in medijs

Sig. in inferiorib⁹ inteſtinis

Sig. cõia

Si. ꝓpria

Sig. ex ſumptiõe lapidum minerali.

Cura raſurę

ordei. & bibat quolibet die ieiuno ſtomacho ex
gumi arabi. cum ſirupo mirtę ſimplici & come
dat celſos acetoſos lotos cum aqua frigida &
granata & vniuerſa genera robub. vel accipiat
omni die pſilij aſſati. ℥. iiij. cum. ℥. i. & ʒ. olei ro
ſa. mixtos bene cum aqua, vel bibat. ℥. i. ſucci
portulacæ, vel bibat. ℥. ij. ſucci plantaginis cum
veteri. aut accipiatur de gumi arabic. ℥. iij. &
ſucco citoniorum. ℥. i. & diſſoluatur gumi cũ
ſucco & diſtemperentur cum aqua frigida &
bibatur, Vel accipiat ptiſanã factam de riſo lo-
to pluries in aqua & fracto cum modico micę
panis ſimilę aſſatę cum oleo onfacino, & aſper
gantur in ea. ℥. iij. de gumi arab. & ſorbeatur,
& eligantur reliqua cibaria eius ex tractatu ci-
borum perfecte cũ diuino adiutorio. Curatio
eius cauſa flegmatis eſt ꝙ ſumat in potu omni
die. ℥. iij, ſeminis naſturcij aſſati cum aqua cali-
da, vel bibat ex caſtaneis. ℥. iij. cum aqua frigi-
da, & bibat. ℥. i. & ʒ. maſtic. nig. cũ aqua frigi-
gida, vel bibat ex granis paſſularum aſſatis. ℥.
vi. cum aqua tepida. Puluis conferens ad hoc.
℞. ſeminis naſturcij. ℥. x. ameos aſſati grano-
rum balſami añ. ℥. v. cimini infuſi in aceto &
aſſati. ℥. viij. gumi amigdalarum aſſati. ℥. x. te-
rantur oĩa & cribellentur fiat ex eis puluis de
quo accipiat mane & ſero cum miua, vel acci-
piat lib. i. recentis lactis & coquatur in eo bene
℥. i. de ſemine apij & bibat illud ieiuno ſtoma-
cho quoniam eſt expertum, & ſint cibi eius per
dices & faſiani & pulli columbini cocti & pa-
rati cum aromatibus, & bibat vinum vetus cũ
miua, & emplaſtrentur inteſtina cum pomis &
citonijs tritis cũ ſpica caſſia lignea gariof. ligno
aloes laudano croco gallia, & ſiſibus. Curatio
raſurę factę in medijs inteſtinis quandoq; fit
per ſuperiora cum potionibus, quandoq; per
inferiora cum cliſterijs ſcđm cauſam operatio
nem ſiue flegma ſiue colera ſit iuxta ea quæ di-
ximus in curatione raſurę factę in ſuperioribus
inteſtinis, & ea quę ſubſequuntur dicturi ſu-
mus in curatione fluxus accidentis in inferiori-
bus inteſtinis. Curatio vero raſurę factę in in-
teſtinis inferioribus nullius iuuamenti eſt niſi
cum cliſtere quod ſi fuerit ex materia flegmati-
ca adminiſtretur ei hoc cliſtere. ℞. riſi perſici lo
ti pluries in aqua frigida cartas bardi vſti. ℥. iij.
ordei excorticati. ℥. v. coquantur omnia in dua
bus lib. aquę donec remaneat tercia pars & co
letur & accipiatur de alumine iameni. ℥. ij. &
duo vitella ouorum & teratur alumen iame-
num cum vitellis ouorum & cum. ij. ℥. vini o-
doriferi & permiſceatur in eo. ℥. i. ſepi renum ca
prę diſſoluta cum oleo mirtino vel roſ. & pmi
ſceatur totũ & cliſterizeť cum eo dũ eſt calidũ,

Cura ex flegmate

Puluis

Cura in medijs inteſtinis

Cura in inteſtinis inferiori.

Cliſtere

Et si fuerit id quod exit ex intestinis spissum & album & humor putridus spissus cum modico sanguine, & non habuerit infirmus febrem nec sitim nec multam debilitatem, & virtus eius non est prostrata oportet disterizari cum hoc distere. ¶Modus clistere conferentis vlcerationi intestinorum ex flegmate. Rx. risi loti sepe. ʒ.i. balaustiarum. ro. cum capitibus suis foliorum mirte castanearum an. ʒ.v. misceantur omnia & coquantur in. iiij lib. aque vsque ad vnam lib. & coletur & accipiatur de colatura circa. ʒ.v. in aqua in qua dissoluatur de trociscis arsenici albi a. ʒ.i. vsque ad vnam & ʒ. secundum virtutem infirmi & disterizetur cum eo, & hoc reiteret sepe quoniam est medicina prospera & experta. Si vero id quod exit ex vlcere est sanguis tunc adiungatur in predicta aqua succi plantaginis expressi tantum & non cocti & depurati. ʒ.iiij. & ad. vi. & succi sabtitat. ʒ.ij. & disterizentur cum eo. Et si videtur virtus infirmi debilis cum calore & febre, & appetitus cibi est perditus & digestio debilis, & precipue cum hoc egrotudo est in ipsa substantia intestinorum & exeunt cum egestione vt subtilia fila oportet tunc cauere vt non apponatur in distere de trociscis arsen. vltima cautela. Et si superuenerit ei zahir. i. pondus oportet curare eum cum rebus stipticis quas dicemus in egritudinibus ani, & cum mundificatum fuerit vleus cum disteri ad putredinem tunc disterizetur cum clisteribus pluribus infrascriptis, & si non mundificatur vlceratio cum predictis clisterizetur cum modico mellis mixto cum aqua vel cum melle & alumi mixtis, & cum hoc exierit & nihil videbitur ibi de vlcere curetur cum pluribus clisterijs. Curatio rasure prouenientis ex colera rubea est quod clisterizetur in principio egritudinis cum decoctione ro. & vitellis ouorum & oleo ros. vel accipiatur portulaca & ordeum assatum & fractum & coquatur & accipiatur de ista aqua circa lib. ʒ. & dissoluatur in ea vitellum oui vnius & oleum ros. ʒ.ʒ. & terre sigillate subtiliter puluerizate & clisterizetur cum eo. Melius autem & nobilius inter omnia est hoc clistere & modus eius quod accipiatur succi portulace tercia pars lib. succi acetose vel succi virge pastoris aut succi plantaginis de quocunque ipsorum inuenerit. vi. pars lib. olei ro. ʒ.v. boli armeni & terre sigillate an. ʒ.ij. vitellum oui assati vnius dissoluantur bolum cum oleo & misceantur cum eis succi & vitellum oui & quassetur bene totum & ad ministretur. ¶Modus clisteris fortioris primo & experti. Rx. ordei excorticati assati lentium excorticatarum & assatarum an. ʒ.vi. balaust. ro. cortices granati fructus mirte an. ʒ.iiij. risi loti. ʒ.i. sepi renum capre. ʒ.v. coquantur in tribus lib. aque vsque ad lib. i. & coletur, postea vero accipiatur boli armeni gumi arab. acacie cerusie an ʒ.i. succi barbe hirci & sien an. ʒ.ʒ. terantur totum & dissoluantur cum oleo ro. ʒ.ij. & vno vitello oui assati, & permisceatur totum cum media lib. aque decoctionis predicte & conquassetur bene & disterizetur mane & sero cum eo. Et si calor fuerit fortis cum vigilijs addatur in eo danic. i. opij & succi plantaginis quarta partem lib. Et si fluxus est sanguis solus sine molestia & dolore tunc fiat clistere cum lib. ʒ. succi plantaginis non cocti boli armeni amidi assatorum succi barbe hyrci & sien an. ʒ.ʒ. terantur totum & dissoluatur cum. ʒ.ij. olei ros. & vno vitello oui assati & conquassetur totum bene & disterizetur cum eo mane & sero, & oportet cauere in hora intromissionis clistere quod non ingrediatur ventus ad interiora infirmi & calefiat anus ante cum panno calefacto, & quod confert ad hoc est quod dissoluatur de sepo caprino. ʒ.ij. cum quarta parte lib. aque ordei assati vel aqua decoctionis alchahac cum. ʒ.i. aque in aqua coctum sit sumac & cera alba dissoluta cum oleo ros. & disterizetur cum eo. Curatio eius qui fit ex colera nigra est cum his que dicemus post hoc. Curatio eius propter potum alicuius lapidum mineralium est cum hijs que dicturi sumus in loco de medicinis mortiferis. Curatio eius ex potu medicinarum laxatiuarum est cum hijs que diximus de cibis. s. medicinis & clisterijs.

¶De fluxu accidente a stomacho & alsahoc quando eis indiget que dicitur zehira. i. pondus vel tenasmon, nos autem appellamus illud alzahar. i. premitus. Cap. VI.

Fit autem alzahar aut ex colera rubea acuta, aut ex flegmate salso, aut ex apostemate sanguinis generato in intestino recto, vel ex oppilatione facta in ipso, vel ex colera nigra terrestri, vel ex mollitie musculi circundantis anum. Signa communia huius egritudinis alzahir sunt longa mora sue secessionis ad exitum ex eo quod intestina parum tolerant punctionem humoris salsi & mordicatiui propter sui amaritudinem & acumen & si premit anus ad exitum, & postquam exit egestio exit multitudo sanguinis mixti cum putredine & dolore offendente anum, propter quod dissoluitur vitalis spiritus, & possibile est venire infirmo sincopim, & non habet voluntatem infirmus surgendi a sede dolore molestante ipsum quamdiu sedet, & postquam surrexerit ab eo soluitur dolor post horam, postea vero cum excitatur humor ad exitum & cogitur sedere superuenit dolor & permanet quamdiu permanet causa egritudinis, et apud quidem principium egritudinis exit humor machacia, in statu vero & perfectione eius apparet intestinorum rasura, & quando raduntur intestina exit

Aliud clistere

Cura ex co. ru.

Clistere forte

Cura ex cole. nig.

Cura ex lapide minerali

Cura ex potu laxatiuo

Alzahar aut tenasmonis cā.

Sig. cōia machacia

Aluazfa cum egestione aluazfa.i.abundantia sanguinis
Sig. ex & putredinis & de substātia intestinoꝝ. Signū
co.ru. & eius ex colera ru.vel flegmate salso quia appa-
fleg. salso ret de ipsis in egestionibus apud principium &
Ahahir postmodū sequitur ahahir. Signum eius ex co
Sig. ex lera nigra magaez.i.egestio continua & ege-
co.nigra. stio nigra que p̄iecta in terra facit eam ebullire,
Magaez. & resultat ex ea odor aceti & hec species alsa-
hog, si supauerit & inueterata fuerit nunꝗ sa-
Cura ex natur. Curatio eius ex mollitie musculi ani eſt
mollicie exitus egōnis preter voluntatem & molestiam
musculi & dolorem & vt plurimū exit anus extra. Cura
ani
Cura ex tio alsahir.i.tenasmon ex colera rubea eſt cū re-
cole.ru. bus frigidis quas diximus.f.medicinis & cliste
rijs & reliquo regimine. Curatio eius ex fleg-
Cura ex mate eſt cū rebus calidis que dicta sunt.f.cliste
flegmate rijs & trocifcis de arsen. & reliquo regimine p̄-
Cura ex dicto. Curatio vero eius ex ap̄ ate sanguinis eſt
apāte san ꝙ emplastrent intestina cū pānis infusis in vino
guinis pontico & oleo ros. & oleo onfacino. & cum
hoc calefiat venter & ambo latera & dorsum,
& sedeat eger in aqua decoctionis mirte & fo-
liorū lauri seminis lini & radicis altees aut eius
seminis. Si apā eſt in profundo intestinoꝝ cu-
retur cum muscilagine fenugreci in aqua & ad
ministretur ei ptisana de fenug. quam omni die
comedat, postea calefiat locus apātum cū fur-
fure infuso in aqua calida, & emplastret cū re-
liquis emplastris determinatis in suo loco. Cu-
Cura ex ratio eius ꝑpter constrictionem stercoris in gra
cōstricti. cilibus intestinis eſt ꝙ clisterizet primo cum cli
stercoris i stere facto cū melle & sale, & mundificetur hu
gracilib⁹. mor oppilans & faciens alsahir, deinceps vero
cū clisterijs lenibus factis cum semine lini & se-
mine altee & oleo sisamino, & qū lenificata fu
erint intestina & cessauerit alsahir bibat de suc-
co corrigiole lib.s.cū aqua decoctōis prunoꝝ
Cura ex & comedat omni die ficus siccas cū prunis. Cu
cole. nig. ratio eius ex colera nigra si inueteratū eſt nunꝗ
curatur, sed si nō eſt inueteratus bibat ex semini
bus valde calidis & vitet acetosa, & sit cibus ei⁹
vitella ouoꝝ & risum cum sepo capraꝝ cum
amigd. assatis cū papauere & iure gallinaꝝ &
Cura ex similia. Curatio eius ex mollitie orificij ani eſt
mollicie ꝙ videatur si eſt ex frigiditate administrent res
ani calide in quibus eſt coadunatio sicut trifera ma-
gna facta cum ferrugine ferri & sedeat in a-
qua decoctionis ros. fumac abrotani & centau
ree & similiū, & scd̄m ꝙ eſt. Curatōem deter-
minabimus perfecte in egritudinibus ani.

De fluxu qui accidit a cerebro. Ca. VII

Flux. a ce Si fluxus ꝑueniens ex cerebro causat ex hu
rebro ꝑ- moribus descendentibus a cerebro ad inte-
uenientis stina qui eū incitant ad exitum. Signū eius
causa
Sig. flux. eſt quia supuenit poſt somnū fluxus multaꝝ
cerebral.

assellationū, & postea constringit venter. q̄diu-
euacuatur. Et curatio eius eſt ingeniatio ad de- Cura
cidendū illud ꝙ fluit a capite ad intestina ꝙ de-
clinat ad nares & exerceat vt non descendat ad
pectus, abradat ergo caput & fricet cū pannis
asperis & liniatur ibi cum eo ꝙ faciat ebullitio-
nem, aut emplastretur cum sinapi, qd̄ eſt ꝙ ac- Emplast.
cipiatur de passulis infusis in aceto.3.vi. sinapis sinapi
3.i.&.s. teratur totū & ponatur in medio capi sinum
tis, & fiat sternutatio cū condisio & faciat gar-
garismū & euitet dormire sup dorsū & collo.

De fluxu accidente ex repletione corporis. Cap. VIII.

Contingit fluxus ex repletione corporis Flu. reple
qui dicit alderab, & eſt fluxus antiquus tionat ca
Signū eius iuuamentū infirmi per assel
lationem p vigorem virtutis & eius nocumen- Signa
tumꝗ retinet quoniā tunc supuenit ebullitio
ventris cū molestia maxima & extensio ypocon
driorū & laterum, & augmentat dolor in cru-
ribus & pedibus in dorso & lateribus & collo
& pluribus iuncturis eius, & qū liberat fluxus
alleuiat ebullitiones & dolores cum constrin-
gunt fluxus, vel ꝙ ipse studet constringere ip̄m
cum medicinis constrictiuis supueniunt eius ac
cidentia p̄dicta quantumcūꝗ curatur fluxus
cum rebus stipticis prolongat tempus fluxus
& nō cōstringit, & curatio eius cū flebotomia
vene achal & educere de sanguine parū & sepe
vt nō deficiat virtus, & minuat de quantitate ci
bi consueta, & sit cibus eius pulmentū ex fru-
stris panis & ea que sunt facilis digestionis, &
sumat de electuario theodoricon veteri quinꝗ
annoꝝ a.3.i.vsꝗ ad.i.&.s. ad iuuandam na-
turam vt expellat fluxū, & hoc faciat paulatim
pluries & conseruet virtutem cū hoc, nam de na
tura theodoricon eſt aperire oppilationes & cō
fortare membra inquantū in ipso cadit ex aro-
matibus. Et si videbit virtus probans & p̄ma-
nens & fluxus perseuerans, & eſt fiducia de vir
tute vt non corruat administrent ei in potu.3.
iiij. ex theodoricō aut plus si tolerare poteſt &
abūdabit fluxus & postea quiescit, si vero vide
atur iam esse debilitatam virtutem & timet de
ea detur ei de vino subtili aromatizato & boni
odoris, cuius color sit citrinus vt cera citrina &
bibat brodiū alhagal & pulloꝝ columboꝝ, &
odoret aromata & exponatur ante hospitium
suū panni infusi in gallia & suffumiget cum li-
gno aloe & similibus. Et si timetur de casu vir-
tutis anteꝗ susceperit theodoricon iuxta ꝙ p̄-
dictum eſt permittat fluxus facere operatoem
suā & nō decidat aliquo modo cū medicina cō
strictiua, & nutriat infirmus paulatim quouſ-
ꝗ consumetur humor & cesset per se fluxus.

Sig. hu. cosump. Signum ergo consumptionis humoris est alleuiatio accidentiū ab eo. s. ebullitionis ventris doloris articulorū & reliquorū, & quando nō cessauerit fluxus per alleuiationem predictorū accidentiū curetur cum hijs que p̄dicta sunt.

De alijs generibus fluxus. Cap. IX.

Aliorū fluxuum generū cā. Mada Albetan aldechab. Sunt & alia genera fluxus vt ille qui accidit ex malis apostematibus & fluxus qui certis paroxismis insurgit, & fluxus qui uocatur mada albetan. i. humor ventris, & fluxus qui est de specie aldechab. i. veteris, & alius fluxus antiquus de hac specie, & fluxus superueniens causa tussis, & fluxus qui est ex excessu virtutis laxatiue. Accidit ergo fluxus de malis apostematibus, quoniam generatur q̄ñ q̄ apā q̄ Rohaaz dicitur rohaaz, & quādo antiquatur & continuat fluere ab eis putredo causa horū in nouissimis insurgit fluxus ex quo exsiccatur corpus paulatim donec perit infirmus, & possibile est accidere hūc eundem fluxū cui generatur in corpore in aliquo membrorū aut iuncturarū, & postq̄ antiquatur multū fluit ex eo multum putredinis per membrū totum, Et hmōi gratis fluxus est Sig. flux. ipsa ptisis que contingit ex vlcere pulmonis. Signa vero horum fluxuū sunt quonia insurgūt ei molestia & magna lesio & pressura vsq̄ ad horam in qua superuenit fluxus, & tunc statim alleuiatur eorū lesio & inueniunt requiem, & exrenuatur ex hoc corpus suū q̄diu fluxus permanet quousq̄ consumitur eorum virtus & euanescit spiritus & moriunt. Curatio aūt illius q̄ Cura Cura illi⁹ flux⁹ vt curaptisis. puenit & confidit in curatione eius est sicut curatio passionū ptisis. s. cum infrigidatione & hu. mectatōe & potu lactis, & lotione in aqua ca. sicut determinauimus in curatione ptisicorū eq̄liter, Fluxus vero qui superuenit cum determinatis paroxismis est antiquus, & est postq̄ cōgregantur humores in corpore quos natura expellit per fluxū ventris, & quando fuerit mundificatū corpus ex illis redit ad sui sanitatem, Et s. postmodū rursus congregantur humores alij expellunt eodem modo, Et congregantur hmōi humores aut in breui tempe aut in longo tempore, iuxta id q̄ de regimine & euacuatōe contingit, & curatio huius est rectificare regimen & euacuatōem cum plenitudo fit, & vti medicinis aperitiuis oppilationū & pororū corporis vt sirupo seminū & decoctōe radicū & filium.

De fluxu alio diarrico antiquo. Cap. X

Diarrieus flux⁹ antiquus dua b⁹ de causis fit. Hic fluxus etiam antiquus est & impossibile est sequi cum eo febrem, & non fluit cum eo humor nisi modicū valde subule & rubeum, Verūtamen sequitur eum extenuatio & cetera accidētia aldecab. i. fluxus antiqui. Fit aūt duabus causis, vna est corruptō que contingit humiditati corporis que dicitur chimus, ita vt non potens radicari in ipso retrocedit paulatim ad ventrem & intestina, Alia vero causa lubricatio sequens anū ꝓpter vlcera & pustulas similes alcola. Signum primi est iuuamentū q̄ sentit per assellationem & nocumentū per eius cōstrictionem, & quia est fluxus antiquus ex quo paulatim extenuatur corpus. Signū secundi est & eius curatio que diximus. Curatio vero primi est emendare humores facientes ipsū sicut dictū est. ¶Differentia q̄ o inter hūc fluxū & fluxū & vomitū simul contingentes q̄ dicitur alhayzca est quoniam iste fluxus mouet cum dolore intestinorū, ille vero qui dicitur alhahyza sequitur ex multitudine ciborū multū nutrimenti & corruptibiliū. Praeterea iste fluxus est antiquus, alhayza vero cito transit. Est & alius fluxus antiquus de genere alderab, & est q̄ñ sumit quis cibū boni nutrimenti & sumit aliū cibum & bene digeritur in stomacho. Verūtamen nō inuenit viam vt exeat ad reliquū corpis, Primus enim cibus obturauit venas & nō potest primus cibus transire ad reliqua membra corpis, redit egestio ad intestina & descendit inferius humidius valde. Signū eius iuuamenti q̄ sentit ꝓpter fluxum & nocumentū per sui constrictionem. Et curatio eius est permittere ipm vt nō restringatur. & rectificare suū regimen donec redeat corpus ad equalitatem & cessat fluxus, Et confert ad hoc solus vomitus si natura consentiet ei. Est & alius fluxus antiquus qui fit in ventre, qd est quia cum sumit quis cibum paratū sibi & digerit forti digestione extenuatur corpus eius & deficit eius virtus post diem & assellabit q̄si q̄tū sumpsit & digestū. Et accidit ex puro apostemate exeunte in orificijs meatuū qui portant nutrimentū ad intestina, & oppilatur vt non possit cibus transire ad residuum corporis. Et curatio eius est cum hijs que aperiant orificia venarū cū cibo vel medicina vel potione quando est oppilatio in superioribus intestinis, vel cū clisterijs si fuerit oppilatio in medio sicut diximus. Fluxus qui fit ꝓpter viā crisis, & est fluxus qui sentitur post plures egritudines cum natura expellit humorem facientem egritudinem post eius digestionem, Est aūt duplex, quia aut erit bonus aut malus. Signū boni est quia superuenit in die cretica & apud perfectā digestionem humoris, & quia sentit eger post ipsum alleuiatōem & iocūditatem. Signū mali fluxus est contrario modo primi. Curatio boni est q̄ permittatur & nō restringatur q̄diu virtus infirmi tolerat donec per se constringatur, & si diu permanserit ita q̄ dubitatur de ruina virtutis infirmi curetur cū medicinis factis. Curatio

Sig. prīe causae. Sig. secū de causa. Cura prīe causae. Differentia flux⁹ & fluxū cum vomitu. Cura. Alius fluxus. Cura. Fluxus p̄ viā crisis. Cura.

vero fluxus mali est confortare animam infirmi & administrare sibi aromata bona & constringentia scdm humorem agentem.

¶ De fluxu accidente ex excessu medicinarum laxatiuarum. Cap. XI.

Medicinę excessiuę laxatiuę nocumē. Medicina laxatiua generat multas egritudines maxime cū eius operatio excedit, & nō est conueniens ad id qd debet euacuari a corpore, debilitat enim digestionem & offendit intestina, aperit orificia venarum ani & generat apostemata difficilia quę dicunt alcalibt & emoroidas, & debilitat epar & educit ad ydropisim & ptisim & pcipue facit vlcerationem pulmonis & qui existit debilis virtutibus multas alias egritudines generat, & ppter hoc nō debet dari laxatiuū nisi de consilio periti & intelligentis medici, & quando vocatur necessitas administrare laxatiuū oportet elongare scamoneā colloquintidam aloes euforbiū esulam & ceteras acutas medicinas. Et curatō eius Cura ex cedē. lax. qñ excedit fluxus qd prouocet vomitus si est possibile, sin aūt effundatur aqua cal. super manus & pedes & totum corpus, vel sudet in aere balnei nam cum sudore exibit virtus medicinę & deciditur fluxus, & si debilitatur virtus infirmi exponanē ante faciem eius pāni infusi in gallia & odoret bona aromata, & sumat ex electuario musci cum succo pomorum vel aqua ros. vel succo mirtę vel succo citoniorum / & si habet calorem & sitim misce cum pdictis succis de eamphora spodio sandalis, & si non cessat fluxus per hęc bibat de semine psilij assato & gumi Cathahi arab. & bolo armen. añ. ℥. i. cū aliquo rob / & sint cibi eius ziburgia alhazaria vel cathahi as. sumacia / & si medicina offendit intestina & educit sanguinem clisterizet cū succo plantagis & oleo ros. & vitellis ouorū cum modico bolo armeno & sanguine draconis & gumi arabic. assati, & si exit cū egestione rasura intestinorum clisterizetur cū riso balaustia. ro. & similibus quę pdiximus. Et si exierit cum eo putredo & diu permanserit clisterizetur cū trocisčis & arsen. & similibus vt dictum est / & si supuenerit ęgro tortura intestinorum & vomitus curetur cum hijs quę in suo loco dicunt / & oportet illum in cuius complexione abundat flegma accipere post decisionem fluxus. ℥. iij. nasturcij cū aqua calida & oleo cōmuni. Et si abundat in eo colera rubea accipiat post decisionem fluxus psilium cū aqua frigida quando multū excesserit fluxus, & si fluxus fuerit modicus sumat de aqua calida qm deponet residuū humoris.

¶ De ęgritudine que dicitur almagaz. Cap. XII.

Egritudo quę dicitur almagaz fit aut ex fluxu, aut ex rasura, aut ex tenasmone, aut ex passione colon. Cuius causę sunt tres, aut ex ventositate grossa aut ex flegmate grosso & viscoso aut ex colera rubea in qua est grossities. almagaz causę sunt tres Signū eius ex ventositate est translatio doloris de loco ad locum & rugitus ventris sine grauitate & exitus ventositatū cum leuitate doloris. Sig. ex vētositate Signū eius ex flegmate viscoso est fortis dolor intestinorum & pcedens regimen faciens flegma. Sig. ex visco. fle. Signum eius ex colera rub. est sitis calor & paucitas sensus & translatio doloris cum fortitudine doloris & apparitio colerę in egestione. Sig. ex cole. ru. Curatio eius ex ventositate & fluxu est qp accipiat. ℥. & ʒ. v. de electuario alsechazayā cum aqua decoctionis anisi & carui, vel accipiat de electuario lactę vel de filonijs vel de electuario granorum lauri de quocunq ipsorū inuenerit. ℥. i. & ʒ. v. cū aqua decoctionis ameos & seminis pastinacę montanę vel seminis apij / Cura ex vētosita. & conferunt ad hoc infrascripti trocisci breues & vtiles in egestione almagoz & expellunt ventositates. ℞. semis apij anisi añ. ℥. vi. absinthij Trocisci ℥. xv. mirtę bonę. ℥. ij. terantur & conficiant totum cū aqua & fiant trocisci ponderis. ℥. i. & ʒ. v & accipiat ex eis trocisčū vnum cum aqua decoctionis radicis, vel accipiat ex succis predictis & emplastrent intestina cū mentastro centaurea absinthio abrotano & similibus. Curatio eius ex flegmate viscoso si est sine fluxu qp accipiat tyriaca maiori vel sechaznaya vel de filonio vel de arthemesia vel de electuario piperum vel de electuario seminū vel de moraba zizibe rum aut moraba ysopi cū aqua calida, vel cū aqua decoctionis radicū, vel cū aqua pdictorum succorū. Cura ex fle. visco. Modus aque infusionis medicinarum conferentis febribus & dolori & ventositanbus. ℞. ysopi. ℥. iij. anisi seminis apij carui añ. ℥. i. infundantur hęc in aqua calida per diem & noctem, postea si vult furere fluxus est qp accipiat. ℥. i. & ʒ. v. psilij cum. ℥. v. olei ros. vel bibat de succo granatorum muzorū circa. ℥. iij. cum aqua calida hoc eñ deponet calorem & sedat dolorem, vel accipiat. ℥. i. & ʒ. v. de semine portulacę cum. ℥. v. olei amigd. & aqua frigida, vel accipiat de semine altee vel ex semine citruli & similiū. Et si fuerit dolor ventris cum fluxu vel tenasmone vel rasura vel colica accipiat cura eius in loco suo.

¶ Sectio secunda diuiditur in capła. xiij.

De egritudinibus ani, Cap. I.

De egritudinibus ani & sunt. xij. amissio motus eius, exitus eius, emorroydę, fluxus sanguinis ab eo, fluxus putredinis dolor, scissurę, vlcera, pruritus, minuti vermes

Exit⁹ ani quatuor sũt causę

mes, ægritudo occulta quę dicitur aldo alcahasi, & exitus egestionis in hora coitus. Exitus ani fit quatuor ex causis, aut ex amissione lacerti ipsum circumdantis, aut ex difficili ęgritudine tenasmon, aut ex casu super spondilia dorsi vel ꝑcussione, aut ex priuatione emorroidarũ vel earum incisione.

Mot⁹ musculi ani amissio

Amissio vero motus musculi fit aut ex flegmate aut ex sessione sup saxis vel terra frigida vel ex sessione in aqua frigida.

Tenasmonis causa

Tenasmon fit aut ex humoribus fluentibus ad anum, aut ex apãtibus, aut ex scissura emorroidarum & similia.

Sig. amissionis motus ani

Signũ amissionis sui motus est eius exitus egõnis inuoluntarie & sine mora & dolore & molestia.

Sig. exit⁹ ex tenas.

Signum eius exitus ex ęgritudine tenasmon est exitus egestionis apud principiũ cum dolore & exitu ani.

Sig. ex casu aut ꝑcussione

Signum eius ex casu vel ꝑcussione est ꝙ sensui patet.

Cura amissionis mot⁹ musculi

Curatio amissionis motus musculi est ꝙ sedeat in firmus in vino decoctionis corticũ granatoꝝ gallarum ro, mirtę balaustię folioꝝ oliuarꝝ & aquę extinctionis ferri per se vel coniunctim, & si abhorrent vinũ ponat̃ loco eius aqua sed vinum melius ad lauandũ & sedendũ in eo dum est calidũ, & accipiat de trifera facta cũ ferrugine ferri omni mane, vel accipiat de electuario ꝙ dicitur algozi. i. nucis, vel de electuario ꝙ dicit̃ micleta, vel de electuario de granis granatoꝝ/ & similia, postea vero aspergat̃ super anum de cortice granatoꝝ acacia & similibus.

Cura ex tenasmo.

Curatio amissionis motus eius ex ęgritudine tenasmon & tortura intestinoꝝ est remouere causam facientem illam nam per motionem ægritudinis remouetur eius exitus & amissione motus eius. Postea vero sedeat in aqua in qua cocta sint stiptica quę prędicta sunt.

Puluis

Modus curatõis eius exitus & amissionis motus eius. ℞. alahal acacię cerusę gallarꝝ succi tarathit corticis pini mirtę gumi dragaganti añ. partem ęqualem terat̃ totum & aspergat̃ desuper post lotionem cum vino veteri.

Licinia

Modus licinioꝝ conferentiũ emorroydibus & debilitati ani. ℞. mirtę corticis olibani croci opij gallarꝝ capitũ granatoꝝ balaustię gumi arabi. ęqualiter terat̃ totũ & distemperetur cũ succo mirtę humidæ, & fiant licinia oblonga, & administrent̃.

Linitio

Modus linitionis cõferentis amissioni motus & exitus & apostematibus quę fiunt in ipso coquantur gallę in vino & terantur cum oleo ros. & liniatur cũ eo anus vel coquãtur gallę in vino & abluatur cum eo quoniam confirmat ipsum vt non exeat.

Cura ex casu vel ꝑcussiõe

Curatio eius ex casu vel percussione est quoniam si accidit ex casu non potest curari, sed si accidit paulatim emplastretur cauda cum emplastro de euforbio, & vngatur cum oleo de ben & bulliat cũ ʒ. ij. castor. Curatio eius propter incisionem emorroidarum est confortare anum post id cum medicinis stipticis & licinijs prædictis, & accipiat de trifera.

¶ De passionibus emorroydarꝝ & duris apostematibus quę dicuntur alcohabal. Capitulum. II.

Emorro. gñatio

EMorroydę & apostemata generant̃ ex humoribus q̃s expellit natura ad anũ & ad vniuersa loca corporis per quę exeũt humores corporis, sicut sunt palpebrę/nares/aures/labia/& virga & cętera.

Emorro. duoꝝ sũt generum

Sunt aũt duorũ generum quia aut exeunt extra aut erunt intus ꝓfundatę & nõ apparentes extra. Et aliud quidem genus earum est quę sunt durę ex quibus non emanat sanguis nec pus, et est ægritudo antiqua difficilis curationis. Et antiqui determinauerunt eas per tunicarꝝ orificioꝝ venarũ.

Gal. Neruus emorroi. est q̃nq; modis

Et G. dixit ꝙ neruus emorroydarꝝ est quinq; modis, aut ex magnitudine ipsarũ, aut ex multitudine, aut ex similitudine, aut ex situ aut ex dispositione ex magnitudine, quia alię sunt paruę alię magnę / & paruarꝝ alię multę alię paucę/ & similitudine vero quia alię occultę alię manifestę/& dispositione vero quia alię cũ dolore alię sine dolore. Generatur aũt ex pluribus causis aut eius ex humoribus grossis & viscosis intestinis vel in stomaco quos natura expellit ad anum, aut ex vsu calidorũ ciborũ, aut ex medicinis laxatiuis acutis & pręcipue si excesserunt in operatione, vel ex colera rubea acuta, vel ex flegmate salso offendente intestina dum transit per ea ex quo accidit tenasmon & emorroydæ

Sig. & accidẽtia

Signa & accidentia sequentia omnes sunt, quia non recedit color patientiũ ad citrinitatem. Et possibile est extendi citrinitas ad oculos, & pręcipue si inueteratur ęgritudo & dolor temporꝝ & humor crudus in ore stomaci & tumor timporum & dorsi & grauitas coxarũ & crurium & motus & saltus corporis.

Si. ex hu. grossis & viscosis

Signum earum ex humoribus grossis & viscosis est ꝙ diximus de rugitu & inflatione ventris per assellationem ascensionis ventositatum in ipsis humoribus.

Sig. hu. calidoꝝ

Signum humorũ calidorũ ex cibis & medicinis est quia nõ sequitur cum ꝑdictis accidentibus tumor nec ventris rugitus sed sequitur cũ hoc pruritus in ano & pressura ad assellandum de qua ęstimat infirmus assellare tamen nõ est ita.

Sig. sũma

Et summa signorum est quoniam cum videbis eas grossas & duras scias esse ex humoribus siccis & adustis, & quando vides eas molles calidas & humidas scias esse ex sanguine putrido vel calido vstõ, & si vides eas molles absq; opilatione & dolore scias eas esse ex flegmate grosso, & si fuerit scissura & siccitas in ano sci-

as tunc eas eſſe ex colera rubea acuta & calida
maximè ſi in eis fuerit corroſio. Curatio ipſorum
Cura dicimus eam eſſe difficilis curationis, ſed ſi ea-
rum videtur ſuſceptibilis eſſe curationis & eſt
apud principiū eſt neceſſe primo attendere vt re
moueatur humor & mundificetur corpus ſi
nō fuerint cum eis accidentia difficilia propter
quæ timeatur de morte & hoc cum medicinis
conſtrictiuis ſicut kebulis indis bellericis & em-
blicis & ſimilibus, & caueat ab acutis laxati-
uis ſicut aloes ſcamonea euforbi. almezereon
Pillu. de colloquintida eſula & ſimilibus. Modus pillu-
bdellio larum de bdellio conferentium ventoſitatibus
emorroydarum & dolori ani & inteſtinorum
℞. mirabol. kebuli bellericorum & emblicorū
mundatarum añ. ʒ. iiij. bdellij rubei. vi. terant-
tur & cribellentur & infundatur bdellium in
ſucco porri intantum vt poſſint confici cum eo
medicinę & fiant pillulę ſicut grana piperis &
exſiccentur ad vmbram & ſumat ex eis. ʒ. iiij.
cum aqua cicerum vel aqua calida. Modus ele-
Electua. ctuarij non laxatiui ad expellendum ventoſita-
carmina- tes & inflantes inteſtina. ℞. acori yreos añ. ʒ. i.
tiuum ariſtologię longę & rotundę añ. ʒ. iij. gahada
Gahada ʒ. i. puleg. montan. ʒ. v. terantur & cribellentur
& fricentur cum oleo amigdal. dulc. & confici-
antur cum melle deſpumato, & ſit doſis eius
Pil. expe a. ʒ. ſ. vſq; ad. i. & ſ. cum aqua calida. Modus
pillularum expertarū ad emorroydas & ad ex-
pellendum ventoſitates. ℞. ſief vel ſif algarab
ʒ. i. hermodacti. ſuruegan bdellij cœleſtis añ. ʒ.
iij. infundatur bdellium in ſucco rutę & terant
medicinę & conficiantur & fiant pillulę vt gra-
na piperis & accipiant de eis. ʒ. i. & ſ. cū aqua
tepida, & iube infirmum recipere frequenter de
trifera magna & parua facta cū ferrugine ferri
q̄m valde confert. Et nos quidem ſcripſimus
plures compoſitiones in hac materia in ſuo lo-
co. ¶ Medicinæ vero ſimplices conferentes in
Sifalga- hac ægritudine ſunt hę, ſi bibat herbam quę di
rab citur ſifalgarab decidit emorroydas, herba quę
dicitur. i. branca lupi al. dib, ſi bibat de ea con-
fert illis & alhal mellilotum & flores alcahan
i. camomillę fœtidę & apium ſiluaticum & lu
pinum & ſiſimbrium & alfraion & alſeue alha
Alfraion zafir al. humida alaſcodos, omnia hæc iuuant
Alſeue ad expellendum ventoſitates ſi accipiatur ex eis
alhazafir omni die. ʒ. i. & ſ. & caueat ab omni q̄ gene-
alaſcodes rat coleram nigram vt groſſis carnibus cauli-
bus melangeri lentibus & ſalitis carnibus & ag
ninis carnibus & auium & pinguedine ranū &
porris & nucibus, & caueat a repletione cibi &
a generatione humoris crudi & a multa equi-
tatione & maxime ſuper mala beſtia, & caueat

a potu & cibo frigidis. ¶ Modus cliſteris ad ex Cliſtere
pellendum ventoſitates emorroydarum & do-
lorem lumborum & virgę. ℞. aneti pugil. i. na
ſturcij. ʒ. vi. infundatur hęc in lib. i. aquę calidę
& mixtis cum ea. ʒ. v. olei ſiſamini & fiat cliſte-
re, aliud cliſtere fortius. ℞. butyri vaccini olei Cliſtere
nucum olei de granis viridibus vel olei maſticis aliud
añ. ʒ. i. olei razchia olei ſambucini facti ex oleo
reſino & oleo ſiſami qui dicitur ſirag. ʒ. iij. olei Oleum
nardini tantundem lactis vaccini ſtatim emulſi razchia
ʒ. ij. permiſceatur totum & fiat calidum & hoc
adminiſtretur ſępe quoniam ſanabitur, & nos
ſcripſimus plura in ſuo loco. Modus fumigij Fumigiū
ad emorroydas & expellendum ventoſitates ex
pertum accipiatur de anacardo & teratur groſ
ſo modo & inuoluatur cum pinguedine galli-
næ nigræ, poſtea ponatur ſuper prunas & re-
cipiatur fumus per arundinem concauam do-
nec perueniat ad locum ventoſitatū, & hoc fiat
ſepties & ſanabit. Aliud fumigiū fortius & ex Fumigiū
ptū. ℞. radic. cappar. cologn. radi. atimal. ana aliud for-
cardi hermodac. euforb. & cachut ęquales par tius
tes terantur groſſo modo & fiat fumigiū cum
eis. Aliud fumigium faciens cadere emorroy- Aliud fu-
des. ℞. ſeminis porri arochal harac legabarmi migium
pellis ſerpentis de omnibus ęqualiter miſceatur Arocha
& fiat fumigium cum eis. Q; autem facit ca- Harach
dere emorroydes in longaone eſt q̄ fumigetur legabar-
cū folijs mirtę & ſedeat in aq̄ in qua cocta ſint mi
q̄m paſſant & nigreſcūt & cadunt & hoc idem
facit fumigatio cum corticibus capperę & eius
radice & colloquintida mirra nuce opreſſi co-
ſto ariſtologia longa arſenico & ſimilibus /
& de huiuſmodi plura ſcripſimus in ſuo loco.
¶ Modus vngenti ad decidendum emorroydas Vnguētū
perfecte. ℞. zuccaram ſicci ſeminis iuſquiami
añ. ʒ. vi. aluminis iameni. ʒ. iij. calcadis. i. zeg
tantundem magrę añ. ʒ. i. & ſ. ceruſę tantun-
dem teratur totum & miſceatur cum modico cę
rę liquefactę in oleo roſa. & fiat vnguentū de
quo liniatur ſuper petijs panni & ſuperponat
loco, & ſi emorroydę latent intus fiat licinium
ex prædictis medicinis & eo vtatur quoniam
hoc exſtirpat eas cum virtute. ¶ Modus medi- Liniměto
caminis ad exſtirpandum eas accipiatur arſeni-
ci rubei & citrini & alumen iamenū æqualiter
teratur totum cum lixiuio & abluatur cum eo
locus in quo ſunt emorroydę & vngatur in cir
cuitu earū cum ceroto vt non vrat locum ſanū
& iaceat infirmus eleuatis coxis in altū per me-
diam horam quoniam emorroydæ paſſantur
& cadent & exſtirpabuntur radicitus, & opor
tet hoc vti medicamine ad ſolem, vel prope
ignem. Hæ quidem medicinę quas diximus

conferunt in pluribus locis emorroydibus paruis, magnis vero & maxime antiquis curatio non valet nisi incisio. Et nos quidem descripsimus modum earū incisionis & cauterizationis in suo loco in operatione manuum.

¶ De emorroydibus que dicuntur alnoacri. Capitulum. III.

Cā harū emoroydarum

Causa faciens has emorroydas est vna & curatio vna cum medicinis predictis & omnes participant nomine vno ventositatum, alnoartir autem alie sunt cū cause et quibus exit ventositas non stercus. Signum alnoaczor est quia est paruum apostema vt granum ordei incipiens desubtus ossis caude & progreditur ad locum concauum & in loco ani cū tumore & aperitur ibi orificium paruum sicut foramen acus ex quo exit sanguis & putredo continue absq dolore cū aperitur & prorumpitur ad exitum. Et curatio eius cum hijs que diximus de curatione emorroydarum, & si nō valet in eis medicina fiant ea que diximus in cirurgia, & possibile est curari cum medicamine acuto & precipue in aczor nō continuo, & est vt accipiat de medicamine quod dicitur diapiperum, & ponatur in orificio naczor & prematur puluis intus cum extremitate subtilis arundinis ita q ingreditur naczor quantū potest, deinceps ponat in circuitu eius supra ipm totū cum ceroto vt non offendat medicina suo acumine locum sanum, & reiteretur sibi medicamen quousq nigrescat locus, postea ponat super ipsum butyrum quousq recedat nigredo, postea vero ponatur super ipsum de manthani alnachi donec sanetur, & si hoc non sufficit non potest curari sine cauterio & incisione sane sicut dictum est.

Signa

Cura

¶ De exitu sanguinis. Cap. IIII.

Sanguis exit⁹ ex ano trib⁹ de cāis fit

Exitus sanguinis est fluxus eius ex orificijs venarū ani, nam & emorroyde sunt ex apertione illarum venarū donec fluat ex eis sanguis sicut diximus, & accidit etiam hoc quibusdam sanis per certos paroxismos, & accidit etiā hoc ex tribus causis, vel quia natura expellit humorem melancolicū quemadmodū accidit patientibus egritudinem que dicitur alriesan alsodani vel freneticis, aut ex multitudine sanguinis superabundantis quem natura expellit quemadmodum accidit illis quibus exit sanguis ex naribus, aut ex apertione venarū propter acumen sanguinis & eius mordicationem, aut ex sui mordicatione & exuberantia simul. Sunt etiam emorroydarum ex quibus nihil exit sanguinis q contingit, aut ex spissitudine humoris & ex grossitudine cutis aut contusione meatus & difficultate emorroydarum. Signū expulsionis humoris melancolici a natura & qui exit in certis terminis est quia sanguis est niger & facit spumam ad modum vrine & possibile est perseuerare hoc cum malicia regiminis quando sentit iuuamentum in eius exitum. Signum eius ex abundantia sanguinis est sanitas corporis cum plenitudine ipsius & venarū plenitudine. Signum eius ex apertione venarū est acuitas & subtilitas sanguinis eius mordicatio & regimen predictum infirmi. Signum emorroydarum ex quibus non fluit aliquid sanguinis est quia iam fluit ad eas humor ex apostematibus ani & apertio venarum, & ipsarū pulsatio & fortis dolor donec per ipsarum apertionem cessant huiusmodi accidentia. Curatio fluxus sanguinis est q videatur si sanguis est niger & tunc non oportet eum decidere siue sit per certos paroxismos siue sit post apostema cerebri vel maniā quamdiu conseruatur & nō debilitatur virtus infirmi, & quamdiu apparet sanguinis nigredo, cum hoc enim a multis languoribus euadet, vel si forte abundauerit sanguis facit possidere infirmum pulsum cordis & debilitatem renum & tunc non debet constringi, & possibile est facere possidere ydropisim & tunc oportet ei dare in potu trociscos de kakabre & sumac & comedat sumacia & azaramia & faciat flebotomiam basilice ante aduentum paroxismi, & caueat a cibis generantibus multum sanguinem & coleram nigram, & administrentur hae pillule que conferūt emorroydibus ex quibus fluit multum sanguinis, & modus earum. ℞. mirabola. nigrorum belleri corum & emblic. aā. ʒ. x. limatiarum maharac ʒ. vij. kakabre. ʒ. iiij. acor. ʒ. ij. bdellij. ʒ. xx. dissoluat bdellium in succo porri & conficiantur cum eo reliquę medicine tritę & fiant pillulae quarū dosis sit. ʒ. ij. vel. iij. cum aqua frigida.

Sig. ex humo. melā colico & q i certis terminis exit

Sig. ex abundātia sanguinis

Sig. ex venarū aptione

Si. emorroidarum ex qb⁹ nō fluit aliqd sanguinis

Pillule

¶ Puluis ad emorroydes ex quibus nō exit sanguis continuo etiam est expertum. ℞. limaturę ferri seminis porri ameos aā. ʒ. ij. fructus capparis sicci. ʒ. iij. teratur totum & fiat puluis & accipiat ex eo. ʒ. i. cū. ʒ. i. succi porri & ʒ. ij. aquae calidae. Curatio ipsarum ex multitudine sanguinis per apertionem venarum & eius fluxus per certos paroxismos in quibus diu consueuit hoc in mulieribus coniugatis quarum menstrua retinentur omnes curantur cum flebotomia & euacuatione in suis temporibus competentibus & exercere fortem motum & vsu boni regiminis, & cauere ab omni cibo ge-

Pului

Cura ex multitudine sāguis

nerante coleram nigram vel humorem calidum & permittatur vna emorroydarũ aperta semper in hijs quibus consueuit exire sanguis & paroxismos determinatos quoniã nisi sic fiat non euadet, vt non sit in epate suo durum apostema aut corrumpetur color ipsorum & cutis transmutatur, aut aduenit illis morphea nigra & similes ægritudines pessimę aut ducat eos ad mortem, & possibile est ꝙ sit fluxus sanguinis continuus ab ipsis emorroydibus pręcipue occultis, & postea cum strictus fuerit sanguis & eius fluxus perfecte abcisus & consolidata fuerint loca bona cõsolidatione causa liberationis infirmi pręterq̃ alio medicamine egeat.

¶De dolore ani. Capitulum. V.

Doloris ani causa — SCiuisti ꝙ hoc est ex retentione sanguinis in venis, & quando exit sanguis quiescit dolor, & propter hoc necesse est aperire locũ dolentem quando hoc modo accidit. Et curatio eius est vt administrentur infirmo in potu ℥.ij. aloes cum aqua calida, hoc enim aperit eas celeriter, vel emplastretur locus cum cepe trito vel cum radice luf & similibus quoniam aperiunt & recedet dolor per fluxum sanguinis retenti, deinceps autem curetur cum hijs quę dicemus de curatione scissurarum. (Cura)

¶De scissura ani sequitur, Capitulum. VI.

Scissurę causa — SCissura fit ex humoribus calidis fluentibus ad anum, aut ex retentione naturæ & siccitate egestionis, vel ex potu acutarũ medicinarum vrentium sicut aloes esula colloquintida & similium, Signum scissurę est quia sensui patet, & est cum dolore, & alleuiatur apud lenitionem naturę. Curatio eius est si habuerit infirmus calorem ꝙ fiat flebotomia & extinguatur acumen colerę nigrę cum cibis & medicinis & vtatur de hijs simplicibus quantum potest. s. muscilagine feminis citoniorum, aut muscilagine gumi dragaganti, vel fiat vnguentum ex pinguedine gallinæ & anatis cęra alba violis olei alhirag semine lini medulla cruris vaccę / fiat ex eis omnibus vel ex pluribus vel ex aliquibus ipsorum, & vbi nõ est apostema neq̃ acumen confert ei ꝙ accipiatur vitellum oui & cõquassetur cum vino & oleo rosa. & vngatur cũ eo anus, hoc enĩ sedat dolorem in momento vel faciat almosmas in quo dissolutũ sit bdelliũ & vngatur cum eo. sed vbi apparet scissura cõtinua confert ei sedere in aqua alcanicam & superponatur ano anerum vstum & puluis molendini, Et si fuerit cum scissura pulsatio & fortis calor cum acumine bibat ex psilio. ℥.iiij. assato & distemperato cum oleo ros. & abluatur anus frequenter & postea vngatur cum oleo ros. & aspergantur desuper limacię vstę / vel accipiatur vitellum oui assatum & litargirum lotum & album & oleum ros. & permisceantur & fiat ex eis emplastrum cum quo emplastret locus, & confert scissurę quę est absq̃ acumine ꝙ teratur bdellium cum pinguedine, & fiant ex eis pillulę ad modum auellanarum & suffumigetur cum illis & confert scissuræ. Et si egritudo est antiquata oportet fricare locum quousq̃ exierit multus sanguis postea vero curetur cum vnguento alnachli. Modus vnguenti albi conferentis scissurę vstioni & pulsationi. ℞. cerę albę. ℥. v. olei amigdal. dul. ℥. xx. medullę crurium vaccę. ℥. iiij. misceantur hęc cum oleo ro. & aq̃ a / & accipiantur cerusę. ℥. ij. bene liquefiant ad ignem & conficiatur & vngatur cum eo postq̃ infrigidatum fuerit, & oportet omnino cauere a retentione naturę qui habet scissuram in ano, quoniã retentio naturę augmentat & confirmat eam & facit eam euenire.

(Signa — Cura — Alcanica — Vnguẽtũ album)

¶ De apostematibus & pustulis in ano. Capitulum. VII.

Ap̃atis & pustularũ anignatio — APostema & pustulę generantur ex humoribus fluentibus ad anum sanguineis, aut colericis, aut frigidis flegmaticis, aut melancolicis. Signa cõmunicantia sunt quia sensui patet quia secuntur eam continua accidentia vt pruritus dolor ani, & erunt hæc accidentia s̃cdm virtutem humorum, quoniã si fuerint multi erit magnus dolor, si vero pauci erit dolor fortis cum quantitate ani & finis ventris ita ꝙ æstimabit æger ꝙ sit ibi stercus & ꝙ expellat illud cũ prematur ad egerendum, & causatur ex hoc tenasmon, & non exibit ex eo aliquid aut exibit modicum sanguinis vel humor spissus. Signũ humorum calidorum sanguineorũ facientium apostema & pustulas est vstio egestionis, vel oportet considerare quoniam si hoc fuerit cum sanitate naturalis virtutis signat tunc esse ex colera rubea acuta quę exit cũ egestione in intestinis & exit stercus, vnde generantur pustulę & apostemata. Signũ humorũ flegmaticorũ est remissio doloris & acuitatis molliciei ipsorũ & manifestatio flegmatis in egestione. Signũ humorꝝ melancolicorum est corrosio sine acumine & dolore, sentit tamen grauitatem & retentionem exitus superfluitatum, pręter apostema repertũ in ege

(Sig. cõicantia — Sig. hu. cali. sanguineoꝝ — Sig. hu. flegmati. — Sig. hu. mẽicoꝝ)

Cura ex humore sanguineo

stione,& sentitur dolor in loco qui dicitur alcathan & est sub ypocondrijs & amittitur sensus coxarum cum defectu desiderij coitus. Curatio horum ex humore sanguineo est cum flebotomia & postea curetur cum vnguento albo vł cum emplastro farinę lentium & ros.tritis distemperatis cum succo solatri, vel liniatur cū succo prędicto mixto cum oleo rosa.& sedeat in aqua calida in qua cocta sit altea solatrū viol. & similia.

Cura apa ris ex co. rubea

Curatio apostematum ex colera rubea est sedare acumen cum cibis frigidis & humidis & cum vnguento de merdalengi loto & cum vnguento albo & similibus quę dicuntur in loco suo & quę dicta sunt in curatione scissurę. Et modus medicaminis contra vstionem ani pustillationem & fortem dolorem accipiant folia iusquiami portulacę lactucę postq̄ fuerit in aqua frigida & vitellum oui assati & pistentur & misceantur & emplastret locus postq̄ sederit infirmus sup vaporem aquę in qua cocta sint ro.& mellilotū donec sudauerit.

Cura ex flegmate

Curatio apostematum ex causa flegmatis est q̄ accipiantur porri & terantur bene & misceatur cum butyro vaccino & calefiat lene & superponatur ano, hoc autem remouet dolorem emoroydarum & flegmaticorū apostematum & est expertum, & curentur postea cū vnguento bdellij armenici sarcocollę & gumi pini & mastic. & olei de keria/& oleo de ouis/& oleo de dauod & cera citrina & alba vngatur cum his per se vel coniunctim, & nos huiusmodi plura scripsimus in suo loco.

¶De vermibus paruis qui generant in ano. Capitulum. VIII.

NOs tractabimus eos & curationem eorum paulum post hęc.

¶Capit. incidentaliter tactum.

Aldea Alcohsi

HVius ægritudinis memorationē quę dicitur aldea alcohsi relinquimus propter sui turpitudinem & inhonestatē & raritatem eorum qui curantur ex ea, & ipsa ægritudo distinguitur in.xvij.modos quorum memoratio prolongaret librū, nec est in ea vtilitas in hoc mūdo nec in futuro.

Signum

Et signū huius ægritudinis quę dicitur asioec est q̄ sit fortis desiderijs coitus velocis emissionis spermatis & copiosæ/& est carnosus & humidus.

Cura

Et curatio est q̄ sedeat in aqua stiptica & clisterizetur cum oleis stipticis vt cum gallia & acacia & similibus & remittat comestionem noctis & sint assata & ea in quibus est coadunatio cum siccitate.

¶De vermibus longis qui generantur in ano, Capit. IX.

Vermiū longorū gñatio & criñ aliorū

GEnerantur in ano vermes longi & parui inter cutim & carnem in exterioribus corporis & omnes generantur ex superfluitatibus ciborū flegmaticorū quoniā putrescunt & nō generant ex humoribus melancolicis, & ipsi quandoq̄ sunt cum febre qñq̄ sine febre.

Sig. cōia oim

Signa cōmunia omniū sunt citrinitas coloris & incitatio fortis famis sine tolerantia & maxime cū excitatur a somno & sentit morsum & indignatōem fluxus saliuę molestia & dolor ventris in hora comestionis stridor dentiū siccitas labiorū in die & humectatio ipsorum in nocte, & qñ confirmat dolor in infirmo remittitur vox eius & accidit ei sincopis, & possibile est accidere aquam in profunditate somni vt vociferet & extrahet linguam de ore & stridet dentibus & masticet absq̄ re in ore & qñ multiplicantur vermes in ventre quęrunt cibum, ita q̄ possibile est eos exire per guttur inuoluntarie, & possibile est exire per anum pręcipue apud fortem laborem vel apud fortem inflammatiuam, & qñ confirmat fames in infirmo & pmanserit in eo dolor sequit eum.q. egritudo epilentica sincopis & extensio, & possibile est eo congregare ad inuicem donec fiunt vt pilum & prohibent transitū stercoris per cōcauitates intestinorū, & sequitur ex hoc oppilatio ex qua prouenit fortis febris, & fit hęc oppilatio magis mortifera q̄ ægritudo colon, ita q̄ impossibile sit euadere ab ea infirmū & vniuersaliter q̄diu pmanent in corpore corrumpunt intestina & frangunt corpus & eius virtutes debilitantur & destruuntur sensus eius & mollificant membra & offendunt omnes naturales operationes.

Sig. lōgorū vermiū

Signa propria longorū vermium qui plus & plus offendunt q̄ alij/& q̄ diu permanent in corpore sequitur infirmū destructio appetitus cibi & potus & permixtio intellectus febris & oppilatio quam p̄diximus, & ex signis eorum pprijs est stridor dentiū in somno, & possibile est ipsum saltare vt fatuus/& maxime in hora pfundationis somni.

Si. vermiū noiatorū abcara

Signa ppria vermiū qui dicunt abcara sunt fortis appetitus cibi & multa comestio & quando abstinet infirmus a cibo mordent eos vermes fortiter & sentiunt torsionem & dolorem sub vmbilico, & possibile est eos exire per anum albos & mundos ad modum seminis cucurbitæ.

Si. puorū vermiū

Signa paruorum vermium generatorū in ano sunt quia cum exeunt videntur infirmo multi & possibile est eos exire immundos sicuti sunt in ano & post illud quietem, inquit auctor horum quibus hæc passio inuadit abbreuiantur anni, & ego in meo tempore expertus sum hoc

in pluribus hominibus. Curatio vermium longorum propria est cum medicinis simplicibus i. cũ centaurea armeni semine caulis & maxime semen canabit. i. genus quoddã in partibus vltra marinis sua proprietate costum oleum rutę succus portulacę radices vrticę, quando bibuntur de eis cum melle & rob prunorum cum aceto epithimũ menta lupini crudi mirra mentastrũ cardamomũ nigella & folia persicorum quando teruntur, & fit ex eis emplastrum super vmbilicum & rubea saturegia ciperi pollipod. radices lilij alcaras quando bibitur cum aqua decoctionis seminis apij siluestris & decoctione corticum granatorum acetosorum & dulcium & costum amarum & ciminum & cortices radicis celsi & similia. ¶ Modus medicaminis experti ad lumbricos longos, & debet sumi post q̃ pseuerauerit a cibis grossis & grauib⁹ lactis per tres dies antea a ccipiatur de bono turbit. ʒ. iij. centauř. armeni. ʒ. ij. teratur & bibatur cum aqua mellis ante cibum & abstineat a cibo tota illa die. ¶ Modus emplastri experti ad hoc, accipiatur colloquintid. ʒ. v. teratur & distempe rentur cum felle bouino & vino temperato & emplastretur quoniam hoc expellit eos, & q̃ eos necat est q̃ vngatur venter cum tyriaca al faroc & succo centaureę vel succo costi mastre termasir, id est, polij regalis vel polij. Curatio vermium amplorum ad modum seminis cucurbitę propria cum medicinis simplicibus est cum cardamom. & melle cum aceto costo oleo de keruabaurac ysopo calcanto radicibus endiuię succus gariofil. fluuialis & scamoneę quando bibent de ea a duabus. ʒ. vsq; ad. iij. Q̃ṫ autem probaui pluries ad vermes qui dicuntur abalcara est q̃ ieiunet infirmus per vnum diem postea comedat ad saturitatem de nucibus, & nihil aliud comedat in die illa q̃ ahoc educet eos ad modum funiculorũ, & potus quidem olei post preseruationem a malis cibis facit eandem operationem, & sit quantitas quę sumitur de oleo ʒ. xij. & si biberit ex kitram post cibi abstinentiam in quantitate vnius. ʒ. interficiet & educet eos. Curatio vero vermium paruulorum existentium in anoproprie est q̃ fiat clistere cum kitram quoniam necat eos, & si fiat liciniũ ex coto cum oleo petroleo interficiet eos si facit licinium ex nigella vel lupino, & si facit clistere cum succo foliorum persicorum interficiet eos & succus mentastri eiusq; decoctio colloquiñ. acetum aloes baurach succus foliorũ caulium decoctio absinthij oliuę salitę almitir omnia hęc interficient paruos vermes. Curatio vermium communis est q̃ accipiat ex hac compositione. Modus compositionis educentis vniuersa animalia & vermes siue paruos siue magnos. ℞. lupinorum cimini nigri absinthij romani centaureę armeni abrotani armoniaci serapini turbit costi mirtę sarchas añ. ptes equales terantur & cribellent & sumat de eo in potum. ʒ. iij. inuoluas cum aliquantulo petrolei vel kitran vel cum oleo de lateribus vel bibat illud cum prassij succo vel mentastri siluestris vel cum aqua decoctionis cicerum vel lupinorum aut centaureę armeni. Curatio vero vermium q̃ sunt cum febre est q̃ sumat ex sirupo iulep & succo pomorum & aqua rosa. cum oleo rosa. & bibat succum endiuię cum aceto, & comedat apium endiuiam & nascon cum aceto & medulla mellonum. Pueris vero detur sirupus de sebesten & oleum amigdal. & ipsę amigd. & oportet cauere habentes hanc passionem ab omni cibo in quo est grossities vt est frumentũ & panis coctus in aqua & vinum farina cocta & omnia cibaria facta ex pasta cocta in aqua, & a cibis pinguibus & grossis carnibus & rebus quę conuertunť in stomacho vt melonibus cucurb. persicis grisomulis & humidis oleribus & precipue ab hijs quę generant humorem crudum & caueat a cibo post cibum & potu multę aquę & fatigatione post cibum, hęc omnia fiunt causa generationis vermium.

Cura verm. longorum — Puluis — Emplast. — Cura vmi amplorũ — Nucis esse ẽus mirã dus in vermibus — Cura verm. paruulorum — Cura verm. cõis — Medica. cõe cõtra oẽs v̄mes — Cura ver miũ cũ febre — Nascon

¶ De regimine quo debet regi infirmus ante receptõem medicinarũ. Ca. X.

Dormiat infirmus in mane postea vero ieiunus exerceat motum & temperatum laborem, deinde parum comedat, & accipiat post cibum ex rebus siccis vt de oliuis & pane cum aceto & oleo cõmuni, & sic regat se pluribus diebus, & cum intendit sumere medicinam pro vermibus abstineat a cibo a meridie vsq; ad crastinũ diem, & cũ surrexerit in mane exerceat laborẽ & addat infatigatõem sui corpis, deinde accipiat medicina & distemperetur cum lacte statim mulso & bibat illud, Postea vero sustineat famem tota illa die vsq; in sero, & cum hoc factum fuerit exibunt omnia animalia & vermes de ventre infirmi, & si remanserit ex eis residuum reiteretur medicinę acceptio eodem prescripto modo, & si non inuenitur lac fiat idem cum melle loco eius, & cũ eius corpus mundificatum fuerit ex illis dispo natur eius dieta pluribus diebus panis cũ oleo & aceto & almuri & oliuę & allia cappar. almachlal sinapis panis sucus lupini cicera & similia, & cum hoc regimine nunq̃ redibunt ad eum cum voluntate dei.

Regimen p v̄miũ expulsiõe — Almachlal

¶ De vermibus qui generantur inter cutem & carnem. Capitulum.XI.

Passio bouina

Generantur vermes in quibusdam corporibus in quibusdam locis & appellatur hæc passio bouina eo q bobus accidit frequenter, & sunt vermes nascentes in corpore humano inter cutim & carnem & extenduntur & ambulant sub cuti donec perforant in aliquo loco cutis & exeunt, & possibile est eos quandoq pforare & exire per oculos vnde destruunt oculos. Curatio ipsorum

Cura

est mundificare corpus a flegmate putrido cũ stomatico vel pillulis que dicunt ab aldeab, vel cum electuario quod dicitur theodoricon, & caueat a cibis generantibus flegma & humores grossos & putridos, deinceps videatur locus vbi est siue in brachio siue in crure, & ligetur desuper & desubter fortiter cum sudario deinde scindatur locus & extrahatur & curet locus scissure cũ vnguento solidatiuo, & oportet habere magnam subtilitatem quando est in capite q non arripiat viam oculi & deuastet ipsum/ qua propter ligari oportet apud supercilia vt nõ descendat ad oculum & locus vbi apparet scindatur & extrahatur, vel igne cauterizet.

¶ Sequitur nunc de passione colon. Capitulum.XII

Alcolon Alcebrag Cehab Almustahad Mena

Passio alcolon que dicit alcebrag cehab & appellatur etiam almustahad mena, id est deus ab ea nos liberet, generat in intestinis gracilibus ex qnq causis, vel ex calido apostemate, vel tortura gracilium intestinorum,

Colicegri q causę

vel ex induratione stercoris in ipsis, vel ex frigidis humoribus grossis ipsis adherentibus, vel ex potu medicine mortiferę.

Sig. coli. ex apate calido

Signum ex calido apostemate est febris sitis humor colericus, & quia videtur apostema de foris & magnus tumor in superioribus ventris cum pulsatione, & quando confirmata fuerit hęc ęgritudo in patiente euomet stercus & fit eius anhelitus fœtidus, & possibile est esse fœtidam ventositatem exeuntem per os & etiam totũ corpus.

Accñtia colicã cõ comitãtia

Accidentia quoq communicantia omnes species huius passionis sunt continua extremitatũ molestia vigilię & eorum status in omnibus pessimus, & signa pessima & mortalia sunt, & possibile est sequi hunc mortem die secunda vel tertia, & impossibile est ab eo vllum euadere nisi miraculose.

Sig. torture intesti.

Signum torturę intestinorum est q percipitur in ventre & egestione sine febre.

Sig. duri. stercoris

Signum duricici stercoris est perceptio grauitatis in ventre & durities tactus egestionis & eius dam vomitus sine febre & ex eo quod precessit de regimine infirmo in vsu comestionis glandium vel castanearum & charubarũ & aliarum siccarum.

Sig. hu. frigi. & grossorũ

Signum humorum frigidorum & grossorum in intestinis adherentium est multus continuus vomitus mixtus cum flegmate sine calore & inflãmatione, & quia id q bibit non profundatur in corpore & sentit fortem dolorem & torsionem continuam in superioribus ventris.

Sig. ex medicina mortifera

Signum eius ex sumptione medicinæ mortiferę est q infirmis refert.

Cura ex apate calido

Curatio eius ex apostemate calido est in principio ægritudinis cum flebotomia venę basilicę vel saphenę si nihil est prohibens, deinde detur ei in potu de succo solatri plantaginis endiuię & succo coriandri humidi & de succo alteę & citrulli cum iunctim vel separatim.3.iiij.postq dissolute fuerint in ipsis medulla cassięfistulę.3.iiij.cum.3.i.&.ʒ.yerę pigrę factę cum altea loto & cũ.3.i.olei viol.&.3.i.olei alkerue/hoc enim dissoluit apostema, & emplastretur venter cum emplastro facto ex floribus violarum altea camomilla melliloto & radice liquiric. & si hæc non suffecerint fiat clistere ex eisdem herbis & sedeat in aqua decoctionis ipsorum, & si confirmata fuerit in ipso siccitas inflatio & febris clisterizetur cũ aqua ordei & albumine oui & mucilagine psilij cum oleo viol. & emplastretur venter cũ rebus remollientibus vt oleis & mucilaginibus sicut oleo sirag oleo amigd. & mucilagine fenugræc. & alteę & similibus. Et sit dieta infirmi mica panis citruli portulaca melo chya & solatrũ & brodia pullorum & similia.

Cura torturę intestinorum

Curatio torture intestinorum est q sedeat infirmus apodiatus super suo dorso & vngantur intestina cum oleo & restituantur intestina ad suum locum, & bibat sirupum viol. cũ scamonea & oleo viol. & caueat infirmus a motu post cibum & a cibis inflatiuis pręcipue a generibus leguminum & oleribus, & comedat citrã. pullorum & zirbag agnorum, & bibat vinum odoriferum subtile.

Cura ex stercoris duricie

Curatio eius ex duricie stercoris est. facere clistere cum oleo amigdal. dulciũ & oleo sirag/aut cum pinguedine gallinæ aut anseris mixtis cum oleo de sirag, vel cũ oleo viol. vel cum oleo oliuarũ dulci, vel cum butyro, vel accipiat sirupum viol. cum scamonea & oleo viol. scdm tolerantiam infirmi, vel fiat hoc clistere & modus eius q accipiatur de floribus viol. camomillæ alteę semine lini febesten olei mũdati & fursuris an.3.i. & coquantur hęc in aqua donec dissoluant res & coletur de aqua sicut media libra & ponatur in ea.3.ʒ. sirag zuccari.3.ʒ. olei amigdal.3.ʒ. & clisteri-

zetur cum eo, & sedeat infirmus in aqua decoctionis camomillæ viol. mellilotí furfuris radicis alteę radicis lilij caulium bletæ & similiũ, & vrigatur venter cum suauitate cum oleo de sirag & pinguedine gallinę recenti, vel bibat yer̃ pigr̃. & cassiã fistu. cum aqua decoctionis iuiubarum sebesten & radic. alteę cum oleo amigdal. duk. & oleo kerue, & comedat iura gallinarum cum aneto, & sint cibi eius elixata in aqua cum radicibus caulium & oleo amigdal. & oleo sirag & lebleb cocta cum cartamo & ficubus & passulis enucleatis, & bibat decoctionem aquę mellis & aquam zuccari & aquam decoctionis passularũ sine arillis. Curatio eius ex humoribus grossis est ꝙ bibat ex electuario benedicto, vel ex electuario dactilorum, vel ex electuario quod dicitur alsaharia zain, vel ex electuario serapini, vel ex pillulis yer̃. laxatiuis,

Cura ex humori. frigidis et grossis

Et dixit Gal. ꝙ curatio huius speciei sua proprietate est potus vini fortis, & fiat infirmo clistere cum aneto camomilla fenugræc. tribulis marinis & oleo de keroa, aut accipiatur fenugræc. & coquatur in aqua & exprimat̃ ex sui muscilagine lib. 5. & misceantur cum ea olei sirag & succi mentastri humidi añ. 3. i. calefiat & sæpe administretur.

Galenus Clisterij modus

¶Modus trociscorũ conferentium passioni colon quę dicitur ylios. i. deus ab ea nos liberet & quę generatur ex frigiditate. ℞. absinthij romani seminis apij anisi darsen cassię ligneę añ. 3. iij. mirrę rubeę spicę indę castor̃. añ. 3, i. & . 5. piperis longi ciperi croci añ. 3. i. terantur & cribellentur & conficiant̃ ad inuicem & fiant inde trocisci parui quorum quilibet sit ponderis. 3. vnius & . 5. & accipiat vnum trociscum cum aqua tepida vel cũ aqua decoctionis anisi. Et si accidit hęc passio puero regatur cum emplastro super ventrem clisterijs vnctionibus & licinijs.

Trocisci

Curatio eius ex potu medicinę mortiferę est cum laxatiuo cum aqua calida & oleo sirag, & bibat lac asinę & butyrum cũ ameos, & bibat frequenter brodia pinguia, & post aliquos dies sumat de tyriaca alfarac, & accipiatur regimen eius qui sumit acutas medicinas ex suo loco.

Cura ex potu medicinæ mortiferę

Ægritudo colon generatur in intestino quinto ꝙ dicitur colon, & locus eius est in dextro latere in fine ventris & est vt circulus dilatans se ad sinistram partem. Generatur autem aut ex se ipso aut ex sui participatione cum alio membro. Quando est ex se ipso fit. xi. modis/quia aut ex flegmate, aut ex colera rubea, aut ex ventositate grossa causa inflatiuorum ciborum, aut ex ciborum superfluitate, aut ex multo flegmate ab eo paulatim resoluto, aut ex retentione ventositatum inter intestinorum pelliculas, aut ex nimia colera nigra faciente inflationem in intestinis, aut ex calido apostemate, aut frigido, aut ex siccitate stercoris propter naturã ciborum vel ipsorũ paucitate, aut ex multitudine exitus vrinæ vel sudoris, aut ex lapsitudine corp̃is, aut ex nimio labore, aut ex forti calore aeris, aut ex forti calore ventris, aut ex debilitate v̾tutis expulsiuę, aut ex modica effusione colerę ru. ad intestina, aut ex animalibus & v̾mibus existentibus in vẽtre.

Colicę generatio

Quando vero prouenit ex participatione fit etiã xij. modis, aut ex participatione cũ bursa, aut cum renibus, aut cum epate, aut cum diafragmate, aut cum stomacho, aut cũ matrice quando accidit in aliquo istorum apostema vel arena.

Signa communia passionis colon sunt continuus motus stomachi, indignatio fortis dolor similis torsioni itaq; capit magnum terminum de ventre, & possibile est confirmari cũ dolore yliorũ & laterum & sequitur eum constrictio ventris quousq; tres dies preterierant quia non exit ventus ex eo nec desuper nec de subter & infrigidant ex extremitate & exsiccatur stercus.

Sig. gñalia colicę

Signa propria colon flegmatici sunt quia insurgit post humorem crudum qui dicitur alchachira & constringitur ventositas & stercus & putei oris eructuatio, & sequitur eos multa stomachi indignatio & sudor frigidus & est sine siti, & pulsus eius est rarus & longus in quantitate & dolor est minoris acuminis & molestiæ ꝙ in alijs & sentitur grauedo fortis & dolor in eodem loco permanet non se transferens inde, & possibile est apparere in egestione humorem similem vitro.

Si. ꝓpria co. fleg.

Signum eius ex colera rubea est sitis continuata & vomitus colericus & doloris acuitas ita ꝙ existimatur infirmus acu stimulari ventrem suum & fit terminatio ægritudinis breuis siue ad salutem siue ad mortem.

Sig. ex cole. ru.

Signum eius ex causa ciborum inflatiuorum vt ex comestione fructuũ olerum & ex multo cibo est ꝙ infirmus refert & perceptio rugitus in ventre & non vigoratur nisi cum forti manus impressione super loco & dolor fortis & difficilis vmbilicum offendens retentio ventositatis, & quando egreditur nõ est in ea quantitate quia quiescit dolor fortis, & possibile est cum hoc esse ventrem mollem.

Sig. ex cibis inflatiuis.

Et proprietatis colicę ventosę transferri dolorem de loco ad locũ cum rugitu & inflatione & apparentia certorũ signorũ quę diximus.

Sig. coli. ventosę.

Signum eius ex calore ventris est fortis sitis & egestionis siccitas semper.

Sig. ex vẽtris calore

Signũ eius ex conclusione ventositatis inter intestinorũ pelliculas est fortis dolor, & quia nunq; exit ex eo ventositas nec rugiunt

Sig. ex cõclusiõe vẽtosita.

per tactũ vel per impressionem manus eius in intestina. Signum eius ex paulatina resolutione flegmatis est quia quiescit dolor quandoq̧ & incitatur post vnam horam vel tres horas, & possibile est ipsum incitare emplastrationes. Signũ eius ex colera nigra est acetosa eructuatio & inflatio ventris subito absq̧ forti dolore. Signũ eius ex apostemate calido est ꝙ extra corpus apparet & cum tangitur sentitur calidum, & color apostematis declinat ad rubedinem & sentit fortem sitim & febrem & molestiam grossitudo linguę & dolor difficilis offendens. Signum eius ex apostemate frigido est ecõtrario modo predicto.s.quia videtur apostema sine rubedine & quia non est sitis ibi neq̧ febris nec fortis dolor. Signum eius ex siccitate stercoris quia sentit infirmus plenitudinem & grauitatem arctationẽ in inferioribus intestinis & quasi scindatur & ex eo ꝙ infirmus recitat se vsum fuisse cibis siccis. Signum eius causa ciborum & paucitate ipsorum est multitudo vrinę & ꝙ infirmus refert. Signũ eius ex sanitate corporis est paucitas egestionis in tempore sanitatis eius ꝙ siccitatis continuatio fames & fortis appetitus cibi. Signũ eius ex multo labore & aeris calore & sudatione in balneo est ꝙ infirmus narrat, & quia postmodum sequitur quies. Signũ eius ex forti calore ventris sitis siccitas stercoris & corporis. Signum eius ex ipsorꝫ intestinorꝫ siccitate est extenuatio pellis ventris eiusq̧ tenuitas & non reperitur siccitati stercoris causa difficultatis egestionis sitis & calor. Signum eius ex amissione sensus intestinorũ est inflatio ventris apud retentionem egestionis sine dolore & ex eo ꝙ precessit ex sumptione medicinarũ auferentium sensum vt opij & similium. Signum eius ex debilitate virtutis expulsiuę est exitus naturalis egestionis in sua quantitate & qualitate & eius retentio in tempore consueto. Signum eius ex pauca effusione colerę rubeę ad intestina est albedo egestionis & eius exitus retentio. Signum eius ex congregatione animaliũ & vermium in ventre est ꝙ diximus in precedentibus de signis vermium. Signum passionis colon a participatione membrorum est ꝙ in suo loco dicemus.

Sig. ex paulatina resolutio. flegmatis
Sig. ex cole. nig.
Sig. ex apãte calido
Sig. ex apãte frigido
Sig. ex cibis & ciborꝫ paucitate
Sig. ex corpis sanitate
Sig. ex multo labore & aeris calore & sudatione in balneo
Sig. ex intestinorũ siccitate
Sig. ex amissione sensus intestinorũ
Si. ex debilita. virtutis expulsiuę
Si. ex pauca co. ru. effusione ad itesti.
Sig. ex aĩalib⁹ & vermib⁹ in ventre
Sig. ex mẽbrorꝫ pricipali.
Dĩa iter colicã & dolorẽ renalem

¶ De differentia inter colicam & dolorem renum. Cap. XIII.

Differentia vero quæ est inter colon & dolorem renum est hęc q̃m dolor colon transfertur ad ventris latera a dextris & sinistris ante & retro & est fortior dolore renum, dolor vero renum sequitur post exitum egestionis & accidit cum eo guttatio vrinę & apparet vrina subtilis in principio, postea vero videtur in ea arena & dolor figitur in vno loco transferens se inde & possibile est superuenire has ęgritudines ambas simul, & propter hoc fit difficilis cognitio huius ægritudinis valde. Curatio passionis colon quæ fit ex flegmate grosso congregato in intestinis & hoc accidit vt in pluribus est ꝙ administretur ei clistere in principio si virtus est fortis. Modus clisteris ad hanc passionem quando est ex frigiditate. ℞. serapini bdellij oppopanac. amigd. amararꝫ contusarũ cortic. colloquint. añ. ʒ.i.&.ϛ. centaureę fenugrec. furfur. seminis lini añ. ʒ.v. ficuum humidarum & coquantur omnia & colentur & apponantur ibidem de oleo cõmuni & melle almuri añ. ℥.ϛ. fell. bouini. ʒ.ij. & fiat clistere, & si corpus infirmi est debile remoue serapinum & oppopanacũ & cortic. colloquint. & si non sufficit hoc ad laxandum naturam reiteretur pluries quousq̧ laxetur & confert ad hoc vt accipiatur pulueris pigr. ʒ.i.&.ϛ. medullæ cassiæf. part. viij. olei de kerua. ʒ.iiij. dissoluatur totum in aqua decoctionis radicum, & bibat illud, & conferunt ei omnia electuaria laxatiua huiusmodi sicut confectio dactilorum & confectio citoniorum laxatiuę & similia, & si non contulit ꝙ diximus accipiat de pillulis serapini, vel pillulis alcebaij, vel de pillulis almasan, vel pillulis aloe & similibus, & si hoc non sufficit sumat ex theodoricon vel aquam infusionis aloes & logodia & similia, & sumat hęc cum oleo de kerua. ¶ Qꝫ autem confert in hac passione sua proprietate est potus. ʒ.i.&.ϛ. stercoris lupi, & liniatur cum eo venter cum oleis calidis sicut oleo nardino anetino sambucino camomillino & similibus, omnia hæc enim fiant in ipsa hora passionis, in hora vero quietis egritudinis caueat a generatione humoris crudi qui dicitur alcachuia, & accipiat frequenter decoctionem seminum calidorum vt tyriaca alfarac vel cum filonio, vel cum electuario benedicto, vel cum sirupo de yreos, vel cũ sirupo de mentastro & similibus, & sit cibus eius brodium auiũ quę dicuntur canabit & fasiani paratorꝫ cũ cimino & ruta & menta & similibus, & brodium annosarꝫ gallinarum plenarum in hora decoctionis ipsarũ granis cartami aneto & sale, hoc enim laxat flegma viscosum, & vtatur in suis cibis medulla cartami vt laxetur flegma viscosum, & sumat aliqd de almuri post cibũ, & caueat ab omni cibo in q̃ est coadunatio & siccitas vt lentibus granatis citonijs glandibus castaneis & similibus, & caueat a potu aquę fri-

Cura colicę ex flegmate grosso
Clistere

Cura ex cole. ru.

gidę cautione vltima. Curatio eius ex colera rubea est ꝙ consideres si virtus infirmi est fortis flebotometur vena basilica dextrę manus / & maxime si calor est in epate cum vrina rubea, deinde vero vtatur infirmus de hac medicina, Et modus eius est. ℞. prunoꝝ iuiubaꝝ añ. ʒ. xij. passulaꝝ mundatarum a nucleis trangebin añ. ʒ. x. medullę cassięfist. florum violaꝝ añ. ʒ. iij. coquantur in lib. i. &. s. aquę lento igne vsqꝫ ad consumptionem duaꝝ partiũ & fricetur & coletur & apponatur in ea. ʒ. s. yer. pigr. factę cum altea loto & oleo amigdal. Et si infirmus est fortis adde in hanc sextam partem. ʒ. scamoneę assatę in pomo, & si additur in ipsa de oleis competentibus ad hęc. ʒ. x. erit fortior in iuuamento, vel potest administrari huic decoctio mirabol. prunorũ tamarind. cum scamonea, & si hoc non fuerit sufficiens ad laxandũ naturã administretur hoc liciniũ ꝙ est vt accipiatur ex floribus violaꝝ & salis añ. ʒ. i. terantur & conficiantur cum melle bene cocto, & ex hoc fiat licinium ad modum glandis & misceantur in eo aliquid de scamonea inuolutum cum oleo viol. vel semine altheę vel semine citoniorũ, & superponatur, & si hoc non sufficit ad laxandũ naturam administretur hoc clistere lene. Modus clisteris lenis conferentis passioni colon ex colera rubea.

Clistere lene

℞. flor. viol. ordei excorticati añ. ʒ. iiij. rad. liquir. rasę, ʒ. ij. prunorũ iuiubar. & sebesten añ. ʒ. ij. camomillę. ʒ. x. ficuum albarũ. v. coquantur in tribus lib. aquę in lento igne vsqꝫ ad consumptionem duarũ partiũ aquę exprimatur & coletur & accipiantur de ea. ʒ. iiij. & misceantur in ea succi bletę. ʒ. i. olei violaꝝ. ʒ. s zuccari triti tantundem sal. ʒ. &. s. & clisterizetur cum eo, & si non lenitur natura cum hoc pluries reiteretur quoniã leniet cum adiutorio dei, & bibat aquam ordei cum oleo viol. & penidio, & sint cibi eius calidi olera humida & frigida.

Cura ex grossa vẽtositate

Curatio eius ex grossa ventositate est ꝙ detur ei ex confectione cimini cũ aqua in qua bullitum sit ciminũ carui & ameos, & si hoc nõ sufficit accipiat ex electuario granorum lauri ʒ. iij. cum aqua decoctionis carui, & si dolor est fortis accipiat ex compositione filonij, & bibat vinum forte ante cibum & cooperiatur venter eius & ligentur super ipsum pannus calidus & producat somnũ, & abstineat a cibo tribus diebus si potest, si vero nõ habet virtutem tolerãdi comedat panem infusũ in vino veteri, & caueat a potu aquę frigidę vltima cautione incitat enim dolorem potus eius, & si incitatur dolor intret balneum aquę calidę & exeat ab eo quando sentit debilitatem virtutis, & liniatur venter cum aliquo calidorum oleorum vt oleo aneti oleo castor. & similibus, & suspendantur super ventrem ventosę cum igne, & administretur hoc clistere apud tempus necessitatis ꝙ expellit ventositates.

Clistere

℞. aneti maioranę ysopi anisi cimini ameos centaurcę polli montani añ. ʒ. viij. serapini opopanaci veg castor. añ. ʒ. i. &. s. coquãtur & exprimantur & coletur & apponatur in colatura de oleo aneti vel camomillę & clisterizetur cum eo, & alij addunt ad hoc. ʒ. i. mell. & cũ laxata fuerit natura & expulsę fuerint ventositates & dolor quieuerit redeat paulatim ad cibum, & comedat carnes coctas in aqua, & caueat ab oleribus quibuscunqꝫ & omnibus generibus leguminum & omnibus cibis generantibus ventositates.

Cura ex cõclusiõe vẽtosita. inter pelliculas intestinoꝝ

Curatio eius ex conclusione ventositatis inter pelliculas intestinorũ est cum rebus supradictis & suspendantur ventosę super ventrem cum igne & supponantur emplastra super locum doloris, & bibat vinum forte.

Cura ex fleg. vẽtositate eius ꝙ resolutione paulatina

Curatio eius ex ventositate flegmatis, eiusqꝫ paulatina resolutione ad intestina est cum abstinentia cibi tota illa die vt digeratur flegma totum donec dissoluatur & expellatur, & si non expellitur cum hoc addat in abstinentiam & suspendantur ventosę cum igne in ventre, & emplastretur venter cum re calida dissolutiua & liniatur cum oleis fortibus dissolutiuis.

Cura ex cole. nig. ad ventrẽ effusa

Curatio eius propter coleram nigrã effusam ad ventrem & inflat ipsum est in hora ægritudinis ꝙ coquatur mentastrum pulegium montanũ ruta ysopum grana danad. i. cataputię & ciminũ cum aceto & emplastretur venter cum eis & sumat sorbitiones aquę calidę in qua cocta sint ciminum carui, & administretur clistere ad educendum ventositates vt dictum est, in tempore vero quietis ęgritudinis vtatur decoctione epithimi & omne ꝙ educit coleram nigram.

Cura ex apãte sanguineo

Curatio eius ex apostemate calido ex sanguine est cũ flebotomia basilicę vel achal sinistrę manus, & si apostema est in vesica vel in renibus incidatur vena sascã pedis & vena quę est super pede / & maxime cum retinetur vrina, & bibat aquã ordei cum oleo amigdal. dulc. & oleo violaꝝ cum aqua decoctionis viol. seminis citrulli & alteæ & curetur curatione colon quod dicitur ylios factum ex causa apostematis.

Cura ex apãte fri.

Curatio eius ex apostemate frigido est cum decoctione radicũ & oleo de kerua, vel cum sirupo absinthij, vel sirupo squinanti & oleo amigdalaꝝ / & bibat aquam mell. vel sirupum de zuccaro aromatizatum cum aromatibus, & sit cibus eius in mane pulli columbini cocti cum costis bletæ & eius cimis, & fiat clistere cũ rebus calidis & oleis dissolutiuis & pinguib[us] vt diximus, & emplastretur cum decoctione medicinaꝝ calidaꝝ

Cura ex sicci. ster.

Curatio eius ex siccitate stercoris qñ accidit ex siccitate ciborũ vel eorum paucitate est cũ sirupo violaꝝ & iulep & aqua decoctionis ficuũ cũ penidio & rob de vuis dulce, & sumat quolibet die .3.i. olei sirag vel amigdalaꝝ dulci. cũ tantũdem penidij vel zuccari, & vtatur licinijs cõferentibus ad hoc & nutriatur cũ cõmuni cibo pingui dulci & lenitiuo & euitet coadunatiua & sicca & addat in quãtitatem cibi si causa eius fuerit siccitatis.

Cura ex multitu. vrinatio.

Curatio eius ex multitudine vrinationis est cũ vsu rerum in quibus est viscositas vt est passulaꝝ dactiloꝝ ficuũ amigdalaꝝ pulmentũ factũ cum amido butyro & penidio & moraba dactiloꝝ cum amigdal. & vtatur cassia f. cum sirupo viol. & accipiat pruna sicca infusa in iulep & omne ꝙ oppilat transitus vrinę.

Cura ex sudore.

Curatio eius ꝓpter sudorem corporis lassitudinem est cũ cibis paucę pinguedinis, & liniatur corpus cũ ceroto ex cęra & oleo ros. & oleo citonioꝝ & oleo balaustiaꝝ / & ingrediatur aquam frigidam.

Cura ex labore & calore

Curatio eius ex labore & calore aeris & sudore est cũ medicinis lenientibus pinguibus & fructibus humidis & liniat̃ venter cum cęra & oleo ros. & ingrediat̃ aquã frigidam.

Cura ex calo. vẽ.

Curatio eius ex calore ventris est cũ vsu fructuũ humidoꝝ & lenientiũ ante cibum vt prunoꝝ ficuũ recentiũ vuarũ mesines & oleorum quæ subtiliant & humectant.

Cura ex intestino. siccitate

Curatio eius ex siccitate intestinoꝝ est cum oleis & pinguedinibus cũ zuccaro ante cibũ vt oleo amigdal. dul. & sirag & oleo viol. & pinguedine gallinę & anseris & abluat̃ in aqua calida dulci, & bibat vinum dulce & vtatur cibarijs pinguibus

Cura ex amissione sensus intestinoꝝ

Curatio eius ex amissione sensus intestinoꝝ est ꝙ sumat de oleo kerua cum yer. pigr. & aromatibus, vel bibat theodoricon & yera longodion & electuariũ anacardinũ & sechaznaya & calida electuaria, & comedat brodia auium alcanabir & pulloꝝ columbaꝝ paratoꝝ cum aromatibus, & bibat vinũ vetus subtile & liniatur venter cum oleo de kerua & oleo de radice & oleo de sinapi, & fricetur cũ sechaznaya coctana cum aliquibus oleis, & sumat de tyriaca alfaroc cum vino forti quia valde confert.

Cura ex debilita. virtutis expulsiuę

Curatio eius ex debilitate virtutis expulsiuę est ꝙ accipiat de alha almarcha sechaznaya & metridato & yera logod. & oleo de kerua & de oleo amigd. amararũ cũ aqua decoctionis cassię lignee darsen macis nuc. musc. spicę vsne seminis apij & ciperi, & comedat feniculũ ꝙ aspergitur vino odorifero & bibat vinum vetus, & vngatur venter cum oleo de ben, & oleo nardino, & oleo de lilio & ingrediatur balneum.

Cura ex pauca effusiõe co. ru. ad intestina

Curatio eius ex pauca effusione colerę rubeæ ad intestina est cum hijs quæ dicemus in passione yctericię quę fit ex oppilatione inferioꝝ meatuum colerę / & sit cibus eius almuri alnabti cũ sinapi & ficus nõ coctę, & comedat ante cibum aliquas oliuas aquę & bletam & medullã cartami cum ficubus.

Cura propter ver.

Curatio vero eius ꝓpter animalia & vermes iam tradita est suo loco.

¶SEQVITVR TRACTATVS. XVIII de epatis morbis. xij. in se continens capl'a.

De ęgritudinũ epatis elucidatõe. Ca. I.

DE ægritudinibus epatis quę sũt. xi. mutatio complexionis, eius debilitas, apostema, oppilatio, solutio continui, ventositas, fluxus sanguinis ab eo, dissinteria, epatica, yctericia, ydropisis.

¶De debilitate epatis. Cap. II.

Epar duobus ęgrotat mõis

EPar vniuersaliter infirmat̃ duobus modis. s. aut per se aut sui participatione ad aliud membrũ, infirmatio aũt per se fit ex tribus causis sicut accidit cęteris membris, q̃rum vna est mutatio suę complexionis, scd'a instrumẽtalis ęgritudo vt oppilatio & apostema, tercia est solutio continui vt cũ accidit in eo vlcus separatio incisio rasura & similia, & harũ quidem triũ ęgritudinũ causa est aut extra corpus aut intra. Mutatio vero complexionis aut est cum humore aut sine humore. Causa vero mutationis eius complexionis extrinseca est ex superfluitatibus calidorũ vel frigidoꝝ ciborũ vel humidoꝝ vel siccoꝝ / aut ex inhabitatione locorũ frigidoꝝ vel calidoꝝ / aut ex multitudine vel paucitate somni & similia. Causa vero mutationis complexionis intrinseca est congregatio alicuius quatuor humoꝝ / qñ aũt prouenit ei ęgritudo ex participatione est aut ex participatione venaꝝ aut ventris intestinoꝝ splenis pulmonis diafragmatis renum & similium.

Si. calidi. absq̃ hu.

Signũ malitię complexionis calidę epatis absq̃ humore sunt sitis fortis & continua post potũ aquę grossitudo linguę siccitas palati & nariũ perceptio caloris in dextro latere.

Sig. frigi. puræ

Signum malicię complexionis ex frigiditate absq̃ humore est sitis frigiditas epatis, strictura venaꝝ, siccitas stercoris, & paucitas odoris.

Si. humi. puræ

Signũ maliciæ complexionis humidę absq̃ humore est pauca sitis quia nõ reperitur in lingua humiditas nec siccitas, nec apparet in corpore & facie alteratio & egestio est humida.

Si. siccitatis purę

Signũ malitię complexionis eius siccę absq̃ humore est spasmatio ꝓpe. siccitas linguę sitis corporis macies paucitas egestionis & eius siccitas.

Si. calidi. cũ humi.

Signũ malicię complexionis eius calidę cũ humore si est sanguis rubedo corporis amplitudo venarum & rubedo vrinę. Signũ eius cũ humore sicco est febris si-

Si.calidi. tis fortis continua vomitus colericus citrinitas
cũ ſiccita. faciei groſſitudo linguę eiuſq; rubedo, & po-
ſtea nigreſcit corpus & extenuatur, & vrina eſt
mixta cum colera rubea, & non ſentitur dolor
nec grauedo ſub coxa ſiniſtra. Signum eius ex
Sig.frig. frigiditate cũ humore humido eſt paucitas ſitis
cũ humi. cũ ſolutõe vẽtris alba, macies corpis, corruptio
coloris & alteratio faciei & grauitas & dolor
ſub dextra coſta & pili eius molles & fortis fa
mes cũ imperfecta digõne albedo labiorꝝ & lin
Sig.frig. guę & paucitas ſanguinis. Signũ malicię com
cũ ſiccita. plexionis frigidę eius cum humore ſicco eſt ace
toſitas oris nigredo egeſtionis & ſigna melan-
Cura pro colię vt ſuſpiriũ timor & macies. Curatio eius
pter cali. ex caliditate eſt q; ſumat ex aqua decoctionis or
dei & iulep & ſirupũ iuiubinũ & ſirupũ de ſe-
beſten & ſecaniabin zuccarinũ ſucũ endiuię &
ſolatri cocti & purificati in quo diſſoluat me-
dulla caſſiæ f. trangebin & ſumat de aliquo ge-
nere trociſcorꝝ/vel bibat ſirupũ granatorꝝ/&
emplaſtretur epar cũ ſandal. roſ. & camfora &
ſolatro, & ſint cibi eius pulli cocti cum agreſta
& oleribus frigidis ſicut ſcariola bleta, & omni
no caueat a vino. Curatio eius ex frigiditate e-
Cura ex paris eſt cum eo q; calefacit & cõfortat ſicut eſt
frigidita. confectio reubarbar. trociſci & confectio lacte
epatis maioris & trociſci lacte & maior. cõfectõ roſti
& amuruſia & ſechaznaya, ſumat ex q̃cũq; iſto
rum. ʒ. i. & . ſ. cum aqua decoctionis feniculi,
vel cum aqua decoctionis apij coctę & purifi
catę/vel accipiat ſecaniabin ſquilliticũ vel ſiru-
pum abſinthij vel de radicibus vel decoctione
mentaſtri vel aquam calidam cũ. ʒ. i. & . ſ. olei
amigd. dul. vel amararꝝ vel olei fiſticarũ & vta
tur electuario piperũ vel electuario de zinzi-
bere vel electuario de galanga vel de aniſo, vel
electuario de ſpeciebus & trociſcos de gaſes &
abſinthio, & ſit cibus eius panis infuſus in vino
veteri forni & caules bis cocti & apium fenicu
lum & fiſticę cum paſſulis & carnes teneras &
pulli & perdices frixi & aſſati, & caueat a cibis
groſſis & dulcibus, & comedat paſſulas pin-
Cura ex gues cum arillis ſuis, quoniã conferunt omi de
ſiccitate bilitati epatis & impinguant ipſum. Curatio
eius ex malicia complexionis ſiccę eſt cum pul-
mento frumenti fracti & carnibus hędorum
agnorũ & pullorũ & ſucco endiuię cũ zuccaro
& ſuco granatorꝝ dulciũ & vino bene limpha-
to. & vngatur epar cũ oleo ſirag & oleo viol.
& emplaſtreť cũ emplaſtris humidis. Curatio
vero eius ex malicia complexionis humidę eſt
cum hijs quę diximus de complexione frigida.

¶ De apoſtematibus epatis
ſequitur Cap. III.

Apoſtemata fiunt ex cauſa intrinſeca Apatum
vt ex aliquo quatuor humorꝝ & ex epatis
cauſa extrinſeca vt percuſſione & caſu generatio
& fiunt aut in muſculis epatis, aut in eius mea-
tibus, aut eius pelliculis, aut in gibboſitate, aut
in concauitate ipſius. Signa cõmunia huius ſũt Sig. cõia
dolor in dextro latere & grauitas & dolor trãſ
fertur de loco qui dicitur mirac vſq; ad locum
qui dicitur cartaa cũ febre calida & deſtructõe
cibi appetitus tuſſis ſicca cũ difficultate anheli-
tus vomitus colericus retentio, & in principio
ęgritudinis fit lingua rubea in fine vero nigreſcit
Signum eius ex ſanguine eſt inflatio loci, pleni- Sig. ex
tudo ſanguinis, vehementia ſitis, rubedo linguę ſanguine
in principio & poſtea denigratio. Signũ colerę Sig. cole.
rubeę eſt intenſio ſitis & febris & colericus vo rubeę
mitus. Signũ flegmatis eſt remiſſio doloris mol Sig. fleg.
licies apoſtematis albedo loci. cũ modico calore
& qñ imprimitur manus pfundatur locus &
ſtatim redit & grauitas eſt maior & dolor. Si- Sig. ex co
gnum eius ex colera nigra eſt duricies apatis le. nigra
fortis grauitas abſq; dolore, priuatio ſitis & fe
bris, & color infirmi declinat ad nigredinem.
Signum eius qñ eſt in muſculis epatis longitu- Sig. in
do figurę & extenſionis ipſius ad modũ figu- muſculis
ræ muſculorꝝ/& quia apparet extra ſuper la- epatis
tus, & quando eſt in meatibus ſentit dolorem
fortem in poſterioribus in dorſo, & quãdo eſt
in diafragmate ſentit pũctionem in panniculo
epatis cum ſicca tuſſi, quando vero eſt in gibbo
ſitate ipſius percipiť tactu quando apa eſt ma-
gnũ, ſi vero fuerit paruũ & acutũ ſentiet dolo-
rem & grauedinem in epate apud fortem anhe
lationem infirmi, febris acuta, & attrahitur aſ-
cella ex attractione apoſtematis pter eius ſu-
ſpenſionem, & eſt ibi tuſſis ſicca ex artatõe pan
niculi & egeſtio colerica & grauitas maior eſt
ipſo apoſtemate, & qñ eſt in concauitate epa-
tis percipitur ſenſu in fine epatis & ſequiť eum
vomitus & indignatio & inflãmatio & malitia
animę & quando plongatur apoſtema & infri
gidatur ducit eum ad ydropiſim: terminať aũt
apoſtema calidum ſcdm vnum trium modorꝝ
aut eñ diſſoluetur, Et ſignũ huius eſt quia qui
eſcunt omnia accidentia poſt quietem febris aut
congregať in ea humor putridus. Signũ huius Signa.
eſt quia quieſcit febris & accidit ei in hora dige
ſtionis vomitus colericus & eius egeſtio, aut in
durabitur, cuius ſignũ eſt quia ducit ad ydro-
piſim, Curatio eius ex ſanguine eſt cũ fleboto- Cura pro
mia venę baſilicę & venę achal, & bibat in prin pter ſan.
cipio ægritudinis ſi nõ eſt poſſibilis flebotomia
ſuccũ plantaginis aut ſcariolę aut ſemperuiuæ
aut virgę paſtoris aut coriandri humidi aut ſuc
cum extremitatũ vitis coniunctim vel per ſe in

p

quantitate tercie partis lib.i. cū trociscis de ros.
& trociscis de spodio & trociscis de sandalis &
post quietem vigoris febris pmisceat cū hijs ali
quid in rebus solutiuis sicut est medulla cassief.
trangebin corasceni & moraba viol.ros. & oleū
razynog amigd.dul. & succus razynog.i.feniculi & suc
cus lebleb cocti & purificati totū hoc sedm q̄
videbit medico, & oportet emplastrare epar in
Emplast. principio ægritudinis cū portulaca rasura cu-
cur. & lenticula aque & virge pastoris & fari-
Emplast. aliud na ordei & solatri. In fine vero egritudinis cum
medicinis confortatiuis sicut est hoc emplastrū
℞. frondiū ro. rub. ʒ. v. croci sandali rubei añ.
ʒ. ij. sanda. albi. ʒ. iiij. camfore. ʒ. i. & possibile
est apponi in ipso de fau sel & altea, & postmo-
dum dissoluat in eo cera alba cum oleo ros. &
oleo citoniorum / & qñ fuerit congregata putre-
do bibat aquā & mel, vel aquam cū zuccaro,
vel bibat secaniabin sedm residuū caloris, po-
Potio stea vero vtatur hoc medicamine. ℞. mastic. ʒ. i.
&. ʒ. olibani. ʒ. iiij. sanguis draconis ros. spodij
añ. ʒ. ij. ʒ. bibat cū secaniabin vel aqua mellis vl
iulep, & emplastret epar cū gallia ramic olib a-
no cipi spica mastice calamo aromatico terant
omnia & conficiant cū succo pomorum vel cito-
niorum, & sint cibi eius carnes pullorum hædorū
lactantiū vitella ouorū, & vinū albū & subtile,
& quando induratū est apostema bibat ex con
fectione croci cum succo endiuiæ vel secania-
bin facto cum succo endiuiæ / & aqua rosa. &
similibus, & bibat spod. cum bdellio. Curatio
Cura ex cole.ru. eius ex colera ru. est cum aqua decoctionis or-
dei & succo granatorum acetosorum vel succo agre
ste / & si nō est cum eo febris comedat pullos cū
cucurb. lactuca bleta & malua, & emplastretur
cum emplastro de rebus frigidis quas diximus.
Cura ex flegmate Curatio eius ex flegmate est cū omni q̄ calefa
cit epar. s. cū decoctione radicū oleo de amigda.
vel oleo de kerua, vel oleo fisticarum / & sumat
yeram pig. cū aqua decoctionis anisi, vel fenicu
li & trociscis absinthij & trocisco reubarbari.
& emplastret epar cū medicinis coadunatiuis
& aromaticis vt cū sandalo mirta croco gallia
mastic. gariof. nuc. musca. & similibus, postq̄
congregata & permixta fuerit cū vino odorife-
ro & euitet acetosa & frigida. Curatio eius ex
Cura ex cole.nig. colera ni. qñ diu pmanserit & fuit causa eius co
le. ni. sola nunq̄ sanat / sed si tempus est proxi-
mum curatur cū decoctione ficuū iuiubarum pas
sularum sine nucleis radice apij fen. an. fenug.
tribuli marini cū oleo de kerua & oleo amigd.
dulc. coquant hec omnia & colet de aqua eius
lib. ʒ. & ponatur in ipso in omni potione de ali
quo predictorum oleorū. ʒ. v. & emplastret epar
cum hijs que remolliunt apostemata vt bdellio
& armo. Et confert sua ꝓprietate in omni ma-
la complexione facta in epate bibere. ʒ. iij. de e- Epatis aedip conferentia
pate lupi sicco cum vino. & si est complexionis
calide cum succo endiuie vel cū aqua. Curatio
eius qñ fuerit in gibbositate & eminentia epatis Cura ex epa. gibbositate
est cū his que deponunt naturā vt spica apio &
aniso & decoctione anisi & radicū, quando ve
ro fuerit in concauitate eius laxetur corpus cū
decoctione agarici & yer. pigr. & similibus. Cu
ratio eius ex percussione q̄ bibat. ʒ. i. &. ʒ. reu- Cura ex ꝑcussione
barb. cum vino vel cum. ʒ. i. aristolog. long. cū
aqua calida, & si superuenit ei febris bibat de ba-
laustia & bolo armen. cū succo plantaginis vel
solatri. Et hec omnia gña boli conferunt apati
bus gñatis inter corpus & sanguinem & ꝑcussi
oni cōtusioni, & emplastret cū hijs q̄ diximus.

¶ De oppilatione. Cap. IIII.

Oppilatio fit aut in ipso epate, aut in ve- Oppila. epatis et
nis subtilibus cuius causa est, aut hu-
mores viscosi, aut grossus sanguis ex
incisione membri q̄ transmittit sanguinem ad
epar, aut retentione menstruorum, aut ex ventosi
tatibus grossis, aut ex apatibus. Signū oppila- Si oppilationis in ipso epate
tionis in ipso epate est quia sentit parū grauedi
nis & extensionem in fundo epatis, & qñ anhe
lat infirmus non sentit fortem grauedinem nec
dolorem in fundo, quando aūt sit oppilatio in Si oppilationis in venis
venis sentit grauedinem & extensionem per to
tum epar. Differentia inter apa & oppilatōem Differentia apa & oppilatio epatis
est quia dolor oppilationis occupat locū qui di-
citur tarcua & epar. & nō est fortis dolor sicut
dolor apatis & vrina est tenuis & clara, in apo
stemate vero cū ambulat vel saltat & maxime
post potū aque sentit punctionem in epate cū
dolore & grauedine & locus qui dicit tarcua,
& est in continuo motu. Signū eius ex grossitu Sig. ex grossitudine sanguinis
dine sanguinis est subtilitas vrine & eius claritas
cum citrino colore & siti. Signū eius ex grossis
ventositatibus est extensio sub costa dextri late Sig. ex grossis ventositati.
ris post cibi digestionem & obedit cū forti ma-
nus impressione. Signū eius ex apatibus & cu- Sig. ex apatibus & cura eorum
ratio ipsorū est sicut diximus in p̄cedentibus.
Curatio oppilationis est ex humoribus grossis Cura ex humori. grossis
cum electuario de croco vel dialacta maiori &
confectione reubarbar. cum aqua decoctionis
radicum, & caueat a cibis grossis & viscosis;
& vtatur cibis quibus inest apertio mundifica-
tio sicut est pulmentū de ordeo & faba & vtat
multo sale & fermento in pane. Curatio eius Cura ex sanguine grosso & calido
ex sanguine grosso & calido est cū flebotomia
vene basilice vel asileni dextre manus, postea ve
ro bibat secaniabin cū succo endiuie / & si egri-
tudo est antiqua laxetur cū decoctōe absinthij
vel fumiterre vel cū sirupo radic. laxatiue / & bi
bat frequenter succū endiuie & feniculi cocti &

purificati an̄.iiij.partem lib.cū.3.i.secaniabin, vel iulep,vel zuccari tabarzed,& vtatur ptisana ordei in qua coctū sit aliquantulū radic.scariole & fen.& comedat subtiles cibos, & qn̄ est oppilatio ex incisione alicuius membri accipiat ea que deponunt vrinam. Curatio eius ex retentione menstruoꝝ est cum flebotomia saphene vtriusq̨ pedis & introitu balnei & bibat succū herbaꝝ cū oleo amigd.amaraꝝ & dulciū/& accipiat de electuario q̄ dicit̄ riba alla & aldeclimata,vel cū decoctione mentastri,vel decoctione radicū & omne q̄ deponit vrinā. Curatio eius ex ventositatibus grossis est q̄ bibat vinum forte & caueat a siti & potu aque & cibis inflantibus ventrem & sumat ea que expellunt ventositates, & emplastret̄ epar cū sale & milio calidis & premat ipsum manu & liniatur cum oleo anetino & camomilino,& ingrediatur balneum ante cibum.

Cura propter menstruoꝝ retentionē

Cura ex vētosita. grossis

¶De solutōe cōtinuitatis epatis.Ca.V.

Solutiōis cōtinuitatis i epate causa
Sig.ex fit mo vrēte
Cura ex pcussione
Cura ex veneno

Solutio continuitatis in epate esse potest ex pcussione vel ex venenovel ex fumo vrente,& ex isto fit vlceratio. Signū eius ex fumo vrente est virtus inflāmationis que est colera eruginosa & q̄ sentit in epate fortem mordicationem & punctōem vt acus. Curatio eius ex percussione si virtus est fortis & sperat̄ de sui liberatione q̄ fiat flebotomia cū extractōe multi sanguinis,& emplastret̄ epar cū ro.sand. & succis frigidis,& accipiat ex reubarb.aut sirupo rosa.& zuccaro. Curatio eius ex sumptione venenose medicine est cū vomitu cū aqua calida & oleo,& accipiat medicinas frigidas sed vt plurimū non potest curari nisi solutio continui sit modica.

¶De ventositate epatis.Cap.VI.

Vētositatis epatis cā & cura

Generantur ventositates grosse ex cibis generantibus ventositates & ex assidua tione humoris citrini & potu aque frigide/& iam determinauimus hoc in loco de oppilatione.

¶Sequitur de effusione sanguinis ab epate. Capl̄m.VII.

Effusiōis sanguinis epatis cā

Effusio sanguinis ab epate fit aut ex aperitione vene vel vlceris aut ex incisione alicuius membri ex quo sanguis retrocedit ad epar,aut ex multa fatigatione corporis quā sequit̄ postea ociū vnde coadunant̄ humores & eos natura expellit,aut ex debilitate digestiue virtutis,aut ex solutōe egestionū epatica,aut ex oppilatione venaꝝ epatis ,ppter quā permanet diu sanguis in venis & corrūpit̄ quē postea natura expellit,aut ex menstruoꝝ retentione. Signum fluxus sanguinis ab epate ,ppter vlcus nigredo sanguinis eius grossities & putredo sine torsione intestinoꝝ & sine mordicatione & qua ante patuit apā. Signū eius ex apertione venaꝝ exitus sanguis grossi rubei & boni absq̨ putredine & mordicatione. Signū eius ex debilitate digestiue virtutis propter calorem sitis & priuatio appetitus cibi & rubedo coloris & vrine,& qn̄ est ex frigiditate erit sanguis similis loture carnis recentis absq̨ dolore intestinorū & sine molestia p̄cedente cum coloris alteratōe infirmi & declinatione ad albedinem. Signū ex oppilatōe est quia sanguis exit niger clarus & splendidus & cetera signa & curatio sicut iam dixim⁹. Curatio eius ex vlcere est cū rebus que mundificant vlcus & cōfortant epar vt rosa. balaust.sanguine draco.mastic.kakabre bolo armeno croco & plantagine & accipiat de eis.3.iij.cū succo citonioꝝ vel succo plantaginis,& sit cibus eius ptisana ordei & amidi & pulmentum de riso & vitella ouorū & ius lentiū,& ea curatōes epatice solutionis que predicta sunt. Curatio eius ex apertione venarū ,ppter solutionem continui est cū hijs que sanguinem constringunt & confortant epar sicut est kakabre, gumi arab.assata balaust.sanguis draco.sapiñ. taratit.i.ypoquistidos acacia bolū armen.terra sigillata & bibat ex quocunq̨ ipsoꝝ inueniet 3.i.&.s.cū succo plantaginis vel succo foliorū vitis vel succo cimarū ro.& emplastret̄ cū hijs que decidunt sanguinem,& vtatur cibis stipticis predictis,& comuniter curet̄ curatione sputi sanguinis,& si fuerit ex incisione alicuius mēbri vel ex ocio post laborem flebotomet̄ basilica vel achal manus dextre & vtatur cibis siccis. Curatio eius ex debilitate digestiue virtutis si est ex frigiditate cum hijs que confortant ipsā quibus inest paucus calor sicut est reubarbarū lacta mūda gariofil.tubera cardamō.gallia macis spica coniunctim aut per se.3.iij.cum aqua infusionis corticū fisticae/& nos iam diximus curationem huius in precedentibus.

Sl. ,pter vlcus

Sig.exvenarū apertione
Sig.ex debilitate virtutis digestiue

Sig. ex oppilatione

Cura ex vlcere

Cura propter solutionē continui

Cura ex debilita. digestiue

¶De debilitate epatis.Cap.VIII

Debilita. epatis causa

Epar debilitatur aut ex sola malicia complexionis aut ex humore putrido existente in instrumentis epatis sed plurime debilitatur epar ex defectu digestiue virtutis vel ex frigiditate,& hoc accidit in pluribus,vel ex caliditate & ceteris,aut ex transmutatōe cibi ad malam qualitatem qd̄ est deterius ceteris alijs,vel ex eo q̄ nō suscipit digestionem,aut forte prouenit vsq̨ ad medietatem digestionis. Signum primi modi est egestio diuersoꝝ modorum in colore & substantia. Secūdus vero propinquus est huic sed est facilior. Signum tercij est egestio similis loture carnis recentis. Cōmunicat aūt tres modos,defectus appetitus cibi,& corpis

Signa

ſiccitas, & qñ fuerit debilitas harum virtutũ ex caliditate erit egeſtio foetidi odoris ſordida & coloris citrini, & ſi debilitas ex frigiditate erit egõ erit priuata odore declinans ad albedinem & exit abſq; mordicatione.

Cura ex frigidita.

Curatio eius ex frigiditate eſt q; emplaſtreẽ epar cũ rebus calidis coadunatiuis ſicut ſpica maſtic. gallia ciperi olibani cõiunctim vel per ſe & diſtemperatis cũ vino veteri ſorti, & accipiat ex electuarijs calidis ſicut de electuario piperꝝ & electuario ſeminũ & electuario thuris, & ſit cibus eius q; habet ſtipticitatẽ cum modico calore, & confert ei grande iuuamen comeſtio paſſularꝫ cum ſuis nucleis.

Cura ex caliditate

Curatio vero eius ex caliditate eſt q; emplaſtreẽ epar cũ ſand. & ſuccis herbarꝫ frigidarꝫ vt diximus.

Cura reliquarũ virtutum

Curatio vero reliquarꝫ virtutũ & earꝫ ſigna determinauimus iã in ſuo loco de fluxu epatico.

De diſſolutione epatis, Capit, IX.

Signũ diſſolutionis epatis cauſa

Diſſolutio epatis fit ex abundanti malicia complexionis ſiccæ. Signũ eius eſt ſpaſmatio ꝓprie, ſiccitas linguæ, ſitis, febris, & diſſolutio epatis eiuſq; ſiccitas, alteratio coloris faciei, ſiccitas egeſtionis & eius paucitas.

Cura

Curatio eius anteq̃ malitia complexionis excedat eſt ſicut curatio ægritudinis ſiccæ ex vlceratione pulmonis, poſtq̃ vero confirmata ſuerit nulla eſt ingeniatio in curatione ipſius.

De tuſſi epatica, Caplm. X.

Sig. tuſſis epatice

Signum indicans tuſſim epaticam eſt quia dolens epar exiſtit ſani pectoris & pulmonis & q̃a ſentiẽ grauitas ſub coſta dextra p̃cipue apud motũ tuſſis & fiũt motus frequentes poſtq̃ eiciat aliquid,

Cura

& curatio eſt per remotionem paſſionis epatis.

Sequitur nunc de cauſis ycterice, Capitulum. XI.

Ycterice cauſe

Cauſa ycterice eſt intrinſeca vel extrinſeca vt ex venenis animaliũ aut cibis calidis, vel ex boreali vento, vel ex exceſſu caloris ſiue frigoris, aut ex hyemis ſiccitate, Intrinſeca vero eſt ex criſi bona ſiue mala vel ex nõ criſi, aut etiam ex ipſo epate ꝓpter malitiã complexionis colere nigræ vnde fit ycterica nigra, aut ꝓuenit ex epate & ſplene ſimul, aut ex ciſti fellis cũ deficit attrahere col. nig. ex oppilatione ſ. ex ap̃ate in altero orificiorꝫ ſuorꝫ, aut ex virtute opationis ipſius, aut ex corruptione complexionis venarũ ꝓpter ſui cal. exceſſum. aut ex abundantia col. ni. ita q; attrahiẽ & non poteſt illam expellere, aut ex acuitate ſubſtantie colere & vt plurimũ accidit ycterica, & ex exceſſu caloris & ſuperioribus coloris exterius, & accidit plurime pueris & mulieribus ꝓpter ipſorꝫ humiditatem.

Sig. ex bona criſi

Signũ eius ex bona criſi eſt q̃a ſupuenit in die cretica poſtq̃ apparet digeſtio & alleuiatio egritudinis.

Sig. ex epate calido

Signũ eius ex epate ꝓpter calorem eſt citrinitas coloris corpis eiuſq; ſiccitas & macies, rubedo vrinæ, albedo egõnis, & grauitas in pelle ventris & dextro latere, & accidit ei hora cibi inflatio dolor & pruritus per totum corpus, & ſit eius ſomnus ſuper dextro latere facilior & faciliter confert ieiunium, & qñ eſt ex frigiditate declinat vrina ad albedinem vl̕ ad colorem nigredinis, & qñ tranſit ad membra tinguntẽ ex ea & fit ycterica.

Sig. ex ap̃ate

De ap̃ate vero & oppilatione iam dictũ eſt a nobis.

Sig. ex ſplene

Signũ eius ex ſplene nigredo ycterice & vrine eiuſq; paucitas & leuitas extenſio pellis ventris in ſiniſtro latere & retentio nature malitia anhelitus conturbatio albedinis oculi, nigredo egõnis & dolor ſplenis eiuſq; duricies, & qñ prouenit ex epate & ſplene ſimul permiſcenẽ ſigna ad inuicem.

Sig. ex corruptione cõplexionis venarum

Signũ eius ex corruptione complexionis venarũ & p̃cipue vene que dicĩ colon eſt dolor ſtomachi indignatio & vomitus colericus & vehementia ſitis & grauedo ciborꝫ dulciũ generantiũ oppilationem & amaricatio guſtus in cibis dulcibus & fluxus ventris ſine iuuamẽto.

Sig. ex debilita. ciſtis fell.

Signũ eius ex debilitate ciſti fellis ad attrahendũ coleram rub. eſt vomitus colericus & ſincopiſatio ſine grauitate in epate.

Sig. ex opilatiõe orificij cõiuncti epati

Signũ eius ex oppilatione orificij coniuncti epati eſt intenſio croceitatis vrine in principio egritudinis ex colere rubee ꝑmixtione in egeſtione, & qñ conſumiẽ colera ru. exit egeſtio alba & mũda. Si vero oppilatur orificiũ qd' vadit ad inteſtina tunc latitat colera in meatu ſtomachi & ſequiẽ citrinitas faciei & exuberantia colere & amaricatõis ſalſedinis ſiccitatis ſitis & caloris & egeſtio eſt alba, Si vero oppilatũ eſt orificiũ veniens ad ſtomachũ tunc tingiẽ egeſtio colera ru. & redditur color vrine ad modũ crete rubee vzīſur & apparet in ſupficie eius ſpuma valde crocea cũ retentione nature/ & poſſibile eſt oppilari omnia tria orificia & tunc eſt mortale, Qñ vero ꝓuenit ex virtute opationis col. nig. eſt ſpecies criſis bone/ & ſignũ eius eſt exitus per vomitũ & fluxum ventris ycterica in ſuo ſtatu permanente. Qñ aũt prouenit ex acuitate ſubſtantiæ coleræ cauſaẽ ex cibis calidis & medicinis vrentib⁹.

Ycterice dĩa ex debilita. & q̃ ex opilatione ꝓuenit

Differentia vero inter ycterică ꝓuenientem ex debilitate & eã que fit ab oppilatione eſt q̃m qñ ꝓuenit ex debilitate fellis generaẽ paulatim que vero ꝓuenit ex oppilatione fit ſubito.

Cura ycterice ex veneno

Curatio ycterice accidentis ex veneno animaliũ eſt cum potu aque caſei frequenter & comeſtione butyri recentis & olei amigd. dulc. poſtea vero accipiat de ſucco granatorꝫ & muſcilagine pſilij/ & conferũt ad hoc ſua ꝓprietate poma acria, & accipiat de taraſcon, & ſi hoc non ſufficit bibat

Cura ex cibis calidis.

tyriacam alfaroc & metridatū. Curatio eius ꝗ ueniens ex cibis calidis est cum hijs que infrigidant epar sicut est granata acetosa & secaniabin zuccarinū & aqua ordei, & si hoc non sufficit administrent̃ emplastra frigida, quando aūt accidit ex flatu venti borealis vel ex hyemis siccitate vtatur ex hijs que humectant cū modica infrigidatione sicut est ptisana ordei parata sit debet & frustrare panis cū zuccaro & sirupū iulep & viol. & pulli elixati in aqua & euitet sicca & salsa, & si nō cessat per hoc assiduet ea quæ diximus. Quando vero est ex excessu frigoris vel caloris curetur cū eo ꝙ reducat id ad temperamentū. Qđ aūt prouenit ex vi crisis nō indiget curatōe nisi constringere naturā cū ingressu aque calide / & bibat secaniabin & vngatur corpus cū oleo camomille & oleo aneti & alijs oleis ca. Curatio eius ex ipso epate si fuerit ex calore cū eo ꝙ infrigidat, & si apparet in ipso plenitudo flebotometur basilica dextre manus & maxime si fuerit in epate apā sanguineū, Et si signa co. ru. apparent fiat euacuatio cū decoctōe mirabol. prunorꝫ tamarindorꝫ passulaꝝ sine nucleis scamonee cocte in pomo & yer. pigr. vel bibat aquā casei cū secaniabin, deinde bibat succi solatri. ℥.iij. cum succo fen. ℥.i. Et si fuerit febris in eo accipiat loco aque casei aquā ordei cū secaniabin vtatur oleribus frigidis cum oleo amigd. & si fuerit apostema in epate curet̃ scđm ea que prędiximus. Curatio eius ex splene propter calorem est cū flebotomia vene basilice sinistre manus, & bibat ex succo solatri & endiuię ℥.iij. cum. ℥.ij. ℥. secaniabin, & bibat trociscos de carmezac cum secaniabin fortis a cetositatis, & trociscos de ligno aloe, & emplastret̃ splen cum aceto in quo coctus sit tamariscus, vel cū oleo ro. & aceto calido, & caueat a cibis pinguibus oppilatiuis. Et si indiget euacuatōe fiat cum decoctione mirabol. & fumiterræ / & si fuerit ex frigiditate bibat ex vino forti quolibet die. ℥.i. ante cibū, & bibat secaniabin squilliticū & trosciscos de cappar. & emplastret̃ splen cum ruta bauracmentastro semine agni casti & melliloto simul vel per se mixtis & bullitis in aceto, & cō forte i emplastrū de calce & sulphure & apposi tio vento sarū cum igne, & caueat ab omni ꝙ ingrossat & oppilat, & si nō sufficit curetur cum hijs que dicturi sumus in curatione splenis. Curatio eius ex epate & splene simul si calor abundat cū flebotomia basilicę vtriusꝙ manus inter pollando flebotomias aliquibus diebus, & si virtus est fortis bibat hanc decoctionem. ℞. mirabol. citrinorꝫ fumiterre vel seminis eius aā. ℥.x mirabo. nigrorꝫ. ℥.viij. absinthij. ℥.v. passulaꝝ mundataꝝ. ℥.x. prunorꝫ. xx. tamarindorꝫ. ℥.xv

Cura ex vento boreali

Cura ex vi crisis

Cura ex epate

Cura ex splene

Cura ex epate & splene simul potio

coquant̃ omnia in vi. lib. aque donec deueniat ad. i. lib. & apponat̃ in ea epithimi cassiæf. aā. ℥.iiij. exprimat̃ & coletur & bibat ex ea. ℥.v. cum ℥.i. yer̃. pigr̃. & ℥.i. agarici & tercia parte. ℥. scamonee coctę in pomo, postmodū vo bibat ex succo apij & succo radic. & succo foliorꝫ taarisci & ex succo scariolarꝫ aā. ℥.i. coctis oībus & colatis & dissoluta in eis cassiaf. cū duabus partibus. ℥. scamonee / & emplastret̃ splen cum fructu tamarisci & extremitatibus vitis aā. ℥.x. terantur medicinę sicce & infundant̃ bdellium & crocus aā. ℥.i. in vino & aceto & dissoluat̃ rube. ℥.xv. cū oleo rof. & conficiant̃ cū ea medicinæ & liniatur cū eo & apponat̃ desuper foliū caulis vel blete / & vngatur corpus post hoc in balneo cum oleo camomillę quousꝙ sudet, & sint cibi eius pulli cocti cū aceto & succo granatorum & agresta. Curatio eius ex corruptione complexionis venarū ꝑpter calorem est cū flebotomia basilicę manus dextræ & sumat hanc decoctōem. ℞. mirabo. citrinorꝫ. ℥.xv. nigrorꝫ. ℥.vij. fumiterrę radi. ligricię & alteę. ℥.x. gafet i. eupat. absinthij aā. ℥.v. passulaꝝ mūdataꝝ. ℥.xx. corticū radicis capparis. ℥.x. turbit contusi. ℥.iiij. coquant̃ omnia in. vi. lib. aquę donec redeat ad lib. i. & apponant̃ in ea epithimi. ℥.iij. & exprimatur & coletur & accipiat ex ea lib. ℥. in aq apponat̃ de agarico. ℥.i. salis indi. ℥. tcia. yer. pi. ℥.iij. & bibat ex succo fumiterre & terascon. i. endiuia siluestris aā. ℥.iij. cum. ℥.viij. mirabol. citrinorꝫ & sexta parte. ℥. salis indi, & emplastretur epar cū farina ordei & rasura cucurb. & portulaca plantagine succo agrestę & modico croco tritis cū aceto & regat̃ regimine frigido. Curatio eius ex debilitate attractionis cistis fell. colera ru. est cū hijs que diximus de confortatione epatis, qm̄ confortatur cum emplastro de spica gallia ciperi & olibano & curare contrarium cū suo contrario. Et curatio eius ex oppilatione facta in orificio coniunctō epati cū hijs que diximus de apertione oppilationis, & emplastret̃ cum emplastris de sandalis, & declinet cibus eius ad id ꝙ subtiliat humores sicut est acetum & oleū oliuaꝝ / & si oppilatio fuerit in orificio ꝑueniente ad intestina vel ad stomachum fiat clistere cū hijs quæ aperiunt oppilationem vt succo absinthij centaureę & aquā decoctionis lupinorꝫ & orobi & reliqua quæ diximus in apertione oppilationis epatis. Curatio eius ex plenitudine colerę est cū decoctōe mirabol. citrinorꝫ & secaniabin cū scamonea, & emplastretur epar cū eo ꝙ habet stipticitatem & frigiditatē sicut est solatrū plantago & metridato cū hijs que infrigidant & coadunant, Et si fuerit yctericia ex acuitate substantię colerę curet̃ cu

Cura ex corruptione complexionis venarum ex calore Potio

Cura ex debilitate attractionis cistis fellis colere ru.

Cura ex colere plenitudine

ratōe epatis calidi, & qñ exterminatus fuerit humor yctericię & remanserit citrinitas in superficie corporis vngatur cū oleis resolutiuis sicut oleo camomillę aneti postq̄ infusa sint in aqua cali.dulci.

Cura croceitatis oculorū

Curatur aūt croceitas oculoꝝ ex eo q̄ colirizetur cū aceto & aqua ros.vel cū aceto & succo coriandri humidi,vel cū aceto & lacte mulieris,vel cū succo granatoꝝ acetosoꝝ qm̄ sua ꝑpria virtute habet iuuamentū in hac ęgritudine.

Segremeria.

Et insufflet̄ur naribus de succo segremerię.i.ciclamis,vel cū succo cucumeris agrestaꝝ mixto cū lacte mulieris,vel de nigella cum lacte mulierū,vel de aceto cum oleo ros.

¶ De ydropisi. Caplm. XII.

Hydropisis

YDropisis est error cadens in virtute immutatiua epatis que excludit̄ a perfectione digōnis & corrumpit̄ sanguis & diffundit̄ per totū corpus & comp̄hendit propter hoc totū corpus.

Hydrop. cā triplex

Cuius causa est triplex, aut enim ex corruptione complexionis, aut ex abundantia humoꝝ aut ex ap̄atibus, Et causat̄ hic modus aut in epate solo, aut ex participatione alicuius membri, Et possibile est aduenire ex supfluis euacuatōibus, vel ex retentōe menstruorū, vel ex continuatione ęgritudinū & dolorum, vel ex corpis dissolutione, vel ex coadunatione colerę rubeæ, vel ex potu multę aquæ frigidę post balneum vel post fortem laborem.

Hydrop. spēs tres Alhahaui Alzeci &alcabli hyposarcę causa

Sūt aūt species hui⁹ ęgritudinis tres.s.alhahaui alzeci & alcabli.i.yposarca seu carnosa asclites & timpanitis. Determinatio yposarcę vt plurimum fit ex epatis frigiditate & est cū chimus nō perfecte digestus, miscetur cū carne tantū & nō adheret membris ꝑpter suę perfectionis defectū qa flegmaticus est & ꝑpter hoc est ista species facilis curationis.

Asclitis causa

Asclitis vero fit cum virtus deficit transmutare cibum & nō potest esse transitus ad membra impossibile est nō dissolui a calore epatis & ipsum in fumū conuerti & tunc expellitur ad panniculū ventris, & cū ibi aggregat̄ fumus resoluit̄ in aquosam humiditatem & est hec species post yposarcā in susceptione curationis.

Timpanitis gnātio

Timpanitis vero generat̄ ex eodem liquore qñ fumi & venti plures sunt liquoribus & generat̄ ex remissiori frigiditate, & curatio huius speciei est difficilis valde.

Hyposarcę sig.

Signū yposarcę est macies corpis eiusq̄ albedo, inflatio palpebrarū, extremitatū testiculoꝝ cum inflatione molli que cū imprimit̄ digito cito redit solutio ventris naturę/ & similatio corpis infirmi corpori mortuo tumido.

Signum asclitis

Signū asclitis est sonitus cōmotionis aquę per ventrem sicut aquę existentis in ventre, & maxime cū reuoluit̄ de vno latere ad alterū cū grauitate, & cum ꝑlongatur tp̄s suū comprehendit tumor testiculos & crura & scindit̄ & exit ex illis aqua citrina.

Signū timpanitis est tumor ventris & cū percutitur resultat inde sonus vt timpani & qñ debilitat̄ digestiua virtus causa frigiditatis nō sequunt̄ eū sitis & febris nec vomit colerice & sentit acetositatem in ore. Qñ vero debilitat̄ causa caliditatis continuat̄ in ipso sitis & pulsus est frequēs macies corporis, citrinitas coloris, amaricatio oris & calor violentus, & cū prolongat̄ tempus eius manifestat̄, & cū apparēt in egestione aliq̄ particulę epatis, eius malicia est maxima.

Sig. ex alioꝝ membrorū participatiōe

Signū eius que ꝑuenit ex participatione alicuius membri est quia p̄cessit ægritudo illi membro, & si fuerit ex dissolutione corpis antecedit ipsam ptisis & similia, & qñ fuerit ex potu aquę frigidæ post exitū a balneo vel post multū laborem sentiet dolorem sub costis statim post potū aquæ frigidæ, Et qñ est ex congregatōe colerę ru.tūc vomit colerā multā & sequitur eum sitis grossitudo corpis & eius siccitates, & qñ vident causæ ydropisis fortes & difficiles sicut dura ap̄ata epatis vel alicuius membri, & aliæ consimiles ægritudines & maxime cū tempus ipsaꝝ ꝑlongatum est ne sis perterritus in curatione ipsius, Si vero causę ipsius fuerint abundantia coleræ ru.vel flegmatis aut malicia complexionis epatis, aut retentio menstruoꝝ & similia esto fidus de curatione ipsius.

Intentio curatiōis hydropisis est duplex.

Intentio aūt circa curatōem ydropisis est duplex, vna est confortare virtutē digestiuam cū aromatibus quibus inest coadunatio modica & multa subtiliatio cū virtute ꝓuocandi vrinā & sanguinem menstruoꝝ & sudorem & aperiendi oppilationem cū medicinis simplicibus.s.mirra croco squinanto spica cassia lig.sahadag assara costo aristolog.apio fen.musri endiuia camepitheos camedreos. Ex cōpositōibus v̄o sicut est cōfectio de lacca & de reub.vel cōfectio de berb.& el'ctu.de costo & trocisci de absin. Solutōem faciētia sūt titimal.esula & lac ei⁹ almezorion yreos collogn.oleū cucume.asinini & eius succus euforbiū ęs vstū stercus columbinū serapinū opopanacū squilla assata pillulę de serapio & pillulę de mezereon Q̄ aūt educit eam per sudorem est sepelitio in arena maris & sudare diu in balneo. & hec medicina est cōmunis tribus speciebus ydropisis, nunc aūt constituimus curatōem cuiuslibet speciei per se.

Cura hydro. carnosę ex calore

Curatio ydropisis carnosę qñ fuerit ex calore epatis & virtus est fortis q̄ flebotometur vena basilica ad exsiccandū humorem deinceps euacuet̄ tpāte cū eo q̄ aperit oppilatōem s.cū aqua decoctionis fabaꝝ, vel cū cuscut.vel cū fumoterrę/ & qđ fortius hijs est yer.pig.cū succo endiuię/ & bibat succū solatri & succum apij cū trociscis de spodio & trociscis de berbe. & emplastret̄ epar cū rebus frigidis confortantibus. & comedat olera frigida.

Cura ex frigore

Curatio eius ex

rigiditate est cum medicinis p̄nominatis simplicibus vel compositis/ & tyriaca alfaroc / & amurusia, & si confert oībus speciebus ydropisis trifera ben.elazar est optima & sepeliaȓ in arena calida, & liniaȓ totū corpus cū altefal aꝶ. cum cera & sudet diu ante solem vel añ ignem.

Cura ascitis ex calore

Curatio ydropisis asclitis qñ est ex calore cum forti feruore & rubedine vrine/ aut fuerit ap̄a calidū in epate est signū mortale. Curatur aūt post cū labore apud principiū cū hijs que confortant epar sicut trocisci de berberis, vel trociscis de camphora, vel trociscis de spodio cū succo endiuie, vel secaniabin simplici & succo solatri & succo plantag. dictis confortatiuis & frigidis.

Cura ex frigore

Curatio eius ex frigiditate si est sine ap̄ate & sine mala complexione frigida possibile est curari cū eo ꝙ confortat epar & digestiuā virtutem ex hijs que diximus, postea vero cū hijs que educunt aquā citrinā, & bibat de lacte camelorꝝ. Puluis qui diciȓ sulphur educens aquā citrinā & sumitur cū lacte vel aqua casei vel succi oleorꝝ. ℞. lactis esule scamonee succi cucumeris asinini eusorb. foliorꝝ mezerion radicū esule yreos eris vsti stercoris columbini granorꝝ cataputie añ. partes equales teranȓ & misceanȓ cū eis ad pondus oīm de zuccō salmiañ. & accipiat ex eo. ʒ. iij. cū eo ꝙ diximus

Epithima laxatiuū

Epithima ꝙ diciȓ lachoc ad laxandū aquā citrinā, & possibile est eam ducere per sudorem. ℞. colloquinti. ʒ. i. euforb. stercoris columbini añ. ʒ. x. conficiantur ex eo parū cū felle bouino, & supponaȓ ventri per tres horas, postea reducat illud sc̄d̄m necessitatem, & si non conferunt medicine impossibile est transire p̄ter incisionem ventris vt educaȓ aqua citrina quemadmodū determinatū est in cirurgia.

Cura timpanitis ex calore

Curatio timpanitis qui ꝓteruit curare ipsam ex abūdantia caloris & apparentibus signis solutōis naturæ cū ꝓuenit ad statū eius, & est confirmata valde, cuius curatio est valde difficilis, & maxime cū ꝓuenit ex duricie splenis vel matricis curet ipsam suauiter cum eo ꝙ nō calefacit forti calefactione. s. qñq; cū succo granatorꝝ tamarind. cū succo scariole & sen. qñq; cū aqua decoctionis vel succo lebleb & similibus, aut bibat ex hoc secaniabin.

Secaniabin

Modus secaniabin conferentis calori epatis & huic egritudini timpaniti. ℞. radi. endiuie. ʒ. xl. radi. fen. & seminis bazra eius añ. ʒ. xx. absinthij seraha. i. calcatrisa bazorad. i. spina alba añ. ʒ. x. foliorꝝ cuscute albe. ʒ. xxx. ro. recentiū mundatarꝝ. ʒ. v squinanti. ʒ. xx. bulliant oīa in tribus lib. succi granatorꝝ acetosorꝝ & tantūdem aceti vini vsq; ad residentiā liquoris rerū, & exprimaȓ & coletur & ponaȓ in eo ad pondus eius zuccī salmiani & remoueaȓ spuma & ponaȓ in ipso aliquid crod vt sit boni coloris & sumat ex eo. ʒ. i cū quatuor. ʒ. aque dul. frigide, vel cū succo herbarum/vel cureȓ cū electuarijs & trociscis & cōfectionibus frigidis,

Cura ex frigore

Et si fuerit ex frigiditate curetur cū eo ꝙ expellit ventositates sicut est ciminum ameos anisum castoȓ. & olibanū & masticet de aliqua istarꝝ medicinarꝝ quolibet mane & accipiat trociscos de aniso qm̄ vltime sūt boni ad hoc, & administreȓ licinia q̄ dicunȓ sief de cimino baurac folijs rute & ameos, teraȓ & cōficiāȓ cū melle & supponaȓ bis in die, & abluaȓ corpus suū in balneo & aq̄ bauratice & salse & tergaȓ corpus suū in balneo cū pānis aspis & aridis postq; aspersū fuerit sup ip̄m baurac & ingenio omni modo apire poros corpis, & vngaȓ corpus eius cū oleo cucum. asinini & oleo spice, & aspergaȓ corpus suū & venter sale baurac & farina orobi, & comedat ex omībus gn̄ibus auiū siluestriū vt alhagal & passerū, & vtatur cū cibarijs eius semine fen. & apij ameos ruta cimīo almuri aceto sisticis & oleo amigd. dul. & amararum, & euitet oīa gn̄a leguminū dactilos nuces passulas & oīa gn̄a fructuū humidorꝝ, & bibat vinū bonū forte limphatū cū aqua decoctionis anisi squinanti & similia, Et si egritudo permixta est ex aq̄ citrina & ventositatibus permisceat medicinā p̄dictā.

Cura ex splenis participatiōe

Curatio eius ex participatione splenis cū epate est cū hijs que ꝓuocāt vrinā & dissoluunt splenis duriciem, sicut est tyriaca quatuor specierꝝ & confectio alkabrica. i sulphuris & silr̄a q̄ dicturi sumus in curatōe splenis, & sic ꝓcedendū est in q̄libet membro q̄ participat epar & infirmaȓ causa illius sicut est stomachus & renes & cetera membra vt determinatum est in suo loco.

¶ SEQVITVR TRACTATVS XIX. De splenis ægritudinibus.

¶ De ægritudinibus splenis. Cap. I.

Egritudi. splenis enūeratio

DE egritudinibus splenis que sunt. xv. corruptio complexionis, ap̄a, duricies tumor, oppilatio, solutio continuitatis, debilitas alicuius virtutū eius & ꝙ generaȓ ex his causis vt nigra ycteritia, lepra, morfea, ꝑmixtio rōnis, solutio colere ni. vomitus co. nig. appetitus caninus, raritas risus & silr̄a.

Corrup. splenis

Corruptio complexionis accidit cū hūore & sine humore queadmodū dixim⁹ in epate.

Ap̄a splenis

Ap̄a aūt fit frigidū & durū antiquū & gn̄aȓ ex hūore grosso nigro absq; febre, & hoc fit in pluribus, & possibile est gn̄ari ex hūore calido colerico vel sanguineo & coniungiȓ febri & nō est antiquū & raro accidit & monstruose.

Duricies splenis

Duricies sequitur aut cum febre & potu multe aque aut sine febre & fit egritudo antiqua aut non antiqua.

Tumor splenis

Tumor fit aut ex vētositate grossa melācolica vel ex ventositate frigida & subtili. ¶ Oppila-

tio fit ex retentione grossi sanguinis vel ex com=
Opilatio splenis — plexionis corruptione. Solutio continuitatis fit
aut ex percussione vel casu vel vulnere ab extra
Solutio cõtinuitatis — venientibus. Signũ corruptionis complexionis
est ex caliditate perceptio accidentiũ caloris vt
Sig. corruptionis splenis ex calidi. — febris sitis & perceptio caloris in tactu splenis.
Signũ eius ex frigiditate est contrario modo p̄
dictoꝝ. Signũ ap̄atis est q̄a faciliter cadit sub
tactu & occultata apparet, nec requirit̃ aliud si=
Sig. ex frigidita. — gnum nisi cũ ap̄a fuerit in principio, & signũ
eius tunc est frigiditas tactus in loco tp̄e & re=
Sig. ap̄a. — missio p̄ceptionis caloris & sitis. Signũ caloris
Sig. calo. — est contrariũ huius. Signũ duriciei splenis cũ fe=
Sig. duri. splenis — bre est q̄a patet sensui in sinistro latere cũ duro
ap̄ate & q̄n imprimit̃ manu nõ sentit dolorem
& possibile est supuenire in hora fortis impres
sionis eructuatõem aut rugitũ, & si tumor ẽ ex
fumo grosso erit tactus eius frigidus & durus
Si vero ex fumo subtili & calore erit contrariũ
Sig oppilationis — huius. Signũ oppilationis est p̄ceptio alicuius
p̄dictaꝝ egritudinũ. s. ap̄aris aut duriciei, aut
vẽtositatis, aut corruptõis cõplexionis. Signũ
Sig. solu. cõtinuitatis — solutionis continuitatis est q̄ infirmus refert &
qđ ex eo sequit̃. Signũ debilitatis attractiuę vir
tutis est diuisio colerę nig. & eius diffusio p̄ to
tum corpus, vnde sequit̃ yctericia nigra vł mor
phea vel lepra & sił'ia. Signũ debilitatis reten=
Sig. debilitatis attractiuæ virtutis — tiuę virtutis est euacuatio co. ni. per fluxũ ven=
tris vel per vomitũ scđm declinatõem humoris
ac eius quantitatem, & possibile est confirmari
hmõi accidentia ex vigore expulsiuæ virtutis.
Signũ debilitatis digestiuæ est q̄m secunt̃ hmõi
Sig. debilitatis retentiuę — accidentia in corp̄e scđm naturã humoris, nam
si declinat ad acetositatem sequit̃ ex hoc virtus
appetendi cibũ quia humor effundit̃ ad os sto=
Sig. debilitatis digestiuę — machi, si vero vritur sequit̃ ex ea tristicia & mo
lestia, & possibile est sequi ægritudinem multã
aut lepram & hmõi accidentia. Signũ vigoris
Sig. vig. expulsiuę — expulsiuę est defectus appetitus cibi ex prom=
ptitudine sui descensus ad intestina & raritate
suę declinationis ad os stomachi. Curatio cor=
Cura corruptionis cõplexi. splenis — ruptionis complexionis splenis scias q̄ passio=
nes splenis similant̃ passionibus epatis & simili
ter medicina proxima est illi, verũtamen opor=
tet medicinas quibus curat̃ splen esse fortiores
in virtute quia nutrimentũ splenis grossius est
Q̄ ergo accidit ei ex corruptõe complexionis
curat̃ epar. s. calefacere frigiditatem & infrigi=
dare caliditatem similiter de cæteris q̄litatibus.
Curatio eius ex duro ap̄ate antiquo est admini
Cura ex duro ap̄a. antiquo — strare fortes medicinas ad educendũ colerã nig.
sicut sunt laxatiua quę nominant alhacharag in
quibus ingredit̃ epithim. agaricũ sticados pule=
giũ monta. prassiũ centaurea cortices radic. cap
paris absinthiũ & similia, postea bibat aquã de=
coctionis seminũ & sirupũ de radicibus & se=
caniabin de melle cũ seminibus & sirupũ de yre=
os & sirupũ de mentastro cũ aliqua confectio=
num vt confectione reubar. vel lacte vel amu=
rusię, & sirupũ de yreos & tyriacã quatuor spe
cierum, vel troos cos de reubar. vel trociscos de
capparis scđm hanc descriptionem. Descriptio — Trocisci de capparis
trociscoꝝ de capparis conferentiũ grossitudini
splenis & ydropisi accidẽti de ip̄a. ℞. vsne rubeę
pulegij montani cortic. radicũ cappar. seminis
radic. nasturcij sinapis yreos añ. partes ęquales
terant̃ & cribellent̃ & conficiant̃ cũ succo apij,
& fiant trocisci quoꝝ quilibet sit ponderis. 3. ij
& accipiat ex illis vnũ cum secaniabin de semini
bus vel secaniabin squillitico, & confert hoc ac
cipere quolibet mane ante cibũ. 3. i. in vino forti
& conferũt ficus infusę in aceto & moraba de
capparis cũ aceto & melle. Et emplastret̃ splen
cum pecijs infusis in aceto decoctionis rutę bau
rach mentastri sicci & melliloti, & si accipiat̃ sal
qđ congregat̃ in loco littoribus fluuiũ zahara — Zahara almelah
almelah, & emplastret̃ cũ eo splen exsiccat ip̄m
& dissoluit eius ap̄a ¶ Ex his aũt q̄ ego expert⁹
sum est q̄ accipiat̃ radix albardi. i. iunci recen=
tis sicuti est & teratur & emplastret̃ cũ eo splen
q̄m dissoluit duriciem & ap̄a, & idem operat̃ si
comburit̃ & bibat̃ ex sui cinere. 3. ij. quolibet
die. Modus emplastri dissoluentis ap̄a accipiat̃ — Emplast.
bdellij armoniaci añ. 3. x. & infundat̃ in aceto
donec dissoluat̃. postea accipiat̃ alsirag quarta
pars lib. cærę. 3. i. coadunent̃ oĩa super ignem,
& accipiat̃ mirrę & croci añ. 3. v. terant̃ & mi=
sceantur cũ reliquis medicinis donec fiat ad mo
dum marcham. i. vngenti duri & extendatur de
eo super folijs bletę & sæpe spleni superponat̃
Curatio eius ex ap̄ate calido est cũ flebotomia
venę basilicę manus sinistrę vel venę quę est su — Cura ex ap̄ate calido
per manu inter digitos qui dicunt̃ alranczar, &
bibat aquã decoctõis solatri endiuię fen. hald=
ha, Folioꝝ haldha est succus cuiusdam speciei
tamarisci, Carpha est alia species eius carphę &
apposito in ipsis aliquid aceti bibat de toto lib.
5. cum infrascriptis trociscis. Modus trociscoꝝ
conferentiũ dolori splenis q̄n est cum calore a
febri & forti tinctura vrinę.

¶ De duricie splenis, Cap. II.

Duricies splenis potest esse cũ febre & — Durities
sine febre antiqua & nõ antiq̄. Signũ — Sig. frigi.
frigiditatis est frigiditas tactus diutur=
nitas sui tp̄is paucitas caloris & sitis. Signũ ca=
loris est contrariũ huius. Curatio ap̄atis duri — Sig. cali.
antiqui est cũ laxatiuis quę dicunt̃ bachrag. i. de
coctionis in q̄bus intrat epithim̃ agaricum stica
dos pol. montanũ prassiũ centaurea cortex radi
cis capparis absinth. & similia, & bibat sirupũ

de feminibus & sirupū de yreos & mentastro cū confectione reub. vel lacte, vel amurusia, vel tyriaca q̄tuor specierū, vel cū trocifcis de reub. vel trocifcis de capparis cū secaniabin de seminibus vel secaniabin squillit. & bibat omni die ante comestionem. ʒ.i. vini fortis & confert ei comestio ficuum infusarum in aceto & moraba de capparis de aceto & melle, & emplastret splen cū ruta baurac mentastro sicco melliloto & zahara almelah bullitis in aceto, hoc.n. dissoluit ap̄a. Et ego q̄dem p̄bauī emplastrū de radice bardi q̄d dissoluit illud, & similiter si bibant de suo

Emplast. cinere. ʒ.ij. q̄libet die. Emplastrū dissoluens ap̄a ℞. bdellij armōiaci añ. ʒ.i. & dissoluat in aceto & accipiat lib.i. olei de sirag q̄ est oleū sisamorum & cere. ʒ.i. & misceat totū super igne, postea accipiat de mirra & croco añ. ʒ.v. & fiat ex illis emplastrū & sepe supponat spleni. Curatio

Cura ex calidita:e eius ex calore est cū flebotomia venę basilicę sinistre manus aut venę que est inter duos digitos super manu, & bibat succū solatri endiuię se

Carphe niculi alchelef.i. salicis & foliorum carphe.i. tamarisci cū modico aceto & bibat ex toto lib.ſ. cū istis. ℞. batarum alachel.i. cantarici & baccarum alfasced añ. ʒ.x. seminis endiuię & portulace añ. ʒ.v. accipiat ex eis. ʒ.iiij. cū secaniabin zuccario.

Cura duriciei cū febre Curatio duriciei q̄n est cū febre cū trocifcis de berberis vel cū trocifcis de ro. cū secaniabin, & emplastret splen cū ruta cocta & aceto. Cura

Cura sine febre Nota sine feb. est sicut curatio ap̄atis duri & emplet cū armoniaco aut cū nora.i. calici aut cū sulph. & similibus sicut diximus in suo loco in opatione emplastrorum & cibaria dulcia nutrimenta grossa, & si hęc nō sufficiūt oportet cauterizari vt determinatur in cirurgia.

¶ Sequit de tumore splenis. Cap.III.

Tumoris c̄uatio Signum Tumor sit ex ventositatibus grossis cole rę nig. vt fumositatibus subtilibus. Signum eius est ap̄a durū sub sinistro latere, & q̄n premit manu non sentit dolorem, & possibile est sequi ex forti p̄ssione manus eructuationem aut rugitū, & si fuerit ex grosso fu

Cura mo erit eius tact⁹ frigidior & durior, ex fumo vero subtili contrario mō exit. Curatio eius ex fumo grosso est cum puluere nasturcij. ℞. nasturcij albi. ʒ.xxx. terat & distemperet cū aceto forti & fiant trocisci & exsiccent in fumo deinde

Alsecd accipiat granorum alsecd. ʒ.x. fructus tamarisci ʒ.v. scolopend. ʒ.vij. terant hęc & misceant cū p̄dictis trocis. & fiat ex oībus puluis de q̄ accipiat. ʒ.iij. cū secaniabin, & emplastret splen cū furfure aneto infusis in aceto, & confert ei vl

Cura ex fumo subtili timū iuuamentū appositio ventosarum sup splene absq̄ scarificatōe & igne. Curatio eius ex fumo subtili est q̄ fricet manibus cū oleo camo

mille paulatī post balneū, & sicū hoc nō curat curet cū decoctōe radicū secaniabin & sirubus.

¶ De oppilatione splenis. Cap.IIII.

Opilatio nis splenis cura Oppilatio fit ex retentōe grossi sanguis in meatibus splenis aut ex ap̄ate & duricie vel ex grossis ventositatibus vl' ex corruptōe complexionis. Signū indicatiuū eius est manifestatio alicuius p̄dictarum passionū, & curatio eius est per remotōem cause & bibat ex confectōe spicę. Modus eius. ℞. spicę aristol. rot. añ. ʒ.iij. armoniaci cassielig. añ. ʒ.iiij. radic. capparis costi amari añ. ʒ.x. croci. ʒ.ij. terant & conficiant cū melle despumato & sumat de eo ʒ.iij. cum aqua decoctionis foliorum capparum vel aqua decoctionis absinthij vel aqua decoctionis foliorum carphę.

¶ De solutōe continui curatio. Ca.V.

Solutiōis cōtinui cura Solutio cōtinui fit ex p̄cussione vel casu vl' vulnere ab extra venientib⁹. Curatio eius est cū eo q̄ confortat splenem vel vulnus consolidat cū vngento vel emplastro vt in suo loco determinat & incipiat a flebotomia & bibat electuariū de rof. factū cum reubarb. ʒ.iiij. cum aliquo siruporum.

¶ De debilitate virtutis splenis. Cap.VI.

Debilitas virtutis attractiuę splenis Signū debilitatis virtutis attractiuę est diffusio co.ni. ad corpus ex qua sequitur cętericia nig. morfea lepra & sīria. Signū debilitatis retentiuę virtutis est effusio co.ni. per se

Sig. debilitatis retētiuę cessum vel vomitū scd'm declinatōem humoris. Nam si declinat ad acetositatem effundit ad os stomachi & roborat appetitū cibi, Si vero aduritur gn̄abit tristiciā & suspiria aut p̄mixtionē

Sig. debilitatis expulsiuę rationis aut lepra & sīria. Signū v̄o debilitatis expulsiuę virtutis est defectus appetitus cibi per modicā effusionem co.ni. ad os stomachi. Cu

Cura ratio totius huius est vt in suo loco determinabit.

¶ TRACTATUS.XX.DE ÆGRITUDINIBUS renum continens capitula.xvij.

¶ Capit.I. De passionū renum enumeratione que sunt.xxv. scilicet

Mutatio complexionis ipsorum ap̄a, aldubayla, durities, scabies, vlcera, grossa ventositates, lapis oppilatio, vrinę guttatio, macies renum, debilitas ipsorum, fluxus sanguinis ex ipsis fluxus putredinis, minctura pilorum & debilitas virtutis eorū & que ab extra veniūt vt p̄cussio & vulnus & q̄ ex p̄dictis passionibus cōsecunt vt defectus coitus & effusio seminis macies corpis yctericia ydropisis & sīria.

¶ Sequitur de corruptione complexionis. Cap.II.

corruptio cōplexionis renū Sig. cali Corruptio complexionis fit cū humore & sine humore. Signū caloris est vstio spermatis eiusq̄ paucitas & tenuitas,

Sig. frig. paucitas pinguedis & rubedo vel citrinitas vrine. Signū frigiditatis est priuatio appetitus coitus debilitas spinalis dorsi & loci qui dicit alcatan & est locus constrictionis sarabularꝫ & debilitas coxarꝫ quemadmodum accidit senibus

Cura ex calo. & vrina alba. Curatio eius ex calore est cū potu lactis asine vel capre cū guma draganti vel arabi. & comedat portulacā attriplicem lact. cucur. & similia, & emplastrent renes cū oleribus frigidis & clisterizent cū ptisana ordei & oleo viol. & oleo sisamino cum aqua cal. vel clisterizentur cū succis herbarꝫ frigidarꝫ & musilagine psilij, & si fuerit calor cum humore flebotometur vena sauille pedis, & laxetur natura cū

Cura ex frigidita. hijs que competunt sibi. Curatio eius ex frigiditate est ꝙ clisterizent cum oleis calidis mollientibus sicut oleo camomille aneti vel oleo castapurie, vel oleo alkeda, aut oleo sisamino, aut butyro vaccino cū succo blete aut cū succo apij & feniculi, aut mentastri & similium, & emplastretur cū camomilla centaurea & mentastro coctis in aqua & alijs emplastris calidis, & exerceat laborem & euitet cibi plenitudinem & vtat hijs que vrinam prouocant & faciat euacuationem flegmatis.

¶ De apostemate. Capl'm. III.

Apatis renūgnatio. Generant apostemata ex humore calido & ex humore frigido & generat in ipsa substantia renū, aut in panniculo continente eos, aut in concauitate ipsorꝫ, aut in

Sig. ex substātia renum meatibus vrine. Signū eius qn̄ est in substantia renū dolor & grauitas, & possibile est peruenire dolorem ad meatus vrine & vesica in ꝙ dolet virga coniuncta in suo collo & nō potest percipere aduentū doloris ad has partes semp sed quandoqꝫ per interpolata tpa, & possibile est dolere cū eis venas & frigescunt extremitates & maxime crura & genua & pedes & vrina redditur in principio aq̄sa postea vero rubea. Et qn̄ est apostema in dextro rene sentit grauedo in dextro latere post dorsum ,ppe epar, quia superior est aliquantulū sinistro rene & vicinatur epati, & qn̄ est in sinistro rene sentitur dolor sub dorso a sinistris iuncturarꝫ spinal. est enim hic inferior dextro rene. Signū apatis existentis in pān-

Sig. ex pāniculo niculo fortis dolor vt nō possit ambulare nec stare & quando sternutat vel mouet inuadit eum molestia vt faciat eum vociferare & nō potest sibi facile dormire super ventrem sed plurimū quietis eius est quando iacet super dorsum. Si-

Sig. cali. gnū caloris est sitis & febris fortis & dolor & rubedo vrine. Signū frigiditatis est grauedo &

Sig. frig. remissio doloris & febris & albedo vrine. Cu-

Cura apa tis calidi ratio calidi apatis est apud sui principiū si fuerit ex abundantia sanguinis & concedūt ei virtus & etas & tempus ꝙ flebotomet vena alach vel basilica & bibat aquā ordei, electuariū frigidorum seminū & succū citrullorꝫ & cucurb. & psiliū lotum cū oleo ros. & zuccaro tabarzed vel succū solatri, vel succū endiuie vel feniculi coctos & colatos lib. s. ex omnibus postqꝫ dissoluta fuerit in ipsis. 3. i. cassief. 3. i. quarta olei viol. Et si natura constipata fuerit clisterizent cū floribus viol. & ordeo mundato & semine altee sebesten & oleo viol. & si nō consentit natura ad hoc bibat ex violis siccis. 3. x. cum lib. s. succi lebleb & 3. s. olei viol. & abstineat a coitu & equitatione & labore & cibis calidis precipue a melle & omni genere dulcedinis sicut alhalu & vtatur cibis lenibus & humidis. Et si rexerit ipsum. vi. diebus cum hoc regimento & alleuiata fuerit febris & egritudo nō est sanata Sit tunc studiū tuum dissoluere apostema cum medicamine infrascripto, qd' est ꝙ accipiat lana & infundat in oleo aneti vel camomille & coquat altea vel fenugr. & similia, aut emplastretur apa cum farina cocta cū aqua & melle & cū hoc erit maturatio apatis, & si natura excesserit in solutione bibat psiliū assatū cum aliqꝫ sirupo stipticorꝫ sicut rob de mirta & rob de citonijs. Curatio apatis frigidi est ꝙ bibat de oleo amigd. cum aqua decoctionis fenug. vel cū aqua decoctionis ficuū & similiū & cū medicinis maturantibus, & emplastretur locus apatis cū fenug. & folio cauliū & seminelini & similibus & faciat vomitū, & accipiat de medulla cassief. dissoluta cū sirupo ficuū vel cū aqua mell. & confert ei sirupus de melle cū aromatibus, & sedeat in aqua calida & maxime in aqua decoctionis camomille similiter melliloti mentastri & similia. Et si minorat quantitas vrine accipiat de rebus que prouocant vrinā cum suauitate nō aūt cū medicinis fortis acuitatis. Apostemata tamen renū faciliter indurant si nō curantur & permanent a dextro latere donec dissoluatur corpus, & cū aqua decoctionis cicerū & almagenat & apij & feniculi rute ysopi mente & similium.

Cura fri. apatis

¶ De dubayla sequit. Cap. IIII.

Dubayla eius causa Dubayla est apostema calidū in quo congregat humor putridus & nō potest eradere ab vno istorꝫ triū, quia aut dissoluit aut congregat in ipsa putredo & efficit dubayla aut indurat & reddit apa durū. Signū

Signa eius est vehementia doloris lumborꝫ cū febre & molestia vna vice post aliam & quando iacet super dorsum sentit. q. rem suspensam in superiori rene, & qn̄ confirmatur febris & sentit

molestiam & fortem inflāmationem, & vrina est acuta valde perfectū est apostema, & cū maturatum fuerit & apertū deficient ei accidentia hec. Signum bon apatis albedo putredinis & eius claritas & mundities & temperantia suę spissitudinis absq; fœtore. Signum apostematis non boni est contrarium huius. Signum bonę euacuationis est quoniā si euacuatio putredinis est ad vesicam est magis vicina sanitati, & facilis fit ei tolerantia ipsius. Et ego iam vidi in quo duriticatum dubayla in renibus & apertum est & exiuit multum putredo cū facilitate & sanatus est, post tempus vero iterū congregata est in eo hmōi putredo & ea emissa per vrinam sanatus est. Aduenie bat ei hoc per circuitus tpm ipso existente sano corpe, & quādo fit euacuatio eius ad intestina erit eius tolerātia difficiliter, & si euacuatur ad loca vacua erit eius euacuatio peior, & si permanet putredo in renibus erit magis difficiliter propter qd' requirit euacuatio eius operatōem manus. Curatio aldubayla oportet in principio coadunare naturā omni modo ingeniatōis vt apostema maturetur intus & extra, & hoc fit cū emplastrenē cū farina similę & radice bletę vel decoctōe cū aqua & melle, & si vis fortius hoc permisceat cū eis absinthiū vel radix lilij asmagoni vī hueg & similia, & si non aperitur tūc administretur clistere calidum & supponaf loco panni infusi in aqua decoctōis camomille mellilo ti centaureę mentast. & similiū, & post apertionem apatis curet cum medicinis euacuantibus putredinem & expellentibus eam cum vrina sicut cum decoctione fen. apij & similium.

Sig. boni a aris Sig. non boni Si. bonę euacuati onis

Cura

¶ De duricie. Capitulum. V.

Duricies

Duricies est apā qd' fit ex colera nigra īācofra, aut resultabit duricies ex vsu medicinarum calidarū in principio curationis apātis. Signū eius priuatio sensus doloris sentit tñ fortem grauedinem. q. rem suspensam in superiori rene cū iacet & sentit vehementia grauedinis in posterioribus a parte lumborū & sequit eum ad hoc debilitas cruris & amissio sensus loco qui dicit alhacuū & sunt radices coxarū & ydropisis & reddit vrina pauca subtilis & indigesta. Curatio eius qui vult pteruire in sui curatione est q̄ emplastref cū pluribus rebus dissolutiuis sicut vngen o de sepis & diaquilon & emplastris hūidis & dilterijs lenibus & bibat id q̄ deponit vrinā cum suauitate.

Signum

Cura

¶ Sequit̄ nūc de vlceribus renū. Ca. VI.

Vlcerum renū generatio

Fiunt vlcera aut ex pcedenti apāte aut dubayla aut ex abstractione humorū calidorū facientiū vlcera in renibus sua acuitate & quando attrahit̄ ad vesicam similiter fiunt in ea vlcera. Et differentia inter vlcera renū & vlcera vesicę est quoniā quando est vlcus in renibus sentit̄ dolor in lumbis, aut erit humor putridus grossius mixtus cū vrina, & possibile est esse in ipsa parua frustra carnis & carnosa lla & emissio vrinę est facilis. Quando vero est vlcus in vesica sentit̄ dolor in pectine & exitus vrinę est difficilis & descendit putredo in fūdo vasis statim cū mingit̄ in aqua reperiunt squamę & humores & vrina est fœtida, & possibile est esse vlcera in meatibus vrinę. Cuius signa sūt squamę apparentes in vrina absq; fœtore, & sentitur dolor in vesica fortiter in renibus aut remissius in meatibus vrinę mediocriter. Et curatio eius est qm̄ oportet curare vlcera in pncipio qñ g. nerant in renibus qm̄ si inueterant nō suscipiunt curationem nisi cū molestia doloris, & curatur cū flebotomia venę basilicę vt decidatur humor, & si nō sufficit flebotomet safena, & postea bibat q̄ mundificet vrinā sicut aquam mellis & iulep tpatos cum aqua, & confert ad hoc q̄ prouocat vrinā faciliter & mundificat vlcus sicut est semen melonis & citrulli & alteę & bibat eam cū aqua mellis & q̄ est fortius est aqua decoctōis apij & fen. & squinanti Emplastrēt locus cum folijs rof. & lentibus & fructus mirte & puluere molendini & oleo rosa. etiam qñ mundificatū est vlcus curetur cū eo q̄ coadunat & cōsolidat vt est iste puluis. Pulvis ad vlcera renū & vesicę. Rx. seminis citro. cucu. melonis cucur. oim excorticatarū seminis papaueris albi & nigri gumi amigda. gumi arabi. amidi seminis portulacę seminis maluę & altheę lotorū reubarb. aā. 3. v. spodij. 3. vij. boli arme. 3. x. fructus pini maioris camomille montanę aā. 3. iij. radic. liquir. zuccari tabarzed psilij aā 3. xx. terant oīa preter psiliū & misceant & accipiat ex eo. 3. v. cum rob vuarū vel iulep vel cū lacte asinę qd' est melius, & caueat a rebus acutis & salsis & a coitu & vniuersis motibus, nō enī obturant & sigillant vlcera renum nisi cum quiete & comedat quicqd coadunat & exsiccat sicut ferula sumacia & granatia & ex fructib' aut poma citonia fistice passulę & auellanę.

Differētia vlcera renū ab vlceribus vesicę

Signa

Cura

Pulvis

¶ Sequit̄ nunc de scabie renū. Ca. VII.

Generatur scabies ex humore acuto vel salso. Signū est eius vstio vrinę & exitus renum. q. furfurū cum ea & corporis macies. Et curatio eius est cū flebotomia venę saphenę & appositione ventosarū in fine spinalis dorsi sub loco renum, deinde bibat muscilaginem psilij vel seminis citoniorū cū lacte mulierum & oleo ros. & alia omnia fiant quę dicta sunt in vstione vrinę.

Scabies renum generatio Signum Cura

¶ De ventositate renū. Ca. VIII.

Signū

SIgnum ostendens ventositates grossas & quia nō apparent cū eis signa lapidis nec signa colicę/& fit extensio absq; febre & liti- & percipit̄ tumor in renibus cum tactu manus

Cura

Curatio eius est q̄ administretur cum aqua decoctionis subtiliū seminū sicut semīs aneti apij feniculi & similiū cum oleo amigd. amarar̄ & oleo aneti & oleo camomille/& emplastret̄ cū pulegio m onta, mentastro aneto folijs lauri & similibus, & bibat. ʒ. iij. olei balsami cū duabus ʒ. aquę decoctionis apij.

¶ De lapide renum. Capit. IX.

Lapi. re. gñatio

LApis generat̄ vt in pluribus in viris perfectis in renibus, in pueris in vesica, sed raro contingit generari in mulieribus, & scias quoniā dolor colicus & lapidis cōmunicantur ad inuicem, vnde oportet te scire differentiam.

Differt dolor co. a dolore renali

Est aūt differentia inter dolorem colicum & dolorem renum q̄m dolor colon transfertur per ventrem a dextris & sinistris & ante & retro est fortior q̄ dolor renum & subito insurgit; dolor vero renum stat fixus in eodem loco, & possibile est extendi per corpus vsq; ad pellem ventris quę dicitur merac vsq; ad testiculos, & incitat̄ in ipso vomitus, ppter illud q̄ aduenit intestinis & stomacho ex dolore & vrina redditur alba cum arenulis vt plurimū & semper post ipsum retentio vrinę/& ppter cōmunicationem doloris accidit retentio ventris & amittitur motus pedis qui est ex parte renis & sentitur dolor in coxa. Dolor aūt colon transfertur per ventrem a dextris & sinistris & ante & retro superius & inferius & est fortior dolore renū, & accidit dolor colon subito dolor aūt renum paulatim insurgit.

Si. ppria lapidū renum

Signa ppria lapidis renum fortis dolor lumbor̄ & eius fixio in loco vno nō se transferens de suo loco & similatur punctioni lanceę intolerabiliter cū constipatione naturę & incitatur eius appetitus expellere superfluitates vna vice post aliam, & cum puocat ad exitum non potest educere aliquid, & quando pficitur dolor in suo statu accidit ei vomitus & sincopis & amissio sensus pedū & manuū, & q̄ inter eius signa propriū est manifestatio arenæ in vrina.

Cura tpe doloris

Curatio eius in tempe doloris est q̄ bibat medicinā ad vomendū in sui principio & nō sit in hoc negligens & nil remaneat in stomacho, deinde fiat clistere, postea ingrediat̄ balneū aquę calidę in qua cocta sint camomilla mellilotū folia cauliū fenugręc, altea malua semen lini aneti coniunctim vel per se, & si fuerit ibi febris ponatur in aqua psiliū flores viol. portulac, lact. & nenufar coniunctim aut separatim, & sit aqua temperatę caliditatis vt in ea delectetur infirmus & eam toleret & diu permaneat in ipsa, & cū exierit ab aqua fricent̄ leniter cauda & lumbi cum oleo camomillæ & aneti & kerua & quodcūq; ipsorū inuenerit & bibat vna vice post aliam q̄ prouocet vrinā & mūdificet lapidem, & si nō valet id bibat aliud, & si fiat illud in balneo erit melius, & si est in ipso repletio & est rubei coloris & fuerit regimen eius cū hijs quę generant sanguinem flebotomet̄ vena basilica partis doloris, & p̄cipe infirmo q̄ saltet cum vno pede & descendat per scalas de vno gradu ad alium & ascendat super aliquā bestiam & faciat eam currere & postea redeat ad balneū, & si nō descenderit lapis emplastrent̄ lumbi pulegio monta. recenti vel cū semine caulis & cortic. cappa. tritis, vel vngatur cum ceroto facto ex cera alba & olei balsami, vel cum oleo laterū vel cū oleo anetino vel oleo amigdal. de quocunq; ipsor̄ inuenerit, & si cōfirmatus fuerit dolor ita q̄ dubitatur de difficili sincopi sumat ex electuarijs offuscatiuis sensuum sicut est filoniū, aut emplastret̄ cum cortic, mandrag. aut papaueris aut iusquiamo aut opio cum farina frumenti vel emplastretur cū reliquis emplastris.

Clistere

¶ Clistere ad dolorem lapidis dissoluens ventositates & sedans dolorem. ℞. musilagīs fenug. & altee olei aneti & camomillę & sisamini & pinguedinis gallinę an. ʒ. i. clisterizent̄ cum hijs tepide, Et si nō respondet natura cū hoc & non exierint ventositates accipiatur serapini oppopanaci & asę an. ʒ. i. dissoluatur totū cum vino & clisterizentur cum eo.

Potus.

¶ Modus medicaminis q̄ bibitur in hora doloris. ℞. amigd. amarar̄ excortic. ʒ. v. seminis apij ʒ. i. & ſ. & bibat id cum. ʒ. i. vini cocti dulc. & si indiget fortiori hoc & est sine febre accipiat de hoc electuario. ℞. granor̄ almahaseb. ʒ. iij. croci. ʒ. i. & ſ. aristologię tres partes & teratur totum & conficiat̄ cum melle despumato & sumat de eo. ʒ. iiij. cum vino forti, hoc em̄ frangit lapidem renū.

Electu. lapi. fractiuum

¶ Aliud electuariū ad frangendum lapidem renū. ℞. sar. seminis radic. granorum sol. an. partes equales terant̄ & conficiantur cū oleo iesmino & accipiat ex eo ad modum auellanę cum bono vino. ¶ Q2 aūt cōmouet lapidem de suo loco post administrationem rerum mollificantiū & exitū ab aqua calida est appositio ventosar̄ cum igne sine scarificatōe/ & debet esse appositio earū transsatiue per omnia latera paulatim modo inferius modo superius & si alleuiat̄ dolor & lapis expellitur bene quidem, sin aūt non administrent̄ ea quę frangunt lapidem cū virtute, & fortius inter alia ad frangendū lapidem est medicina quę dicit̄ calab dicunt synonima q̄ est miliū solis vt supra & est medicina quę reperitur in India, & lapis qui

dicitur agar, & est lapis iudaicus, & hagar romanum, & lapis qui inueniť in spongia marina & vitrũ vstum & puluerizatũ, & cinis vstionis scorpionum & sanguis hyrcorũ postq́ accipiť & exsiccatur & exprimiť & teritur, & accipiať de eis. 3. iij. cũ morabarosl. quę diciť glangobin & auicula, cuius color est inter colorem citrinũ & cinericiũ habens in alis duas pennas deauratas & subtile rostrũ & in cauda albę guttę. i. alba puncta quã frequenter cõmouet & est volatus paruus, habet em̃ hæc auicula mirabilem virtutem in frangendo lapidem renũ, & vesicæ quando comedit aut bibitur ex suo cinere, Et modus eius est q accipiať & iuguletur & saliať & comedať aut comburať & bibatur ex sui cinere, & oportet considerare circa patientem lapidem q̃m possibile est subsistere aliam ægritudinem vt apostema vel ventositates, misceať ergo medicina scd'm q videbitur.

Auiculę caudę tremulę mirabilis ꝓprietas

¶ De cautela a passione lapidis renum. Capitulum. X.

Cautela ꝓseruatiua

CAutela a passione lapidis consistit in euitatione viscosorũ ciborũ vt casei sua proprietate panis azimi & alhalua, i. cibaria dulcedinis & humoris crudi & in vsu seminum mundificantiũ renes sicut secaniabin de seminibus, hoc em̃ frangit lapidem cũ suauitate/ & euitet diu iacere super dorso & fortem cincturę strictionem & fatigationem dorsi, & faciat vomitũ post repletionem ciborũ, & vtatur balneo ante aduentũ doloris diebus plurimis, & subtiliet eius regimen. Hijs enim conseruatis non deueniet ad fortem dolorem quando superuenerit ægritudo.

¶ Sequitur nunc de oppilatione renum. Capitulum. XI.

Oppilationis renũ causa. Cura

OPpilatio fit ex grosso sanguine vel ex humore frigido & grosso, aut lapide aut a pãte, aut ventositatibus. Curatur aũt cum hijs quæ dicta sunt a nobis. Recessus aũt oppilationis fit per remotionem causæ facientis illam.

¶ De fluxu vrinę qui diciť derab albul & dicitur autem diabetes. Cap. XII.

Diabetis causa

FLuxus vrinę fit ex debilitate retentiuę virtutis & vigorũ expulsiuę. Causa vero debilitatis huius virtutis est calor transgrediens temperamentũ cum humore vel sine humore.

Signa

Signũ est eius continua sitis & nõ humectať os egri nisi apud fortem appetitũ ad aquã & statim recedit donec exsiccať os suũ & nõ bibit de ea in multa quantitate & cũ bibit eam frigidam sentit eam calidam in hora post & statim minget eam sicut est alba. s. & subtilem absq́ vlla transmutatione. Et quãdo hec egritudo prolongatur extenuať & exsiccať corpus, & si nõ curatur in principio egritudinis ducetur ad ptisim.

Cura

Curatio eius est q iaceat in locis frigidis roratis quibus prostrenť herbæ frigidę vt sumac & virga pastoris plantago folia rosl. & similia & iaceat in cubili frigido, & ingrediať omni die ter in aquam frigidam, & emplastreť finis dorsi cum folio mixto cũ aceto & dauchal cũ aqua rosl. & multiplicat dormitionem, & bibat de trociscis diabetis cũ succo granatorũ acetosorũ aut cũ rob de citonijs vel de mirta, & bibat iulep cũ camphora & bolo arme. & bibat succũ foliorũ vitis cũ aceto & succo portulacę/ & bibat aquã infusionis tamarind'. & sirupũ alcũterę/ Et sint cibi eius fercula sumacia & hacocomina, & bibat ptisanã ordei, vel cũ oleo amigd. vel ptisanã de amido cũ zuccaro & oleo viol. vel oleo sisamino, & teneat in ore suo de pillulis auferentibus sitim ex hijs quę dicta sunt in egritudinib' pectoris & alijs locis vt teneať in ore suo vna vice post aliã haustra macel almachzal & res acetosas & q est fortius hoc vt emplastreť renes cũ medicinis frigidis stipticis sicut semperuiua solat. folijs lactucę lentibus & sandalis, & fiat clistere cũ succis harum herbarum & albumine ouorũ & lacte vaccino acetoso, Et caueat a cibis calidis & salsis & ab his q̃ vrinã & sudorẽ ꝓuocant, & possibile est sequi ad hanc ægritudinem diabetem sitim & nõ vstionem. Et signũ eius est quia mingit vrinã spissam, & possibile est esse in ea sanguinem & recedit sanguis cum fuerint in vrina multę resolutiões, & ĩpossibile condempsari super ipsam ad modũ spumę maris & hoc in hora crisis terminationis, & possibile est esse illud ex amplitudine transitus vrinę vnde contingit corpori macies & plurime contingit scd'm paroxismos. Et cura eius est cũ flebotomia ante paroxismũ & administratõe aliorum quę diximus, Q; contingit de hac ægritudine per viam crisis nullatenus curetur nisi valde excesserit.

Dauchal

¶ De macie renum. Cap. XIII.

Maciei renũ gñatio

Signa

MAcies renum fit ex calore sine humore. Signũ est eius dolor spinalis dorsi cũ macie corporis & defectus desiderij coitus, multitudo vrinæ, eiusq́ albedo in cuius superficie est nebula aurea.

Cura

Curatio eius est cũ regimine impinguante corpus & dilatatione ciborũ & clisterijs pinguibus & comestione medullarũ cum zuccaro & cũ hijs quę diximus in tractatu de impinguando macilentum melius aũt inter oĩa quibus curať hęc passio est infrascripti clisterij administratio qualibet die tercia. Clistere ad impinguandũ renes & corpus addendũ in desideriũ coitus expertũ, acci-

Clistere ĩpinguatiuum

piatur gallina pinguis & iuuenis & diuidat in frustra & coquatur in olla cũ lib.5.aque decoctionis cicerũ & farine simile & sepi renũ añ.ʒ.iij.medulle nucũ amigd.& fisticarũ añ.ʒ.i.coquatur totũ bene donec caro galline ab ossibus soluat & coletur de pinguedine & apponat in ea penidij.ʒ.ij.& clisterizent cum eo qualibet die tercia, Bonum aũt in curatione maciei renũ est vti oleo & clisterizari cum eo.

¶De debilitate renum. Cap.XIIII.

Renũ debilitatis due cause

DEbilitas renũ fit duabus de causis, aut ex debilitate virtutis digestiue quando pigrescit mũdificare sanguinem & cõtingit ex amplitudine transitus per quã mundificat vrina & hec est de debilitate retentiue/aut fit ex apertione venarũ orificij ani, Signũ prime est quia vrina assimilat aque loture carnis recentis cũ dolore spinalis dorsi & defectu desiderij coitus, & possibile est emittere sanguinem cũ vrina in tpe sanitatis & errauit in hoc medicus.

Signa

Est aũt differentia inter eas qm̃ quando est ex virtute expulsiue per viam mundificatõis & ex pulsionis nature fit paroxismus & percipit cũ eo iuuamentũ & nõ sentit dolorem neqꝫ debilitatem, Qñ vero ꝓuenit ex debilitate renũ & ecõtrario se habent & exterminat cũ eo corpus in ꝓcessu temporis.

Cura prime

Curatio eius cũ quiete & flebotomia basilice vene si apparet plenitudo partis doloris, & si nõ sentit dolorem fortem flebotomet a dextra parte, & bibat ꝙ decidit sanguinem vt sanguinem draco.balaust. & kakabre & similia sicut scripsimus in curatione sputi sanguinis, & emplastret locus qui dicit alcatam cũ acacia sand'.ramic mixtis cũ aceto & oleo ro.

alcerirere

& comedat alcerirere citonia azaur lentes & risum, & caueat ab omni ꝙ deponit vrinam & ꝑcipue a coitu.

Cura secũde cause

Curatio aũt scd'æ est dimittere operationem ipsi nature/qñ vero ꝓuenit ex fluxu sanguinis emorroydarũ diximus iam curationem eius in suo loco.

¶De effusione sanguinis a renibus, Capitulum.XV.

Sãguis fluxus a renibus causa

EFfusio sanguinis a renibus contingit ex percussione vel casu vel ex apertione venarum ꝓpter vlcus vel ap̃a vel ꝓpter rasuram intestinorũ, aut contingit ex debilitate renum aut ex via mundificationis.

Sig. ex venarũ apertione

Signũ eius ex apertione venarũ est exitus sanguinis paulatim

Sig. ex casu vel ꝑcussione

Qñ vero contingit ex ꝑcussione vel casu, signũ eius est ꝙ apparet & infirmus refert.

Drĩa san. emanãtis a renibus & ab vesica

Differentia quoqꝫ inter sanguinem emanantem a renib⁹ & manantem a vesica & meatibus vrine est qm̃ quando ꝓcedit ex renibus & membris superioribus erit vrina mixta cũ sanguine & humore putrido, Qñ vero ꝓcedit a vesica & virga sentitur ibi dolor & exit inde sanguis & non mixtus cũ vrina. Et qñ prouenit ex debilitate renũ similat vrina aque loture carnis, qñ vero prouenit ex via mundificatõis sentit requies post euacuationem & existũt renes sani ab omnibus ꝑdictis accidentibus.

Cura ex casu aut ꝑcussiõe

Curatio eius ex ꝑcussione aut casu cũ flebotomia opposite partis loci, deinde studeat curare vulnus & cõfortare membrũ cũ hoc vt emplastret cum farina lentiũ vel cũ mes Mes est quoddã genus leguminis qđ est vltra mare, & succo plantaginis vel succo solatri, vel cũ succo cathnag.i.solatri magni habentis grana rubea.

Trocisci

Trocisci contra minctură sanguinis a renibus & vesica. ℞.seminis cucu.gumi dragaganti seminis papaueris taratit kakabre gumi arabi. añ.partes equales conficiant omnia cũ succo plantaginis & fiant trocisci quorũ quilibet sit ponderis.ʒ.ij.& accipiat ex eis.i.

Cura ex ap̃ate debili. aut vlcere.

Curatio eius ex ap̃ate & vlcere & debilitate renũ est ꝓcũ hijs que diximus.

Cura ex via mũdificationis

Curatio eius quæ ꝓuenit ex via mundificatõis est ꝙ nõ constringat sed studeat iuuare naturam vt diximus.

¶De putredine veniente ex renibus, Capitulum.XVI.

Renum putredo

IAm determinauimus differentiã inter humorem qui ꝓuenit ex renibus & eũ qui ꝓuenit ex vesica qñ diximus de effusione sanguinis a renibus.

Cura

Et curatio eius est sicut curatio a ldubayla & est vt bibat aquã mũdificantem & resoluentem dissoluentem sine acumine & mordicatione sicut aquã decoctõis ordei cũ sirupo viol'. & succo granatorũ dulciũ, & bibat lac asine & camele cũ guma dragaganti aut bolo ar. & accipiat trocisc. de camomilla cũ succo plantaginis & amido & gumi dragaganti, & sumat vitella ouorũ & sorbilia cũ guma dragaganti & gũa arabi. & comedat olera frigida & sirupus de ficubus confert mincture sanguinis.

¶De emictione pilorum. Cap.XVII.

Pilorũ in renib⁹ generatio

PIli qui emittunt cum vrina qñqꝫ sunt breues qñqꝫ longi vnius palme/quorũ gñatio sit ex humore grosso & viscoso qui calescit & exsiccat in venis, Et quidam medicorum dicunt ꝙ generat pilus quemadmodũ generatur vena quæ dicit alharac almendatu.

Cura

Et curatio eius est cũ rebus deponentibus vrinam cũ subtiliatione diete, & nos nõ vidimus de his qui mingebant pilos aliquam ferentem molestiam ex hijs. Qꝫ aũt remansit ex diuisione accipiatur curatio in suo loco.

¶SEQVITVR TRACTATVS.XXI. de passionibus vesice/comprehendens capitula quattuordecim.

¶De passionum vesice enumeratione. Capitulum.I.

DE passionibus vesicæ quę sunt. xviij. s. corruptio complexionis, apa̅ta, vlcera, scabies, vstio vrinę, guttatio vrinę, vrinatio in lecto, retentio vrinæ, lapis, minctura sanguinis, minctura humoris putridi dolor, & qd' ab extra venit, vt percussio, casus, vulnus & sumptio medicinę mortiferę.

¶ De corruptione complexionis vesicę. Capitulum. II.

corruptio co̅plexionis vesicę. Sig. cali. & frigid. Cura

COrruptio complexionis fit cu̅ humore & sine hu̅ore. Signu̅ caloris est pceptio caloris & silr frigiditatis queadmodu̅ dictu̅ in renibus & ceteris membris. Et curatio eius est restituere ad temperamentu̅ esse q̄ deordinauit ab eo cu̅ suo contrario vt determinatu̅ est in alijs membris.

¶ De apostemate vesicę. Cap. III

Apa̅tis gn̄atio. Sig. cali.

APostema fit aut ex humore calido aut frigido. Signu̅ calidi qd' plurime contingit est fortis dolor & punctio in pectine, vstio vrinæ, febris vrens, dolor capitis, p mixtio rationis, nigredo linguæ, & frigiditas manuu̅ & pedu̅. Signum apa̅tis duri est q̄ sentit post apa̅ calidu̅ vel ex pcussione & casus & manifestatur sensui qn̄ magnificat̄ vt fit exitus egestionis & vrinę difficilis. Signu̅ apa̅tis est extensio in vesica & circuitu eius cu̅ grauitate & rete̅tione exitus vrinę & guttatio vrinæ absq̄ magno dolore & calore. Apa̅ vero redit ad vnum terminu̅ vt diximus quia aut per se soluet̄ aut congregat̄ in ipso putredo aut indurabit̄. Curatio ipsius apa̅tis in sui principio est q̄ flebotometur vena basilica, si signa sanguinis apparent & accipiat aqua̅ decoctionis ordei & rob fructuu̅ stipticoꝝ sicut rob granatoꝝ aut rob agrestæ aut rob de rubis & similia, & abluat̄ vesica cu̅ aqua tepida & vngat̄ cu̅ oleo viol. & oleo sisamino, aut cu̅ ceroto ex cera alba ros. vel viol. aut accipiat̄ de farina similę & vitellu̅ oui assatum & lac mulieris & pinguedo gallinę, & emplastret̄ desup hoc, hoc fiat tribus diebus, & si dolor sedatus fuerit & transactis. vij. diebus & no̅ est maturatu̅ apa̅ emplastretur cu̅ diaquilon aut cu̅ semine lini & fenugr. cu̅ rob vuaꝝ & similibus. Et si apertu̅ fuerit apa̅ & exierit putredo curetur cu̅ his quę diximus, Et si apa̅ no̅ maturatur nec dissoluit̄ & est durificatu̅. Tunc curatio eius est cu̅ medulla de cassiaf. cum oleo amigd. & aqua decoctionis reru̅ deponentiu̅ vrinam & semine melonis apij fen. & bibat succu̅ caulis & abluat̄ vesica frequenter cu̅ aqua decoctionis radicu̅ cauliu̅ camomilę melliloti & aneti calida, & fricetur locus eius cu̅ oleo de iesmino vel camomilino, & emplastret̄ cu̅ emplastris pinguedinu̅ & muscilaginu̅ de diaquilon & similibus, Et si vrina minorat̄ studeat bibere medicinas deponętes vrina̅ nec in hoc negligat plærisq̄ em̄ sentit̄ passio ydropisim. Curatio apa̅tis frigidi qn̄ fuerit ex flegmate & fuerit molle & no̅ duru̅ est cu̅ omni re quę calefacit & subtiliat sicut est decoctio radicu̅ cu̅ oleo de kerua & sechaznaya & co̅fectio cucu. & tyriaca magna & similia, & fricet̄ vesica cu̅ oleo sambuci & oleo aneti aut oleo camomillę aut oleo de castor. & abluat̄ postea cu̅ aqua decoctionis folioru̅ lauri mentastri aneti camomillę maioranę & melliloti coniunctim aut separatim cu̅ sit calida Et sit cibus eius aqua decoctionis cicerum.

Cura apa̅tis calidi

Cura apa̅tis frigidi

¶ De vlceribus vesicę. Cap. IIII.

Vlceꝝ vesicę gn̄a.

GEneratio vlceru̅ fit ex humore acuto effuso ad vesicam & transitus vrinę q sunt in virga vnde fiunt in eis vlcera ex acumine humoris vel ex potu medicinę faciens vlceratōem vesicę sicut sunt darayelli & similia. Signum vlcerationis virgę est exitus putredinis anna & alleuiatio doloris post exitu̅ vrinę. Qn̄ vero fuerit in vesica erit acutus dolor in pectine & eius in circuitu cu̅ retentione vrinę eiusq̄ guttatione & fœtore, & eius exitus mixti cu̅ putredine in qua sunt squamę albę siles furfuribus. Signu̅ vlceris ex potu certę medicinę vlcerantis vesicam est q̄ ipse infirmus refert. Curatio vlceris vesicę est cu̅ flebotomia venę basilicę & cum trocis. de cachnag & solatri maiori & cu̅ eo q̄ lauat vlcus & alia vice qd' sigillat & solidat. s. cu̅ potu aquę mellis vel ceruisię ficuu̅, postmodu̅ qn̄q̄ comedat risum cu̅ lacte vel cu̅ dragagāto accipiat troc. & bolum & ea quæ diximus, & confert ei iuuamentu̅ mirabile lac asinę aut equ & clisterizet̄ virga cu̅ lacte statim mulso sæpe in die vel cu̅ albumine oui, & si no̅ sentit̄ in ea ardor clisterizetur cu̅ aqua mellis quousq̄ vlcus mundificet̄, postea vero clisterizet̄ cu̅ sief albo & caueat cibaria acuta salsa & acria, & vtatur cibarijs carniu̅ pinguiu̅ coctaꝝ in aqua cu̅ modico specieꝝ, & comedat panem cu̅ iulep & oleo amigd. cu̅ modico zucci, & assiduet comedere ptisana̅ ordei cu̅ dragagāto. Assiduatio aut̄ vomitus est de rebus quę magis conferunt vlceribus vesicę & renu̅. Coitus vero de magis offendentibus. Curatio eius ex potu rei vlcerantis vesicam vt aldaray & similiu̅ est cu̅ potu butyri & oleo amigdal. & iurium gallinaꝝ pinguium & alijs quę dicta sunt in suo loco.

Sig. vlcerationis virgæ

Sig. vlce. vesicæ ex medicina vlcerante. Cura

Vomitus confert. Coitus offendit. Cura ex potu vlcerationis

¶ De gn̄atione scabiei vesicę. Cap. V.

Scabiei vesicæ gn̄atio. Signum

GEneratio scabiei vesicę fit ex humore acuto bauratino. Et signu̅ est incendiu̅ virgę & exitus resoluentiu̅ vt furfuru̅ cu̅ ea & macies corpis ex ęgritudinis diuturnitate, vnde fit scabies in vesica & in venis, & qn̄

fit in vesica erit vrina spissa cũ squamis,sed qñ est in venis reddit vrina tenuis cum squamis.Et

Cura curatio eius est φ sumat pulmentũ de ordeo frequenter cũ oleo amigd.in quo coquat febesten cũ pinguedine gallinę/& vtatur balneo aq̃ ca. dulc.& sumat lac recens postq̃ sumpserit pulmentũ ordei & iura pinguia & cętera quę diximus in curatõe vlcerũ,& clisterizet vesica cum muscilagine seminis citonioꝝ & lacte mulieꝝ & oleo rof.aut viol.aut albumine oui,vel accipiatur sief albũ,& clisterizet cũ eo virga cũ albumine oui.Modus sief albi.℞.amidi mundi ab acetositate & loti cũ aqua dulci,cerusę sępe lotę in aqua dulci gumi arab.gumi dragaganti infusoꝝ in aqua dulci & colatoꝝ añ.partes ęquales opij partem.ʒ.terant totũ cũ albumine ouorum recentiũ eiusdem diei,& fiant ex hoc licinia & exsiccent & conseruent quibus in tpe necessitatis vtant.Et si nõ curatur cũ hoc comedat.xl. diebus placentas farinę simile ab sq̃ sale & pulmentũ amidi loti & cocti cũ dragaganto vel febesten sine sale.xl.diebus/& nõ aliud comedat pter hoc,& assiduet introitũ balnei aq̃ dulcis, & possibile est ipsum sanari cum hoc medicamine cum dei adiutorio.

Sief al.

¶De incendio vrinę.Cap.VI.

Vrinę incendiũ cã Cura ex humore & sine humore

Vrinę incendiũ fit cũ humore vt diximus & sine humore. Et curatio eius qđ est cũ humore est sicut curatio vlcerũ,Qñ vero fit sine humore curat cũ compositione pillularũ de seminib⁹ & iulep & sirupo viol.& muscilagine psilij & aqua ordei,& caueat a coitu & labore,& assiduet introitũ balnei vel aquę tepidę/& comedat oua cocta sorbilia cũ oleo amigd.& iura gallinaꝝ pinguiũ cũ pulmento ordei & cucur.& lact.& euitet salita & acuta & acria,& si cũ hijs nõ sanat vtatur regimine qđ diximus in scabie vesicę & virgę quousq̃ curetur. ¶Medicinę simplices conferentes vstioni vrinę sunt hęc/semen melo.cucu.citrul.cucur.amigd.dulc.& amarę amidũ & semen lini altheę papauer.iusq̃ami succus liquir.penid. semẽ apij fruct⁹ pini & ĝna solat maiori citni.

¶De guttatione vrinę.Cap.VII

Vrię guttatiõis descriptio Causa & cura

Vrinę guttatio est eius exitus paulatim pter voluntatem,& fit qñq̃ cũ incendio & quando q̃ sine incendio, cuius quidem causa curatio & regimen est sicut dicemus in fluxu vrinę.

¶De effusione vrinę.Cap.VIII

Effusiõis vrinę cã

Effusio vrinę q̃ dicit sclas albul est mult⁹ exitus vrinę/est qñq̃ cũ vstione qñq̃ vo sine vstione.Cuius causę sunt plures videlicet aut ex debilitate retentiuę virtutis musculi vesicę,aut ex humoribus acutis effusis ad vesicam quas nõ valet continere etiã si modica sit vrina,aut ex vlcere vel scabie in virga vel vesica aut ex debilitate virtutũ renũ ex passione q̃ dicit drab albul, aut ex bona crisi.Musculus vero cõtinens vesicã aut debilitat aut eius amittit opatio q̃tuor ex causis.s.ex malicia complexionis frigidę vel humidę vel ex vtraq̃ simul, aut ex ruina sup dorsum,aut ex pcussione vel vulnere,& possibile est guttare vrinã ex apate gñato in orificio ani vel matrice repente.Et signũ eius est φ reperit ad sensus.Signũ debilitatis musculi aut eius destructiõis o pationis si fuerit ex humiditate vel frigiditate est exitus vrinę sine incendio & mordicatõe & sine siti,& qñ cõtingit vt complexio infirmi sit frigida vel humida & ętas eius est senectus & tps frigidũ & pcesserit infirmi regimen lotõis in aq̃ frigida cũ albedine vrinę erit signũ fortius. Signũ destructionis opationis aut eius debilitatis ex casu vel pcussione est ex eo qđ sequit ex hoc,& quia vrina nõ permanet nec retinet in vesica sed cõtinuo fluit guttatim die ac nocte sine mora & volũtate.Signũ eius ex hũoribus acutis effusis ad vesicã est citrinitas vrinę & mordicatio & vstio in hora guttationis & sitis fortis,& qñ cõfert ad hoc cõplexio ętas & regimẽ erit signũ forti⁹,& qñ fuerit ex vlcere vel scabie exeũt.q.furfures cũ vrina sicut iã dixim⁹.Signũ ei⁹ ex debilitate renũ est q̃a mingit aquã albã sicut potauit eam & nõ transmutatã in aliq̃ sicut dictũ est in suo loco. Signũ eius ex laudabili crisi est quia sequit alleuiatio egritudinis.Curatio eius ex frigiditate vel humiditate est cũ rebus calidis vt tyriaca alfarac metridato sechaznaya & trifera magna & vino veteri vel vino bono cocto,& cõfert ei iuuamentum mirabile sumere de trifera parua.ʒ.iij.& de sechaznaya.ʒ.i.omni die cũ vino cocto vel cũ aqua tepida,vel accipiat de ligno aloe.ʒ.ʒ.& de gariof.ʒ.ʒ.& bibat q̃libet die cũ vino,vel accipiat de ruta sicca.ʒ.i.confecta cũ melle distẽpata cũ aqua.Confectio conferens guttationi vrinę q̃ accidit pter motũ vesicę & eius humiditate ℞.glandiũ ciperi olibani añ.partes equales & modicũ zuccari albi,& bibat omni mane de eo ʒ.iij.ante cibũ.Puluis conferens grauitati agitationũ vesicę iuuamentũ manifestũ. ℞.folioꝝ mirtę siccoꝝ folioꝝ alhanã gariof,olibani mastis myrrhę ramicañ.ʒ.ʒ.balaustię.ʒ.ij.glandiũ veterũ.ʒ.iiij.terant & accipiat ex eis.ʒ.v.omni die cũ sirupo citonioꝝ aut bono vino,& confert ei comedere omni die duas ficus cũ oleo oliuarum,emplastret pecten cũ emplastris calidis aromatis in q̃bus cadit croc⁹ spica gallia & darsen mixta cũ cera liquefacta cũ oleo rof.& vngatur locus pectinis cũ oleo rof.vel oleo costi,

Sig. debilita. muscul. aut ei⁹ destructionis

Si. destructionis operationis ex casu

Sig. ex humori. b⁹ acutis

Sig ex renũ debilitate

Si. ex cri. laudabili

Cura ex frigidi & humidi.

Cõfectio

Puluis

Cura ex casu aut dolore dorsi & vtatur cibis constrictiuis. Curatio eius ex casu aut dolore dorsi si decisus est musculus veniens ad vesicam est quoniã vrina nõ permanet in ea aliq̃ modo, & tunc nõ est, pteruiendũ apud sui curationem nisi cum cauterio ignis, & possibile est hoc iuuare, & si videtur eius negotium sperabile curationis & emplastretur spinale dorsi & vesica cum emplastro de euforbio & similibus vt determinatũ est in tractatu emplastrorum & vngentorum, Et hoc modo curatur q̃n

Cura ex acutis humoribus est ex pcussione vel vulnere. Curatio eius ex acutorum humorꝝ effusione est cũ flebotomia basilice & accipiat decoctionem ordei, accipiat iulep & sirupũ viol. & muscilag. psilij cũ rob de vuis & comedat portul. cucur. & lactuc. & caueat a rebus salsis & acetosis & a coitu & assiduet sudatõem in balneo aquę tepidę & comedat oua cocta sorbilia cum oleo amigd. & omi

Puluis die accipiat de hoc puluere. Puluis constringens vrinam. ℞. coriandri infusi in aceto per diem & noctem & exsiccati & torrefacti mirabol. nigrorꝝ balaust. glandiũ lentiũ excorticatarꝝ bo li arme. ro. añ. partem. i. olibani partem. ſ. terat

Cura ex vlcere vł scabie totum & accipiat de eo mane & sero. 3. iij. cum aqua frigida vel cũ succo agrestę. Curatio eius ex vlcere vel scabie in principio est cum eo q̃d mundificat & abstergit absq; mordicatione cũ medulla seminis melonis cucum. citrol. & lacte asinę & aqua decoctionis ordei. Deinceps vero curatur cũ hijs quę solidant vlcera vt amido

Cura ex debilitate renum bolo arm. dragaganto lacte caprarꝝ & iam prę cessit memoratio huius. Curatio eius ex debilitate renũ est sicut iam diximus, q̃n vero puenit

Cura ex crisi ex virtute crisis oportet iuuare naturã ad deponendum vrinã. quoniã per se deddetur.

¶ Sequit̃ de vrinatione in lecto. Ca. IX.

Vrinatio nis in lecto causa

VRinatio in lecto plurime cõtingit pueris pter ipsorꝝ somni grauitatem & humiditatis multitudinem, & cõtingit

Cura in pueris pluribus inebriatorꝝ in hora suę crapulę vini, Et curatio eius est in pueris q; vtatur vesica caprę vel bouis & bibat ex ea. 3. ij. cũ aceto & aq̃, & q̃n puer voluerit dormire accipiat de alcefal albo. 3. v. & terantur cũ felle bouino & ex hoc liniatur virga pueri, prohibet enim hoc vt non

Porlo mingat in lecto aut bibat. 3. v. bonę gallię cũ sirupo de musco bono cũ vino odorifero. Me

Cura in adultis dicamen ad hoc. ℞. glandiũ mirrę olibani añ. pa. tem vnam coquatur cum vino & coletur & appositis in ipso. 3. ij. olei mirtę & bibat de eo. 3. i. & ſ. Curatio virorum est calefacere sua corpora cum eo q̃d exsiccat humiditatem ipsorum & mundificat vesicam. s. cum secha znaya

Electua. & confectione ligni aloe, vel electuario mastiscis, vel electuario gariofil. & similibus electuarijs calidis. Electuariũ. pro eis qui mingunt in lecto. ℞. mirabol. kebul. bell. embl. añ. 3. v. glādium infusarum in aceto & exsiccatarũ torrefactarũ. 3. vij. ciperi olibani mundi ro. stor. cala

Pillulæ mitę corallorũ añ. 3. v. ligni aloes. 3. iij. terantur & conficiantur cum melle despumato & accipiat ex eo. 3. iij. Modus pillularꝝ pro eo qui mingit in lecto. ℞. mirrę castor. costi amari corticũ glandiũ piret. hase. i. saturegię añ. partes equales terantur & cribellentur & conficiatur totũ cum succo mirtę humidę & fiant pillulę de quibus accipiat apud horã somni. 3. i. pro magnis & minus hoc, pparuis scd'm virtutem infirmi.

¶ De retentione vrinę. Cap. X.

Vrinę retētio pluribus ex causis fit

REtentio vrinę pluribus ex causis contingit aut enim ex oppilatione vt apa te in collo vesicę vel virga existente,

Achbil aut ex vlcere, aut ex sanguine vel humore putrido vel humore grosso, aut ex ventositate inflatiua, aut carne addita meatus oppilãte, aut ex achbil, aut aliq̃ apãte in intestino rcto, aut ex debilitate vesicę, aut ex parte virtutis expulsiuę virtutis vesice, aut ex casu sup spinale dorsi, aut ex potu frigidę medicinę q̃ sensus tollit, aut ex lapide oppilante meatus & possibile est quãdoq; ipsam vrinam causa suę retentionis, & hoc contingit dupliciter, vno modo q; vesica repletur vrina in hora somni profundationis quã homo nõ sentit tunc vrinę sequitur retentio. Secundo modo cum intendit quis circa negociũ necessarium q̃d euitare nõ valet, aut vacar circa causę negocũ propter q̃d tolerat retentionem vrinę & extenditur vesica propter retentionem vrinę

Sig. ex apostematib; & vlceribus Signũ eius ex apãtibus & vlceribus iam expositum est eiusq; curatio similiter recurre ad illũ

Sig. ex san. coagulato vł hũore putri vel grosso locũ. Signũ eius ex sanguine coagulato vel humore putrido vel humore grosso, vel subita retentione vrinę est quia iam precessit ei minctura sanguinis & putredinis, & postea decesserit vel occupabit egrũ citrinus color & strictura anhelitus & grauitas motus corporis. Signũ eius ex

Sig. ex ventositatib; ventositate inflatiua est extensio vesicę absq; do

Sig. ex carne addita lore. Signum eius ex carne addita in transitu est quia vt plurimũ accidit post exituras generatas

Sig. ex achbil in illo loco, & quia non penitus retinet vrina. Signum eius ex achbil nato in meatibus vrinæ qui dicitur halabin est quia nõ suscipit curationem & q̃d de huiusmodi nascitur in virga sentitur cum intromissione almatel in virgã. Signũ

Sig. ex apostemate intestino recto. eius ex apostemate intestino recto generato est retentio naturę fortis dolor motũ destruens, &

nos quidem iam eius causam & curatiõem diximus in curatione colon.

Sig. ex debilitate ipsi⁹ met vesicæ

Signum eius ex debilitate ipsius met vesicę est quia eger faciliter mingit quando premit vesicam manibus.

Sig. ex vesicę mortificatione

Signum eius ex mortificatione vesicę est quia nõ sentit dolorem in vesica neq; molestiam & vrina retinetur.

Sig. ex casu sup spinã dorsi

Signũ ex casu super spinale dorsi est qd' infirmus recitat & subita priuatio vrinę in hora qua corruit.

Si. ex potu medicinę mortificantis

Signũ eius ex potu medicinę destruentis sensus mortificantis virtutem expulsiuam est qd' infirmus recitat & casus virtutis sensitiuę per totũ corpus.

Sig. ex lapillo vel arena

Signũ eius ex lapillo vel arena oppilante transitũ est quia pręcessit eius vrinatio arenæ.

Sig. ex retentiõe per se

Signum eius ex retentione vrinę per se est qd' sequitur ex hmõi & infirmus refert, & quando premit vesicam manibus expellit vrinam foris.

Cura ex apãte vl' vlcere vel scabie

Curatio eius ex apãte vel vlcere vel scabie, si apã fuerit calidũ flebotomet' basilica & bibat aquã ordei, & abluat vesicam cũ aqua tepida & vngat eam cum oleo viol'. tepido vel oleo camomillino, & eius curatio continetur in pcedentibus siue sit apã siue vlcus siue scabies.

Cura ex sanguine coagulato & humoribus grossis

Curatio eius ex sanguine congelato & humore putrido & humore spisso est qp accipiat secaniabin de melle cum seminibus cũ aqua tepida, vel bibat secaniabin cum cinere ficuum, vel. ʒ. i. tyriacę alfaroc cũ bono vino veteri, vel accipiat. ʒ. i. coaguli leporis cum aqua decoctionis mentastri aut akarsen, & cõmuniter curatur cũ medicinis frangentibus lapidem si humores in vrinę transitu, vel si fuerit in renibus, si vero fuerit in meatibus vrinę sedeat patiens in aq̃ decoctionis aneti mentastri & rutę, & vngatur virga cum oleo, & si non fuerit dissolutus sanguis coagulatus vel humor putridus p hoc disterizetur virga cum aqua cinerũ, aut fiat euaeuatio cum medicinis deponentibus vrinam vt determinauimus in cyrurgia, & possibile est qp requirit operationem vt exeat sanguis coagulatus putridus & vrina.

Cura ex vẽtosita.

Curatio eius ex ventositate inflatiua est qp accipiat aquam decoctionis radicum cum oleo de kerua, & vngatur pecten & eius circuitus cum oleo de keyri vel oleo aneti & similibus.

Pillulæ

Modus pillularum conferentiũ retentioni vrinę ex ventositate inflatiua & humore grosso & viscoso. ℞. stora. liquidę auel lanarum añ. ʒ. xiiij. oppopanaci. ʒ. xv. piperis grana. xx. numero terantur medicinę siccę & infundatur opopanacũ in vino odorifero quousq; dissoluatur & permisceatur totum & conficiantur pillulę ad modum granorũ piperis vel cicerum & bibat ex ipsis tribus vsq; ad octo in vna vice.

Cura ex carnis additione

Curatio eius ex additõe carnis in meatibus vrinę est cũ oleis mollificantibus vt oleo aneti vel camomillę & sirag & similibus & emplastretur cum emplastris mollificatiuis vt emplastro de fenugræc. semine lini & melliloto & similibus, vel acc̃piatur arundo subtilis quę dicitur almul & intromittatur in virgam, & emplastretur foramen donec expellatur vrina, vel disterizetur cum aqua cicerum quoniã rodet hmõi carnem & expellit vrinam.

Cura ex achlel

Curatio vero eius ex achlel qd' est apostema durum generatũ in aliquo meatuũ est sicut curatio carnis additę.

Cura ex apãte i intestino recto

Curatio eius ex eo qd' accidit intestino recto est sicut curatio passionis colon.

Cura ex vesicę debilitate

Curatio eius ex debilitate vesicę est qd' accipiat decoctionem radicum cum oleo de kerua & electuario sechaznaya, & vngatur pecten cum oleo nardino & cost. & oleo de castoreo.

Cura ex debilita. expulsiuę virtutis vesicæ

Curatio eius ex debilitate expulsiuę virtutis vesicę est qd' sedeat patiens in aqua calida temperata vt inclinetur collũ vesicę inferius & premat sua manu vesicam suaui pressura vt expellatur qd' est sub manu eius ad collum vesicę & tunc egredietur vrina, & bibat pa. species aromaticas sicut spicam corticem cassięligneę darsen heug cardamomi mac. & similia ex electuarijs seminum, & bibat de electuario magno alfaroc & atanasiam & electuariũ de lacta & electuariũ de curtuma & similia, & assiduet ingredi balneũ & sudare in ipso & vngat pecten spinale dorsi testiculos & vesicam cũ oleo nardino, & oleo de ben bono, vel oleo camomillę & similibus & epithimetur cum pecijs infusis in aqua decoctionis spicę cassięligneę aneti asari camomillę & similiũ, & si non curatur cum hijs quę diximus oportet cauterizari in loco pectinis quatuor cauterijs ppinquis vt in suo loco describitur.

Cura ex casu super spinã dorsi

Curatio eius ex casu vel percussione super spinale dorsi est cum flebotomia basilicę, & abluatur locus cum aqua calida & vngatur cum oleis resolutiuis sicut diximus, & curatio eius difficilis.

Cura ex medicinę potu

Curatio eius ex potu medicinę destruentis sensum est qp accipiat de tyriaca alfaroc cum vino veteri, vel accipiat ex electuario sechaznaya cum aqua calida & sedeat in aqua calida, & vngatur pecten & vesica cum oleis valde calidis sicut oleo de radice & oleo de castoreo & similibus, vel faciat clistere ex butyro & melle & aqua decoctionis cimini aneti camomillæ centaureæ armeni mentastri & similiũ.

Cura ex lapide

Curatio eius ex generatione lapidis est qp iaceat infirmus super dorsum & eleuatis pedibus in altũ impellat lapidem donec descendat ad vesicam & exibit lapis cum vrina aut impellatur lapis cum instrumento qd' dicitur alcatayr, vel cum arundine tenui quę dicitur almul aldebit & non de loco transitus vrinę & min-

Cura lapidis

Cura ex vrinę retētione longo tēpore

get. Curatio eius lapidis vesicæ cum aqua post
hoc dicetur. Curatio eius ex retentione vrinæ
longo tempore est ꝙ sedeat in aqua calida & tra
ctet cum manu vesicam & tunc descendet vrina
& exibit. Oportet autem vnumquemqꝫ cauere
sibi a retentione vrinę in hora requisitionis alio
quin ad fortes dolores eueniat, & caueat tracta
re vesicam suam omni vice in hora vrinationis
ne assuescant naturam cum hoc itaqꝫ non exibit
vrina nisi cum tractatione ipsius. Et ego qui-
dem vidi iam vnum cui hoc accidit implebatur
eius vesica vrina cottidie & non exiebat nisi pri
mo eam propria manu tractaret & constringe-
ret qđ non modicū erat sibi molestum. ¶ Sunt

Alię retētionis vrinę causæ plures

& alię multę causę retentionis vrinę. s. ex epate
& renibus, vel ex apostemate calido generato in
recto intestino qđ imprimit vesicā, vel ex per-
cussione spinalis dorsi, vel ex percussione vesi-
cæ, aut ex longa retentione vrinę in vesica, vel
ex febre acuta, vel ex debilitate retentiuę virtu-
tis, vel ex sanguine coagulato in meatibus, vel
ex humore putrido, vel humore crudo indige-
sto, vel ex siccitate vesicę & meatuū, vel ex carne
addita in meatibus, uel ex duro apostemate qđ
dicitur achlul, aut ex grossa ventositate, vel ex
lapide, uel ex humore salso existente in uesica,
uel ex incisione emorroydarum, uel ex frequen
ti coitu, & possibile est esse retentionem eius ex
causis ignotis, & fortasse accidit ei tenasmon
difficile ex quo morietur in die septimo, & si su
peruenit ei febris non existente antea & abunda
uerit urinare sanabitur & euadet mortem.

¶ De lapide vesicę sequitur Capitulum vndecimum

Lapidis gñatio

Sig. lapi. vesicæ

GEneratio huius in pluribus fit in vesi-
cis puerorum generatur aūt ex humo-
re grosso & viscoso impulso a renibus
ad vesicam. Signa lapidis vesicę sunt albedo vri
nę eiusqꝫ subtiliatio & retentio uel guttatio ad
eius exitus cum forti labore & exitus ani & pas
sio quę nominatur arsar alcatib, id est, duricies
lapidis, vel retinebit patiens urinam diu & sen-
tiet in sole membrum & ægritudo alhabar &

Sig. lapi. ad vesicā descēdentis

dolorem extremitatis virgę & quia prius min-
xit arenam. Signa lapidis descendentis ad uesi-
cam sunt ꝙ iaceat patiens super dorsum & in-
tromittatur digitus dextrę manus in anum &
comprimatur uesica desuper cum manu sini-
stra, & tūc sentiet duriciem lapidis siue magnus

Lapis est duplex

siue paruus. Est autem lapis uesicę duplex, qa
alius est mollis & leuis, alius vero durus & for
tis cui non ualet medicina nisi ut incidatur cum
ferro & extrahatur. Et oportet quidem expe-
riri pro lapide cum aqua medicinarū frangen-
tium lapidem. xl. diebus, & si exiuerit arena cū
urina inueniet requiem postea, si uero non pro
derit oportet incidi, & non oportet expectare
ultra illud tempus cū ex vrinę medicinarū ne for
te incidat patiens in ptisicam passionem & ge-
neratur in uesica pustula. Curatio eius quando

Cura retētionis vrinæ ex lapide

est retentio urinę intus & infirmus est debilis
est ꝙ ligentur pedes infirmi in altum & ipso ia-
cente super dorsum, & impellatur lapis donec
descendat ad uesicę concauitatem & recedat a
transitu descendat vrina & expellatur lapis cum
instrumento quod dicitur almul. Curatio eius

Cura retētionis vrinę ex lapillo puo

quando fuit lapis paruus, uel si habuerit grossi
tudinem & impulsus est iam ad collum uesicæ
aut ad aliquem transitum uirgę & impedit vri
nam est quod sedeat patiens in aqua decoctio-
nis aneti & hast, id est, tribulorum marinorum
melliloti camomillę radicis alteę fenugręc. semi
nis lini, & liniatur uirga cum pinguedine galli-
næ, uel cum oleo sirag vel oleo camomillæ, &
clisterizetur uirga cum oleo alhast, uel cū oleo
aneti uel cum oleo scorpionis qđ fortius omni
bus est, Et si cum hoc regimine non exierit stu-
deat implere ipsum cum instrumento quod no
minatur alnul apud uiam transitus, uel accipia
tur instrumentum subtile quod nominat̄ mas-
haba rebilia & suauiter intromittatur in uirgā
& uolue lapidem in medio uesicæ, & si fuerit
mollis frangitur & exibit, si uero non exiuerit
cum hijs quę diximus, oportet incidi ut in cirur
gia determinatur, & quando non prohibetur
urina causa eius uniuersaliter uel totaliter uta-
tur patiens medicinis frāgentibus lapidem quę
sunt duobus modis, quędam sunt medicinę fa-
ciles & bonę pueris, alię uero fortes & utiles
magnis. Medicinę leues sunt semen melon. ci-

Medicinę lapides frangeñ. duplices sunt

trull. cucurbi. semen lactucę alteę alhast fru-
ctus pini amigdal. amarę anisi apium radix spa
ragorum & aqua decoctionis pentafilon & al
machlab, sunt grana apportata a partibus ultra
marinis. Fortes uero medicinę sunt costum ci-
peri spica piper radix capparis nitrum ustum
asar. ameos petrosilium semen benegueset car
damomum fu. meu. cinis scorpionis ustorum
alcalab & auicula prenominata & sanguis yr-
cinus. Quod autem frangit lapidem in uesica
cum uirtute est lepus marinus quando combu
ritur & bibitur de cinere eius. ʒ. ij. cum aqua te
pida & hoc assidue / & animalia quæ dicuntur

Alprasa

alprasa quę uolant in nocte & uident̄ ut ignis.
si accipiant̄ & ponant̄ in uase ęneo ad solem do
nec exsiccentur & exsiccatis auferant̄ capita &
terantur corpora & bibatur ex eis omni die cū
myrrha & halut colatis cum panno expertū est

Electua. scorpiõis

Modus electuarij scorpionis ad frangendũ lapidem in vesica, ℞. scorpionũ vstoꝝ cast. ʒ. iij. gentianę zinzi. pipis longi añ. ʒ. i. camomilę. ʒ. iij. teratur totũ & conficiat̃ cũ melle & conseruetur vtat̃ eo post. vi. menses & dosis eius viris danic. iiij. qđ est sexta pars. ʒ. pueris vero danic f. cũ aqua decoctõis radicũ apij.

Puluis

Puluis frangẽs lapidem. ℞. condisi. ʒ. i. stercoris columbini. ʒ. i & . ʒ. canapis danic. i. & . ʒ. terat̃ & bibat̃ totũ, & est expertũ.

Cura vrinę guttationis

Curatio guttationis vrinę q̃ prouenit ex apãte facto in ano aut in matrice qđ est maturare apã cum hijs quę diximus in curatione apostematum donec cesset & tunc cessabit guttatio.

De minctura sanguinis. Ca. XII.

Mincturę sanguinis causa

Minctura sanguinis fit aut ex causa intrinseca aut extrinseca, extrinseca est aut casus aut ꝑcussio aut saltus, intrinseca vero aut ex epate & eius circuitu, aut ex renibus & ipsoꝝ circuitu ex aptione aliquaꝝ venarũ suaꝝ, aut ex passione alsohcg. i. rasurę in aliquibus instrumentis suis, aut ex ipsa vesica, aut ex abũdantia sanguinis in corpore aut eius acuitate, aut ex humore lapideo adhęrente in aliquo meatu vrinę & maxime si fuerit grossus, aut in principio multoꝝ acuminũ cũ exprimit̃ exit, aut ex vsu ciboꝝ & potuũ calidoꝝ & acutorũ, aut ex potu alicuius acutaꝝ medicinaꝝ vt aldarahi. i. cantaridũ & nastur. aut ex parte expulsionis naturę per viam mũdificationis corporis sicut sanguis menstruus in corpibus mulierũ, aut ex via crisis qua plures ęgritudines curantur.

Sig. ex casu & ꝑcussione

Signũ eius ex casu vel ꝑcussione vel saltũ est qđ infirmus refert. & q̃a sanguis exit multus & sanus.

Sig. ex epate

Signũ eius ex epate est q̃a sanguis exit absq̧ dolore.

Sig. ex renibus

Signũ ex renibus & ipsoꝝ cõstrictione est id qđ in p̃cedentibus diximus.

Sig. ex vesica

Signum eius ex ipsa vesica est id qđ p̃cessit de vlcere cũ dolore in pectine & exitus sanguĩs cũ putredine sanguinis est p̃ssura quę dicit̃ alsaheg faciens mordicationem & vstionem.

Sig. ex lapide

Signũ eius ex lapide infixo in aliq̃ meatu vrinę est quia p̃cessit minctura arenę vel cętera signa q̃ diximus.

Sig. ex cibis & potibus cal. & acutis medicinis

Signum eius ex cibis & potibus calidis & acutis medicinis vrentibus est qđ infirmus refert cum ꝑceptione caloris & inflãmationis per totũ corpus p̃cipue in renibus & vesica cũ acuitate vrinę

Sig. ex naturę expulsione

Signũ eius ex expulsione naturę per viã mundificationis corpis est qui contingit iuuenibus & pueris & nõ molestat̃ ex hoc & nõ sentiunt dolorem neq̧ molestiã.

Sig. ex via crisis

Signũ eius ex via crisis est quia p̃cessit ęgritudo & sequit̃ post illud sanitas per euacuatõem ipsius.

Cura ex ꝑcussiõe vl̃ casu

Curatio eius ex percussione vel casu vel saltũ est q̧ flebotomet̃ basilica & accipiat trocis. de kakabre & fiat emplm̃ de foris.

Emplast.

Emplastrũ qđ supponit̃ loco ꝑcussionis. ℞. boli ar. acacię aloes licij añ. terant̃ & distemperent̃ cũ aceto & supponat̃ cũ papiro.

Cura ex epate

Curatio eius ex epate est q̧ flebotomet̃ vena basilica dextri lateris, & vtatur cibis & caueat a labore & coitu, & curet̃ cũ his quę diximus de flebotomia venę epatis cũ ventris laxatione.

Cura ex renibus

Curatio eius ex renibus est qđ accipiat de infrascriptis trocis.

Trocisci

Modus trocis. ad decidendũ & restringendum sanguinem fluentem ex renibus & vesica. ℞. seminis citruli gumi dragaganti seminis papaueris camarit boli arm. kakabre gumi arab. añ. partem vnã terant̃ & fiãt trocisci quoꝝ quilibet sit ponderis. ʒ. ʒ. & accipiat̃ ex eis vnũ troc. cũ aliquo succoꝝ constringentiũ & curet̃ cum flebotomia & quiete & priuatõe motus & coitus est de reb⁹ magis nocitiuis in hoc casu, & regatur vniuersaliter cũ medicinis & cibis iam supradictis ex causa vesicę & accipiat ex hoc electuario.

Electua.

Modus electuarij conferens sanguinis mincturę & renũ constrictioni & vlceri vesicæ & ei qui vsus est cibo aut medicina acuta ex quibus illatũ est acumen omniũ excorticatoꝝ seminis lactucę añ. ʒ. x. semis papaueris. ʒ. xx. gumi dragaganti gumi ara. boli armeni seminis altęę añ. ʒ. v. opij croci añ. ʒ. iij. terat̃ totũ & cribellet̃ & conficiat̃ cũ aqua decoctõis sebesten & conseruet̃ & accipiat ex eo in quantitate vnius nucis cũ. ʒ. iiij. aquę & . ʒ. i. sirupi viol. mixtis & tẽperatis simul & hoc assiduet mane & sero, & comedat pullos coctos cũ riso.

Emplast.

Emplastrũ ad hoc ℞. acaciæ succi taratit gallaꝝ dactiloꝝ farina ordei añ. coquat̃ totũ cũ vino pontico vel cum aceto & aqua & confert huic appositio ventosarum suꝑ ypocondrijs & coxis & pręcipue cũ igne & sine scarificatõe.

Cura ex abũdãtia

Curatio eius ex abundantia sanguinis in corpe est cũ flebotomia basilicę / & caueat a repletione cibi & maxime a generantibus multũ sanguinem & accipiat ea quę diximus.

Cura ex lapide vesicæ

Curatio eius ex lapide vesicę est qđ educatur vel frangat̃ cũ medicinis quę diximus.

Cura ex naturę expulsione

Curatio eius expulsione naturę per viã mundificatõis aut per viã crisis est qđ nõ constringat̃ aut si forte nimis excesserit & tunc curet̃ cũ hijs quę diximus. & si indiget euacuatõe studeat facere vomitũ & penitus a laxatiuo teneat fortius

Emplast. fortius

aũt in curatione gñm fluxus sanguinis ex quacunq̧ parte fluxerit est hoc emplastrũ. Modus emplastri cõferentis vniuersis gñibus mincturę sanguinis. ℞. corticũ g̃natoꝝ sumac rad. husac charobarum glandiũ añ. partes ęq̃les coquant̃ bene in aceto ita q̧ nõ remaneat de aceto nisi modicũ, deiñ vero colat̃ & accipiat̃ fenugr. acacia

acacia gumi arabi.amidum & rob de agresta, & si inueniat folio℞ rosa℞ & mirte an.parte vnam teratur totū & cribelle & conficiat cum colatura pdicta℞ medicina℞ decocta℞ donec redeat ad modū mellis, & liniat cū eo locus qui dicit alcatir qui est finis spinalis dorsi & omnis locus de q̄ constauerit tibi emanare sanguinem, & quantūcūq; exsiccat linitio innouet sepe do nec sanguis constringat. ¶De humore putrido pueniente a vesica. Curatio putredinis vesicae curat sicut putredo pueniens a renibus.

Cura ex vesice pu tredine

¶De dolore vesice sequit. Cap.XIII.

Dolor fit aut ex alteratōe cōplexionis, aut ex apate, aut lapide, aut p cussione & similibus causis que dicta sunt. Et curatio eius est cū remotōe cause facientis illū. Percussio vero casus & vulnus curat cū flebo tomia & emplastris & vngentis que diximus in suo loco. Potus medicinem ortifere curatur cū hijs que diximus de curatione medicina℞ mor tifera℞ & gnim ipsa℞, & si accidit ex hoc vlcus erit eius curatio sicut curatio vlcerum.

Vesicae doloris causa

Cura

¶Sequitur nunc de minctura putredinis. Capitulum.XIIII

Minctura putredinis puenit ex renibus & vesica, & miraculose puenit ex pu tredine qd' semp vsus est labore & fa tigatione. Signū eius ex renibus est qa sentit pa tiens dolorem supra locū renū & sentit tremo rem in horis inordinatis & parū frigoris cū fe bre & putredo erit mixta cū vrina & pmanet e manatio putredinis diebus & mensibus. Signū eius ex ipsa vesica est quia sentit dolorem in pe ctine & punctionem cū febre & frigore & vri na nō est mixta cū putredine nisi in fundo vasis cū ypostasi simili lacunis que dicunt alzafrach Signū eius ex pulmone est pceptio doloris in pectore cū tussi & siccitate corpis & quia vrina nō redditur turbida. Signū eius ex diafragmate est dolor & febris, & fit minctura putredinis vna die vel duabus vel tribus & postea alleuiat accidentia, & si plus pmanserit signū est q gene ratū est in aliquo membro℞ apa qd' dicit aluo zer. Signū eius ex epate est pceptio doloris in dextro latere & exitus putredinis mixtus cū vri na. Signū eius qui mingit vrinā spissam cū ne gligentia fatigatōis in qua cō suetus est in tpe fa nitatis est quia nō sentit in aliq membro℞ do lorem neq; febrem & cetera signa apud priua tionem doloris. Signū eius causa virge est quia sentit ibi dolorem & exit putredo in principio vrinationis non mixta.

Putredis mincture cause

Sig. ex renibus

Sig. ex vesica

Sig. ex pulmone

Sig. ex diafrag.

Sig ex epate

Signum Cura virge

¶TRACTATUS.XXII.DE VIRGAE morbis, in se habet capitula quindecim.

¶De passionibus virge. Cap.I.

De passionibus virge que sūt.xvij.s.cor ruptio complexionis, corrosio, apa q dicit alnarir & parua aialia q̄ dicunt alciban, pruritus, scissura, tortura, grauitas mo tus, continuū desideriū coitus, saltus, effusio se minis in hora somni, debilitas coitus & qd' ab extra accidit ex pcussione vel vulnere & error q contingit in hora circūcisionis naturalem dispo sitionem corrumpens. Corruptio cōplexionis fit cū humore & sine humore. Et curatio el' est vincere contrariū cū suo cōtrario queadmodū in pluribus locis huius nr̄i libri diximus. Apa vō erit aut calin aut mollea aut durū. Signū cali di est rubedo apatis & vehementia doloris & pulsatōis cū calore & iflatōe. Signū mollis apa tis est quia cū tangit cū digito nō sentit ibi mul tus dolor & albedo coloris loci & modicus ca lor. Signū duri apatis est quia sensu percipit cū colore fusco & frigiditate loci diuturnitatis tē poris & remissus dolor. Curatio calidi apatis est cū flebotomia in pncipio de safena pedis & appositōe ventosa℞ in cauilla pedis & acceptio ne aq̄ infusionis mirabol. & sirūm ex his que euacuāt co.ru. & sedant ebullitōem sanguinis, deinceps ponat desup q diuertat humorem vt bolū arme, tutiā. sand. rub. vel cerusam distpata cū succo solatri vel semperuiue vel succo corian. humidi. Et si apa ebullit & non soluit & rubet & confirmatus fuerit dolor & calor tunc im possibile est absq; congregatione sanie in ipso, ponat ergo tunc qd' faciat eius maturatōem si cut cerotū de oleo sirag aut diaquilon quousq; maturet & aperiat & q̄n exiuit ex eo putredo curet cū marcham alnachli & sirībus quousq; sanet. Curatio mollis apatis est q accipiat de olibano.3.i.& de cerusa.3.v.& terant & confi ciant cū lixiuio sarmento℞ vitis colato & vir ge supponat vel supponat ei cera liq̄facta cū olō oliua℞. Curatio duri apatis est q euacuet colera ni. & flegma cū compositōe stomaticō, & epithimi infusione, & bibat omni die aliq̄n tulū olei de kerua & olei amigd. dul. & assiduet balneū & supponat apati pinguedo galline & vngenta descripta in suo loco. Emplastret cum camomilla fenugr. semine lini & altee & ficu bus siccis & similibus.

Complexionis corruptio

Cura

Apatis diuisio

Sig. cali. apatis

Sig. apa. mollis

Sig. duri apatis

Cura cal. apatis

Cura apatis mollis

Cura apatis duri

¶De pustulis siue exituris virge. Ca.II.

Pustularū plures sunt species, quia que dam sunt similes celsis, quedam similes alnoatir, alie vero crescunt & redeunt & deueniunt ad corrosionem, alie vero profun de. Signa omnium pustularum sunt quia vi dentur ad oculum & sensui manifestantur. Cu ratio pustula℞ exiturarum & similium celsis

Pustula℞ sunt pl'es species

Si. pustu. oim

est cū hoc emplastro. R. baurac vsti cinerem sar mentorꝶ añ. teranť & cribellenť & distemperēť cū aqua & emplastrenť cū eo pustulę quousq͂ mundificeť corruptio ipsaꝶ, deinceps vero cu retur cū vngento alnachli quousq͂ saneť. Cor rosio vero curatur cū cinere aneti vsti & albar diusti vel cū cineribus sarmentoꝶ donec mun dificetur corrosio, postmodū vero cureť cū vn gento alnachli, & si cū hijs nō curatur admini strentur ei troc. Modus trociscoꝶ ad oēs cor rosiones factas in virga. R. corticū .i. baccture æris .3. x. aloes salis a drani .i. luddi aneti alzani zimar añ .3. ij. terantur totū cū aceto & fiant tro cisci & exsiccent ad solem & vtatur eis in tpe ne cessitatis, & si hoc nō sufficit accipiať medicina noīata in hmōi exituris desuo loco sufficient.

Trocisci

¶ De apostematibus duris quæ dicunť aluoatir. Cap. III.

Si. apãtis aluoatir

Signa hmōi apatum sunt quia ꝓfundanť in circuitu virge, & possibile est ea transire concaua de vna parte ad aliā si diu ꝑmanse rit. Et curatio ipsoꝶ in ṗncipio est cū flebotōia postea ꝓ supponať eis enis, est gen⁹ papiri ꝙ fit de iūco tratas vstū vel plumbū vstū & aneū vstū ferrugo argēti sanguis dra. & merda sengi & supponať vngentū egiptiacū. Et modus ei⁹ est ꝙ accipiať pars vna zimiar & pars vna aceti & alia pars mell & misceať totū sup ignem & po naťde eo sup pustulis quousq͂ recedat corruptio, postea vero si fuerit corruptio humida suppo natur eis cerotū factū ex oleo rosa. & cæra alba donec sanetur, in corpibus vero siccis aspergať desuper aloes tucia & sadana trita, postea vero curetur cū vngento alnadi, & si hoc nō sufficit curetur cū curatione corrosionis de paruis ani malibus que dicunť alcibay, emplastreť cū aqua decoctionis aldalsi, qm est experta ad interfici endum ea, vel accipiať arsenicū & menigleg & teranť cū oleo rosa, & loco superponať, postea vero vngatur cum ceroto donec sanetur.

Cura

Vnguētū egiptiacū

¶ De pruritu virgę. Cap. IIII.

Pruritus virgę Cura

Pruritus virgæ curatur cū aqua marina vel cū aqua salis, & si hoc nō sufficit ab luatur locus cū aqua decoctionis camo millę, & postea vero accipiať de croco & cam phora equaliter & teranť cū aceto & liniať lo cus cū eo, & si fuerit intus in concauitate virgæ fiat ex illis clistère dissolutis in aqua sine aceto, & disterizetur virga cum eis.

¶ De scissura virgæ. Cap. V.

Scissuræ virgæ cura.

Curatur scissura cū cera & oleo rosa. & vitello oui & medulla cruriū bouis & similibus. Signū eius est quia sentiť patet Et curatio eius est ꝙ bibat oleū de kerua & oleū amigd. dulc. aut cū clistere facto cū camomilla

Signum

& fenugr. semine lini & altee & aqua decoctio onis surfurū & sicuū siccaꝶ cū butyro vaccino & pinguedine gallinę vel anseris, vel cū oleo de lilio, & vngatur virga post lotionem eius cum ṗdicta aqua cū oleo sirag & medulla crurium bouis & pinguedine vituli & gallinę & cū vn gento de pinguedinibus, & abstineat infirmus ab omni cibo acetoso & pontico & declinet ci bum ad humidū cū equalitate donec sanetur.

¶ De grauitate motus virgæ. Cap. VI.

Grauitas motus virgę accidit aut ex aīa li causa, aut ex suspirijs & contristatōe aut ex longa coitus abstinentia, aut ex excessu dilectionis quā habet ad mulierem di lectā, aut ex macula sexus mulieris, aut ex pau citate spiritus, aut ex infirmitate musculo cōtin gente cum accidit in eo aliqua species amissionis motus vel ex excessu frigoris ab extra, aut ex li nitione ipsius cū medicinis infrigidatiuis & de struente motū vt opio & similibus, aut erit dif ficultas motus naturaliter quemadmodū acci dit fœmineis maribus. Signū grauitatis motus ex causis animalibus & ex longa abstinentia co itus & excessu dilectōis & ex macula sexus mu lieris est qd' patiens refert. Signū paucitatis san guinis est siccitas corpis & eius debilitas. Signū paucę ventositatis eam inflantis est raritas ere ctionis cum priuatione inflationis corporis vi gore. Signū egritudinis existētis in musculo est quia semen est multū subtile & facilis emissio nis & continuū desideriū coitus, Signū vero ei⁹ ex vsu frigidę medicinę destruentis motū vel ꝙ biberit ipsam est qd' patiens refert. Signū eius ex naturali causa est quia manifestanť in eo mo res & consuetudo mulieꝶ, & quia si ingrediať aquā frigidam nō alterať eius virga in extincti one ab eo quod prius fuerit. Curatio grauitatis motus ex causis animalibus est cū odo delicijs cantis & leticia & introitu balnei tpati caloris æris & potu vini odoriferi & cū tpantia, & aro matizeť patiens cū bonis aromatibus, & sumi getur cū fumigijs cōfortantibus cerebrū in suo loco descriptis. Curatio eius ex longa abstinen tia a coitu est ꝙ aliq͂tulū assuefaciat ad hoc, & vtať cibis & medicinis sapidis & multiplicanti bus semen, & vngať vnctionibus aromaticis. Curatio eius ex nimia dilectione est ꝙ nō acce lerat subito accedere ad ipsam sed cū expecta tione post tractatōem & risum & locutōem cū eis & letificatione & potū vini cū tpamento. Curatio ei⁹ ex malitia sex⁹ mulieris est ꝙ relinquat illa macla vel ꝑmuteť in aliā mulierē pulcriorē illa. Curatio ei⁹ ex paucitate sanguinis est vti mul to cibo & dilatari in ipso, vel vtatur vitell. ouo rum & iuribus carniū gallinaꝶ pinguiū & po

Grauitas motus virgę cã

Si. ex cãis animalib'

Sig. paucitatis sanguinis

Si. pauce vē. osita.

Sig. ex vsu medi cine frigi.

Si. ex cau sa natura li

Cura gra uitatis motus

Cura ex coit' ab stinentia

Cura ex nimia di lectione

Cura ex malicia se xus mulie ris

Cura ex sanguinis paucitate

tu vini dul. & similibus quæ dicturi sumus in
Cura ex paucitate vẽtosita. suo loco. Curatio eius ex paucitate ventosita-
tis inflantis virgam est ꝙ comedat de ciceribus
& fabis cũ aromatibus & lacte recenti cũ darse-
ni & repletione cibi vel potu ceruisię frumenti
Cura ex infirmitate musculi. & alijs oĩbus q̃ dicunt in suo loco Curatio eius
ex infirmitate musculi est ꝙ clisterizent & cale-
fiant musculi vngentis & emplastris calidis quę
Cura ex frigore sunt sub hęc dicent. Curatio eius ex frigore ab
extra veniente calefieri corpus cũ bonis electua
rijs & vngatur virga cũ oleo de ben vel oleo de
Cura ex vsu medicinę frig. euforbio & similibus, Curatio eius ex vsu me-
dicinę frigidę destruentis motũ est ꝙ vngat cũ
oleo de castor. aut oleo de radice, aut oleo bo-
no de ben & cũ emplastro de altit & similibus.
Quando vero est amissio motus naturalis non
valet ingeniatio in sui curatione.

¶ De continua erectione virgæ
quę dicitur anahat. Ca. VII.

Anahat causę ANahat est continuũ desiderium coitus
qđ causat aut ex ventositate grossa in
flante orificia venarum & arteriarum
vnde fiunt graues motus musculoꝝ virgæ &
acceleratur inflatio, aut ex humoribus viscosis cũ
temperato calore qui diffundit per vasa semis
& cũ calefit semen vel humiditas ex longa mo-
ra ibi facta resoluit & efficit ventositates inflan
tes virgam & distrahentes ipsam per longũ &
latum aut ex supina dormitione, & possibile est
accidere alnahat ex excessu indumentoꝝ calefa
cientiũ coxas & nates vnde calefiunt vasa semis
& generant ventositates inflantes virgã. Et cau
Vẽtositatis causæ sæ harum ventositatũ possunt esse aut cibi in-
flatiui, aut cicera erucę, vitella ouoꝝ & similia
aut potus generantes multũ semen & ventosita
tes vt vinũ recens & ceruisia sicut & frumenti,
aut ex vsu medicinaꝝ inflatiuaꝝ vt pastinaca-
rum sparagoꝝ & secacul & similiũ, aut ex em
plastrationibus calidis & inflatiuis cum quibus
Sig ex vẽtositatibus grossis emplastrat. Signũ desiderij ex grossis ventosita
tibus est quia inflant & incitant & cito quiescũt
Sig. cõtinuationis hũiditatis Signũ continuatõis humiditatũ est continuũ &
forte desideratũ desiderijs coitus cũ eius perma
nentia. Curatio desiderij qñ fuerit ex ventosita-
Cura ex vẽtosita. grossa te grossa est relinquere cibos & potus inflatiuos
& medicinas, & accipiat patiens de semine rutę
vel de semine lactucę vel portulacę vel coriand.
sicci coniunctim vel separatim. 3.ij. cũ modico
camphorę/ & emplastret dorsum cũ succo sola
tri vel succo agni casti vel succo semperuiuę vel
cũ succo iusquiami cũ cerusa & acacia cũ aceto
& similibus, & ligetur sup dorso lamina plũ-
bea & iaceat super altero laterũ nõ aũt sup dor
Emplast. sum. Emplastrũ conferens continuo desiderio,
accipiat opiũ & camph. & misceat cũ oleo ros.

& liniat cũ eo virga & coxę & caueat a cibis &
potibus calidis inflatiuis & valde patienti facere
vomitũ. Curatio eius ex humiditate diffusa per Cura ex hũiditate diffusa
vasa seminis est ipsum ꝑdictũ regimen cũ exer-
citio & fricatione cũ rebus exsiccatiuis. Et acci-
piat de electuario alsecház nasa qđ est mane &
tendat cib⁹ eius ad id ꝙ exsiccat & minorat se-
men sicut expresse valde scripsimus in suo loco
Curatio vero eius ex dormitione sup dorso aut Cura ex dormitione super dorsum
ex multitudine vestimentoꝝ calefacientiũ vasa
seminis est ꝙ alleuietur ab illis.

¶ De saltu. Capitulum. VIII

HÆc passio raro contingit. & signũ eius Sig. salt⁹
indicatiuũ est saltus virgę cuius ꝙ exten
sio cũ dolore acuto in vasis seminis &
hęc passio interimit patientem. Signũ passionis Sig. salt⁹ mortalis
mortalis est inflatio ventris & sudor frigidus,
& possibile est hoc accidere mulieribus sed raro
Curatio eius est cũ flebotomia basilicę vel sa- Cura
phenę & bibat aquã ordei & succũ granatoꝝ
dulciũ & sirupũ viol. Et fiat euacuatio cũ hijs
quę euacuant cũ suauitate sicut sunt succo leb-
leb & decoctione viol. & cassiæ f. & similiũ, vel
fiat ei clistere lene & vngatur virga cũ rebus fri
gidis. f. cũ solatro & lentibus excorticatis, & vn
gatur cũ cerusa & aceto & aqua ros. & caueat a
potu vini & a dormitione super dorso, Et si do
lor continuauerit supponat sanguisugę virgæ
Si vero accidit ei saltus ex ventositate frigida cu
retur cũ contrario eius qđ diximus, & accipiat
id ex hijs quę dicta sunt in suo loco.

¶ De effusione seminis præter
voluntatem. Caplm. IX.

EFfusio seminis inuoluntaria accidit aut Effusiõis sei's inuoluntarię
ex debilitate retentiuę virtutis vasoꝝ se-
minis & hoc est absq desiderio coitus,
aut ex ægritudine facta in vasis seminis in mo-
dum spasmationis quemadmodũ accidit in epi
lensia & effundit expulsiua virtus ad expellen-
dum semẽ, & hoc fit cũ desiderio coitus, aut fit
ex abundantia seminis, aut ex sui acumine, aut
ex subtilitate vel ex frequẽti cogitatõe & prom
pta imaginatione & tractare cũ mulieribus & ꝑ
cipue qñ hoc continuauerit, aut accidit ex am-
plitudine vasorũ seminis, & hoc erit ex humidi-
tate vel frigiditate vel ex ambabus simul. Signũ Sig. ex debilita. cõtentiuę ꝟtutis
eius ex debilitate contentiuę virtutis est exitus
seminis albi & indigesti. Signũ eius ex ægritu-
dine facta in vasis seminis est qa sequit epilensia
& egritudo q̃ dr alhamna cũ appetitu coitus. Sig. ex egritudine i vasis se.
Signũ eius ex multitudine est malitia albedinis
seminis & eius spissitudo quia incitatur cũ par
ua imaginatõe, & si reliquerit vsum coitus post Sig. ex multitu.
ꝗ vsus eo fuerit multiplicat semen & fluit ꝑter
ꝙ sentiat debilitatem ex hoc. Signũ eius ex sui Sig. ex sui acuitate

acuitate est subtilitas seminis & citrinitas coloris & quia precessit vsus calidorum & acutorum cibo-rum & labor & exercitiũ. Signũ eius ex fre-

Sig. ex frequẽti coitus imaginatione

quenti coitus imaginatione est ꝙ ex hoc sequit̃ Signũ eius ex amplitudine vasorũ continentiũ semen est quia plurime accidit hoc senibus & corporibus humidis & quia corpus debilitat̃ ex hoc. Curatio effusionis seminis ex debilitate

Cura ex debilita. cõtẽtiuæ virtutis

contentiuę virtutis est cũ flebotomia si plenitudo est in corpore, & caueat a farmacia & medicinis deponentibus vrinã & regatur subtili regimine. Curatio eius ex abundantia seminis est ꝙ

Cura ex semĩs abũdantia

abstineat patiens a multitudine ciborum & euacuet semen quandocunq; poterit & vtatur ruta & alijs & bibat vinũ vetus subtile, & vtat̃ isto puluere. Et modus eius est. ℞. balaust. seminis

Puluis

lactu. portul. seminis canap. qđ dicit̃ sahaduag añ. ʒ. iij. & ℈. alcanas & rutę seminis plantagis añ. ʒ. i. & ℈. teratur totũ & misceatur & bibat ex eo. ʒ. i. & ℈. ante cibum cum aqua frigida.

Puluis alius

Alius puluis conferens ad hoc. ℞. radicũ cannarum siccarũ mentastri montani iusquiami seminis lactucę semĩs rutę seminis agni casti ros. añ. partes equales teratur totũ & accipiat ex eo ʒ. ij. cum aqua frigida & epithimet̃ liniatur dorsum cum ceroto facto ex oleo ros. permixto & conquassato cũ aqua frigida & succo coriand. & succo portula. & lactu. & solatri, & confert ad hoc ꝙ ligent̃ laminę plumbeę super dorsum & confert prostratio herbarum frigidarum in domo & maxime pentafilon, & confert ad hoc vsus sahadag. i. canapis & glandiũ siccarum & charobarum. Curatio eius ex acuitate & subtilita-

Cura ex acuitate & subtilitate semĩs

te seminis est ꝙ vtatur cibis frigidis vt lactu. lentibus excorticatis & omnibus generibus robub frigidis sicut rob de granatis & rob de mirta & rob de agresta & rob de rubeis & rob acetositatis citri. Curatio eius ex multa imaginatione & tra-

Cura ex multa imagina.

ctatione mulierum & tactu conuersatione ipsarum est ꝙ abstineat ab hmõi. & vtat̃ ieiunijs & labore quoniam refrenabit̃ incitatio. Curatio eius ex am-

Cura ex ãplitudĩe seminis meatuũ

plitudine semĩs meatuũ est vt accidit seminibus ꝙ vtatur omni ꝙ excitat cũ subtilitate caloris, sicut comedere grana alfeced & canapis & rutam siccam ciminũ & similia & ꝙ emplastretur dorsum cum hijs que dixerimus.

¶ De effusione seminis in somno. Ca. X.

Effusio. seĩs i somno causæ

Effusio seminis in somno accidit ex abundantia seminis vel ex visione speciosę mulieris in die & conseruatione ipsius in imaginatione & cũ dormierit simulat̃ ei in somno agere cum ea aut ei qui vsus est coitu & postea abstinet ex defectu mulieris quia est in partibus vbi nõ reperiunt̃, vel quia est heremo longis & fidei, aut ꝓpter immunditie honestatẽ ꝓpter ꝙ expellit natura ꝙ ei graue est in hora somni, & plurime superuenit hoc apud somni ꝓfundationem super dorso. Curatio eius est ꝙ nõ iaceat

Cura

supine & liniant̃ coxæ & virga cũ rebus frigidis vt portu. iusquiamo solatro lactu. coriand. humido & similibus. Et sint cibi eius portul. lactu. cucur. citrol. mell. alcara pruna celsi & lentes, & iaceat sub culcitris frigidis & liniatur virga cũ camphora opio, & prosternent̃ in terra predictę herbę frigidę vt diximus. Quod aũt iuuat ad hoc sui ꝓprietate & ego pluries sum exper-

Sup. stitio

tus est ꝙ tangat cũ sinistro pede virgam ter cũ voluerit dormire & nunq; polluet̃ in somno.

¶ De defectu coitus. Cap. XI.

Defectus coit9 duab9 fit de causis

Defectus coitus fit ex duabus causis principalibus. s. aut ex defectu desiderij, aut ex grauitate motus membri. Defectus vero desiderij fit aut ex debilitate corporis & cibi paucitate, aut ex corporis robore & cibi multitudine. Quãdo vero ex robore corporis & multitudine cibi fit aut ex paucitate seminis & eius priuatione, aut ex sui congelatõe vel ex membri siccitate vel frigiditate, aut ex diuturna abstinentia coitus, aut ex aliqua causa animali vt tristicia & suspirijs, & vsu castitatis vel excessu delectationis ad illam quam diligit, aut excessu odij. Paucitas vero seminis & eius priuatio fit aut ex siccitate aut ex frigiditate aut ex ambabus simul. Grauitas motus membri prouenit ex causis iam dictis in suo loco. Signũ de-

Si ex debilitate corporis

fectus coeundi ex debilitate corporis est siccitas corporis eiusq; debilitas, citrinitas coloris, paucus cibus cum malitia digestionis. Signũ eius ex

Si. ex seis paucitate & ex siccitate

paucitate seminis & ex siccitate est modicus sui exitus in hora coit9. Signũ eius ex frigiditate est

Sig. ex frigiditate

multus eius exitus in hora coitus sed cũ difficultate. Signũ ei9 ex siccitate & frigiditate simul est

Sig. ex siccitate & frigidita.

paucitas semĩs & eius exitus difficultas & paucitas carnis & sanguĩs. Signũ eius ex cõgelatõe

Si. ex cõgelatione seminis

semĩs & suę paucitate mordicatõis est casu desiderij veneris & exitus seminis in hora coitus spissus condempsatus & multus. Signum eius

Sig. ex lõga coitus abstinentia

ex diuturna coitus abstinentia & ex tristicijs & ex suspirijs & timoris est ꝙ patiens refert & ꝙ ex huiusmodi manifestat̃. Signa plenitudinis &

Sig. plenitudinis & indigesti. coitus

indigentię coitus sunt pceptio grauitatis dorsi & coxarũ & fortem dolorem testiculorum calorem & pruritũ in locis genitalibus, & guttatio spermatis eiusq; multa effusio & malitia dispositionis & sequitur eum dedignatio cibi & grauitas motus & pigricia operandi, & possibile apparere aliquibus fantasias inter oculos & capitis vertiginem, & cum exercuerit coitũ & euacuatum fuerit semen coitus omnia huiusmodi accidentia recedunt.

¶ De signis iuuamenti coitus. Cap. XII

Sig. iuuamenti coitus

Signa iuuamenti coitus cum est oportunus sunt ꝙ existat quis sanus in suis membris principalibus. s. cerebro corde & epate & complexio testiculorum suorum calida & humida, & confert ei in cuius corpe & testiculis congregata est quantitas flegmatis nō in excessu & qd' sit virtus talium flegmaticorum fortis & ei in cuius corpe oritur vapor fumosus medicaminis & ex iuuamentis ipsius est ꝙ frangit erectionem & sedat alpatata & iram, & confert ei in q̄ abundat colera nigrā & melancolia que est pmixtio rationis & fatuitatis & restituit intellectum & dissoluit vehementiā delectionis diligentis & confert pollutioni somni nocturne, & alleuiat superfluitates corpis & parat corpus ad vegetationem & confert morsui canis rabidi.

¶ De nocumento coitus. Cap. XIII.

Quibus coitus nocet

Nocet coitus debili corpi & membris principalibus & in cuius complexione testiculorum abundat frigiditas & siccitas ei qui continuo vsus est vino & qui vsus est labore & difficilibus artibus & qui passus est ægritudines in tpe sui augmenti, & cui accidit post coitū molestia & perterritus, aut rigor vel casus virtutis, aut si fuerat ex conualescentibus ab ægritudine vel febricitantibus, & cui accidit post ipsum odor fœtidus in suo corpore & patiente tumorem ventris cū sonitu, & qui debilis est neruis naturaliter vel accidentaliter & exercere ipsū post longā vigiliā, aut post flebotomiā vel balneū, vel post excessum euacuationis.

¶ Sequitur de rebus coadiuuantibus coitum. Cap. XIIII

Res coitū pnoquens

Res coadiuuantes coitū sunt cibus & potus cū æqualitate & frequens cogitatio in ipso; & aspectus mulieris dilecte & maxime nude excluso corde a tristicijs & suspirijs, & puocatio ad leticias & cantica & narratio parabolarum & fabularum, & risus & tactus mulieris & suctio eius lingue & morsus eius manus & tactus sexus ipsius.

¶ De horis eligendis ad coitū. Cap. XV.

Tempus coitus magis electū

Tempora eligenda & bona ad coitū sunt ꝙ nō fiat in hora multe plenitudinis nō multe inanitionis, & ꝙ non sit valde calidus, nec valde frigidus, nec hūidus nec siccus, Et si errauerit in opere coitus erit eius error minor cū fuerit calidus ꝙ frigidus, & repletus minor ꝙ euacuatus, & humidus minor ꝙ siccus, & exercere ipsum ante somnū minus errabit ꝙ post somnū, Tempus vero veris est optimū tēporū ad exercendū ipsum & maxime cupientibus generare filios, Hyems vero contrario modo se habet. Et interrogatus quidam sapiens de

Sapientis dictum

tempore coitus dixit qñ cupis debilitare suū corpus tunc est tempus vtile. Dispositio bona in ipso exercitio coitus & que vsitata est apud oēs homines est agere cū muliere iacente sup dorso & extensis cruribus, relique vero dispositiones sunt male. Cibi simplices conferentes coitui sūt omnis cibus calidus & humidus cū equalitate vt cicera & lac recentes carnes paruorum animaliū vitella ouorum paruorum cocta in aqua media coctione testiculi gallorum & passerū & earum cerebra, vue, ficus, nuces, amigdale, grana pini lupini fabe rape pastinace & sparagi. Ex cibis autem compositis sunt ferculū qd' dicit alhabays i. pulmentū de frumento cū lacte & fercula carnium cocta in aqua que dicitur aspida bagit & fercula columbarum gallinarum pinguiū & vinum bonū limphatū & similia. Medicine simplices iuuantes coitū sunt ala scancor & precipue eius vmbelicus secacul radix herbe que nominat testiculi vulpis semen sparagi & anisi zinzi. cella aluetal. i. ceparum dactili semen alratha semen pastinace hortulane allianam alhazafir semen vrtice & albrudi gubā hehen galanga arsenū radix lilij albi radix calotia. i. radix herbe que comedit vltra mare frixa vel elixata calida grana alcachnag. i. solatri maioris & similia. Medicine vero cōposite sunt moraba de sacacul & moraba nucū, ac electuariū de aniso & electuariū de medullis fructuū & alie siles cōpositões scripte in suo loco. Curatio defectus coitus ex debilitate corporis est confortare corpus cū vsu ciborum & electuariorum p̄dictorum & abundare illis vsu vini odoriferi & somno & quiescere a coitu & a labore corporali & animali quousq; redeat corpus ad suū statū sanitatis, deinde exerceat se leticia & cantis & labore tēpato administret hoc clistere. Clistere addens in coitū & calefaciens corpus, accipiatur caput vnius arietis anniculi & eius testiculi & de radice sue caude cicerum & frumenti contusorum añ. pugillum. i. pastinacarum recentiū in suo tempore raparum añ. frustra. v. ad modū digitorum, congregentur omnia in olla noua & apponatur ibi multum de aqua vt omnia sint bene cooperta & collocetur olla in medio furni & cooperta bene donec bene coquantur, postea vero educat & coletur de pinguedine eius. ℥. i. & de iure lib. v. olei nuc. ℥. v. misceat totū bene & clisterizent cum eo in hora dormitiōis & dormiat sup ipsum & hoc faciat vna septimana in vno mense in eius principio medio & in fine, & caueat ab omni qd' laborem infert & alleuietur a potu aque frigide & bibat vinum & multiplicet somnū quoniam est mirabile & vtatur bono pane mundo cum infrascripto ferculo. Modus ferculi nutriens cor

Dispō coitus hōnesta.

Cibi simplices cōferentes

Cibi cōpositi

Medicine simplices

Medicine cōpositæ

Cura defectus coitus ex debilitate corpis

Clistere

Ferculum in coitu addens

pus & addens in coitu & impinguans, accipiantur pulli cornicu͂ nutriti cu͂ ciceribus & fabis & lubia & faseolis, & incidant̃ & abluant̃ & ponantur in olla cum ciceribus contusis & cepis incisis & pinguedine triu͂ pulloru͂ cornicum coquatur in aqua, postea aromatizent̃ cu͂ sale zinzib. darsen pipere & aniso, & si diligit dulce ponatur in olla parum zuccari & effundat̃ brodium sup micas panis de simila cu͂ modico salis est enim optimu͂, & accipiat omni die de electuario medullę fructuum.

Electuarium medullarum fructuum

Modus electuarij medullaru͂ fructuu͂ adde͂tis in coitu. Rx. amigd. excorticataꝝ dul. auellanaꝝ nucu͂ fructus pini granoꝝ alczelem granu͂ alcacal. i. lapidis pregnantis humiditatis intus granu͂ ꝙ sonat & granorum alcazin an͂. partem. i. zinzi. piperis longi nermo ssech. i. folium an͂. quarta͂ partem penidij quantu͂ sufficiat ad congregandu͂ omnia, & accipiat ex eo omni die mane & sero ad modum ciceris.

Trocisci

Modus trocisc. breuis ad addendu͂ in coitu, accipiatur ex ciceribus quantu͂uis in aqua quousq̧ tumescat, deinde fricent̃ in patella cu͂ butyro vaccino suauiter vt no͂ uratur, deinde terantur & cribellent̃ & accipiatur de farina ipsoru͂. ℥. i. fructus pini mundi. ℥. ij. conficiant̃ totu͂ cum melle despumato, postea coquat̃ donec inspissent̃, & proiciatur in eo dum est calidum de mastic. & darsen tritis & permisceatur bene, & fiant troc. & accipiat ex illis ante cibum ab vna. ℥. vsq̧ ad. v. iuuat enim vltime.

Cura ex defectu & paucitate feis

Curatio eius ex defectu & paucitate seminis qn͂ fuerit hoc cum corporis robore & siccitate vasoru͂ seminis est ingredi balneu͂ & submergi in aqua tepida & abundare cibis humidis & oleribus & generibus lactis & vino multo limphato & vsu piscium recentiu͂ assatoꝝ cu͂ cepe crudo & gallinis & pullis columbinis pinguibus & comestione dactiloꝝ in lacte infusoꝝ & potu vini dulcis & vitellis ouoru͂ coctoꝝ media coctione vsu cibarioꝝ pinguium descriptoꝝ & similiu͂.

Cura ex frigidita.

Curatio defectus coitus ex frigiditate est ꝙ accipiat moraba de zinzibere & de pipere longo & electuariorum de aniso & similia quę dicta sunt in suo loco.

Cura ex frigiditā. & siccitate simul

Curatio eius ex frigiditate & siccitate simul est totum id ꝙ diximus in cibis grossis calidis & inflatiuis vt olera carnes pingues cum cepis & fercula quę dicunt̃ alharnis i. pulmentu͂ de frumento & cerebra comesta cu͂ zinzibere & pipere & ex proprietate cerebra passerum & electuariorum de seminibus & secacul & pastinacas cicera & fabas & similia.

Cura ex tranquillitate

Curatio eius ex tranquillitate seminis eiusq̧ congelatione est cum omni quę calefaciunt semen. s. cum electuarijs & clisterijs & vnctionibus & epithimatibus.

Cura ex lōgo tempore

Curatio eius ex longo tempore coitus abstinentię est redire ad eum paulatim & accipere id ꝙ confert ei & ex hijs quę diximus.

Cura ex tristicijs aīalib⁹

Curatio eius ex tristicijs animalibus est qđ excudat hoc ab anima cum lęticia & cantis & hijs quę confortant cor. s. fumigijs aromatibus in odore & potu.

Cura ex odore mulieris.

Curatio eius ex odore mulieris est qđ permutetur ad aliam.

Cura accidentiū ab extra venientiū

Curatio vero per accidentiu͂ ab extra venientiu͂ accipiatur ex suo loco in cirurgia.

¶ TRACTATVS. XXIII. DE TEsticulorum ægritudinibus, continet Capitula Sedecim.

¶ De egritudinum testiculorum enumeratione. Cap. I.

DE ægritudinibus testiculoꝝ quę sunt xv. s. mutatio complexionis, apa͂ta, vlcera, emorroydę, scissura, corrosio, inflatio, grauitas motus, spasmatio, eminentia alterius testiculoꝝ, pruritus & ægritudo quæ nominatur aledia & eius species & quę ab extra eueniunt vt solutio continuitatis.

¶ De malicia complexionis. Cap. II

Malę complexionis causa

MAlicia complexionis fit cum humore & sine humore vt diximus in plurib⁹ locis hoc libro,

Cura

Et curatio eius est vincere contrariu͂ cum suo contrario. s. calidu͂ cum frigido, & frigidum cu͂ calido, & humidu͂ cum sicco, & siccu͂ cum humido, & sic de reliquis.

¶ De apostemate testiculoꝝ. Cap. III.

Apa͂tis testiculoꝝ modus

APostemata fiunt in pelle testiculoꝝ extra aut in substantia testiculoꝝ intus, & omnia erunt aut sanguinea, aut colerica, aut flegmatica, aut apostemata dura & nigra, aut apostemata ex percussione aut co͂tusione.

Sig. apa͂tis sanguinis

Signu͂ apostemaris sanguinis est rubedo apa͂tis & fortis eius pulsatio.

Sig. apa͂. colerici

Signu͂ calidi apa͂tis colerici est citrinitas coloris eius fortis dolor febris & sitis.

Sig. duri apa͂tis

Signu͂ duri apostematis est grossities & durities fuscus color priuatio doloris & quin longo generat̃.

Sig. apa͂. intra testiculoꝝ substantiā.

Signu͂ apostematis inter testiculoꝝ substantia͂ est quia sensu videtur cu͂ sanitate cutis exterioris.

Cura apa͂tis sanguinei

Curatio apa͂tis sanguinei est cu͂ flebotomia venę cauillę pedis quę dicitur safena aut venę basilicę. vel cu͂ appositione ventosaꝝ super dorsum deinde vero vngat̃ in principio apa͂tis cum eo ꝙ diuertat humore͂ & confortet membru͂. s. ꝙ accipiatur bolu͂ armenum & alcefal vel tutia vel acapria vel sandalum rubeu͂, de quocu͂q̧ ipsoru͂ inuenerit & terantur & distemperent̃ cum succo solatri vel semperuiuę vel cu͂ aqua ros. vel accipiat folia vsag. i. rubi co͂is & comburant̃ & distemperentur cinis eoru͂ cum oleo & supponat̃ loco apa͂tis, & si no͂ diuertit apa͂ per hoc curet̃ cum eo

q exsiccat videlicet qd' supponat ei farina ordei distēpata cū aqua & melle, & emplastretur cū dia quilon donec maturet apa, & cū maturū fuerit apa & cōgregata in eo putredo curet cū vngento alnacli dissoluto cū oleo ros. Curatio apatis colerici est q euacuet colera ru. cū infusione mirabol. & sirūbus & epithimet cum eo q diuertit humorem in principio sicut diximus. Et si confirmatus est dolor & incitatū est apa emplastretur cū farina ordei & vitello oui assati & oleo ros. & modico succo endiuie vel succo solatri vel succo coriandri humidi vel succo iusqa. & tunc quiescit dolor, aut emplastret cū farina fabarū excorticatarū cocta cū aqua & oleo ros.

Cura colerici

Modus epithimatis conferentis omni apati calido in quacūq parte corpis fuerit. ℞. radicis altee recentis & folior hus humidor & coquatur aliquantulū, postea pistent in mortario donec fiat ad modū vngenti, postea accipiat psilii & infundat in aqua donec fiat viscosum, deinde misceat totū cum albumine oui & modico olei ros. & cū eo vngant apa, & si congregata fuerit putredo in apate curet cū hijs que diximus. Curatio apatis ex flegmate est cū euacuatōe flegmatis, postea accipiant passule sine nucleis & ciminum, & terant in aqua & supponat apati, & accipiatur stercus caprinū & terat & cribellet & fiat ex eo ad modū farinate super ignem & supponat apati, vel accipiat farina lupinor & conficiatur cū oleo ros. & emplastret. Vngentū ad apa virge ex grossis humoribus. ℞. fenug. farine fabar farine ciceri camomille añ. ℥. vi. olibani myrrhe rubee cimini crameni añ. ℥. i. terantur & cribellent & conficiant cū sepo renū caprarū & cera & oleo de keiua, vel distempent cum vitellis ouorū & medulla crurium bouis & sirag & vngat cū eo virga qm est mirabile. Curatio duror apatum colere ni. est cū euacuatione co. ni. in principio & cauere ab omni qd' generat colera ni. postea supponat apati hoc vngentū. ℞. cære citrine. ℥. vi. sepi renū caprarū pinguedinis galline & anseris & farinç fenugr. & seminis lini radicis altee trite añ. ℥. i. &. ʒ. v. conficiatur totū cū oleo sirag & emplastret apa, vel emplastret cū vngento & sirūbus. Hec qdē medicine opantur in his apatibus in loco & tpe.

Epithima

Cura ex flegmate

Vnguētū

Cura durorū apatum

Vnguētū

¶ De vlceribus. Cap. IIII.

Vlcera fiunt etiā aut ex hūoribus calidis & siccis, aut ex humoribus frigidis vt diximus in vlceribus virge. Signū vlcerū calidor & siccor ē eorū siccitas & paucitas putredinis. Signū frigidor & humidor est econtrario eius qd' diximus. Curatio vlcerū siccor est q supponat ei cerotū factū de oleo ros. & si hoc nō sufficit supponat hijs vngentū sericon vel vngentū egiptiacū quousq mundificetur corruptio, postea curetur cum vngento nigro quousq sanetur.

Vlcerum testi. cause

Si. frig. et hūidor

Cura siccorum

¶ De emorroydibus. Cap. V.

Emorroydes sunt, pfunde pustule, & possibile est eas penetrare de vna parte ad alteram ad se inuicem. Et curatio ipsar est cū iuuātijs intinctis medicamine egiptiaco corrosiuo quousq recedat corruptio, postea vero teratur cū vngento alnacli. Puluis conferens malis vlceribus & emorroidibus factis in testiculis & carne addita. ℞. squamā æris plumbi vsti sarcocolle añ. ℥. i. spume maris. ℥. iij. terant & cribellentur & permisceant & aspergant de eo super pustulis quoniam exsiccat emorroydas.

Emorroydæ

Cura

Puluis

¶ De pruritu sequitur. Cap. VI.

Pruritus fit aut ex humore flegmatico salso, aut ex humore colerico. Signū flegmatis est corrosio cū albedine testiculor & squame albe super eis & debilitas caloris. Signum colere rub. est fortis calor & corrosio cū incendio. Curatio primi est q accipiat cerusæ ʒ. viij. sulphuris citrini baurac & salis añ. ℥. i. terantur & cribellent & conficiant paulatim cū succo apij & forti aceto, & liniatur cū ea virga & testiculi & vbicunq fuerit corrosio, & fiat hoc in balneo post sudationem. Alij quoq ad miscent in ipso olei ros. ℥. v. & est vltimi iuuamenti. Curatio eius ex colera ru. est q liniat cū hoc linimento. Linimentū conferens corrosioni testiculor ex colera ru. & maxime qn fuerit in ea sanguis acutus & est vltime bonū. ℞. medulle cruriū bouis. ℥. v. olei ros. ℥. i. cerusæ. ℥. vi. cæræ albe acacie lote seminis ros. añ. ℥. ij. fiat ex hijs vngentū & vngatur cū eo. Q si pruritus augmentat in testiculis & nō iuuant in eo medicine nō oportet multū fatigare in ipso qm egritudo puenit vt fiat in loco illo baras vel corruptio, & tunc oportet q mundificet corpus, postea cauterizetur locus pruritus.

Testiculor prurıtus causa. Si. flegmatis

Si. co. ru. Cura flegmatis

Cura colere ru.

Linimētū

¶ De scissura. Cap. VII.

Causa faciens scissurā & pruritū eadem est vngentū vltimi iuuamenti scissure & pruritui. ℞. mastic. estarit. v. medulle cruriū bouis cære albe olei ros. añ. ℥. xviij. pinguedinis anatis. ℥. xij. terat mastix & misceat cū oleo ros. & fiat vngentū & vngat cū eo, vel accipiatur guma pini & misceat cū oleo ro. & vitello oui assati & cum hijs que dicemus de medicina cum adiutorio dei.

Vnguētū vltimū in scissura et pruritu

¶ De tumore testiculor. Cap. VIII.

Tumor testiculor fit aut ex ydropisi, aut ex crepatura absq passione epatis, sed accidit ei tumor tantū: fit aūt aut ex vento flatibus calidis & subtilibus, aut ex ventositate

Tumoris testiculorum causa

Si. ex subtili vapore. Si. fumi frigidi et grossi

tibus frigidis & grossis. Signũ tumoris ex subtili vapore est q a sentit loco subtilem calorem & qñ premitur digito intrat faciliter & postea cito redit. Signũ fumi frigidi & grossi est quia nõ sentit in loco calorem & qñ premit digitus nõ de facili ingredit nec cito redit & locus est albus.

Cura ex subtili fumo. Cura ex fumo grosso

Curatio tumoris ex subtili fumo est ꝙ vngatur locus cũ aloe & memitha, teranť & conficianť cum aceto & recedet inflatio, vel supponať ei farina fabarũ cũ mischateg. i. rapa. Curatio eius ex fumo grosso est ꝙ accipiať prassiũ humidũ & teratur & friganť cũ sepo aut pinguedine, & superponať tumori, vel accipianť passulę sine nucleis ciminũ fabę excorticatę & coctę añ. partem. i. teratur totũ cũ oleo ros. & emplastreť cũ eo locus inflationis, & si hoc non sufficit ad remouendũ eam sumat patiens ex cõpositione pillularꝝ bdellij, aut accipiat ex electuarijs calidis dissolutiuis ventositatũ sicut est electuarium de aniso & electuarium de cimino & electuarium de sechaznaya.

¶De grauitate motus testiculorꝝ. Ca. IX.

grauitatis mot⁹ testiculorũ cã. Cura

GRauitas motus testiculorꝝ fit ex humiditate distempata madefaciente cordas cõtinentes ipsos. Curatio eius est ꝙ coquanť gallę mista & capita granatorꝝ cum vino & supponať loco, & administreť hic puluis Puluis ad grauedinem motus testiculorꝝ. ℞. radicis lilij cerusę acacię succi taratit corticũ fructus pini olibani añ. ℥. iiij. gallarꝝ. xli. nũero terantur omnia bene & aspergant sup testiculos postꝙ abluti fuerint cum vino veteri.

¶De spasmo testiculorꝝ. Cap. X.

Spasmi testiculorũ modus. Cura

SPasmus testiculorꝝ fit aut ex malicia complexionis frigidę, aut ex malicia complexionis calidę & siccę, aut ex apate generato in ipsis, aut ex opatione manus. Et curatio eius est ꝙ vngatur cũ oleis mundificatiuis & oleo sisamino vel viol. & pinguedine gallinę & oleo de kyri & similibus & supponať eis cerotũ factũ de sirag, postꝙ abluitur cũ aqua ca. in qua cocta sint fenug. mellilotũ violę & altea, & tunc redibunt testiculi ad suum statum.

¶De supeminentia alterius testiculi. Ca. XI

Supeminentię alterius testiculi cã. Cura

SVpereminentia alterius testiculi accidit ex cõgelatione naturaliũ spiritualiũ & ipsorꝝ defectu ab opatione manuali. Et curatio eius est ꝙ ingrediatur patiens balneũ sex diebus continuis, deinde intromittať virgę arundo subtilis & concaua de argento & insuffletur fortiť cum ore donec infletur vesica & per hoc descendet testiculus tunc.

¶TRACTATVS. XXIIII. DE CREpatura, duo comprehendens capitula.

¶De crepatura. Capitulum. I.

crepatura sex de causis fit

CRepatura est repletio vesicę & noĩatur aledra vł aluala & fit sex de causis ex aq̃ & vẽtositatibus & intestinis & sepo qđ cooperit ventrem ex carne & ex inflatõe venarꝝ cruriũ, qñ prouenit ex aqua & ventositatibus & intestinis & sepo fit ex humiditatibus q̃ madefaciunt & imprimunt meatus euntes ad intestina, & hoc plurime accidit pueris ꝓpter eorũ humiditatem & nimiũ fletũ, aut ex incisione pãniculi extensi super ventrem & descendentis ad intestina, & accidit hoc ex multis causis, aut ex graui pondere eleuato & maxime sup plenitudinem, aut ex forti tussi, aut ex fortib⁹ vociferationibus, vel ex coitu super saturitate, aut ex saltu vel percussione.

Si. crepaturę aq̃sę

Signũ crepaturę aquosę est grauitas testiculorũ & fortis inflatio cum paucitate vrinę & ingrossatur valde, & qñ accipiť spina vel acus & impingitur inflatio donec occultatur intus & extrahatur cũ suauitate & tũc incipiet aqua exire, & si nõ exibit aqua sed sanguis signũ est ꝙ ægritudo non est causa aquę.

Sig. ex vẽtositatib⁹

Signũ eius ex ventositatibus est eorũ leuitas, & qñ vis eos conuertere de facili conuertuntť cũ sonitu.

Sig. ex intestinis ex sepo

Signũ eius ex intestinis ex sepo est quia qñ ꝓmitur cũ manu & vis eos conuertere ad suũ locũ cum difficultate conuertunť absq̃ sonitu nisi forte fuerint ventositates in intestinis.

Sig. ex carne

Signũ eius ex carne est quia sensu percipiť & qñ pungitur cum acu cum difficultate subintrat & egreditur tantum sanguis niger.

¶De curatõe specierũ crepaturę. Ca. II.

Curatiõis crepaturę modus

EGo nunq̃ vidi inter medicinas quas opatus & expertus sum, nec in hijs quę scripserunt & narrauerũt nobiles & exaltati & acuti viri in arte medicinę aliquem sufficisse in curatione hmõi ęgritudinis, postꝙ peruenit ad suũ statũ nisi cũ ferro & opatione manuali, vt determinauimus in suo loco & hoc periculo maximo, Sed cum fuerit crepatura modica & in corporibus quę sunt in tpe vegetationis vt puerorũ curanť cum hijs quę post hęc dicem⁹ Qñ aũt hæc ægritudo constiterit in viris & perfectum in annis studiũ curationis & sollicitudinis ipsorum sit in longo tpe, iaceat patiens & conuertať sepum aut intestinũ ad suũ locum si possibile est, deinde ligentur bene & sapienter & ꝓhibeatur ab omni motu forti & excessu & ꝓprie eius motu coitus & forti tussi & vociferationibus & plenitudine cibi & potus & maxime ab his q̃ restringũt ventrem & a cibis grossis & inflatiuis & gñibus leguminis & hũidis fructibus & nullo modo post saturatõem cibi moueatur, postea vero continuet iacere sup dorsũ

Et quando oportet eum surgere nõ surgat subito, sed postq̄ posuerit manũ suã super lectũ & ipsum apud interius repręsentet, & vtatur cibis lenientibus ventrem & speciebus dissoluentibus ventositates & electuarijs calidis vt electuario de seminibus & electuario de piperibus & fechaznaya & athanasia, & confectione de lacta & sirupo radicũ & tyriaca alsaroc & similibus, & compositionibus pillularꝫ de serapino & pillularꝫ de bdellio & similibus. Curatio vero crepaturę quãdo fuerit recens in puero paruo est ꝙ abluatur locus cum aqua maris vel cũ aqua salsa, vel accipiant̃ cortices granaroꝝ aut gallę & coquatur in aqua aut in vino pontico & omni tempore abluatur cũ eo locus & liget. locus crepaturę post conuersionem ꝙ descendit de intestinis vel de panniculo pingui qui dicitur alcarab cũ plumbo concauo, sapienter facto cum bono ligamine qd' notum est apud plures homines, & ponatur super ligaturam pix liquefacta & extensa super pannũ vel colla de corijs vel colla de alsemech liquefactum & extensum super panno & loco superponatur, & nõ soluatur ligatura nisi semel post .x. dies & sic .x. in .x. dies & postea reducatur emplastrũ si declinauerit ab eo, & sit puer patiens iacens super lecto .xxx. aut .xl. diebus & p̄seruetur ab omnibus quę diximus a labore .s. plenitudine & reliquis motibus, & cũ hoc regimine possibile est curari, & si hoc nõ sufficit impossibile est curari sine cauterio & operatione manus vt dicturi sumus in suo loco. Emplastrũ ad crepaturam factam ex ventositatibus aut ex descensu intestinorum ad testiculos. ℞. mastic. olibani colla corij sarcocollę añ. partem .i. terantur medicinę p̄ter colla corij quę infundant̃ in vino quo usq; dissoluatur & conficiant̃ medicinę tritę cũ illo vino bene & emplastretur locus superponatur emplastro totum, & quando exsiccatum fuerit emplastrũ ligetur cum ligatura quę diximus vel cum plumbo.

Cura crepaturę recentis in puero paruo

Emplast.

¶TRACTATVS. XXV. DE MATRIcis morbis, in duas diuiditur sectiones, quarum prima in se continet .xix. capitula.

¶De ęgritudinum matricis enumeratione. Capitulum .I.

De ęgritudinibus matricũ mulierꝝ quę sunt .xlvi. .s. malicia complexionis, calidum apostema, duricies matricis, apa durũ, & apostema qd' dicitur alsartan .i. cancer exitus matricis extra, declinatio eius, inuersio eius, tumor, vlcera quę dicunt̃ aldubayla, corrosio, emorroydę scissura, ap̄a qd' dicit̃ alcabal effusio humorũ, odor fœtidus, grauitas mot⁹ passio molaris, oppilatio, priuatio, conceptus, sterilitas, abortio embrionis interius embrionis in vtero, accñtia cõtingentia p̄gnantib⁹ sincopis signa p̄gnatiõis, signa masculorũ, signa fœmina rum, difficultas partus regimen circa tp̄s pariendi, retentio exitus secundinę, suffocatio matricis, effusio seminis, desiderium coitus, retentio menstruoꝝ, cautela ab errore medici in producendo menstrua, excessus fluxus sanguinis, alrat cha qd' est oppilatio vuluę, venter qui est additio carnis in vulua ita ꝙ in aliquibus crescit valde. Et quidam antiqui dixerũt ꝙ hmõi carnem intantũ est possibile crescere ita ꝙ aliqui spermatizant cum ea vt mares & agunt cũ alijs mulieribus, & passio quę dicitur alcab, & est etiam caro addita in vulua, & passio quę dicit̃ alcanthi, & generatio embrionis mortui, et cõceptus super conceptũ & vlcus superueniens in tempore partus.

¶Sequitur de malicia complexionis. Capitulum .II.

Malicia complexionis fit cum humore vel sine humore, & si malicia complexionis est modica stude rectificare cõplexionem cum eius contrario sicut dictum est & excedit ita ꝙ causatur ex ea priuatio conceptus vel alię ægritudines.

Mala cõplexio
Cura

¶De apostemate matricis. Cap. III.

Calidũ apostema generat̃ in matrice pluribus ex causis, aut ex retentione menstruorũ, aut ex abundantia seminis, aut ex forti frigore vel inflatione, aut ex aborsione embrionis, aut ex frequenti coitu, aut ex difficultate partus, aut ex intromissione nascalis vel aliarũ medicinarꝫ quibus vsa fuerit mulier, aut ex medicatione abstersiuis, aut ex p̄cussione matricis, aut ex humoribus effusis a corpore. Signum calidi apostematis vniuersaliter sũt febris acuta sicut febris ap̄atis cerebri quę dicitur birsen dolor capitis & musculi oculi, grauitates oculoꝝ grauitas, grauitas motus brachioꝝ & digitoꝝ, corruptio stomachi, inuersio oris matricis, & pulsus est paruus & frequens, & si fuerit ap̄a calidũ remissum nõ erit fortis dolor matricis, sed si fuerit magnũ erit dolor fortis. Et si senserit mulier dolorem per totũ corpus matricis significat̃ cum ap̄a & occupat ipsam, & qñ sentit dolorem in aliqua parte ipsius significat̃ ꝙ apostema est in illa parte doloris. Signũ apostematis existentis in posterioribus matricis est p̄ceptio doloris in dorso & retentio naturę, ex hoc ꝙ accidit strictura intestinoꝝ. Signũ apostematis in anteriori parte matricis est p̄ceptio doloris in fine ventris & in pectine & guttatio vrinę aut eius retentio ex eo ꝙ aduenit strictu-

Calidi ap̄atis matricis cã

Sig. cali. ap̄atis

Si. ap̄atis i posteriori parte

Si. i anteriori p̄te

ta vesicę. Et si fuerit apa in lateribus matricis at
trahũtur loca quę sunt inter eas & ventrem &
Sig. i fine matricis — sentitur grauitas in cruribus. Signũ apatis in si
ne matricis est quia sentit dolorem in vmbilico,
& possibile est sentiri apa cum tactu manus. Si
gnum apatis circa os matricis est quia dolor sen
Sig. circa os matricis — titur circa anũ, & qñ immittitur digitus in ma
tricem sentitur grossities & duricies apatis. Cu
Cura calidi apatis — ratio calidi apatis est in principio cũ flebotomia
venę basilicę partis doloris aut sasenę pedis, Et
Pessariũ — iam scripserunt sapientes q̃ ista flebotomia ma
gis confert in hac passione, & detur ei aqua or
dei & succũ solatri vel cathanag. i. solatri maio
ris cocti & purificati lib. v. in qua dissoluatur
medulla cassię f. aut decoctione iuiubarũ, & epi
thimetur matrix cũ oleo qd' diuertit humores
s. cum portulaca solatro & semperuiua & simi
libus, & post diem. v. emplastretur cũ farina or
dei & semine lini & fenugr. cũ aqua & melle in
qua coquatur papauer & modicũ olei cõmunis
& oportet mulierem in quolibet tpe curationis
sedere in aqua decoctionis fenug. & seminis li
ni, Et si calor est fortis fiat liciniũ ex pinguedine
gallinę cũ albumine oui & oleo ros. & liniatur
locus doloris cũ vngento diaquilon cũ duplo
sui olei ros. preterq̃ misceatur cum eis succus
plantaginis & endiuię. Et si dolor fuerit fortis
accipiatur de opio sicut granũ lentis, & dissol
uatur cũ lacte mulieris & aqua decoctionis fe
nugr. vel muscilagine seminis citoniorum, & fiat
ex hijs nascale qd' est suppositoriũ cum lana pes
sarium. i. clistere bonũ. Ad apa calidũ in matrice
& vesica ex quo resultat calor & fortis dolor.
℞. muscilaginis seminis psilij succi virgę pasto
ris & succi plantaginis & citruli & portul. &
semperuiuę. Si omnes inueniunt aut aliqui ipo
rum & albu. ouorum non assatorum añ. ℥. i. aquæ
ordei. ℥. ij. sief albi in quo ponunt opium. ℥. ij.
misceatur totũ & accipiatur ex eo. ℥. iij. & fiat
clistere in matrice & instillet de eo in vesica qñ
est in ea calidum apa vel fortis calor, & qñ fu
erit maturum apa curetur cũ suppositorijs al
nadi quousq̃ perficiatur eius sanatio.

¶ De duricie matricis. Cap. IIII.

Duricies matricis causæ — DVricies matricis fit ad effusionem hu
moris ad matricem, aut ꝓpter partũ,
aut ꝓpter apostema calidũ iam sanatũ
& remanente ibi cicatrice, vel ex ꝑcussione, vel
ex causa ignota, & plurime fit duricies circa lo
cum qui est prope collum matricis, sed est mi
nor duricies q̃ ea quę fit in passione cancri &
Signa — cum remissiori dolore q̃ illius. Et signũ eius est
declinatio matricis ad vnam partem scd'm quan
titatem duriciei, & est durũ in tactu cum graui
tate & malicia motus cruriũ & grauitate totius
corporis & pigricia operandi, & si non curatur
cũ eo q̃ oportet deueniet ad ydropisim. Cura
tio eius in principio est cũ flebotomia & laxati — Cura
uo tempato, caueat tamen a forti laxatiuo, po
stea vero administrent emplastra lenitiua qd' est
vt accipiat de vngento diaquilon. ℥. i. & tantun
dem de oleo de lilio vel sirag nouo & admini
stretur, vel accipiat de pinguedine gallinę vel a
natis vel de medulla cruriũ arietis vel bouis &
bdellio lini & croco & vitellũ oui assati & ha
car albesar oleũ de lilio, & misceat totũ cum vi
no, & sedeat patiens in aqua decoctõis fenugr.
seminis lini camomillę mellilo. & cimarũ cau
lium coniunctim vel per se, vel accipiantur folia
altęę & terantur cũ pinguedine anseris & gũmi
ar. amigd. auell. & apostemati superponat.

¶ De duro apate matricis. Cap. V.

HOc apa possibile est fieri in ore matri — Apatis duri i matrice modus
cis, & possibile est fieri in ipsa matrice,
& est apa durum sicut lapis, & qñ est
in matrice appellauerũt aliqui antiqui illud mo
lam matricis, aliqui vero dicunt q̃ est caro sine
forma quę generatur in panniculo matricis, &
nascit ad modũ embrionis, & ego quidem nõ
vidi hoc sed audiui illud. Signũ duri apatis est — Sig. duri apatis
quia mulier extenuat & confrangit corpus eius
& malus color & casus appetitus cibi, retentio
sanguĩs menstrui, inflatio mamillarum ita q̃ ęsti
matur esse pregnans aut pati ydropisim. Et dif — Differentia inflatio matricis ex apate ab hydropi.
ferentia quidem inter inflaturã huius apatis &
inflaturã ydropisis est qm̃ cum percutit venter
eius cũ manu non resultat inde sonus sicut so
nus inflaturę ydropisis timpanitis, & hæc ægri
tudo nõ suscipit curatõem in perpetuũ, & pos
sibile est aliquas ipsarũ habere fluxũ menstruo
rum. Et curatio eius est q̃ iaceat mulier in do — Cura
mo valde tenebrosa & nõ moueat & teneat pe
des eleuatos in lecto & continuet ociũ & quie
tem vt non fluant humores & augmentet apa
sicut diximus, ab humiditatibus vero ventris cu
retur sicut curatur passio ydropisis.

¶ De cancro matricis. Cap. VI.

APostema qd' dicitur cancer fit ex ma — cãcer matricis duobus fit modis
trice duobus modis, aut cũ vlcere aut
sine vlcere. Signũ eius est quia illud q̃
est circa os matricis est durũ & nõ lene & eius — Sig. cãcri circa os matricis
color ab extra est sicut color fęcis vini declinans
ad rubedinem, & possibile est declinare ad nigre
dinem, & sequitur cũ hoc fortis dolor in ypo
condrijs & sine dolore ventris & pectinis & spi
nalis dorsi, & potest ipsa mulier ipsum tangere
cum manu & applicare medicamen. Signũ vlce — si. vlceris
ris est effusio putredinis nigrę & foetidę, & pos
sibile est defluere ab eo aliquid aquosum albũ
vel nigrum, & possibile est defluere ex eo san

suinem, & vniuersaliter sunt eius signa sicut signa calidi apatis, Curatio eius antequam induretur est sicut curatio duri apatis tantum, sed si induretur nunquam suscipit curationem. Curatur autem sicut curatio passionis molaris cum infusione da ctilorum coctorum in vino & vitell' ouorum & farina ordei torrefacti & papauere & opio cum coriandro humido & virga pastoris & endiuia & hoc superponatur ei in principio, postea vero liniatur cum cera & oleo ro. & oleo de mirta cum dactilis coctis in vino. Antiqui vero concordauerunt conferre iuuamentum sua proprietate apati cancroso feces residentes in fundo caldariorum balnei. Si accipiantur & assentur & terentur & conficiantur cum oleo ros. donec efficiatur ad modum vngenti & emplastretur locus cum eo. Et confert etiam apostemati cancroso matricis quod fricetur lamina plumbi in mortario plumbeo cum succo portulace vel lactuce vel cum succo psilij donec nigrescat succus & misceatur cum eo oleum ros. & vngatur cum eo quoniam est magni iuuamenti, & confert etiam hoc scissure matricis.

Cura non indurati

Medicamen proprietate conferens

De exitu matricis. Cap. VII.

Exitus matricis & eius translatio accidit ex multis causis, aut enim ex casu mulieris de loco alto propter quod scinduntur pellicule / aut ex percussione facta matrici / aut ex abundantia humorum / aut ex frequenti sessione in locis frigidis / aut submersione in aquam frigidam / aut ex extractione / aut ex strictura partus embrionis mortui / aut ex forti tristitia & passionibus anime / aut ex abstinentia cibi ex quo debilitatur corpus & etiam matrix. Et accidit hec passio mulieribus nuptis que recesserunt a iuuentute & cedunt ad diminutionem. Signum exitus matricis est enim tactus & perceptio eius cum manu & est mollis in medio & dolor est fortis cum febre. Curatio eius est cum clistere ad educendum stercus & vrinam, postea vero precipiatur mulieri quod iaceat super dorsum, & sit locus lecti apud nates supereminens, & coniungat genua & separet crura, postmodum vero accipiatur suppositorium de coto ad modum oris matricis & cooperiatur cum pecia panni lini subtilis & infundatur in succo alcort vel taratit mixto cum vino pontico, & intromittatur nascale in matricem & impellatur matrix intus & quantumcunque descendit & exit & reuertatur intus cum suauitate & non cum violentia quousque reintret totum illud quod extra erat & aperiatur ab extra os matricis cum spongia maris infusa in aceto & aqua & iaceat mulier super eius dorsum coniunctis cruribus adinuicem, deinde superponantur ventose cum igne prope vmbilicum & lateribus panniculi ventris, & odoret bona aromata & dimittatur lana in matrice vsque ad tercium diem, postea vero sedeat in vino nigro pontico tepido aliquantulum, vel in aqua decoctionis mirte corticum granatorum squinanti ciperi & similium stipticarum / & emplastretur de foris in fine ventris cum emplastro facto ex lupinis & dactilis & farina ordei assati & lentibus & corticibus granatorum cum secaniabin vsque ad tercium diem, & curatur cum hoc vsque ad perfectionem sanationis, si vero hec non sufficiunt oportet auferri cum manuali operatione.

Matricis exitus causae

Si. exitus matricis

Cura

De inuersione matricis. Cap. VIII

Inuersio matricis fit aut ex vlcere preceden tiaut ex calido apostemate lapideo. Et curatio eius est quod sedeat mulier in aqua decoctionis fenugr. altee melliloti & camomille vel in aqua & oleo mixtis & bene conquassatis & intromittantur in matricem suppositoria multa, & si egritudo antiquatur oportet fumigari cum aromatibus desubter, & intromittatur matrici lana inuoluta in ysopo humida & nitro & gummi pini.

Matricis inuersionis causa

Cura

De declinatione matricis. Cap. IX.

Possibile est quando quod declinare matricem a dextris vel a sinistris & superius vel inferius, & quando declinat matrix ad aliquam istarum partium non potest ingredi semen ad profundum matricis & prohibetur conceptus. Signum declinationis est quia cum intromittitur digitus intus in matricem inuenitur matrix in parte ad quam declinauit & non inuenitur recta. Et curatio eius est quod sedeat mulier in aqua medicinarum mollificatiuarum / vel intromittatur matrici vngentum de pinguedinibus, & postea intromittatur digitus in matricem & conuertatur eam ad proprium locum aut superponantur ventose contra partem declinationis vt attrahatur matrix & reducatur ad locum suum, postea vero sedeat mulier in vino decoctionis medicinarum stipticarum.

Declinationis matricis modus

Sig. declinationis

Cura

De inflatione matricis. Cap. X

Inflatio matricis accidit multis ex causis, aut ex frigiditate, aut ex casu, aut ex difficultate partus, aut ex oppilatione oris matricis, aut ex sanguine coagulato oppilante os matricis, & possibile est esse inflationem in collo matricis, & possibile est eam esse prope locum mollem corporis matricis, & possibile est eam esse in ore matricis. Signum inflationis est quia apparet apostema in pectine vel in fine ventris cum ventositate egrediente ex ore matricis, & dolor proueniens ad panniculum diuidens inter pectus & ventrem, & proueniens ad orifi-

Inflationis matricis cause

Signum

cium stomachi, & locum qui nominat̃ arbiti & est iunctura que est inter coxam & ventrem, & possibile est transferri ventositatem de loco ad locum, & si percutiat̃ locus cũ manu resultabit sonitus vt timpani. Curatio eius est cum fleboto-

Cura

mia primo & vngatur matrix cũ oleo rute & sedeat in aqua decoctõis rute mentastri cassie ligneę macis cimini apij & camomillę & suspendatur ventosa cũ igne super pectine, & si totũ hoc nõ sufficit laxetur mulier cũ yera magna, & intingat obstetrix digitũ suũ in oleis calidis & intromittat eum matrici & mundificat sanguinem coagulatũ qui est ibi administretur hoc suppositoriũ. Modus suppositorij matricis in-

Suppositorium.

flationi conferentis. ℞. ficuũ siccar̃. ʒ. i. & . ʒ. ci mini. ʒ. iij. baurac. ʒ. i. fiat ex hijs nascale & infundat̃ in lacte calido & matrici intromittat̃.

¶ De vlceribus matricis. Cap. XI.

Vlcera matricis pluribꝰ ex causis generantur

VLcera generant̃ in matrice pluribus ex causis, aut cũ effusione calidi humoris vel exitura que aperit̃, vel ex apostemate qđ dicitur dubayla, vel potu medicinæ acutę, vel ex abortu embrionis, aut ex embrione mortuo in vtero & putrefacto, & fit hmõi vlcus aut in ore matricis aut in collo eius. Signũ

Sig. vlceris

vlceris est effusio humoris, dolor & pulsatio in matrice cum forti mordicatione, & quando est vlcus in ore matricis possibile est manifestare ad oculũ post apertionem matricis cum instrumento toto quod aperit os matricis; & quando vlcus est in fundo matricis tunc signũ eius est quia fluunt ex eo humores nisi fuerit vlcus putridum cum corrosione, & erit color humoris niger, signat calidũ apostema si fuerit

Cura vlceris putridi cũ calido apãte

modici caloris. Curatio putridi vlceris cũ calido apostemate est cũ administratione medicinarum quas diximus in calido apãte, & si vlcus est sordidũ oportet mundificare cũ aqua ordei & mellis aut cum vngento basilicon & sirupo mell'. Et si volueris magis mundificare ipsum accipiatur prassiũ cũ farina orobi cum melle & intromittat̃ matrici & emplastret̃ cum eis de foris. Vngentũ conferens sua ꝓprietate / accipiat̃ de bono croco & teratur cũ lacte mulieris, postea misceatur cũ cæra & oleo ros. & pinguedine anseris, & intingatur cũ eo lana & matrici intromittat̃. Et si cũ hoc fuerit corrosio & vstio & foris dolor effundatur in matricem succum plantaginis & solatri & succũ endiuię. In principio vero ægritudinis administrentur ea sola, in fine vero misceatur cũ eis vinũ ponticũ atꝫ acetum. Et si corrosio est in fine apãtis effundatur in matricem aqua decoctõis corticũ granator̃ cũ carne sua ros. folior̃ alcilac malor̃ citonior̃ squinanti çimarũ albuseg & sumac coniunctim aut per se, & fiat suppositoriũ ex alumine iam. acac. taratit ex licio vel ex storace liquida intincta oleo cõmuni, & ingrediatur balneũ & supponatur ab extra vngentũ ad regenerandũ carnem & consolidandum vlcus in fine ventris & pectine. Curatio vero vlceris cũ putredine quę

Cura vlceris ex embrione mortuo

sunt a causa embrionis mortui in vtero mulieris nõ curatur nisi cum extractione ipsius, & hoc cum operatione manuali.

¶ De apostemate. Capitn. XII.

aldubayla tres sũt species

ALdubayla est apostema in q̃ est liquor acutus comedens qꝫ est in eius circuitu. Et eius species sunt tres, quia quędam sunt quę transmitant, alię vero in parte transmutantur & in parte nõ. Signũ dubaylę est fe-

Signum

bris inflãmatio rigor & molestia donec maturetur, postea vero recedunt accidentia. Curatio

Cura

eius est cũ eo qꝫ maturet sicut cũ fenugr. semine lini ficubus & similibus donec aperiatur, postea vero curetur cum curatione vlcerum.

¶ De corrosione matricis. Cap. XIII.

corosiõis matricis dẽscriptio

COrrosio est vlcus sordidũ comedens qꝫ in circuitu eius est & fluit ex eo humor putridus & liquor acutus subtilis foetidus, & nõ cessat sic esse quousqꝫ remollit os & corrũpit illud. Curatio eius est cũ hijs quę diximus in vlcere putrido & q̃ diximus in suo loco.

Cura

¶ De emorroydibus. Cap. XIIII.

Emoroydarũ albasir modus

EMorroydę quę dicunt̃ albasir est inflatio venar̃ / & possibilę est non inflari, & quando inflantur fluit ex eis sanguis multus, quando vero nõ inflantur sillantur vuls nigris. Signum emorroydar̃ matricis est fluxus

Signum

sanguinis ex eis citrinitas coloris faciei & corruptio stomachi. Emorroydar̃ vero alię sunt faciles, alię vero difficiles & male, alię vero sunt multar̃ venar̃. Signũ emorroydar̃ malarum

Sig. emoroydarũ malarũ

est exitus sanguinis ad modũ fęcis vini cũ forti dolore. q. stimuletur acu. Signũ emorroydar̃ nõ malar̃ est quia sunt paucar̃ venar̃ & sanguis qui fluit ex eis declinat ad rubedinem sine

Sig. non malarum

dolore. Signũ earum quę sunt in orificio matricis est qꝫ iubeat̃ obstetricem aperire matricem quoniã nõ latebit eam emorroydę / si vero manifestatur scias eam esse in profundo matricis.

Sig. q̃ sũt i orificio matricis

Differẽtia vero inter sanguinem emorroydar̃ & sanguinem menstruũ est quia sanguis menstruus continuat in se & non desinit quousqꝫ mundificetur mulier. Sanguis vero emorroydarũ quandoqꝫ fluit & quandoqꝫ desinit, propterea ex fluxu sanguinis menstrui nõ macerat̃ corpus mulieris nec ei color corrumpit̃. Ex fluxu vero emorroydar̃ maceratur corpus mulieris & corrumpit̃ color eius & fluit sanguis cum forti dolore. Sciendum tamen est qꝫ hmõi

Differunt sanguis emoroidã. & sanguis mẽstruus

Cura

Cura

emorroydẽ nõ suscipiũt curatõem nisi cũ difficultate & labore & vt in pluribus nõ curat̃ eo ꝙ matrix venenosa est & maxime cum existunt in fundo matricis. Qñ vero existunt in ore matricis ipsius curatio ipsaꝝ est ꝙ incidant̃ cũ ferro si extra manifestant̃ sicut determinatũ est in cirurgia, & ꝓdest fluxus sanguĩs emorroydaꝝ retentioni menstruoꝝ, & sentiet mulier iuuamentũ per curationem emorroydaꝝ que sunt in ano & suscipit suã curationem ex illis.

¶ De scissura matricis. Cap. XV

Scissurae matricis causae

Signum

SCissura accidit in matrice ex violentia exit' embrionis in hora partus, aut exitus secundine, aut ex residuo menstruoꝝ vel ex apostemate. Signũ scissure q̃ñ est ex violẽtia exitus embrionis est qa in principio eius occultat̃ per vicinitatem doloris ex partu illati, in ꝓcessu vero tp̃is sentit̃ paulatim & manifestat̃ scissura si tangit̃ manu, & possibile est manifestari hoc in hora coitus cũ aperit̃ & apparebit scissura in circuitu suo. Et curatio eius est ꝙ nunq̃ accedat opus cirurgie sed accipiat̃ tutia lota in aqua dulci & terat̃ cũ vitello oui & supponat̃ scissure, & si fuerit cũ scissura putredo fiat vngeñ. ex cerusa & oleo ro. & recẽti pinguedĩe & meraseg

Cura

¶ De duris apãatibus que dicunt̃ alcoalib. Capitulũ. XVI

Signum

GEnerat̃ hoc apãa ex excessu aut ex emorroydibus, & fiunt in ore matricis & in fundo eius. Signũ eorũ quia sensui patent, vel accipiat mulier speculũ de ferro bono qḋ dicit̃ cinie & teneat illud versus matricem, tũc eñ manifestabit̃ apãata sicuti sunt siue magna siue parua, siue multa siue pauca. Et curatio eoꝝ est ꝙ supponat̃ eis vngentũ basilicon, vel curet̃ cũ curatione ani, & si hoc non sufficit oportet eam incidi cũ ferro vt determinatũ est.

Cura

¶ De effusione humoꝝ. Cap. XVII

Effusiõis hũoꝝ causae ad matricem

FLuunt ex matrice humiditates aq̃sae, puenientes a corde ad mr̃icem per viã mundificationis, & fit hoc ex aliq̃ humoꝝ quatuor qñ in corpe abundant, aut ex pustula vel vlcere faciente vestigiũ in substantia matricis & putrefaciente ipsam vnde sequit̃ humoris fluxus. Signũ fluxus ex supabundantia alicuius quatuor humoꝝ est qa tingitur ille humor colore illius humoris nam si fuerit flegma erit liq̃r ille albus, si colera ru. citrinus, si colera nig. erit declinans ad nigredinem, si vero sanguis erit ille liquor mixtus & sĩl'is sanguini. Signũ fluxus ex vlcere sordido & putrido aut ex apãte est dolor fortis, & quia qḋ exit ex eo est fœtidi odoris diuersoꝝ coloꝝ, & est eius fluxus frequens & cõtinuus, malus color faciei; & defectus appetitus cibi, & cũ morit̃ aduenit ei difficultas anhelitus apãa & tumor oculoꝝ. Curatio fluxus ex aliq̃ quatuor humoꝝ supabundantiũ in corpore est cũ euacuatõe illius hũoris & regimento exsiccatiuo corporis, & det̃ eis in potu oĩe ꝙ deponit vrinã vt est assarũ cassia lig. & apiũ & sil'ia, & fiat suppositoriũ ad ponendũ aquã cũ prassio & el'o albo vel hatranita vel luf coniunctim aut sepatim, hec eñ deponunt multã aquam; deinceps vero administrentur suppositoria stiptica, sicut est alumen galle & alac & similia, & sudet in balneo ante cibum & exerceat motũ & laborem & fiant fricatões & epithimata & apponant̃ ventose & omne ꝙ exsiccat corpus ab humiditatibus, & assuescat mulier comedere grana passulaꝝ cũ granis mirte & agrestã siccã & administrent̃ licinia ad constringendũ menstrua nõ tamen fortia valde. Curatio eius ex vlcere putrido vel apostematibus est cũ hijs que ante hoc diximus.

Si. ex supabũdãtia alicui' q̃tuor humorum

Si. ex vlcere sordido

Cura ex q̃tuor humoribus

Cura ex vlcere.

¶ De fœtore matricis. Cap. XVIII.

Fœtoris matricis causae

Si, hum.

Cu. ꝓpter hũoris euacuatio.

FOetor mr̃icis fit aut ex raro vsu lotionis mundificatõe ipsius, aut ex vlceribus putridis vel emorroidibus, aut ex embrione mortuo in vtero, aut ex humorib' malis descendentibus de corpe. Signũ humoꝝ est quia non existunt in mr̃ice mulieris vlcus nec emorroyde nec embrio mortuus. Curatio eius est ꝓpt̃ euacuationem humoris abundantis in corpe cũ flebotomia & farmacia, postea vtat̃ mulier lotõe in vino stiptico & ꝓpere in vino decoctõis mirte ro. ciperi squinanti spice cassie lig. & sil'ium coniunctim aut sepatim, & abstineat ab oĩ cibo male q̃litatis & alleis & cepis & porris radice & grossis carnib', & caueat a repletõe cibi generante alcechã & assiduet balneũ. Curatio eius ex emorroydibus est sicut diximus. Curatio ei' cã embrionis mortui est qḋ educat̃ de vtero

Cura ex emoroydibus

Cura cã embrionis mortui

¶ De grauitate motus mr̃icis. Cap. XIX

Grauitatis motus colli matricis cã

Signum

Cura

GRauitas motus colli mr̃icis qñ ꝙ accidit ꝙ nõ põt contrahi nec distrahi, & signum huius est manifestatio ad sensũ eius. Curatio eius ẽ cũ vsu medicinaꝝ stipticaꝝ aromaticaꝝ vt ro. mirte squinanti gallie masti. & sil'ium, si accipiant̃ & infundant̃ in vino pontico & bibat̃ vel coquat̃ in aq̃ / & frequent̃ sedeat mulier in ipsa, vel terat̃ & fiat ex eis nascale Et nos quidem determinauimus iam hanc curationem perfecte in exitu matricis.

¶ SEQVITVR SECTIO SECVNda, que subdiuiditur in cap. xxiij.

¶ De passione molari. Cap. I.

Molaris passio

HÆc passio vocatur mola eo ꝙ voluit̃ sicut lapis molaris & propter eius grauitatem, & ipsa quidem est humiditas viscosa vel malus sanguis congelatus a frigore, & possibile est hoc aduenire illi ventus cuius dissolutio prohibetur & augmentatur apud

processum dierum in quibusdam matricũ mulierum donec estimetur esse pregnantes, & generatur etiam ex apostemate accidente in matrice, & nõ dissoluitur sed pmanet & induraẽ vt lapis, & possibile est accidere ex priuatione menstruorũ & ex aliqua passionũ antiquarũ & efficitur ad modũ cancri. Est tamen differentia inter hanc passionem & cancrũ, qm̃ hoc apa paritur a muliere vt embrio, cancer vero remanet in matrice & nõ exit ex ea qd' superuenit ex partu vt retentio vrine & fil'ia, & accidit ei pũctio sicut pũctio acus, & qñ pducitur tps huius passionis notescit eius conditio q̃a nõ mouet aliqd ex vtero mulieris & notescit ex sui grauitate, & possibile est transferre de loco suo post eius oppressionem cũ manu, & vltimo parit illud mulier cũ partus difficultate frustrũ carnis carens forma de qua egreditur ventositas. Curatio huius est cum flebotomia & laxatiuo & balneo & vsu medicinarum, administretur in potu aqua decoctionis radicum cum oleo de kerua & yerapigra & meditine fortes ad deponendum menstrua & composite que dicunẽ aldechmarta & electuariũ croci magnũ & tyriaca quatuor specierũ, & sit cibus eius aqua decoctionis ciceruni & fercula que dicunẽ alaspidbagent & assata & frixa, & bibat ex composito eque nominatur pillule almata laxatiue sepe, & administrentur licinia & nascalia fortia in depositione vrine, & bibat rutam cũ decoctione fenugr. & dactilorũ, emplastreẽ venter cũ pannis calidis, & vngatur cũ oleo in q̃ cocta sint ruta, post hec vero bibat medicinas facientes aborsum, & qñ hoc factũ fuerit facile erit ad auferendũ hmõi carnem & dissoluere ipsam celeriter.

Differunt mola apostẽa indurata & cancer matricis

Cura

¶ De oppilatione oris matricis. Cap. II.

Oppilatio oris matricis est coartatio, fit aũt aut ex vlcere qd' iam consolidatum est & sanatũ est, aut ex diuturna retentione mẽstrui. Et signũ huius est quia patet sensui obstetricis & videẽ ibi. q. coriũ operiens os matricis & nõ resultat ex eo dolor nec laxio. Curatio eius est cũ omni q lenit & cũ decoctione fenugr. altee & seminis lini sedendo in ipsa & faciendo cũ clistere de eo, & administreẽ cerotum ex oleo strag & pinguedine galline aut ex oleo, & si cum hijs nõ soluitur oppilatio nõ indiget nisi manuali operatione.

Oppilationis oris matricis causa

Cura

¶ De priuatione conceptus. Cap. III.

Priuatio conceptus pueniẽ aut ex corruptione complexionis matricis excessu caloris vel frigoris vel humiditatis vel simplicitatis simpliciter vel composite, aut ex multitudine humorũ accidentiũ matrici, aut ex grossis ventositatibus, aut ex debilitate virtutis contentiue qd' existit in matrice intus vel ex aliqua egritudine, aut ex oppilatione facta in matrice aut ex retentione menstrui, aut pter grossum flegma, aut excessũ carnis vel pinguedinis corporis mulieris, aut pter humorẽ crudũ continuo generatũ qui dicitur alcadhuia, aut ex longa abstinentia coitus, aut ex duro apate vel alijs apostematibus, aut ex vlcere existente in matrice & sanaẽ & exiccaẽ locus, aut ex sterilitate viri vel mulieris, aut ex passione testiculorũ viri, aut ex breuitate corone virge viri, aut ex spasmo viri & eius breuitate virge vt non possit eicere ad modũ sagitte, aut ex corruptione feminis vt si est subtile valde, aut spissum valde, aut frigidũ, aut calidũ, aut ex nimia paucitate feminis, aut si fuerit foetidi vel citrini coloris & similia accidentia equalitatem transgredientia, aut ex vlceribus vel pustulis in virga existentibus, aut ex phibitione mulieris a coitu, aut ex eo qd' immediate cito surgit post coitũ, aut ex adequatione seminis vtriusq in malicia, aut excessu etatis. Signũ priuationis conceptus ex casu caloris matricis est rubedo faciei aut eius citrinitas qñ calor abundat pulsatio fortis venarũ & sanguis menstrui est citrinus aut niger adustus. Signũ excessus frigiditatis est declinatio coloris ad citrinitatem vel liuiditatem vel viriditatem, debilitas pulsationis venarũ, albedo coloris, & quia sanguis menst. est subtilis paucus & ad albedinem declinans. Signũ excessus humiditatis est mollities corporis & eius debilitatio ex modico labore vel fame cũ subtilitate vrine & eius coloris albedine & quia tactus venarũ est mollis & suauis. Signũ excessus siccitatis est quia mulier sentit ex nimia siccitate in matrice & duritie quemadmodum accidit sterilibus & cognitio huius subtilis est valde & nimis profundũ. Signũ vero malicie complexionis composite notescant ex simplicibus. Signũ humiditatis que dicitur albebal & asuadua qd' sentit mulier in hora coitus, & possibile est fluere ex ea humiditas in alijs tpibus. Signũ ventositatũ grossarũ est inflatio pectoris frequenter & quia offendit ẽ dibis inflatiuis, & quia mulier abortit propter augmentũ embrionis. Signũ debilitatis contentiue virtutis est defluxus feminis post coitũ frequenter sine aliqua egritudine interposita. Signũ oppilationis est qd' postea diceẽ. Signũ retentionis menstrui est qd' mulier refert. Signũ humoris flegmatici grossi est manifestatio frigide complexionis & quia sentit mulier humores viscosos in matrice. Signum carnositatis aut pinguedinis mulieris est qd' sensui manifestatur. Signum sterilitatis viri aut mulieris est quod precipiatur vtriusq vt quilibet seorsum mingat super radicem lactu. & cuius radix prius exsiccata fuerit ab eo est priuatio conceptus, vel proiciatur ex femine

Causæ priuationis conceptus

Sig. priuationis cõceptus ex calo. matricis

Si frigi. matricis

Si. excessu humidi.

Si. excess. siccitatis

Si. cõplexionis cõposite

Si. humidi. albebal & asuadua

Si. ventositatum grossarum

Si. debilitatis cõtentiue virtutis

Sig. oppilationis

Sig. retentionis

Si. humoris flegmatici grossi

Si. carnositatis aut pinguedinis

Si. sterilitatis viri & mulieris

vtriusq; in vase aque & semen cuius aque sup. natauerit ab eo puenit priuatio conceptus. Scire aut vtrũ mulier sit sterilis est q sedeat in sede pforata cũ est ieiuna & cooperiat circũquaq; cũ pannis & suffumiget cũ sand. aut olibano aut costo, & si videtur fumus fumigij exultare ex ore nõ est sterilis & spera conceptũ, si vero nõ resultat fumus nõ sperabis conceptũ, vel accipiatur alliũ & frustratim cõminuatur & in lana ponatur & in matrice intromittatur & teneat ipsum vna nocte, in mane vero si senserit odorem resultantem ex ore scias eam non esse sterilem, si vero nõ sterilis. Signũ passionis testiculorum viri est manifestatio huius ad sensum. Signum vero breuitatis corone virge vel spasmi vel grauitatis motus vel vlcerũ seu pustularum in virga existentiũ, aut subtilitatis semis vel tenuitatis vel foetoris eius, aut excessus caliditatis vel frigiditatis totũ patet ad sensum & cetera signa similiter. Curatio priuationis conceptus ex excessu caliditatis est q vtatur omni q infrigidat & humectat vt lactuca portulaca bleta cucur. citrulis & similibus, & emplastret vesica & dorsum & facies matricis cũ succo herbarum frigidarum vt succo semperuiue vel portulace vel lactuce vel iusquiami vel solatri & similiũ. Curatio eius ex frigiditate cũ toto huius regiminis cõtrario & vti vino forti pulueribus aromatizatis & cũ emplastris calidis que dicta sunt in tractatu coitus. Curatio eius ex humiditate est cũ omni q exsiccat & calefacit corpus siue cibo siue medicina & emplastret matrix cũ eo q stringit & exsiccat vt galla folijs mirte ros. spica squinanto & similibus. Curatio ex excessu siccitatis dilatio cibi & balnei & generũ lactis & oleorũ humidorum & potu vini valde temperati. Curatio eius ex siccitatis malicia complexionis cõposite qñ fuerit sanguis est cũ fleboromia, & si fuerit colera laxetur natura cũ eo qd sibi cõuenit, similiter & flegma purgetur cũ laxatiuo & vomitu, & si colera nigra cum eo qd eã decet. Curatio eius ex hũiditate existente in matrice est cũ vsu vomitus quousq; exsiccetur humiditas & faciat suppositoriũ cũ modico cõpositõis alsechaznaya & lana vel accipiat collognt. pars. i. & sarcocolle ps. i. & fiat nascale vel liciniũ & matrici intromittat, vel fiat suppositoriũ cũ modico cielamis & cimino, vel fiat clistere cũ aliqbus medicinis constrictiuis & exsiccatiuis q confortant matricem & exsiccant eam de his que post hec dicemus. Curatio eius ex ventositatib9 grossis est q accipiat aquam decoctionis radicũ cũ oleo de kerua & electuariũ seminũ & omne q ventositates expellit, & vngatur matrix cũ oleo aneti vel camomille aut cum oleo costi & similibus. Curatio eius ex debilitate contentiue virtutis est cũ clistere confortante matricem & exsiccante ipsam. Curatio eius ex oppilatione est qd postea dicetur. Curatio eius ex humore flegmatico est cũ compositione eligenda & administratione nascalis ex compositione sechaznaya & intromittat matrici, & accipiat de electuarijs calidis & siccis cibis. Curatio eius ex excessu carnis aut pinguedinis mulieris est cũ laxatione ventris & omni q extenuat corpus. Curatio eius ex humore crudo est q caueat ab hmõi & rectificetur stomachus cũ hijs que diximus in egritudinibus stomachi. Curatio eius ex longa abstinentia coitus est q paulatim reducat ad hoc, & fiant ea que procurant desideriũ coitus.

Sig. passionis testiculorum viri

Sig. breuitatis corone vge vel spasmi vel vlceris &c.

Cura priuatiõis cõceptus ex excessu caliditatis

Cura ex frigiditate

Cura ex hũiditate cũ frigiditate

Cura ex excessu siccitatis

Cura ex siccitatis malicia cõplexionis cõposite

Cura ex hũiditate

Cura ex vẽtositatib9 grossis

Cura ex debilitate cõtẽtiue vtutis

Cura ex oppilatione

Cura ex hũore flegmatico

Cura ex carnis & pinguedinis excessu mulieris

Cura ex humore crudo

Cura ex longa abstinentia

¶ De curatione eius cui conceptus est difficilis. Capitulum. IIII.

MVltas medicinas ad hoc antiqui expserunt ego tamen nõ sum expertus, & earum sunt que pprietate operant vt dari mulieri in potu de rasura eboris cũ melle, postea agatur cũ ea, vel deglutiet mulier testiculos galli albi in hora iugulationis ipsius, & vngatur matrix cũ oleo balsami & vir vngat virgam & cognoscat eam statim. Aliud paretur nascale post purgationem a menstruis ex felle columbino cũ lana & statim cognoscat. Aliud accipiatur virga leonis & exsiccet & beneteratur & bibat ex ea mulier omni die pondus. ʒ. i. cum vino. Aliud ad hoc, accipiatur coagulũ leporis & misceatur cũ butyro liquefacto vel cũ oleo viol. & fiat ex hijs nascale & intromittat matrici post mundificatõem a menstruo & idem operatur fel leporis vel asini vel fel piscis qui dicit sabot, qñ accipit ex istis & miscetur cũ oleo nardino & parat ex eis nascale in matrice post mũdificationem a menstruo. Nascale cõferens priuatõi cõceptus, accipiat croci myrrhe spice pinguedinis galline gumi romani olei nard. añ. partes equales liquefiat cera & misceant cũ ea medicine & intromittat matrici. Et nos qdem iam descripsimus de hmõi medicinis in loco suo qd sufficit. Curatio ex passione testiculorum viri est cũ hijs q diximus in pcedentibus. Curatio eius ex nodo radicis corone virge vel ex tela est dissoluere nodũ siue telam cũ oleis remollientibus q dicta sunt. Curatio eius ex corruptõe cõplexionis seminis & sui exitu ab eius tpamento est reducere ipm ad tpamentũ cũ his que diximus de corruptõe cõplexionis. Curatio eius pp̃ter festinantiã surrectõis mulieris post coitũ est q quiescat mulier in lecto & extẽsis coxis & capitali decliui vna hora post coitũ & nõ surgat subito. Curatio eius ex culpa semis vtriusq; cõuenientis in malicia cõplexionis est rectificare il-

Medicinæ a pprietate cõceptũ facien.

Nascale

plura alia nascalia

Cura ex passiõe testiculorũ viri

Cura ex corruptione semis

Cura propter festinationem surrectionis mulieris post coitum

lud cum hijs que diximus & reducere quodlibet ipsorum ad temperamentum.

Cura ex seis culpa vtriusq;

¶ De sterilitate. Capitulum. V.

Sterilitatis causæ aliæ

STerilitas contingit esse vel a viro vel a muliere preter causas p̄dictas sed tantū proprietate seminis sicut accidit arboribus non ferentibus fructū, & antiqui qui multas medicinas scripserunt ad hoc, quarum experientia nō peruenit mihi, quarꝝ quedam superius sunt dicte quedam vero a nobis infra dicentur in tractatu de coitu.

¶ De aborsione embrionis. Cap. VI

Aborsus causę plures

ABorsio embrionis cōtingit aut ex causa intrinseca aut extrinseca, Causę intrinsecę sunt ventositates multę natę in matrice vel excessu humiditatis, aut frigiditatis, aut siccitatis, vel flegma existens in venis matricis, aut febris contingens mulieri, aut fluxus ventris, aut forte tenasmon, aut fluxus sanguinis multi ex flebotomia vel ex emorroydibus. Causæ vero extrinsecæ sunt sicut fortes motus & agitationes corporis vt casus & saltus & hijs similia, vel accidentia animę vt ira timor & tristatio continua subito adueniens, aut excessus appetendi aliqd qd' habere nō potest, aut ex olfactione malorꝝ vel fœtidorꝝ odorum. Contingit autem aborsio vt in primo secundo tercio mense ex malis ventositatibus, in quarto vero quinto & sexto vt in pluribus contingit ex humiditate, in septimo vero octauo & nono contingit vt in pluribus ex frigiditate matrici dominante, & q̄n superuenit pregnanti passio mamillarum subito signū est aborsus embrionis.

Aborsus cā i prio secundo tertio & alijs mensibus

Sig. vētositatis

Signū ventositatū est inflatio pectoris aut finis ventris & eius translatio de loco ad locum. Signum eius ex humiditate est quia fluit humiditas ab eo & quia ipsa refert & manifestatio humiditatis in sui complexione. Signū eius ex excessu frigiditatis est quia sentit hoc in matrice, & quia percipit iuuamentū in frigidis cū subtilitate & albedine vrinę. Signū eius ex excessu siccitatis est perceptio siccitatis intra matricem. Signum eius ex grosso flegmate in matrice exñte est subtilitas & albedo vrinę & excessus frigoris in matrice. Signū eius ex aliqua ægritudine vt febre & fluxu ventris vel forti frigore vel ex exitu multi sanguinis ex flebotomia vel emorroydibus & similibus est ex hijs quę mulier refert.

Sig. ex humiditate.

Sig. ex frigiditate sexcessu

Sig. siccitatis

Sig. ex grosso flegmate

Sig ex aliqua ęgritudie.

Cura ex vētositatibus malis

Curatio eius ex malis ventositatibus est ꝙ administretur mulieri potus decoctionis radicum cū oleo de kerua, & accipiat de compositione serapini & pillulis asę & ea quę expellunt ventositates, vel accipiat ex nasturcio assato & semine iuniperi & semine apij ān. ℥. i. zuccari ad pondus omniū, fiat puluis & accipiat ex eo cum aqua decoctionis radicū vel cum aqua tepida, & confert ad hoc accipere de compositiōe aldechimarta vel ex compositione sechaznayę & electuarijs factis cum castoreo & zerābed. i. zedoar & doronicis & ameos.

Aldechimarta

Curatio eius ex excessu humiditatis in toto corpore & maxime cū manifestatione plenitudinis est cū multa sudatione in balneo, & postea educantur humiditates matricis cum hoc clistere. Clistere bonum mulieribus quibus superuenit ydropisis non quarto & quinto & sexto mense ꝑpter multā humiditatem & grossum flegma est ꝙ accipiat vna colloquintid. mediocris & perforetur in capite suo & extrahatur quicquid est intus & impleatur oleo lilij & inuoluatur cū pasta vel cū luto sapienter & ponatur super ignem carbonū & bulliat duabus bullitionibus aut tribus, deinde coletur oleum & intromittat matrici cū clisteri tepido ita ꝙ nil remaneat de oleo. Et dixerunt antiqui ꝙ hoc confert mulieribus quarꝝ conceptio impedit ex frigiditate & humiditate.

Cura ex hūiditate

Clistere

Curatio eius ex frigiditate est cum omni ꝙ calefacit. s. ex p̄dictis & quę dicturi sumus & ꝙ administrentur mulieri vina calida & omnis cibus calidus & bibat ex hoc medicamine. Modus medicaminis mulieri abortienti embrioni propter frigiditatem. ℞. seminis radic. ℥. v. seminis erucę seminis ceparꝝ acutarꝝ ān. ℥. ij. teratur totū & distemperet cum lacte asinę & butyro veteri & bibat ex eo omni die ℥. iij. Electuariū mulieri quę nō concipit propter frigiditatem & pregnanti quę abortit. ℞. zerābad. i. zedoar doronici castor. musc. gallię asesal. arm. cardam. spodij gallarꝝ ān. ℥. i. zinzib. ℥. x. zuccari. ℥. xx. terantur & distemperent cum melle despumato & bibat ex eo ℥. ij. cū aqua calida.

Cura ex frigiditate

Medicamen

Electuarium

Curatio eius ex siccitate matricis est ꝙ ingrediat balneum & clisterizetur cū rebus lenitiuis & faciat nascale ex pinguedine anatū & gallinarꝝ, & comedat iura gallinarꝝ pinguium & carnes hedorꝝ lactantium & lac recens coctum & hmōi quę corpus impinguant. Curatio eius ex flegmate grosso est qd' diximus de calefactione & clisterizatōe cum rebus calidis. Curatio eius ex ægritudinibus contingentibus sicut fluxus ventris & exitus multus sanguinis a flebotomia vel emorroydibus & similibus est ꝙ accipiat curationem singulorꝝ ex suo ꝑprio loco. Curatio eius ex accidentibus extrinsecis est ꝙ caueat ab eis a p̄ncipio diei conceptionis, & administret omnibus p̄gnantibus qd' expellit ventositates sicut electuarium de musco & electuarium asilitę & tyriacam magnam & electuaria aromatica & omne ꝙ confortat membra principalia quę in suo loco descripsimus.

Cura ex flegmate grosso

Cura ex ęgritudinibus

Cura ex accidētibus extrinsecis.

¶ De morte embrionis. Cap. VII.

Causæ mortis embriõis

Causę mortis embrionis sunt vt in pluribus ab extra sicut casus percussio fortis motus excedens euacuatio sanguĩs aut laxatiui, aut sumptio medicinę venenosæ, aut defectus nutrimenti, aut excessus caloris vel frigoris, aut aliq̃ accidentia animę subito insurgentia sicut timor fortis & tristicia, aut accidit ex appetitu alicuius rei comestibilis quam nõ potest habere mulier, aut ex olfactione malorũ & fœtidorũ odorũ & maxime diu in vase retentorꝝ.

Signa

Cura

Signa huius qđ apparet mulieri refert. Et curatio eius est cauere ab hmõi quantũ potest & administretur hic puluis. Puluis qui dicit̃ ꝓtectio embrionis expellens ventositates pregnantiũ & constringens ventrem. ℞. cast. nuc. mus. zerãbad. i. zedoar añ. 3. v. ameos semis apij añ. 3. i. seminis iusquiami albi margar. añ. 3. ſ. zuccari tabarzed ad pondus oĩm terant̃ omnia & fiat ex eis puluis de quo accipiat q̃libet die. 3. ij.

Puluis

¶ De modo pregnantis. Ca. VIII

Accĩtia pgnãtib⁹ supueniẽtia

De accidentibus superuenientibus pregnantibus vt sunt indignatio stomachi quę nominatur alsuad casus appetitus cibi, prauus appetitus, sicut comedere terrã & argillam & carbones, & possibile est accidere quibusdam inflationem pedũ & cruriũ, & possibile est accidere eis ventositates in stomacho vel in matrice, & possibile est supuenire eis sincopim Curatio indignationis & vomitus continui est q̧ vtatur ab extra q̧ stomachum confortat vt oleo nardino vel masticis, vel oleo citoniorum, aut oleo de absinthio, & premantur pedes eius post cibum, & superponat̃ stomacho vas plenũ aqua calida, & teneat in ore grana granatorũ acetosorũ, & emplastret̃ venter cũ aromatibus p̃cipue in principio conceptionis vt ligno aloe mastice ciperi laudano & similibus, & exerceat motũ cum suauitate, & rectificetur cibus eius, & abstineat ab omni genere dulcedinis, & parcat potui vini & non sit vetus.

Cura idignationis & vomitus contĩnui

Cura solutionis ventris

Curatio solutionis ventris capiatur a suo loco. Curatio eius a dolore oris stomachi est q̧ sorbeat aquam calidam & cooperiatur bene semper locus qui est sub costis & facere semper qđ dissoluat ventositates.

Cura a dolore oris stõi

Curatio mulierũ a casu appetitus cibi est qđ nocet & abhorret.

Cura casus appetit⁹ cibi

Curatio ipsarũ a prauis appetitibus vt comestione luti argillę & carbonum & similiũ est q̧ detur eis loco illorum fabę & cicera assata & frumentũ & sahodaug & amidum & ossa gallinarꝝ assatarꝝ. Accidunt aũt hmõi accidentia in tercio & quarto mense, & nos iam scripsimus hanc curationem perfecte in ægritudinibus stomachi.

Cura a prauis appetitibus

Curatio inflationis crurium & pedum ipsarũ est q̧ emplastret̃ cũ folijs cauliũ tritis cum nitro mixto cũ aceto & similibus, Et quando fuerint humores multi in corpore pregnantis & virtus est fortis oportet euacuare ipsam cũ laxatiuo a tempore quo cõpleti sunt embrioni quatuor menses vsq̧ in fine septeni mensis.

Cura inflatiõis cruriũ & pedum

Curatio inflationis stomachi vel matricis pregnantis est q̧ adhibeat̃ studium circa dissolutiones ventositatis, & timendũ est ne fit hoc causa aborsionis embrionis sicut diximus.

Cura inflationis stomachi

Curatio earum a sincopi est q̧ applicent̃ naribus aromata, & ponatur ante ipsam species & herbę aromaticę vt rosę & mirta & aspergatur aqua frigida, postea cibet̃ cũ cibis facilis digestionis vt diximus in pręcedentibus

Cura a sincopi

¶ De signis pregnationis, Cap. IX.

Sig. impręgnatiõis

Signa ostendentia impregnatõem sunt hęc q̧ matrix post coitũ remanet sicca & sequitur eam pigricia & modicũ caloris, & grauitas & declinatio ad dormitionem & constringitur os matricis post coitum, & recedit os matricis a pectine & egreditur intus, in ꝓcessu vero dierũ priuãtur menstrua & denigrat̃ rostrũ mamillę dextrę & incitatur prauus appetitus & sincopis & resultat malus color & maculę in facie, & possibile est sequi eas grauitatem auditus & acetosam eructuationem & mouet̃ embrio masculinus post tres menses, fœmina vero post quatuor, Et ex signis pregnationis est q̧ scias per mulierem vtrum egrediatur aliquid ex matrice sua post coitũ, & si sequitur eam rigor & dolor cũ facilitate & lapsitudo eius sub vmbilico vsq̧ ad matricem, & quia nõ appetit postea coitũ & reddunt̃ venę pectoris virides & color faciei sicut color porri & inflant̃ mammillę magis eo q̧ fuerant, & possibile est esse citrinam albedinem oculorꝝ suorum. Signa masculini conceptus sunt pulchritudo faciei & est agilis motus, & mammilla dextra fit maior sinistra, & multomagis qñ ambę magnificant̃ & fiunt venę medię partis corporis dextrę, pleniores venis mediæ partis corporis sinistræ, similiter quando venæ dextræ partis quæ sunt sub lingua pleniores sũt venis partis sinistrę est masculus.

Sig. cõceptus masculini

Signa vero certiora in significatione masculi sunt q̧ sint pulsationes venarũ dextrę manus frequentes & plenę, & quia mouet̃ embrio in dextro latere & quando superuenit pregnanti exitus sanguinis a dextro nare signũ est masculi.

Sig. certi oia

Signa vero significantia conceptũ fœmineũ sunt contraria signis p̃dictis. s. denigratio rostri mamillę sinistrę & exitus sanguinis a sinistro nare, & grauitas motus mulieris, pigricia operandi, discoloratio & maculę faciei, & pceptio embrionis in sinistro latere &c̃.

Sig. feminei conceptus

¶ De difficultate partus, Cap. X

Part⁹ dif ficultatis sex sunt causæ

DIfficultas partus fit sex de causis, aut ex ipsa muliere, aut ex ipso embrione, aut ex secũdina, aut ex humiditatibus in quibus existit embrio, aut ex causa extrinseca & qñq; contingit ex omnibus simul, quãdoq; ex duabus aut tribus aut quatuor.

Difficultas part⁹ ex p̄te mulieris mul tis fit modis

Difficultas partus ex parte mulieris contingit multis modis aut enim ex pusilla ętate mulieris, aut ex tenuitate sui corpis, aut ex strictura vel siccitate vuluę, aut ex annositate ipsius, aut pinguedine & carnositate, aut ex difficili aut calido ap̃ate in matrice existente, aut ex vlcere matricis, aut ex plenitudine intestini cõcaui vel ap̃ate in ipso ꝙ matricem impellit, aut ex ap̃ate facto in vesica, aut ex debilitate virium mulieris naturaliter vel accidentaliter, aut ex eo ꝙ nondũ temptauit partum, aut ex proruptione partus ante sui tp̄s, aut ex hijs quibus nutrita est tp̄e suę pregnationis, aut ex grandi ægritudine sicut est epilensia & ap̃ata cerebri & permixtio rationis, aut ex humore crudo qui dicit̃ altachan, aut ex emoroydibus aut exitu ani, aut ex forti frigore sup ueniente sibi.

Difficultas part⁹ ex embrionis p̄te etiam fit m̃ltis modis

Difficultas vero partus ex parte embrionis contingit similiter multis modis, aut ex magnitudine eius, aut ex paruitate, aut quia est fœmina natura eius exitus difficilior est ꝙ exitus masculi, vel quia est latus & nõ potẽs impellere, vel quia est mortuus, aut quia sunt plures embriones. s. duo aut tres aut quatuor, aut quia fit exitus embrionis nõ scd'm modũ naturalem, aut quia est in eo ægritudo aliqua vt si habet magnũ caput, aut est plenũ aqua, aut habet duo capita vel aliquod membrũ sup̃fluũ, aut fuerit gibbosus & similia.

Difficultas p̄t⁹ ex p̄te secũdinæ duob⁹ fit mõis

Difficultas vero partus ex parte secũdinę fit duobus modis, aut q̄a secundina nõ citoaperitur, aut quia aperitur ante temporis debitũ & exsiccat̃ humiditas cuius lenitie fit exitus embrionis.

Difficultas p̄t⁹ cã hũiditatis & fit duob⁹ mõis

Difficultas v̄o partus causa humiditatis est duobus modis, aut q̄a fuerat multa humiditas de qua impletur matrix & non potest expellere embrionem, aut ex sui paucitate ita ꝙ nõ habet embrio humiditatẽ cuius lenitie exeat.

Difficultatis p̄t⁹ a reb⁹ extrĩsecis cã

Difficultas vero partus a rebus extrinsecis est ex intenso frigore vel caliditate vel extensa siccitate aeris, aut ex tristicia ex timore sibi superuenientibus.

Modus exit⁹ embriõis nõ naturalis

Modi exitus embrionis nõ naturalis sunt vt exitus pedũ aut manuum aut capitis & vnius manus aut sup latere vel genibus aut exitus totius simul, & alij modi consimiles nõ naturales.

Mod⁹ naturalis

Modus naturalis est ꝙ exeat capue primo ęqualiter & celeriter cęteri vero modi exitus p̄ter huncmodũ sunt mali & nõ naturales.

Cura. p̄pter pusillã ętatem mulieris

Curatio difficultatis partus p̄pter pusillã ętatem mulieris & maciem sui corporis vel stricturã suę vulvę vel siccitatem est ꝙ sedeat mulier in aqua decoctiõis altęę fenug. seminis lini & foliorũ maluæ, vel accipiat aquã decoctionis prędictarũ medicinarũ & abluat cũ ea matricem, vel faciat inde ex ea clistere dũ est calida, vel effundatur in matricem multũ de albumine ouorũ per se aut mixtim & conficiatur cũ oleo de sirag & vngat coxas & dorsum & finem ventris cũ sirag calido vel cum aqua calida & oleo cõmuni, & si hęc fiant in balneo erit melius & fricentur iuncturę coxarũ & ypocõdrię suauiter cũ oleo, & administrent̃ etiam sternutatoria.

Cura p̄pter ãnositatẽ mulieris

Curatio eius p̄pter annositatem mulieris est ꝙ iaceat super eius faciem in lecto ęquali ita ꝙ sint eius genua super coxis, postea vngat obstetrix locũ vuluę cũ cęra liquefacta cũ oleo sirag vel cum pinguedine gallinę, & aperiat vuluam eius paulatim, & cũ hoc exierit curet artificio cirurgię vt determinauimus.

Cura propter pinguedinẽ

Curatio eius p̄pter pinguedinem & carnositatem mulieris aut durũ ap̃a est ꝙ sedeat mulier super suis genibus & inclinet caput vt ascendat vẽter a loco vuluę

Cura mulieris timẽtis partũ

Curatio mulieris timentis partũ quia nõ est cõsueta est ꝙ sedeat & impellat embrionem ad pãniculum ventris, & applicent̃ sibi carnes & medicinę odoriferę & alloquatur ei sermonibus confortatiuis lętiferis, & cibetur cibo leui & cõfortanti animã & hijs quę determinauimus in dictis ægritudinibus.

Cura ex vlcere vl ap̃ate

Curatio eius ex vlcere vel ap̃ate est ꝙ emplastret̃ matrix & effundatur in ipsam oleũ oliuarũ aut pinguedo anseris liquefacta cũ oleo oliuarũ & vngatur cũ eo de foris.

Cura ex plẽitudĩe intestini cõcaui vl ap̃ate ibi.

Curatio eius ex plenitudine intestini concaui vl ex ap̃ate ibi accidente est ꝙ clistetizetur cũ melle vel cũ aqua decoctionis fenug. aut cũ aliquo clisteriorũ educentiũ fęces, ap̃ata vero curantur cũ hijs quę diximus.

Cura ex ap̃ate in vesica

Curatio eius ex ap̃ate existente in vesica & impellente matricem est ꝙ fiat clistere lenitiuũ. s. cum pinguedine gallinę aut albumine ouorũ & sedeat in aqua decoctionis fenugr. maluę altęę & similiũ.

Cura ex debilita. corpis naturali mulieris

Curatio eius ex debilitate corporis naturali mulieris est ꝙ sorbeat ptisanam ordei & aquã mellis coctam & panem cũ melle, & comedat oua sorbilia brodia carniũ & assiduet bonas species.

Cura ex debilita. accñtali corporis

Curatio eius ex debilitate accidentali corporis eius est ꝙ egrediatur domũ in qua flant venti & ventilet̃ ante eam quamdiu suscipit delectatõem & odoret aromata & myrrham & ros. & similia.

Cura cũ nõ fluit in ptu sicut consueuit

Curatio eius ex eo quod nõ fluit consueta in partu est ꝙ letisicetur anima eius cũ verbis consolationis & confortationis, & inducant̃ ei exempla pluriũ mulierũ sibi consimiliũ quę pepercũt

Cura ex malo regimine tp̄e i p̃gnationis,

Curatio eius ex malo regimine p̄cedente in tp̄e suę pregnationis vel ex humore crudo est ꝙ odoret aromata, & detur ei in potu aqua decocti

onis aneti vel cimini vel aquã decoctionis rute. Curatio eius ex aliqua egritudine ipsam vexante vt epilensia & apata cerebri & similibus est q detur ei de elect. musci & saliche & omeq cõfortat cor & restituit intellectũ. Curatio eius ex apate calido est q detur ei ptisana ordei in aqua in qua sint cocti sebesten, & sedeat in aqua decoctionis malue & altee & violarũ, & fiat clistere cum oleo viol. aut oleo sirag. Curatio eius propter emorroydas & exitum ani est q incidatur quicqd apparet de eis, & si nõ est possibile sedeat mulier in eo q resoluit & humectat sicut determinauimus. Curatio eius ,ppter intensũ frigus est q stet in domo in qua sit magnus ignis, & sedeat in aqua calida & disterizetur cũ oleo cõmuni & aqua calida & vngant loca coniunctionũ coxarũ & dorsum cũ oleo calido.

Cura ex egritudie

Cura ex apate calido

Cura pro pter emorroydas & exitũ ani

¶ De regimine pregnantis. Ca. XI

Regulae obseruãs de pgnã.

Regimen pregnantis cũ accedit ad tps sui partus est q ingrediatur balneum & vngatur fricando in ipso cum oleis humidis, & exerceat motũ paulatim & suauiter & nõ cũ violentia & odoret bona aromata, & fumiget de fumigio de musco & modico kakabre cũ sexta parte, 3. i. galle cũ vino & bibat vna vice post aliã & comedat subtiles cibos & vinum subtile, & recitent ei sermones qui letificent eam & nil audiat de quo tristetur, & si cũ hoc fit partus cũ difficultate sedeat in aqua decoctionis fenug. & seminis altee & seminis lini & ordei excorticati, aut emplastret cũ hijs matrix, & accipiat fenug. coctũ & tritum & extensum super peciam panni & ponat in ore matricis calidũ vna vice post aliam, & vngant eius coxae cum oleis humidis & resoluentibus sicut est oleũ sirag & sambuci, & si nõ parit cũ hijs bibat aquã decoctionis fenugr. vel accipiat ptisanã de ordeo fenug. & si cum hoc nõ parit suspendat in cinctura sua lapis qui vocatur has, & misceantur cũ oleo cõmuni & vngantur cũ eo coxae hoc enim accelerat partũ, vel accipiat menta vel masçaramasir & teratur bene, qđcunq ipsorũ inuenit & bibat illud cum rob vuarũ. Curatio vero difficultatis partus ex paruitate vel magnitudine embrionis aut eius exitus nõ scd'm modũ naturalem & similiũ vt determinauimus in cirurgia. Curatio vero difficultatis partus ex siccatione secundine est q vngatur os matricis cum oleo de sirag & albumine ouorũ vel pinguedine anserũ vel muscilagine psilij & fenug. Si vero nõ expellitur secundina celeriter ,ppter eius duritiem oportet q vngat obstetrix digitũ suũ cũ arundine cũ cano qui dicit habente intra ferrũ vomitũ qui dicitur almatza vel subtilem acum & cum eo scindatur secundina, & si post hoc retinet exire fiat sternutatio cũ cõdiso ore & naribus obturatis, administret ei hoc medicamen. Medicamen difficultatis partus & retentiõe secundine in vtero, accipiat mirte galbani opopanaci añ. tercia pars. 3. teratur totum & misceat cũ pondere lib. 5. succi razinag humidi & sicci apij coctorũ, Et si pepit & exierit sanguis eius & detentio fuerit secundine vomat mulier cũ hoc medicamine. Et modus eius q accipiat aliquid de cineribus & infundat in aqua & apposito in eo modico altee trite bibat illud mulier & vomet & tunc exibit secundina & fluet sanguis, Et q educet secundinã quando detinet est q accipiatur farina alsilem & distemperetur cũ succo cauliũ, & fiat inde nascale in matrice, & dixerunt q masticatio cro. a muliere & facto ex eo pillula ad modũ auellane & suspensa super ea post partũ exibit secundina, & q ad hoc confert est q fumigetur mulier oculis piscis salsi vel cum vngulis equi vel cum fumigio. qđ dicitur bochor vel alsatar vel cum armel, deponit sanguinem & educit secundinã est q fumiget cum hoc fumigio. s. ex opopan. cast. & galbano & bibat mulier myrrham cũ vino. Curatio difficultatis partus ,ppter humiditates est q consideres si abundant humiditates donec dedinet matrix & impeditur inde partus, oportet tunc mulierem ingredi balneũ ante cibũ & diu ibi sudet & bibat aquã decoctionis radicum & aquã aneti cum oleo de kerua & fiat nascale ad deponendũ humiditates sicut diximus. Si vero impeditur partus ex paruitate humiditatis que dicta sunt in muscilagine fenugr. & albumine ouorũ & fricare cũ oleis humidis. Curatio difficultatis partus ex rebus intrinsecis est vt consideres quoniã si est ex forti frigore fiant res calide, si ex siccitate fiant humide, si vero extrinseca & passionibus anime remoueatur cũ gaudio & gratulatione.

Cura pt° difficultatis ex paruitate vel magnitudine embrionis

Cura ex exsiccatione secũdinae

Medica. secũdinae expulsiuũ

Aliud medicamen.

Cura pro pter hũiditates

Cura ex reb° extrĩsecis

¶ De suffocatione matricis. Ca. XII

Suffocatio matricis est sursum eius coadunatio ac sui participatio cũ membris principalibus & similatur egritudini epilensiae que dicitur alsaca. Differentia vero que est inter hanc & epilensiam est qm mulier in hac egritudine nõ deficit ratione, nec emittit saliuam & spumam ex ore, Et causatur hec passio aut ex multitudine seminis qñ retinet in matrice & abundat & efficitur. q. venenũ aut ex retentione menstrui, & possibile est causari ex hijs ambabus simul & fit nocumentũ fortius, & possibile est contingere ex grossitie vel consimilibus que accidunt in matrice, vnde aperitur matrix & declinat ad vnam partem, & possibile est tendere sursum, aut ex adherentia oris matricis cũ

Matricis suffocatio Epilẽsia differt a matricis suffocati.

Suffocatiõis matricis causae

Panniculo anhelitus qui dicit agabal nephas, vñ de sequit difficultas anhelitus qui dicit alrabo, & ostendit hic embrionem & suffocat mulier & videtur quasi mortua, & possibile est ipsam repente mori, & possibile est ipsam post multum laborem & studium exsiccari & liberari. Differt tamen a mortuis in eo quod remanet in medio sui .s. corpis alius spiritus, & discernit vtrū sit mortua ꝓpter applicationem lane, si vero sit mortua nō mouebitur lana, & accidit hec passio plurime in hyeme & in tpe frigoris & mulieribus nuptis que sunt vse coitu & ablatus est eis postea ipsum appetunt. Et si queratur quare mulier pgnans nō patitur hanc passionem, respondendū est quod in muliere pregnante nō fit declinatio matricis ad superiora sed declinat ad diuersa eius latera, ꝓterea conceptus eius est res naturalis, hec vero passio transgreditur modū naturalem, Si querit etiā quare nō inuadit hec passio mulieres maritatas quibus priuata sunt menstrua quandoque, Responsio qm suffocatio matricis non accidit nisi potu multi vini vtenti in corporibus vero mulierū nuptarū abundat sanguis & earū corpora parata sunt ad recipiendum hmōi passionem. Signa huius passionis sunt quia sentit mulier strictionem in loco qui dicit alcatan & pigriciam & debilitatem crurū citrinitas faciei & humiditas oculorum vsque ad perfectionem egritudinis, & cū perficitur egritudo & accidit hora molestie sentit mulier .q. aliquid ascendens de pectine vsque ad os stomachi, & corruit in terram sicut in epilensia & aestimabitur mortua & operiunt ipsam pannis & non percipitur in ipsa spirationem neque visionem, & amittitur eius vox & eius crura attrahuntur & apparet in ea plenitudo & rubedo faciei, & possibile est eam suffocari in illa hora mori sicut diximus, & possibile est eam excitari & conuerti ad eam spiritū post desperationem & apparet humiditas in matrice in tpe quietis & paroxismi aegritudinis & rugitus in ventre, Et possibile est hāc passionem sequi ab aliqua re ascendente in parte intestinorum & mollificatur matrix & redit ad suū statū & rationē, Et habet hec passio paroxismos sicut paroxismos epilensie, & possibile est superuenire mulieri quando sentit retentionem feminis in suo corpore stomachi indignationem & dolorem capitis & plures alios dolores donec efficitur illud semen in corpore q. venenū & distrahitur anhelitus distractione aliqua, Curatio huius passionis in hora paroxismi est quod ligentur crura fortiter cum coxis & dorso, & fricetur cū oleo alrascht, & odoret res foetidi odoris sicut baxarad & castor, & pecias panni lini & lane vstas & picem liquidā & kitram & stercus & quicquid habet odorem horribilem, & apponant super cruribus magne ventose cum igne sine scarificatione, & intromittat obstetrix suū digitū in locū vulue quē qui dicit alcalocat cōmoueat os matricis & insuffletur ei de cinere codisi, & vociferet ad aures suas & non odoret aliquid boni odoris sed vngatur vmbelicus cum ligno aloe & gallia tritis & confectis cū oleo de ben & infundatur in eo pede panni lini & superponant madefacte vmbilico & matrici, & effundat in matricem oleū de ben boniū aut oleū camomille aut oleum nardinū & tunc frangetur acumen egritudinis & faciat vomitū & abstineat a multitudine cibi cū peruenerit ad diem septimam, & accipiatur laxatiuū de yera magna & postea quiescat tribus diebus & superponat dorso & panniculo ventris ventose, & bibat parum castorei cum succo abrotani & quādoque cum sirupo de melle, & accipiat de electuario cimini cum aqua apij humidi, vel bibat ex sirupo mentastri & yeram pigram cū succo absinthij, & bibat pondus vnius .3. agarici cū optimo vino. Modus nascalis conferens suffocationi matricis. ℞. pinguedinis anseris .3. vi. croci spice cimini mastic. aā .3. iij. terantur modice sicce & cribellentur & liquefiant pinguedo cū oleo cōmuni & cōmisceantur cū ea medicinę trite & ponatur cū lana & intromittat matrici & teneat illud. Curatio suffocatōis matricis ex retentione menstrui quod flebotometur vena pedis que dicitur saphena & suspendat ventose super cruribus & in fine ventris, & bibat quod deponat vrinam & menstrua ex hijs que postea dicemus. Curatio vero amborum in hora paroxismi est eadem.

Suffocata a mortua differt

Quare p. gnās non patit suffocationē

Sig. suffocationis

Cura suffocatiōis in hora paroxismi.

Nascale

Cura ex retētione menstrui

¶De guttatione feminis. Ca. XIII

Possibile est accidere guttatiōem feminis mulieris ꝑter coitus desideriū quēadmodū accidit viro, & causa eius est grauitas motus matricis & debilitat & congregant in ea humiditates corporis & attrahunt ad eam nam cum grauatur motus matricis vnde fluit semen frequenter. Et curatio huius est cū hijs q ꝑdicta sunt in passione effusionis sanguinis.

Sex gutatiōis in muliere causa

Cura

¶De desiderio coitus mulieris. Ca. XIIII

Possibile est accidere mulieri desiderium coitus vt cum agit cum ea vir non quiescit desiderium nec eius semen residet sed vigoratur eius dolor cum hoc. Signum huius est dolor matricis vulue cum forti prurītu & inflatio matricis & curatur, Et curatio eius ꝑpinqua est quod curatio suffocationis matricis, & curat cū hijs que in suo loco dicemus.

Coit. desiderium mulieris

Signa

Cura

¶De retentione menstrui. Cap. XV

Menstrui retentio duobus modis accidit

Retentio menstrui accidit duobus modis, naturaliter & accidentaliter. Naturaliter retentio est triplex, quia aut ex eo quia nondum peruenit ad etatem menstrualem que quidem extendit vsque ad quatuordecim annos & in quibusdam est vltra hunc terminum, in quibusdam vero infra, aut ex eo quod pregnans est vel nutrix, aut quia iam transiuit terminum menstrui qui communiter extendit vsque ad xlv. annum, sed in quibusdam plus & in quibusdam minus. Accidentalis est duobus modis, aut in quibusdam apparet valde modicum aut totaliter sunt priuata. Retinet autem tribus ex causis, aut ex ipsa virtute, aut ex instrumento, aut ex humore. Priuatur autem causa virtutis quando dominatur membro in quo sunt aliqua malitia complexionis simplicis vel composite, & hoc est aut naturale aut accidentale. Ex instrumento vero fit duobus modis, aut ex corpore ipsius matricis, aut ex venis que in ea sunt. Ex corpore ipsius matricis quando est dura & coniuncta naturaliter vel accidentaliter sicut strictura que est ex multa carne & pinguedine, aut ex oppilatione facta ex abundantibus grossis & viscosis humoribus. Ex humore vero & eius quantitate aut qualitate aut eius motu. Ex quantitate autem vtrum est multus aut paucus, & eius paucitas est aut ex forti subtili regimine aut ex forti calore. Multitudo autem eius fit aut ex bullitione grossorum humorum ex quantitate, aut quando humor est grossus & viscosus, aut in excessu frigiditatis aut in excessu siccitatis. Ex motu vero ipsius est vt quando humor declinat ad aliquod membrum sicut sanguis qui fluit ex venis orificij ani vel sanguis qui fluit ex naribus aut ex ore aut per fluxum epatis aut affluentiam lactis & similibus.

Menstrui tribus ex causis retinetur

Sig. aduentus menstrui virginibus

Signa aduentus sanguinis menstrui virginibus sunt dolor panniculi ventris & dorsi fortis dolor capitis, dolor oculorum, indignatio stomaci, molestia & difficultas motus colli, & pigritia & grauitas totius corporis. Signa corporum mulierum quibus priuata sunt menstrua, vel quod appareat in eis valde modicum vel naturaliter mulierum pauci sanguinis corporum siccorum & extenuatorum atque calidorum & mulieres neruose atque lacertose & habentes stricturam coxarum maiorem pectoris & amplitudinem spatularum & que sunt grosse & fo[e]de & nigre colore & que appetunt viros in vniuersis natis & modis earum & que affectant coitum in tempore senectutis, hec omnia aut valde modicum habebunt aut nihil vnquam. Signa mulierum quibus ablata sunt menstrua per accidens sunt mulieres in labore ieiunijs & vigilijs & in locis calidis & in longa tristicia & forti suspirio vel ex paucitate sanguinis corporis, aut ex conualescentia ex longa & antiqua egritudine accidente toti corpori vel alicui membrorum suorum, vt epati & stomacho aut ex fluxu sanguinis a quibusdam instrumentis spiritus, aut ex naribus aut emorroydibus, aut ex aborsu embrionis.

Si. mulierum quibus ablata sunt menstrua

Sig. abla tionis menstrui per accidens

Signa retentionis menstruorum ex frigiditate. grauitas feminis & grauitas capitis, pigricia corporis & albedo coloris cum rubedine raritas pulsus sudor frigidus, & manifestatio flegmatis in egestione & vrina multa tendens ad albedinem, nam frigiditas condempsat & grossat sanguinem. Signa cause siccitatis sunt macies corporis, siccitas matricis, constipatio ventris, & quando fluit sanguis erit valde paucus cum dolore & molestia siccitas enim constringit & obturat matricem. Signa cause pinguedinis & carnis corporis mulieris & ocij & quietis & visus oborum grossorum & frigidorum sunt ea que patent & mulier refert. Signa cause huius quod ortum est in matrice simile pilis vel apostemati aut oppilationi vlceris seu mulieris sunt que patent & mulier refert. Accidentia communia que sequuntur mulieres quibus retinentur menstrua sunt grauitas totius corporis, defectus appetitus cibi, continua stomachi indignatio, & prauus appetitus in malis cibis vt luto puluere & carbone dolor partis anterioris capitis & radicum oculorum & colli & dorsi & locorum que dicuntur alhacum. i. radicum coxarum, & possibile est eas sequi febres cum horripilatione & color ipsarum declinat ad nigredinem & rubedinem, & possibile est similari sanguinem colore earum aque loture carnis recentis & patiuntur retentionem nature & vrine & vltra communiter sua corpora parata sunt ydropisi & ptisi aut melancolie ex colera nigra & alijs egritudinibus consimilibus maxime quando prolongatur tempus retentionis menstruorum. Curatio retentionis menstrui ex multo labore & corporis maceratione in ieiunijs & vigilijs, aut ex paucitate sanguinis sui corporis, aut ex conualescentia vel antiqua egritudine est cum negligentia laboris & exercitij, continuatione ocij & quietis & remotione abstinentie & vigiliarum & dilatatione in cibis & potibus & corporis impinguatione vt diximus & adhibitione odoriferarum somni & balnei & risus & gaudij, prouocatione & similibus. Curatio eius ex passione alicuius membri vt epatis & stomachi & aliorum membrorum huiusmodi est quod accedatur circa curationem illius membri ex suo proprio tractatu & tremore omnem causam prohibentem sanguinis exitum. Curatio eius ex aborsione embrionis vel exitu sanguinis a naribus, aut ex emorroydibus cum abundantia, aut ex in-

Si. retentio nis ex frigiditate

Si. ex siccitate

Sig. cause pinguedinis & carnis multe

Si. cause huius quod ortum est in matrice

Accidentia communia que sequuntur mulieres ex retentione

Curatio retentionis menstrui ex multo labore

Cura ex compassione antiqui membri

Cura ex aborsu vel exitu sanguinis

strumentis spiritus est cū attractione illius sanguinis per oppilationem ventosarū super cruribus desuper calcaribus, vel cum flebotomia saphenę, deinde laxare naturam cum medicinis prędictis.

Cura ex frigidita.

Curatio eius ex frigiditate & sanguinis spissitudine est cum medicinis subtilibus & nutriatur cum aqua cicerum nigrorum atqꝫ alborum cum aneto cimino & oleo cōmuni & cibis similibus in suo loco descriptis, & abstineat a cibis stipticis & acetosis frigidis & grossis, & vtatur medicinis sanguinem menstruum deponentibus imprimis facilibus, postea mediocribus, & vltimo fortibus si necesse fuerit.

Medicinę simplices faciles

Medicinę simplices faciles sunt aqua decoctionis faseolorum & cicerum nigrorum & alborum fenugræci, decoctio feniculi scariolę apij caulīū anisi aneti mellilotí camomillę sparagi & eius radic. & similia vel simpliciter vel composite.

Medicinę mediocr.

Mediocres vero medicinę sunt mentastrum fluuiale ciminum sticad᷑. ameos hase. id est. saturegia cuscute flores squinanti spica absinthiū petrosilium lilium asmaragon armel casa darsen & armon. leuistic. Alij dicunt ꝙ est semen arundinis quę dicitur ferulam tasam darsen amonium leuisticum.

Fortes medicinę

Fortes vero medicinę sunt rubea iuniperi mentastrū siluestre mascatamasir hartanicha luf elleborum nigrum castor. opopanacum serapinū myrrha mastix gentiana colloquintida condisum carphe balsam. xilobalsa. & opobals. pœonia & gahada & similia simpliciter vel composite.

Cōpositę medicinę

Compositę vero medicinę sunt sicut electuarium quod dicitur aba alla, id est, donum dei, tyriaca alfaroc compositio sechaznaya & similia, electuarium lacte, electuarium cucumeꝝ, electuarium reubarbaꝝ yera logodi, theodoricō tyriaca quatuor specierum & similes compositiones & electuaria in suo loco descripta. Hora vero magis laudabilis in potu huiusmodi medicinarū est in exitu a balneo.

Medica. mēstrui puocatiuū.

Medicamen ad prouocandum sanguinem menstrui detur in potu mulieri. ʒ. ʒ. castore. omni die cum. ℥. ij. succi mentastri fluuialis vel bibat ʒ. ij. corticum cassię lignee cum aqua decoctionis rubeę, vel fiat ex eo nascale cum lana, vel accipiatur nigella mentastri æqualiter & terantur & cribellentur & conficiantur cum bono vino odorifero, & fiat ex eis nascale, vel accipiatur castor. & musc. añ. iiij. grana ordei & terantur & misceantur cum oleo de ben bono & administretur in lana & fiat nascale, est enim optimū Et vtatur in horis interpollationis medicinarū emplastris in matrice & vmbilico cum aqua decoctionis camomillę aneti mellilotí maioranæ rutę corticū cassię lignee anisi mentastri & radicum lilij coniunctim vel separatim, & præcipiatur ei exercere motum temperatum / & intrare balneum & fricari in eo cum oleis calidis & subtiliare cibum sicut diximus, Et ex hijs quę deponunt menstruū est suctio ventosarum super vmbilico absqꝫ scarificatōe.

Cura ex siccitate

Curatio eius ex causa siccitatis est quod diximus qd᷑ impinguetur corpus, & intromittātur olea ca. in matricem & pinguedines auium & gallinarum & anserum & similium.

Cura ex hūiditate et a multa piguedie

Curatio eius a causa humiditatis & a multa pinguedine vel carne mulieris est cum hijs quę diminuunt grossitiem corporis sicut est   & continuus & subtiles cibi & calida disteria & emplastra & nascalia & omne ꝙ extenuat corpus ex hijs quę diximus in suo loco.

Cura ex oppilatione matri.

Curatio eius causa oppilationis oris matricis ex apostemate vel humore indigesto/vel vlceribus est cum hijs quę p̄ diximus & quę dicta sunt in cirurgia.

Cura ex lacte mulieris

Curatio eius ex causa lactis mulieris est cum appositione ventosarum in cruribus & cum his quę deponunt menstruū cum facilitate.

Cura ex tristicia & timore

Curatio eius causa tristitię & timoris subito superuenientium mulieri est cum hijs quę auferunt tristiciam & timorem cū suis contrarijs scilicet cum gaudio & gratulatione, postea vero administretur quod simile est huic medicamini.

Trocisci de mirra

Modus trociscorū de myrrha deponentium menstrua cum potentia. ℞. myrrhę rubeę. ʒ. iij. lupinorum. ʒ. v. foliorū rutę cicerum mentastri siluestris pulegij regalis rubeę asæ serapini opopanaci añ. ʒ. ij. misceantur & bibat ex eis vnum cum aqua decoctionis iuniperi. Est enim medicina ad deponendum menstruum ita ꝙ abortire facit embrionem sua potentia quādo eam assiduauerit & suspendit sub cruribus, aut flebotomet᷑ saphena pedis & supponantur ventosę pectini sine scarificatione, & si non exierit sanguis tunc accipiatur de semine caulium & de semine nasturcij añ. ʒ. ij. & terantur & conficiantur cum kitram, & fiat inde nascale & infundatur in succo mentastri vel cidaminis, vel accipiantur scamoneę colloquintid. hazaz hasau sisimb. partes equales terantur & conficiantur cum kitran & fiat nascale, & non decet administrari has medicinas quas vltimo scripsimus, nisi post defectū administrationis & iuuamenti curationis, & oportet cauere ab eis mulierem debilem corpe naturaliter aut accidentaliter & ægrotantem visceribus aut aliam ægritudinem patientem, & tunc nō deuiabit,

¶Sequitur nunc de venientibus prope aduentum menstrui Capitulum. XVI.

Accĩdẽtia circa vel ante menstruorum eruptionẽ cõtigẽtia

SVperueniunt mulieribus prope aduentũ menstruoꝝ suorum per duos dies vel tres dies dolores in vmbilico, pigricia & grauitas corporis, & quibusdam accidit dolor fortis sicut dolor parturientis donec fluxerit sanguis menstrui naturaliter aut accidentaliter, hoc autem ex grossitudine sanguinis, Si fuerit niger, aut flegmaticus viscosus, aut ex duro apostemate facto in huiusmodi meatibus, & cum intendit sanguis exire non inuenit transitum & impellit eum potentia virtutis expulsiuę suo modo naturali & distrahuntur venę fortiter, & sequitur ex hoc fortis dolor quousq; sanetur, vel moueatur sanguis & euacuentur ex eo venę & tunc quiescit dolor, & sanatur huiusmodi accidens quando est recens, Qꝫ autem inueteratum est ex apostemate non curatur. Curatio prędictorum accidentium est quod ingrediatur ante illud per dies tres mulier balneũ omni die, & exerceat temperatum laborem & subtiliet cibum suum, & accipiat ante aduentum menstrui tribus vel quatuor diebus electuariũ lactę maius vel tyriacam alfaroc cum decoctione radicum aut cum ista decoctione. Decoctio subtilians humores & aperiens oppilationem & deponens menstruum, frangens lapidem & amplians meatus. ℞. aneti camonillę squinanti maioranę cassię lignee costi spice darsen melliloti añ. ʒ. xi. nigellę seminis apij feniculi añ. ʒ. v ciperi cardamomi abrotani hasse coloquintidę añ. ʒ. iiij. & . ς. caulium porri bletę rutę mentastri añ. M. i. contundantur & infundantur omnia in olla plena aqua & coquantur & colentur, & accipiat mulier de illa aqua colata omni die. ℥. iij. per se vel cum. ʒ. iij. dialacte, vel accipiat de ea. ʒ. iiij. & . ς. & dissoluat de yera pigra ʒ. ij. & electuarij theodoricon. ʒ. i. quoniam deponit sanguinem menstrualem cum celeritate, & aufert dolores vel congrega omnes prædictas medicinas, & bulliant in vase quod dicitur tunica & submittatur vas vestimentis dum feruet vt ascendat vapor & intret matricem. Curatio vero doloris ex apostemate est cum appositione emplastrorum mollientiũ super dorsum & vmbilicum & fiat clistere cum pinguedinibus & oleis humidis frequenter, & sumat medicinas molles cum oleo amigdalarum dulciũ, vel cum oleo sisamino, Et si curatur cum hoc mulier possibile est esse dolores facilioris curationis.

Cura pdictorũ accidẽtium

Decoctio

Cura doloris ex apãte

¶De cautela medici quod non decipiatur a mulieribus in ꝓuocatione menstrui ne destruatur conceptus.

Capitulum.XVII

COntingit pluries accedere ad medicum aliquos malignos & sceleratos quibus nulla ratio neq; lex inest & cum habeat aliquis eorum ancillam grauidam fornicatione timens de precio ancillę ne minuatur quęrit cõsilium a medicis quomodo valeat procurare menstruũ vt per hoc faciat eam abortire. Et tũc sagax medicus inquirens famã & vitam illius quia adulter & lasciuæ est vitę & quia intendit necare embrionem & vendere ancillam cauebit sibi super hoc ne corruat in peccatum, aut quęcũq; alia mulier adulterio lapsa & grauida sub simulatione menstruoꝝ suorũ depositionis petit a medico consilium conceptus vteri destruendi vnde tui interest cauere huiusmodi ne corruas in peccatum in hoc sæculo & futuro, ipse enim non timet te in hoc scelus præcipitare & pręserua os tuum vt non festines pandere tuum consilium talibus quousq; inquiras causas accidentiũ pregnationis cum hijs quę diximus quousq; perficiatur terminus motionis embrionis quod est quatuor mensium, deinde percunctare hoc cum discreta obstetrice & docta vt si verificatum fuerit penes te decessisse menstruũ pręter causam pregnationis tunc attende in sui curatione cum securitate.

Cautela vĩeda in negando ĩp̃gnationem.

¶De fluxu menstrui indebito.

Capitulum.XVIII

EXcessus fluxus menstrui causa est intrinseca & extrinseca. Intrinseca est ex apertione orificij venarum & earum scissione, aut ex corporis plenitudine sanguinis multitudine in venis, aut ex sanguinis acuitate vel salsedine mordicante & debilitante venas ita ꝙ ip̃m non retinet, aut ex partus difficultate, aut ex aborsu embrionis, aut ex emorroydibus vel vlcere vel corrosione. Causa vero extrinseca est post antiquum vlcus, aut ex casu vel percussione, aut ex potu rei venenosę. Signum eius ex apertione venarum est exitus sanguinis puri absq; dolore. Signum eius ex plenitudine corporis & sanguinis multitudine est corpus & perceptio iuuamenti in sui exitu & quia non offenditur ex eo nisi quando excesserit. Signum eius ex acuitate sanguinis eiusq; salsedine est quod patet hoc per colorem sanguinis, & quia non potuit matrix retinere ipsum propter sui acumen. Signum eius ex emorroydibus existentibus in matrice est quia exit sanguis non in paroxismis menstrualibus & absq; corporis plenitudine. Signum eius ex vlcere est quia exit cum sanguine subtilis putredo. Signum eius ex corrosione est quia exit sanguis niger cum forti

Sup̃fluitatis menstrui causæ

Sig. ex venarũ apertione

Si. ex plenitudine sanguinis

Sig. ex sanguinis acuitate

Sig. ex emorroydibus in matrice

Sig. ex vlcere

Si. ex corrosione
Si. ex difficultate partus
Si. hũoris superabũdantis

dolore. Signum eius ex partus difficultate vel embrionis aborsu vel potu rei mortiferæ est ꝙ accidit ex hoc & mulier manifestat: Signa humorum superabundantium sanguinis sunt cum exit sanguis reperiuntur in eo humores abundantes siue flegma siue colera rubea siue colera nigra, & verificatio huius rei est ꝙ iubeatur mulier accipere peciam panni lini subtilis mundam & candidam, & intromittat eam in vuluam interius ita ꝙ cooperiatur os matricis & retineat sanguinem & dimittatur ibi nocte vna mane vero accipiatur pecia illa & ad vmbram exsiccetur, postea vero consideret super ea quoniam si eius color declinat ad aquositatem ad colorem putredinis scias hoc esse ex flegmate, Si vero pecia est rubea, signum plenitudinis corporis ex sanguine, Si vero tendit ad citrinitatem scias illud esse per coleram rubeam, Si vero ad nigredinem vel viriditatem sit hoc ex colera nigra.

Accñtia supfluum fluxum sequentia

Accidentia quo ꝙ sequentia mulieres ex excessu fluxu sanguinis sũt pulsus cordis, grauitas corporis, defectus desiderij cibi, dolor dorsi & capitis, citrinitas faciei, inflatio pedum & malarum rerum appetitus, debilis digestio cibi in stomacho, & quando diu permansit acquirit corruptionem complexionis epatis ita vt perueniat ad ydropisim & alias malas egritudines.

Cura ex orificiorꝫ venarum aptione
Cura ex sanguĩs supabũdãtia

Curatio eius ex apertione orificiorum venarum sit cum medicinis stipticis vt gallæ acacie terra sigillata bolo armeno alumine iameno & similibus per se aut coniunctim. Curatio eius ex superabundantia sanguinis in venis est qđ consideretur vtrũ sit sanguis mixtus cũ aliquo humore vel nõ, nam si fuerit mixtus sanguis cum aliquo humore & sanguis videtur rubeus & purus flebotometur mulier de vena basilica vel de vena asiles superius, Si vero sanguĩs fuerit mixtus cũ colera rubea laxetur mulier cum aliqua decoctionũ que laxant coleram rubeam, Si vero miscetur sanguis cum flegmate aut colera nigra euacuetur cum hijs que conueniunt eis exstirpare de corpore, Si vero abundant cum sanguine humores aquosi non solum oportet eos euacuare & exstirpare a corpore sed eos etiam calefacere vt non dissoluat corpus eius iam est & transiuit modũ æqualitatis & declinat ad frigiditatem, & si post hoc permanserit fluxus sanguinis oportet ligari extremitates mulieris forti ligatione & maxime sub ascellis, postea vero bibat ea que constringunt sanguinem cum potentia vt est iste puluis qui dicitur fusus.

Puluis sanguinis cõstrictiuus

Puluis ad constringendum sanguinem cum virtute. ℞. sedenegi, id est, lapꝫ ematicis melabatrum sanguinis draconis kakabre coralli aluminis iameni balaustie boli armeni terre sigillate seminis portulace partes equales teratur totum & cribelletur & accipiat ex eo mulier. ʒ. ij. cum aqua decoctionis sumac vel cum aqua in qua infusum est cohel contusum vel cum succo plantaginis, & administretur nascale cum oneribus persicis humide vste mixtis cum aceto & aqua & melle simili modo fit cũ arbore pini.

Nascale constrictiuum

Aliud nascale ad constringendũ sanguinem. ℞. gallarum imperforatarum aluminis iameni acacie & farine thuris æquales partes terantur & cribellentur & conficiantur cum succo mirte humide & vulue intromittatur.

Aliud nascale

Aliud nascale. ℞. baurach aluminis gallarum & olibani equaliter terantur & cribellentur & conficiantur & intromittatur.

Cura ex acuitate sanguinis

Curatio eius ex acuitate sanguinis est ꝙ sedeat & extinguatur eius acumen cum hijs que infrigidant & constringunt vt emplastratione rob de mirta vel rob de citonijs vel de agresta & similibus Et sit cibus eius portulaca & lactuce & fit ex eis salitis vt proiciatur eis parum de aceto & succus coriandri humidi & coriandrũ siccum & sumac. Vel cibetur cum ferculis de portulaca & tria & riso & albechay, & comedat ex fructibus granata dulcia & acetosa alias que dicitur muxa & poma mura & azarur & alualaccitonia pira & similia que sedant sanguĩs acumen Et si non cessauerit fluxus sanguinis post illud regimen administrentur predicte fortes medicine ad constringendum ipsum, & superponantur ventosæ mammillis & tunc decideiur fluxus.

Cura ex ptu & aborsu

Curatio eius ex partu & aborsu embrionis est cum rebus stipticis aromaticis vt castor. gallia succo mirte filonio & similibus, & si cum his non deciditur administrentur que diximus.

Cura ex emoroydibus

Curatio eius ex causa emorroydarum est cum hijs que prediximus in curatione emorroydarum ani.

Cura ex vlcere & corrosiõe

Curatio eius ex vlcere vel corrosione est cum vngento de cerusa & vngento de litargiro, fiant ex eis licinia cum oleo rosato & curetur curatione vlcerum, & si fuerit plenitudo in corpore flebotometur mulier in superioribus corporis.

Cura ex casu vel pcussione

Curatio eius ex percussione vel casu est cum hijs que conferunt membro & sanant vulnus.

Cura ex potu rei venenose

Curatio eius ex potu rei venenose est ꝙ consideret proprietas illius rei venenose, & curetur cum suo contrario, & assidue bibat mulier de bolo armeno vel bolo romano, & si cum hoc non sanatur administretur reliqua medicina que predicta est.

Nascale forte

Modus nascalis fortis ad decidendũ sanguinem. ℞. myrrhe acacie lauda. limature ferri boli ar. succi barbe yrcine añ. i. croci camph. opij añ. ʒ. ϛ. terant &

misceant cũ succo acetositatis citri, & fiat ex eis nascale, & si nõ fuerit sanguis decisus cum hijs quę diximus, administrent eis emplastra de foris, & fiat distere in matrice cũ succo arnoglossi sola quantitate.vi.3.& misceatur cũ oleo alisqdstiptico℞ vt gallarũ vitrioli balaustię corticum granatorũ & similiũ. Et nos quidem scripsimus de hmõi medicinis existentibus fluxũ sanguinis menstrui in pluribus locis.

¶De passione alrasta.i.oppilatio sexus. Capitulum.XIX.

oppilatio sex⁹ mulieris duobus fit modis

Oppilatio sexus mulieris contingit duobus modis.s.naturaliter & accidentaliter. Naturalis est q̃n nascitur mulier sexu imperforata, accidentalis est q̃n accidit pręcedenti vulnere vel a pãte, & fit hmõi oppilatio aut in pfundo vulvę, aut in superioribus eius; aut in locis quę sunt inter hęc, & fit aut per cõiunctiõem aut per ligationem, & q̃n fit per ligatiõe aut erit caro aut pellicula, & impedit hęc passio coitũ, & possibile est etiam retinere menstruũ. Et signũ huius est perceptio ad oculũ & obstetricis, vel cũ tactu digiti vel cũ instrumento qđ dicitur alnul. Et curatio eius est ꝙ inuoluantur licinia panni linei in vngento mitrę vel vngento sericon & pluribus diebus vulvę intromittatur. Et si hmõi medicina corroserit pellicula vel carnem, intromittat postea arundo plũbi perforata vsq plures dies non auferatur, & agat vir cum ea post apertionem sexus & non claudatur sexus. Et si hęc curatio nõ sufficit requirit manus operationem quemadmodũ scripsimus in suo loco. Albetan est additio carnis in loco sexus mulierũ ita ꝙ in quibusdã intantum crescit vt cũ ea coeunt & spermarizant ad modum mariũ. Et curatio eius est qđ incidatur sicut scripsimus in cirurgia.

Signum

Cura

Carnis additio

Cura

¶De alcab. Cap.XX.

Alcab cura

Alcab est etiam caro addita in vulvis mulierum, cuius curatio est quod incidatur vt determinatũ est in suo loco.

¶De aldanti. Capitulum.XXI.

Aldante mod⁹ & cura

Hæc passio fit in maribus & mulieribus in mulieribus fit vno mõ, in maribus vero tribus modis, quia super locum sexus in pectine exeunt tria corpora quorum vnum est ad modum virgæ, reliqua vero vt testiculi. Et curatio ipsorum est cum incisione vt dicitur in suo loco.

¶Sequitur nunc de fœtu mortuo, Capitulum.XXII.

Sig. foet⁹ mortui

Cura

Signũ huius est priuatio motus eius in vtero tribus diebus. Curatio eius est administrare mulieri medicinas & nascalia quę deponunt menstruũ cum virtute.s.ꝙ bibat mulier de succo abhael & succo centaureę vł de succo mentastri fluuialis, vel bibat aquã decoctionis rubeę, vel intromittatur vulvę lana intincta oleo balsami hueg.i.accor. vel oleo sisimbrij vł oleo de ben, vel bibat hueg cum aqua tepida, vel accipiatur succus colloquintid. longę & humi dę in quantitate duodecim granorum ordei & cõmisceatur felli bouis & inuoluatur cum ea lana & matrici intromittatur, hoc enim educit secundinam & embrionem mortuũ, & si cũ hoc non exierit incidatur & educatur quemadmodum determinauimus in cirurgia.

¶Sequitur nunc de conceptu su. per conceptum. Ca.XXIII.

Cautela cõceptus super conceptum

Oportet mulieres habentes viros & patientes menstruũ in tempore pregnationis cauere a viris suis ne iterũ concipiat quia primũ conceptũ necat secundus, & possibile est etiã scdm mori. Et curatio ipsarũ est si moriuntur est vt educant sicut diximus.

¶De vulnere accidente ex corruptione virginitatis. Capĩm.XXIIII.

vulnerũ ex ꝟginitatis corruptione modus & cura

Vlnus quod contingit ex corruptõe virginitatis quando ꝙ est paruũ quãdoq contingit adhęrere ano. Et curatio eius in sui principio qđ laxetur, si vero inueteratum fuerit nõ suscipit curationem & pręcipue quãdo vulnus adhęret anõ. Et curatio eius est ꝙ accipiatur sanguis draconis scdm vulnus & conficiatur cum sanguine illius rei quę suspensa est sub cauda bouis aut in collo eiusdem & ponatur in vulnere recens, & permittatur ibi die & nocte & consolidabitur vulnus, & est expertum, vel accipiatur de vngento alnacli.3.v. & inuoluatur cum.3.ſ.sanguinis draconis & 3.i.olibani & superponatur vulneri & non auferatur ab eo die noctuq, Si vero vulnus fuerit magnum & ampliũ curetur curatione vulnerum cum colla quę dicitur algede & puluęribus qui dicuntur ad aldoradac, & cum eadem medicina curatur vulnus qđ contingit ex partu Et nos quidem plura scripsimus in tractatu de decoratione mulierum.

¶SEQVITVR TRACTATVS.XXVI de regimine puerorũ & eorum languoribus, qui diuiditur in.xxx.cap.

¶De enumeratione regiminis puero℞ & eorum languoribus, Cap.I.

Regimen pueri cum exit ex vtero tempus decens lactationis & cibationis ipsius. ¶Electio nutricis examinatio lactis causæ paucitatis lactis quando, superabundat, magnitudo capitis pueri,

inflatio eius, sternutatio, vigilię, epilensia, ma=
ter puerorum, humiditates fluentes ab auribus
ipsorũ, & putredo & passiones oculorꝫ ipsorũ
dolor supueniens apud ortũ dentiũ, pustulę cõ
tingentes in ore, vomitus, fluxus ventris, reten=
tio naturę, & passio quę dicitur almagez, tus=
sis, pruritus, pustulę, animalia & vermes, exitus
vmbilici, descensus intestini ad testiculos, lapis,
grauitas motus qui dicit̃ alastarcha & ipsorum
corruptio & doctrina.

¶ De regimine pueri cũ exit de vtero. Ca. II

Regimen pueri cũ exit ex vtero est ꝙ trũ
cetur vmbilicus per quatuor digitos de
eo & ligetur fortiter cũ filo lanę torto
& ponatur desuper pecia panni in oleo cõmuni
Alij quorꝫ truncant & cauterizant locũ incisio
nis cũ igne & nõ indigetur ligatura, postea vero
saliatur totũ corpus pueri cũ sale temperato mo
do p̃ter os & nasum vt dissoluat̃ eius sordities
postea abluatur cũ aqua tepida & mundificent̃
eius nares & os & constringant̃ eius aures cum
suauitate, & aperiat̃ orificiũ ani cũ minimo di=
gito, & instilletur oculis parũ de oleo & intro=
mittatur palato aliquid mellis, deinde vero fasci
getur & constringat̃ cũ pannis tenuibus & mol
libus, & preseruet̃ a frigore, & cũ ceciderit eius
vmbilicus post tres dies vel quatuor asperga=
tur desuper cinis alnedach. i. limatiarum vstarũ
vel cinis vngulę vituli vsti vel de calce testarum
ouorum vstarum vsqꝫ ad calcinationem. Et o=
portet obstetricem aptare & confirmare mem=
bro pueri vt coniungat coniungenda & dilatet
dilatanda & extendere membra & trahere ipsa
ad omnes partes & adequare & dirigere capita
membrorũ & nasum, Et si scd'm modũ debitũ
extenderit & assiduet ei fricatõem & inducat̃ ad
somnũ in mansione tp̃e caliditatis in qua nõ sit
odor fœtidus, nec forte lumen cãdelę aut alius
magnus splendor, Post hęc vero accipiat̃ a nu=
trice & lactetur ab ea, & non est matre tribus
diebus, & nõ intromittat̃ aquę calidę nisi ante
lactationem, & non statim post exitũ ab aqua
lactetur ne forte incurrat alcama. i. humorem
indigestũ, & administret̃ ei de lacte in quantitate
qua nõ attrahat̃ venter & anhelitus qm̃ si sum=
pserit ex lacte vltra suę digestionis tolerantiam
generabunt̃ in suo ventre multę ventositates &
sequitur grauitas & pigricia subuersio flatus &
vomitus. Et qñ hmõi accidentia superuenerint
ei, ꝓhibeatur a lactatione quousqꝫ alleuiet̃ sto=
machus, & addatur in sui dormitione & minus
solito lactetur, & postmodũ redeat in sui con=
suetudinem, & lactetur bis aut ter in die & nõ
pluries nisi digeratur in stomacho, & calefiat
puer in aqua tp̃ata & calore & dulciter in do=
mo temperati caloris & obscura, postea vero
vngatur cũ oleis humidis, deinde lactetur super
cubili recto & equali cuius capitali sit aliquan
tulum eleuato, & qñ cottidie fleuerit ducatur
& moueatur cum suauitate. Locus aũt lauda=
bilis ad ducendũ & mouendũ ipsum & dormi
endo in ipso est vas qd' dicitur mahdio mapha Mahdio
suspensũ sapienter in altitudine domus, & mo= Mapha
ueat̃ vas distrahendo & trahendo, qm̃ per hoc
suscipiet delectationem & quiescit a fletu &
dormiet. Scito tamen ꝙ modicus fletus confert
puero precipue anteqꝫ sugat lac, dilatat eñ eius
stomachũ & membra distrahit, & possibile est
quandoqꝫ appetere puerũ frigus cum molestat̃
a calore & appetere calorem cũ offendit̃ a fri=
gore, & possibile est eũ affligi a multis cooper=
torijs & fasciationibus quibus cooperit̃ vel ab
inepto cubili in quo positus est, aut a pulice vel
pediculo cum mordicatione, ꝓpter qd' opor=
tet circa hoc habere sollicitudinem & oportet
suspendi supra puerũ in hora sui ortus anteqꝫ
ponatur in terra lapidem qui dicit̃ smaragdus,
sua enim ꝓprietate defendet ipsum ab epilensia
& a passione quę dicitur mater puerorũ. Tem
pus aũt magis laudabile in quo decet assueface Tẽp' laudabilius
re puerũ in sumptione cibi est autumnus in tp̃e ad assuefactionẽ
ad equationis dierum noctibus, & p̃cipiat̃ nu= pueri ad
trici in principio ꝙ diminuat de sui lactatione cibum
& paulatim assuefaciat eum vt nõ offendat̃ a
subita translatione & sit principiũ suę cibatõis
panis masticatus cum ore nutricis & nõ multũ
cogat ipsum ad lactationem propter panis re=
pletionem sed lactet eum bis in vna nocte vel se
mel iuxta quod sibi constauerit panem esse di=
gestum. Postea cibet ipsum pane remollito in
aqua & melle aut lacte aut vino & potet ipsũ
quandoqꝫ aqua quandoqꝫ vino temperato cũ
aqua debite, & sit illud ꝙ bibat positum in in=
strumento longi & stricti orificij vt sit eius po
tus per modum suctionis, & præseruetur ab
omnibus carnibus, non enim stomachus eorũ
potens est ad digerendum eas, & sit eius nutri=
mentum plurime alfianedag & farina frumen=
ti alba cum oleo amigdalarũ & zuccaro & da=
ctil. & oportet cibare eos paulatim & pluries
in die. Inquit G. si contingat esse puerum lon=
gum & directę staturę caue ipsum a saturitate
& plenitudine ciborum quoniã si repletus con
sequitur eum multa dormitio grauitas & pigri
cia, & inflatur venter eius ventositatibus, & acci
dunt ei ex hoc passiones plurimę quarũ est epi
lensia, mater puerorum & alias quas dicturi su
mus, & oportet eos assuefacere sedere in terra
postqꝫ bene cõfirmatũ est suũ corp' & solidata
sũt sua mẽbra vt cõformet̃ sup motu sessionis

& oportet eum assuefacere paulatim ad motũ ambulationis non permittatur multũ plorare, Accidit enim ex hoc sibi mater puerorum epilensia, & possibile est contingere sibi ex forti fletu descensum intestini, & oportet eum placare cũ cantis & delectabilibus vocibus, & sit eius nutrix pulchri coloris & amabilis apud ipsum & acceptabilis & pcipiatur ei q non puocet eum ad iram & tristiciam, & sit sollicita in aptatione sui lecti, & letificet eum omni modo letitie & associet alijs pueris & infantibus sibi consimilibus, & custodiat ipsum ab omni & subito strepitu vel terrore qui posset eum pterrere, & suauiter tractet eum cum eleuat & ponit ipsum ne corruat & frangantur eius membra.

Nutricis dispõ eligenda

¶De nutricis dispositione. Cap. III.

Dispositio nutricis eligende ad nutritionem pueri est q sit iuuenis & ãnosa & albi coloris mixti rubedini bone & cõuenientis stature, habens brachia & crura fortia bonorũ morũ vt nõ de facili irascatur & nõ sit infirma, & sit temperata in pinguedine sui corporis, & sint eius mammille mediocres in magnitudine & paruitate plane & solide & sint rostra mamillarũ humida ampliorũ meatuũ & sit ampli pectoris & tempus sui partus nõ multũ ppinquũ nec multũ distans. Et si fuerit nutrix que peperit filiam erit melior atq nobilior in puero q illa que peperit masculũ, & si possibile est q sit nutrix ppinq mater pueri erit hoc melius, & sit nutrix ex simili semini pgenie & mulier discretionis & intellectus bone doctrine nobilitatis & misericordie, & oportet abstinere ab omni salso & acuto & rebus stipticis & saporibus intensæ caliditatis sicut porris cepis allijs erucis menta & basilicone, & ab opio maxime oportet nullo modo accedere, generat em̃ epilensiã pueris, & vtatur ex cibis frumentũ & risum coctũ & carnes coctas & teneras & bene elixate in aqua, & vtatur vna vice post aliam de ferculis factis ex bonis & subtilibus rebus in sua complexione & paruis piscibus & extremitatibus gallinarũ & auiũ, & bibat vinũ odoriferũ ad dulcedinem declinans, & caueat omnino a coitu & menstrui prouocatione hoc enim potissime corrũpit lac, & oportet ipam a fame & repletione & laxatione & constrictione ventris cauere, & oportet temperate laborare, & caueat ne incurrat passionem alcachuia & indigestũ humorem a vini crapula & in nullo excedat tpamentũ, & sit potus aque ipsius in ea quantitate qua nõ coaguletur lac, & fiat eiusdem transglutio a principio difficilis.

¶De bonis lactis nutricis estimatione. Capitulum. IIII.

Lactis dispositio

Oportet lac esse boni saporis albi coloris, & boni odoris, mediocris substantie inter grossitudinem & tenuitatem, & inter multũ & paucũ, cuius vero conditões contrarie hijs fuerint est malũ, & cognoscit quidem bonũ a malo in eo qđ distillat gutta vna super vngulam, qm̃ si adheret vngule & nõ fluet ex ea scias illud esse nobile, si vero cito aut tarde fluxerit malũ est, experimentũ aliud ad hoc distilletur de eo in illa re que dicit ceref qđ est coopertoriũ piscis & reponat in loco in quo non tangatur a puluere & permittat vsq in mane, postea vero videatur si aqua superat lac est malum, si vero equaliter se habuerit bonum & nobile est.

Ceref

¶De causis paucitatis lactis. Cap. V.

paucitatis lactis causæ

Cause paucitatis lactis sunt aut ex paucitate nutrimenti, aut ex vsu ciborũ acutorum vel siccorũ, aut ex colera ru. vel flegmate vel colera nigra vel ex debilitate virtutis mutationis lac. Signũ paucitatis lactis ex paucitate vel vsu acutorũ vel siccorũ ciborũ est quod mulier refert. Signũ eius ex colera ru. est qa videtur in lacte aliqd de colera ru. aquosa cũ saporis amaritudine. Signũ flegmatis est quia videtur lac subtile aquosum & spumosũ ex flegmate namq grosso nõ fit lac nisi cum eo sit salsedo. Signum colere ni. est quia color lactis tendit ad cœlestem & cito accrescit. Curatio eius ex paucitate cibi est cũ ampliatione ciborũ & multitudine ipsorũ & corporis impinguatione. Curatio eius ex vsu acutorũ ciborũ est q transferat se ad cibos humidos contrarios illis. Curatio eius ex colera ru. est q laxetur colera rubea & vtatur ptisana ordei sapienter factũ cũ feniculo humido aut lacte caprarũ cum farina algaris & oleo amigd. dulciũ cum frumento fracto & vtatur pulmentis que dicta sunt in tractatu de coitu, & comedat medullas citrolorum. & cucurbi. coctas & pullos gallinarum & pisciculos. Curatio eius ex flegmate salso & colera nigra est cum ptisana ordei facta cũ melle, & bibat succum feniculi cum melle & aqua decoctionis cicerum lac caprarum statim emulsum & butyrum vaccinum, vel accipiantur capita piscium salitorum & coquantur cum aqua aneti & comedat de ipsis, & assiduet comestionem caulis & feniculi coctorum, & nos quidem perfecte scripsimus de huiusmodi plura in tractatu de coitu, Et si cum hijs non fluxerit lac accipiat de frumento & teratur & distemperetur cum succo blete vel cum pinguedine anseris liquefacta cum ea, & si indiget appositione ventosarum super mammillis, superponatur cuilibet mammille vnam & attrahat forti attractione

Si. ex paucitate vel vsu acutorũ ciborum

Sig. ex cole. ru.

Sig. ex flegmate

Si. co. ni.

Cura ex cibi paucitate

Cura ex acutorum vsu

Cura ex cole. ru.

Cura ex flegmate salso & col. nigra

sine scarificatione vna post aliam, & si lac fuerit forti spissitudine valde oportet subtiliare cibū & precipue sibi fatigare corpus suū moderate, & bibat secaniabin feniculi, Et si lac fuerit multæ tenuitatis addē in cibos fortes & grossos & in somnū, & dimittat exercitiū artiū, & caueat omnino a sudore & balneo & bibat medicinas affluentes lac & assiduet bibere vinū dulce. Ad
Lactis restrictio restringendū lac quando supabundat desinat a cibis generantibus ipsum, & vtatur contrarijs & accipiatur de cimino & agno casto partes eq̄les terantur omnia in aqua dulci & exprimentur & colentur & pistentur & effundat aqua super mamillas, vel accipiatur armoniacū & dissoluatur & liniantur cū eo mamillę & vngantur. Et nos multa diximus conferentia hmōi in tractatu de coitu & in precedentibus.

¶ De diuersitate puerorum & etatum. Capitulum. VI.

Etates puerorū q̄tuor sunt Etas puerorū diuidit̄ in quatuor gradus, prima ætas est ipsorū tempore q̄ oriuntur ex vtero, secunda tempus orus dentiū, tercia tempus ortus molariū. Quarta vero cum incipiunt spermatizare. In primo gradu superuenit eis vomitus, fluxus ventris, vigilię, timor, tumor vmbilici, & humiditas aurium. In secunda vero accidūt tumor gingiuarū febres, spasmus & fluxus ventris, & maxime si oriuntur dentes qui dicunt̄ almab. In tercio vero accidunt eis apostemata gutturis, remissio iuncturarū spinalis dorsi, difficultas anhelitus, lapis, animalia & vermes in ventre, & dura apostemata quę dicunt̄ alchangant. In quarto vero accidit eis flegma p̄dictorum accidentiū & magis febres longę & fluxus sanguinis a naribus, & hoc testatur Ypocras in libro amphorismorū & narrauit hęc accidentia in qualibet ętate & in aliqua ipsorum magis q̄ in alia vt deter minauimus.

¶ Sequit̄ De alseafa. Cap. VII.

Alseafa passio & eiᵒ ḡnationis cā Lseafa est passio specierū pustularum quę contingit fieri in capitibus puerorum, & possibile est comprehendere faciem cum capite vel faciem & nō caput. Generatur aūt ex multitudine sanguinis puerorū & humiditate cutis & complexione ipsorum.
Signa Signum huius passionis est quia sunt paruę pustulę ex quibus emanat liquor, & extendunt̄ in capite vel facie, & sequitur ex hoc fortis corrosio & pruritus continuus, ꝓpter qđ augmentatur fletus & molestia pueri & vigilia.
Cura Curatio eius est rectificare cibum nutricis primo, postea vero abradatur totū caput cū rasorio, & super ponantur ei folia bletę tantū quoniā possibile est ꝙ fugant ipsam totā putredinem & sanabit̄ cum hoc sicut cum vngento, aut vngatur cum hoc linimento. Modus linimenti conferentis fahasę orte in capitibus puerorū. ℞. merdasengi ceruse ana. ℥. v. lixiuij sarmentorum vitis. ʒ. iij. olei ros. & cōmunis anā. ℥. i. liquefiat cera cum oleo ros. & terant̄ species & conficiant̄ cū duobᵒ vitellis ouorū assatorū donec perueniat ad modum vngenti & vngatur cū eo caput vel locus quicunq̄ in quo hęc passio fuerit. linimentū

¶ De alkaba. Cap. VIII.

Lkaba est de genere harū pustularū. Alkaba
Et signū ipsarū est quando oriuntur squamę ex pellicula & excoriatur cu- Signa
tis capitis cum pruritu & rasura & emanat ex ipsis liquor melli similis. Curatio ipsarū est cum Cura
frequenti capitis lotione cū succo maioranę vel mentastri vel succo centaureę, postea vero liniatur cum hoc linimento. Linimentū conferens linimentū
iuuamentū passioni alkaba. ℞. merdasengi cerusę boli armeni anā. ʒ. iij. sulphuris amigd. argenti viui anā. ʒ. i. & ℈. mortificetur primo argentū viuū & apponatur super ipsum cæterę medicinę puluerizatę & conficiant̄ cum duabus partibus olei ros. & vna parte aceti, & liniatur cum eo caput mane & sero, postea ingrediatur balneū, & hoc faciat quousq̄ sanetur.

¶ De magnitudine capitis puerorū. Ca. IX.

Ossibile est in quibusdam pueris cū exierint de vtero habere magnū caput, & deinceps semper magnificat̄ & exit ab equalitate. Et ego vidi puerū cuius caput intantum creuit ꝙ minime potuit illud ferre, & cū incessanter cresceret mortuus est puer, & possibile est quandoq̄ exire cū paruo capite. Fiat autem magnitudo capitis vel ex grosso vento generato in ossibus capitis & craneo, vel ex congregatione aquę in ipso quibus interdusus est & nō potentibus exire, & fit causa capitis magnitudinis. Modᵒ et cedentis magnitudinis capitis
Signum Signū huius est quia videtur ad sensum.
Cura Curatio eius est ꝙ fiat ei insufflatio naribᵒ quę dicitur alsahoc cū oleo amigdalarū amararum vel cum oleo aneti, vel cum oleo bono deben, aut fiat insufflatio cum succo maioranę, & studeatur purgare corpus nutricis cū yera, & pręcipiatur ei abstinere a cibo omni generante ventositatem & grossum humorem, & si dissolutę sunt ventositates ꝓpter hoc emplastret̄ caput cū olibano anzarut serapino & gumi ara. amigd. & similibus vel coniunctim vel separatim, Vel accipiantur limacię viuę & terantur bene cum suis testis donec fiat ad modum vngenti, & misceatur cum hijs parum olibani & liniatur cū eo caput totū sicut in uolutione sudarij post rasuram capitis, hoc enim adherebit capiti & reducet ipsum ad moderantiā, deinceps vero in-

suffletur naribus de cerebro lupi vel eius felle cum modico myrrhe, & hoc faciat semel quolibet mense & sanabit, & possibile est hoc idem conferre magnitudini capitis facte ex conclusione aque in ipso, & si non confert nos iam scripsimus curationem eius in cirurgia.

¶ De paruitate capitis. Cap. X.

Paruitas capitis nō curatur

Paruitas capitis modū naturalem transgredientis cum quā natus est nō valet in geniatio curationis.

¶ De tumore capitis. Cap. XI.

Tumoris capitis cā Signum

Possibile est accidere tumorem cū magnitudine capitis que contingit ex ventositate pueri. Signū eius est quia color pueri efficitur viridis. Et eius curatio est qđ accipiat myrrha aloes lutum & crocum equaliter & terantur & distemperentur cū succo endiuie, & liniatur cū eo caput post eius rasuram, & hoc si ut pluribus diebus, postea vero insuffletur naribus de felle.

¶ De tumore ventris capitis. Ca. XII

Inflatio vētris capitis

Et si fuerit inflatio ventris cū magnitudine capitis & caro eius videtur liquefacta est signū certū esse illud ex aqua & ventositatibus puerorū similiter. Et curatio eius est q accipiantur de sisamis pugillus. i. & quinque auellane & septem amigdale & .3. i. & .5. feniculi & teratur totum & extrahatur inde oleum & insuffletur de eo naribus pueri in quantitate sexte partis. 3. vsq ad quartam & vngatur cum eo caput, & de eo auribus instilletur & administretur ex eo puero in potu cum lacte mulieris & sanabitur. Sternutatio accidit pueris ex apostemate facto in cerebro & eius ventriculis. Signum eius est pfundatio oculorū cum febre, Et curatio eius est q emplastret caput cerebrū cum portulaca & oleo ro. vel superponat rasura cucur. humide vel folia nucis vel succus semperuiue, mixta hec omnia & bene cū oleo rosi. & farina ordei, aut liniatur caput cum vitellis ouorū cum oleo ro. distemperetur & fricetur corpus cū succo coriandri humidi. Et si sternutatio moratur sine interpollatione accipiat badarug siccum & pulverizetur & de eo naribus insufflatur.

Cura

Signum Cura

¶ De vigiliis pueri. Cap. XIII

Vigiliae causa

Vigilie accidunt pueris in anno primi gradus, & possibile est has sequi ex alia egritudine. Accidunt enim eis ex lacte nutricis. Curatio huius est q insuffletur naribus de oleo viol. permixto cū oleo de croco vel de oleo aneti mixto cū succo lactuce, & vngatur caput & frons cū aliquo istorū oleorum & rectificetur ei lac & administretur ei in potu sirupum de papauere cū zuccaro. Et si nō curatur cum hijs recipiat odorem violarū maiorane & papaueris & vngant timpora cū oleo de apio in quo apponat modicū croci.

Cura

¶ De puerorū epilensia. Ca. XIIII.

Epilensia fit duob9 modis

Epilensia contingit duobus modis, naturaliter & accidentaliter, naturalis est quādo nascitur cū ea puer, accidentalis vero que postea sequit. Et signum accidentalis est quia post eius natiuitatem superuenit. Curatio naturalis est cum adhibitione regiminis vt nō offendatur a causa extrinseca, curatur aūt cum transferuntur de etate adolescentis ad iuuentutem. Et curatio eius est translatio ad etatem calidā & siccam, & si nō sanatur tūc nunq ab eis separatur hec passio vsq ad mortem. Curatio aūt accidentalis est q adhibeatur studiū erga matricem vt detur in potu de yera ad mundificationem cerebri & corporis, & abstineat ab omni cibo generante humorem & flegmaticū indigestū & nō administretur de lacte puero nisi in ea quātitate quā nō generatur in eo humor crudus & qđ cito digeratur & sit pau cehumiditatis, & in suffletur naribus insufflationibus calidis & odore asam & kitran vna hora post aliā & vngatur cum oleis calidis, & suspendat ei de ligno peonie. Et si suspenditur super ipsum lapis qui dicitur smaragdus in hora natiuitatis anteq ponatur in terra nō accidit hec passio, & administretur in potu puero, si pmanet egritudo post suam corporis roboratōem de tyriaca alfaroc scdm virtutem pueri. Et si hec nō sufficiūt sibi accipe curatōem eius a loco suo in pcedentibus perfecte ab eis que de hmōi in pluribus locis huius libri reperitur.

Cura naturalis epilensiae

Cura accidētalis

smaragdi pprietas

¶ De matre puerorū. Cap. XV.

Matris puerorū signum

Hec passio plurime accidit pueris in primo anno. Et signū huius est quia ipsorum fletus augmentat, & accidit eis timor in somno & vigiliae calor additus. & exit ex ore ipsorū grauis odor, & sequuntur eos hmōi accidentia diebus pluribus & postea cessant. Causa vero educens hanc passionem est malitia regiminis & superflua pueri nutritio ex lacte preter sui virtutem & digestionem. Curatio ipsorū est cum sollicitudine regiminis nutricis, & qđ parcat lac puero & qđ administretur parum omni die de electuario musci qđ dicitur dualmusce. vij. partem. 3. cū lacte, & cōmuniter regatur curatione puerorum

Causa

Cura

¶ De liquore fluente ab auribus pueri. Capitulum. XVI

Cū liquris ab aurib9 fluentis

Accidit in annis primi gradus qđ fluit ex auribus suis liquor, & illud est ex plurima cerebri humiditate & lactens qđ in tali tempore in fine humiditatis est, & qū

congregatur hmói humiditas expellit ipsam natura ad aures & loca que sunt circa eas. Curatio ipsorum est quod administrent licinia de bombace iuncta & intromittatur auri, & cum erit licinium madefactum liquore educatur & aliud intromittatur & hoc frequenter facto possibile est curari. Sin autem accipiatur de alumine iameni & dissoluto in vino infundatur in eo licinium & auri suauiter intromittatur, & hoc pluries facto exsiccabitur liquor, vel accipiatur croc. & nitrum & terantur cum aqua & aceto & instilletur auri, & possibile est emanare ab aure album liquorem lacti similem estimabitur esse putredinem non est tamen & econuerso. Curatio est cum hiis que diximus.

¶ De putredine fluente ab aure Capitulum. XVII.

Putredis ab aure fluentis cura

Putredo generatur una aurium vel in vlcere, Et curatio eius est quod accipiatur parum de melle & bulliat in aqua & de eo guttatim distilletur auri, hoc enim mundificabit eam a putredine, vel accipiantur folia mirte & galle & bulliant in aceto & de eo auri instilletur. Et nos quidem iam diximus de huiusmodi medicinis in precedentibus quod sufficit.

¶ De egritudinibus oculorum puerorum. Cap. XVIII.

Egritudinum oculorum puerorum plura sunt genera

Fiunt in oculis puerorum plura genera egritudinum, quorum est inflatio adhesio palpebrarum ut non possunt aperiri, & hoc possibile est eis accidere ex rebus stipticis que ferunt mulieres in suis capitibus ut alchannam & similia propter quod redeunt humores capitis ad oculos & aures, & possibile est accidere eis ex fluxu calidorum seu frigidorum humorum, & accidit illis declinatio pupille, & est egritudo nuncupata alhol & est tortura, & possibile est illud accidere post natiuitatem aut nascitur cum eo. Curatio in

Cura inflationis oculorum

flationis oportet videre si cum inflatione fit rubor in facie & oculis & calor in superciliis oculorum, & tunc accipiatur licium & fiet memithe & frondes ros. & liniantur cum eis oculi & circinatur vsque ad supercilia omni die, & quando exsiccata fuerit iterum liniatur quousque aperiatur oculos. Quando vero accidit in oculis puerorum algarab vel passio que dicitur alselac, aut albugo, accipiatur eius curatio ex hiis que predicta sunt in passionibus oculorum, tunc accipiatur licium myrrha croc. aloe & folia ros. & terantur omnia & distemperentur cum bono vino & liniantur oculi cum hoc omni die donec aperiantur & insufflentur naribus parum ambre cum lacte mulieris commixte, & possibile est accidere in oculis post earum apertionem egritudinem dictam bacaalhain, vnde in-

Cura declinationis pupille

stilletur eis quolibet die de lacte mulieris per se vel cum modico croco. Curatio vero declinationis pupille est cum eo quod predixim' in passionibus oculorum Quod est ut situetur candela accensa in noctibus versus puerum econtraria parte dum iacet in cunula res diuersorum colorum ut eius oculus continue declinet ad aspectum illorum quousque tortura rectificetur. Curatio vero aliarum passionum ipsis contingentium reperietur in precedentibus.

Cura aliarum passionum

¶ De doloribus pueri apud ortum dentium. Cap. XIX.

Tempus ortus dentium puerorum

Insurgunt pueris dolores apud ortum dentium videlicet a nono mense ipsorum natiuitatis & infra, horum aut alii sunt quorum dentes oriuntur paulo post hoc, alii vero quorum oriuntur pauo dentes ante hoc. Dixit G. quod quando acceleratur ortus dentium fit ipsorum ortus facilis & cum pauco dolore & nihilominus peiores & imbecilliores fient dentes, Sed cum eorum ortus tarde fit ortus cum dolore & molestia fiunt tamen dentes fortes & robusti Et quando fit eorum ortus in vere & in hora ascensus stelle que dicitur altyya non erit cum eo fortis dolor, Si vero fit in tpe hyemis vigoratur dolor in ortu ipsorum gingiue libereque cum fient a tumoribus, Si vero in estate oriuntur fiunt cum eo dolores plurimi & communiter sequitur eos tumor gingiuarum & locorum que dicuntur aluatin & superiori faciei, & sequitur eos pruritus antrium, & possibile est accidere eis obtalmias aut febres & fluxus ventris & retentionem eiusdem, & possibile est quibusdam eorum accidere passionem tremoris. Curatio ipsorum si fuerit tumor in gingiuis quod fricetur bene & suauiter digito cum oleo oliuarum loto vel cum oleo sirag, vel cum pinguedine galline, vel cum cerebro leporis, vel cum lacte canino cum melle in quo coctum sit aloes & gumi arab. & effundatur capiti aqua decoctionis camomille & aneti & emplastretur locus cum emplastris resolutiuis quod si vigoratur dolor post hoc in hora ortus ipsorum, accipiatur tunc alcanabutyrum & oleum de lilio misceatur cum eo locis liniatur cum butyro & medulla crurium vacce, & cum incipiunt capita dentium exire inuoluatur caput pili & eius ceruix tantum cum bona lana & munda, deinde vero effundatur super ipsum aqua calida temperato modo vna vice post aliam & sit tpatus in suo cibo. Curatio autem solutionis ventris eorum causa vtriusque est cum hiis que postea de solutione ventris dicemus.

Cura tumoris gingiuis

Cura fluxus ventris & vtriusque

¶ De pustulis puerorum. Ca. XX

Pustularum genera

Hae pustule fiunt in eis in annis primi gradus ex lactis acumine & corruptione ipsius, Sunt autem hmói pustule aut fortis acuitatis aut debilis. Signa earum que fortis acuitatis sunt rubedo & fortis dolor & fluxus saliue ab eis, Signum debilis acuitatis est declinatio pustularum ad albedinem debilis dolor

Si. pustularum fortis acuitatis

Sig. debilis acui-

& multus fluxus humiditatis ab eis. Curatio pustularum acutarum est ꝙ rectificetur lac nutricis cũ omni cibo frigido & humido, postea vero masticet nutrix lentes masticatione optima & intromittat de hijs in os pueri, vel accipiat parũ de amido & misceatur cũ aqua ros. vel cum aqua simplici & abluat cũ eo os pueri, & mittat in os pueri de succo pomorum acetosorum vel de succo granatorum acetosorum vel citoniorum vel pirorum vel zaharur, de quocunq ipsorum inuenerit. Et si acumen valde forte fuerit misceatur cum hijs succus lactuce aut endiuie aut portulace aut solatri & similiũ. Curatio pustularum pauce acuitatis declinantiũ ad albedinem est ꝙ accipiatur mirte & croc. añ. zuccari tabarzed partes duas terantur & aspergant de eis in ore pueri. Et si fuerint pustule nigre aut putride accipiatur ipsarum curatio ex precedentibus.

Cura pustularũ acutarum

Cura pustularum pauce acuitatis

❡ De vomitu puerorum. Cap. XXI.

Vomitus contingit pueris in annis primi gradus pluribus de causis, aut ex multi lactis suctione preter eius stomachi tolerantiã cum nõ aduertant nec estimare valeant quantitatem sibi conuenientem, aut ex multi lactis humiditate siue corruptione, & eius contrarietatis pueri complexioni vel ex cõgregatione lactis multitudinis eiusq humiditatis simul, facit etiã ad hoc qñ puer est hmõi stomachi debilis. Curatio eius qñ est ex abundantia lactis sumptione est ꝙ restringat ab eis vberantia & consideretur vomitus qm̃ si percipitur in ipso odor acetosus & sub vomitu est flegma album, tunc accipiat sexta pars. ʒ. i. myrre olibani & tercia pars. ʒ. rute sicce puluerizent optime & permisceatur cũ aqua ros. & detur de eo in potu infanti, vel masticet nutrix parũ cimini & sumac & intromittat de eo in os infantis, aut detur ei in potu de sirupo granatorum facto cum gallis & tantundem masticis, & teratur totũ bene & conficiat cum sirupo ros. zuccario & postea de eo puer antequã sumat lac, & emplastretur stomachus cũ hoc epithimate. Epithima valens ad vomitũ & saliuam fluentem ex ore infantiũ ℞. mastic. aloes cassie lignee absinthij romani gallarũ olibani panis bis cocti añ. partem vnam terantur & cribellentur & conficiantur cum sirupo ro. & oleo nardino & liniatur stomachus cum eo quoniã est expertum. Curatio vomitus quando nõ fuerit in eo odor acetosus & substantia vomitus transmutatur ad acuitatem, vel si fuerit in ipso citrinitas aliquid qd' detur ei in potu parũ rob agreste vel rob citoniorum vel rob maiorum, vel detur ei in potu de infrascriptis trociscis. Modus troc. conferentiũ indignatõi stomachi & vomitui contingentibus pueris. ℞. ro. spodij añ. ʒ. iiij. dragaganti galle añ. ʒ. ij. seminis portulace seminis acetose añ. ʒ. i. & . s. kakabre. ʒ. s. terantur omnia & cribellentur & cõficiantur cum aqua ros. vel cũ succo granatorum & fiant ex eis trocisci quorũ quilibet sit ponderis. ʒ. vnius ex quibus detur vna puero cũ iulep vel cum sirupo ros. & emplastretur stomachus cũ hoc emplastro. Modus emplastri conferentis vomitui & fluxui contingentis pueris. ℞. farinam ordei hudeg humidi corticũ granatorũ equaliter terantur & permisceant & extendant super peciam panni & stomacho misceatur, est enim expertum.

Vomit⁹ puerorũ plures causæ

Cura ex abũdãtia lactis

epithima

Cura vomitus qñ nõ fuerit acetosus

Trocisci

Emplast.

❡ De fluxu ventris, Cap. XXII

Accidit eis fluxus ventris pluribus ex causis, aut causa eorũ dentiũ ortus vt diximus, aut ex frigore cõtingente ipsis tempore ipsorũ fasciationis, aut ex corruptione vt si fuerit citrinũ aut flegmaticũ. Signũ colere rubee est citrinitas egestionis pueri eiusq acuitas & exitus celeritas. Signũ frigoris vel flegmatis est egestionis albedo cum vicio tenasmon & tarditas egestionis, flegma enim cũ sit grossũ & viscosum non exit cũ facilitate. Curatio eius ex acuitate colere est ꝙ administret in potu puero de sirupo ros. aut sirupo citoniorum vel granatorum facto cũ menta & infundant eis superiores cortices fisticarũ in aqua illa & illa aqua detur, vel accipiatur fermentũ bonũ frumenti fermentati decenter & infundatur & dissoluat in eo sexta pars. ʒ. spodij & tercia pars. ʒ. zuccari & põdus vnius. ʒ. charube croci & potu detur puero, aut accipiatur semen acetosæ & bene teratur & distemperetur cũ albumine oui assati comedat illud puer in nocte, vel accipiat semen acetosæ & arillarum passularum assatarum añ. ʒ. iiij. glandiũ & papaueris añ. ʒ. ij. zucc. ʒ. vi. teratur totum & cribelletur & administret de eo puero scd'm eius tolerantiam & distemperetur totum cũ rob de agresta aut de citonijs vel de sirupo ro. cum quocunq ipsorũ inuenerit & cum hoc sanabitur, aut emplastretur stomachus cũ emplastris constrictiuis, & est ꝙ accipiatur de sumac & infundatur in aqua & conficiat cum aqua illa farina ordei vel farina milij & cum hoc emplastretur stomachus. Et si cum hijs non restringitur fluxus accipiatur acacie ceruse añ. ʒ. i. apij octauam partem. ʒ. i. fiat ex hijs lixiuium & inuolutum cum oleo ro. & intromittat ano pueri. Curatio eius ex causa frigoris & flegmatis viscosi quando fuerit a vicio tenasmon qd' detur potu quolibet die puero pondus octaue partis. ʒ. galle trite cum sirupo de citonijs, aut detur ei in potu de electuario thuris octaua ps. ʒ. quolibet die & emplastretur cum hoc empla

Flux⁹ ventris puerorũ plures sunt causæ

Sig. cole. rubeæ

Si. frigo. vel flegmatis

Cura ex cole. acuitate

Cura ex frigore vel flegmate

Emplast. restrigẽs

stro. Modus emplastri cõstringentis vẽtrem & conferentis stomachis puerorꝝ ægrotantibus, accipiatur de simila farinę & distemperet̃ cum vino veteri vel croco & succo florꝝ vitis teratur totũ & conficiat̃ bene cũ simila, & venter pueri emplastretur/ & si hoc nõ suffecerit accipiatur cura eius perfecte a pluribus locis huius libri.

¶ De constrictione naturę puerorum. Capl'm. XXIII.

nature restrictiõis in pueris cura

Contingit pueris in quibusdam naturæ constrictio, cuius curatio est ꝙ administretur in potu nutrici modicũ de cucumere asinino, & in sequenti die nutriat puerũ. Aut accipiat nutrix de melle & coquat ipsum bene, & aspergat super ipsum aliquid mentastri, & faciat inde liciniũ & discrete ipsum in anũ pueri intromittat, vel accipiat̃ media. ʒ. ster coris muris & teratur cũ adipe renũ yrci & fiat ex his liciniũ paruũ ad modũ glandis & in anũ pueri intromittat̃. Qđ si contingerit pueris a duobus mensibus vsq; ad septem ꝙ nõ sugunt neq; euomunt, & natura ipsorꝝ fuerit constipata & videtur alteratũ corpus eorũ erit causa huius calor permanens cum erit dum essent in materno vtero tũc accipiat partem. ʒ. sarcocoll'. & detur in potu cum. ʒ. i. & . ς. olei nucũ & nutriant̃ cũ lacte menthe, vel fiat eis clistere cum penna anseris vel siringa tenui cum quãtitate. . ʒ. quinq; olei viol'. & tunc lenietur natura eius. Signum huius est quando accidit puero fluxus & molestia & agitatio absq; quiete. Curatio huius est ꝙ liniatur venter cum aqua calida & oleo communi tantũ, vel dissoluat̃ in ea de cera citrina & administretur ei in potu cum lacte matris parũ cimini assati & puluerizati, aut accipiant̃ auellanę & terantur cũ suis corticibus & calefiant, & tunc eis locus doloris emplastretur & hoc erit liberatio eius.

Sig. flux⁹
Cura

¶ De tussi accidente pueris. Ca. XXIIII

Tussis puerorũ cã

Tussis accidit pueris in annis primi gradus & fit in eis & eorũ propinquitate caloris materni vteri & exitu eorum ad frigus aeris, vt tunc non sit in linguis eorum obturandi guttur, Incitatur ergo tussis ex aeris frigore cum ingreditur guttur & pectus. Et curatio ipsorum est cum medicinis facilibus delectabilibus. aut paretur cibus cum medicina & non curetur cũ medicina horribili atq; difficili quoniam contradicit natura ipsorum, accipiatur ergo de succo feniculi post eius purificationem & bullitionem & coquatur bona coctione & lambat ex hoc puer sero & mane. Itẽ accipe succũ feni. & pmisceat̃ cũ lacte gentiricis eius, aut cũ lacte cap̃ nigrę & lãbat ex eo, Et si cũ tussi fuerit grossities, & siccitas infundant̃ semina citoniorũ in aqua calida, & extrahatur muscilago ipsorum & coquatur super ignem cũ penidio & oleo amigdalarum & puero administretur, & si fuerit cum eo calor coquatur cum eo bene succus granatorũ dulcium. Modus electuarij conferentis tussi quando fuerit puer anniculus & fuerit cũ eo calor. ℞. seminis papaueris dragaganti añ. ʒ. ς. seminis citrolorũ excorticatorꝝ ʒ. ij. accipiatur totum & permisceatur cũ aqua decoctionis sebesten & administretur in potu adolescenti. Aliud ad tussim adolescentum. ℞. passularũ amotis nucleis & bulliant in cacia ferrea cauendo ꝙ non vratur, postea deponatur ab igne & dimittatur infrigidari, deinde teratur & accipiatur ex ea pars. i. & de penidio pars vna & permisceatur simul & detur de eo puero comedere de mane & sero ad modũ auellanę quoniam confert & est expertum. Lambitio quę dicitur lohoc conferens tussi frigidę/ accipiat̃ vna pars myrrhę & teratur & conficiatur bene cũ modico melle & oleo viol'. & lambat adolescens ex eo, Et si fuerit in pectore pueri multa humiditas accipiatur dragaganti galbani cassię ligneę añ. ʒ. i. & teratur totũ & permisceat̃ cum vitello oui assato & lambat de eo puer, & si accidit ei strictura anhelitus cum inflatione & putredine accipiat semen lini & teratur & cõficiatur & lambet ex eo. Et si fuerit in pectore multum flegmatis oportet prouocare sibi vomitum, & est ꝙ abluat cum aqua calida, & liniatur caput eius cum melle mixto, postea vero intromittatur digitus in os eius & ducat eum sub lingua quousq; vomat, & cum hoc euomat multum flegma & erit liberatus. Et si cum tussi patitur solutionem ventris oportet potare ipsum sirupum mirtinum cum ptisana ordeacea vel cum lacte cocto vel coquat̃ cum charubis, & cibet̃ cum eo puer, Et si hoc non sufficit capiat eius curationem ex pluribus locis huius libri.

Cura

Electu.

Aliud electuarium

Lohoc

¶ De pruritu & pustulis & vstione accidentibus in radicibus coxarum adolescentium causa vrinę acumine & eius salsedine.
Capitulum. XXV.

Possibile est accidere pueris genera pustularum & exituram in corporibus suis & accidentibus. Causę vero facientes huiusmodi sunt corruptio lactis eiusq; malitia, & possibile est hoc accidere ex eo quod non digeritur lac in stomatho. Huiusmodi autem pustularum alię sunt albę/ alię rubeę/ alię nigrę/ alię magnę/ alię paruę/ & multę & paucę/ & aliæ fortis & acuti doloris & mortiferę, & hoc indicat visus pustularum pueri. Et curatio ipsarꝝ vniuersalis ꝙ rectificetur lac nutricis & ponat̃

Causę pustularꝝ & vstionum

Cura

sub puero olla plena aqua calida in principio asparitõis pustularũ vt attrahat humorem ad superficiem corporis, & administret in potu puero qd̄ confortat ad expellendum humorem ex tra sicut decoctio dactilorũ vel decoctio ficuũ cum fen. vel sorbeat sorbitiones aque decoctionis ipsorum aut mellis, & quando exsiccati fuerint humores omnes ad exitum abluat pu-er cum aqua decoctionis rosarũ & foliorũ mirtæ & similium & vngatur in hora exitus ipsius ab aqua cũ oleo ros. Et si pustule fuerint sicce vngatur cum oleo sisamino vel viol. Si vero pustule fuerint humide cum multa putredine liniantur cum vngento facto ex cera & litargiro & oleo ros. Et si fuerit cum pustula pruritus & iam preterit puer sextum mensem abluatur cũ aqua decoctionis violarũ siccarũ & ordei excor ticati maluauisci & foliorum cucur. & similiũ / & non liniatur cum oleo, & bibat nutrix pueri succum fumiterre cum mirabol. tritis, & abstineat ab omni re salsa & dulci qd̄ ex eis fit. Cura tio vstionis accidentis eis ex acuitate vrine est q̄ aspergatur super locum parum amidi post lo- tionem pueri cum aqua calida, vel aspergat super ipsum de spodio puluerizato, & conferunt adhoc alchanam & folia ros. trita & mirta & farina ordei.

Cura vstionis ex vrine acuitate

¶ De animalibus & vermibus que generantur in corpore puerorum.

Capitulum. XXVI.

Cura vermiũ puerorum

Nos quidem iam p̄diximus huiusmodi cum ipsorum curatione in suo loco vnde oportet accipere curatõem ipsorum exinde cum hijs quibus emplastretur venter si nõ possunt genera medicinarum. Modus linitionis ad educendum vermes ex corporibus puerorum. Accipe ciminũ & teratur & cribeletur & distemperetur cum felle bouino humido, & liniatur vmbilicus cum eo & eius circuitus. Alia. R℞. lupini sicci nigelle & baccaræ lauri partes equales terantur & conficiantur cũ felle bouino humido & liniatur cum eo vmbilicus, educit aũt lumbricos longos ex ventribus puerorũ aqua decoctionis sebesten si de eo bibe rit omni die. Similiter quoq̃ operatur oleũ oli uarum cum sumpserit de eo puer iuxta sui facilitatem ieiuno stomacho, sicut etiam & amigd. amare si comedat ex ipsis quantitate mediocri.

¶ De exitu vmbilici. Ca. XXVII.

Exitus vmbilici cã

Accidit eis ex vicinitate temporis incisionis quemadmodum cæteris membris preterq̃ vmbilico acciderit quia fit in eis vulnus, & accidit eis hoc ex continuatione fletus & exclamationum aut forti tussi, contingit etiam ex casu vel percussione, Signum huius

Signum

est quia patet ad sensum. Et curatio ipsorũ est q̄ accipiatur menta & teratur cũ albumine oui & liniatur cum eo vmbilicus & superponat ei pecia panni veteris & cõminuant & conficiant cum bono vino & emplastretur super vmbilicum cum fascia ligata super ipsum, & si nõ recipit iuuamentũ cum p̄dictis & fuit in eo mollities cauterizetur locus mollitiei propter tenuitatem pellis pueri, & si indiget fortiori curatõe hac curetur cum medicinis predictis superius in passionibus crepature.

Cura

¶ De crepatura. Cap. XXVIII.

Accidit pueris crepatura & possibile est illud accidere in testiculis ipsorum, Et nos quidem iam determinauimus hoc in supradictis. Modus emplastri conferentis ad hoc. R℞. aluminis iamen. ʒ. xxij. & .ʒ. gallarum ʒ. iij. terantur & conficiantur cũ vino & liniant cum hoc vmbilicus & locus vesice / & superpo natur eis spongia marina infusa in aceto temperato & renouetur cũ exsiccatur. Modus alterius emplastri breuis extendat super pecia panni de colla coriorũ que dicitur yera, algelud, & superponat pecia loco crepature & dimittatur ibi quamdiu sibi adhereat, & cum ceciderit renouetur alia, Et similiter quoq̃ fieri potest cũ pice masticis olibano & sarcocolla coniunctim aut separatim, & detineant pueri a fletu & multitudine motionũ & agitationũ corporis, & si cum hijs non curatur impossibile est eum curari absq̃ cauterizatione quemadmodũ est.

Emplastr. crepature cõferens

Alterum Emplastr.

¶ De lapide generato in vesicis puerorum. Cap. XXIX.

Sig. lapi.

Signum eius est quoniã accidit puero retentio vrine & vehementia doloris, tenuitas vrine & eius claritas, & sentit pruritum in virga, & erigitur ex modica causa, & possibile est eum in erectione persistere in diuturno somno. Curatio eius est q̄ balnietur puer omni die cum aqua calida & detur ei in potu succus endiuie & succus anisi & similium. Modus electuarij ad deponendum vrinam & frangendũ lapidem. R℞. olibani masculini ciperi machlab exco riati partes equales teratur totũ & conficiatur cum melle, dosis eius est ad modum auellanæ scd̄m ætatem pueri ieiuno stomacho mane & sero. Modus medicaminis contra lapidem vesice & retentionem vrine / accipiantur septem nuces recentes & teneræ & terantur optime cum suis corticibus, deinde accipiatur. M. i. porrorũ non lotorũ & exprimant sup vase vitreo & distemperentur & cõmisceant bene & coletur per pãnum & administret in potu de eo puero circa somni horam septem diebus, & vngant genitalia & vesica pueri cũ oleo sambucino bono q̃m

Cura

Electuarium lapidis fractiuũ

Aliud medicamen

est expertū. Modus potionis ad deponendū vrinam pueris, accipiat rute sicce basiliconis fluut alis lactuce & citruli equaliter & coquant oia in aqua & colet & administret de colatura illa puero a sex. 3. vsq ad. xxij. scd'm pueri virtute.

porfo vrinæ prouocatiua

¶ De passione alacharche. i. grauitas motus. Cap. XXX.

Accidit hec passio pueris qñq per totū corpus qñq in aliquo membro₰ suorum ita q phibeat a sessione & ambulatione, & accidit eis hoc ex humore flegmatico viscoso membris contingente propter qd' grauatur motus ipso₰. Contingit aūt hoc ex natura complexione vel ex vsu lactis flegmatici continue. Et curatio eius est qñ fuerit adolescens lactans q nutriatur nutrix eius cū omni re ad siccitatem tendente seu frixis & assatis cū almuri & oleo & ruta, & abstineat ab omī lacte & piscibus & grossis carnibus, & a potu vini valde limphati, sed vtatur vino modico limphato, & intromittat puerū in balneū ante lactatōem eius & vngat iūcturas eius cū oleo nardino vel oleo costino vl' oleo de castoreo aut oleo balsami, & administret ei in potu de hoc electuario. Modus electuarij qd' composuit G. puero cuidam paruo quem occupauerāt hmōi passiones que dicunt alraamal & rasueg. i. paralisis. ℞. menstastri darsen ro. mastic. ameos su, meu, ypericō doronici zerabad gario f. añ. 3. i. & . ʒ. sand. lig. aloes añ. 3. i. musci. 3. ʒ. teratur totū & cribellet & inuoluatur cū duabus. 3. balsami & conficiatur cū melle despumato & bibat de eo quolibet mane a quarta parte. 3. vsq ad mediam, & est expertū. Et emplastret spinale dorsi si motus grauitas fuerit per totū corpus cum emplo de euforb. & est qd' accipiat. ʒ. i. euforb. & fiat ex hijs emplastrū cū eo qd' sufficit de oleo, & si nō liberatur cū hijs que diximus oportet locū passionis cauterizari in quacunq parte fuerit corporis.

Grauitatis motus puero₰ causa

Cura

Electua.

Emplast. de euforbio

¶ TRACTATVS. XXVII. DE SENum regimine, habet capitula. x.

¶ De declaratōe regiminis senū. Cap. I.

Descriptio regiminis senū cōsistit in commemoratione complexionis ipso₰. & regula qua humectant corpa eorū & qui fructus conferunt eis & qui cibo₰ eis nociui sunt, & de potibus & vino qui eos offendit & regula ipso₰ in balneo & linitionibus & fricatio & euacuatio de speciebus conferentibus ipsis, & regimine eorū in coitu & in hijs qui eos ledificat, & de regimine perfecti senis vt transferatur a sua consuetudine, & de regimine ipso₰ in laxatiuo & in hijs que suas humiditates exsiccant & de cibis eis conferentibus.

¶ Sequitur nunc descriptio complexionū senū. Cap. II.

Sciendū est q naturalis complexio senū frigida est & sicca scd'm siccitatem membro₰ suo₰ principaliū & ipso₰ materialis hūiditas pditōe meorū, nam cōplexio accidentalis est frigida & humida ex congregatōe frigido₰ humo₰ in ipsis ,pter debilitatem naturalis caloris, eiusq extinctionem atq pditionem, & ,pter hanc causam factū est regimen sūu valde difficile, qm qñq requirunt exsiccatiuū regimen, qñq resolutiuū, qñq vero calidū & humidū, & ,pter hoc in ipsorū regimine oportet duplici procedere intentione vna quarū est horum humo₰ flegmatico₰ in suis corporibus congregato₰ mundificatio, Altera vero continua calefactio humectatio vt reparent per hoc calor & humiditas perdita & ,pter siccitatem dominantem in ipsis. Ipso₰ ergo regimen in his que sua corpa calefaciunt & humectant ex cibis est panis mediocriter fermentatus & salitus pfectissime coctus factus ex simila frumēti albi & lenis nō cribellati in quo confectū sit parū cimini & seminis fenic. & accipiet ex eo quantū stomachus potens sit coquere & bene digerere, & oportet vnumquenq senū sibi quantitatem ,pportionare scd'm id quo vsus est, & oportet esse principiū cibi eius panem infusum in vino aut melle claro & albo despumato aut cū oliuis hmōi em addit ad appetitū cibo₰, deinde reficiatur cum carnibus elixatis in aqua. s. carnibus gallina₰ vel gallo₰ & perdicū & pullo₰ fasianorum, vel reficiat cum succo carniū extracto rum distortione cuius carnes cocte sunt cū vino & modico almuri & aromatibus, & ponantur in ipso frustra mice panis, vel reficiat cum aqua cicerū parato cū oleo oliua₰ aut amigd. dulc. & cepe albe & cimino cū ouis gallinarum nō omnino sorbiliter coctis, & cū pullis columbarū assatis vel coctis cū aqua cicerū & cepis albis cimino & pipere. Et dixerūt q colūbi addūt in spūm vitalem & carnes cocte cū omino menta sparag. & rapis postq permutat aqua. Et q dem iam scripsimus in tractatu cibo₰ infirmorum & conualescentiū & senū & perfecte qd' sufficiens est. Q₃ aūt humectat corpus senis & confortat stomachū est q dormiat omī nocte, & pcipue in tpibus frigoris cū duabus puellis virginibus boni caloris & sane cōplexionis naturalis odoris oris in lecto bene aptato cū linteaminibus de coto & coopertorio de pellibus vulpium & alphazich.

Senū cōplexio

Duplex regis senū intētio

¶ De fructib' eis cōferentib'. Ca. III.

Oportet eos ab omni gñe fructus abstinere exceptis vuis tm maturis & dulc.

Alphazich

cibus multę dulcedinis postq̄ moram traxerit in domo aliquibus diebus, & nō sumat eam cū arillis & corticibus suis, Ficus aūt bene maturę conferentes sunt, in hyeme vero ficus siccę/ & competunt eis pruna dulcia & ficca in melle cocta, & maxime hijs quorū natura constringitur & valent eis amigd.dul. & vuę passę absq; arill̄ & ficus vero siccę cum albis nucibus in quibusdam temporibus fiunt eis vtiles.

¶ De cibis nō conferentibus. Cap. IIII.

Abstinere debent a placentulis factis ex farina simile & ex farina alba quę dicit̄ alhoari & placentulis azymis & ab oī qđ fit azymū, & caueat ab omni gn̄e lactis & casei & omnibus quę ex eis fiunt & similibus, & a grossis carnibus vniuersorū animaliū, & a carnibus agnorū ꝓpter humiditatem ipsorū, & a piscibus magnorū corporū, & ab omni qđ generat ventositates atq; oppilationes, & ab aceto & ab omnibus acetosis & ab aq̄ frigida multa, & maxime in hyeme aut post exercitiū & laborem & post balneum.

¶ De vino & eorū cōpositione. Cap. V.

Vinum ipsorū oportet esse vetus subtilis substātię & citrini coloris, hoc em̄ calefacit sua membra deponunt vrinā & incitant calorem naturalem & eum roborāt iuuat digōni cibi, & humores subtiliat grossos Nec est eis conueniens vinū factum ex passulis melle & aromatibus vt spica darsen & mastic. & similib⁹, Vetus aūt vinū competit illis & certusa facta ex piscibus ficubus coctis, Reliqua vero vini genera offendunt eos & maxime nigrum & ponticum quoniam omnino malū & inconueniens est senibus.

¶ De balneo. Cap. VI.

Balneū quoq; cōpetit eis in hyeme & estate & omni tp̄e, & oportet esse aquā balnei dulcem & tp̄atę caliditatis, & sit balneum vicinū mansioni eorū, & oportet eos fricari in balneo aut in aqua calida cum tp̄amento cū oleo, & vngatur corpus cū oleis calidis tp̄ate. & aromaticis cū oleo nardino vel de psilio vel de cherui, aut cū oleo nargens vel camomilę vel aneti & similibus, hęc enim olea faciunt calida corpa senū & corroborant calorem naturalem In ęstate vero oportet ꝑmisceri cū hijs oleū ro. & viol. aut oleū expressum ex imaturis oliuis. ¶Postq̄ surrexerit senex a loco & excitatōe a somno oportet fricari corpus & membra eius lenibus manibus, deinde vngat̄ cū oleo oliuarū/ nam cū corpus ipsius nec potens sit appetere cibum fricatio puocat calorem vitalem eius & iuuat cibi resolutōem & eius ꝓcessum p membra festinanter, Et possibile est aliq̄s senes excitare in laborem post eorū fricatiōnem cū oleo oli. & hoc quidem iuxta virtutem vniuscuiusq; ipsorū sunt eorū enim aliqui celeriter senescētes & virtute deficientes cū perueniunt ad ętatem quinq̄genariā. Alij vero sunt quibus nō manifestatur seniū nisi post annos quinquaginta. ¶Qđ aūt competens est in conseruatione sanitatis est primō facere exercitiū & laborem, postea vero sumere cibū & potū, deinde somnū, postea coitū, verūtamen senes & cōualescens ab ęgritudine & habentes stomachū frigidū & debilem digerendi cibū oportet exercere motū tp̄atum post cibū ita ꝙ quidā medicorū determinat hūc modum esse vsq; ad. xl. passus vel circa qđ descendat cibus ad fundū stomachi qđ est locus digestionis, Labor aūt competens eis est fatigatio lenta & suauis ambulatio super terrā planā & equali, Continuū em̄ ocium senis est causa congregationis frigidorū humorū in suo corpe & caloris naturalis extinctio multū quoq; fortis fatigatio mala est dissoluit enim calorem & infrigidat complexionem.

¶ De regimine ipsorū in aromatibus. Ca. VII.

Oportet eos vti ex aromatibus quęcūq; sunt calida & subtilia vt muscū ambra & suffigiū cū nardo & ligno aloes optima in quibus apponitur multū de oleo ben & aqua infusionis calida & oleo cū aromatibus & similia quę scripsimus in suo loco.

¶De coitu senum. Capm̄. VIII.

Coitus scd'm opinionē oīm antiquorū contrarius complexionibus siccis & plura alia eis nocent, & ꝓpter hoc oportet eos pseruare se ab eo quemadmodū preseruari oportet ab aduersarijs homicidis quia nocitiuus est omnibus habentibus complexionem siccam sed magis nocet cōplexionib⁹ frigidis & siccis, Nec concedimus seni coitū nisi a altero duorū modorū vel ad conseruatōem prolis vel illi qui multū exercuit illud a puericia & sequit̄ eū apd' abstinentiā ab eo dolor testiculorū cum pruritu forti grauitas dorsi & strictura & impsssio pulmonis. Decet aūt illi quem ex coitu consecunt̄ paulatim se ab eo subtrahere donec totaliter ipsum elongat, & caueat omnino ab his q̄ coitū incitant, Si potest se abstinere minime ab eo exerceat ipsum in principio noctis post ouorū infusorum melle puro & claro.

¶De regimine ipsorū qete & ocio. Ca. IX.

Necessariū est senibus pseruare cōtinuo in ocio & quiete tp̄ata & euitare oīa quę dolorem inferant animę vt nō submittent tristationes & passiones animę sed sem per permaneant in leticia & exultatione animi, vt diligatur ab astantibus & seruitoribus, fit

Leticia senib⁹ magnopere confert

potus & administratio ipsorum ante ipsos cũ diligentia & leticia, & finaliter dicimus quoniam oportet cunctis diebus vitę suę viuere cũ lęticia & exultatione, & quando est eis hoc possibile permanebunt & viuunt hoc modo pluribus diebus vitę suę capita seruitorũ vt eorum seruitium non corruat in tędium cum hic deficiat eis quies, Et quando occurrit eis aliquis vir prudens & intelligens narrans illis sermones cõtinue philosophię & prouocans eos ad lęticiã cũ doctrinis sapientũ & hystorijs eorũ & hoc tunc eius nobilius & preciosius ab ipsorum intelligentibus auro plurimo & vase precioso, hic est tenor dicti G.

¶ De regimine perfecti senis de modo translationis eius a consuetudine præcedenti. Cap. X.

Seniũ vniuersaliter dicit̃ post 40. annos

HOminum alij sunt quibus festinat senium ante tempus debitum, alij vero quibus tardat, vniuersaliter aũt cum pręterit .xl. annos dicuntur senes & tunc oporret eos a p̃habita consuetudine transferre & pręmunire ipsos qđ cum peruenerint ad terminum ętatis prędictę non subiciant se forti labori & fatigationi, & nõ sumant copiosos cibos ne cõsentiant flebotomari & accipere laxatiuum nisi apud grãdem necessitatem, & nõ debeat hoc a se subtrahere subito & semel hoc eis plura nocumenta induceret, nec hoc tantũ attendendum est in senibus verũ & in omnibus modis & consuetudinibus quibus & sani se gerunt. Q₃ aũt decens est & laudabile apud translationem vniuscuiusq₃ cõsuetudinis & modi est qđ fiat paulatim & nõ repẽte & semel Verbi gr̃a quãdo si er nobis necesse transferre ad aliquem qui vsus est ocio consulemus ei exercere laborem paulatim & semper addere ipsum & quiescere vna die aut duabus interea, deinde vero red re ad ociũ, postmodũ vero ad exercitium fortius priori donec assuescat. Similiter quoq₃ & in alijs procedendum est & est quidem necesse q₃ disponat̃ cibario senis in multis vicibus, nec stare debet longa hora sine cibo. Et si corpus eius fuerit valde debile sit eius refectio in multis vicibus quẽadmodum hoc idem sit pueris, Si vero fortis virtutis fuerit sit eius refectio copiosa in diuersis vicibus non continuis, & decens est q₃ fiat eius refectio tertia die in mane quippe reficiat̃ pane in vino infuso aut in melle claro & despumato, in hora vero septima diei postq₃ exercuit laborem aut ingressus fuerit balneum ordinetur cibatio eius ex cibis lenientibus naturã, vt bletis maluis & similibus, postea vero reficiatur marinis piscibus circa montes degentibus assatis vel in aqua elixatis, deinde pauset̃ per horam super cubili, & postea exerceat aliquantulum motũ, circa vero horam vespertinam reficiatur carnibus auiũ & similiũ in aqua coctis, & bibat vinũ citrinũ aut prędictũ mel modica quãtitate vt per hoc digerat̃ cibus & deponat̃ vrina. ¶ Oportet enim cuius natura constricta fuerit ex huiusmodi senibus clisterizari cum oleo oliuarum vel de eo ieiuno stomacho, Remollit enim humores & lenit, & sumat ante refectionem suam bletas lebleb & maluam & similia cum oleo oliuarum & almuri aut sumat oliuas salitas, Vltimo siquidem caueat laxare naturã suam cum acutis medicinis vt colloquintid. aloe & quod ex ipsis componit̃, tendat vero ad leniendũ naturam cũ cibis quibus vtitur & medicinis lenibus cum necesse fuerit, vel accipiatur de medulla cartami. ℥. i. & .ʒ. teratur & dissoluatur cum aqua calida & coletur & ponetur in ipsa. ℥. i. penidij. & modicũ olei amigd. aut olei sisamorũ, & bibat hoc aut bibat ex guma vel hala alcasra in quantitate auellanę vel plus vel minus sc̃d'm facultatem virtutis eius, vel accipiatur ex electuario cartami facto cum ficubus aut ceruisia ficuũ, vt descriptum est in pluribus locis huius libri. ¶ Contingit necessario eis in alijs t̃pibus vti cibis grossis generantibus oppilationem, vnde requirũr sumere post illud aliquod electuariorum calidorũ sicuti electuario de cimino vel de piperibus & similibus Si vero abundant in corporibus suis humores flegmatici & ex hoc fiunt eis, necesse est eis sumere medicinam, accipiant electuaria calida dissolutiua tyriacam alfaroc & salitam & metridarum, & electuarium piperum & similia aut sumat ex potibus calidis sicut secaniabin de melle, aut qđ fit cum squilla, aut sirupum de melle facto cũ speciebus & alia hmõi electuaria & sirupos scriptos in suo loco, ducimus aũt ad finem regiminis senum iuxta id qđ sufficit cõpendioso modo ne magnificetur liber.

De senũ medicatione

¶ TRACTATVS. XXVIII. DE PODAGRĘ seu iuncturarũ dolore, habet ca. xij.

¶ De alnatras. i. podagra. Cap. I.

PAssiones iuncturarũ sunt dolor pedis q dicitur alnatras, dolor genuũ, dolor coxarum, dolor scię, dolor narium, dolor dorsi, ęgritudo gibbositatis quę dicit̃ alhalba, passio q̃ dicit̃ alduali, passio elefantina, passio nerui exeuntis quę dicit̃ harac almedam

¶ De podagra. Capitulum. II.

AEgritudo alnatras. i. podagra vni⁹ loci pedũ quę sit̃r sit in manibus, & est fortis dolor & nocens absq₃ tolerantia q̃ hmõi accidẽtia cõsequunt̃ p̃pe, s. neruorũ exten-

sio eorumq; perpulsatio & quia maturatur in
eis apostema nec coadunatur in ipsis putredo
sicuti in ceteris apostematibus quoniã congre=
gatio putredinis nõ nisi in membris carnosis &
copiosis sanguine contigit iuncture vero nu=
de sunt carne vnde apostemata que in eis gene=
rantur aut resoluuntur in se aut indurantur ad
modum lapidis, Generantur autem ex humori
Modus podagre. bus fluentibus per arterias vel venas nõ pulsati
les ad pedes sicut ad ceteras iuncturas fluunt,
Et hij quidem humores sunt superfluitates se=
cunde digestionis facte in epate, & superfluita
tes tercie digestionis que fit in venis & reliqui
humores corporis faciunt ad hoc. Causa vero
Cã fortissima podagre potentissima in generatione huius passionis &
causa congregationis humorũ in iuncturis est
malitia regiminis in cibo & potu vt infra osten
demus. Sciendum est tamen quoniã non fluit
alius humor putridus ad aliquod membrũ cor
poris nisi prius debilitatũ fuerit membrũ illud
nisi fuerit cerebrũ vel auris vel oculus vel lingua
vel stomacus vel epar vel aliqua iuncturarũ, &
quando fluit ad locum genu qđ dicitur hic alue
rach, & distrahitur & ꝑtenditur in crure & cũ
pede dicitur haracalfasa, & quando fluit vrina
ad alias iuncturas nominatus nomine illius iun
cture. Debilitas autem manuũ & pedum ac re=
liquorũ membrorũ aut erit naturalis aut acci=
dentalis. Naturalis est illa que a parentibus est
hereditaria. Accidentalis vero que ab extra cor
pus euenit vt a percussione & similibus & veri
ficatũ est nobis pluries causas debilitatis mem=
brorum esse multitudo caloris & plurime hu=
miditatis stupefacientis sensus ipsorũ natura=
Doloris iuncturarũ causę ꝑpulchrę Gal. liter siue accidentaliter. Et dixit G. q̄ quilibet hu
moris fluxus ꝑuenit ex eo qđ membrũ fortis
virtutis impellit ipsum ad membrum debile qđ
est quoniã facit membrũ recipere hmõi fluxibi
litatem sibi impulsam, ita q̄ recipit eam & fit ei
q. sterquiliniũ ad recipiendũ sorditiem, Hec sunt
videlicet virtus membri impellentis, debilitas
membri recipientis in suo situ vt cũ fuerit sub
membro impellente sibi & multitudo humorũ
Dolor autem pedum primo incipit ab vna iun
cturarum pedis, & quando prolongatur tem=
pus eius currunt ad reliquas iuncturas pedis,
& quando persistit in ipso apostema durificat
ad modũ lapidis & aperiuntur digiti, & fluunt
ex ipsis res diuerse humide & sicce.

¶ De distinctione causarum al=
natras. Capitulum. III.

Cause podagre sciatice & aliarũ iuncturarũ dolorum Dicimus aũt q̄ cause generãtes alnatras
& haras alnesa & dolorem scie sunt
humores grossi flegmatici indigesti fit
etiam ex abundantia sanguinis & ex colera rub.

sed hoc contingit raro, & possibile est quidem
miraculoso modo fieri ex mixtione vniuersorũ
humorum scđm id q̄ dilatant per corpus. Et
scripsit rursus sapiens q̄ causa generationis al=
natras est assiduitas tristitie & cogitationum &
sollicitudinis anime, & assiduitas equitandi equos
& ab excessu saltus & cursus & suspensione pe
dum, & ex longa coram regibus & magnatibus
assistentia & hijs similibus. Contingit etiam ex
strictura calciamentorũ pedum, aut ex percussi
one, aut ex vehementi ligatura ex quibus omni
bus debilitantur pedes & currunt ad eos humo
res superflui corporis, & fit inde podagra vt di
ximus. Fit etiam a casu ipsius membri proprie
quod est quia possibile est nõ remanere in quo
libet membrorum quando nutritur aliquod in
conueniens superfluũ qđ quidem expellit mem
brum ad cõ cauitatem carnosam que in ipso est
Et qñ accidit sibi priuatio nutrimẽti vertit se ad
aliam superfluitatem & nutrit ex ea & generat
inde ꝑdicta egritudo, & persistit nocumentũ in
ipso membro & durities in iuncturis, Cuius cu
ratio est difficilis, et possibile est fieri ab here= Pria egritudinũ principia duo sunt
ditate parentum vt diximus. Et G. quidem iam
scripsit in expositõe sui libri epidimiarũ q̄ pri=
ma principia egritudinũ sunt duo, qm̃ alia sunt
ab hereditate parentũ, alia vero a ꝑpria cõple=
xione & dispositõe vniuscuiusq; corporũ. Cau Cã ex parentibus
sa vero egritudinũ que fiũt a parentibus est qm̃
non similant filij suis patribus in toto corpore
ꝑprie sed in quibusdã remotis membris. Cau=
satur ergo generatio passionũ in corpore a sua
ꝑpria complexione & dispositione iuxta illud
membrũ & eius dispositionem qđ ceteris mem
bris in vnoquoq; corporũ debilius existit. Signũ Sig. drię qñ hũor est in arterijs & qñ est i venis non pulsatilibus
vero differentie qñ humor & superfluitas exi=
stit in arterijs, & qñ in venis nõ pulsatilibus est
qm̃ cum visitat medicus membrũ patiens & sen
tit venas pulsantes pulsatione manifesta. Signũ
est esse humorem in arterijs, qñq; vero sentit
pulsationem occultã valde tunc humor in venis
existit nõ pulsatilib⁹. & possibile est ipm ægrũ
hoc ex se distinguere si bone distinctionis & pu
ri sensus fuerit, qđ est qm̃ quando fuerit in ar=
terijs sentit patiens tranquillitatem quã percipe
re poterat sua medicatione in tpe qđ est intra at
tractionem venarũ pulsatiliũ ac earum distra=
ctionem. Si vero humor fuerit in venis nõ pul
satilibus dolor erit cõtinuus absq; quiete & in
terpollatione augmentat in hora cibi repletõis
& alleuiatur in cibi alleuiatione. Melius autem
huiusmodi predictorum est esse humorem in
arterijs/ qđ est quoniã quando sumit cibũ quie
scit aliq̃ modo, Et causa huius est qm̃ humidi=
tas cibi sedat & reprimit calorem naturalem.

Causę po dagrę vni uersales

Causę vero generatiuæ alnatras vniuersaliter
sunt heę/malicia regiminis in cibo & potu cũ
inordinate fuerit vt repletio multa & continua
tio humoris crudi & indigesti & assiduitas in=
ebrietatis vini veteris & fortis & maxime ieiu=
no stomacho potus aquę frigidę multę subito
& maxime post laborem & post ingressum in
balneũ, & post coitũ plura qes & ociũ, & priua
tio temperati laboris & exercitij, raritas euacu=
ationis quia vsus est motu post cibũ, ingressus
in balneũ post plenitudinem, coitus post pleni=
tudinem, & vniuersaliter omnes causę generati
uę malitię digestionis, Qd' aũt efficit generatio
nem horũ humorꝝ est in plurimũ frigiditas com
plexionis corporis. Causarũ vero potissima ge=
nerationis podagrę est frequentatio coitus, &

Coit⁹ ex podagrę causis po= tissima

ꝓpter hoc nõ contingit hęc passio pueris & a=
dolescentibus & mulieribus, pueri nãq; neque=
unt agere cum mulieribus, mulieres vero nõ fa
tigantur in tempore coitus quemadmodum &
viri, & quia sua corpora singulis mundificantᷓ
mensibus fluxu menstrui sanguinis. Si vero ac=
cidit hæc passio pueris fit hoc ex plena humorꝝ
congregatione in suis corporibus ex multis &
diuersis cibis sumptis & raro ipsorum cautela
a malis cibis & quia secuntur appetitũ & maxi
me si nõ exerceant laborem alicujus artis nec ci
bus digeritur in ipsis. Pręseruatio aũt a dolore

Pręseruu= tio a iun= cturarum dolore

iuncturarũ fit cum euitatione istarum prędicta
rum rerum, & cauendo a fatigatione illius iun=
cturę dolorosę cõtinuatione subtilis regiminis
& vrinę dispositione plurimũq; languorꝝ arti
culorum curatio fit cum subtili regimine vt in=
fra perfecte ostendemus. Differentia vero quę

Differũt dolor po= dagræ ex mala cõ= plexione materiali a nõmate riali

est inter dolorem podagrę venientem ex mali=
cia complexionis cũ humore & dolorem poda
gricum prouenientem ex sola malicia comple=
xionis sine humore, est quoniam quãdo sentit
dolorem tantum pręterq; percipiat plenitudi=
nem in venis & corpore tunc est ex mala com=
plexione sola. Quando vero fuerit ex mala com
plexione cum humore sentit plenitudinem in ve
nis & corpore. Signa iudicatiua huius est ma=

Sig. iudi= catiua

gnitudo pulsus respectu pręcedentis, grauitas
totius corporis, membrorum extensio pigricia,
tarditas motionũ nõ cum debilitate sed ad mo=
dum lapsitudinis, euulsio venarũ in facie & in
oculis & reliquo corpis, intensio rubedinis fa=
ciei, grauitas frontis & timporum & amissio
cogitatõis, & defectus cibi appetitus, cum au=
gmento quantitatis sanguinis, & quia patiens
ante hoc vsus est quiete & ocio & neglexit labo
rem & euacuationem. Signum huius ægritu=

Sig. ex flegmate

dinis prouenientis ex flegmate est qñ sentit pa=
tiens modicũ dolorem & fortem grauitatem in
pedibus & extensionem cũ multitudine, & co=
lor infirmi declinans est ad albedinem, & re=
peritur frigidus locus in tactu, & sedatᷓ dolor
apud calorem & incitatᷓ cũ frigidis, & est vrina
eius alba & grossa, & cõtingit hoc maxime seni
bus & viris ocij & qetis vt p̃latis & magnatib⁹
in tpe frigoris & assidue vtentibus cibis hũidis.
Signũ ex causa sanguinis est rubedo pedũ & re

Sig. ex sanguine

missio coloris & dolor remissior est dolore ve
niente ex causa colerę ru. & fiant apã & infla=
tio maior ꝓpter humiditatem sanguinis, & vri
na eius est rubea & grossa, pulsus vero frequẽs
& continuus grossus & plenus, & maxime cõ
tingũt hęc postq; alleuiatᷓ & p̃cipue vino gros=
so vtenti & incitatur in vere. Signũ ex col. rub.

Sig. ex co. ru.

est vehementia doloris aut eius continuatio cũ
vstione & mordicatione & inflãmatione pedũ
cũ forti calore, & est color patientis rubeus ad
citrinitatem declinans & tactus pedũ est calidus
& augmentatᷓ dolor apud vsum rerũ calidarꝝ
& in tempore caloris, & sedatur apud vsum re
rum frigidarꝝ & plurime contingit iuuenibus
& in ęstate & ꝓprie calidis cibis & potibus vten
tibus. Signũ eius ex colera nigra est quia color

Sig. ex cole. ni.

declinat ad liuiditatem & nigredinem, & tactus
eius est frigidus & sentit in eo grauitatem & a=
missionem motus & qñq; dolorem & fit apã
paruũ, & accidit hoc p̃cipue annosis & in tpe
frigoris & nutritis cibis generantibus coleram
nigram. Signum vero eius ex permixtione hu=

Sig. ex humorũ per mixtiõe

morum nõ est difficile discernere post cognitio
nem simplicium ex modis prędictis. Et sciendũ
est q quicquid diximus de alnatras. s. ex causis
ipsam offendentibus & signis eam ostendenti=
bus, idem considerandum est de dolore iunctu=
rarum manuum & pedum genuũ & similium
Curatio alnatras frigidę quod consideretur si

Cura podagrę fri gidæ

patiens fuerit debilis natura laxetur cum medi=
cinis subtilibus sicut cum medicina cartami.
Cuius modus est q accipiatur medulla cartami
lib. i. & de baurac alhebarum. ʒ. x. teratur totũ
& confidatur cum ceruisia de ficubus & bibat
ex eo patiens omni die. ℥. i. vel plus vel minus
scd'm virtutem, vel accipiatur de semine vrticæ
ʒ. i. baurac quarta pars. ʒ. & bibat illud patiens
cum aqua calida quoniam hoc mundificat ven
trem. Et si patiens fuerit fortis & humor mul=
tus & grossus laxetur cum colloquintid. cen=
taur̃. aut compositione pillularum almatan,
aut pillularum alceneban, aut pillularum alsi=
rag, aut cum pillulis surnegen. & laxetur plu=
ries iuxta sui consuetudinem, & patientis vir=
tutem. ¶ Modus pillularum de hermo=

Pillulę de hermoda ctilis

dactilis conferentium dolori iuncturarum
& podagræ ex humoribus grossis. Recipe

aloes rubei hermodact. mirabolanoꝝ citrinoꝝ coloquint. turbith albi armoniaci serapini añ. ℥ iij. sarcocollę eufor. castor. opopan. seminis ar mel. seminis apij añ. ʒ. v. croci. ʒ. ij. terant̄ oīa & conficiant̄ cum succo feniculi, & fiant inde paruę pillulę & exficcent̄ ad vmbrā, & dosis eo rum sit. ʒ. i. &. ʒ. v. cum aqua calida vel. ʒ. ij. &. ʒ. v post cautionem eius a malis cibis. Modus pul ueris de quo bibendū est in tpe vehementię do loris, alleuiat em̄ illud & sedat, accipiat̄ ex her modact. & ex zuccaro partes equales terantur & cribellent̄ & sumat ex eo. ʒ. iij. cum aqua fri gida. Et nos quidem iam scripsimus plures cō positiones de hmōi medicinis in suo loco, po stea vero faciat vomitū cum radice secaniabin al muri & sale. Qđ si cogeret ipsum necessitas ad medicinā fortioris mundificatōis ex eo qđ est in corpe multū flegma grossū & virtus fortis & diuersa oportet, ꝓuocari vomitū cū nuce indi ca & similibus ex medicinis fortibus vomitus q̄ in suo loco describunt̄. Medicinę ꝓuocantes vrinā eradicāt dolorem iuncturarū & alnatres ꝑfecte eradicatione, & nō decet eos accipere ni si eos in quorū corpibus multū flegma crudū & grossum & aquosum sunt, sed caueant ab eis quicūq; passi fuerint hanc passionem ex calida causa, & ꝑcipiant manifestū iuuamentū ex di sterijs ex coloquint. & centaur. & similibus.

Puluis ex hermoda dis.

Modus disterij fortis. ℞. coloquintid. centaur. hasę camomillę aneti arthemesię yne artetice añ. partem vnā coquant̄ omnia & colent̄ de qua ℥. viij. accipiant̄ & clisterizent̄ cū eis & oleo de keruą de ꝑsenti dactilo. Et nos scripsimus oīa de hmōi plura in suo loco, & oportet quidem administrari patienti in diebus interpollationis de laxatiuis & vomitibus, alia alterantia cōple xione sicut tyriaca alfaroc & flebotomia cū se chaznaya vel electū vel electua. de cimino vel decctu. de piperibus aut ex zinziber. & eorum quę conferunt ei ad perfectū iuuamentū est ye ra colloquint. & similes quę scriptę sunt in suo loco, & bibat aquā decoctionis radicū cū oleo de kerua. Et qñ verificata fuerit perfecta mun dificatio capitis emplastretur cū emplastro len tę caliditatis vt vitellis ouoꝝ cum rob de vuis qđ dicitur sapa & medulla panis de simila qđ di citur alfanud cū croco & lacte mox mulso & succo cauliū & ysopo & armel & folijs alteę & similibus. Modus emplastri in principio ægri tudinis administrandi & post euacuatōem ad confortandū membrū ab effusione humorum ℞. acacię aloes bazari sicci taratit & croci par tes equales terantur & conficiant̄ cum vino & emplastrent̄ cum eo pedes. Modus alterius em plastri alterantis complexionem & sedantis do

Clistere forte

Emplast.

Aliud emplastrum

lorem emplastrent̄ pedes cū stor. & oleo sambu cino, in declinatione aūt ægritudinis curetur cū resolutiuis, competunt em̄ valde qđ non petri ficetur locus doloris & multiplicet virtutem re solutionis & eam administret quamdiu nō pro cedit ad duriciem, sed cū viderit ipsum durifica tum amoueat resolutiuū & administret mollifi catiua quousq; remolliat̄, deinde redeat ad re solutiua & hoc modo erit possibile nō rema nere in membro residuū qđ possit petrificari, & caueat administrare scđm hunc modū medi cinas sedatiuas doloris nisi post fortem euacua tionem & cibi subtilitatem vt diximus. Modus emplastri in declinatione egritudinis. ℞. farinę fenug. camomillę melliloti seminis lini harmel equaliter terantur totū & permisceatur cū vino veteri. Et si fuerit ęgritudo fortis frigiditatis & iunctura dolorosa vel pedes sunt frigidi tactus valde emplastretur cū nitro piretro sirag & sina piteratur totū & conficiatur cū eo. Modus em plastri prohibentis membrū a petrificatione, ac cipiatur ex caseo veteri & forti & teratur cū bro dio cruriū vaccę vel vituli & emplastret̄ cū eo. Qđ aūt confert iuuamentū podagricis ex frigi da causa est q; sedeat patiens in oleo in quo co cti sint vulpes vel animal qđ dicitur albaha, & confert introitus in balneū ieiuno stomacho & abstinentia a cibis grossis omnibus & ab aqua frigida & a crapula vini & coitu post repletio nem & facere vniuersa quę diximus.

Aliud emplastrum

Mod' emplastri ꝓhibentis mēbrū a petrifica tione

¶ De duricie iuncturarum Capitulum. IIII.

Quando autem contingit duricies in iū cturis in pedibus curetur quandoq; cum resolutiuis, quādoq; autem cum constrictiuis. Modus emplastri fortis dissolutionis. ℞. piretri aristolog. radicū cappa ris lupini yreos stercoris columbini & nucum partes equales ficuū siccarū nigraꝝ ad pondus omnium teratur totū cum oleo de kerua quo usq; dissoluatur, postea dissoluetur & empla stretur cū eo. Et plura nos scripsimus ex hijs in suo loco. Curatio alnatras quę fit ex sanguine est q; flebotomet̄ patiens a parte opposita ęgri tudini, vt si fuerit dolor in dextro fiat flebotō mia in vena basilica sinistri brachij aut in aliqui bus ramis ipsius, sed cum inueterata fuerit ęgri tudo extrahat̄ ex sanguine eiusdem partis ęgri tudinis, & si non sufficit flebotomia laxetur na tura patientis cum eo quod sedat acuitatem & laxet coleram citrinam vt est q; accipiatur lib. i. iulep & infundantur in eo. ʒ. x. mirabola. citri. puluerizatorum & cribellatorum & permane ant ibi die ac nocte, postea coletur & apposita in ipso. ℥. i. muscilaginis psilij, sumat ipsum

Cura duriciei iūcturarum

Emplast. dissolutiuum

Cura podagrę ex sanguine

totum, vel accipiatur de medulla cassięfistulæ
& trangebin corasceni añ. ℥. vi. dissoluatur in
succo solatri cocti & depurati & sumat totum.
Quod aũt vltimũ confert iuuamentũ in hoc est
Potio decoctio frigida hermodactil. Et modus eius
q̄ accipiatur mirabol. citri. ℥. xx. viol. foliorũ
rosa. ru. añ. ℥. vi. seminis endiuię. ℥. iij. hermoda-
ctil. alborũ. ℥. ij. coquantur omnia in tribus lb.
aquę donec redeat ad terciã partem & coletur
& ponat̃ in eo de zuccaro albo. ℥. x. & sumat̃.
Puluis expertus Modus pulueris conferentis podagrę calidę &
p̄hibentis cursum humorꝝ ad iuncturas & ex-
pertus. ℞. hermodactiloꝝ al[illegible] lentũ excor-
ticatarũ & ossium vstorũ partes ęquales, zuc-
cari albi ad pondus omniũ puluerizent̃, & acci-
piat ex eo omni mane. ℥. iij. Et cũ certificatũ fu-
erit penes te, q̃m decisus est humor, emplastret̃
cum emplastris confortatiuis & infrigidatiuis,
vt succo solatri portulacę semperuiuę corian-
dro humido memithe cucur. lactuc. maluauisci
endiuię iusquiamo humido folijs alhuseg san-
dal. folijs ro. fausel farina ordei camphora sci-
es memithe & apio si necessitas induxerit. Mo-
dus linitionis ad conferendũ membrũ est confe-
Linitio cõferens rentiũ magis q̄ infrigidatiuũ. ℞. succi taratit
acacię gallarũ non maturaꝝ sief memithe san-
dalorũ foliorũ ros. terantur ęqualiter omnia &
distemperent̃ cum aliquo succoꝝ frigidoꝝ &
liniantur cũ eo pedes, & si voluerit ipsam forti-
oris frigiditatis apponat in ipsa modicũ cam-
phorę & opij. Modus trociscoꝝ administran-
dorum in hora necessitatis & fortitudinis dolo-
ris nõ vero administrandi sunt nisi post euacua
tionem. ℞. opij fortis & recentis. ℥. x. corticę mã
dragorę. ℥. v. terantur omnia & conficiant̃ cum
succo iusquiami nigri & aliarũ herbarũ frigida
rum, & fiant ex ipsis trocisci & exsiccent̃ & con
seruentur, & quando indiget illis teratur vnus
ipsorũ cum aliquo succoꝝ frigidoꝝ & liniat̃
cũ eo membrũ doloris & statim cessabit, & post
recessum doloris abluatur membrũ cum aqua
calida. Et quando sedatũ fuerit acumen ęgritu-
dinis & tendit ad declinationem administrent̃
epithimata resolutiua & confortatiua modo re
solutiua modo confortatiua sicuti farina ordei
semen lini camomillę mellil. & maluauisci mi-
sceantur omnia post trituratõem in mortario
& supponat̃ membro, vel superponat̃ ei dia-
quilon aut cerotũ factũ cum oleo camomillę
aut sirag, & si perceperit fluxũ humoris redeat
ad medicinas confortatiuas quas diximus, & di
sponat infirmus cibum suũ omne id q̄ est aceto
sitas stipticitas & frigiditas sicut cibaria pontici
tatem habentia & granatia quę sunt ex succo a-
gresta & succo granatorũ acetosoꝝ. Curatio
alnatras ex colera rubea est laxare naturam in Cura ex cole. ru.
principio ęgritudinis cum decoctione mirabol.
vel decoctione cassię f. Decoctio conferens do-
lori iuncturaꝝ prouenienti ex sanguine & co- Decoctio
lera rubea. ℞. succi granatoꝝ acetosoꝝ & ex-
pressorũ cum pulpa eorũ lib. v. & tantũdem iu
lep zuccarini & infundant̃ in eo mirabol. citri.
tritis & cribellatis. ℥. v. die & nocte & colet̃ &
detur vel bibat ex sirupo prunorum. Modus
sirupi de prunis sedantis calorem & laxantis co Sirup9 de prunis
leram rub. & extinguentis sitim. Accipe ex pru-
nis siccis pinguibus & laxatis in quantitate cen
tum numero & infundant̃ in aqua tribus die-
bus, postea exprimatur & colent̃ & amota sub
stantia hoꝝ prunoꝝ renouent̃ alij ad numerũ
prunoꝝ & exponantur ad solem tribus diebus
Alij cum aqua exprimant̃ & colentur, & acci-
piat prima & secunda & apponatur. q. pondus
sextę partis ipsius zuccari tabarzet & asper-
gatur super eo aliquid de aqua ros. coquat̃ do-
nec redeat ad modũ sirupi, & bibat ex eo in tem
pore necessitatis ad leniendũ naturam ad modũ
quo accipit̃ iulep, & possibile est roborare hũc
sirupũ cum tamarindis & erit fortior ad infri-
gandum, & confert ad hoc aqua infusionis alo
es cum succo endiuię. Et si nõ sufficiat quod di
ximus administrent̃ de alijs laxatiuis fortibus
dictis in suo loco. Et quando verificata fuerit
penes te decisio fluxus humoris a pedibus ad-
ministrabis emplastra confortatiua quę predi-
cta sunt coniuncta vel separata. Modus empla Emplast.
stri conferentis apostemati ex colera ru. infun-
datur psiliũ cum aceto & conquassetur bene &
loco doloris superponat̃ & infundant̃ pecię pã
ni in succis herbaꝝ frigidaꝝ & superponatur
membro inflammato calore vna vice post aliam
pluries in die, & quando a p̃a tendit ad declina-
tionem administrent̃ emplastra resolutiua cum
ceroto & diaquilon & similibus. Curatio alna Cura ex cole. ni.
cras ex colera nigra est euacuatio cũ laxatiuis &
decoctionibus notis ad educendũ coleram ni.
& laxandum ipsam cum decoctione epithimi.
Modus epithimi decoctõis completus ad edu- Epithimi decoctio
cendum coleram nig. cũ virtute. ℞. mirabol. ni
grorum. ℥. xx. polipo. sticad. añ. ℥. v. sene. ℥. vij.
coquantur in tribus lib. aquę donec redeat ad
vnam lib. & ponant̃ super ipsam de epithimo
℥. x. & remoueatur ab igne & conseruet̃ vsq̄ ad
incrastinũ, postea vero exprimet̃ & colet̃ & ap
ponatur ibi. ℥. i. agar. & ℥. iij. salis indi. & quar
ta pars. ℥. elleb. nig. & quarta pars. ℥. lapidis ma
gnetis post sui triturationem cũ secaniabin, &
sumat illud apud horam somni, & quando ve-
rificata fuerit penes te humoris decisio sit tua
sollicitudo apud resolutionem apatium cũ effu

ſtone aquę calidę & emplaſtris calidis & tempe
ratis vt ex bdellio armoni, ſerapino & opopan.
& folijs lauri & oleo de lilio & oleo de nardi=
no & ſimilibus quę ſcripſimus in pluribus lo=
cis, & caueat a medicinis calidis & ſiccis vt non
addant ſiccitatem ad locũ ægritudinis & elon=
get a ſe omne ꝙ generat coleram nigram ſicut
vniuerſas carnes groſſas & vinũ nigrũ, carnes
ſalitas caules lentes & ſimilia. Curatio alnatras
Cura ex cole. & flegmate — ex colera & flegmate conſiſtit in euacuatõe am
borum humorũ ſimul vt cum decoctione hac.
Modus decoctionis laxantis flegma & coleram
cum ęqualitate. ℞. corticũ mirabol. citrinorum
a.ʒ.x. vſq; ad.xv. turbit boni fricati a.ʒ.iij. vſq;
ad.v. decoquatur in tribus lib. aquę donec rede
at ad duas partes lib. vnius ſuper aquam ponat
ex zucco.ʒ.x. & bibat illud ſimul potione. Qđ
ſi pfuerit co.ru. flegmati addat mirabol. Si ve=
ro flegma pręfuerit addat turbith & demat ex
mirabol. vſq; deueniat ad intentum. ſi vero ne=
ceſſe fuerit alijs vti medicinis accipias ipſas ex
proprijs notis locis de emplaſtris & decoctio=
nibus ſcriptis in ſuis locis.

¶ De dolore coxę, Cap.m.V.

Dolor coxę differt a dolore ſcię — DOlor coxę propriã & ſingularem ha=
bet curationem, ꝓpter qđ ſeparamus
eius memorationem a memoratõe do
lorum aliarũ iuncturarum, & eſt quidem dolor
coxę aliud a dolore ſcię / quoniã dolor ſciati=
cus diſtrahitur & ꝓtenditur a coxa vſq; ad la=
certum cruris & vſq; ad pedem, & poſſibile eſt
in ambobus lateribus eſſe, ſed dolor fixus in
Cauſa — ſuo loco perſiſtit non declinans ab eo, Generatur
aũt ex eiſdem cauſis prędictis in paſſione alna=
tras & ceterorũ dolorũ iuncturarum qui fiunt ex
occaſione ſanguinis aut reliquorũ humorũ aut
Signa — ex pmixtione ipſorũ ad inuicem, Et eius ſigna ſu
Cura ex ſanguinę — muntur ſicut ſigna quę determinata ſunt in illis
Vnde ſi hmõi dolor prouenit ex ſanguine flebo
tometur patiens vt dictum eſt ſemel aut bis, &
ſi non erit ſufficiens flebotomia laxetur cũ hijs
quę diximus, ſimiliter quoq; laxetur colera ru.
Cura ex flegmate — quãdo fuerit ex cauſa ipſius. Curatio vero eius
quando fuerit ex flegmate conſideret ſi virtus
eſt fortis & exiſtit in corpe aliquod modicũ de
calore, & eſt eorũ quorũ corpora videntur ni=
ſi nõ frigeſcunt & nõ dedignatur eorum dige=
ſtio in hora ductionis ſanguinis pręcedat flebo
tomia medicinas reliquas, & poſtea faciat vo=
mitum, deinde laxetur, poſtea fiant reliquę cu=
rationes. Si fuerit debilis mali & fuſci coloris
faciei & eius caro eſt mollis nõ debet fleboto=
mari ſed incipe cum vomitu forti & completo,
& poſſibile eſt ipſum ſanari cum vomitu ſolo.
Modus medicaminis ad educendũ flegma per
vomitũ & eradicandũ dolorem coxę. ℞. ſinap.
ʒ.ij. baurac.ʒ.i. condiſi mundati tercia partis.ʒ.
teratur & bibatur cum ydromelle, & plura nos
ea ſcripſimus ex compoſitionibus vomitus in
ſuo loco qđ ſufficiunt, Et ſi nõ curatur cũ vo=
mitu adminiſtrentur fortia laxatiua ſicut pillu=
lę alcebalbi vel pillulę almatan aut pillulę de her
modact. & ſimilia, & fiant cliſteria fortia & li
cinia quoniã vltime iuuant & non debet fieri
laxatiuũ niſi poſt vomitũ. Modus pillularum — Pillulæ
educentiũ flegma cũ potentia a iuncturis & co
xa. ℞. hermodact. baziadan & radix apij añ.ʒ.
ſ. mahazahara terciam partem, ʒ. turbit.ʒ.iiij.
colloquint. quartam partem.ʒ. euforb. ſextam
partem.ʒ.i. harnel.ʒ.ſ. fiat totum vna potio ſi=
mul & addatur ex bdellio patientibus debilita=
tem in ano & ipſi erit mundificatũ corpus cum
laxatiuo & vngatur & emplaſtretur locus cum — linimẽtũ
rebus calidis. Modus linitionis quo vngit mem
brum frigidũ & ſtatim inflammat calore. ℞.
piperis caſtor. euſorb. ſinap. añ.ʒ.i. & ſ. pire=
tri.ʒ.iij. teratur totũ & ponatur inde.ʒ.i. olei & — Aliud li=
liniatur cum eo membrũ fortiter. Accipiat ſter= — nimẽtum
cus columbinũ & liniatur cum eo coxa vel vn=
gatur cum anacardo & permittat ibi quouſq;
tumeſcat locus. Et alius modus expertus com=
mendatus a G. & nos experti ſumus. ℞. ſeterag
recens ſi poteſt haberi aut vetus & terantur cũ
modico lactis aut aceti, & ſuperponatur in loco
doloris coxę qui dicitur alſechad & cruribus,
& dimittatur ibi ligatũ per duas horas ſcđm to
lerantiam infirmi, hoc enim faciet tumorem ſu
per locum ęgritudinis, deinceps ingrediatur bal
neum & cum ſudauerit ingrediatur tinã aquæ
calidę & permittat apoſtema quotiſq; fluxerit
ex eo putredo, & poſſibile eſt eum cũ hoc in vna
vice ſanari, Et ſi dolor redierit redeat emplaſtrũ
prędictũ vſq; ad.x. dies & ſimilem operationem
operatur all. ſinap. qualibet per ſe, & quando
inantiquatus eſt dolor aut exierit coxa ex ſuo
loco. Eius ſignũ eſt continuatio doloris & pal=
patio capitis iuncturę ex ſupradicto loco exeũ
tis & inuenitur crus infirmũ pręelongatũ alteri
& tunc accedat ad cauteriũ vt dictum eſt, Et cõ
fert etiam appoſitio ventoſarum cum igne & at=
tractatione vt ibi determinatũ eſt. Curatio do= — Cura ex cole. ni.
loris ex col. nig. eſt euacuatio co. ni. ſicut diximus
& reſiduũ curationis, & notandũ eſt ꝙ nunq;
fit duricies in capite iuncturę coxę quod dicitur
hadaluerec, & ſi accidit illud curatur cum rebus
mollificatiuis ſicut diximus. Cautela vero a do= — Cautela a dolore coxæ
lore coxę conſiſtit in euitatione coitus & am=
bulationis & frequentis equitationis pręcipue
apud acceſſum paroxiſmi, & nõ iacet infirmus
reſupinus, nec ſuper latere infirmo, & recum=

bat totū corpus sup capite iūcturę & faciat somnum super latere sano & frequentem vomitū in sui curatione & qđ ex laxatiuis administrať & hoc erit fortius & eligatur de vltime iuuatiuis & reliquis doloribus iuncturarꝫ & podagrę, Et si continuauerit hoc & ægritudo antiquať cauterizeť locus vt dictū est in suo loco.

¶De dolore scię. Cap. VI.

Doloris scię descriptio

Dolor scię est dolor incipiens a capite iuncturę quę dicič hac aluetec, & postea ꝓtenditur vsq; ad ventrem cruris, & possibile est extendi vsq; ad minimū digitū pedis, & qñq; protendiť ad radices coxarꝫ & extenditur cū genibus, & qñq; fit in vtraq; parte.

Doloris scię gñationis cā

Generatur aūt aut ex bono sanguine puro obseruante naturā sanguinis in toto corpe existentis, aut generať ex sanguine grosso nigro in modum eius expulsionis a natura, & possibile est fieri ex grossis humoribus in inferioribus corporis existentibus, & hęc species doloris sciatici reliquarꝫ specierꝫ est pessima & raro contingens, verūtamen eius curatio est facilis.

Sig. ex sanguine puro

Signum eius ex sanguine puro est qm̄ accidit in corpibus sanguineis, & assidue facientibus motū & equitationem cū hęc vtuntur carnibus & potu vini alhalua & sentit patiens calorem extensum cū extensione doloris, & possibile est ꝙ accidit ei ex calore, & fit locus per quem vadit vena a coxa & crure fortioris caloris in tactu quā residuum corporis, & contingit hoc plurime qñ excedit plenitudo in hac vena, & acquirit sanguis putredinem, & ex hoc vigoratur dolor qm̄ tunc offendit eum sanguis sua quantitate & qualitate simul.

Sig. ex sanguine cū co. ni.

Signū eius ex sanguine mixto cū colera nig. est qñ contingit hoc habentibus complexionem mlīcā & post vsus rerū generantiū ipsam sicut carniū bouinarꝫ & salitarꝫ & pisciū saltorum & alcechanac & vini grossi cauliū lentium & similiū, Et vniuersaliter eius signa vicina sunt signis primę speciei, hoc tamen sua ꝓprietate fit cū modico calore & febre & maiori grauedine & extensione & tpis longitudine.

Sig. ex flegmati.

Signū eius ex humoribus flegmaticis est qñ percipit patiens motus grauitatem & frigiditatem, & cū tangiť frons nō percipiť in eo caliditas, & alleuiať dolor apud famem & sitim & laborem & sudorem & vigorať & incitatur apud saturationem & humorem crudū qui dicitur cachuia & excessum potus vini cū aqua temperata.

Cura ex sanguine

Curatio eius ex potentia sanguinis est cū flebotomia venę basilicę imprimis si virtus est fortis, & est necesse quidem ꝙ detineatur patiens a cibo vno vel duobus diebus, & fiat flebotomia ex manu opposita pedi languenti maxime quando corpus plenum fuerit, aut subtilietur regimen post abstineat ab omi re multiplicante sanguinem vt carnibus & vino & alhalua & vtatur cibis acetosis & amaris & bibat secaniabin, postmodū vero fiat flebotomia de vena scię proprie ex altera parte cruris in loco venę/& si non apparet nec inueniri potest vena illa fiat ex aliquo ramusculorum suorū super pede per modum ꝙ exit ex eo. s. inter minimū digitū pedis & qui dicunť alhā sar & albausar digitorū pedis, quia musculi qui sunt ibi ex ista vena procedunt, & nō indigebit hęc ægritudo alio genere curationis,

Alhāsar Albausar

verū tamen si fuerit sanguis mixtus cum colera tunc oportet euacuare coleram.

Cura ex sanguine grosso & nigro

Curatio eius ex sanguine grosso & nigro est vt ante omnia incipiant frangere & alleuiare dolorem cum flebotomia, deinde laxetur co. ni. cum epithimo polip. mirabol. nigris. sale ind. agarico & similibus & abstineat a cibis generantibus coleram nig. & nutriatur cum his quę bonū sanguinem & subtilem generant vt ouis sorbilibus pullis gallinaceis carnibus hędinis & agninis vino albo & subtili & persistat in quiete & ocio & balneo vt alleuietur a se generatio grossi sanguinis.

Cura ex hūorib⁹ flegmati.

Curatio eius ex humoribus flegmaticis est ꝙ accedatur ad sui curam cum vomitu primo, deinde cum hijs quę purgant flegma quemadmodum diximus in curatione coxę/& caueat ab oleribus & bletis & fructibus humidis & vtatur assatis & frixis, & caueat a potu excessu aquę & bibat aliquibus diebus mel & secaniabin de melle aut sirupū radicum, & detur ei in diebus interpollationis egritudinis de sechaznaya, aut ex tyriaca alfaroc aut yera hermetis & ex electuarijs calidis, & si cum hijs nō recedit & non eradicatur ęgritudo, non potest euadere a cauterizatione quemadmodū dictum est in suo loco.

Cautela ab ei⁹ spē ex sanguinis plenitudine

Cautela quidem ab eius specie quę fit ex causa plenitudinis sanguinis est ꝙ caueat ab omnibus quib⁹ abstinere debent patientes dolorem iuncturarꝫ ex occasione sanguinis & ea quę proprie sunt, vt abstineat ab eis, sunt excessus ambulationis & motus & grauis oneris delatio vel eleuatio, & caueat ab opere in quo oporteat fatigare locum dolentem forti fatigatione, a specie vero quę generatur ex abundantia humorum caue per ea quę diximus, & oportet eum multum sudare in balneo & sumere de medicinis deponentibus sudorem, Et si ægritudo inueteratur cauterizetur vt diximus. Cautela vero a doloribus iuncturarum ex causa sanguinea est cum hijs quę dicemus. Scito ꝙ intentio in curatione ægritudinū est expellere & remouere causam facientem eas, in tempore vero sanitatis & priuationis egritudinis prohibere aduentum eius & hoc consistit in duobus. Primum est ꝙ ca=

Præſeruatio adoloreiũcturarũ ex ſanguine in duob⁹ cõſiſtit

Regimen partheticis ex ſanguine

ueat a regimine generante ventoſitatem, Alterũ vero diminuere humores qui generant̃ & coadunantur abſq; mora anteq̃ multiplicentur & congregentur & offendant membra principalia quibus erit neceſſe illos expellere ad alia mẽbra debiliora ſibi. Regimen autem expertũ artheticis ex cauſa ſanguinea conſiſtit cum euitatione omnis cibi multiplicantis ſanguinem vniuerſaliter ſicut ſunt carnes & vina dulcia & grana dulcedinis quę dicunt̃ alhalua vel mel & granum coctum & harays farinata oua carnes agninę lac vuę valde dulces fructus dulces & acetoſa ſimul quę dicunt̃ almuri melones ficus ſiccę & ſimilia, & declinet eius cibum ad id qđ exſiccat & minorat ſanguinem ſicut ſunt cibaria quibus competit acetum ſumac & ribes, & ſit maior pars cibi eius lentes virides & cibaria q̄ dicuntur almezoz & ſachbag & ſquipecia vltimę acetoſitatis, & ferculum qđ dicitur alcaris qđ fit ex carnibus hędinis & pullis gallinacijs & & auiculis aſſatis omnibus, aut fit mixtum cum eis acetũ vel ſuccus agreſtę/& comedat ex fructibus granata dulcia & acetoſa ſimul & poma & pruna & perſica & cryſomula & lazaruc & alhancara & ſimilia. Et ſi natura infirmi fuerit declinans multum ad cibum carnium eligat ex ipſis quę ſunt paucę nutritionis ſicut carnes auicularum. Et ſi declinant ad vinum euitet groſſum recens & dulce & valde vetus, & eligat ex generibus vini qđ ex eis mediocre temperatũ in tempore vigore fortitudine & ſubtilitate. Et ſi natura eius declinat ad quid dulcedinis euitet de ipſis quod fit cũ melle dactilis & rob de vuis & eligat ex ipſis quę ſint cũ zuccaro, & vtatur ſirupis ſubtiliantibus humores ſicut eſt ſecaniabin ſimplex & genera rob acetoſa, vniuerſa vero olea nõ competunt ei preter oleum ſiſamorum & oleũ expreſſum ex oliuis recentibus nõ maturis. Et ſi eius natura tendit ad aliam q̄ pręcicta emendet ſe ipſum ſcđm modum denotatum in ſuo loco, & caueat ab vltimata ſaturatione, & ſi peccauerit aliqua die excedens in plenitudine vltra quam oportet faciat vomitum illa die & non comedat in ſero. Similiter q̄ q; euitare oportet vniuſcuiuſq; repletionem, & ſi fortuito excedit in ea mox redeat feſtinanter ad ſuũ primũ regimen & emendet in quo exceſſit & faciat cum hoc ea quę neceſſitas requirit in illa hora & flebotomia & laxatiuo & reliq̄ regiminis quę dicta ſunt, Somnum vero vigilias laborem & quietem temperato modo eas exerceat.

Coit⁹ malus artheticis

Coitus vero penitus eſt malus & offendens artheticos ſicut iam determinauimus, verũ quia quibuſdam ipſorum minus nocet quibuſdam alijs & poſſunt eo vti in hora neceſſitatis, Et quando fuerit dolor in iũcturis inferioribus maxime in coxis oportet tunc omnino abſtinere ab ipſo, & caueat exercere coitum ſuper plenitudinem & inebrietatem, & non intret in balneũ Et oportet medicum viſitare infirmum & pulſum eius omni die poſtq̃ obſeruauerit in mente ſua formã pulſus in tempe ſanitatis exiſtentem & viſitet colorem cutis corporis, pręcipue aũt faciei & oculorum, Et quando inuenit pulſum addentem ad magnitudinem & frequentatõem & colorem addentem ad rubedinem, & ſigna plenitudinis viderit manifeſta & nota inquirat ſuper hijs in quibus infirmus in ſuo exceſſerit regimine & emendet ea. Et ſi fuerit illud a parte creationis nõ autem a parte cibi transferat ipm ad vigilias & laborem, Et vniuerſaliter dico ꝙ eius regimen conueniens erit cum inquirentes & viſitantes negotium infirmi iuxta viſitationem hanc deſcribemus ei regimen, ac ipſe obediens adimplebit vniuerſa quę ſibi imponunt̃ & acceſſerit ad hoc anteq̃ confirmetur ægritudo vt non accumuletur plenitudo in corpore vnde conſequatur acceſſus ęgritudinis, Si vero neglexerit in pręcictis & longo tempore pręſerauerit in hoc tunc poſſibile eſt accumulari plenitudinem nobis non percipientibus donec perueniens ad ſui potentiam repente perueniat paroxiſmus ægritudinis. Hanc vero viſitationem oportet eſſe precipuam magis in temporibus exiſtentibus inter tempora paroxiſmorũ ægritudinis & in temporibus in quibus cadit permixtio in ſuo regimine & exceſſus temperamenti, Et quando viderit ſigna plenitudinis manifeſta & magna, & fuerit in temporibus ęgritudinis accedat ad flebotomiam vt diximus, & educatur ex ſanguine in quantitate qua poſſit portare infirmus & quod ſufficiens eſt euacuari a multa plenitudine, Et ſi apparent ſigna pauca & remiſſa incipiant cum alleuiatione & ſubtiliatione cibi & bibat aliquid quod ingroſſat ſanguinem & prohibeat fluxum & decurſus humorum, deinde vero rediemus ad membrũ patiens & occaſionatum & cõfortabimus ipſum cum hijs quę diximus.

Cautela ex colera rubea

Cautela a dolore iuncturarũ ex colera rubea eſt ꝙ conſideretur ſi dolor eſt ex ſimplici qualitate abſq; humore tunc nitatur mutare complexionem cum rebus contrarijs illi complexioni, Si vero fuerit cum humore fiat euacuatio colerę rubeę & hoc nitatur facere in tempore ſanitatis & abſolutę ęgritudinis & pręcipue apud acceſſum eius aduentus, & abſtineat omnino patiens ab omnibus quę generant coleram rubeã ſicut ſunt omnia dulcia & pinguia & mel & alkanna dactil. ficus rob de vuis paſſis zuccarum butyrum oleum oliuarum nuces

fisticę allia cepę & similia, & sint plura cibariorum suorum eorum quorum memoratio pręcessit, & vtatur aqua ordei cucur. portula. farmach. i. atriplex & olus. i. litrã iamenum & citru. eiusq; genera & cibaria acria frangentia coleram rubeam sicut sunt sachbahag. i. squipecia & alhahasramia & similia & declinet cum hac intentione ad somnum & exercitium temperatum & lotionem in aqua frigida dulci, & hoc plurime faciat in doloribus prouenientibus ex sanguine, & frequenter visitet tactum pulsus venę & vrinam, & si viderit uenam addentem ad velocitatem & frequentationem, Vrinã vero tendentem ad frigiditatem & tincturã incipiat cum prędicto regimine anteq̃ confirmet & vigoretur ægritudo quemadmodum diximus. Postq̃ viderit in humore acuminis excessum & corpus accedens ad declinationem non cam faciens euacuationem in principio ægritudinis nisi postq̃ inuestigauerit & considerauerit humorem & ipm in excessu inuenerit huiusmodi quidem manifestatur per ipsam iuncturam quandoq;, Si vero fuerit in ipsa apostema nec vulneratio nec cutis excoriatio erit signũ ꝙ humor faciens ęgritudinem est modicus & econuerso nihilominus oportet rectificare complexionem quandoq; cum aqua ordei & muscilagine psilij & lacte statim mulso & quę similia sunt hijs, & vtatur hijs cum aqua frigida vt aqua niuis & effundat aquam dulcem tepidam super membro & abluatur cum ea membrum & totum corpus simul post cibum, & ingrediatur balneum aquę tepidę & non calidę frequenter paulatim pluries in die, & exerceat somnum & quietem diuturnã, deinceps vero faciat euacuationem proprie humoris colerici & decens est epithimare epar cum epithimaribus frigidis & bibat succum endiuię & folatri, & cum declinauerit acumen humoris addat paulatim in q̃titate cibi & bibat vinum temperatum valde, & regatur regimine illius qui tendit ad impinguationem sui corporis, & cum impinguatũ fuerit corpus & caro multiplicata signum est tunc esse perfecte sanatum. Cautela vero a doloribus iuncturarum ex flegmate est ꝙ abstineat patiens in temporibus quietis a cibis multiplicantibus flegma vt a carnibus agninis piscibus generibus lactis ouis humidis fructibus & vniuersis oleribus & vtatur assato frixo & carnibus salitis caprinis & auiculis modicę humiditatis, & parentur ei cibaria subtilia iuuantia digestionem cibi sicut ciminum carui ysopo aceto sinapis almuri & similia, & fumat in tempore compositionis ex electuarijs subtilibus vt electuario de cimino & electuario de seminibus, & electuario de piperibus & pulegio, & sirupo de melle parato & similibus, & caueat a repletione cibi & vini & ab humore crudo, Et si aliq̃ fuerit repletus faciat vomitum & non bibat vinum omnibus diebus vitę suę, Et si non est ei possibile relinquere vinum ex nimia eius inclinatione ad ipsum abstineat ab eo saltim vno anno vel duobus quousq; dolor recedat, & oportet eum ingredi balneũ ieiuno stomacho & fricari corpus & iuncturas in ipso cum vitro, forti fricatione & exerceat se in labore fortiter, & non sumat cibum post ipsum immediate nisi post longam horam, & caueat a somno diurno, & ingenietur dormire tota nocte & nõ excitetur ne corrumpatur digestio cibi & multiplicent humores in suo corpore, demat de ipsa scd'm quantitatem oportunam cum medicinis educentibus ipsam & hoc maxime apud accessum ęgritudinis. Quod autem confert preseruationi huius generis passionum iuncturarum est ꝙ nisi circa depositionem vrinę nihil est enim quod ad sui iuuamentũ perueniat vt diximus. Compositiones autem & electuaria nota in vltimitate subtiliationis & bibat radicitus exstirpat hunc dolorem sicut est yera hermetis & tyriaca quatuor specierum & dualmusti si portare poterat vsum eorum cum assiduatione conferent. Et nos quidem plures compositiones descripsimus conferentes ad hoc in pluribus locis huius libri, & vniuersaliter genera euacuationũ vt vomitus flebotomia laxatiuum vrinę depositio & sudor quando fuerit in suo tempore & assidue exstirpabunt iuncturarum dolores, Veruntamen si cum hoc sequatur patiens inebrietatem & plenitudinem cibi & confusionem ciborum cum malo regimine congregabunt humores in suo corpore & readunabit in ægritudine, & iam monuit G. non suscipere quenq̃ in curatione huiusmodi quorum consuetudo est repleri multo cibo & potu, & vtatur fructibus & ciborum confusione, & nobis etiam idem videtur non posse curari penitus tales quorum consuetudo in huiusmodi consistit, Bonum tamen atq; laudabile apud sui alleuiationem est vomitus, hic enim exstirpat flegma a suo fundamento, frequentatio tamen eius debilitat stomachum, & regat se reliquis modis curationis, & quoniam si non curetur de duricie quę solet aduenire nec inueteratur ex eis hęc passio. Et si nõ poterit infirmus tenere se a vino nec eius cibus absq; eo digeritur, faciemus sibi vinum ex passulis & melle in quo apponemus semen apij montani, Et si eius consuetudo est vti grossis cibis administrabimus ei omni tempore laxatiuũ de fortibus medicinis fortiter & vltime attra

Sachbahag

Alhahasramia

Vini prohibitio a toto

Cautela ex flegmate

hentibus flegma, & si consuetus fuerit fructū gulositate faciat vomitū post eos cū electuarijs calidis, Caueat tamen a niue & ab aqua vltimę frigiditatis, & si nō poterit se abstinere ab eis ingrediat balneū postea & sudet perfecte in ipso, & continue vtatur medicinis fortis subtiliationis & ,puocantibus vrinā, Ille vero quę iuuat dolores iuncturarū post paruū excessum pleni tudinis cibi aut post malū & indecens cibum eft laxetur, & postea confortent iuncturę cū emplastris & oleis in tempore sanitatis & roboren tur ab humorū receptione, & si postea iterum supueniat faciat medicinas alterantes compositionem ex hijs quas in suo loco diximus. Et si omnia pdicta minime valeant erit necesse cauterizari igne vt in suo loco dicetur.

¶De cautela a dolore iuncturarum. Capitulum. VII.

Cautela ex co.ni. Iam diximus quidem φ id qđ raro contingit de hmōi doloribus est φ fit ex colera nigra, vnde oportet cauere ab omnibus quę generant coleram nigrā, sicut sunt carnes bouī neyrcinę caprioline & carnes asini siluestris & leporū & carnes salitę caules mellagrane fabae lentes faseoli aluueri cicerū & similia & faciat euacuationem colerę cū apparebunt signa pluries & paulatim sicut diximus, & declinet cibus eius ad cibaria calida & humida cū aequalitate & tempamento aspidgabat.s.fercula facta ex pullis gallinarū & columbarū coctis in aqua & carnibus iuuenū pecudū & precipue foemellarum & assiduet introitū balnei aquę dulcis tem perati caloris & temperati aeris, & exerceat laborem & coitū modo mediocri & temperato, & si coacti fuerint bibere vinū sumat ipm temperatū valde & frequenter sumat ex electuarijs predictis vt yera hermetis & theodoricon & similibus.

¶De dolore dorsi. Cap. VIII.

Cū doloris iuncturarū dorsi. Escripsimus iam regulā doloris iūcturarum eorūq; signa & curationes, separauimus aūt locū spinalis dorsi qm̄ in eo est aliquid diuersitatis, & vt facile sit quę renti inuenire quęsitū. Dicimus aūt φ fit dolor dorsi vel ex causa intrinseca vel extrinseca, Intrinseca est aut ex humore crudo qui effunditur ad dorsum quod & frequenter contingit aut ex humore flegmatico, aut ex renum debilitate vel egritudine in ipsis existente, aut ex repletione maioris venę spinalis dorsi & eius districtione & extensione qđ quidem raro & mō struose contingit, aut ex ventositate grossa cōtingente dorso, aut ex nimia inanitione sicut ex nimio fluxu ventris & excessu coitus. Causa quidem extrinseca est vt percussio vel casus aut ex graui pondere, aut excessu laboris & ambulationis, aut excessu frigoris aeris vel niuis vel ex ingressu in aquā frigidā in tempore frigoris & similibus. Signū eius ex humore & fatigatione & incitat & vigorat apud quietem & ociū Sig. ex hūore & fatigatione & si contingit concordare huic aetas & tempus & ea quę processerunt de regimine infirmi erūt signa fortiora. Signū eius ex debilitate renū est Sig. ex debilitate renum per ceptio doloris cū debilitate ac languore ipsorum, & quia minoratur desideriū venereum. Signum eius ex plenitudine maioris dorsi spinalis Sig. ex plenitudine maioris dorsi spinalis venae est dolor cōmunicans totū corpus cū pulsatione & calore & reliqua signa corporis plenitudinis ex sanguine & rubedo vrinę & viget pulsus, & si conueniunt ad hoc aetas & tempus erūt signa fortiora. Signū eius ex ventositate est illud qđ Sig. ex vētositate percipit infirmus sonitū in dorso in hora motus & inclinationis corporis & quia quandoq; alleuiatur quandoq; vigorat dolor in lumbis. Signū eius ex inanitione est qđ manifestat ex Sig. ex inanitiōe hoc. Signū eius ex causis ab extra contingentibus est φ apparet infirm9 & refert, & possibile Sig. a causis extrinsecis est superuenire illud apud eleuationem grauis ponderis subito inde statim sentit dolor in dorso, & hoc frequenter accidit. Curatio doloris Cura ex humore crudo & flegmatico dorsi facti ex humore crudo & flegmate est φ faciat vomitum in principio, & postea laxatiuum cum pillulis althenahay, aut cum pillulis aluatan, aut cum pillulis de hermodactilis Pil. Altenahay aut cum pillulis de siturag, & si fuerit necesse facere clisteria fiant ex fortioribus ipsorum sicut diximus, deinde faciat euacuationem & embrocationem & fricationem cum linitionibus & oleis calidis sicut oleo de euforbio, aut oleo de castor. & similibus, deinde vero administrentur emplastra resolutiua super dorsum, & est vt accipiatur ex farina lupinorū amarorum & coquantur cum aqua & melle admodū farinatę & pluries extendat super dorsum, qm̄ sanabit & expertū est, vel accipiatur de grosso frumento & fiat inde farinata quędam cū aqua & melle & pugillo vno ysopi montani & extendatur super dorsum & dolore coxę quoniā confert, & abstineat infirmus ab omnibus grossis cibarijs quę diximus, & si nō curatur cum hijs cauterizetur vt est dictū in suo loco. Curatio eius Cura ex renū debilitate ex causa debilitatis renū est cū hijs quę diximus in passionibus renū & emplastretur dorsum cū eo qđ confortat prohibet fluxū humorū ad ipsum. Curatio eius ex causa plenitudinis maioris venę dorsi est cū flebotomia venę basilicę Cura ex plenitudine maioris venę dorsi & potu succi granatorū & introitū in aquā frigidam, & dormire in locis humidis & residuo regiminis & curationis quę pdicta sunt in passionibus dolorū iuncturarū ex sanguinea causa

Cura ex grossis vẽtositatib⁹

Curatio eius ex ventositatibus grossis est cum
acceptione pillularꝝ almatan vel pillularꝝ sera=
pini, in reliquis aũt diebus sumat decoctionem
radicũ, & electuariũ de seminibus cũ oleo de kic
qđ est de kerua, aut oleo amigd. dulc. & accipi=
at ex electuarijs quę dicunt̃ aldebirat & alijs fa-
mosis ad expellendũ ventositates. Curatio eius

Cura ex inanitiõe

ex causa inanitionis excessus est cũ impingua=
tione corporis & administratione clisteriorum
notorũ ad impinguandũ corpus quę descripta
sunt in suo loco. Curatio eius a causis extrinse=

Cura ex causis extrinsecis

cis si fuerit ex frigore cum oleis calefacientibus
& residuo regiminis, Si vero fuerit ex percussi
one vel casu fiat flebotomia in principio sui ad
uentus, & emplastret̃ dorsum cũ emplastris bo
nis & decentibus ad hoc, Si vero contingit in
neruis passio aut solutio continuitatis inueniet
curationem eius in suo loco proprio.

¶ De passione gibbositatis. Ca. IX

Gibbositas Ashadba

PAssio quidem gibbositatis quę dicit̃ as=
hadba curatur apud principiũ sui aduen
tus, si vero eius actio & forma completa
& consumata fuerit nunq̃ valet ingeniatio cir=
ca eius curationem. Qꝫ aũt vidimus & testari
possumus hanc egritudinem aduenire est tem=
pus etatis adolescentię/ & generatio eius quidẽ
fit aut in iuncturis spinalis dorsi, aut in pectore
aut in ambobus simul, aut declinabit ad aliquam

Causa intrinseca

costarũ suarũ a dextris vel a sinistris, & accidit
vel ex causa intrinseca vel extrinseca. Causa in=
trinseca est aut apostema generatũ inter iunctu
ras spinalis dorsi inde torquetur iunctura & e=
uellet̃ exire, aut generabit̃ apostema super dor=

Cã extrinseca

so foris, aut fit ex humoribus grossis aut ex hu=
miditatibus viscosis remollientibus iuncturas
spinalis donec exeant. Causa vero extrinseca est

Si. vl'iter indicãtia

aus casus aut percussio aut fractura in dorso.
Signa indicantia vniuersaliter sunt strictura pu
eri anhelitus, & declinatio eius in horã sessio=
nis, ꝙ plurime in hora qua intendit quiescere su
stinet seper alteram suarũ manuũ, & inclinat se

Sig: ex apãte a dolore dorsi cũ febre

super pectus & quando surgit superponit ma=
nus suas genubus & surgit & exit iunctura vel
in dorso vel in pectore. Signũ gibbositatis cau
sa apostematis est ex eo quod precessit infirmo
dolor dorsi cum calidis febribus ad modum fe
brium apostematũ cum magnitudine pulsus &
vehementia continui caloris & post febris quie
tationem remanet attractio extensio dolor &
grauitas in dorso, deinceps vero incipit appa=

Sig. ex vẽtositatib⁹ grossis

rere gibbositas. Signum eius ex ventositatibus
grossis est quia sicut post dolorem dorsi absq; fe
bre & calore corporis nec illius loci cum humi=
ditate complexionis. Signum eius ex percussio

Sig. ex pcussione vel casu

ne vel casu est ex eo quod infirmus refert, &
possibile est contingere gibbositatem illam quę
contingit in quibusdam temporibus & in tem=
pore senectutis quę non est predictarũ specierꝫ
Incuruatio aũt senum fit ex debilitate caloris na
turalis in quo fundata erat eorum sustentatio
ex dominatione terrestris frigiditatis super eis
& occupauerunt eos tenebrę ꝓpter qđ incur=
uata est statura eorum quorum curatio nõ est
possibilis nisi se rexerint tempore iuuentutis &
obseruatione singulorꝫ quę requirunt̃ ad eui=
tationem eius qđ generat hanc ægritudinem.

Cura ex sanguine

Curatio gibbositatis ex causa sanguinis est cũ
flebotomia venę basilicę apud vehementiã do
loris & potu medullę cassięfist. cũ oleo amig=
dal. postea emplastret̃ locus cum rebus fortis
mollificationis, & est vt accipiatur cera citrina
& dissoluatur cum oleo sisamorũ qđ dicitur al
sirag & pinguedine anserũ & cum eo locus em

Vnguẽtũ Alsahon

plastretur, vel liniatur locus cum vngento alsa=
hon aut cum diaquilon & similibus quę in suo
loco dicturi sumus & clisterizetur cum aqua
decoctionis maluauisci seminis lini & fenugr.
cui admisceatur oleum sisaminũ aut oleũ viol.

Cura ex grossis vẽtositati.

Curatio eius ex ventositatib⁹ grossis est ꝙ acci
piat ex cõpositione pillularꝝ de hermodactilis
aut pillularũ de serapino. Et si fuerit adolescens
bibat aquam decoctionis radicum de oleo kiri,
& electuario de seminibus, & emplastretur lo=
cus cum tyriaca quatuor specierum, aut cũ em

Emplast.

plastro de euforb. vel emplastro de castor. Mo
dus emplastri conferentis huic passioni gene=
ratæ ex ventositatibus. ℞. storac. calamitę mel=
lis olibani calami aro. iuniperi añ. ℥. i. euforb.

Cura ex hũorib⁹ liq̃facien.

ʒ. i. cærę & olei nardini quantitatem oportunã
misceatur totum & administret̃. Curatio eius
ex humiditatibus liquefacientibus iũcturas spi
nalis dorsi est ꝙ accipiat ex compositionibus p̃
dictis sicut sunt pillulę de seterag & pillulę de
hermodact. & bibat aquam decoctionis radi=
cum cum yera pigra. Modus confectionis
conferentis ventositatibus gibbosi & exsiccati
uis humiditatis. ℞. hueg spic. asar. mastic. dar
sen añ. ʒ. v. mirthę. ʒ. x. seminis apij & seminis
armel yerambad doronici añ. ʒ. iij. & si inuol=
uantur omnia hęc cũ balsamo erit laudabilior
& fortior, deinde conficiantur omnia cũ melle
despumato & sit dosis eius. ʒ. i. &. ϛ. Et si est

Cura ex casu vel pcussione

puer sumat ex eo parum & hoc cum aqua cali=
da aut cũ lacte asinę q̃m valet cum auxilio dei.
Curatio eius ex casu vel percussione est ꝙ fiat
flebotomia, & ligetur locus ligaminibus astri=
ctis, & si hoc minime valet eis fiat cauterium vt
in suo loco dicetur.

De tortura venarum que dicitur alduali. Capitulum.X.

Tortura venarũ q b⁹& ex q cã pueni at
Tortura venarum est venę grossę rubeę plenę & nigrę tortuosę & confusę apparentes in superficie crurium, & accidit hoc plurime laborantibus forti fatigatione pręcipue sicut sunt portatores onerum & agricolę & fiunt ex sanguine grosso & melancolico. Signa
Signum earum est manifestatio ipsorum ad sensum. Et curatio ipsorum est cum latitantes fuerit flebotomia in alio loco, & si apparent flebotomentur in duobus aut tribus locis & pluribus & post flebotomiam basilicę & euacuetur colera nigra cruris & eductionem sanguinis a corpore frequenter faciat flebotomiam basilicę & euacuetur colera nigra, & caueat a cibis grossis & carnibus bouinis vino nigro caulibus melanginis dactilis & similibus, & euitet fatigationem pedum & ambulationem multam & cũ hoc cito sanabitur.

Cura

De passione elefantiæ. Capitulum.XI.

Elephãtica passio
Passio elefantia est inflatio cruris & pedis donec ingrossantur valde & similantur cruribus & pedibus elefantis, & propter hoc nuncupatur hæc passio elefantina, & quando perfecta & consumata fuerit egritudo nulla valet ingeniatio circa eius curationem, sed possibile est sanari apud sui originem, & generatur aut ex sanguine nigro in quo est acumen aut ex grosso flegmate. Signum eius ex sanguine melancolico est quoniam est cum eo calor in tactu & offuscatio coloris, & si conueniunt ad hoc complexio ætas & tempus & precedens regimen infirmi erunt signa fortiora. Signum eius ex flegmate est grossities cruris & pedis cum effusione sanguinis ab eis & tunc est incurabilis. Curatio eius ex sanguine nigro in principio suę generationis est ꝙ flebotometur basilica ex manu opposita cruris infirmi, postea suspendantur ventosę super crure, aut flebotometur vena genu & administretur laxatiuum ad educendum coleram nigrã pluries & abstineat ab omni qđ generat coleram nigram, sicut sunt carnes boui nę lenticulę caules melanginę & similia, & vtatur cibis pauci nutrimenti sicut sunt carnes auiũ & pullorum gallinarum hędorum & vitella ouorum, & vinum subtile & panis fermentatus & caueat ab humore crudo, postea vero liniatur crus cum aliquo genere lutiterrę mineralis aut alrasi & alangebai cũ modico aluminis in aqua dissolutis & modico aceti, aut liniatur cũ acacia & folijs rosarum & similibus & superponantur hæc cruri sublata omni mora & negligentia vt humor reuertatur retrorsum. Et si videris humorem reuerti & nõ augmentari apostema superstet huic regimini, postea vero emplastretur crus cum emplastris resolutiuis quę dicta sunt in passione alnacras.i.podagrę. Curatio eius ex grosso flegmate est cum forti vomitu in principio & parcitate cibi, & vtatur vomitu qualibet hebdomada & maxime post repletionem, & ex trifera parua omni die.3.iij.cum.3.ſ.olibani & tantundem de zinzibere. Et vniuersaliter dico quoniam oportet exsiccare corpus cũ medicinis & regimine ciborum & euitare vniuersos cibos humidos & declinet ad assata & frixa & panem aridum & bene coctum cum aceto & oleo communi alsamadh & similibus, postea vero liniatur crus in principio ægritudinis cum aloe myrrha acacia & croco cum vino forti & pontico, aut emplastretur cum stercore bouino & vino, aut cum stercore caprino, & ligetur fortiter postmodum desuper. Et qñ videris esse alleuiatum apostema & ipsum in suo statu permanere cum rebus resolutiuis & permaneat in suo regimine, & confert apud finem ægritudinis sepelire crura cum arena calida & calore solis vel ignis.

Sig.ex san.melã.
Sig.ex flegmate
Cura ex san.nigro
Cura ex grosso flegmate

De passione venæ exeuntis Capitulum.XII.

Signum indicans ipsum apud sui exitum, quoniam fit in crure vel pede vel alia parte corporis pustula siue vlcus & consecuntur exinde membrum illud inflammatio & dolor, postea vero tumor in vlcere, & generatur super eo apostema, & postea exit ex eo vena alba ad modum subtilis cordę quę si attrahitur & elongatur multum, & hæc passio plurime accidit in prouincijs alhagaz & in regionibus calidis & siccis paucarum aquarum. Curatio eius & euitatio generationis ipsius est humectare & impinguare corpus cum cibo & balneo, & euitet omnia olera & fructus in locis in quibus solet hęc passio generari quoniam hęc sunt quę ipsã generãt. Modus medicaminis conferentis huic ęgritudini in hora apparitionis tumoris in loco & exitus venę & est ꝙ bibat omni die patiens.3.ſ. de aloe bis in die, hoc enim delebit ipsum in eternum, sed si de eo iam aliqđ exierit nõ valet ĩgeniatio nisi vt attrahatur si est

Sig.venę exeuntis
Cura

parua quouſq; egrediatur tota, & ſi eſt longa ligetur in extremitate ipſius arundo plumbea in pondere vnius.3.& deducatur in ipſum quicqd exierit de eo, & caueat ne vena detruncatur quoniam ſi detruncabitur requiret magnum ingenium & ſubtile artificium in ſui curatione, mortificatio vero ipſius ſit cum eius exitu perfecte. Et nos determinauimus hoc in manuali operatione & documento artificij tractatu de vniuerſis generibus apoſtematum & nominibus ipſorum.

¶TRACTATVS.XXIX. DE GENEribus apoſtematis & vulnerum, in duas diuiditur ſectiones, quarum prima de apoſtematibus partitur in triginta vnũ capitula.

¶Sequitur de enumeratione generum apoſtematum. Capitulum.I.

Apoſtematum genera ſunt.xxx.ſ.apoſtema quod dicitur verem.i.apoſtema alflegmon eiuſq; ſpecies apoſtemata dicta aldemanul, rubedo quę dicitur albanifa.i.eriſipila, ignis perſicus qui dicitur aluor alpaſir, rubedo cum inflatione, vlcus niueum qđ dicitur alcarha & alglagia formica & eius ſpecies, paſſio ſerpentis quę dicitur alhenas, corroſio apoſtema qđ generatur in loco flebotomię, apoſtemata quę dicuntur althehani, apoſtemata frigidum flegmaticum, ap̄a qđ ſit ex ventoſitate, apoſtema qđ notũ eſt inflatione apoſtematum cancer ſine vulnere, apoſtemata quę dicuntur aldubayla & almachla & achean & hancoria & alcaras, apoſtema qđ dicitur alſalha & & alhacar algidria & alcoalib & alteaz, vulnus qđ dicitur tachrac alcacar, corruptio extremitatis propter frigus apoſtemata quę ſiunt in pedibus puerorum in tempore frigoris, ſtrictura calciamenti qđ dicit̃ cefac alcaſ alharthra. Scito ꝙ vniuerſaliter omne apoſtema generatur ex effuſione humorum ad aliquod membrorum. Cauſę aũt effuſionis humorũ ſunt aut extrinſecę aut intrinſecę/extrinſecę ſunt vt percuſſio caſus alcarira aut alti & ſimilia, intrinſecę vero vt exceſſus alicuius malorũ humorũ & diſpoſitio illius membri ad recipiendum illum & hic quidem humor aut erit ſanguis, aut col.ru.aut ventoſitates groſſę, aut co.ni.aut permiſcentur ad inuicem.

Cauſæ effuſiõis humorum

¶De flegmone. Cap.II.

Flegmõ. gñatio

Flegmon eſt nomen gręcum deo'ſum flegma, eſt aũt iuxta intentionem G.cõmune nomen vniuſcuiuſq; calidi apoſtematis, Generatur quippe aut ex ſanguine aut col.ru. aut ex vtraq; ſimul ſiue ſit cauſa generationis eius intrinſeca ſiue extrinſeca, ſiue ex malicia cõplexionis ſimpliciter ſiue cum humore rubedo. Eriſipila autem & eius ſpecies & formica cum ſuis ſpeciebus cõmunicat̃ hoc nomine flegmon & eius complexionis, Veruntamen differt quęlibet ad inuicem iuxta eorum propriã curam, Et cauſa huius apoſtematis eſt defluxus ſanguinis ad aliqđ membrorũ ita ꝙ implentur venę illius membri & madefit qđ in eo eſt carne quemadmodũ madefacit ſpongia infuſa in aqua, & hoc non eſt niſi ex effuſione ſanguinis ad illud membrũ pręter ſui exigentiam, aut ex attractione ipſiuſmet membri ſcđm ſui naturã aut cauſa aliorum membrorum impellentium ſanguinem ad ipſum.

¶De diuiſione apoſtematũ quę dicuntur flegmationes. Capl'm.III.

Flegmonis plures ſunt ſpẽs

Eſt vna ſpecies quę generat̃ ex ſanguine ęquali in ſua groſſitie & ſubtilitate dulcedine acuitate & ſui ęqualitate. Et eſt alia ſpecies quę generatur ex multitudine ſanguinis ita vt non poſſint ipſum ſuſtentare venę illius membri & exit cum ſubtili exitu quę dicit̃ alreſah & vadit ad loca vacua quę ſunt inter membra, Et alia ſpecies fit ex ſanguine putrido groſſo, Et alia quidem ſpecies eſt quę generatur ex ſubtili ſanguine cum col.ru.mixta, Eſt & alia quę generat̃ ex putrido ſanguine adhęrente infixo membro, & ex ſpeciebus eius ſunt apoſtemata quę dicunt̃ aldemanul & ap̄a coſtarum & ap̄a pulmonis & ſquinantia, & ap̄a qđ dicit̃ algeder quę ſunt in radicibus coxarũ & ſub aſſellis, & poſſibile eſt componi ęqualiter ex ſanguine & co.ru. & appellatur tunc heriſipila & flegmon ſimul, & qñ alterum ſuperat alterum appellabitur ap̄a eius nomine: & generat̃ hoc ap̄a aut ex cauſa extrinſeca aut intrinſeca, aut ex malicia complexionis ſimplici, aut ex malicia cõpoſita. Cauſa vero extrinſeca eſt omnis cauſa nociua vt percuſſio vulnus cotituſio fractura & commotio & ſimilia. Signa ap̄atis flegmonis vniuerſaliter ſunt inflatio ap̄atis & fortis dolor niſi fuerit membrũ in quo eſt ap̄a debilis ſenſus, & ſequitur infirmum intus in membro & eius profundo pulſatio valde offendens ita ꝙ ęſtimat infirmus ꝙ illud membrũ attrahit̃ ad vniuerſas partes, & qđ eſt contuſum & ſentit in eo fortem dolorem cũ rubedine ſimili rubedini cauſatę ex balneo vel ex acceſſu ad ignem, & qñ tangit̃ ap̄a ſentit̃ in eo ſub tactu in pulſo, & aſpirat infirm⁹ frigus ex exceſſu ſex⁹ caloris. Inquit auctor differt forma flegmonis a cauſis extrinſecis per ea q̄ diximus, & hoc nõ eget maiori ſigno q̃ ſenſus eſt, & diuerſificatur

Algeder

Sig. flegmonis vniuerſaliter

etiam propter situm locorum, quoniam membrum in quo fit apostema si fuerit in loco carnoso occupabit ex eo magnum locum, & dilatatur apostema in ipso & alleuiat in eo aliquantulum dolor, Si fuerit in loco vacuo carne & su per pede manu & crure & genu apostema fiet paruum & dolor & febres fortiores fient, Et si fuerit in dorso erit apostema maius & cum maturũ fuerit in ipso plura orificia similia spongie marine in suo colore, & propter hoc dicetur apostema spongiosum, & est difficilis curationis & maxime quando fit in corporibus senũ. Causa vero eius magnitudinis in dorso prę ceteris locis corporis est quoniam in dorso virtus attractiua & in dorso maior existit q̃ in ceteris membris. Curatio flegmonis est quando est a causa extrinseca vel casu vel percussione. Sciendum est quoniã diuersificatur curatio eius causa est intrinseca qđ est quia requiritur humectare apostema & infrigidare & dissoluere calefacere & desiccare ipsum & totum hoc scđm eius dispositionem & id quod generatur in ipso aut indigebit euacuatione sanguinis coadunati cũ scarificatione ferri vel cum attractione sanguisuge. Curatio vero eius ex effusione humoris q inciatur apud sui generationem cum flebotomia, si consentiunt ei notę conditiones & ex parte opposita, vel si fuerit apostema in parte sinistra fiat flebotomia de basilica seu vena alchal dextrę manus & econuerso, Et si fuerit apostema in pede dextro flebotometur de venis praedictis eius partis in brachio, & si non reperitur vena basilica fiat in aliquo ramusculorum eius Et si fuerit apostema inter locum qui dicitur al crati flebotometur vena cephalica. Et nota q hoc apostema quatuor habet tempora.s. principium augmentum statum & declinationem, vnde oportet curare ipsum in sui principio cũ eo quod diuertat & repercutiat humorem & hęc est euacuatio sicut diximus cum emplastris de sand. balaust. folijs ro. lentibus mixta camphora & similibus, vel cum emplastro ex corticibus granatorum coctis in vino. Modus linitionis epithimatis conferentis omnibus apostematibus factis ex sanguine & forti inflatõe in principio, & est vt fricetur sandalis rubeis cum succo solatri, & epithimetur cum eo & madefiant pecię panni lini in aqua ros. infrigidata cum niue & operiatur cum his totus locus epithimationis apostematis, & cum exsiccetur pecia madefiat alia & superponatur sępe in die, postea vero abluatur apostema & reducatur super ipsũ epithima post horam, Et sic faciat continuo donec sedatur acumen apostematis, & diuertatur humor & dolor quiescat, & decens est fricari sandalum cum aceto vini, & hoc quidem quando infusus est humor in profundo membri, & decens est congregari simul quando est apostema equale & medium inter formas prędictas. Modus epithimatis ad diuertendum humorem & infrigidandum & sedandum dolorem & est bonum valde calido apostemati. ℞. sief memithe partem vnam acacię partem quartam opij tantundem teratur totũ cum succo solatri aut cum succo alicuius herbarum frigidarũ & epithimetur cum eo. Modus epithimatis conferentis & infrigidantis, accipiatur amidum de frumento & cerusa plumbea spodium & camphora teratur totum cum aqua ros. & epithimetur cum eo. Modus epithimatis exsiccatiui quãdo humor est multus & timetur ne sit grossum apostema accipiatur de sandalis ru. & sief memithe bolo armeno & balaust. ferrugine ferri & mahgdad & teratur totum cum succo mirthę vel plantaginis, In augmento autem & statu apostematis oportet omnia esse cum quibus curatur apostema compositis & stipticis & resolutiuis & apponantur stiptica in tempore augmenti plura & fortiora, In statu vero resolutiua plura & fortiora, in declinatione aũt quando calor iam extinctus est oportet q curetur apostema cum rebus remollientibus & lauare id modicum quod residet in membro ex humoribus. Modus linitionis quod fieri debet tempore perfectionis status apostematis, accipiatur ex sandalo rub. & croco equaliter & teratur cum succo coriandri humidi & liniatur cum eo, & in ista linitione modicũ aliud est calidiratis. Modus linitionis ad hoc. ℞. sief memithe licij & aloes partes equales terantur cũ succo endiuię & erudine & apij, Et scias q hoc apostema quod fit ex sanguine impossibile est non terminari ad vnũ istorum trium quia vel resoluitur vel humor diuertitur aut quod adunabitur. Et signum huius est quia persistit pulsatio & non valet in eo infrigidatio, & videtur apostema resolui donec congregetur in ipso putredo, & tunc oportet iuuare ipsum in maturatione aut durificabitur & efficietur durum. Et signum eius est quia sedatur dolor & alleuiat apostema & addit in duriciem. Modus linitionis administrandę in hora tranquillitatis doloris calidi cum indiget apostema resolutione & maturatione, & accipiatur farina maluauisci & camomillę & terantur & permisceantur cum aqua & extendatur de hoc super papiro & superponatur apostemati. Alia, accip farina seminis lini & coquatur cum furfuribus tritici cũ aqua & supponatur apostemati, & q̃n videbitur congregari putredinem in apate oportet

Cura flegmonis a causa extrinseca

Cura ex causa intrinseca

Cura ex effusione humoris

Epithima

Epithima aliud

Epithima aliud

Linitio

Alia linitio

Alia linitio

Alia linitio

Epithima
ipm aperiri cū hoc epithimate, & est q accipiatꝛ
de succo en diuie & de herba eiusdem & ponatꝛ
super igne & in cacia ferrea & misceatur cū eis
parū de oleo viol. & liniatur super apostemate,
hoc enim aperit omne apa, aut supponantꝛ cau
les cū butyro vaccino, Et si nō aperitur apa cū
hmōi accipiatur eius curatio ex curatione aper
tionis apatis dubayle perfecto modo.

¶ Sequitur nunc de apostematibus
que dicuntur aldenul. Cap. IIII.

Mod' aldenul

HEc apata sunt de genere apatum fleg
monum & generatꝛ ex grosso & cor=
rupto sanguine, & qn̄ non perficitꝛ in
eis curatio possibile est cōgregari humores om
nes ad vnum locū & generatur ex eis apa qd' fit
magis difficile illis, & possibile est q interficiat

Gn̄atio aldenul

Et generatio quidem huius apatis est ex multi=
tudine ciborū generantiū sanguinem, sicut est
lac carnes & alhalua & vinū dulce, & pcipue il
li qui exercet & vritur labore & equitatione &

Signa

coitu post cibū. Signū huius apatis est rubedo
loci cū dolore & attractione & extensione quo
usq incipit apparere in ipso apostema augmen
tatur molestia & dolor & febris, & maxime cū
fit in corpore multi sensus, & quantumcūq ac
cedat ad maturationem & putredinis congre=
gationem vigoratur febris quousq perficiatur
maturatio & tunc declinabunt febris & calor,
Et scire te oportet quoniā horum apaium alia
cito maturantur alia vero tarde / hic aūt permi=
scetur apa ex sanguine & colera rub. & erūt ca
lor & febris furiosiores & cito fit maturatio &
color loci non est perfecte rubedinis, & erit ca=
put apostematis acutū, Si vero permiscentꝛ apo
stemata ex sanguine & flegmate erunt dolor &
calor remissi in lenta febre & color loci rube=
dinis remisse & fit caput apostematis latum, &
possibile est videri plenum, Si vero componitꝛ
ex sanguine & co. ni. erit dolor pauci acuminis
cum diuturnitate temporis & tardatione matu
rationis, & color loci erit declinans ad nigredi=

Cura

nem. Curatio horū apostematum est cum hijs
que diximus in apostematibus cum flebotomia
s. & residuo curationis, Verūtamen in huius=
modi apostematibus probaui apud sui princi=

Expimentum laudabile

pium ortus ipsorum experimentum quod mihi
sepe verificatum est, & est q consideretur apo
stema in principio sue generationis quando est
valde paruum anteq sentiet aliquid caloris &
molestie / & tunc accipiatur lignū de mirta aut
de quocunq alio & calefiat inflammetur ad
ignem cum quo cauterizetur caput apostema=
tis, & postea ponatꝛ super eo totū madefactum
oleo ros. vel ceroto qm̄ hoc delebit apa, & nun
q permitter illud tumescere, hoc tn̄ fieri debet
post sanguinis etia euatōem sicut diximus, deīn
caueat infirmus ab omni qd' generat humorem
grossum sicut alharays suū frumentū coctū &
carnes grosse & halua & vinū dulce & siſia, &
declinet cibaria eius ad acetosa & pontica vel ab
ea que vtraq intentione complectūtꝛ sicut sunt
cibaria que dicuntꝛ haseramia & vbasia & casa
hia & sehlagia, ex fructibus vero mala acetosa
& dulcia simul granata & coctana & sisia, Et
si viderit apa tendens ad maturatōem oportet
iuuare ipsum post euacuationem, & emplastretꝛ
cū farina tritici boni qd' dicitꝛ alhamed cocta ad
ignem cū melle & oleo & modico cimini, vel te

Emplast.

rantur ficus sicce fortiter cū modico baurac &
emplastretꝛ, vel accipiatꝛ fermētū cū oleo cōmu
ni & sale, & superponatꝛ loco, Et si fuerit apa
fortis doloris & corpus infirmi multi sensus
accipiatꝛ vitellū oui assati & oleo ro. & lac recēs
equaliter aut lac mulieris & modicū succi alfa=
ri & scariole & distemperentꝛ & supponantꝛ,
Et si dolor fuerit valde fortis & calor similiter
terantur cū vitello oui folia iusqami & papaue
ris aut coriandri humidi & est expertū, Empl'm
ad maturandū oīa apata teratꝛ modicū sinapis
cū ficubus siccis & modicū olei de lilio vel oleo
sisamino & supponatꝛ aut emplastretur cū dia
quilon vel cū vngento de melle. Modus vngenti
de melle, accipiatꝛ de sarcocolla vna pars vel iīn
de melle & teratur cū eo & administretur, vel
coquatꝛ mel per se vsq in spissatiōnē, postea asp
gatur sarcocol. super ipsum optime tritā & mi
sceatur & extendatꝛ super pecia panni lini & su
perponatꝛ apati, hoc em̄ aperit & sugit qd' in eo

Emplast. de carsena

est. Emplastrū de carsena. i. orobo ad educendū
ex apatibus humores putridos accip̄ ex farina
orobi & distemperetꝛ cū aqua & butyro & mo
dico salis & caulis triti, & superponatꝛ vel mi=
sceatur super ipso modicū de guma quercus qm̄
aperit & mundificat apa. Et si indigebis alijs
medicaminibus inuenies ea que in suo loco cō
plete sunt.

¶ De rubedine que dicitur alhanes
. i. herisipila. Capitulum. V

Herisipile ples spēs

FRisipila apa factū ex colera & situatum
in cuti tantū, Cuius species sūt plures, est
vna species que dicitꝛ perfecta rubedo &
herisipila, & generatꝛ ex sanguine bullienti sub=

Alnira

tilis substantie. Et est alia species que nota est
n oīe alnira & appellatꝛ ignis persicus. Alia vero

Alhanira

Almahnasta

species que dicitꝛ erisipila inflatiua & dicitꝛ alha
nira almahnasta, & possibile est cōponi erisipi
lam cū flegmone equaliter, aut erūt signa erisipile
pdominātia flegmoni, aut signa flegmonis p=
dominantia erisipile, & scd'm illud pdominiū
apellabitur apostema nomine eius. Differentia

inter ipsum & flegmonem est quoniā flegmon
Differunt flegmō et herisipila erit in carne lacerti, & est color rubedinis fortis in ipso cum pulsatione. Signum perfecte erisipile est fortis calor inflāmatio & febris & est calidior tactu & mox & reuertitur & permanet, & tunc scias quoniam est ex subtili sanguine fluente liquido, & generatur super corio & nō transit & est sine pulsatione. Curatio eius fit
Cura herisipile cum euacuatione colere rubee primo si conditiones consentiunt cum eo qđ nō calefaciat mul tam calefactione & cum decoctione prunoꝝ/ vel cum sirupo viol. vel cum succo granatorū cum sua carne expressorum, vel cum aqua casei & scamonea, deinde vero cum flebotomia si apparet in eo plenitudo ex vena al achal, postea vero liniatur cum rebus frigidis & humidis vt psilio rasura cucurbit. portulaca & alcahalab & lenticula aque lactu. endiuia & similibus, & ex eis que maxime conferunt est ꝙ emplastret cum farina ordei & succo coriandri humidi antequā alteretur eius color, & est expertū, & est necesse ꝙ sit illud quod supponit ei humidū semper & renouari emplastrū super ipsum antequā exsiccetur, aut supponat emplastro pecias ipsas madefactas in aqua vna caloris quietationem. Modus linitionis conferentis herisipile & infla
Linitio tioni membrorū cuiuscūq;. R. sand. ru. fasceol. sief memithe anaspideg alrases. i. cerusę de plū bo boli armeni ā. partem vnam corticū mandragore opij ā. partem. ʒ. teratur totum bene & distemperetur cum aqua & liniatur cū eo, & postea madefiant pecię panni in aqua frigida & superponatur & remouetur quando incipiunt calefieri optime valet cum dei auxilio. Hanc aūt linitionem non oportet fieri nisi post euacuationem & apud vehementiā doloris & inflationis, & quando volueris soluere & maturare inflationem quanꝗ̄ hoc raro sit necesse fieri, quoniā vt plurimū per se soluitur & maturatur superpones ei farinam ordei distemperatam cum aqua calida aut lana noua non lota aut ex medicinis alijs maturatiuis que describuntur in loco apātum que dicunt aldubayla.
Cura ex causis extrinsecis Curatio eius ex causis nociuis extrinsecis vt casu & percussione est ꝙ scarificetur in loco & su perponatur ei farina ordei calidi & laxetur colera, & qn̄ inflatio est modica sufficit administratio leuis clisterij & sanabit. Curatio erisipile
Cura herisipile cū flegmone mixto mixte cum flegmone est ꝙ permisceat & componat medicina secđm compositionē & pmixtionem morbi nec latere debet eius curatio cō positi si fecierit curationem simplicis, Et sit cibus infirmi cucur. cocta cū lentibus aut portulacā almesf. i. genus leguminis vt ptisanā colatā orde aceam & alia sifia que frangunt colerā nig.

¶De igne persico. Capl̄m. VI.

IGnis persicus qui dicit vlcus carbonosum generatur ex feruenti sanguine cum colera ni, mixto. Signa indicantia ipsum sunt qm̄ sunt pustule generate in supficie corporis per se si ne causa manifesta, habens tenues desup ampul las ni. & possibile est eas esse in colore cinericio cum forti calore & rubore ascendente super eas nō sicut rubedine puri sanguinis fluentis sed de clinantis ad nigredinem & durities calidi apātis Curatio eius in sui principio est ꝙ educatur de sanguine cū flebotomia loci oppositi ægritudini & distrahatur de eo vsqꝫ ad sincopim vel circa illud, & si scarificetur locus post flebotomiā nō est nec inconueniens, & fiat scarificatio pro funda in carne aliquantulū, Et sit cibus infirmi ꝙ subtiliet sanguinem preter acumen sicut est ptisana de ordeo & succus citroli & cucurb. & musilago psilij superponat postea loco vulneris medicine stiptice & est illud vt coquant granata acetosa in aceto donec liquescant & terant postea & extendatur de eis super pecia panni & superponat aut liniatur locus cū alumine croco aceto, aut accipiatur de alumine pars vna & de cima partis ipsius ziniar & terantur & liniant cum eis, Si vero ægritudo deterius sese habebit & confirmabitur & videtur ampliari curet curatione corrosionis vt in suo loco dicitur. Cā ignis persici Signa Cura

¶De erisipila inflatiua. Cap. VII

HOc est ex speciebus erisipile sicut dictum est, Et signa indicantia ipsam est apparitio inflāmationis subito in superficie corporis similis inflationibus sequentibus exustionem ignis, & cum aperiuntur & scinduntur exit ex illis aliquis liquor subtilis. Si. herisipile inflatiuæ Curatio huius est cū flebotomia ꝙ vtatur patiens succo prunoꝝ granatoꝝ acetosoꝝ & alcelsal & alrabfal est omne genus pulmenti legu minum sed ppriē lentiū & omni ꝙ extinguit acumen sanguinis & aperit hmōi ampullationes donec fluat qđ est in ipsis, & postea curet cum vngento de cerusa aut vngento de litargiro parato cum aqua ro. & curetur cū vngento de calce cum dei auxilio. Cura Alrabfal

¶De apostemate vuali, Ca. VIII

HOc apostema etiam apā est de genere acutorū apostematū, Et signa indicantia ipsum sunt quoniā generant in cor pore pustule & postea sunt in illis ampulle tenues que dicuntur hasserisa, & fluit ex eis putredo & est simile subtile. Curatio eius est cū fle botomia & fricatione donec recedat tota caro corrupta & cum appositione sanguisugaꝝ super loco, aut cum scarificatione & maxime qn̄ antiquat, postea vero liniatur bolo armen. aut Si. apātis vualis Cura

talf.i.nitro, cum aceto & amoueant̃ squamę ab ipsis & fricetur quousq; rubeat, & postea apponatur medicina super loco & cessat ipsum exsiccare vna vice post aliam donec perueniat ad carnem viuam & sanam & subtilietur pellicula postea sanabitur.

¶Sequitur de formica. Ca. IX.

Formicę tres sunt species

FOrmica est de genere calidorꝫ apostematum & appellat̃ rubedo muscina, cuius species sunt tres, qđ est ꝙ erit colera subtilis substantię aut grossę aut mediocris, Prima species fit ex subtili colera, & appellat̃ erisipila muscina & nominat̃ etiã vulnus dilatatũ, & hęc species appellatur suo nomine ꝓprio qđ est formica. Secunda vero species generatur ex colera grossa & appellatur formica corrosiua & dilatata. Tercia quidem species generatur ex colera media inter grossitiem & tenuitatem, & appellatur formica miliaris arab. gũrasia.

Sig. formicę corrosiuæ

Signum formicę muscinę corrosiuę est quoniã primo generatur vna pustula parua vel plures cũ pruritu & forti vstione & modica inflatione, postea vero fit vulnus & dilatatur de loco ad locum & ꝓfundat in cutim donec perueniat ad carnem.

Sig. formicę muscinę

Signũ formicę miliaris est quia exit in sui principio pustulę minutę albę granis milij similes, & est cum eis fortis mordicatio & inflatio, & deflux⁹ putredinis & rubet qđ circa eas est de carne & generat̃ super cuti.

Cura formicæ miliaris

Curatio formicę muscinę est cum euacuatione corporis a colera ru. deinde vero superponat̃ loco plantago & extremitates vitis & alhalic, postea vero emplastret̃ cum medicinis fortis siccitatis sicut lenticulis solis aut cum melle.

Emplast.

Modus emplastri ad formicã & apostemata inflatiua, accipiatur corticũ granatorum lenticularꝫ ro. siccarũ partes ęquales & coquantur omnia in aqua vltima coctione & exprimentur ab aqua & terant̃ optime & misceantur cum eis oleum ros. & exprimat̃ vltimo & superponat̃,

Cura corrosiuæ

Curatio corrosiuę est ꝙ dixim⁹ in curatione formicę muscinę. s. cum euacuatione & medicinis in quibus est frigiditas & stipticitas & liniatur cum hoc linimento.

Trocisci

Modus troc̃. conferentiũ herisipilę formicę & corrosioni iuuamentũ maximũ. ℞. croci balaust. añ. ʒ.i. corticũ granatorꝫ aluminis iameni squamarum ęris añ. ʒ.iiij. terantur cũ vino pontico & fiant troc̃. postea teratur vnus ipsorꝫ cum aceto & melle scđm necessitatem ęgritudinis ad liniendum cum eo donec sanetur.

Cura formicæ miliaris

Curatio formicę miliaris imprimis est cum euacuatõe colerę ru. & flebotomia sicut diximus, & si necesse fuerit deinde vero emplet̃u.r desup cũ rebus modice stipticis & exsiccatõis ex rebus. s. nominatis in alijs ambabus speciebus, & est ꝙ liniatur cũ memithe trita cum aqua aut cum modico aceti, aut succo solatri aut succo plãtaginis vel acc̃. solatri & liniatur cũ ipso eo, aut terat̃ litargirũ cum aliquo predictorũ succorũ, & liniatur cũ ipso,

Formica serpẽtalis

Est quidem & alia species formicę quę nominatur serpentalis. Dixit auctor differt hæc passio a specie formicę miliaris, Et signa indicantia ipsum sunt quoniã apparent paruę pustulę albę similes milio & subito exeunt in superficie corpis, quorũ figura similat̃ paruo serpenti exiens cũ forti acumine inflatõe & febre & non extendit & transit superficiem cutis nisi sit apostema compositũ.

Cura serpẽtalis

Curatio eius est sicut curatio quam descripsimus in formica miliari; sicut cum euacuatione colerę rubeę / vel cũ linitione cum succis frigidis sicut succo lact. endiuię & similium.

¶De corrosione. Cap. X.

Sig. corrosionis

COrrosio fit ex humore calido colerico Signum huius sunt qm̃ vt plurimũ contingit ex apostemate formicę qñ putrefit, aut ex herilipila aut alijs consimilibus ęgritudinibus calidis p̃dictis, deinde accidit in eo nigredo vel viriditas aut color pauoninus, deinde rerit & dilatatur & corrodit primo & offenditur ab eo ita ꝙ euelluntur extra & fluunt exinde cottidie humores putridi acuti subtiles.

Cura in principio

Curatio eius in sui principio anteꝗ̃ incipiet dilatari est cum hijs quę diximus in curatione formicę corrosiuę, qñ vero dilatata fuerit fiat flebotomia a parte opposita si virtus concedit, postea vero euacuetur co. ru. si necesse fuerit, deinde emplastretur locus cum medicina acuta operante operatione ignis, & liniatur circũquaq; cũ bolo arm. distemperato cũ aceto, & si apostema efficitur nigrum & vigoratur nigredo in ipso superponatur ei sulphur tritũ distemperatũ cũ butyro vna vice post aliam quousq; cadat nigredo.

Medicamẽ cauterisatiuum forte

Medicinę vero quę operantur sicut operatio ignis algeg. i. vitriolum arsenici algar. i. gipsum & prior aqua saponis, & medicamen acutum qđ dicitur dua alcana qđ prę ceteris medicaminibus laudabilior est atq; nobilior, Cuius modus est ꝙ accipiat̃ de arsenico citrino & calce non extincta añ. lib. ϛ. ziniar argenti viui salꝫ armon. alcali añ. ʒ.i. & ϛ. teratur totũ cum vrina puerorũ vel cum aqua saponis donec mortificetur argentũ viuum, postea exsiccentur & terantur secundo, & aptetur cũ instrumento qđ nominatur alachal, & est vas sublimandi vt in suo loco determinat̃, & fiat ignis desubter donec sublimetur, & accipiatur id qđ sublimatũ est & iterum teratur cum modico sale & bono zeg & secundario sublimetur, postea vero coradunetur totũ id qđ sublimatũ in vase est quod

dicitur achal, & reseruetur in vase eneo rubeo qđ non tangatur ab humiditate, & quando voluerit vti eo puluerizetur & aspergatur de eo super locũ corrosionis super omni apãte, aut apãtibus duris qui dicuntur alachhilul vel que dicuntur alnazor qñ volueris ea euellere & delere radicitus & superponat̃ loco vbi est puluis foliũ vitis que dicitur carria & dimittat̃ sic aliquibus diebus ꝙ nõ tangat̃ quousq̃ videat̃ caro crescens ex omni latere per se, postea vero curetur apostema cum hijs que generant carnem Et hoc medicamen valet loco cauterij vt in pluribus locis, Et si nõ valent omnia hæc que diximus studeat curari cum operatione manus & cauterio vt in suo loco determinauimus. Descriptio pulueris faciens crescere carnẽ in vulneribus difficilis consolidationis, accipiat̃ de farina orobi & puluere lilij alasmangoni añ. p. i. misceant̃ simul & conuersent̃ & aspergant̃ desuper postq̃ vnxerit locum cum oleo ros. hoc enim accelerat carnis generationem.

Pul. incarnatiuus

¶ Sequitur nunc de apostemate qđ fit in loco flebotomię. Capitulum. XI.

Apãtis in loco flebotomię tres sunt causæ

Contingit quandoq̃ fieri quibusdã apostema calidũ in loco flebotomię & inflatione brachij / & fit illud tribus ex causis, aut ex strictura apertionis venę in hora flebotomationis vnde coadunat̃ sanguis in orificio venę & apãtur, aut contingit ex culpa flebotomatoris si profunde inciderit apertionem venę achal ita ꝙ facit vulnerationem in neruo, aut contingit ex excessu fatigationis brachij vel ex ingressu balnei anteq̃ consolidetur vulnus. Signũ eius ex strictura apertionis venę est exitus sanguinis subtili emanatione & eius constrictio cito post difficultatem. Signũ eius ex vulneratione nerui arterię est quoniã accidit pluribus diebus grauitas motus, & possibile est ipm nõ sanari. Signũ eius ex fatigatione brachij aut eius stricta ligatione vel ex introitu balnei est ꝙ patiens refert, & possibile est contingere ex flebotomia qđ maioris lesionis est qđ est quoniam sub vena basilica latet magna arteria, quam possibile est aperiri, & excesserit flebotomator ꝓfundare in apertione venę donec perueniat ad concauitatem illius arteriæ vnde sequit̃ fluxus sanguinis continuus, cuius constrictio fit difficilis. Et signũ huius est quia videtur sanguis rubeus procedens a vena cum abundantia, & qñq̃ contingit ex flebotomia quibusdã hominibus inebriatis, nec curantibus restringere ligamen decenter ꝙ soluitur de se ligamen in hora somni & emanabit sanguis, vnde possibile est eos mori aut circa mortem peruenire. Curatio apãtionis loci flebotomiæ quando accidit ex

Sig. ex strictura apertiõis venæ

Sig. ex lęsione nerui

Sig. ex fatigatione brachij aut stricta ligatione aut introitu balnei

Cura apãtis loci flebotomię

strictura apertionis venę est ꝙ flebotomet̃ statim super loco flebotomię si est possibile, sin aũt laxetur infirmus & permittat̃ vna die vel duobus, postea vero flebotomet̃ iterũ, & si remanserit inflatio in brachio post illud curetur cum hijs que in suo loco dicemus. Curatio eius ex strictura ligaminis brachij est ꝙ soluatur aliq̃ntulum ligamen flebotomię & vngatur brachiũ cum oleo ros. & infrigidatur cũ aqua frigida vel cum succo aliquarũ herbarũ frigidarũ. Curatio eius ex fatigatione brachij est ꝙ desinat a fatigatione, & preseruet̃ ne accidat fieri in eo apostema calidũ, Et si forsitan contingit fieri apostema ponatur desuper farina ordei cũ succo alfaris. i. scariolę vel succo coriandri humidi Et si fuerit acumen apãtis forte cum dolore fiat flebotomia ex alio brachio & superponant̃ brachio vnctiones frigidę sicut succus coriandri humidi cũ camphora, & quandocũq̃ exsiccatur renouet̃ donec recedat apostema & superponatur ei iusquiamũ recens cũ oleo ros. & medicinę quas diximus in curatione erisipilę & formicę. Curatio eius ex vulnere nerui & grauitate motus qui sequitur ex ea est ꝙ nõ consideret si est in brachio calor nec rubor emplastret̃ cum emplastro de euforb. vel cum emplastro de serapino, vel cum vngento alresel & similibus, vel accipiatur cærę. ʒ. x. euforb. ʒ. i. olei oliuarum quant. ʒ. liquefiat cum eo cęra & puluerizetur euforb. desuper & emplastret̃ super neruo. Et si fuerit cum apãte inflatio & mollities & albedo & modicũ caloris curetur curatione apostematum molliũ que in suo loco dicetur. Curatio eius ex apertione arterię & fluxu sanguinis est ꝙ inuoluatur totũ cum albumine oui & aspergatur super ipsum de puluere aloes & sanguinis draconis, & intromittatur arterię imprimendo fortiter cum instrumento qđ dicitur almarnad, postea constringat̃ fortiter & inuoluatur cum pecia panni sapienter & dimittat̃ sic tribus diebus, transactis vero tribus diebus soluantur ligamina cũ suauitate & imprimat̃ cum digito orificio vulneris & ligetur cũ pecia panni, & dimittatur quousq̃ sedetur acumen sanguinis vel quousq̃ consolidetur vena. Curatio eius si soluta fuerit ligatura flebotomię & excesserit ex ea fluxus sanguinis est ꝙ incipiat patiens bibere aquam carniũ factam diligenter cũ vino, vel bibat vinũ odoriferũ & subtile & odoret galliam, & incidantur ante ipsum pulli gallinacei assati & approximet naribus fercula odorifera, appetitum cibi incitantia. Et si indiget alia cura regatur regimine sincopis que sequit̃ ex excessu minutionis.

Cura ex strictura ligamĩs brachij

Cura ex fatigatiõe brachij

Cura ex vulnere nerui

Cura ex apertione arteriæ

Cura ex soluta ligatura

¶ Sequitur nunc de malis apostematibus que dicuntur alcubã & alcoasat. i. genera antracis. Cap. XII.

[Alcubã & alcoasat plures sunt spẽs] [Sig. ipsorũ i pricipio] [Cura vlis]

HOrum quidem apostematum plures sunt species & vt in pluribus sunt mortifere/nam alia sunt viridia alia nigra & pauonina & cinericia. Signũ ipsorũ in principio generationis eorum est quia oriuntur pustule & inflationes cum inflatione forti & offensione superante virtutis tolerantiam & alteratur cito qđ est in ipsorum circuitu ad nigredinem aut ad viriditatem, & sequitur ea vomitus pulsatio cordis & sincopis, & quãdo excesserint huiusmodi in ipsis accidentia, & virtus infirmi videtur ruere scias esse mortalia, & ex proprijs signis horum apatum est quoniã non suscipiunt curationem maxime si fuerit aer corruptus huiusmodi passiones abundant quoniã tunc sunt peiores, & plurime contingunt in fine æstatis vel hyemis. Curatio eorũ vniuersaliter quando generatũ est ꝙ administretur potu infirmo omne ꝙ confortat cor cum infrigidatione sicut puluere qui dicitur susuf/& de sandalis & sicut trocisci qui dicuntur acraz alcafor vel acraz alueres. i. trocis. de ro. & similia, & conferunt ad hoc granata acetosa & acetositas citri & olfactus frigidarum specierũ sicut ros. & mirte/& sit cibus eius lentes cum aceto & cibaria que dicuntur alcatiz & alminania & alsechbaya, & omne quod ingrossat sanguinem, & confortat cor & extinguit excessum caloris, & confert huic ꝙ congregetur ante infirmum in multa quantitate niuis, & sit cubile infirmi in locis subterraneis que dicuntur sardab, aut in domibus frigidis que rorentur aqua frigida & aceto, & prosternentur ibi herbe frigide & aromatice/deinde scarificetur apostema & abluatur a sanguine eius cum aqua calida vt non coaguletur & sugatur leniter & educatur sanguis leniter, vel suspendantur super ipso sanguisugæ & non inungatur vnctione frigida vt non dilatetur humor ad membra principalia & repente interficiat sed vngatur in principio cum algallia in qua sit modicum ben, aut emplastretur cũ menta mixta cum passulis nigris, & magnifica finem intentionis & operationis tue conseruare virtutem infirmi & infrigidare cor toto posse tuo, cito enim dissoluitur & perditur virtus in huiusmodi apostematibus, & superuenit fluxus ventris & moritũ infirmus. Et si videris vulnus apostematis extendens & dilatans se curetũ cum medicinis vrentibus vel cum cauterio ignis vt diximus.

¶ Sequitur nunc de apostemate flegmatico. Cap. XIII.

[Apatis flegmatici quatuor sũt species] [Sig. vlia] [Sig. ex flegmate grosso] [Si. ex flegmate subtili] [Si. ex ventositate fumosa] [Cura ex grosso flegmate] [Cura ex flegmate subtili]

HVius apostematis quatuor sunt species, aut enim generatur ex grosso flegmate, aut ex ventositate fumosa, aut sicut illud quod generatur in tibijs & pedibus in passione ydropica, aut fit ex flegmate mixto cum colera nigra, & omne apostema quod fit ex flegmate nũcupatur grece crimaalras ziuia & intentio est apostema molle. Signa apostematum vniuersaliter ex flegmate sunt frigiditas tactus & albedo coloris & priuatio doloris. Signa propria apostematis ex flegmate grosso sunt pauca durities & frigiditas tactus albedo coloris & priuatio doloris. Signa apostematis ex flegmate subtili sunt mollities apostematis & albedo coloris & quia permanet in ipso impressio digiti & non est cum eo dolor, sed est cũ eo de grossitie & grauitate minus ꝙ in prima specie. Signum eius ex ventositate fumosa est quia fit molle & album, & non cedit impressioni tactus & quando percutitur resultat ex eo sonus ad modum timpani & est tumidum vtuster. Curatio apostematis ex flegmate grosso est ꝙ laxetur infirmus & fiat vomitus cum eo qđ educit flegma ꝙ diximus in curatione alnatras frigide & fiat residuum curationis. Curatio eius ex flegmate subtili est ꝙ superponantur ei in principio medicine quarum natura & virtus est simul confortare & resoluere, & illud est quod superponatur ei spongia marina noua infusa in aceto temperato cũ aqua, nam spongia noua in eo qđ est in ipsa ex virtute aque marine resoluit, & si nõ inuenitur noua accipiatũ vetus, & abluatur bene cum aqua & nitro aut cũ lixiuio vt per hoc lucretũ virtutem noue spongiæ, & oportet in principio ægritudinis si corpus fuerit humidum esse acetum temperatum cum aqua ita vt aqua temperet acetum, & si corpus est mediocre sit temperatio aceti cum mediocri modo ita ꝙ conueniat potu, & oportet quando fuerit apostema in brachio vel crure vel loco vbi possit ligari ꝙ superponantur membro spongia, & desuper ponatur alia vel vna circumdans apostema /& ligetur desuper ad modum ligaturæ fracturæ ossium. Cuius modus est ꝙ incipiet ligari subtus apostemate ligatura molli donec perueniat ad apostema & tunc ligetur astricte & bene, & si attrahitur ligamen ad superiora remolliatur & vt non recipiatur apostema vulnerum ex eo quod fluit ad ipsum. Et si nõ confert ei hoc medicamen oportet vngi apostema cum oleo oliuarum & aspergi desuper sale & cineribus quercinis, deinde ligetur sc̃dm modum prædictũ, & ponatur su

per ipsum mel cum alumine iamenio aut murea olei oliuarum cum sale trito & superponantur folia tamarisci, aut folia mirte, vel liniatur cum bolo armenio & aceto. Et concordauerunt omnes medici q̃ spongia vel pecie panni submersi aceto & applicati cuicũq; apostemati molli sol-

Linitiones: uũt illud. Modus linitionis vtilis apãti molli. Rx aloes myrrhe licij acacie sief memithe ciperi croci boli armeni olibani partes æquales terantur cum aqua & fiant pillule ad modum auellanæ & dissoluatur ex ipsis cum aceto vel cum succo caulis, & locus liniatur. Et si fuerit apostema in facie & in palpebris oculorum soluatur ex eis cum aqua ros. vel succo endiuie & modico aceti, & possibile est conferre apostematibus mollibus in fine vniuersa emplastra facta apostema-

Cura ex vẽtositate fumosa: tibus calidis acc. curatio ex illis. Curatio apostematis quod generatˀ ex ventositate fumosa huiusmodi apostema cito recedit & soluitur sine medicina, Si vero requirit eam curetur cum aceto & oleo ros. vel ambobus solis similium cum aceto & recedit cum ea, aut emplastretur in farina ordei calida, aut cum milio, aut cũ aqua cinerum, & vngatur cum eo sanbac, vel cũ oleo de ben. Et si hoc non sufficit emplastretur cum cineribus quercus & sarmentorum uitis distemperatis cum succo alabhal & carphe. id est. tamarisci & alhasci & ligetur fortiter, & caueat infirmus a repletione cibi & oleribus & leguminibus & sustineat famem & sitim, & hec curatio detur apostemati molli.

¶ De apostemate quod nominatur inflatio. Capitulum. XIIII

Apãtis q̃ noiatˀ ĩfla tiõ curatio: HOc apostema nominatur passio inflationis, & generatur ex ventositate grossa & frigida, & hec ventositas congregatur post pelliculas circumdãtes ossa aut post pelliculum quod videtur dicere alsifac alfason aut zirbin, & possibile est congregari ventositatem in intestinis vel in corpore stomachi, & possibile est congregari post pelliculam circundan-

Signa: tem musculum aut post cordas similes pellicule & possibile est congregari in alijs locis corporis, Signa eius sunt quia manifestatˀ ad sensum & tumefactio locorum in quibus accidit cum sensu extensionis, & possibile est sequi cum eo dolorem, & videtur tumor loci sicut vter cum difficultate resolutionis. Et nos quidem iam de-

Cura: terminauimus speciem que generatur in stomacho in loco distinctionis suarum infirmitatũ. Curatio eius in vniuersali est curatio vna & est calefactiua cum subtiliatione, diuersificatur autem sc̃dm membrorũ diuersitatem in quibus accidit ventositas, & sc̃dm illud est addendum & minuendũ in medicina sc̃dm exigentiã & sc̃dm dolorem consequentem ex ea, Ex medicinis aũt conferentibus ei sunt olea in q̃bus est ruta ciminum semen apij hortensis & montani semen erucę siluestris & fructus lauri, & conueniens est ex huiusmodi oleis cerotum, & superpone loco tumido, Hæc autem medicina mollit corpus & dissoluit ventositates sicut decoctio radicum, & electuariũ ex seminibus & similia, & si sentitur cum hac ventositate aliquid de apostemate flegmatico, Cuius signa sunt dolor & aliqua reliqua accidentiũ apostematis, euitet medicinas in quibus est fortis calor & acuitas & fiat illud modo debito, & misceatur cũ oleis pinguedo galline aut anatis, & competit huic emplastratio ab extra, & quod melius & nobilius eis est emplastrũ factum ex milio aut ex sale calidis vel cũ pannis calidis, suspensio autem ventosarum cum igne est eis operatio bona. Et si fuerit apostema in loco carnoso curetur cum vngentis quibus inest pix & guma quercus pinguedo leonis & bouis, & emplastretur desuper cum emplastro facto cum stercore columbino & calce & cum emplastro de calce, & vniuersaliter cum omni medicina fortis subtiliationis & pauce virtutis humiditatis. Et iam determinauimus de huiusmodi emplastris & vngentis plura in suo loco, & si indigebit cauterio aut manuali operatione inueniet ipsa in suo loco.

¶ De duro apostemate. Cap. XV

DVrum apostema appellatur a græcis squaros a diuturnitate sui temporis & dissolutõis difficultate, & cause istius sunt tres, aut enim fit ex flegmate grosso & viscoso multo & puro aut mixta & cõposita ex flegmate grosso & colera nigra aut fit ex errore medicinarũ tempore quo infrigidauerũt & constipauerunt calida apostemata forti constipatione & infrigidatione cuius dissolutio fit difficilis, & est apostema quod generatur paulatim Durorũ apãtum causę sunt tres

& procedit crescendo quousq; perficitur & deuenit ad suum statum & finem, Signũ eius ex Sig. ex flegmate

flegmate est albedo sui coloris & frigiditatis tactus. Signũ eius ex compositione flegmatis & colerę nigrę est declinatio eius ad nigredinem & Sig. ex flegmate & co. ni.

fortis duritiei & tactus frigiditatis & q. antiquatur & durificatur & apparent in ipso venę rubeę aut nigrę & redit ad apostema qd' dicitur cancer. Differentia vero quę est inter apostema durum curabile & apostema incurabile est quoniam si fuerit cum duritie & multa priuatione Differunt apãa durũ curabile & incurabile

sensus nunq̃ curabitur, si vero sentit curatur, & si pauci sensus fuerit curabitur sed cum difficultate. Curatio duri apostematis & sensibilis & ex causa flegmatica est cum euacuatione fleg- Cura duri apãtis sensibilis & ex cã flegmatica

matis cũ hijs quę dicta sunt in podagra frigida,
Cura ex flegmate & col. ni. & regatur cũ residuo regiminis. Curatio eius
ex compositione flegmatis & colerę nigrę qñ
fuerit sensibile est cum hijs quę diximus in cura
tione cancri de euacuatione colerę nigrę & reli=
quo regimine, & vniuersaliter curari debet apo
stema durum cũ hijs quę mollificant sicut sunt
pinguedines & medullę & bdellium maluę/ &
cum hijs quę quandoq̃ resoluunt. Modus vn=
Vnguẽtũ resoluens & emollitiuum. genti resoluentis & emollientis, accipiatur ex se
mine lini puluerizato & effundatᷓ super ipm
aqua calida & pinguedo anseris & cæra & oleũ
de lilio vel oleum sisaminũ liquefiat cæra cum
oleo & misceatur totum & superponatur apo
Emplast. stemati sensitiuo & duro. Modus alterius em=
plastri resoluentis dura apostemata vbicũq̃ fu
erit, accipiatur ex bdellio teneri armoniaco &
galbano partes æquales dissoluatur cum vino,
postea accipiatur ex muscilagine fenugr. & se=
minis lini ad pondus predictarũ specierũ & te=
ratur totum in mortario cum oleo lini vel oleo
de ben cum pondere medietatis omniũ ficuum
siccarum & teratur totum & incorporetur be=
ne donec rectificetur adæquatur, & efficiatur
ad modum butyri cocti, postea vero ponatur
de eo super quibusdã duris apostematibus vbi
Apã cancrenosum duob⁹ fit modis cunq̃ fuerit. Est & quidem vnum aliud aposte
ma durum cancrenosum quod sic dicitur, quia
similatur cancro, & fit duobus modis, aut em̃
incipit ex se ipso, & sequitur post apostemata
quando durescunt. Generatur aũt ex fæcibus
grossi sanguinis, & est quidem ægritudo quæ
si perueniat ad finem nunquã valet ingeniatio
in sui curatione / nisi cum manuali operatione
quando fuerit in membro in quo sit possibile
ipsum eradicari funditus & perpetuo, aliter in
suo loco dicitur, apud vero sui principiũ curetᷓ
cum hijs quę ipsum detineat in suo statu & nõ
Signum augmentetur. Signũ eius est quia incipit ad mo
dum fabæ, & post dierum processum augetur
in suo esse donec magnificatur & redit ei for=
tis durities & teneat in corpore radicem magnã
rotundam liuidi coloris, & permiscentur ei ve=
nę virides ac nigrę ad quamlibet partium, & in
Cura eo est lentus calor repertus in tactu. Curatio
eius in sui principio est ꝙ euacuetur colera ni=
gra paulatim & pluries cũ decoctione epithimi
& cũ flebotomia venę al achal si signa sanguinis
apparent & attendatur ad fluxũ sanguinis men
strualem mulieris si fuerit minoris ætatis quin=
quagenarię / & caueat ab omni cibo generante
coleram nigram vt carnibus bouinis yrcinis &
carnibus animaliũ siluestriũ & a vino nigro &
grosso lentibus caulibus & canabita genus, cau
lium & carnibus salitis melangianis & similib⁹.

Et sint cibi eius semper qui generẽt sanguinem
bonum subtilium partiũ sicut ptisana de ordeo
pulli gallinacei fasiani & perdices & parui pi=
sces recentes & ex oleribus sarmach. i. atriplex
& oleis iameni & cucur. deinde superponatᷓ ei
emplastrũ quod prohibeat & repellat effusio=
nem humoris ad ipsum post euacuationem, &
hoc quidem cum solatro vel semperuiua & si=
milibus, postea vero curetur cum eo quod re=
soluat paulatim cum æqualitate, & est ꝙ acci=
piatur ex cineribus cancrorũ maris, & distempe
rentur cum butyro & oleo ros. & liniatur cum
eo apostema cancrosum, Ex rebus aũt magis
conferentibus huiusmodi prauis apostematib⁹
& scabiei quę sunt in ano & quę fiunt in virga
& in manibus est ꝙ studeat fieri mortariũ plũ=
beum & pistillum eius ex plumbo & terat cum
eo bolum arme. & terram sigillatam cum aceto
& aqua vel cum melle vel lacte recenti, vel cum
oleo ros. vel cum oleo omfacino, de quocunq̃
ipsorũ inuenerit donec nigrescat, & liniatur cũ
eo apostemata, & confert iuuamento maximo
apostemati cancroso in sui principio & residen Falefa
tia quę appellatur falefa inuenta in ossis balneo
rum veteribus, accipiatur & teratur cũ oleo ro.
& liniatur cum eo apostema quoniam habet in
eo ꝓprietatem mirabilem. Curatio vero ipsius
cum ferro dicetur in cirurgia.

¶ Sequitur de cancro. Cap. XVI

CAncer cum vulnere contingit duobus Cãcer cũ vulnere duob⁹ fit modis
modis, quia aut generatur de se aut se=
quitur ex operatione stulti medici. Si=
gnum eius est quia videtur vulnus mali colo= Signum
ris per totum eius circuitũ cum grossitie & mol
litie de foris, & color ipsius est viridis & fluit
ex eo putredo fœtida & humiditas aquosa plu
ribus diebus, & quanto magis abundauerit me
dicinis tanto plus addetur in sui malicia nec ei
competũt. Curatio eius quando timetur de vul Cura
nere est cum euacuatione coleræ nigrę sæpe si=
cut diximus, & postea emplastretur desuper cũ
exsiccatiuis medicinis vt ista medicina est. Mo=
dus linitionis ad cancrum cum vulnere accipiatᷓ
de cerusa alcasas calcinato & lotę partes æq̃les
teranṫ cũ oleo ros. aut oleo de balaustijs vel cũ
succo sempuiuę vel cũ succo solatᷓ. vel cũ succo
portulacę aut cũ muscilagine psilij / de quocũq̃
ipsorũ inuenerit & superponatᷓ. Et si fiat in eo
vulnus curetᷓ cũ hac medicina. Si vero nõ erit ꝑ
ficua cauterizetur vt diximus in suo loco.

¶ De apostemate quod dicitur
dubayla. Capitulũ. XVII

DVbayla est apostema ex quo fluũt hu Dubayla d'scriptio
mores acuti & diuersi generatũ in inte
rioribus partibus corporis vt in stoma

tho visceribus renibus vesica & alijs huiusmodi membris & intrinsecis, & generatur etiam in exterioribus partibus corporis, & lingua arabica appellatur aldubayla oraga id est, exitus intendunt per hoc exitus humorum ab interioribus membris ad exteriora, Fit autem duobus modis, aut enim fit ex apostemate calido ibidem antiquato, sicut flegmon, aut ex herisipila, aut ex formica & similibus calidis apostematibus. Alius vero modus est ex congregatione mali humoris in aliquorum membrorum preterquam ibi precesserit calidum apostema, Species vero humorum communicantium apostema quod dicitur dubayla plures & diuerse sunt que in hora apertionis ipsorum apparent quando ipsorum aliquis est qui similatur butyro vel sanguini coagulato vel albumini oui vel musculagini fluenti a naribus, aut pulmento tritici vel bitumini, aut vini fecibus, aut olei fecibus, Alij vero continent humores congelatos & durificatos ad modum lapidis vel ossis vel globo pilorum & similibus, & aliqui humorum fluunt cum forti foetore. Signum huius apostematis quando fuerit ex calido apostemate illic precedente est quod infirmus recitabit. Signum huius alterius speciei est manifestatio ipsius ad sensum & quando imprimitur digito delectatur & sepelitur sub ipso, & hoc accidens communicat vtramque speciem, Differt autem sensu huius secunde speciei secundum species humorum congregatorum in ipsa, Quod est quoniam aut erit humor subtilis aut grossus viscosus aut sanguis coagulatus. ¶Inquit auctor ego ostendam quomodo cognoscatur, quoniam si accipiatur clauis vel acus & figatur in apostema quod dicitur ladubayla donec perueniat ad locum humorum, & abstrahatur si fuerit humor aquosus statim exibit, & si fuerit sanguis patebit tibi illud, si vero fuerit humor coagulatus ad modum duri apostematis quod dicitur asela & similium nihil exibit per puncturam acus. Signa indicantia apostema aldubayla facilis curationis sunt quando extendit exire extra corpus ad partem cutis & habebit vnicum caput acutum & communiter totum est maturum & aequale, & est durum in eius circuitu, & erit eius orificium inclinatum inferius & putredo fluens ab eo non est vltimi foetoris, nec videtur in eius superficie pinguedo & erit humor aequalis in sui maturatione, & albus & leuis flegme/ & erit apostema remotum a principalibus membris, & patiens apostema est sanus & ab acutis infirmitatibus liber. Signa aldubayle male & difficilis curationis sunt contraria signis supradictis. s. quod habet duo capita vel plura & quod fit extensum & latum plane quod non sit acutum capite & quod non sit cum duritie in eius circuitu & quod fluit ex eo est vltimi foetoris, in cuius superficie videtur .q. pinguedo aut oleum aut erit quod fluit ex eo indigestum immaturatum. Curatio huius oportet primo considerare apostema si separabilis posset ingeniari quod non congregentur in eo humores tunc flebotomabis aegrum a parte opposita aegritudini si poterit ferre flebotomiam, postea vero emplastretur apostema cum hoc emplastro, videlicet quod accipiatur fermentum & coquatur ad ignem cum aqua & oleo comuni. Modus emplastri ad soluendum apostemata huiusmodi coquatur farina ordei cum aqua decoctionis ficuum siccarum pinguium, & fiat emplastrum, & si videtur corium loci fortiter attrahi scarificetur super ipso leniter & non profunde/ postea vero emplastretur cum emplastro de farina ordei. Et si patet tibi quod apostema paulatim resoluatur & sperabis finem eius resolutionis adde in aquam decoctionis ficuum modicum salis, & caue penitus ne reddatur apostema durum ex excessu siccitatis medicinarum, & quando apparebit hoc in aliquo temporum misceatur cum aqua decoctionis ficuum aliquid mollificatiuum sicut radix altee semen lini pinguedo anatum aut gallinarum & similia. Et oportet visitare apostema diebus singulis bis in die quousque pateat tibi operatio vel effectus medicinarum, postea vero ingrediatur patiens balneum & visitetur apostema, & si inuenerit ipsum addens ad ebulitionem & super ettenerit ei rubedo & acuitas studeas amouere ebulitionem, & sedare potentiam falsa. Et si resoluitur apostema cum huiusmodi quas diximus, & videbitur iam accedere apostema ad collectionem apostematis conferat sibi iuuamen adsui maturationem cum eo quod maturat apostema deinde aperiatur cum ferro. Signa indicantia maturationem apostematum aldubayle que aperiri possunt cum ferro sunt haec, collectio putredinis, pulsatio, rubedo febris & apparitio

capitis acuti ſuper eis, & perceptio putredinis tactu manus, & quando hæc ſigna videntur accedat ad aperitionem ipſorum cum ferro in ſupereminenti loco. Et oportet eſſe orificium apoſtematis ſemper apertum a parte inferiori vt poſſit fluere putredo celeriter & ꝙ non congregetur putredo & efficietur apoſtema quod dicitur machba & putreſcat caro quę eſt in circuitu. ¶ Modus emplaſtri ad aperiendum cito apoſtema & valet loco ferri, accipiatur ex farina tritici cribellata a furfuribus, & fiat ex ea emplaſtrum pulmentum quod dicitur farinata, Accida ideſt farinata cum aqua & melle & butyro & ſucco ceparum ſuper igne & ſuperponatur apoſtemati quoniā aperiet ipm̄ Et ſi fuerit in ipſo parum duriciei pręcedat hæc lotio cum aqua calida & poſtea ſuperponatur emplaſtrū. ¶ Modus alius emplaſtri aperientis apoſtema aldubayla matura ita vt non egeant apertione ferri, accipiatur ex melle anacardi & pice liqda partes ęquales & miſceatur totum ſimul in cacia ferrea & coquatur totum ad ignem agitando frequenter quo uſqꝫ coquatur & ſuperponatᷣ de eo apoſtemati aliquid quantum voluerit aperire orificium eius, & dimittatur ita .q. ſex quoniam hoc rodit ex eo iuxta tenorem linitionis factę cum eo ſuper apoſtemate. ¶ Modus vngenti quod dicitur marthā de allijs ad aperiendum apoſtema aldubaylæ. ℞. cærę. ℥. i. colofonię. ʒ. iiij. alliorum mundatorum. xx. numero olei oliuarum lib. i. bulliant primo allia cum oleis, & amotis allijs, accipiatur oleum & liquefiat cæra & colofon. cum prædicto oleo & vngatur cū eo. Et nos quidem ſcripſimus de huiuſmodi inunctionibus & vngentis plura in ſuo loco perfecte.

Machba

Emplaſt. aperitiuū

Emplaſt. aliud apeririuum

Vnguētū de allijs

¶ Sequitur nunc de apoſtemate quod dicitur almathaba. Ca. XVIII

Almatha bagn̄atio

Signum

GEneratur hoc apoſtema poſt exitū putredinis ex apoſtemate dubayla. Signū eius eſt quia remanet ex cuti & carne aliquid vacuum & redditur cutis ſicut pannus mollis, & eius ſolidatio fit difficilis eo ꝙ ſub eo de carne & per hoc redditur difficilis. Curatio eius & appellatur curatio diuturna apoſtematis quippe almachba diuerſificat ſpecies ſcd'm diuerſitatem locorum corporis, quoniam ſi fuerit in loco carnoſo vt in coxa & natibus tunc non magnificatur valde apoſtema, ſi vero fuerit in loco a carne vacuo minus erit. Curatio apoſtematis almachba eſt ꝙ fiat eius orificiū de ſubter vt facilis fiat exitus putredinis ſicut diximus, poſtea vero om̄i die eſt ꝙ fiat eius orificium vngento egiptiaco, cuius modus eſt ꝙ accipiatur de ziniar aceto & melle partes ęquales & coquatur ad ignem donec rubeat, poſtea cliſterizetur orificium apoſtematis cum hoc ſolo aut mixto cum oleo ro. vel cum melle, videbitur de acumine apoſtematis, & quando fecerit hoc pluribus diebus & patebit ei ꝙ apoſtema tunc ſit mundificatū relinquatᷣ h'mōi cliſterizatio cū vngento egiptiaco & fiat cū vngēto alnadi. i. diapalma poſtq̄ȝ diſſolutū fuerit cū oleo ro. vel cum vino ſicut voluerit, & ſi voluerit lauare ipſum impleatur orificiū eius aqua & melle quibus admiſceatur vinum ſtipticū, hoc enim iuuat ſolidationem cutis & regenerationem carnis, & accipiatur ſpongia vel pecia panni & infundatur in vino ſtiptico mixto cum melle, & ponatur ſuper apoſtema de foris & ligetur cum eo præter quod offendat infirmū, & ſoluatur ligatura quolibet tercio die, Et ſi cutis non fuerit ſolidata faciat regenerare carnem cum hijs quę diximus, & accipiatur vngentum alnachli & diſſoluatur in oleo roſ. ita ꝙ ſit mediū inter ſubtilitatem & groſſitiem & extendetur ſuper peciam panni amplam continentem totam apoſtematis ſuperficiem & aperiatur in media peciæ quod eſt orificium apoſtematis, & accipiat aliam peciam panni rotundam paruam ad modum denarij & extenſo ſuper ea vngento & ſuperponatur orificio apoſtematis in loco apertionis alterius peciæ, & quando voluerit euacuare id quod eſt in apoſtemate aut aliqd intrante in ipm̄ amoueatur parua pecia, & mundificetur apoſtema a putredine remanente ſuper maiori pecia ſuper apoſtemate ſicut eſt, & nullo modo remoueatur & conſideretur in remotione & appoſitione pāniculę ad orificiū apoſtematis, & ſi minuitur de orificio, aut creſcit, aut vtrum ſit digeſtum vel ne, quod exit, & minuitur orificium omni diminutione manifeſta, & diminuitur apoſtema & dolor & declinat erit fidus de generatione carnis intus, Si vero econtrario fuerit, ſcias eius curationem cum errore procedente, & tūc addas ad hoc medicinas ſtipticas, & ſcias

Cura diuturna

Cura alia

quantumcunque fuerint medicinę & vngenta fortiores in siccitate tanto erit operatio eorum vel ipsarum in vltimitate nobilitatis & iuuamenti, & est quod accipiatur ex melle & coquatur mediocriter inter grossitiem & tenuitatem & liniatur super eo superficies apostematis, postea aspergatur desuper hic puluis. ℞. myrrhæ aloes centaureæ farinæ orobi & aristologię partes equales, de omnibus aut de tribus vel duorum ipsorum & competit implere orificium ipsius apostematis melle cum quo fuerint mixtę species supradictę, oportet tamen declinare mel ad tenuitatem vt peruenire valeat ad fundum apostematis, postea ligetur desuper & fiat sicut diximus quousque sanetur. Et nos iam tractauimus in cirurgia cum ratione huiusmo di apostematum prolixe & late accipiatur imperfecte.

Puluis

¶Sequitur nunc de apostematibus quę dicuntur alsachar, latine fistula. Capitulum. XIX

Intentio humorum est eadem, dicitur tamen zechar a sui fluxus diuturnitate Fluxus tamen diuturnus eius altera du arum causarum contingit, aut enim ex putredine ossis eiusque corruptione, aut quoniam transitus humoris occupatus est humore vi scoso & similatur arundini pennę auis, pro pter quod prohibetur generatio carnis in ipso, & propter hoc appellatur hoc genus apostematis fistula, Causatur autem ex apostemate calido aut ex apostemate vulneris vel fracturę ossis in quibus tempus pro longatum est ita quod ablata carne corruptum est os & putrefactum. Apostematis autem alzachar sunt duo genera, quia aut erit vetusta & non suscipit curationem & subintrat terminos apostematum fraudulentium & mortiferorum quę dicuntur alcohayr id est antraces, aut erit de numero illorum quæ susceptibilia sunt curationis. Signa vetusti apostematis quia facit in aliquo maiorum iuncturarum corporis, sicut in iuncturis spinalis dorsi, aut in radice coxæ, aut superficie pedis, aut in ossibus pectoris aut faciei est profundum, & maxime quando fiunt plura orificia ex quibus emanant liquores, Aut erit humor putridus continua emanatione, & quando prolongatur tempus eius & fuerit id quod fluit ex eo fœtidum vltime, & cuius superficie apparet pinguedo, deinde sequitur infirmum solutio ventris & videtur suum corpus dissolui, scias ipsum ad mortem accedere. Signa boni apostematis alzachar, in cuius curatione est spes sunt quia non accidunt ei prædicta accidentia, sed fit apostema in membro carnoso in coxa & natibus & tibia & similibus, & ex quo emanat sanies alba digesta equalis substantiæ pauci fœtoris, & color infirmi est bonus carens ægritudine, & est fortis in sui natura & virtute & virtus digestiua eius est bona. Curatio alzachar bonę in principio sui est quod diximus in curatione calidorum apostematum quousque perueniat terminus corruptionis & putredinis ossis, & scitur hoc quando mundificatur apostema ab eo quod est intus & pungitur stilo, & si sentit quod os est corruptum extrahatur secundum modum dictum in suo loco, si extrahi potest Vulnus autem de facili curatur cum eductione corrupti ossis, & si videtur denigratum & non corruptum nisi in superficie so la extrahe ipsum si potes, Corrosio enim nequit crescere super osse putrido nec super osse corrupto.

Alzachar i. fistulæ causa

alcohayr

Sig. vetusti apostematis

Sig. boni apostematis alzachar

Curatio alzachar bonæ

¶De apostemate quod dicitur hancondia. Capitulum. XX.

Hancondia vocabulum græcum latine vero malum mortuum dicitur & est de numero calidorum apostematum, & intendunt per hoc cuius corpus mortuum est & eius natura consumpta & assimilatur illud corio combusto, & hoc quidem apostema est vicinum membri accessus ad viam perditionis & mortis, & nisi acceleretur incisione illius membri mortui quod ad hunc terminum curationis peruenerit ad hærebit morbus alijs membris sanis & sibi vicinis cito ducitur infirmus ad perditionem. Causa vero generationis huiusmodi apostematis est, quoniam orificia venarum fortiter obdurata sunt & pori cutis vt non transeat spiritus vitalis, & cum detinetur solutio & spiritus vitalis a membro occasionato cito peruenit ad perditionem. Signum huius est grauitas motus qui dicitur alchadar qui accidit ei & perditio sensus vel

Hācōdia i. malum mortuū

Causa

Signum

priuatio & quies doloris & pulsationis.
Cura in principio Curatio eius in principio sui aduentus est e=
uacuatio sanguinis ab eodem loco modo
cum leui scarificatione & exitu multi san=
guinis ab eo. postea vero curetur cum eo
qd' retineat putrefactionem per superposi=
tionem, & est ꝙ accipiatur ex ziniar & mel
le & alumine partes aequales & terantur cū
aqua & liniatur cū eo membrum, vel tera=
tur bolum ar. cum aceto & liniat̃ cum ipso.
Cura cū mēbrū ē sine sensu Curatio membri mortui cuius sensus est pri
uatus nulla est, & si videtur aegritudo dila=
tans se ad aliud membrū non potest curari
nisi per incisionem & ꝙ exstirpetur radici=
tus qd' mortuum est ex membro festinanter
quousq; perueniat ad carnem sanam, po=
stea vero curetur cum eo qd' regenerat car=
nem cum vngentis notis & determinatis ad
sanationem vulnerū quae dicta sunt in suo
loco. Modus vero incisionis horum mem=
brorū determinatū est iam in suo loco ma=
nuali operatione.

¶ De passione quę dicitur alca=raz. Capitulum. XXI

alcharaz HAlcaraz est morbus contingens in
manu vel pede & est de speciebus
Signum leprae, Signū eius quoniā apparet
nigredo in manu vel pede & nō cessat post
modū dilatare & extendi per totū membrū
quousq; corrumpitur & cadit, & sequitur
hunc morbū fortis vstio tenens membrum
vt ignis, quoniam virtus infirmi nequit to=
lerare nec sustinet adhaesionem muscarum
super loco. Et ego quidem iam vidi quendā
patientem hunc morbum in quodam casale
perimentiarꝫ sacreste cuius accidit hic mor=
bus in pede, & cum remanet pes in illa cale
factione & vstione cedit ad sui iuncturam,
& post annū. q. accessit ad me cum iam ceci
derat morbus in digito dextrę manus, & su
perposui ei quod humorem diuerteret post
euacuationem colerę nigrę pluries, sed cum
hic morbus superaret ipsum dilatatus est
per totum digitum, & accedens ad me porre
cta manu petijt mihi truncari manū suam
anteꝙ transiret humor ad os brachij quod
dicitur akenad & voluissem ei super hoc
consentit ire recessit in viam suam de quo re=
latum fuit mihi postea ꝙ brachiū eius deci=
sum fuit a iunctura quae dicitur almaha=
czaz. Curatio eius est cum incisione mem= Cura
bri si morbus abundat in eo sublata mora
& negligentia & vt in cirurgia determinat̃.

¶ De apostemate duro quod dici=tur alsalcha latine lupia. Caplm. XXII

HOc apostema generatur in cor=
pore, cuius color non differt a co Alsalcha
lore corporis circumdans ipsum .i. lupiae
bursa similis pelliculę quę appellatur alci= gnatio &
fac, & eius species sunt tres, Prima species species
est quę nominat̃ asalha alsahamia & simi= Asalha
latur frustro albę pinguedinis, alia quidem Alsaha=
dicitur asalia. i. mellina & simulatur melli mia
spisso alia vero accida, & similatur pulmen Asalia
to farinae tritici quae dicitur haccida alhanca Accida
id est farinata de frumento, Sunt & alię par=
uę ad modum grani ciceris, alię vero magnę
vt melones. Signa apostematis alsalhę vni= Signa
uersaliter sunt quia cum mouetur manu nō
reperitur adhaerere corpori / sed cum mo=
uetur ad partes singulas sine perceptione do
loris, & est in colore corporis, Veruntā=
men radix eius simulatur pinguedini aliquā
tulum breuior est & maioris sensus ꝙ re=
liqua, & non reperitur sub tactu. Alhacidia
id est pulmentaria vero mollior est simili
pinguedini & eius radix amplior. Alhasia. i.
mellina vero reperitur & recipietur sub ta=
ctu. q. esset aliquid oleaginosum, & eius e=
uacuatio fit cum tarditate, & cito redit in
hora tactus, & significat in apostematibus
alsalhe per puncturā acus quemadmodum
diximus in dubayla. Curatio autem horū
apostematū cum diuersitate specierum sua
rum est ꝙ detrahatur sicut determinatum
est in cirurgia parua non curatur per appo=
sitionem medicinarum soluentiū post eua= Cura
cuationem flegmatis, aut cauterizari cir=
cuitus eorum, vt permaneant in eodem sta=
tu absq; additamento.

¶ De passionibus quę dicuntur haga dria id est glandulis & scro=phulis. R. Capitu=lum. XXIII.

Hagadia .i. Glãdularum & scrophularũ p̃ses sunt sp̃es

SPecies horum ap̃atum plures & diuersæ sunt scd'm diuersitatem locorũ corporis, nam aliquę fiunt in capite quę dicunt̃ alba bibat, alia in ceruice, & appellant̃ scrofę, alia ꝟo in radicibus coxarũ & sub ascellis, & q̃n inueterescunt dicunt̃ rohatin, & quãdoq; fiũt super manu & fluit ex eis hũor albumini oui similis.

Signa

Signa horũ sunt manifestatio ipsorũ ad sensũ.

Cura

Curatio aũt ipsorum omniũ quandoq; diuersificentur loca est cũ inscissione & incisione loci & extractione ipsorũ foras, vel cauterizare ea si nõ valet in eis medicina quam diximus.

¶De alcoalib.id est.verrucis. Capitulum.XXIIII.

Alcoalib .i. verrucę

HÆc apostemata efficiuntur dura vt lapis, & species ipsorũ sunt scd'm locorꝝ diuersitatem in corpore, nam quædã sunt in capite, quędam in aure, quędam in palpebris oculorꝝ & in manibus in pedibus & in ano & reliqua parte corporis, Et horũ quidem apostematũ alia sunt parua, alia sunt magna, alia humida, alia sicca & dura, Siccorũ vero apostematũ alia fiunt sub pede aut in medio plante quorũ capita sunt reuersa inferius, & generantur sicca ex humore melancolico, humida vero ex humore flegmatico.

Cura siccorũ

Curatio siccorꝝ est cũ euacuatione colerę nigrę & regimine humectãte corpus & vsu balnei temperatę caliditatis & ocio & potu vini & euitatione omniũ generantium coleram nigram.

Medicamẽ eradicatiuum

Medicamen ad exstirpandum apostemata alcoalib, accipiat̃ de lacte ficuum & conficiatur cum eo pinguedo, & superponatur eis, vel conficiatur farina ordei cũ lacte alictuba est species titimalli aliac tuba & emplastretur.

Aliud medicamẽ

¶Aliud, accipiatur de cineribus sarmentorꝝ vitis & conficiatur cum aceto & superponatur.

Medicamẽ forti⁹ Aldrariaha

¶Modus medicaminis fortis ad eradicandum huiusmodi verrucas quę fiunt in manibus & pedibus, accipiantur aldrariaha.i. caudę candaridarũ ablatis alis & pedibus.xx. numero sulfuris zizimiar añ.3.iij.terantur & conficiantur cum aqua & guma alanbar & superponatur, & confert etiam vngularũ albedini.

Cura humidorum

Et curatio humidorum est cum euacuatione flegmatis & scarificatione ipsorum circumquaq;, postea liniatur cum vngento anacardino, aut cum vngento de allijs, aut liniatur cum sapone distemperato cum calce non extincto. Et vigorosior quidem medicina valens ad hoc est ꝙ scarificetur primo circa eas, & aspergatur desuper medicamen quod dicitur alcanna & dimittatur ibi circa quinq; dies quoniã tunc exstirpabũt̃ radicitus, postea vero curetur vulnus cum aliquo vngento rꝫ complete, & compe tit ligari verrucas filo tenui serici vel capillo, & dimitti quousq; de se cadat, Vel accipiatur arundo pennę & ponatur super verrucam plenus aqua primo saponis, & restringe pennã cũ manu & exstirpabunt̃ leniter. Et si non conferunt eis hæc omnia quę dicta sunt non est alia ingeniatio in curatione ipsa nisi cauterio igne vel incisione ferri, & hoc quidem in suo loco scripsimus in manuali operatione.

¶De apostemate vngulę quod dicitur alcahas, Cap.XXV.

Alcaas.i. ap̃atis vngulæ generatio

HOc apostema generat̃ in radice vngulæ & est rubeũ inflãmatũ dolorosum & in forti pulsatione, & incitatur cũ eo febris, & permanet dolor ad radices ancarũ & sub ascellis.

Cura

Curatio eius in principio sui ap̃tionis est cum flebotomia, postea vero anteq; perficiatur vngat̃ cum aceto & opio bis in die, postmodum vero superponatur ei emplastrum de psilio mixto cum aceto, vel superponatur ei pecia panni infusa niue vel aqua frigida, & renouetur vna vice post aliam in die pluries, & cõfert ei apud sui principiũ ꝙ submergatur digitus in oleo cõmuni calido, Et si non cessat pulsatio superponatur ei ꝙ congregat saniem.

Maturationis signũ

Et signum maturationis eius est quia videtur apud radicem vngulę putredo viridis, & aperiat̃ tunc aliquantulum & exprimatur, & postea superponatur ei vngentum alnadi.i. diapalma aut de alijs huiusmodi vngentis quousq; sanetur. Medicamen ad maturandum apostema vngulę teratur semen lini & nasturcium vel sinapis cum pinguedine & ponatur desuper, Et si volueris exsiccare putredinem post apertionem apostematis & exitum putredinis, & terantur gallę & conficiantur cum melle & ponant̃ desuper, vel terantur lentes cum aqua & ponantur desuper & vngatur cum lana. Et si vngula fuerit corrupta & locus eius putrefactus curetur cum hijs quę dicentur in cirurgia.

Medicamẽ ad frigiditatẽ

¶Medicamen conferens apostematibus frigidis circa vngulam emplastretũr cum pinguedine caprina aut pinguedine anatum cum modico alumine mundo, vel accipiatur mastix alba & teratur cum modico sale & superponatur, & illud quidem facit cadere vngulas quando denigratę fuerint est ꝙ emplastretur cum fęce vini combusta quoniã facit eas cadere.

¶Sequitur nunc de paruis apostematibus quæ dicuntur coadal. Capitulum.XXVI

Caodal gñatio Cura

HÆc apostemata generantur ex continuo recubitu super dorso & sunt mala & nociua, Et curatio eorum est qđ videatur locus dorsi superponatᷣ ei farina ordei aut farina milij, aut farina lentium, & si vigoratur rubedo vel calor curetur cũ euacuatione colerę rubeę, & si factę in eo fuerint pustulę & fluunt ex illis humores fœtidi & putridi & regatur cum vngento de cerusa & vngento alnadi quousq̨ sanetur.

¶De corruptione extremitatum ex vehementia multi frigoris. Ca. XXVII

Extremitatũ infrigidatarũ signa. Cura in principio

SIgnum eius est quia grauatur sensus eorꝫ primo & postea efficiuntᷣ in colore viridi, postea vero in colore nigro, deinde putrescunt & putent, & qñ prolongatᷣ tempus super hoc cadunt ex locis suis. Curatio ipsorũ in principio aduentus eius aggrauetur sensus ipsarum & anteq̨ transferatur color ipsarũ ad viriditatem vel ad nigredinem ꝙ submergantᷣ in aqua calida in qua coctę sunt paleę frumenti, vel submergantur in aqua decoctionis raparũ vel pastinacarũ vel sisimbrij vel maioranę vel melliloti vel abrotani vel centaureę coniunctim aut separatim, postea vero liniatur cum oleo cõmuni vel sambaco calido, vel bulliat parũ compositionis alsechazame cum oleo cõmuni aut cũ oleo de lauro.

Cura post rubedinẽ aut nigredinem

Curatio vero ipsarũ post earum rubedinem aut nigredinem est ꝙ decidatur inde post scarificationem cum ferro vsq̨ ad carnem profunde & permittatur multum exire ex sanguine, & sint extremitates submersę in aqua calida ne coaguletur sanguis, postea vero liniatur cum oleo bolo arme. dissoluto cum aqua & aceto, & dimittatᷣ super eis diebus pluribus postmodum abluatur cum vino tepido aut cũ aqua & aceto, postea vero reducatur linitio super eis ter quousq̨ videatur locus denigratus iam induratus & extremitates confirmatę ꝙ non cadunt. Et si ægritudo superauerit & peruenerit ad extremitates ad putredinem & corruptiõem emplastretur cũ cineribus alselac. i. bletę & caulium elixatis & mixtis cum butyro calido, & remoueatur & renouetur hoc emplastrũ super eis frequenter calidis donec cadat tota caro corrupta, & nihil in eis appareat nigredinis vel viriditatis, & curetur post ea cum hijs quę regenerant carnem. Si vero denudata fuerint omnia ossa & caro defecerit curetur per incisionem cũ ferro, sicut in manuali operatioone determinauimus.

¶De duris apostematibus quę fiunt in pedibus puerorum tempore frigoris. Cap. XXVIII

Si. apostẽ duro ꝑ pedũ puerorũ ꝑ frigore

SIgna horum sunt quia generatur in digitis pedis aut desubter in superficie pedum ad modum fabarum non coctarum perforatarum, & color ipsorum obtusus est semper & forsitan erunt nigra & viridia & aliqua ipsorũ mollificantur & fit in eis putredo.

Cura

Et curatio ipsorum est quod diximus ante hoc. s. ꝙ submergantur pedes in aqua calida decoctionis raparum vel pastinacarum vel palearum frumenti & similium herbarum supradictarũ, & præseruentur pedes puerorum ne ambulent discalciati super lutum & aquam & cooperiantur pedes ipsorũ cum calciamentis de panno & opertis pellibus mollibus vt pellibus vulpium & alfanach, & vngatur cũ oleis calidis, & si gñatur eis putredo curetur cum vngento viridi, aut superponatur eis ex kiram donec sanetur.

¶De apostemate contingente ex strictura calciamentorꝫ. Cap. XXIX

A ẽ̃ atis ex calciamẽtorũ strictura gñatio

EX strictura calciamentorum resultat aut apostema calidum dolorosum ex quo sequitur pedis inflatio donec perueniat ad putredinem, aut generantᷣ in eis tumores & ampullę plenę aquę/vel resultat ex ea corrosio vel rasura cutis.

Cura apẽ̃atis calidi

Curatio apostematis calidi est cum flebotomia & relinquere motũ, & nõ calcietur pes calciamento aliquo, postea vero curetur cũ vngento alnadi vel cum vngento quatuor specierum donec sanetur.

Cura rasuræ vł ampullarum subtiliũ

Curatio vero rasurę vel ampullarum subtilium & plenarum est ꝙ aperiantur ampullę deinde aspergantur aqua ros. & abluantur cum succo coriandri humidi, postea vero vngantur cum licio vel acacia vel bolo arme. vel cum gallis tritis cum aqua. Et si fuerit rasura absq̨ apostemate accipiatur de solis subsellarum vel alhacoy vel albardi, & comburatur & aspergatur de cineribus eorum super rasura, vel emplastretur apud sui principiũ cũ pulmone ouis recenti vel cum pulmone vulpis aut aspergatur desuper puluis balaustię aut corticum granatorum aut tutię aut mirtę aut sumac quousq̨ sanetur.

¶De vulnere quod dicitur alhatra Capitulum. XXX

Alhatra

ALhatra est paruum vulnus quod sequitur ex incisione vngulę vnde fit inflatio in pede.

Cura in principio

Curatio eius in sui principio est ꝙ vngatur ex oleo ros. & aspergatur desuper acacia vel mirta trita, & operiatur digitus cum felle caprę postq̨ exierit ex eo putredo.

Cura post vngulę eradicationem

Curatio eius post eradicationem vngulæ & inflationem pedis est qđ persistit infirmus in ocio & euitet motum, & flebotometur vena si plenitudo apparet, & non est aliqđ ꝓhibens, & abluantur digiti sępe in die cum aceto & aqua,

vel cũ succo plantaginis vel cũ aqua ros. postea vero ponatur ei vnguentum alnadi, vel accipiat de adipe renum yrci & teratur cum modico aluminis albi vel cum modico vitrioli, & emplastretur desuper, aut emplastretur cum lentibus tritis cum melle.

SECTIO SECVNDA DE APOSTEmatibus & vulneribus, ac alijs periculosis extra corpus contingentibus, capitula habet. viij.

De apostematũ periculosorũ enumeratõe extra corpus contingentium. Cap. I.

De passionibus periculosis extra corp? contingentibus quę sunt vulnera & ipsorũ gña fractura & eius genera dis locatio quæ dicit alpoch & alchala & eius species, incendiũ ignis & eius genera, morsus serpẽtum & species ipsorũ, punctura scorpionũ & similiũ, morsus caniũ rabidorũ & nõ rabidorũ, morsio animaliũ quę dicuntur alpahod & leopardorum & alnamos & cæterorum animaliũ & morsus hominis. Alpoch Alchala

De vulneribus. Cap. II.

Vulnera diuersificant̃ scdm id q̃ situs vulnus sicut est casus vel percussio lapidis vel incisio gladij, vel scissura lanceæ, aut sagittę, aut cultelli aut ligni & similiũ, scdm vero loca corporis diuersificant̃ vulnera, vt si contingit fieri in capite, aut in ceruice, aut in ore aut in gutture, aut in pectore, aut in ventre, aut in epate, aut in vesica, aut in alijs huiusmodi mẽbris. Signa indicantia singula genera vulnerum sunt quia patet sensui. Curatio ipsorum est q̃ videatur si vulnus est paruũ aut non est incisus neruus, nec fractum os, nec est aliqua pars carnis diminuta, & fuerit vulnus scissura carne ac cedat in sui principio & hora vulnerationis cũ suo sanguine coniungere partes anteq̃ transmutet eas aer, deinde accipiat de olibano ysciam .i. sanguine draconis partes æquales, & possibile est ponere ex sanguine draconis magis, & possibile est poni ipsum per se super vulnere, & ligetur cum sudario fortiter & districte, & tunc medicina adhærebit, & non amoueatur ab ea quousq; sanetur & solidetur vulnus. Et si non possunt haberi huiusmodi species ponatur loco earum calx extincta & non extincta & dimittatur ibi quousq; adhæreat vulneri, & caue ne tangatur vulnus ab aqua aliqua frigida vel cal. donec medicina cadat ex se quoniam non recedet inde vsq; ad sanationem. Si vero apostema tis fuerit vulnus & generata fuerit in eo putredo tunc superponatur ei medicina nota sapienter, & abluatur vulnus & curetur cum vngentis alachanna, id est, vngentis solidatiuis. Curatio vulneris quando fuerit magnum & sanguis fluit incessanter ex incisione venæ vel arteriæ est q̃ erigatur membrum ad superiora & effundatur super vulnus & totum membrum aqua niuis vel aqua frigida in multa quantitate donec sanguis condempsetur, deinde accipiatur aloes mirra & sãguis draconis & olibani partes æquales puluerizentur, & impleatur vulnus optime de hoc puluere, & liget̃ postea fortiter & districte. Et si dolor fuerit infixus in eo distemperentur medicinæ prædictę cum albumine oui quousq; sit ad modum spissitudinis mellis & misceatur cum illis de pilis leporis vel de re quæ dicitur hadep de pannis nouis vel de textura pannorum mollium æqualium & subtiliũ & adimpleatur vulnus de eis & aspergatur super eis ex medicinis supradictis & restringatur cum sudario fortiter & districte, & caueat ab apostemate calido cum .f. super quod supponantur ei spongię marinę vel pecię panni infusę in aceto mixto cum modico camphorę si reperit̃/ vel cum aceto solo, & liniatur cum linitionibus frigidis quę determinatę sunt in apostematibus calidis, & maxime quando fuerit cum eo dolor & febris. Et si non reperiuntur prædictę species ad cõstringendum sanguinem repleatur vulnus gipso alharays vel vitreolo coniunctim vel per se, & restringitur sanguis & ligetur cum sudario, & non soluetur vsq; ad .iij. dies, postea curetur vulnus cum vngentis conferentibus ad hoc. Et si non constringetur sanguis cum hijs quę diximus accipiat curationem ex manuali operatione perfecte. Curatio simplicis vulneris cuius sanguis fuerit constrictus quod videat si vulnus est recens cum suo sanguine incipiat restringere labia eius & extremitates ipsius coadunare, & ligeteas fortiter. & caueat ne tangatur ab oleo, & q̃ intercidat labijs eius pilus vel aliquid tale quod ipsum impediat reiungi sibi inuicem cum ligatura, reiungatur tunc cum sutura acus vt dictum est in manuali operatione, postea repleatur vulnus supradicto puluere & dimittatur a tribus diebus donec incipiat vulnus exire ab eo, tunc vero soluatur & abluatur cum aqua & aceto simul mixtis æqualiter, dein de curetur cum vngento lotionis, & si extiterit in vulnere multa putredo abluatur cum aqua marina aut cum aqua & sale aut cum vrina pu erorum, & si non fuerit putredo in ipso abluat̃ cũ aq̃ & melle, & si nõ repit̃ vngentũ neq; medicinę impleatur vulnus coto verusto, & remutetur q̃libet die bis aut quater, & q̃libet abluat̃ vice, hoc enim valet vulneri loco vnguentorũ.

Vulnerũ diuersificatio

Signa

Cura

Cura magni vulneris

Cura vulneris simplicis

¶Ego quidem iam expertus sum hoc sæpe & multa magna apata exinde sanata sunt cũ non inuenissemus vngenta & medicinas absq3 vlla lesione, nec fuit mihi parare necesse aliam medicinam.

Cura vulneris capitis

Curatio vulneris qñ contingit fieri in capite & offenderit os craneũ & fuerit percussio gladij & similiũ, & non est perturbatũ cõmotũ caput ex ea nec superuenit infirmo pmixtio rationis est q3 incipiat imprimis reiungere solutionem, & ponat desuper prædictũ puluerem & dimittatur vsq3 ad triduũ donec viderit exire ex eo putredinem, postea soluat̃ & curet̃ postmodũ cum his que diximus. s. cũ melle & vngentis Et si vulnus sanatũ & consolidatũ fuerit signũ est non esse ibi fracturam ossis, Si vero non sanatur & continuo fluit ex eo putredo scias esse ibi os fractũ vnum vel plura, & tunc accipiatur cepe comestibile & teratur cũ modico farinæ tritici & superponat̃ vulneri nocte vna & postea remutetur, & hoc pluries quousq3 egrediat̃ os foris, vel accipiatur os cepe squill. qd' est cepe muriũ, & eodem modo fiat de eo qm̃ potentius & melius est ad attrahendũ ossa fracta, & idem operatur. cepe albaf & cepe alzir, aut superponat̃ vulneri aristol. longa trita cũ cepe aut per se, & conferent ad educendũ ossa.

Cepe Albaf
Alzir

Et si fuerit orificiũ vulneris strictũ superponat̃ ei medicamen acutũ aut vngentũ egiptiacũ vel butyrum donec amplietur orificiũ & pateat eius profundum & qd' in eo latet ex ossibus, vel cauterizetur donec comburat̃ tota caro & perueniat ad os & tunc superponant̃ ei vngenta que conueniunt ad extractionem ossium que in suo loco determinant̃, Si vero nõ exierint ossa cũ hijs que diximus, accipiatur complete medicina ex hijs que dicta sunt a nobis in cirurgia.

Cura vulneris aliorũ locorũ corporis

Curatio vulneris contingens in ceteris partibus corporis quando contingit fieri cum eo fractura ossis curetur cum hijs que diximus in fractura capitis & que diximus in capite alchar & que dicta sunt in cirurgia.

Cura vulneris ventris

Curatio vulneris contingentis in ventre qñ scissum fuerit corium ventris, & egressa fuerint viscera vel adeps cooperiens, ponimus hic regulam gratia contingentis necessitatis, Quod est quoniã si contingit vulneratio in ventre & exeunt foras intestina & nõ potest ea remittere intus, oportet eas eis supponi pecias panni infusas in vino quousq3 recedat inflatio deinde reducant̃ intestina. Et si hoc nõ valet coquant̃ folia malue aut altee in aqua pistent̃ & superponant̃ eis & tunc reducantur suauiter & discrete. Et si fuerit scissura vulneris arta amplietur cum rasorio, & postea remittat intestina vel pannũ adipis. Et si fuerit tempus & regio frigida intret infirmus balneũ & suspendat̃ per manus & pedes donec reflectatur eius & profundetur venter vt faciliter reducant̃ intestina, postea vero suatur venter cũ acu & filo serico & aspergatur desuper de dicto puluere & liget̃ & curetur curatione vulnerũ, Pannus vero adipis reducatur iuxta p̃dictum modũ antequã tangat eum aer & occupet eum nigredo vel viridieas, & si contigerit ei illud incidatur de eo totũ illud qd' visum fuerit transmutari ad hmõi colores citra alnezaf, & ligetur filo & intromittat̃ residuũ ipsorum, & aspergat̃ exinde puluis supradictus consolidatiuus. Qd' q̃dem fit ex aloe myrrha sanguine draconis & olibano, & assiduet patiens sessionem & dormitionem super dorso, & abstineat a potu aque frigide multis diebus, & ab omni quod generat ventositatem & constipat naturam.

Cura vulneris nerui ꝓpinqui aut in neruo

Curatio vulneris ꝓpinqui neruo aut facti in ipso neruo si sit vulnus breue nõ oportet ipsum reungere quousq3 pretereant plures dies, & sit ab aq̃ calido sed superponantur ei medicine aperitiue vt est hoc vnguentum.

Vnguentũ ad neruos vulneratos

Modus vnguenti vulneris neruorũ. ℞. cære partem vnam olei oliuarũ gumi albetan rachineg. i. quercus. i. gumi pini añ. partem 5. euforb. partem decimã teratur euforb. & liquefiant medicine cum oleo ad ignem & pmittatur infrigidari, & vngatur locus cũ oleo oliuarum calido subtili nõ pontico, & nullo modo applicetur neruo aliquod frigidũ, & quãdo abbreuiat̃ vulneris locus oportet reungere ipm̃ cum his que diximus ex vngentis, Et si videt indigere infirmũ purgatione sui corporis purget̃ iuxta id quod videbitur esse oportunũ sibi. Et si accidit infirmo egritudo que dicitur alcasnag a causa nerui incidatur corda illa per mediũ donec videatur extensum, & fricent̃ iuncture dorsi cum oleo calido forti & continua fricatione quousq3 dissoluat̃ infirmitas.

Cura vulneris inueterati

Curatio vulneris inueterati quando contingit fieri est in qua eius curatio difficilis nomine ex causis. s. aut ex sanguinis paucitate, aut eius malicia, atq3 corruptione, aut forsitan est in vulnere & eius labijs caro dura ꝓhibens regñationem bone carnis in eo, aut est in eo caro corrupta, aut est in eo os corruptũ, aut plura, aut quia est multe putredinis & sorditiei, aut forsitan apostema de se corruptũ est, vel forte medicina non competit suæ curationi, aut ex corruptione aeris in epidimia, aut ex ꝓprietate illius loci quemadmodũ solet contingere in regione saracoste qm̃ difficilis fit in ipsa maturatio ægritudinũ, & ꝓlongant̃ in eo curationes apostematũ.

Sig. difficultatis curæ ex paucitate sanguinis

Signũ difficultatis eius curationis ex paucitate sanguinis corporis est quoniam videtur apostema & circuitus eius cũ modica rubedine & inflatione & est aridum

& durum, & corpus existit macilentũ cum mo
Sig. malicię corporis dico sanguine. Signum malicię corporis est cor
ruptio sanguinis quia videtur corpus mali colo
ris & praue dispositionis, & distans a termino
sanitatis. Signum carnis durę quę est in vulnere
Sig. carnis durę & eius labijs est manifestatio eius ad oculum.
Sig. ossis corrupti Signum ossis corrupti existentis in ipso est qđ
remoto quicquid est in ipso remanebit locus
ossis continuo fluens putredinem incessanter.
Sig. multę putredinis Signũ multę putredinis & sorditiei existentis in
vulnere vel corruptionis vulneris in se ipso est
manifestatio eius ad sensum. Signũ non corru
Si. corruptiõis medicinæ ptione illius medicinę sui curationi est quia nõ
calefacit ipsum magis q̃ oportet, & tunc sequit̃
illud tumor & rubedo, & superuenit infirmo
Si. corruptionis aeris febris, aut infrigidabit illud vltra q̃ oporteat/
& redditur color eius viridis aut niger & ipsũ
frigidũ & durum. Signa aeris corruptionis est
quia erit illud cõicatum oĩm omnibus quibus
contingit vulnus vel apostema. Signũ loci pro
Sig. loci ppriecta prietatis est ei persistentia in ipso & celeritas cu
rationis ipsius apud eius recessum a loco illo.
Cura ex cã sanguinis Curatio apostematis ex causa sanguinis est qđ
superponant̃ ei peciæ panni infusę in aqua plu
ries donec rubeat & inspissent̃ & rectificetur in
firmi regimen, postea vero curetur cũ vngento
Cura a carne dura nigro quatuor specierꝶ & similibus. Curatio
eius a carne dura est q̃ fricetur donec rubeat,
& si est grossa incidatur & impleatur vulnus cũ
vngento viridi quousq; decidat, postea vero re
ducatur vngentũ donec sanetur. Curatio eius
Cura ex osse i vulnere existente ex osse existente in vulnere est q̃ perforentur cũ
instrumento qđ dicitur almarnad, & si sentit in
osse ponant̃ super ipso medicinę prędictę in cu
ratione vulneris capitis, & si nõ exierit attrahat̃
cum instrumento qđ dicitur algefer, & possibi
le est, & discooperiat̃ os cum ferro & fricetur,
& videat vtrum sit nigrum vel corruptũ, & ra
datur donec exterminat̃ quemadmodũ scripsi
mus & determinauimus in operatione manuali
Cura ex multa sanie & putredine Curatio eius ex multa sanie & putredine est qđ
repleatur vngento alachsar vel vngento egiptia
co donec recedat putredo. Curatio eius quando
Cura qñ trãsmutat̃ ad nigredinem transmutatur apostema ad nigredinem & pu
trescit & fuerint super ipso venę grossæ plenę
rubeę vel nigrę est q̃ flebotomet̃ infirmus & la
xetur pluries cum decoctione epithimi, & recti
ficetur eius cibus, & caueat ab omni qđ gene
Cura ex culpa medicinæ rat coleram nigram. Curatio eius ex culpa me
dicinę quę non est ei competens est q̃ conside
ret si fuerit calida reddatur frigida, & si fuit fri
gida calida similiter, & si fuit humida reddatur
sicca & sicca humida, & si fuerint corpora in q
bus contingit apostema humida sicut corpora
mulierum eunuchiorum curetur cum vngentis
humidis & liquidis, Si vero fuerint corpo
ra sicca curentur cum vngentis exsiccatiuis val
de, & si fuerint corpora temperata sit etiam
medicina temperata. Curatio eius ex corru Cura ex aeris corruptione
ptione aeris est cum flebotomia & euacuatione
humoris dominantis corpi & curet̃ contrario
modo naturę illius aeris. Curatio ipsius ex par Cura ex regiõis ppriętate
te proprietatis regionis est cum permutatione il
lius loci ad alium quousq; sanetur, postmodũ
redeat ad suũ locum si voluerit.

¶ De fractura. Capitulum. III. Fracturæ artificiũ.

SErmo vniuersalis de artificio iungendi fra
cturam quæ dicitur algebar & quæcunq;
determinauimus in cirurgia. Artificiũ qđ
necessariũ est cuilibet membro breui determina
tione dicemus hic qđ requiritur in hoc capitulo
Et dicimus quoniã caueri oportet a stultis arti Regimẽ i fracturis
ficij qui dicunt magis lerun, & incipiemus re
gimen eius cuius aliqua membra corporis fra
cta vel dislocata sunt aut deciderunt, & accidit
ei ęgritudo quę dicitur aluchti cum subtiliatio
ne cibi ab eo qđ solet, Et sit cibus eius olera &
herbę frigidę & carnes auium & piscium par
uorum & similia, & nõ nutriatur aliquo cibo
rum grossorũ tardę digestionis, & nullo modo
accedat ad vinum, & caueat a cibi repletione &
regat se hoc regimine diebus pluribꝰ donec red
datur securus ab euentu calidi apostematis. Et
si fuerit infirmus fortis plenus venis flebotome
tur, & si fuerit multorũ humorũ accipiat laxa
tiuum, Et quando erit securus ab apostemate
calido ingrossetur cibus eius & redeat ad nume
rum humoris viscosi quia vtilis est fracturę os
sis, sicut est pulmentũ frumenti & recentes pisci
culi & pedes omniũ ouium & pelles hędorum
& vitulorꝶ paruulorꝶ & ventres bouini & cęte
ra similia, & bibat vinum grossum, cum hoc re
gimine fit consolidatio fracturę celerius & re
ctius scđm modum securũ ab errore. Signum Sig. fracturę ossis
fracturę ossis manifestatio eius exitus & decli
natio ad partes & sonitus eius quando fuerint
in eo plures fracturę & molestia & dolor. Cu Cura
ratio eius est q̃ attrahatur suauiter & dirigatur
& rectificet̃ faciliori modo quo poterit vt nõ
lędat neq; doleat ne superueniat apostema cali
dum, postea vero accipitur farina ordei cribel Emplastratio
lati partes. iij. olibani partem. i. & distemperent̃
cum albumine oui recentis pręsentis diei & su
perponatur fracturę/ & emplastret̃ & restrin
gatur locus fracturę circulariter ex omni latere
vel vngatur locus cũ hac linitione quæ fortior
est. ℞. aloes farinę & olibani alteę partes ęqua Linitio
les distemperentur cũ albumine oui recentis, &
emplastretur locus & restringat̃ cum pecijs &
sudario fortiter & ponatur pecia quę est supe

rius leuius & humilius primis & inuoluatur cū aliqua pecia locus fracturę/& ponatr pecia aliquantulum inferius, & sit posita lenis & mollis sicut diximus, postea vero ligetur & inuoluatr cum sudario æquali & circumdet laminas fili desuper & non cōmoueatur vndiqꝫ/& consideret extremitates ipsarū ne offendat ægrum, hoc autem ponendo sub eis pecias molles, & toeum hoc fiat diligenter & discrete & subtili artificio qđ non offendatur membrū. Et si fuerit vulnus cum fractura erit necesse tunc relinquere locum eius discoopertū & exeat putredo & ponatur super ipsum rotū. Et in hoc loco errāe & decipiunt plures sapientes in arte cirurgię ponentes medicamen super fracturam & vulnere, & ligantes super illis dimittūt ei ligata pluribus diebus donec contingit ex hoc apostema cal. & corrumpitur membrū & perit infirmus, & ego sæpe hoc vidi, postea vero permutatur ligata quinqꝫ diebus vel septem, nec soluatur nisi accidat in eo apostema calidū aut fortis dolor tunc instanter incipiat soluere ligaturam scđm ꝙ ei videbitur de alleuiatione apostematis & doloris. Et si accidit infirmo in loco ligaturę fortis pruritus & offendens totaliter soluatr ligamen & amota medicina, & effundatur super membrum aquam calidam scđm qđ delectatur infirmus de ea & sedetur pruritus, postea vero permittatur per horam & ligetur postea madefactis prius pecijs in aceto & aqua rosa, & oleo omnibus bene mixtis, Et cum p̄terierint plures dies & fuerit securus de apostemate calido tunc ligetur forti ligamine & prius donec consolidatr fractura, & qñ æstimauerit consolidationem fracturę ossis tunc remolliatur ligatura paulatim, & inspissetur eius cibus vt diximus. Et si fuerit in fractura os acutum offendens .q. spina pungens, Et signū eius est quia videt ipsum eleuari & ascendere ad modum spinę ascendentis & exeuntis, & quando tangitr manu vigoratur in ipso pulsatio & dolor tūc aperiatur locus & educatur os, Si fuerit fractum vel franget illud si est solidum, deinde ponat super ipsum ligaturam, & caueat a calido a p̄ate toto suo posse.

¶ De dislocatione. Cap. IIII.

Dislocatio est quando separatur membrum a proprio loco, & contingit in pluribus membris corpis & exigitur ad ea subtile artificium & discretio vt determinauimus complete in cirurgia, sed hic ponemus vnā regulam de ea. *Dislocationis signum* Signum dislocationis est exitus euulsio iuncturę a loco qui dicitur alnacta & difficultas motus & nō potest tortura dispositionis membri & sequitr ipsum fortis dolor. Et si fuerit dislocatio facta in iunctura coxę cum osse natum. Signum eius tunc erit quia manifestatur in loco qui diuidit inter ventrem & ventrem coxę qui dicitur alrabia ad exteriorem partem, & quia non potest infirmus extendere iuncturam quę est inter tibiam & os quod nominatur alspachad. *Sig. aliorū locorū dislocatorum* Et si fuerit dislocatio in aliquibus digitis aut in osse plantę aut in osse pedis *Cura* omnia huiusmodi manifesta & cognita est ꝙ reducatur id quod remissum est. Si contingit illud in sui p̄ncipio anteqꝫ in ipsa sit apostema calidum, & hæc fiant leui & facili tractatione vltime, postea vero redeat ad ea quę faciant securitatem ab apostemate calido, & caueat a forti tractatione, & si non affuerit ei in sui principio & iam factum est in ea apostema calidum non reducatur tunc neqꝫ curetur ne forte accidat infirmo passio alcasneg & spasmi donec sedetur apostema calidū, postea vero reducatur ad sui membrum si est possibile

¶ De casu. Capitulum. V.

Contingit quandoqꝫ casum leuem & appellatur aluachi & quandoqꝫ difficilem ex quo accidit membro vulnus aut contusio aut fractura. *Sig. leuis casus* Signum leuis casus quia nō fit ex eo separatio continui membro alicui manifesto, nec apostematio patens ex quo sequatr membrū leuis contusio & modicus dolor. *Cura* Curatio eius est ꝙ incipiat submergere membrum illud in aqua frigida vel niue donec perueniat membrum ad motus difficultatem grauitatem deinde vngatur cum oleo mirtino, & aspergatr desuper myrrhę pulueri zatę cum alcohal .i. tamarisci vel mastix, & ligetur ligamine temperato, Et si nō valet hoc quod diximus administretur hęc linitio. *Linitio* Modus linitionis conferens omī casui leui & forti, accipiatur lentiū excorticatarum & boli armeni partes æquales terantur & distemperentur cū succo myrrhę aut aqua ros. & liniatur cum eo membrum cui contingit leuis contusio, Et si superuenerit membro calidū apostema & superuenerit ei febris emplastretur cum hoc emplastro. *Emplast.* Modus eius. ℞. lentium excorticatarum ros. boli armeni sief memithe sandali faufel partes æquales terantur & conficiantur cum aqua ros. & emplastretur desuper, & si recesserit apostema & remanserit color loci viridis emplastretur desuper cum folijs caulium tritis vel cum folijs radicis quousqꝫ recedat color ille.

¶ De casu forti & periculoso. Cap. VI.

Casus fortis accidentia Casus fortis quandoqꝫ contingit super capite quādoqꝫ super alijs partibus corporis, & quando contingit cadi super caput fit aut cum vulnere aut sine vulnere, & quando est sine vulnere & fuerit caput cōmotū

& aliquantulum contuſum ita ꝙ ſuperuenit eis paſſio dormitionis que dicitur ſubetha aut permixtio rationis. Curatio eius tunc eſt ꝙ incipiat cum flebotomia vene cephalice & educatur de ſanguine quod eſt conueniens ſi virtus fuerit fortis, & leniatur eius natura cū aqua fructuum, vel ſiat leue cliſtere & fricentur extremitates vltima fricatione, & poſt flebotomiam & nature lenitionem emplaſtretur caput cū ſpongia maris vel pecia madefacta in aceto mixta cū triplo eius olei roſ. vel aqua roſ. & regatur ſub tili cibo cum ptiſana ordeacea & ſucco granatorum acetoſorum & dul. ſimul, accipiat illius mane & ſero vſqꝫ ad tres dies donec ſit ſecurus ab apoſtemate calido, poſtea vero emplaſtretur caput cum citonijs & pomis coctis in vino veteri quouſqꝫ diſſoluatur & terantur & ſuperponantur capiti, & decens eſt miſceri cum eis galliā lignum aloes gariof. fructuum mirte calamū aroma. & alia conſimilia aromatica ſcd'm ꝙ videbitur medico, Et confert cōmotioni cerebri comeſtio cerebri gallinarum poſt diem tercium illud ꝙ eſt poſſibile & ſibi conuenit, Si vero ex caſu ſuper capite non fuerit commotum caput nec acciderit ex eo permixtio intellectus, nec dormitio flebotometur vena cephalica tantum & ſuperponat̄ capiti acetum cū oleo roſ.

Cura.

¶De caſu vniuerſaliter ſuper toto corpore. Capitulū. VII

Mod⁹ caſus ſuper toto corpore

QVando contingit cadi ſuper toto corpore & doluerit totum corpus equaliter preterqꝫ ſiat in aliquo membroꝝ vuln⁹ vel fractura ſiue diſlocatio/ſed tm̄ cōmotū eſt inde corpus & dolet tantū, aut cōtingit ſieri illud in aliquo membrorum vno vel pluribus. Signū huius totius eſt illud ꝙ ſequit̄ ex hoc vel ſenſui manifeſtatur & patiens recitat

Signum

Curatio caſus quando cōmotum fuerit ex eo corpus tantum eſt ꝙ incipiat apud horam caſus flebotomare infirmum ex vena aladhal & educere de ſanguine iuxta virtutem infirmi & venarum plenitudinem, poſtea vero ſubmergatur in balneū aque frigide vehementis frigiditatis, & ſtet ibi quouſqꝫ infrigidetur totum corpus, & ſint cibi eius olera frigida & ptiſana ordei, & hoc ſiat vſqꝫ ad. iij. vel ſeptem dies quoniā cū hoc non indigebit medicina alia. Curatio eius quando fuerit caſus ſuper pectore ꝙ flebotometur patiens ex vena baſilica & ſubmergatur in aquam frigidam vt dictum eſt, & ſubtilietur dieta eius, & ſi vomuerit ſanguinem aut exierit cum vrina vel cum ſtercore bibat ex hoc medicamine.

Cura caſui.

Cura.

¶Modus medicaminis quibus accidit caſus vel fortis percuſſio. ℞. rauēd'n partem. i. rubee lote mundate terre ſigillate ān. partem. ſ terantur in puluerem & ſumat ex eo. ʒ. iiij. cum aqua infuſionis cicerum aut almos aut ſucco plantaginis, & ſit cibus eius lentes cum granis riſi. Quod autem confert caſui leui vel forti eſt ſuccus pirorum quando biberit ex eo. ℥. i. cum ʒ. i. & ſ. boli armeni vel bibat. ʒ. i. & ſ. mumie caburie/aut bibat ex ſucco herbe que dicitur albanthoīa pondus vnius. ℥. & ſi nō inuenerit recens bibat ex ea ſicca pondus. i. ʒ. & ſ. cū aqua frigida, aut bibat ex ſucco herbe que dicitur ſagra alachi quantitate vnius. ℥. & eſt herba quæ appellatur alſarcha, habet enim fortem operationem ſuper hoc, & quando contingit caſus ſuper ceteris membris flebotometur infirmus a parte oppoſita, & bibat ex hijs que diximus, & regatur cum hijs que dicta ſunt, & emplaſtret̄ in omni caſu leui vel forti ſeu percuſſione vel contuſione in quocunqꝫ membro fuerit cū hoc emplaſtro. Qd' eſt vt accipiatur ex farina ordei & diſtemperetur cum ſucco foliorum alcathan id eſt altee & locus emplaſtretur, vel emplaſtret̄ cum folijs cannarum viridium tritis cum modico aceti, & ſi accipiatur almos & eſt genus leguminis, & almes eſt farina oroboꝝ & diſtemperetur ſimiliter vt alterum ipſorū cum altero liquore aromatico & emplaſtretur cū eis, reiungunt enim & conſolidant membrorū fracturas

Pului sad caſum

Emplaſt.

¶Modus emplaſtri coniungentis os fractum accipiantur ſolia ficus que dicunt̄ althalaczam & folia papaueris ſilueſtris & terantur & emplaſtrentur cum eo. Deſcriptio emplaſtri cōmunis omni caſui pcuſſioni & contuſioni ſiue fluxerit ex eo ſanguis ſiue non. ℞. mumie. ʒ. v. riſi perſici pluries loti & triti, aluminis iameni aſſati ān. ʒ. iij. boli armeni. ʒ. x. & ſ. lacte mundate a ſuis lignis. ʒ. viij. ariſtol. ʒ. iiij. croci. ʒ. iij. myrrhe. ʒ. i. arſenici rubei. ʒ. iij. & ſ. caſtor̄. fenugr̄. rubee ān. ʒ. ij. & ſ. congregentur omnia & terantur & cribellentur & conſicientur cū ſucco alabhal iuniperi aut cum aqua cicerum contuſorum, & emplaſtrentur cum hoc omnia loca dolentia quoniam eſt vltimi iuuamenti. Emplaſtrum ad contuſionem leuem. ℞. cicerum capillorū hominis altee & rem & ſalis partes equales terantur & cribellentur & conficiantur cum aqua & emplaſtretur cum eo locus. Linitio ad leuem contuſionem & percuſſionem & ſedationem calidi apoſtematis. ℞. ſucci coriandri humidi myrrhæ terre ſigillatæ ſandali albi partes æquales croci aliquantulum teratur totum & miſceatur cum ſucco coriandri humidi & liniat̄ cum eo locus.

Emplaſt. coniūgēſ oſſa fracta

Emplaſtrū cōe

Emplaſtrū ad leuē cōtuſionem

¶De vſtione. Capitulum. VIII.

Vſtio q̄tuor cõtingit mõis
Sig. om̄ modorũ
Cura vſtionis puæ

VStio contingit fieri quatuor modis, aut ex vſtione ignis, aut ex vſtione olei calidi, aut ex vſtione calide medicine/ & contingit eſſe parua & magna. Signa omniũ modorum ſunt qđ infirmus refert & viſui patet. Curatio vſtionis parue eſt ꝙ incipiat anteꝙ emplaſtretur locus linire ipſum cum aceto & ſale, poſtea aſpergatur deſuper ſarina ordei vel ſrumenti, & ſi detinetur ab exitu ampullarum & generatione inflationis ſentit tamen ſorte incendium, poſtea quieſcit, qui non poteſt ſufferre hoc madeſaciat pecias in aqua frigida vel in aqua roſ. vel in aqua niuis & ſuperponatur loco vna vice poſt aliam, vel vrantur folia mirtæ & miſceatur cum ceroto & ſuperponatur, vel liniatur cum gumi arab. cum albumine oui diſſoluto, vel liniatur cum cinnabrio mollito cũ aceto, vel liniatur cũ rachir & alhaſpor vel cũ bolo arm. trito cum aceto & aqua roſ. & albumine oui.

Cura magnæ vſtionis

Curatio magne vſtionis imprimis eſt cũ flebotomia ex parte oppoſita & declinatione cibi inſirmi ad id quod infrigidat, & ſi accidit cũ eo fortis dolor ſuperponatur ei cerebrum parue ouis, aut ſuperponatur ei album oui mixtũ cum oleo roſ. Et ſi non ſuerit cum ea fortis dolor terantur lentes cum aceto & albumine oui & ſuperponatur loco, & ſi nõ fuerint in ea ampulle curetur cum vngento albo quod dicitur martan albis.

Vnguẽtũ

¶ Modus vngenti albi conferentis uſtioni ignis & contuſioni & omni calido apoſtemati. ℞. cære albe. ʒ. i. olei roſ. ʒ. vi, liquefiant ad ignem & apponantur in eis de bono litargiro. ʒ. ij. & remoueantur ab igne & dimittatur aliquantulum inſrigidari vt ſit tepidum tũc permiſceatur cum albumine oui & teratur totum in mortario optime & ſuperponatur ei, & ſi apposuerit in eo modicum camphore erit fortioris iuuamenti ad hoc & ad omne calidum apoſtema.

Vnguẽtũ de calce

¶ Modus vngenti aluore. i. vngentũ de calce. ℞. calcis albi & mundati a lapillis quantum vis inſundatur in aqua & permittatur in ipſa per duas horas, inde remoueatur aqua illa ab ea & remoueat aliam aquam ſicut prius, & ſic faciat quater vel quinquies vltimo accipiat ipſam calcem lotam & colatam ab aqua & permiſceatur cum oleo ro. & vngatur cum ea quelibet vſtio ignis vel cuiuſcunqꝫ, & ſi dimiſerit cũ eo de albumine oui vel muſcilagine pſilij erit potentioris iuuamenti & inſrigidationis, & ſi prolongatur tempus vſtionis & efficitur vulnus curetur modo vulneris.

¶ TRACTATVS. XXX. DVAS HAbet ſectiones, quarum prima eſt de medicinis mortiferis, & diuidit in. iiij. ca.

¶ De medicinarum mortiferarum enucleatione. Capitulum. I.

Medicine mortiferę ſunt triplices

MEdicinę mortiſerę diuiduntur in tres ſpecies, quia aut erunt ex mineris aut ex plantis aut ex animalibus, & horũ omnium quædam ſunt frigidę quædam vero calidę.

¶ De medicinis mortiferis ex mineraribus, & primo de potu argenti uiui. Capitulum. II.

Sig. argẽti viui ſũptionis
Cura

SIgnum huius dolor fortis in ventre & inteſtinis & expulſio omnium quę ſunt intus. Curatio eius cum potu lactis ſtatim mulſi & conſert ei valde potus vini cum abſinth. vel ſemen apij vel mentaſtrũ montanũ aut yſopus.

¶ De linitione corpis argenti viui. Ca. III

Sig. argẽti viui ex corpis linitione
Cura

SIgnum huius eſt quia ſuperuenit ei inflatio oris & linguę & gutturis pręcipue, & poſſibile eſt ei contingere corroſionem in ore & grauidã corruptionem & hoc ipſe vidi mul totiens. Curatio eius eſt ꝙ incipiat lauare locũ cum aqua decoctionis ſeminis aneti camomillę & mentaſtri, deinde curentur puſtulę oris cum hijs quę a nobis proceſſerunt.

Sig. pot argẽti viui ſublimati
Cura

Signũ potus argenti viui pręparati quod dicitur ſublimatũ eſt incitatio fortis doloris in ventre & dolor inteſtinorum qui dicitur almagas. i. torſio & ſolutio ſanguinis, & poſſibile eſt necare ſuo acumine. Curatio eius eſt ꝙ bibat patiens aquã mellis frequenter & cliſterizentur cum eo, & confert ei potus lactis vt diximus, & ſi remanſerit in inteſtinis paſſio quę dicitur alſahog. i. raſura inteſtinorum curetur propria curatione in ſuo loco dicta.

Sig. argẽti viui in aurẽ ingreſſi

Signum eius quando fuerit ingreſſum in aurem eſt fortis dolor cum grauitate & permixtione intellectus & ſpaſmo neruorum, & poſſibile eſt ꝙ ſuperuenit ei epilenſia, & poſſibile eſt nihil horũ eũ contingere. Et iam vidi ego quendam in cuius aure intrauit de. x. ʒ. quãtitas & nullam lęſionem intulit.

¶ Sequitur nunc de potu almaric. i. litargiri. Capitulũ. IIII

Sig. litargiri
Cura

SIgnum eius eſt quia ſuperuenit ex eo grauitas ſtomacho & oppilatio in ventre & rugitus, raucedo vocis, & tumor, & priuatio appetitus cibi, & retentio vrinę & egeſtionis difficultas anhelitus & torſiones inteſtinorum ita ꝙ poſſibile ſit apoſtema ſcindi ſua grauedine, & ſi non acceleretur in ſua curatione morietur ſuffocatus. Curatio eius ꝙ fiat vomitus cũ aqua decoctionis aneti & ficuum cum baurac & modico butyri, vel bibat ſemen apij horten

sis cum vino, Et si fuerit natura eius constipata laxetur cum scamonea & alijs laxatiuis prædictis. Et si lenta fuerit natura & abundauerit vrina signum est suę liberationis, Linitio aūt cum eo non inducit nocumenta.

¶De potu al aspideg. id est, cerusæ. Capitulum. V.

Sig. cerusę. Signum eius est quia consequitur ex eo exsiccatio & tussis sicca & frigiditas extremitatum & totius corporis & amissio sensus membrorum & attractio costarum quę dicitur alsarasif & strictura anhelitus & dealbatur ex ea lingua & palatum, & possibile est dealbari ex ea totum corpus, & possibile est suum colorem transmutari ad rubedinem. Curatio ipsius est

Cura. prouocatio vomitus. cum aqua decoctionis ficuum vel cum aqua mellis vel cum oleo cōmuni, & bibat postmodum succum absinth. cum aqua mellis frequenter donec prouocetur vrina, Et si natura est constipata bibat quartā partem .3.i. scamonee vel cum hydromelle / & sumat frequenter lac recens calidum cum emulgetur quoniam eius iuuamentum in hoc maxime est, & nō contingit lęsio ab eius linitione.

¶Sequitur de potu ferruginis ferri aut eius limatura. Capitulum. VI.

Sig. ferruginis ferri aut ei9 limaturę. Signum eius potionis est quia insurgit eis fortis dolor ventris, siccitas oris & inflatio & dolor capitis excedens. Curatio eius est

Cura. q̄ bibat lac cum aliquo laxatiuorum fortiū, deinde bibat butyrum coctum donec huiusmodi accidentia sedentur & liniat caput infirmi cum

Cura li-maturæ. oleo rosa. aceto & aqua rosa. Curatio eius qui sumpserit eius limaturam est q̄ accipiatur de lapide magnetis & teratur optime & bibat ex eo .3.i. cum vino hoc enim educet ipsam.

¶De potu sericon .i. stupij. Ca. VII

Sig. stupij Cura. Signum eius est q̄ consecuntur ipsum accidentia que est marcat .i. litargiri. Et eius curatio eadem est cum curatione illius de potu ar zanichi .i. generū vel gumi arsenici.

¶De potu arzenici .i. generum vel gumi arsenici. Cap. VIII.

Sig. arsenici. Signum eorum potionis est fortis dolor intestinorum & dolor ventris mordicans & vlcerans vlcerationes in intestinis, & nisi

Cura. acceleretur in sui curatione morietur infirmus. Curatio ipsorum est frequentatio potus iulep donec abluantur intestina, postea bibat aquam decoctionis risi & amidi & similium & cibetur cibis pinguibus ne superueniat intestinorū rasura quę si superueniat curetur propria curatione quę dicta est, & si cum hijs acceperit de calce curetur cum hijs quę dicemus.

¶De potu calcis. Capitul. IX

Si. calcis Signum potionis est quia superueniunt ei incendium vstio & fortis morsus in intestinis cū forti dolore & magnus fluxus ventris ita q̄ possibile est deuenire ad fluxū sanguinis & tremor cum siccitate oris & extremitatis frigiditate & manifestatur odor dulcis in vrina, & nisi acceleretur in sui curatione morietur. Cu-

Cura ratio eius est sicut curatio potōis arsenici ęqualiter sicut cum sumptione pinguium & butyri vaccini, & bibat etiam oleum ros. mixtum cum iulep, & faciat vomitum, & si remanet de ea residuum in intestinis disterizentur cum fenugr. & oleo sisamino, & bibat post hoc terciam partem .3.i. fellis ceruini.

¶De potu gipsi persici. Cap. X.

Sig. gipsi Signum eius potionis est fortis oris siccitas & præfocatio cum oculorū profundatione, & nisi acceleretur in sui curatione mo-

Cura rietur. Curatio eius q̄ bibat aquam mixtā melle & modico oleo oliuarum, & curetur cum clisteribus lenibus ex aqua .f. decoctionis fenugr. cassiæfistulę & oleis, & bibat vinum dulce & aquam decoctionis ficuum vel aquam lactis coctī, & odoret patiens aromata calida, & sumat pulmentum de ordeo, & caueat a vomitu.

¶De potu zenzifur, id est, cinobrij. Capitulum. XI.

Sig. cinobrij Signum potionis eius est quia consecuntur cum ea quæ consecuntur ex potu argenti viui. Et eius curatio est eadem cum illius cu-

Cura ratione.

¶De potu ziniar .i. floris ęris. Capitulum. XII.

Sig. floris ęris Signum eius potionis est quia insurgunt ei ex ipso siccitas vehemens motus & vlcerationes intestinorum & rasura oris. Et eius

Cura curatio æqualis est curationi arsenici.

De potu vitrioli & aluminis Capitulum. xiij.

Sig. vitrioli & aluminis Signum potionis ipsorum est sicca tussis similis passioni siccę quę dicitur alsul .i. ptisis. Curatio ipsius est cum potu lactis cum

Cura

zuccaro aut potu zuccari cum oleo rosa, aut cum butyro.

De potu aquę saponis. Cap. xiiij

Sig. aquę saponis

Signum potionis ipsius est magna inflatio gutturis & ventris, & truncatio, & dolor intestinorum, & nisi acceleretur apud sui curam morietur. Curatio eius est æqualis curationi potionis arsenici.

Cura

De potu salis armoniaci. Cap. xv

Sig. salis armoniaci

Signum eius potionis est quia superuenit ei vehemens calor in gutture & lingua, & morsus in stomacho cum vehementi siti: & curatio eius æqualis est curationi potus arsenici.

Cura

De potu sulphuris. Cap. xvi.

Sig. sulphuris

Signum excessus potionis ipsius est fortis calor in corpore & dolor in epate. Curatio eius est cũ potu secaniabin zuccaro & succo granatorum & malorũ & ptisana ordei.

Cura

De potu ellebori albi. Cap. xvij.

Si. ellebori albi

Signum eius potionis est quia superuenit ei suffocatio & indignatio stomachi & sincopis, & possibile est ipsum mori ex attractione grossi flegmatis ad guttur inde suffocatur patiens. Curatio eius est æqualis curationi eius qui comedit fungos mortiferos, indignatio autem stomachi & sincopis curetur cũ mundificatione stomachi per vomitum ac eius emplastratione cum emplastris factis ex succo citoniorum & pomorum rosis & sandalis & hijs similibus.

Cura

De potu ellebori nigri. Ca. xviij.

Sig. ellebori nigri

Signum eius potionis est inflatio in gutture & pulsus cordis, intellectus permixtio, tremor fortis, inflatio & fluxus ventris, & eius operatio fortior est operatione ellebori albi, & si nõ acceleretur in sui curatione morietur in termino trium annorum. Curatio ipsius est ꝙ faciat vomitũ cum aliquibus medicinis prouocantibus vomitum, & comedat pinguia, & absorbeat butyrum recens & bibat iura pinguia & ptisanam de frumento vel aquam decoctionis cicerum alborum & ordei & sumat hęc cũ oleo amigdalarum dulcium, Et si augmentatur inflatio bibat secaniabin zuccarinum vel succum granatorum vel succum malorũ, & si accidit ei inflatio bibat vinum cum cimino & aniso & semine apij, & emplastretur stomachus cum emplastro dissoluente inflationem. Curatio vero eius a solutione ventris est ꝙ vomat cũ aqua decoctionis ordei & secaniabin.

Cura

Cura

¶De potu cataputię & titimalli & aliorum generum. Capitulum. xix

Sig. Cataputię & titimalli & esulę &c.

De potu aldened. i. cataputię & alicuar id est grana titimalli & esulę & almezerion & sene scamoneę & euforb. Harum quidem specierũ operatio solutionis ventris est fortis & acuta. Signum excessus ipsarũ est excessus fluxus ventris, inflatio gutturis, trũcatio corporis, dolor intestinorum & incendiũ in ano & in intestinis, fortis sitis & rasura intestinorum, & possibile est deuenire ad fluxum sanguinis, & vniuersaliter interficiunt nisi habeatur sollicitudo apud sui curationem. Curatio horum est ꝙ incipiat vomere cum aqua & oleo communi, postea bibat oleum amigdalarum dulcium cum modico zuccaro, vel bibat butyrum recens aut lac statim mulsum calidum post vomitum vero sumat aquam ordei cum. ℥. ij. vini dulcis & competit ei syriaca alfaroc, & qui vult emendare nocumentum ipsorum emendet cum hijs quę diximus in suo loco.

Signum

Cura

¶ De potu colloquinti. Cap. xx.

Sig. colloquintidę

Signum eius sumptionis est fortis fluxus ventris & rasura intestinorum & dolor & pruritus in ipsis. Curatio ipsius est ꝙ bibat ea quę prediximus superius de potu laxatiuorũ & fiat distere cum succo plantaginis & aqua decoctionis risi cum vitellis ouorum & oleo ros. & bolo armeno, & emplastretur stomachus cũ succo malorum & citoniorum & myrrha & similibus.

Cura

De sumptione cucu. asini. Ca. xxi

Si. cucu. asini.

Natura eius propinqua est naturę colloquintidæ / & curatio eius ęqualis est curationi illius.

Cura

¶De sumptione aldaned. i. cataputię folius. Cap. xxi.

Sig. spealia cata.

Signum eius excessus sumptionis est quoniam superuenit ei molestia & inflatio gutturis & excessus fluxus ventris. Curatio eius est ꝙ emendetur malicia eius cum hijs quę in suo loco dicta sunt. Et curatio eius excessus est ꝙ decidatur cum his quę diximus in reliquis laxatiuis.

Cura

De potu aloes agarici & aliorum laxatiuorum. Cap. xxij.

Sig. agarici aloes &c.

De potu aloes agarici mirabol. epithimi & cæterorum laxatiuorum dicta sunt a nobis emendationes ipsorum & quantitas sumptionis ipsorum in loco proprio accipiatur exinde.

Cura

¶De potu granorũ alhal. Cap. xxiij

Sig. alhal

Signum excessus sumptionis ipsius quia superuenit ei molestia fortis & sincopis. Curatio eius est cum vomitu cum aqua calida & oleo communi & sumptione olei & pinguium iurium.

Cura

¶De sumptione alcūdex arthanithe & aluf. Capitulum.xxiiij

Sig. alcūdex Sig. arthanithe & aluf

Signum sumptionis cundes si sumpserit ex eo pondus.3.i.est quoniam superuenit ei siccitas nariū palati gutturis & multa sternutatio & multitudo verborum, & stomachi dolor, & nisi acceleret erga sui curationem morietur in eadem, Signum sumptionis arthanithe & aluf est quoniam superueniunt ex ipsis inflatio gutturis & intestinorum & fortis calor. Curatio horum omnium est sicut curatio ellebori nigri.

Cura

¶De potu alsurnegen.i.hermodactilorum. Capitulum.xxv.

Sig. hermodactilorum

Signum excessus sumptionis ipsorum est quoniam accidit ei pruritus in toto corpore & fortis morsus in stomacho & tumor palati & lingue .cum nigredine, & si non habetur sollicitudo apud sui curationem faciet fluxum sanguinis per secessum & calorem in intestinis. Curatio est cum vomitu deinde cum leui clisteri, postea vero bibat lac vaccinum & lac asine statim mulsum, vel bibat.3.v.glandium tritarū cum vino & sumat de dragaganto & gumi arab.

Cura

¶De sumptione cepe squille. Cap.xxvi

Sig. cepe & squille

Signum excessus sumptionis ipsius est quoniam accidit ei indignatio stomachi & fortis vomitus offendens sua mordicatione neruos stomachi. Curatio eius est quod vomat cum aqua calida & oleo communi, deinde comedat coctana & grana myrrhæ & cuuitere.i.pira, & bibat succum alhuseg, & vngatur corpus cum oleo de ben quoniam aufert eius nocumentum.

Cura

De sumptōe aliafli.i.oleandri. Ca.xxvij

Sig. oleandri

Signum sumptionis ipsius est inflatio ventris & alrerab & aluereg, & si non erit sollicitudo erga sui curationem morietur patiens. Curatio eius est cum vomitu, deinde fiat clistere cum baurac & sale & melle & albumine oui & aqua decoctionis lentium, & comedat pulmentum de ordeo & semine lini & fenugr. coctis cū radicibus altee & oleo sisamino.

Cura

¶De sumptione siseleos. Cap.xxviij

Sig. siseleos

Signum huius est quia superueniunt super eo vlcerationes in vesica & renibus & guttatio vrine/ & possibile est eum mingere cū ardore & dolore. Curatio ipsius ꝙ bibat aquā decoctionis liquiricie cum modico gumi dragaganti, & bibat aquam decoctionis sebesten cum semine feniculi apij, & sumat ptisanam de ordeo in qua cocta sint amigdala dulcia & sebesten.

Cura

¶ De sumptione affacan. Ca.xxix.

Sig. affacan

Signum eius sumptionis est quia superuenit ei dulcedo cum ponticitate & sentit.q. odorem vini & egrediunt de eo desubter ventositates plurime, & accidit ei vertigo capitis & præcipue cum stat pedibus, & accidit ei liquor in oculis & grauitas in capite, & nisi acceleretur erga sui curationem morietur eadem, & de proprietate huius speciei est interficere leopardos & alfahod, & propter hoc appellatum est nomen eius athalmamet. Curatio eius est ꝙ mundificetur stomachus cum vomitu & intestina cum clisterijs, postea vero bibat aquam decoctionis absinthij, aut aquam decoctionis alsia.i.genus centauree/ aut aquam decoctionis eruce/ vel bibat pondus vnius.3.balsami cum vino odorifero, vel bibat pondus vnius coaguli hædi vel leporis cum aceto dissolutum & permixtum.

Cura

¶De sumptione que dicitur altentoton .i.necans muscas. Capitulū.xxx.

Sig. altentoton

Signum eius sumptionis est quia consecuntur ex eo pulsus orificij stomachi & indignatio & tremor in corpore & saltus & magna pigricia & amissio sensus, frigiditas & rubedo faciei, & nisi acceleretur apud sui curationem morietur. Curatio eius est mundificare stomachum per vomitum cum aqua calida & oleo communi & mundificentur intestina cum clisterijs lenibus in principio, deinde cum clisteri acuto, & bibat post vomitum pondus duarū .3.rute sicce & pulUerizate & mixte cum vino vel bibat rutam cum pipere & vngatur corpus cum oleis humidis.

Cura

¶ De sumptione herbe que dissoluit epar & grece dicitur chimandos. Ca.xxxi

Sig. cōsūptionis epatis

Signum eius sumptionis est quia epar cum fluxu sanguinis quousqꝫ moritur. Curatio eius est ꝙ vomat cum aceto & butyro & bibat lac in quo trita sint grana pini, & comedat persica recentia, & emplastretur epar cū aromaticis medicinis vt cum spic. mastic. croco absinthio & similibus.

Cura

¶ De sumptione rute siluestris. Ca.xxxij

Sig. rutæ siluestris

Signum eius est vehemens ardor in ventre cum inflatione & ꝑfundatione oculorum Et possibile est accidere ei qui colligit ipsā & tangit manibus vt ampulletur eius manus sicut ex ustione ignis, & fiunt in eis vstio inflatio & apostematio. Curatio eius est ꝙ faciat vomitum cū aqua calida & oleo cōmuni cum radice secaniabin & administrentur clisteria leuia, vel bibat ex cineribus sarmentoꝝ vinee cū aqua & aceto. Curatio aūt tactus ipsius est cū vnctione ceroti & vngento alueri.i.de calce.

Cura

Cura tactus

¶ De sumptione alcamasir & est semen simile semini nigellę in sua figura & est pingue & dulce. Ca. XXXIII

Sig. alcamasir

SIgnum comestionis eius est quia insurgit ei intensa dulcedo & post dulcedinem facta & lęsio & molestia. Et dixit Alchandi quoniam scindet patiens vestimenta sua & clamat fortiter donec deicietur vox eius & percutit caput suum in pariete prę nimia angustia, & nisi acceleretur apud sui curationem morietur post duas horas.

Cura

Curatio ipsius est accelerare vomitum, deinde laxare ventrem cum leui laxatiuo, & bibat super hoc succum citoniorū cum granis ipsorum & brodium carnium pinguis hędi, & bibat vinum odoriferum temperatum cum aqua.

¶ De sumptione alzmiz. id est nigellæ. Capit. XXXIIII

Sig. nigellę

SIgnum sumptionis eius est præfocatio gutturis. i. squinantia cum ventris dolore, Et dixerunt quidam ꝙ excessus comestionis eius interficit.

Cura

Curatio ipsius est ꝙ vomat primo cum secaniabin & aqua calida, & bibat vinum limphatum, & comedat perdices fasianos & pullos gallinaceos masculini sexus. Et dixit Alchandi ꝙ curatio eius est sicut curatio eius qui comedunt fungos mortiferos.

¶ De sumptione seminis vrticæ. Capitulum. XXXV

Si. vrticę

SIgnum eius sumptionis est quia superuenit ei truncatio in corpore præcipue quando excesserit in sumptione ipsius, & possibile est superuenire sibi ex hoc tussim, Et quidā dicunt ꝙ excessus eius interficit.

Cura

Curatio eius est quod submergat patiens manus & pedes in aqua calida, & bibat lac & butyrum recens & vngatur corpus cum oleo de ben, & bibat iulep & ptisanam ordei.

¶ De sumptione achalos siluestris. Capitul. XXXVI.

Sig. achalos siluestris

SIgnum eius sumptionis est quoniam superuenit ei motus membrorū inuoluntarius & spasmus neruorum & permixtio rationis cum excessu turpis risus, Et si non habetur sollicitudo in sui curatione morietur vsq; ad tres dies.

Cura

Curatio ipsius est ꝙ vomat, & postea bibat hydromel, vel bibat lac caprin. calidum statim mulsum aut lac vaccinum, & vngatur corpus cum oleo de aneto vel de lilio & si non inuenit cum oleo communi.

¶ De transglutione caroz alsaub id est barbæ spicę. Capitulum. XXXVII

Sig. barbę spicę

SIgnum transglutionis ipsius est quia superuenit ex ea fluxus sanguinis per inferiora & nigredo linguę/& consecuntur ex ea accidentia albersen.

Cura

¶ Curatio eius est ꝙ bibat pondus. iiij. ʒ. & ʒ. i. & ʒ. camphorę cum ℥. i. aquę ro. etiam emplastretur epar cū camphora trita cum aqua rosa. & sorbeat postea sauic de ordeo cum sirupo & iulep violarum, & comedat granata acetosa, & bibat oleū cōmune.

¶ Sequitur de sumptione albis. Capitulum. XXXVIII

Sig. albis

SIgnum eius dixerunt antiqui quoniam celerius necat ꝙ̄ cætera mortifera, & dicunt ꝙ eius olfactio sola generat epilensiam. Ex potu vero eius secuntur vertigo capitis & ęquipollentia continua sincopis, inflatio linguæ & oculorum profundatio, & nisi acceleretur in sui curatione morietur cito.

Cura

Curatio ipsius est ꝙ vomat apud sui principium cum aqua decoctionis raparum postꝙ̄ colata & mixa fuerit in ea lib. i. butyri, & hoc faciat pluries, postea vero coquantur glandes cum vino & bibat de illo vino. ℥. ij. cum pondere. ʒ. 5. diamusci facti cum pondere vnius kerac boni musci. Q̄ autem cōfert magis iuuamen in hoc casu est butyrū vaccinum & lapis qui dicitur albazahar viridis & rubeus clarus dum est calidus, & bibat de tyriaca alfaroc & metridato & de electuario musci, de quocunq; ipsorum inuenerit.

¶ De sumptione alfos vel aldolsta. i. arbore risi. Cap. xxxix.

Sig. arboris risi

SIgnum eius potionis est quia superuenit ex ea tumor linguę & oris cum passione dormitionis & sincopi & rugitus ventris.

Cura

Curatio ipsius est ꝙ vomat in principio cum ydromelle vel cum secaniabin & aqua calida, deinde administretur clistere leue, postea bibat darsen & absinth. añ. ʒ. i. vel bibat ex castoreo & spica almacharut añ. sextam partem. ʒ. i. cū vino.

¶ De sumptione aldadi. Ca. XL

Sig. aldadi

SIgnum eius est quia superuenit ex eo capitis vertigo & permixtio intellectus, & nisi acceleretur curatio eius morietur vsq; ad quatuor dies.

Cura

Curatio eius est ꝙ vomat & bibat lac recens, & nutriatur cum brodio pingui, & absorbeat butyrum & bibat absinth. cum vino quoniam eius curatio est.

¶De sumptione cassię.Ca.XLI

Sig.cassię Signum eius est quia superuenit ex profundatione oculorum & rubedo faciei & passio quę dicitur alsafa per totum corpus & fortis in gutture & stomacho intolerabilis. Et
Cura eius curatio est sicut curatio sumptionis rutae siluestris.

¶De sumptione anacardi.Ca.XLII

Sig.anacardi Signum excessus potionis ipsius est quia cō sequuntur ex ea accidentia calida, & possibile est aduenire passionem quae dicitur adusues.i.maniam & fortem dolorem, & nisi accelerer curatio eius morietur illa die. Curatio
Cura eius est cum vomitus & clisteris administratione & regimine quod descriptum est in potione euforb. & comedat butyrum & fructus pineę & bibat aquam ordeaceam & lac vaccinum acetosum & odoret oleum violarū, Quod aūt sua proprietate confert ad hoc est comestio nucum quoniam est expertum.

¶De potu croci.Cap.XLIII

Sig.croci Signum eius potionis est quia offenditur
Cura cerebrum & nerui, Et curatio ipsius est q vomat cum secaniabin & aqua calida, & bibat postmodum succum pomorum vel granatorum, aut bibat iulep cū troc. ex spodio.

¶De potu coriandri in excessiua quantitate.Cap.XLIIII

Sig.Coriandri Signum excessus sumptionis ipsius a quatuor. ℥. vsq lb. ϛ. est quoniam superuenit ex eo vertigo capitis & permixtio intellectus & multum silentium cum raritate & turpitudine sermonis, deinceps sopor & frigiditas corporis & citrinitas coloris & raucedo vocis, & redditur odor eius sicut odor coriandri, & nisi acceleretur eius curatio cito morieť. Cura
Cura tio ipsius est q vomat cum aqua calida & oleo communi, vel cum decoctione aneti, aut cum modico olei sirag, & bibat vinum sirag & purum & coctum, & comedat ouorū vitella mollia cum pipere & sale, & bibat iura gallinarum pinguium, & bibat etiam absinthiū cum vino. Ex potu autem coriandri siluestris eadem insurgunt accidentia sed fortiora, Et curatio eius est eadem.

¶De potu solatri quod est plurium generum, Capitulum.XLV

Sig.solatri Signum excessus potionis ipsius est quia in
Cura surgunt ex eis.q. fatuitas & permixtio rationis & impeditio linguę. Et curatio potus ipsorum est eadem cum curatione potus coriandri humidi.

¶Sequitur de potu psilij Capitulum.XLVI

Signum excessus potionis ipsius est quoniā Sig.psilij sequuntur ipsum molestia & tristicia & angustia anhelitus casus virtutis debilitas pulsus & sincopis & corporis frigiditas, & possibile est q interficiat. Curatio eius est q accele- Cura retur curatio potus coriandri humidi ęqualiter.

¶De potu seminis iusquiami in quantitate offendente.Cap.XLVII.

Signum potus eius supra.ʒ.ij.est q conse- Si.iusquiami quuntur ex eo perditio intellectus inebrietas permixtio rationis & rubedo faciei & oculorum, grossitudo linguæ, prohibitio sermonis, strictura anhelitus & corporis frigiditas, & si non accaleretur eius curatio morietur infra duos dies, & ex signis eius est quia cum accidit in hora mortis ipsius superuenerit ei pigricia & sopor citrinitas faciei & frigiditas extremitatum. Curatio eius in suo principio est q Cura vomat cum hydromelle & baurac & cum decoctione ficuum, & assiduet potum lactis asinę & vaccini & caprini, & si hoc non sufficit curetur curatione potus apij.

¶De potu alsucaram.Ca.XLVIII

De potu alsucaram & est semen simile Sig.alsucaram semini anisi sed maius est eo aliq̄ntulū & folia plantę ipsius similantur folijs nucis. Signum potionis ipsius est quia insurgunt ex eo frigiditas extremitatum & grauitas Sig.potionis motus corporis suffocatio strictura anhelitus, permixtio rationis, oculorum caligo, singultus & dolor stomachi, & citrinitas viridis labiorū, & color corporis redditur plumbeus & grauitas motus membrorum durities pulsus, & postea quiescit venæ, & nisi acceleretur in sui curatione morietur post tres horas. Curatio eius q Cura vomat festinanter cum aqua calida & ordeo communi, deinde clisterizetur cū aqua & oleo & bibat lac asinę vel vaccinum, & bibat rob de vuis temperatum, & bibat vinum odoriferum mixtū cum pondere vnius.ʒ.piperis triti.

¶De potu mandragorę.Ca.XLIX

Signum eius est quia superuenit ei in prin- Sig.mandragorę cipio vertigo capitis, postea vero inebrietas & oculorum rubedo atq faciei, deinceps autem sopor similis sopori qui dicitur alcabarges, & nisi acceleretur in sui curatione morietur festinanter. Curatio eius est quod vomat cum Cura melle & aqua calida & nitro, post vomitum vero bibat sirupum de absinthio & vinum dulce mixtum cum absinthio trito, & super-

ponatur capiti acetum vini cum oleo rosa, & absorbeat sorbitiones de aceto forti in qua infusa sit ysopus & absinthiũ, & quando recedit rubedo ab oculis & facie & remanserit sopor sumat in potu thyriacam factam contra opium infrascriptum.

¶ De opio cum vino. Cap. L.

Sig. opij — Signum eius qui excesserit in suo potu a.3.i.&.5.vsq; ad.ij.3.est quia accidit ei sopor fortis & sudor frigidus, permixtio rationis & singultus & motus membrorum, & possibile est accidere fortem pruritum per corpus, & resultat ex eo odor sicut odor opij, Et quando est prope mortem cõmouetur totũ, & possibile est ꝙ ꝓfundentur oculi eius & nigrescant vngule / & si acceperit ex eo.3.ij. vel plus morieẞ in illa hora. Curatio eius ad sui principium est ꝙ incipiat vomere cum aqua calida & oleo sisamino vel oleo communi, & vomat cum aqua mellis aneto & sale indo, deinde clisterizetur cũ clisteri calido, & bibat vinum forte antiquum pluries in quo coctum sit darsen tritum & preuocetur sternutationes cum condisi & castoreo & pipere & calefaciat caput cum emplastro calido, & abstineat a somno & sumat ex hoc medicamine. ¶ Modus tyriace opij. ℞. castor, altit .i. asę foetide alshal .i. iuniperi partes æquales teratur totum & cribelletur & conficiatur cum melle & bibat de eo ad modum auellanę / & cõfert huic compositio sechaznayę & comedat nuces & allia & fricetur corpus cum oleo de castoreo. Et si excesserit in ipso pruritus ingrediatur balneũ aque calidæ / & si exierit a balneo sumat brodia & carnes pingues, postea sumat vinum forte, Et cum hac eadem medicina curatur qui sumpserit papauer nigrũ & excesserit in ipso.

Cura

Modus tiriacę opij

¶ De potu nucis mache. Cap. LI.

Sig. nucis mache — Signum potus ipsius a tercia parte.3.vsq; ad mediam est quia superuenit ex eo inebrietas grauis & fortis & mordicatio in stomacho & anhelitus & sudor frigidus & commotio statim. Et curatio ipsius est eadem cum curatione potus mandragore.

Cura

¶ De comestione fungorum mortiferorum. Capitulũ. LII

Si. fungorũ mortiferorum — Signum comestionis ipsorum est quia surgit ex eis singultus & difficultas anhelitus, & suffocatio in gutture, & passio colon, indignatio stomachi, dolor ventris per totũ, & sincopis, & sudor frigidus & sitis & desideriũ potandi aque frigidę cum citrinitate faciei & in flatione & intellectus corruptione, & si nõ acceleretur curatio sua morieẞ cito. Curado eius est ꝙ vomat festinanter anteꝗ alteretur in stomacho cum aqua calida & oleo communi, aut bibat aquã decoctionis mentastri montani ysopi & origani cum.3.i. de secaniabin mellino & modico baurac rubei vel albi, & accipiat post hoc aliquod electuariorum ex piperibus & electuario ex cimino & similia, postea vero bibat vinum purum, & si non sufficit ei hæc curatio curetur cum compositionibus tyriacis in suo loco perfecte scriptis.

Cura

¶ De comestione fungorum. Capitulum. LIII.

Si. fungorum — Signum huius est quia accidit retentio vrine & dolor stomachi & dolor colicus, silentiũ & amissio medię partis corporis, & si nõ acceleretur eius cura morietur statim, Curatio ipsius est ꝙ vomat cum.3.ij. stercoris gallinæ cũ secaniabin mixto vel cũ aceto & aqua calida, vel faciat vomitũ cum.3.iij. cinerẞ farmentorẞ vineę / & quando fuerit mundificatus stomachus per vomitum administretur ei distere nehas .i. baccinirę æris .f. cum hydromelle & vomat post illud, & bibat vinum purum.

Cura

¶ De comestione medullarũ fructuum. Capitulũ. LIIII.

Sig. medullarum fructuum — Signum comestionis illarum est quoniã accidit ex illis dolor fortis & stupor & subuersio animię, Curatio ipsorũ est cum vomitu & acceptione generũ rob acrium sicut rob de agresta & rob de pomis & similia.

Cura

¶ SEQVITVR SECTIO SECVNDA de mortiferis animalium, quę diuiditur in Capitula. xxxiij.

¶ De sumptione cantaridarum. Capitulum. I.

Sig. cantaridarum — Signum huius est quia consecuntur ex illis sincopis & pulsus cordis, inflatio corporis & fortis morsus per vniuersa membra, & præcipue quę sunt sub ore sicut est stomachus venter & intestina pulmo renes & vsq; ad terminum vesicę & mincura sanguinis & inflatio virgę / faciunt enim vlcerationes in vesica & retinetur vrina, & non exit nisi guttatim & fit inflatio in dextro latere & grauantur coxæ / & sequitur ex eis febris & intellectus permixtio, & possibile est etiam accidere ex appositione illaẞ extra corpus tincturam sanguinis & ardorem in vesica, & iam ego vidi hoc. Curatio earum est per vomitum cum aqua calida & oleo sisamino & decoctione ficuum pluries, postea bibat multum de lacte, & bibat muscilaginem psilij cum sirupo iulep, & bibat succum portulacę & copiose bibat ex butyro cocto & fiat clistere cum aqua ordei, alteæ, & albumine oui,

Cura

& instilletur virge de oleo rosato. & bibat iu ra gallinarum cum oleo amigdalarum. & ingrediatur balneum aquæ calidæ/ & comedat ficus, & bibat sirupum viol. & de sebesten. Vlceratio autem si contingat vesicę curetur au tem cum hijs quę dicta sunt in suo loco. Curatio autem huius ex appositione illarū extra cor pus est φ statim abluat᷑ locus, & ingrediatur pa tiens balneum, & superponatur loco multum olei & regatur cum hijs quę diximus.

¶De potu animalis quod dicitur alcathar. Capitulum. II

Sig. Alcathar Signum potionis eius est quia cito necat, Et curatio ipsius est φ bibat. ʒ.i. & .ʒ. de tyria ca alfaroc cum aqua decoctionis anisi, & epithimetur stomachus cum aqua decoctionis mentastri montani & folijs alrenad, & accipiat

Puluis ex hoc puluere. ℞. aristol. foliorum alger. i. lau ri seminis rutę añ. kerat. i. cum aqua ca.

¶De potu salamandrę. Cap. III.

Sig. salamandrę Signum eius potionis est quia accidit ex eo inflatio linguę & prohibitio sermonis cū grossitudine & amissione motus membro rum & inflatio per totum corpus, & tremor & nigredo corporis, & si non acceleretur eius cura ruet caro eius & membra putrescunt, & de

Cura pilantur capilli, & cum accidit mors fluit ex eo humor putridus. Curatio ipsius est cū vomitu ex aqua calida & oleo cōmuni & baurac, postea bibat lac calidum, & absorbeat de granis pi ni excorticatis & tritis cum melle, vel sanguine anseris, aut sanguine ericij & modico aceto, & bibat modicum de kitrā cum vino, & bibat bro dium carnium pinguium & brodium cancrorū fluuialium, & sit potus eius in horis suis rob de vino limphatum, ex hoc erit perfecta curatio ipsius.

¶De potu raniculę aquaticę. Ca. IIII

Sig. raniculę aquaticę Signum potionis eius est quoniam superue nit ex ea inflatio & discoloratio coloris, fœtor anhelitus, & mordicatio in corpore

Cura & stomacho, & si diu retinebit eam cadent eius dentes & capilli. Curatio eius est φ vomat cum eis quę diximus, deinde bibat vinum purum & bibat lac vaccinum, & exerceat ambulationem & cursum, & ingrediatur balneum & vngatur cum oleo de kerua, & cum hoc curabitur.

¶Sequitur de potu alcafas. Cap. V

Sig. Alchafas Signum eius est quoniam si accipiatur ex cauda eius, & misceatur cum cibo & potu, & non acceleretur curatio eius statim mo

Cura rietur. Curatio eius est φ vomat, & fiat distere leue quousq; laxetur venter, deinde bibat de ty riaca quatuor specierum, vel de tyriaca alcabi id est magna.

¶De potu leporis marini. Ca. VI

Signum eius est quoniam superueniunt ex eo fortis dolor in stomacho, solutio ventris, retentio vrinę, strictura anhelitus & asma, sudor fœtidus & excessus vomitus, Et si non acceleretur cura eius morietur & ducet eū ad ptisim. Curatio ipsius est φ bibat lac & vinū simul mixta vnum post aliud pluries, & prius bibat succum citrullorum & alteę humidę. Secunda vero die cum sedata fuerint huiusmodi accidentia bibat parum de infrascriptis pillulis & desuper earum φ accipiatur scamonea ellebo ri nigri agarici succi liquiriciæ gumi dragaganti partes æquales fiant pillulę & accipiatur de ipsis. ʒ.i. cum syrupo iulep, & si confirmata fuerit in ipso tussis & asma accipiatur earum curatio ex suo loco. Sig. leporis marini Cura

¶De potu castorei. Cap. VII

Signum potus eius est quia superueniunt ex eo accidentia birsen. i. frenesis & cordis tristicia, siccitas oris, & pustulę in lingua, & possibile est φ interficiat & hoc quidem si sumit ex eo vltra. ʒ.ʒ. Curatio ipsius est cum vomitu, deinde bibat acetositatem citri vel acetum vini aut lac vaccinum acetosum vel succum ma lorum acetosorum, habet enim succus malorū acetosorum proprietatem mirabilem multi iuuamenti contra potum castorei / & similiter lac asinę. Si. Castorei Cura

¶De potu stuphe. Cap. VIII

De potu animalis quod dicitur stuphe & est paruum reptile habens pedes & color eius est viridis, & inuenitur in hortis super folijs ficuum. Signum potionis eius est quoniam accidit ex eo dolor in orificio stomachi cum forti indignatione, inflatio in cor pore, inflatio linguę & detruncatio in intestinis Et si non acceleratur eius cura morietur infra se ptem dies. Curatio vero & regimen ipsius est si cut diximus de potu cantaridarum. Animal stuphe Sig. eius Cura

¶De potu fellis viperę. Cap. IX

Signum potionis ipsius est quia nunq̄ euadet quis ex eo nisi cum voluntate dei altissimi. Curatio vero eius per modum speciei est φ bibat ex tyriaca alfaroc vel ex compositiōe metridati & ex lapide albazahar, si statim habe re poterunt, Q₂ autem vltimi iuuamenti est in hoc potus butyri in illa hora qua assumpsit fel vna vice post aliam calidum, & postea vomat Si. potionis viperę Cura

ipsum, & si diu permanserit & insurrexerit sincopis acceleret potare vinum & brodiũ carniũ pullorum gallinaceũ cum modico diamusci & etiam ipsius musci

Sig. fellis leopardi

¶De potu fellis leopardi. Cap. X.

Signum potionis eius est quia statim euomet fel viride / vel sentiet gustum aloes in eius ore, & qui odorauerit anhelitũ suũ percutiet illum & forma oculoꝝ suorũ minoratur.

Cura

Curatio eius est ꝙ vomat in principio cũ hijs que dicta sunt, deinde fricetur corpus cum aliquibus oleis aromaticis & cibetur cibis temperate complexionis, & sumat ex hoc electuario qđ appellatur mahagon alan. i. electuarium de bolo. ℞. boli arm. baccarũ lauri añ. partem. i & de congregatione cerui partes. iiij. foliorum rute mirte añ. partem. ʃ, teratur totũ & conficiatur cum melle & sumat de eo in quantitate nucis, & accipiatur ex eo etiam post vomitũ & sedeat in aqua decoctionis medicinaꝝ aromaticarum calidarum, & si p̄teribunt in ore erit tũc spes liberationis sue.

Sig. sudoris bestiarum

¶De potu sudoris bestiaꝝ. Cap. XI.

Signum potionis eius est inflatio faciei & color viridis & prefocatio & exitus sudoris multi foetidi ex corpore.

Cura

Curatio eius est ꝙ vomat cũ aqua & melle pluries & bibat pōdus. 3. ʃ. aristol. & tantundem salis adriani cũ aq̃ tepida & bibat de electuarijs boli sup̄scripto.

Si. extremitatis caudæ

¶De potu extremitatũ caude. Ca. XII.

Signum potionis ipsius est quia sentit molestiam & dolorem p corpus & calorem & inflãmationem.

Cura

Curatio ipsius est ꝙ bibat multum de butyro antiquo & melle tepidum cum aqua ros. postmodum vero accipiant auellane & fisticę & basahar & teratur & misceatur totum, & accipiatur ex eo ad modum auellanę quolibet quarto die.

Sig. sanguinis bouis

¶De potu sanguinis bouis. Cap. XIII.

Signum potionis calidi est quoniã superuenit ex eo suffocatio & tumor in gutture, ita vt nihil possit transglutire cibi & potus, strictura anhelitus, tumor linguę cum radicibꝰ dentium, & coagulatur sanguis inter eos, & si non acceleretur curatio sua morietur.

Cura

Curatio ipsius est ꝙ sumat id qđ dissoluit condempsationem sanguinis, & est vt sumat multũ de aceto & comedat ficus infusas in aceto per dies in quo dissoluatur nitrum, aut bibat baurac aude gari. i. semen vrticæ añ. 3. ʃ. trita & mixta cum 3. tribus vini, vel bibat secaniabin cum duabus. 3 cinerum viris. & nullo modo faciat vomitũ duceret enim ipsum ad suffocationem, & emplastretur stomachus cum farina ordei & aqua & melle, & curetur qui bibit sanguinem boum cũ medicinis ꝓuocantibus vrinam, & quando eduxerit natura per secessũ a causa potionis sanguinis bouis aliquid simile croco dissoluto erit tunc signum qđ cum hoc perficiť eius curatio.

Sig. lactis coagulati

¶ De lacte coagulato in stomacho. Capitulum. XIIII

Signum eius est quia accidit ex eo anhelitus sincopis sudor frigidus & præfocatio, & plures moriunť ex hoc si non acceleratur curatio ipsorũ.

Cura

Curatio eius est ꝙ caueat a vomitu & bibat de coagulo leporis. 3. i. & . ʃ. cum ℥. i. aceti vini fortis, vl̄ bibat pondus. 3. i. haltit. i. asę foetidę cũ aqua calida, vel bibat ex stercore gallinaceo cum aceto, vel bibat mel cum aqua & niue vel bibat pondus. 3. ij. ex cineribus ramoꝝ ficuum vel bibat pondus. 3. i. lactis ficus siccę, vel bibat ex puluere nasturcij cũ aqua cal.

Sig. assati suffocati

¶ De comestione alicuius assati qđ stet coopertũ dũ fuit calidũ. Ca. XV

Signum eius comestionis est quoniã superuenit ex eo solutio ventris & vomitus & accidentia alhaysa & lienterię & sincopis cum perditione intellectus per diem vnam vel plures, & postea ex ea recedit & possibile est ipsum mori.

Cura

Curatio ipsius est ꝙ vomat in sui principio sæpe, postea bibat sirupũ de citonijs qui dicitur milia vel vinum aromatizatũ cum citonijs & pomis, & si superueniet ei vomitus aut fortis ventris solutio cureť curatōe lienterię

Si. piscium assatoꝝ infrigidatorum

¶De comestione piscium assatorum frigidorum. Capitulum. XVI

Signum comestionis illius post conseruationem ipsorũ per vnum diem & in loco humido est quoniã contingit ex ipsis qđ contingit ex comestione fungorũ mortiferorũ suffocatio videlicet & cętera,

Cura

Et curatio ipsius est ꝙ vomat, deinde bibat vinũ cum pipere, & curetur curatione comestione fungoꝝ.

Sig. lactis corrupti

¶De sumptione lactis corrupti. Capitulum. XVII.

Signũ eius est quoniã transmutatur ad malam quantitatem corruptam & sequitur ex eo fortis lienteria, & possibile est educere ad mortem eorum, aut quibus accidit ex sumptione lactis odoris corrupti indignatio stomachi & vertigo capitis & durities in orificio stomachi.

Cura

Curatio est ꝙ vomat in principio cum aqua calida & melle, deinde bibat vinum cũ aliquo electuariorum calidorum, & emplastretur & vngatur stomachus cum emplastris & vnctionibus calidis & aromaticis.

Viperæ & serpentes pluribus mōis in veneni emissione diuersificantur

¶De morsu viperę & serpentis. Ca. XVIII

Diuersificantur hij in emissione veneni pluribus modis, aut enim ex ꝓpria natura ipsorũ, aut ex virtute, aut ex parte

nutrimenti, aut ex magnitudine corporis, aut ex tempore, aut ex loco regione ex propinqua quidem natura quoniã fœminę ex ipsis peiores sunt masculis, Ex virtute aũt quoniã horũ sunt feroces ad cursum & nihil eis resistit, virtute au tem quoniam minores in suo tempore peiores sunt maioribus & antiquis, Nutrimento vero quoniam qui nutriuntur calidis nutrimentis pe iores existunt alijs, Ex locis vero qm̃ degentes in montanis regionibus & locis calidorꝫ venenorum deteriores sunt q̃ qui in alijs degunt locis, Morsus aũt viperę aut contingit fieri sup venis pulsantibus, aut super venis nõ pulsantibus, aut super neruis, aut super carne, Et quan do contingit fieri morsus super vena pulsatili cito penetrat venenum ad cor & celeriter interficit, & quando fit super aliqua ceterarꝫ venarum penetrat venenũ & peruenit ad epar & faciet ycterıciam & ptisim, & quando contingit super neruis penetrat venenũ & peruenit ad cerebrum & faciet intellectus permixtionem & depilationem capillorũ, quando aũt contingit in carne corrumpet & denigrabit ipsam. Signũ morsus cuius curatio est possibile & euadet patiens a sui malicia est cuius venenũ paulatim reperit per corpus. Morsus aũt cuius venenũ subito & sine mora cõmunicat vel occupat totũ corpus est cito interficiens, currit enim venenũ ad cor, & nõ potest attingi cum medicina.

Sig. morsus possibilis cura tionis.. Sig. difficilis vel ipossibilis curatiõis

¶ De morsu viperę specialiter. Ca. XIX.

Sig. morsus viperę.

Signum morsus eius est quoniam accidit ei primo vt transmutetur color eius ad albedinem & tumescit locus morsus, & possibile est ipsum valde tumescere, & fiunt super loco ampulle ita vt redditur ad modũ ignis vstionis & superuenit ei magna sincopis & oppilatio, & sudor frigidus, retentio vrine, dolor intestinorum, vomitus colere rubeę, & si non acceleretur curatio eius anteq̃ venenũ perueniat ad cor morietꝛ patiens. Et dixerũt quidã medicorꝫ q̃ vipera & altahban & alhuidia interficiũt, reliqua vero animalia & serpentia nõ interficiunt nisi ex suspectu rancoris aduenientis ipsi morso

Alhabã Alhuidia

Nam qm̃ qñ sentiet morsum aperiunt pori cor poris sanguinis, ita q̃ penetrat venenũ ad locũ fa nũ et ꝓfundũ corpis si vero qui morsus est extiterit dormiens vel occupatus cogitatione siue tristicia, aut fuerit puer, vel incipiens nõ videre nõ morietur nisi cadat morsus in vena vt diximus. Curatio eius est q̃ incipiat ligare desuper morsũ cum pecia panni forti ligatione & super ponantur loco morsus ventosę cum profunda scarificatione loci & fiat attractio ventosę cum potentia sępe, & emplastretur locus cũ spongia vel panno calido ante ventosarꝫ appositionem

Cura

Et si viderit morsum festinanter ducere ad corruptionem & putredinem incidatur membrũ morsus, si possibile est incidi, & bibat ex stercore caprino cum vino, & precipiatur infirmo frequenter potare aquã frigidam ratione suę pro prietatis nõ autem causa frigiditatis & complexionis ipsius, & sumat inpotu cerebrã gallinarꝫ cum vino & semine caulium, & comedat allia & cepas & porros & omnem cibum acutum. Et dixit D. q̃ vrina humana confert morsui viperę. Q₂ autem confert in hora morsus est q̃ scindantur galli existentes viui & calidi & super ponatur loco. Et nos quidem iam scripsimus in suo loco tyriacas & simplices medicinas & compositas vnicuiq; speciei venenorꝫ modo.

¶ Punctura scorpionũ. Ca. XX.

Scorpionũ diuersificatio

Diuersificantur sapientes in venenis scorpionũ, nam alij dicunt q̃ sunt frigida, alij vero calida, & diuersificant species scd'm species & colores ipsorũ, q̃ propter diuersificant opiniones eorũ. Quidã eñ eorũ albi, alij rubei, alij citrini, alij virides, alij quoq; ad mo dũ flammę & magni & parui eorum sunt quorũ extremũ suę caudę est nigrum, Et alij sunt habentes duas spinas, alij vero habentes sex iuncturas alij vero alati. Signũ punctionis scorpionis cõmuniter est quoniam superuenit ex ea fortis dolor molestus similis punctioni quę dicitur almachas, Et dixit D. quoniã sentitur dolor quãdoq; frigidus quandoq; calidus, & qñ q̃ alleuiatur & quando q̃ vigoratur, & accidit ei tremor & frigiditas extremitatũ & tumor & durities in illis locis, & horripilatio pilorũ corporis, & possibile est q̃ accidat ei attractio in ambobus lateribus. Signũ puncturę scorpionis albi & fusci coloris atq; viridis est prędicta accidentia cum forti rubedine & corporis inflatione & caloresicut calor febris vrentis. Signũ puncturę scorpionis sex iuncturas habentis est accidentia prędicta cum frigore totius corporis & frigido sudore, & possibile est q̃ festinan ter interficiunt pręcipue apud tempus sideris qđ dicitur alsolhari alhaluir .i. potentia canis, tunc enim fortiores sunt, & possibile est ex punctione generũ scorpionũ sequi permixtionem in tellectus & fletum & risum qui dicitur alcarcara, & accidit ex punctione aliquorum ipsorũ egressus multarũ ventositatũ cum sonitu. Curatio huius est q̃ celeriter administretur mor suide tyriaca alfaroc, aut tyriaca hosdie, aut de tyriaca alarba .i. quatuor specierꝫ, aut electuario fechaznaya si haberi possunt, Sin aũt cito emplastretur locus cum sale calido, vel approximet se ad ignem & sustineat calorem, quoniã tunc recedet dolor, aut superponatꝛ loco ascitan

Sig. punctiõis scorpionis

Sig. punctiõis scorpionis albi fusci & viridis co loris

Sig. scorpionis sex iũcturas habentis

Cura

factum ex lacte vel sepo quoniā est expertum.
Et confert ei potatio puri vini & comestio allio
rum & asę fœtidę & comestio nucum sua pro
prietate & ligetur locus puncturę/& vngatur
cum oleo de ben pluribus diebus, & liniatur de
oleo sambacho in quo teratur de castoreo & eu
forb. & hoc fiat pluries, & conferr ei sumere in
potu butyrum vaccinum calidum cum melle
vel cum vino & aceto ex puluere radicis algahi
de. i. policarię cum aqua, vel accipiatur canisma
rinus exsiccatus & tritus & bibat cū lacte asinę
Et dixerunt ꝙ accipitur ipse scorpio & teratur
& superponatur loco punctionis & recedet do
lor, vel liniatur locus cum tyriaca alfaroc & se=
chaznaya. Aliud; terantur castoř. & allia cum
oleo oliuarum veteri, & emplastretur locus cū
eo quoniam sanabitur. Et nos quidem plura de
huiusmodi scripsimus in suo loco, accipiatur
inde curatio perfecte.

¶De punctura scorpionis marini
dicta yractina. Cap. XXI

Yractina HIc est piscis cuius color est inter colo=
rem rubeum & terrestrem & mensura
sui corpis est vt in pluribus vnius pal=
mi, & caput ipsius est magnum respectu corpo
ris & est multarum spinarum & comeditur si=
cut reliqui pisces, Punctio vero ipsius est cum
spina quę est prope aurem. & ego quidem plu
res piscaui & cum inuenirem & tetigi manu ita
ꝙ punxit me in minimo digito. Signum eius qđ
Signum accidit mihi ex sua punctura quoniā imprimis
sensi modicū doloris, & non cessauit dolor pau
latim augmentari donec peruenit & ascendit ad
brachium, & sic vsq; ad spatulam, & sic vigora
tus est super me dolor & sumpsi tyriacam alfa
roc, & non fuit mihi manifestum iuuamentū
eius donec acceptis furfuribus tritici & distem
peratis cum aqua calida loco superposui & hoc
pluries renouato cessauit dolor & remansit per
ditio motus digiti puncti longo tempore, Et mi
hi retulerunt piscatores ꝙ possibile est manum
vel digitum ex sui punctione arescere, & nō est
dubium apud me quoniam cauterizato pun=
cti super cætera valet mihi iuuamento vel ablu
tione, & hoc bene sciunt piscatores & preseruāt
se ab eo.

¶De punctura algrata. Ca. XXII

Algrata HIi sunt parui scorpiones valde mouen
tes caudam quapropter appellanť gra
Sig. pūcti ta. Signū punctionis ipsorum est quo
onis niam non potest sentire morsus dolorem pun=
ctionis in illa hora & manifestatur ei die crasti=
na tristicia fortis, & alteratur color eius iuxta
sui complexionem & scđm naturā illius veneni
& calefacit in locis veneni, & sentit in eo pruri=
tum vehementem, & in secunda die superuenit
ei sincopis, & possibile est superuenire ei post sin
copim febrem acutam valde, Et si superueniūt
cum sincopi & febre yctericia & transmutatur
color eius ad viriditatem vel ad rubedinem, &
tunc sequiť ipsum tumor linguę & vomit rem
similem succo porri & mingit sanguinem, qñ
hæc omnia videris scias ipsum esse ꝓpinquum
morti, & si apparet vulneratio super loco erit
species curationis. Curatio eius est ꝙ acceleref Cura
appositio ventosarum super loco aut cauteriū
& administreť clistere leue, & vniuersaliter bi=
bat omnem medicinā frigidam, & est qđ bibat
ter de tarascon sicco, & comedat poma acetosa
& bibat ex puluere ipsorum cum aqua de siru=
po iulep & cum manna, & sumat ptisanam de
ordeo, & si sentit dolorem & truncationem in
intestinis, & bibat ex oleo rosˇ. & comedat cu=
cur. & lac acetosum, & oportet nō tradi negli=
glentię curam ipsius qm̄ accidentia vigorantur
super ipsum post dies sicut diximus, & confert
ad hoc tyriaca quę nominať alhascari quę con
tineť cū reliqs tyriacis in suo loco accipiať exiñ.

¶De punctura scorpionis quę dicitur
alhatrabay. Capitulum. XXIII

ESt aūt scorpio multorū & paruorū pedū Alhatrabay
& similatur radici quę dicitur basbays. i. bay
polipodio, & est longitudo vnius palmi
vel aliquid plus vel minus, & quorū aliqui sunt
rubei, alij vero citrini & virides, & videntur ha
bere bina capita sed non est ita. Signū punctōis Sig. pun=
ipsius est quoniā rubet locus in principio, deiñ ctionis
offuscatur & facit vulnerationem cū vehemen
ti dolore & corporis incendio, verūtamen sta=
tim recedit. Curatio eius est ꝙ bibat ex aristoľ, Cura
cum vino, vel bibat ex ozimo aquatico vel rutā
vel mentastrū, & emplastretur locus cum aceto
sale & melle, vel cum sale trito cum ruta & cū
aceto, aut abluať locus cum aqua & aceto vna
vice post aliam qm̄ hoc erit curatio ipsius.

¶De morsu rutellę. Ca. XXIIII

HOc est animal qđ simile est paruę ara= Rutela
neę capienti muscas, cuius gña diuer=
sificantur colore, sed peiora sunt quę
in ægipto reperiunť. Curatio vero oīm licet di
uersa sunt eius genera est eadem; Signū morsus Signum morsus
ipsarū est quia rubet loctis & sentit in eo pun=
ctionem ꝑter calorem & loci tumorem, & su=
peruenit ei punctio in stomacho ꝑter calorem
& attractio in loco qui dicitur alarbia & dolor
cordis, & soluitur vrina & retineť venter & si=
unt oculi euulsi extra & denigratur in eis albedo
& incitatur in toto corpore sudor frigidus, Ex

morsu autem viridium & habentiũ quasi pilos accidit fortis dolor valde tremor & sudor & tumor ventris, & possibile est q̃ interficiunt. Curatio huius est q̃ sedeat patiens in aqua calida & sedatur dolor vna hora, & postea redit, egrediat̃ balneũ & sudet in illo tota die illa, vel sepeliatur in arena vel cineribus calidis, & emplastretur locus cum cineribus lignorum ficus & calce & alcali mixtis cum aqua vel vino, & bibat ex asa & semine apij añ. pondus .ℨ.i. & bibat ex nigella .ℨ.ij. & conferunt ei vniuerse medicinę morsus scorpionis. Q₂ autem prę cæteris valet est q̃ cauterizetur locus cum igne completa cauterizatione quoniam cum hoc ab omni euadet periculo. Cura

¶De morsu alsari. Cap. XXV

Alsari

HOc animal similatur araneę in magnitudine habens longos pedes, & alia sũt nigri coloris, alia vero coloris terrestris. Signa vero punctionis ipsorum æqualia sunt signis punctionis rutellę. Et curatio eius proxima est illius curationi. Signum Cura

¶De morsu malę araneę. Ca. XXVI.

SIgnum morsionis eius est quoniã infrigidantur extrema, & acuitur corpus & erigitur virga & extrahitur & emittit semen. & impletur corpus ventositatibus. Curatio ipsius est q̃ bibat rutam siccam & origanũ cum vino, & sudet in balneo & bibat ex herba alfanda vel bibat ex tyriaca alfuini .i. de nigella aut ex alijs tyriacis in suo loco determinatis. Sig. morsus malæ araneę Cura

¶De morsu reptiliũ. Cap. XXVII

DE morsu reptiliũ animaliũ quę dicunt̃ alsahaya & aluesghe post suum morsum in loco & tumescit deinde quousq̃ egrediuntur omnes. Curatio eorum est q̃ liniatur locus cum oleo cõmuni & cinere donec egrediatur, postea submergantur in aquam calidam pluries, & bibat ex tyriaca facta morsui rutellę. alsahaya Aluesghe Cura

¶De morsu altarca. Ca. XXVIII

HOc est animal paruũ sicut pediculus, & appellat̃ pediculus aquilę, & vt in plurimũ inuenitur in arbore aldelab inter cortices arboris. Signũ morsus eius est quia educitur sanguis ex morsu per vrinam & ex stomacho per vomitum. Et dixit G. q̃ in pluribus non suscipiunt curationem. Et curatio eius est q̃ accederet potare in hora morsus de lacte caprino statim mulso vel calefiat, & oportet vti frigidis medicinis & pinguibus quoniã venenũ illud est acutum & siccum, & bibat aquam ordei cum manna muscilagine psilij & oleum ros. & comedat cucur. & portulac. & terantur alia qui sandali aut memitha & liniatur super locũ & liniatur cum solatro & semine cucumerum & similibus. Altarca Sig. morsus Cura

¶De morsu vespæ, apis & formicę. Capitulũ. XXIX.

DIxerunt sapientes q̃ venenũ hartim est calidum & acutum & inspiciens curationes ipsorum reperij eos descripsisse contrarias medicinas videlicet frigidas & calidas. Et ego quidem probaui ambas in curatiõe predictorum & non percepi manifestum iuuamentum in ipsis, & æstimaui terminum doloris esse eiusdem post appositionem medicaminis & ante, & legens in hystorijs inueni q̃ rex almaymon dixit bactisua & samie & ben mesue suis medicinis q̃ si fricetur locus morsus apis cum muscis recedet dolor, & ego morsus ab api fricaui ex illis plus q̃ .xx. muscas super locum, nec pro tanto cessauit dolor, & cum hoc inuenissem responsionem super hoc relatũ fuit mihi quoniã apis illa praui fuit veneni, Et nisi fuisset illud medicamen interfecisset, Et ego quidem scribam ex medicinis ea quę tulerunt & quorum sum expertus & non, sed præponam medicinas frigidas. Curatio ipsorum est q̃ liniatur locus cum aceto & bolo armeno vna vice post aliam. & superponatur ei pecia panni infusa in aceto infrigidato niue, aut effundat̃ desuper locum aquam niuis quousq̃ priuet̃ motus loci, deinde vero liniatur cum camphora & aqua ros. pluries & bibat multum de aqua niuis donec redeat in calorem suum, & superponatur ano frustrum niuis & emplastretur cum kerub herbis calidis. Et dixerunt quidam ex medicorum q̃ si liniatur manus vel corpus ex folijs alteę tritis nõ mordebit ab api, & si bibitur de succo eorum post morsum iuuat & similiter operatur malua quando teritur & miscetur cũ oleo cõmuni & vngatur cũ eis, si postea mordetur ab api nõ offendet ipsum venenũ. Medicinę aũt quę contrarię sunt hijs sunt q̃ distillet̃ loco morsus ex lacte ficus, vel emplastretur cũ folijs sisimbrij tritis, vel emplastretur cũ bouino stercore, aut cum sale & aqua calida, vel fricentur musce & liniatur cũ eo loctis, aut emplastretur cũ nucibus tritis & castoreo & modico aceti, Et vidi q̃ curaret educere fauum ex vasis apum & morsus esset ab ipsis festinanter curre bat ad ignem & igni lotũ approximabat vel supponebat ei cinerem calidum, Et interrogatus a me super hoc dixit q̃ nõ inuenitur medicamen ad mouendum dolorem melius q̃ illud, & erat homo ille sapiens in se, & plura examinans experimenta. Diuersificatio morsus vespę apis & formicæ Cura

¶De morsu canis rabidi. Cap. XXX.

Canū rabidorū ꝓprietas

INficiuntur canes rabidi vt plurimū tempore hyemali, & possibile est eos infici etiā in alijs temporibus, est enim natura eius frigida & sicca a ꝑdominio colerę nigrę in ipso cōmunicat & corrumpit totum corpus & manifestatur in ipso cane.

Sig. canis rabidi.

Signum canis rabidi est apud principiū adnentus eius alteratōis est quoniam rubent oculi eius & inuersatur & priuat motus auricularū suarum, & incedit stupefactus & declinans a dextris & sinistris, ferens caudam inter coxas, & possibile est mouere caput, & non comedit nec bibit, & quando confirmata est passio in ipso nō cognoscit patronū & odit & offendit quicquid inuenit ex animalibus, & non recedit de loco, & fugit vmbrā propriam quam aspicit in pariete, & cum vident eum canes abhorrent & fugiunt ipsum & deciditur vox eius & fluit saliua ex ore, & tunc expedit interficere ipsum vt non valeat offendere

Sig. qb⁹ differunt rabiosi a nō rabiosis

Signum verum & certum ad discernendum inter morsum canis rabiosi & nō rabiosi est ꝙ accipiatur frustrum panis & intingatur sanguine morsus dente proiciatur alteri cani sano quoniam si non comedit illud certum est morsum canis rabiosi fuisse, si vero comederit illud scito morsum canis sani fuisse, vel accipiantur micę panis intinctę sanguine morsus & proiciantur gallinis quoniam si non comederint eas procul dubio morientur.

Signa indicantia morsum canis rabiosi

Signa indicantia morsum canis rabiosi sunt quoniam in sui principio non percipit nisi tantum morsus dolorem & nō augmentatur molestia, postmodum vero occupabunt pessima & diuersa somnia & intellectus permixtio & res manens & forte timebunt & vident mirabilia, aꝫ terribilia, & superuenit eis in hora vigilię passio alcezar sine causa, & fugit respicientes ad ipsum & multum respicit curiose, & totum hoc accidit ipsi apud sui principiū & quando confirmata fuerit passio in ipso donec peruenerit ad timorem aquæ tunc latrabit vt canis, & accidit ei raucedo vocis, & nō timebit cibum vel potum, sed timebit inspicere aquā & quando respicit aquam accipit eum tremor ita ꝙ cadit & reuoluitur super terram, & superuenit ei motus inuoluntarius membrorum & totius corporis, & precipue eorum quę vicina sunt faciei, & possibile est tunc statim mori, & quandoqꝫ superueniunt hæc nisi ad annū perfectum huiusmodi accidentia post paucos dies & quandoqꝫ post duos & sex menses, & quandoqꝫ non superueniunt hæc nisi vsqꝫ ad annum perfectum. Differunt enim accidentia & festinant scd'm corporis dispositionem ex colera nigra.

Causa ob quā timēt aquā canes rabiosi

Causa quidem propter quam timent aquā est excessus siccitatis cerebri ex infectione colerę nigrę ita ꝙ æstimatur esse suum corpus exsiccatum ad modum sicci pulueris, & cum accedit ad aquam dissoluit humiditatem aquę & destruitur & corrumpitur eius dispositio. Et quidam medicorum dixerunt quoniam timent aquam eo ꝙ apparet in ipsis imago canis & timet ipsam, Sed ego cognoui quendā sanatū a morsu canis rabiosi, & interrogatus a me, qd videbat; dixit mihi qm̄ videbat in sui vrina caninos catulos.

Cura

Curatio morsus canis rabidi oportet in principio rei anteqꝫ aliqd resultet ex ꝑdictis signis cauterizare festinanter locū morsus cū igne ꝓfunde & ampla cauterizatione vt deuoret ignis multum de loco, vel superponatur ei aliqua medicinarum calidarum & vrentium quę stant loco cauterij, & si non est possibilis cauterizatio nec valet fieri superponatur loco ventosa magna cum scarificatione & attractione nimia vt extrahatur multum de sanguine & apponatur super locum aliqd quod teneat eū apertum & ampullosum & non consolidetur vel amplificetur cū ferro, Cauterizatio in hoc loco melior est atqꝫ nobilior & appositio ventosarum post ipsum vsqꝫ ad tres dies, Transactis autem tribus diebus a tempore morsus nō molestetur de cætero tormentis cauterij vel appositionis ventosarum cum venenum iam dilatatum sit per totum corpus, veruntamen non permittatur locus morsus consolidari & claudi sed superponatur ei de squilla trita cū butyro, vel superponatur allium tritum, aut sinapis trita cum butyro vaccino & melle & dimittatur vulnus apertum vsqꝫ ad tres menses vel quasi & studeatur apud curationem infirmi sapienter anteqꝫ perueniat ad timorem aquę quoniam si ad illud peruenerit nulla erit spes suę liberationis & mortis euasionis, & oportet potare ipsū ex compositione cancrorū in suo loco descripta & administrari ei reliquas cōpositiones & medicinas simplices ad hoc cōpetentes & regi oportet curatōe passionis melancolię, s. ꝙ euacuet col. nig. & impinguetur corpus cum cibis humidis & vino & balneo & multo somno & letificatione animę cū cantis & similibus. Et quidam antiquorum dixerunt quoniā si accipitur catulus canis lactans & viuus scinditur per ventrem & extrahatur ex eo coagulū & exsiccetur ad vmbrā & biberit ex eo patiens ad modū grani ciceris mixtū cum melle. vij. aut. xiiij. diebus conferet ei, & confert ad hoc ꝙ bibat ex succo cepę parum depurato. ℥. ij. mixto cum modico vini antiqui, & comedat patiens nuces magnas & bonas, vel accipiantur nuces & terantur cū modico salis & conficiantur cum melle & superponatur loco morsus.

¶De morſu hominis & canis nō rabioſi & animalium quę dicuntur alfalaa almātis.Ca.XXXI

Sig. morſus hois & canis nō rabioſi Alfalaa Almātis Cura

SIgnum morſus eorū eſt manifeſtatio eius ad ſenſum.Et curatio ipſorum eſt ꝙ accipiantur oſſa vituli & comburantur donec reddantur cinis albus,deinde vero terantur bene & diſtemperent̃ cum melle & locus cum eo emplaſtretur,& confert ei quod liniatur locus in principio cum oleo communi, & confert ei appoſitio ceparum & ſalis & mellis per diem & noctem,deinde curetur cum vngento nigro quod dicitur alcaban,Cuius modus eſt ꝙ accipiatur adipis cærę picis galbani partes æquales & liqueſiant ſuper igne & adminiſtretur.

¶De morſu leonis leopardi & alpahad.Capitulum.XXXII

Cura morſus leonis & aliorū.

OPortet ſupponi eis in principio ventoſam cum ſcarificatione vt attrahatur ſanguis & venenum,deinde abluatur cum aceto & ſale,& apponatur deſuper locum de vngento nigro quouſqꝫ ſanetur.

¶De morſu muris & alſanor & ſimilium.Cap.XXXIII

De morſu muris & ſimilium

DE morſu horum non eſt plus timoris niſi inquantum vulnus quod fit in eis quod quidem curatur curatione cæterorum vulnerum cum emplaſtris.ſ.& oleis.

¶TRACTATVS.XXXI.QVI EST de paſſionibus quę fiunt extra corpus, diuiditur etiam in duas ſectiones quarum prima in ſe vndecim capitula comprehendit.

¶De paſſionum enumeratione quę fiunt extra corpus.Cap.I.

DE paſſionibus quę fiunt extra corpus quę ſunt lepra & ſpecies eius,morfea & eius ſpecies,pruritus,ſcabies,alteabi,alcaſacar,alſara,alhaczaa,algedar.alhezba, id eſt varioli & morbilli,percuſſio & veſtigia percuſſionis, & ipſorum delectatione alneſan alcablan,corruptio coloris & eius curatio,conſeruatio corporis humani mortui,inflatio digitorū,paſſiones quę fiunt in vngulis & ſciſſura pedum atqꝫ manuum,almaſo & eſt paſſio quę contigit coxis propter itinerationem exceſſus ſudoris & eius curatio priuatio aduentus ſudoris fatigatio dolor,paſſio bouina,vermes quę generantur in vulneribus, vermes quę generant̃ in apoſtematibus ceruicis quę dicuntur ſcrofę Vermes quę generantur ſubtus pedibus & paſſio ſolutionis ſanguinis.

¶De lepra quę dicitur algedas.Capitulum II. quod ſubdiuiditur in quatuor particulas, quarum prima eſt de leprę cauſa & generalioribus ſignis.

LEpra eſt paſſio contingens ex humore melancolico vſto vehementis putredinis & vſtionis quando impellitur ad ſuperficiem corporis. — Leprę cā & generatio

Generat̃ autem ex cauſa extrinſeca,aut intrinſeca.Intrinſeca fit tribus modis, vno modo fit ab hęreditate parentum & patrū antiquorum,alio modo fit ex nutritione malorum ciborum & corruptorum ſicut carniū vaccinarum & hyrcorum & caulium & melanginarum & ſimilium,Tercio modo peruenit ex conuerſatione cum leproſis & vſu aeris corrupti,Ea vero quę generantur hęreditarie a parentibus contingit tribus modis,vno modo quando generatur in puero cuius pater generauit ipſum a muliere menſtruata,Alio modo contingit ex hęreditate parentum patrum & auorum, Alio vero modo contigit ex corruptione ſpermatis aut ſanguinis menſtrui.Quando vero generantur ex corruptione ciborum in quatuor modos diuidit̃,Vno modo quę generatur ex dominio colerę rubeę & appellatur leonina, Secundus modus eſt quę generat̃ ex dominio colerę nigrę & appellatur elefantia,Tercius eſt quę generatur ex dominio flegmatis & appellatur ſerpentina,Quartus modus eſt quę generatur ex dominio ſanguinis & appellatur vulpina,& poſſibile eſt fieri ex compoſitione humorum ad inuicem ſicut ex compoſitione ſanguinis cum colera rubea & flegmatis cum colera nigra & colerę nigrę cum rubea,& ſanguinis cum flegmate,aut ex corruptione omniū quatuor.ęqualiter aut trium aut duorum,& quando generatur ex corruptione ſubſtantię ſeminis vel ſanguinis menſtrui eſt quādo fuerit ſemen ex quo generatur embrio,aut calidum & ſiccū, aut frigidum & ſiccum,vel erit matrix in qua generatur embrio calida & ſicca aduſta,aut frigida & ſicca corrupta. — Leonina / Elefantia / Serpētina / Vulpina

Illa vero quę euenit ex cauſa intrinſeca duplici cauſa fit,quia aut ex epate aut ex ſplene,In epate quidem dupliciter fit, vno modo quando in ipſo epate excedit calor vrens ſanguinem,& tranſmutans ipſum in coleram nigram,& hæc ſpecies leprę eſt peſſima, Alius modus eſt ex defectu virtutis diſcretiuæ quę eſt in ipſo epate deficientis diſcernere ſuperfluitates a ſanguine,A ſplene autem vno modo fit videlicet quando pigreſcit ſplen attrahere coleram nigram,& ſpargitur cum ſanguine ad extremitates corporis; & generatur inde lepra; Cauſa vero pigricię ſplenis attrahendi fęculentiam ſanguinis eſt aut ex cōplexionis corruptōe

aut ex debilitate virtutis attractiuę/vel ex duro apoſtemate, vel ex oppilatione: & hæc ſpecies lepręeſt cuius malicia eſt minoris. Signa indicantia initium lepręeſt qñ videtur auricula infirmi attenuari. Et alij dixerũt ꝙ ſudat facie & pectore & pedes frigeſcunt ita ꝙ amittunt motum, & fiunt venę pectoris patentia & manifeſta atq; coniuncta, & quando confirmatur & completur in eo hæc paſſio ſecuntur hęc alia ſigna. ſ. raucedo vocis, anhelitus ſtrictura, cutis aſperitas, alteratio coloris & offuſcatio, albedinis oculorum, & ingroſſantur digiti & indurantur genua, & qñ amplius confirmata fuerit paſſio ſequit̃ alcoba. i. puſtulatio ſuperficiei corporis, rubedo faciei, paucitas capillorũ & tenuitas & depilatio ipſorum, & augmentat̃ amiſſio motus in extremitatibus, & inuadunt eum terribilia ſomnia & mala vlcera, & qñ protenditur tempus, depilantur pili ſuperciliorum oculorũ & pili naſi & palpebrarum, & incipit alpatan. i. diſtractio naſi & eius profundatio & fœtor anhelitus, Signa demonſtratiua perfectionis lepręſatis patent & nõ poſſunt latere ſenſus hominũ quoniã alteratur color & perditur vox & depilantur pili totaliter, & vlceratur ſuperficies corporis & fluit ex ea putredo cũ vehementia fœtoris, & incipiunt cadere extremitates & lachrimantur oculi, & hęc ſigna ſunt flegmatis.

Sig. initiũ lepręindicantia

Si. demõſtratiua veræ lepræ

¶ De ſignis ſcd'm modum diſtinctionis & differentię particula ſcd'a ſecundi ca.

SIgna eius ex acceſſu ad mulierem tempore menſtruationis ipſius eſt ex hijs quęparentes referunt cum reliquis ſignis, & etiam quia videatur omnimodo curare infirmũ cum hijs q̃ neceſſaria ſunt. ſ. cibis & medicinis abſq; preſeruatione a malo regimine nihil ei ꝓderit.

¶ De diuerſitate manifeſtationis lepræ iuxta temporum diuerſitatem in quibus acceſſit vir ad mulierem menſtruatam, ſequit̃ particula tercia ſecundi capituli.

QVod eſt quoniam ſi acceſſerit ad eam primo die menſtruatõis erit exſpectatio timoris de infectione pueri a die ortus vſq; ad. xij. annum proceſſus vitę ſuę & cadit diuerſitas in hoc, & iuxta id quod de horis predicti diei preterijt in quibus acceſſerit ad eam ſiue dies ſiue nox ſuerit, & ſi acceſſerit ad eam ſecunda die menſtruationis eius apparebit infectio a prima hora principij anni. xiij natiuitatis pueri vſq; ad conſumationem anni xxiiij. Et ſi fuerit illud in tercia die menſtruationis mulieris orietur infectio a prima hora principij anni. xxvi. natiuitatis eius vſq; ad conſumationem. xxxvi. anni. Et ſi fuerit in quarta die menſtruationis orietur infectio a prima hora principij anni. xxxvij. natiuitatis eius vſq; ad cõſumationem anni. xlviij. Q; autem fuerit de acceſſu ad mulierem poſt quartã menſtruationis ipſius poſſidere faciet albaras vt in ſuo loco dicetur. Signũ lepręcontingentis ex corruptione guttęſeminis caliditate vel frigiditate, aut ex alteratione complexionis matricis eſt quoniã apparet ægritudo in ætate finis augmenti & tempore ortus pilorum in pectine & procedit eam morfea quęadequatur ſuperficiei corporis rubea intus, aut alba & nigra extra aut ſimilis terræ. Signum eius quęprouenit ex hęreditate parentum & antiquorum propter corruptionem ſeminis eorũ eſt quoniã incipiet apparere ægritudo tempore ſuęadoleſcentię cũ rubedine faciei & eius rubore, & capillorũ paucitate cum claritate ipſorũ, & quando incipit conſormari manifeſtabitur vocis raucedo fortiter cum alijs quępredíximus. Signum eius ex ſanguine corrupto & vſto eſt manifeſtatio alcoba rubei & apoſtematũ in loco humiditatis & ſanguinis & humor putridus & putredo, caſus capillorum, & hæc ſpecies appellatur alnacaf. i. rubedo & eſt facilis corruptionis & celeris confirmationis & ſequitur cum ea humor putridus & vermes & caſus aliquarum iuncturarũ, & ſi caliditas pręeſt ſequitur membrorũ ſiccitas & paucitas putredinis & vrina in hijs erit rubea & groſſa. Signũ eius ex vſtione colerę rubeęvel eius corruptione eſt citrinitas coloris, ſiccitas pectoris, ſciſſio manuũ & pedum, ipſorũq; alteratio & contractio, & vrina eorum erit aut rubea, aut clara, aut citrina, & procedit in ipſis ægritudo paulatim & longo temporis ſpacio, & eſt difficilis curationis, Et ſi pręerit caliditas colerę rubeę ſiccitati eius ſequetur ex hoc caſus iuncturarũ & ipſarum corroſio, & hæc ſpecies appellatur alcaraz. Si vero ſiccitas pręfuerit caliditati ſequetur ex hoc contractio iuncturarũ & ſpaſmatio digitorum, & ſudoris paucitas. Signum eius ex putredine colerę nigrę & vſtione ipſius eſt nigredo corporis, alcoba, durities, & amiſſio ſenſus, ita ꝙ nõ ſentiet punctionem acus caſus capillorũ, aſperitas ſuperciliorum, ſciſſura manuũ & pedum, & digitorũ contractio, & vrina iſtorũ eſt plumbei vel nigri coloris. Et ſi frigiditas colerę nigręvincit ſequitur perditio motus & priuatio ſenſus magis, & generatur ęgritudo poſt longũ tempꝰis & apparebit cum ea alcoba album intus & nigrum extra, & poſſibile erit ſimilari morfeę. Signum eius ex putredine flegmatis & cõtinua vſtione humiditatis corporis eſt plenitudo corporis & priuatio motus ipſius & abundans oculorum lacrimatio, albedo coloris, & grauitas motus, ſenſus amiſſio,

Sig. lepręex corruptione ſeminis aut matricis alteratiõe

Si. ex parentũ hereditate

Si. ex ſanguine corrupto & vſto

Si. ex corruptione colerę vel eiꝰ vſtiõe

Si. ex co. nigręputredine & vſtiõe

Si. ex putredie flegmatica & continua vſtione

Diuerſitas manifeſtatiõis lepræ

& paucitas scissure manuum & pedum, & grauitas motus iuncturarum, & possibile est apparere egritudinem cum maculis que dicuntur albaras vel alba morphea & vrina istorum erit alba declinans ad colorem plumbeum, Et eius generatio est media inter velocitatem & tarditatem & precedit eam scabies grossa, & generatur huiusmodi species lepre ex flegmate salso grosso, & tunc dicitur albaras, & quando inueteratur & prolongatur tempus eius efficitur lepra. ¶ Differentia vero que est inter albaras & veram lepram est quoniam cum lepra corrumpitur dispositio creationis & cadunt extremitates in albaras aut sequitur pruritus & cutis asperitas tantum, & corruptio quidem complexionis colere nigre in eo est diuersa, in lepra vero equalis, & vniuersas species lepre comunicat casus capillorum penitus. Signa vero compositionis aliquorum humorum ad se inuicem cum equalitate vel predominio alicuius alteri non poterunt occultari ei qui nouit simplicia. Signa lepre causate ex vicinitate & conuersatione cum leprosis est ex eo quod patiens refert. Signa vero eius que causantur ex defectu epatis & splenis determinauimus & non est repetitio.

Albaras & lepra differunt

Si. compositionis humoris & ex comuersatione cum leprosis

Sig. ex epatis & splenis defectu

¶ De curatione lepre particula quarta capituli secundi.

Que lepra curabilis sit aut non

Predictum est iam quod aliquando est curabilis, aliquando incurabilis, sed in qua expectatur curatio erit aliqua predictarum specierum in qua non erat malicia complexionis excedens & superans infirmum, & quod contigit curatio & regimen vltimate apud sui principium, & cum toto hoc erit dubium curationis, in quibus autem non speratur curatio nunquam est illa in qua iam consumata & perfecta est operatio, & in qua malicia complexionis longo tempore dominatur, & color carnis mutatus est mutatione proxima tunc ei passio confirmata est & ablatio ex termino restitutionis ad sanitatem, & non valet in eis modus curandi nisi eos defendere ab augmento ipsius, aut quando fuerit aliqua specierum predictarum sicut illa que causatur ab hereditate parentum quoniam huiusmodi nullo modo possunt curari, nec potens est in sui curatione nisi deus excelsus atque benedictus. Et oportet nos primo vt videamus locum curationis, & antequam siccitas ad humiditatem cordis perueniat & efficiatur incurabilis purgare corpus infirmi ab humore dominante Curatio eius que causatur ex sanguine vsto & corrupto que nominatur vulpina est quod flebotometur patiens ex vena achaal vtriusque brachij vna vice post aliam si non erit quid prohibens & educatur ex sanguine quamdiu videbitur corruptus donec darescit & non educatur ex sanguine naturali, & sit eius sollicitudo apponere ventosas ante flebotomiam per .xx. dies & incidatur ei vena fortis frontis. Et ex omnibus hijs locis educatur de sanguine secundum virtutem infirmi Reliqui vero sanguinis extractiones & flebotomatio venarum que dicuntur aluedagon multum competunt huic. Regula vero vniuersalis in flebotomia est quod consideret verum humor sit intra venas, vel extra quam competit flebotomia quando est intra venas sed quando humor est extra venas nocet flebotomia pre alijs rebus. Signum eius quando humor existit intra venas est quando corpus patientis existit siccum & mundum a sorditie & putredine, & color infirmi non est alteratus ab eo quod erat in tempore sanitatis & apparet repletio venarum, & vrina eius est spissa vehementis rubedinis tunc valde competit flebotomia. Signum huius quando humor est extra venas est contrario modo eius quod diximus, quoniam apparet tumor corporis, & generantur ex eo vlcera seu apostemata, & possibile est transmutari colorem corporis ab eo quod fuit in corpore sanitatis ad colorem humoris dominantis facientis egritudinem, Et quando humor existit extra venas nullo modo debet precedere flebotomia. Sciretamen oportet quod diuersificatur sanguis tribus modis, nam quandoque comburitur cum colera calida, & tunc efficitur tenuis propter vstionem, quandoque comburitur cum colera rubea vrente, & iste est principium in acuitate & maioris est nigredinis quandoque vritur cum colera nigra, quandoque transgreditur terminum nature, & color huius sanguinis erit niger propter vstionem & turbidus propter coleram nigram & eius frigiditatem, & est quartus modus quando miscetur sanguis cum flegmate, & redditur hoc genus sanguinis turbidus propter duorum humorum congregationem, & color eius declinans ad albedinem propter dominium flegmatis & humiditatem eius, Verumtamen si predominatur calor sanguinis & eius humiditas erit pauce spissitudinis & multe rubedinis, & in nullo istorum in quorum corporibus est aliquid predictorum genus sanguinis debet fieri flebotomia nisi fuerit humor intra venas vt diximus, quando si fuerit humor intra venas erit euatio causa flebotomie euacuatio manifesta, & exibunt cum sanguine humores corrupti, & quando fuerit humor extra vasa tunc competit curatio cum farmacijs tamen & non cum flebotomia sicut predictum est. Curatio lepre causate ex vstione col. rub. que dicitur leonina, hec species difficilis est curationis & mala valde, & oportet purgare egrum cum laxatiuis in quibus intrat aloes colloquintida, cucumeres asinini,

Cura ex sanguine vsto & corrupto

Regula flebotomie

Sig. humoris intra venas existentis

Sig. humoris extra venas existentis

Sanguis tribus modis diuersificatur

Cura ex vstione cole. ru.

mirabol.citri.scamonea & aqua casei & similia.
Pil. ysaac ¶Modus pillularum laxatiuarum quas com=
posuit Ysaac cuidam trigenario in quo appa=
ruit pessima vstio & soluunt coleram vstam.
℞.apij.3.iij.yere pigre.3.i.&.5.mirabolan.in
di.3.i.mastic.scamonee an.3.5.teratur totum
cribelletur & consiciatur cum aqua & fiant ex
eo pillule magne & parue & exsiccetur ad vm=
bram, & tota quantitas est duæ potiones & su
mat medietatem ipsarum cum aqua calida post
preseruationem a malis cibis, & suget postea
succum apij & granatorum muzorum & cibe
tur carnibus agninis coctis in aqua; transactis
autem octo diebus sumat residuum pillularum
& bibat post illud aquam in qua dissolutum
sit zuccarum, & confert cum dei auxilio. ¶
decoctio mirabolanorum Modus decoctionis mirabola.ad purgandum
humores adustos cum colera rubea & nigra pu
tridis & sanguinem feculentū grossum & pu=
tridum.℞.alfaharrag boni corticum mirabol.
citrino.spissorum an.3.xl.granorum epithimi
crescentis purgati a fustibus & folijs eius.3.l.
corticum mirabolanorum indorum.3.xxx.iu=
iubarum.c.prunorum.l.sebesten purgatorum
a capitibus suis.c.numero passularum enuclea
tarum.3.v.congregentur omnia in.x.lib.aquæ
& dimittatur ibi per diem & noctem, postea ve
ro coquantur lento igne donec consumantur
tres lib.aq̄ & exprimant̄ & colentur & accipia
tur de colatura.v.lib.& cum lib. vna zuccari
saliari triti coquantur super lento igne donec
redeat ad modum sirupi iulep & ablatus ab i=
gne infrigidetur & coletur, & sit dosis eius.3.ij.
cum.3.aque calidæ, vel cum sexta parte.3.sca=
monee post preseruationem a malis cibis & su
mat de eo vna die & alia nō quousq; consuma
tur eius vsus. ¶Modus sirupi purgantis humo
Sirupus rem generatum ex colera rubea & nigra & edu
centis vtranq; coleram infectionibus lepre &
passionibus melancolie & cancri perfecti & nō
perfecti.℞.mirabola.citri.3.centum epithimi re
centis.3.xx.prunorū.xx.congregentur omnia
& conquassentur & coquantur in.x.lib.aquæ
dul.donec deueniat ad terciam partem & expri
matur & coletur & reddita colatura ad ignem
cum.vij.lib. coquantur vsq; ad perfectionem
ad modum aliorum siruporum, & coletur &
reseruetur & sit potio eius.ʒ.i.cum quinta par
te.3.scamonee. Et si fuerit ægritudo in superio
ribus corporis in passione vulpina vel serpenti=
na, vel si ambo genera melancolie existunt in ce
rebro non est malum ponere in hoc sirupo.3.i.
&.5.puluis yere pigre in qualibet potōe bene
Alius sirupus mixta & confert cum dei adiutorio. Alius mo
dus sirupi qui sumendus est in æstate, & est se=
curus & perfectus ad purgandum coleram v=
stam.℞.granorum epithimi recentis rubei.3.c.
mirabolanorum bonorum.3.xxx.saharrag sic
ci.3.x.anisi seminis feniculi an.3.v.infundantur
omnia in.vi.lib.aque dul.per diem & coquatur
quousq; redeat ad duas lib.& exprimetur & co
letur & apponatur in colatura succi vuarum vel
rob vuarum lib.ij.& coquantur donec redda=
tur ad modum mellis, & bibat ex eo omni die
ʒ.i.cum octaua parte.3.scamonee &.ʒ.i.a=
que calide vna die accipiendo & altera interpo=
lando donec consumatur. ¶Curatio eius ex me
lancolia que dicitur leonina est primo cum fle= Cura ex melancolia leonina
botomia sicut diximus quando necesse fuerit,
& si videatur sanguis fortis nigredinis in hora
flebotomie/deinde vero mundificetur corpus
a colera nigra forti mundificatione cum com=
positionibus in quibus intrant epithimū & mi=
rabola. indi elleborū nigrū lapis lazuli & simi=
lia ex medicinis.s.simplicibus & compositis q̄
postea dicent̄, & fiat cautela in omnibus generi
bus lepræ præseruandi se a malis cibis qui di=
cuntur alhamia, & studeat toto posse mutare
complexionem & transferre ipsam ab aere ca=
lido ad frigidum, & a frigido ad calorem, & ab
aere putrido ad bonum & mundum, & post
hanc respectionem oportet respicere conditio=
nem sanitatis & coloris nigredinem, quoniam
si videbitur color alterari parum ad colorem sa
nitatis in suo statu ægritudine permanente in=
firmo virtutis egebimus reiterare medicinam
que confert tenere ægritudinem quod non au
gmentetur administrabimus ei tunc ex aliqua
magnarum compositionum sicut yera logodi.
theodoricon magno & yera hermetis & tyria
acam alfaroc quoniam confortant in hac passio
ne. Et dixit G.q̄ illud cum quo sanatur hec pas
sio quando iam completa & perfecta est co=
mestio carnium viperarum, ut in suo loco di=
cemus, & confert etiam magnum & maximum
iuuamentum cauterizatio cuiuslibet iunctura
rum corporis vt scripta est in suo loco. ¶Mo= Pil. ysaac filij abraham
dus pillularum ad modum auellanarum com=
positionis Ysaac filij Abraham & sunt valde
vtiles, accipiantur due colloquintid.& perfo=
rentur & purgentur a seminibus ipsarum & se
peliantur in cineribus calidis vna nocte, postea
euacuent̄ ab interioribus suis & conseruentur
semotim, coquantur ergo colloquinti. cum a=
qua aneti bona decoctione, deinde exprimantur
& accipiantur de succo expressionis earum &
misceantur cum oleo cocto in colloquintid.&
ponatur hoc totum in olla de simila & coqua
tur donec sit cocta simila ita vt non sit mul=
tum spissum, deinde proiciatur in olla elle=

boni nigri & scamon. trita an. 3.i. & coquantur agitando cum fuste aneti quousque inspissetur & informentur ex eo pillule ad modum auellanarum & bibant ex eis quatuor pillule cu. ℥.ij. aque decoctionis aneti quonia mundificat corpus ab humoribus melancolicis & flegmate vsto absque nocumento & molestia. Modus decoctionis conferentis lepre ex egritudinibus que fiunt ex colera nigra & ex flegmate, & confert pulsui cordis. ℞. mirabol. kebul. & indo. epithimi recentis an. 3.vij. sene agarici polipodij sticados an. 3.iiij. bellericorum emblicorum camdreos camepitheos gabadę prassij & sisimbrij cortios lingue bouis an. 3.iij. bellericorum emblicorum masticis spice apij an. 3.iij. passul. enucl. 3.xxx. mentastri fluuialis. 3.iij. coquantur in quatuor lib. aque dulcis super lento igne donec redeat ad vnam lib. & exprimantur & colentur & bibat terciam partem eius tepide dissoluta primo in medietate potionis theodoric. facte cum nucemuscata & si fuerit fortis tolerans medicinam dissoluatur in ea completa potio ex yera logodion veteri vel ex yera ru. vel ex yera G. & hec quidem completa decoctio sumenda est sicut diximus. Modus medicine facte cum albis quoniam scripserunt antiqui sapientes Indorum in iuuamento perfecte lepre in qua iam pili palpebrarum & superciliorum ceciderunt, & perfecta est in ea scissio digitorum manuum. Ego autem probaui ipsam, sed visum est mihi eam scribere, vel qui voluerunt eius causam experiri

Confect. albis ℞. mirabol. citri. furag indi. an. lib. ij. pipis longi recentis. 3.lxxv. albis. 3.xxx. terat quodlibet per se & cribellentur cum panno. serici & permisceantur optime, postea vero accipiatur butyri vaccini recentis pars. i. mell. ysopi. despumati partes. iij. & conficiantur cum eis medicine predicte cum bona confectione, & accipiat ex ea paciens post flebotomiam vene alachal & postque laxatus fuerit cum decoctione astomaticon inferscripta, & sit dosis eius prima die. 3.i. & .ʒ. cum aqua decoctionis alueg, altera vero die cum aqua decoctionis alrasen. id est. enule, & assidue accipiat de eo omni die. 3.iiij. & .ʒ. vsque ad dies. xiiij.

Alia confectio albis ¶ Modus alius confectionis albis fortioris sapientum indie. ℞. mirabol. citri. & nigrorum an. 3.xviij. secani. 3.xxx. carphe gariophil. foadag, vel spice ciperi albis longi zinzib. colofon. an. xij. penidij. 3.cccxxx. teratur totum bene & permisceatur bona permixtione, & sit dosis eius. 3.ij. & abstineat illa die a cibo & potu & dormitione donec fuerit purgatus bene, deinde sumat cibum.

decoctio stomaticon ¶ Modus decoctionis stomaticon cum qua debet laxari patiens antequam sumat primum electuarium albis. ℞. mirabol. citri. & nigrorum mundatorum an. 3.vij. bellericor. 3.v. sahar rag. 3.iiij. agarici gariofil. contusorum polipodij turbit albi. an. 3.i. passularum enucleatarum. 3.iiij. sene, 3.ij. coquantur omnia in tribus lib. aque dul. in lento igne, & quando deuenerit aqua vsque ad partes vnius lib. proiciatur in ea. 3.i. epithimi crescentis recentis & statim auferatur ab igne & proiciatur in ipsa colatura ex turbit bono mundato a putredine & nigredine trito & cribellato. 3.i. & .ʒ. yer. pigr. 3.ʒ. & tantundem salis indi, diluculo vero calefiat & sumat totum cum residentia eius, & abstineat a cibo & potu donec laxetur iuxta eius virtutem.

Pillulę ¶ Modus pillularum quibus curabant viri Perses lepram. ℞. colloquintid. aloes cicotrini an. 3.xxx. salis naptici nigelle origani persici nasturcij sinapis albi an. 3.vi. teratur totum & cribelletur & conficiatur cum succo porri & fiant ex eo pillule ad modum piperis, & accipiat ex eis. 3.ij. in tempore veris, & postea bibat patiens olei sisamini qualibet nocte. ℥.ij. septem noctibus & cibetur carnibus castratinis auiculis, & post septem dies in quibus biberit al sirag. i. oleum sisaminum accipiat. 3.ij. ex predictis pillulis qualibet nocte. vsque ad. xx. noctes continuas, & si perceperit calorem relinquat pillulas & redeat ad oleum tribus noctibus, deinde vero iterum redeat ad pillulas vsque ad consumationem noctium, Simili modo agendum est in tempore hyemis, & quando perceperit sumere omnes pillulas iuxta predictum modum sumat ex electuario aliorum quod in suo loco determinauimus qualibet die in quantitate oui gallinacei cum aqua decoctionis aneti, & hoc faciat vsque ad. xl. dies & proderit vltime, postea vero clisterizentur in fine mensis tribus diebus con fructis cum felle bouino & oleo violaceo.

Vnguentum ad lepram ¶ Modus vnguenti boni ad lepram alcoabi expertum accipiatur coruus niger & iuguletur & ponatur in olla & effundatur in eo de aceto forti ℥.viij. & de aqua. ℥.i. ceterag humidi radic. luf an. ℥.ij. coquatur totum super lento igne donec liquefiant carnes corui, postea vero. coletur cum panno lineo super vase vitreo, & quando inungi debet eo abradatur caput & supercilia, & vngatur cum hoc linimento tribus diebus continuis, postea vero abluatur & interpollata vna die, iterum liniatur tribus diebus & confert cum adiutorio dei.

Cura serpentine Curatio eius ex flegmate adusto que dicitur serpentina est quod adhibeatur cura in administratione. euacuationis cum medicinis, in quibus ingreditur colloquintida, aloes, agaricum, & turbit & similia, & cum yeris magnis in suo loco determinatis.

Cura ex compositione & permixtione humorum ¶ Curatio vero eius ex compositione & permix-

tione humorum ad inuicem est φ componatur curatio eius fcdm compositionem humorum facientiũ eam. Qui enim nouit curationem simplicium non latebit ei curatio compositorum. Et nos quidem iam scripsimus de eo plura, & accipiatur in suo loco exinde quoniam vltime per fectionis eam inueniet.

¶ De morphea. Capitulum. III.

Morphee tres sunt species terrestris — Morphee sunt tres species, vna est que similatur terræ, alia nigra, & alia alba Que similatur terre fit duobus modis quia aut erit cum eo pruritus & resultabunt ex ea squame similes furfuribus tritici, aut erit plana & æqualis cutis corporis superficiei, & generatur aut ex humore colerico, aut ex sanguine colerico. Nigra — Nigra etiam duobus modis fit, quia aut eius principiũ ex se aut ex sui translatione a specie terrestri, & generatur ex sanguine colerico melancolico pauce quantitatis & corruptõe Alba — Alba etiam fit duobus modis, quia aut generat ex flegmate grosso & salso, aut ex flegmate grosso & viscoso & non salso, & vniuersaliter quidem generantur genera morfee & albaras ex debilitate digestiue virtutis quæ est immutatiua, Et debilitas quidem virtutis contingit aut ex humorum paucitate, aut ex sui malicia, aut ex corruptione complexionis, Paucitas vero humoris contingit vel ex sui paucitate, vel ex sui priuatione. Corruptio autem humoris contingit ex vsu ciborũ generantiũ coleram nigram vel rubeam vel flegma, Corruptio aũt complexionis contingit ex excessu alicuius quatuor humorũ, Sig. terrestris morphee — aut erit ab hereditate parentũ. Signũ terrestris morfee est φ sensui patet, veruntamen est alia grossa cum pruritu, & alia plana sine pruritu, sicut dictum est in pluribus apparet in æstate, & quando ingreditur quis aquã & exponit se soli & hec species facilis est curationis. Signum Sig. nigræ — nigre morfee est nigredo cũ substantia & difficultate curationis. ¶ Differentia vero inter hanc & alcoabi est quoniã humiditas alcoabi est grossa, huius vero morphee est subtilis & debilis. Sig. albe — Signum morfee albe est quia color eius est albus & eius perseuerantia in suo statu & quia difficilis curationis est similiter. Differẽtia vero Differẽe Alba & Albaras — inter morfeã albam & albaras est quia morfea alba generatur ex sanguinis corruptione ex quo nutriuntur extrinseca cutis corporis tantũ preter corruptionem interioris, Albaras autem fit ex corruptione sanguinis de quo nutritur corpus cutis tam extrinseca φ intrinseca. Curatio Cura morphee terrestris — morfee terrestris iam scripserunt medici φ hæc species morphee est facilis & citæ curationis, & oportet euacuare infirmum a colera rubea aliquantulum, & emendare suum regimen cum hijs quæ generant bonum sanguinem, vel cum cibis declinantibus ad frigiditatem & humiditatem, & abstineat a cibis generantibus coleram rubeam, sicut sunt allia raphanum vel radix & similia, & possibile est curari cum introitu balnei frequenter, & vngatur cum vnguentis conferentibus maculis que dicuntur alchelef/& est quod superponatur loco farina lupinorum aut amigdale amare aut farina cicerũ & superponatur ei alcaf.i. creta cum aceto, aut superponatur ei baurac tritum cum aceto intus in balneo, & fortius hijs est quod superponat loco radix vel sinapis vel nigell. vel nitrum omnes trite cum aceto. Et si non recedet cum hijs que diximus accipiat triferam paruam & regatur reliquis curationibus morfee. Curatio morphee nigre est φ euacuetur colera nigra cũ stomaticon & decoctione epithimi & agarid, & caueat ab omni cibo generante coleram nigrã, sicut sunt carnes vrcine vaccine & arietine agnerine al. caprioline & asini siluestris & lepore & caules & melangine lentes lupini glandes pini & similia, & competit huic valde impinguatio corporis & frequens introitus balnei & potus albi vini & subtilis, & infirmo φ accipiat ex yera logodion pondus. 3. viij. cum hac decoctione. Modus eius est φ. ℞. epithimi. 3. vij. passularum enude. 3. xij. mentastri montani. 3. ij. seminis dauci. 3. v. coquantur hæc in quatuor lib. aque quousq; deueniat ad mediam lb. & exprimantur & colentur & dissoluantur in colatura salis indi. 3. ſ. bibatur cum logodion post abstinentiam a malis cibis, & sumat ex hac potione tres vel quatuor potiones in mense iuxta patientis virtutem, & obseruet in tempore hyemis & caloris regimen quod præscripsimus, & assiduet receptionem trifere maioris in diebus quibus non sumat laxatiuum, Et nos quidem plura experimenta super hæc in suo loco notauimus. Curatio morfee albe est sicut cura tio albaras æqualiter, & si fuerit cum ea fortis pruritus ex quo resultat inflatio & corpus eius est rubeum tunc competit ei flebotomia, & si non vtatur flebotomia ne redeat ad leprã quẽadmodum vt diximus in specie albaras. f. φ extrahat sanguis & liniatur vngento ad morfeã albam. ℞. sulphuris vsti. i. anacardi vsti. 3. ſ. elebori nigri. 3. ij. & teratur totum & confidat cum aceto & kitram cocto cum ipso aceto donec consumptum fuerit acetum & remaneat kitram & liniatur cum eo.

Vegũa

Cura nigræ

decoctio

Cura albe

¶ De albaras. Capitulum. IIII.

Albaras Causa — Albaras dicitur aluesah propter eius subtilitatem & coloris albedinem, & est difficilis curationis.

Et causa quidem generationis ipsius est debilis tas digestiue virtutis vt diximus, & fit duobus modis, aut ex sanguine grosso adusto, aut ex ac cessu viri ad mulierem menstruatā, & hij vni uersi modi distinguunt per id qd' est curabile, & qd' non est curabile, Incurabilis aūt fit tribus modis, aut enim ex hereditate parentū, aut ex ac cessu ad mulierem quarta die sue menstruatio nis, & appellatur hoc genus albaras creationis, aut erit egritudo antiquata tempore, ita qp pene trauit profundū membri & adheresit ossi, & hee quidem tres species efficiuntur sicut res na turalis que non valet euitari nisi virtute creato

Sig. ex flo flegma tico sanguine — ris omnipotentis. Signū eius qd' generatur ex lo flegmate & eius qd' distinguuntur inter alba ras curabile & non curabile, est qd' infigatur lo co ægritudinis acus & extrahatur, & si exierit ex eo sanguis flegmaticus albus & subtilis sana bitur: Et si vero exierit ex eo sanguis rubeus sci as ægritudinem penetrasse os & ei adhesisse & nunq curari. Simili modo experiri potest pro pter fractionem loci fortiter, & si rubet locus cito scias ægritudinem recedentem esse & eius curationem facilem, Si vero nō rubuerit locus signum est ipsum antiquam esse & nō suscipiet curationem, & etiam locus ægritudinis nō sen tiet acus punctionem sicut reliquę partes cor

Sig. ex sā guie grosso & adusto — poris, Signum eius qd' accidit ex sanguine gros so adusto est qd' querat a patiente si passus pri mo fuerit in loco illo alcoabi vel asperitatem illi similem aut fortem corrosionem ex qua deco ctā fuit cutis aut morsea nigra & post longum tempus transmutatū fuit negociū eius albaras, & quando hic refert taliter & volueris addere ad certitudinem signorū punge locum cum acu quoniā si exierit ex eo sanguis rubeus ad nigre dinem tendens scias illud esse ex col.nig.adusta, & si exierit sanguis rubeus scias illud accidere ex precedenti alcoabi quod grece dicitur dacti gna tum ex colera ru.adusta, & curatur hæc species cum eductione sanguinis, & si exierit sanguis subtilis & albus aque similis est ex solo flegma te vt dictum est, & nullo modo competit ei fle botomia. Signum eius qd' accidit ex accessu vi

Sig. ex viri accessu ad mlierē — ri ad mulierem menstruatam vel eius qd' ex he reditate parentum est qd' patiens refert. Cura

Cura albaras ex flegmate — tio albaras q generatur ex solo flegmate si su erit de genere illius de quo speraē curari q eua cuetur patiens a flegmate & stomacho primo per vomitū cum melle radice & sinapi, & fiant reliqua que diximus in suo loco, deinde vero e uacuetur flegma a reliquo corporis cū stomati con maiori & theod.maiori facto cū nucemu scata & yera logod. & infusione aloes & yer. G. & similibus que scripta sunt in suo loco; &

vtatur post purgationem electuarijs calidis si cut est anacardino & electuario de piperibus & electuario de zinziberi & similibus, & compe tit passionibus albaras potus secaniabin facto cum aceto squillitico, & vsus eius apud cibaria grossa a l'cum cibarijs grossis, & caueat a cibis generantibus flegma, sicut sunt olera pisces & fructus vniuersi, & caueat a flebotomia alicui⁹ venę & totaliter ab extractione sanguinis. Mo dus electuarij laxatiui conferentis albaras &

morsee albe. ℞. mirabol. citri. & indorum & kebullorum añ.3.i.&.ʒ. epithimi rubei turbit albi añ.3.i. colloquintid. salis indi bdellij scamo neę añ.3.ʒ. terantur & cribellentur & consician tur cum melle despumato, & diuidanē in duas partes, quarum vnam sumat in mane cū aqua calida temperata cum rob de vuis, & post quin tam diem sumat aliam partem, & si hoc nō suf ficit iterum administrentur de eo duę aliæ potio nes iuxta predictum modum. ¶ Modus pulue — Electuarium laxatiuum

ris qui dicitur susuf conferens albaras & est ex pertus, accipiatur ex cannis vstarum & aluerem & salis indi añ. pars vna, musci tercia pars teraē & bibatur omni die in mane ante comestionem de eo.3.v. cum aqua calida, postea vero curetur — Puluis

locus cum vngentis, & est q ablvatur locus pri mo cum aceto squill. & baurac, deinde super ponantur ei folia ficus vsta & trita cum aceto vel sulphure aut aliquid generū ellebori vel ni gelle, vel ferarag, vel cum galbano & aloes & similibus separatim vel coniunctim, vel accipia tur alcasaya alnaheman.i. genus papaueris & radicis vitis quę dicitur carmabaysa.i. spina al ba æqualiter terantur cum aceto & vngantur cum eo, & si confert vnctio cum huiusmodi simplicibus vngatur cum hac compositione. — Vnguēta

¶ Modus vngenti boni conferentis turpi albe dini, dissoluit enim & delet eam & est valde for tis. ℞. nigell. sinapi. piretri ellebori nigri & albi añ.3.iij. euforbij corticum cappar. piperis albi costi añ.3.i.&.ʒ. papaueris rubeę añ.3.v. &.ʒ. terantur & cribellentur & consiciantur cum ki tran confectione optima & liniatur cum eo lo cus post eius lotionem cum aceto squill. mane & sero & in balneo semper donec sanetur, Et si perceperit patiens in loco albaras ex vsu huius modi medicinarū.q. motionem formicę in pro fundo membri derelinquat tunc vnguentū, & si non confert hoc quod diximus non est alia ingeniatio circa hæc nisi quod superponatur loco medicinæ acutæ per spacium temporis, & nos pluries diximus ex huiusmodi in suo lo co, vel cauterizetur locus cum igne donec alte retur eius color ab albedine vt dictum est, — Vnguētū bonum

Curatio albaras quę fit ex sanguine grosso ad

Cura ex ſanguine groſſo aduſto

uſto eſt ſcd'm id ꝙ determinauimus.ſ.ꝙ flebotometur de vena alachal & educatur ex ſanguine multum ꝙ̄diu videtur niger & vſtus, poſtea ſtatim reſtringatur, & cum mundificatū fuerit corpus ab illo ſanguine vſto tunc redeat ad ſcarificationem loci albaras & liniatur ex ſanguine, deinde cum farina lentiū aſſatarū & litargiro loto & trito cum oleo roſ, alcali & aceto, & poſſibile eſt vngi cum ceruſa & balauſtia cum aqua frigida, Et ſi confert eius medicina quam diximus euacuetur col.nig. cum decoctione epithimi & cum foris auellanarum yſaac & alijs medicinis conſimilibus ſcriptis in pluribus locis huius libri.

¶De pruritu. Capitulum. V

Pruritus dſcriptio

PRuritus eſt ex humore ſubtili acuto & colerico vel ex hūore bauratino quē natura ad cutim expellit & ꝑmanet ibi & nō apparet cum ſuperficie corporis, Et prohibitio eius apertionis eſt duabus ex cauſis, ex debilitate virtutis expulſiuę/aut ex debilitate corporis eiuſq; ſiccitate & macie & pororum ſtrictura quemadmodum accidit ſenibus. Signū pruritus ex humore colerico acuto eſt fortis corroſio cum mordicatione & vſtione & ſciſſura, & quando concordant regimen cibaria fortia & acuta complexio ętas & tempus erunt ſigna fortiora, Et ex ſignis ꝓprijs ad hoc eſt ꝙ quando ingreditur patiens balneū aquę calidę/vel facit vnctionem calidā, generat fortem mordicationem & econuerſo eius accidit in pruritu & ſcabie accidentibus ex flegmate quoniam delectabit ipſum aqua calida forti delectatione. Signū eius ex humore flegmatico & ſalſo eſt perceptio delectationis ex ſcapellatione & corroſio nō fortis & excoriatio cutis cum eo poſt ſcapellationem ſicut ſquamę albę/& quando ingredit̄ in aquā calidā valde ſuſcipit in ea delectationem ſicut diximus, & ſi conueniunt ad hoc ætas tempus & complexio erūt ſigna fortiora. Curatio pruritus ex colera rubea eſt quoniā quando eſt modica curat̄ per ingreſſum aquę calidę & ſudationem in ipſa, poſtea vero vngatur in eo cū oleo ſirag, vel effundatur ſuper eum aqua decoctionis alſelac/vel aqua decoctionis maluæ montanę vel ſuccus alhamad.i. acetoſę vel furfuris ſimilę cum aceto & farina fabarum & corpus melonis & ſimilia, & abſtineat a cibis generantibus col.ru. ſicut allia cepe raſanum vinum mel & ſimilia & regatur cū cibo frigido & humido, & ſi non curatur cum hijs quę diximus curetur cum hijs quę dicturi ſumus in ſcabie ſicca. Curatio eius ex flegmate ſalſo poſſibile eſt curari ſimiliter per vſum balnei & ſudationem in ipſo & vngatur corpus ſuum cū ſucco apij vel ſucco mentaſtri, vel cum aqua decoctionis aldefle.i. oleandri, & confert ad hoc farina fenugręci diſtemperata cum melle puro in balneo, vel diſſoluatur nitrum cum aqua decoctionis furfuris tritici & adminiſtretur in balneo, & in exitu a balneo vngatur corpus totū cum oleo ſirag, & hoc faciente pluries recedet pruritus, & ſi nō receſſerit cū hijs quę diximus curet̄, curatione ſcabiei quā dicturi ſumus infra ꝑfecte.

Sig. pruritus ex humore co. acuto

Si. ex humore flegmatico & ſalſo

Cura ex co. rubea

Cura ex ſalſo flegmate

¶De ſcabie. Capitulum. VI.

IAm diximus ꝙ ſi humor fuerit groſſus generabit ſcabiem de qua decoriatur pellis, quod eſt quia natura expellit humorem nocentem ad ſuperficiem cutis vt mundificet id quod eſt interius, & ſiunt per hęc membra principalia ſalua a malis ægritudinibus necantibus, poſtea vero putreſcit humor ille in corporis ſuperficie & reddit in vlcera ſcabiem. Sunt autem ſcabiei duę ſpecies, humida & ſicca, humidę vero tres ſunt ſpecies quędam cū ſit ex abundantia ſanguinis vſti cum col.ru. æqualiter quędam vero ex prędominio col.ru. cum ſanguine, alia vero ex dominio flegmatis cum ſanguine, Et ſiccę quidem tres ſunt ſpecies, quędam ſit ex colera ni. quę nō peruenit ad aduſtionem, alia vero ex flegmate ſalſo bauratino ſicut accidit in corporibus ſenium. Et alia quę ſit ex colera rubea acuta. Signum ſcabiei humidę quando adæquatur ſanguis cum col.ru. eſt quando ſentit patiens delectationem in hora ſuę corroſionis & ſcapellationis, & ſi fuerit ſanguis abundans a colera erit id quod exit ex putredine groſſum ſi colera rubea prædominat̄ ſanguini erit putredo egrediens ſubtilis citrina calida & moleſta cum hijs quę regimen ipſius infirmi conſecuntur.ſ. cibi calidi & acuti complexio & ſiccitas. Et ſi fuerit ſcabies tardę maturatōis & digeſtionis & quod fluit ex ea eſt indigeſtum, & patiens ætatis ſenilis & cutis eius frigida cum ſimili regimine, & cum ingreditur aquam calidā magnam inuenit delectationem in ipſa ſciat eſſe ex flegmate. Signum ſiccę ſcabiei eſt ꝙ conſideret ſi eſt ex p̄dominio colerę nigrę ſanguineę, quando ſcabies erit fortis ſiccitatis ad nigredinem declinans, & cum ſciſſura & aſperitate ſuperficiei corporis, & fuerit ætatis ſenectutis & complexionis melancoliæ, & reliqua ſigna ex colera compoſitis, & vrina teſtatur hoc idem, Quando vero fuerit ex p̄dominio colerę rubeę tunc ſequitur cum ſcabie incendium & mordicatio & parua corroſio & moleſtatur a tactu aquę calidę. Et ſi fuerit ex flegmate ſalſo tunc ſentiet vehementiam corroſionis, & decoriatur cutis poſt ſcapellationem ſquamę albę. Et ſi cōueniat ad hoc ætas complexio & regimen erūt

Scabiei ꝓprietas

Scabiei ſunt ſpēs plures

Sig. ſcabiei hūidę

Sig. ſcabiei ſiccæ

signa fortiora, Curatio humidę scabiei est cum

Cura scabiei humidæ

flebotomia venę alachal & basilicę, si sanguis abundat in eo & non erit aliquid prohibens, & cum euacuatione humoris dominantis siue simplicis siue compositi sit cum decoctionibus .s. vnicuiq; humorum conuenientibus qui purati di sunt.

decoctio

¶Modus decoctionis quam sumere debet patiens post flebotomiā & est expertum. ℞. mirabol. citri. ℨ. xv. nenimerē corij. i. genus celidonię. ℨ. ij. epithimi sene fumiterrę añ. ℨ. v. seminis endiuię rof. absinth. polipod. añ. ℨ. iij. coquantur omnia in tribus lib. aquę decoctionis epithimi donec redeat aqua ad duas tercias vnius lib. & exprimantur & colentur & dissoluantur in eo mānę. ℨ. x. & bibat ex hoc multas bibitiones continuas, est enim potens & bona.

Vnguētū ad scabiē humidā

¶Modus vngenti ad scabiem humidam; accipiat ex nucibus antiquis & caulibus recentibus partes æquales & terantur cum succo apij & fricetur in balneo forti fricatione & vltima, & hoc faciat multotiens quoniā cessabit scabies.

Aliud vnguentum

¶Modus alius vngenti, accipiat ex succo mentastri & misceatur æqualiter cum aceto & ponatur in eo modicum nitri puluerizati, & effundat in ipso de oleo rof. & liniatur cum eo in balneo quoniā valebit.

Aliud vnguentum

¶Aliud vngentum est ad scabiem humidam, ℞. sulphuris albi non vsti condisi salis cinerum glandium piretri oleandri canibil partes æquales & ponatur in eo de argento viuo pars .5. & erit bonum vltime, terantur omnia & conficiantur cum aceto & oleo rof. & liniatur cum eo.

Vnguentū p pueris

¶Modus mollis & boni pueris & corporibus humidis. ℞. sulphuris cærę citrinę añ. ℥. iij. olei rosa. ℥. vi. vitellorum ouorum assatorum tria vel quatuor numero, infundantur vitella ouorū in aceto per diem & noctem, deinde liquefiat cæra cum oleo & proiciatur in eo sulphur tritum & postea ponatur totum in mortario & pistetur totum cum vitellis ouorū bona pistatione & liniatur cum eo in balneo quoniam valde confert. Q, autem ego ꝓbaui pluries & sanati sunt per illud perfecte omnes qui peruenerūt ad manum meam est q accipiat ex succo fumiterrę depurati per ignem lib. 5. & infundatur in eo corticū mirabol. citri. electo. ℨ. v si constauerit ei q humor p̄dominans est coleratu, Si vero æstimauerit coleram nigram ponatur in eo mirabol. nigri. triti parum & stent ibi per diem & noctem, mane autem coletur & accepta aqua proiciatur in ipso de rob vuarum bono vel ex zuccaro tabarzet. ℥. ij. & sumatur totū in mane & nō comedat vsq; ad meridiem & hoc faciat vna completa hebdomada & rectificetur eius regimen toto posse, Et si nō cessauerit scabies cum hoc reiteret potum hmōi alia hebdomada iuxta modū predictū, & postea vngatur totum corpus eius cum hoc vngento.

Vnguentū pfectū

Modus vngenti perfecti ad delendum scabiem & pruritum, accipiantur folia aldafle, i. oleandri recentia & coquantur in aqua ita q operiatur ab aqua, deinde extrahatur & ponatur in ea ex cæra citrina tantundem & ex oleo antiquo & dulci vel oleo rof. tantundem, postea reducatur totum ad ignem & coquatur bene donec consumetur aqua tota & deponatur ab igne & coletur & reseruetur, & vngatur cum eo patiens semel, & remaneat sic per tres dies, postea vero intret balneum & in ipso secundario vngatur iuxta modum p̄scriptum, & si non cessauerit scabies per hoc, fiat hoc tercio qm̄ cadet pellicula quę est super ipsam & recedit pruritus & radicitus exstirpabitur & ex toto. Et si volueris hoc vngentum facere fortioris operationis pone in qualibet lib. eius. ℥. i. sulphuris citrini triti post eius decoctionem & conseruetur, Et si cū hijs quę diximus non cessauerit scabies bibat patiens. ℨ. i. & . 5. de aloe qualibet die vsq; ad. iij. dies postmodum sumat a sumptione ipsius per tres dies & sumat de alijs tribus diebus, & sic faciat donec sanetur, & si superuenerit in ano pondus tenasmon desinat a potu aloes & studeat erga curationem tenasmon, & postea redeat ad curationem aloe, aloes etiam radicitus exstirpabit scabiem & pruritum.

Cura scabiei siccę

Curatio scabiei siccæ est q consideretur natura si est colera nigra, & tunc curetur patiens cū decoctione epithimi agarici & similibus, postea vero vtatur balneo aquę tepidę & fricetur in balneo cum oleo rof. & caueat a cibis generantibus col. nig. & vngatur cū hoc vnguento.

Vnguentū bonū ad scabiē siccam

Modus vngenti boni scabiei siccę, ℞. baurac costi salis condisi añ. ℨ. i. storacis liquidę. ℨ. vij. aneti & olei rof. quantū sufficit ad congregationem & permixtionem medicinarum fiat vnguentū & vngatur cum eo in balneo & permittatur vna hora, & postea abluatur cum aqua dulci & reiteret vnctionem & lotionem donec sanetur, & si humor fuerit p̄abundans sanguine col. ru. curetur cum euacuatione ipsius cum decoctione mirabol. vel cum aqua costi vel cum sahatrag vel alsahatrag, i. fumoterrę vel cum decoctione cassief. & caueat ab omni cibo vrente sanguinem, & vtatur balneo aquæ dul. & fricetur in eo cum furfuribus tritici & farina cicerum & farina fenug. infusis cum aqua bletę, Et si fuerit humor superabundans sanguine flegma salsum curetur cum eius euacuatione. Et curatio eius est sicut curatio scabiei factę ex colera nigra & liniatur cū storace in balneo & vngatur cum sale & oleo.

¶ De alcoab.i.vlcere.Cap.VII.

Alcoab quatuor habet species

ALcoab est vlcus & diuiditur in quatuor species, quoniã quędam est quę adæquatur corporis superficiei & vocatur alnachi.i.serpentina, Alia est cum qua sequitur amissio sensus & nõ sentit quãdo regitur, Alia vero est quę comprehendit magnũ locum, & est similis passioni & vocatur alsaafa & vocatur alcasabid. Et omnes hę species aut erunt in inchoatione & non ꝓfundantes in carnem, aut erunt antiquatę & profundantes in carnem. Signum eius quę adęquatur corporis superficiei est q̃m quãdo humor est putridus & fortis motus erit cum eo pruritus, & generatur hęc species ex colera ni. quę generata est ex fęculentia sanguinis. Signũ alcoabi fortis qđ dicitur alnachsi.i.serpentinus est quia color eius terrestris vel similis rubedini super qua generantur multi furfures & q̃ñq; asperitas & scissurę / & sequitur cũ eo pruritus. Signum eius cum qua est amissio sensus est quia patet sensui, & generatur ex col.ni. grossa valde & vltimę vstionis, & hæc genera vlterius ꝑsignificant lepram. Signum alcoabi qđ dicitur alcasacad, & est asperitas & res quę vocatur haserifa .i.maculę & aquę defluxus, pruritus molestia & dolor. Cura alcoabi quando generatur apud sui principium & quod nõ ꝓfundauerit in corpore est ꝙ euacuetur modicũ ex co.ni. & rectificetur cibus, deinde balneetur in aqua tepida dulci, postmodum vero vngatur cũ pinguedine gallinę & anatis & reliquis pinguedinibus auium, aut vngatur cum butyro vł oleo sirag, aut oleo viol. aut oleo amigd. amararum, aut vngatur cũ gumi arab. & gumi dragaganti, aut cum gumi prunorꝝ; de quocunq; ipsorum inuenerit post q̃ dissoluta fuerit in aceto, & si non recedit per hoc vngatur cum oleo de frumento vel oleo de siles quoniã sanabitur cum hoc. Curatio mali vlceris qđ dicitur alcoaba & alitasia & aliorumq; huiusmodi generũ sunt & alcasacad est cum flebotomia primo si apparet plenitudo & non est aliquid ꝓhibens, deinde vero cum euacuatione co.ni. cum decoctione epithimi, Et abstineat infirmus ab omni cibo generante coleram nigram, vel assiduet ingressum balnei aquę dulcis, postea vero suspendantur ei sanguisugę vt attrahatur sanguis corruptus, deinde vero abluatur locus cũ aqua calida, & fricetur bona fricatione, deinde vero reuertentur super eum sanguisugę pluries donec perficiantur sugere qđ est in eo, postea vero vngatur cum oleo de frumento, vel oleo de siles, vel oleo de serpentibus de nigellis. Et nos scripsimus modos ipsorũ oleorũ in suo loco. Vel vngatur cum acetositate citri mixta cum aceto, aut accipiantur cortices nucum recentiũ & humidarum & bene terantur & conficiantur cum alacalaubac.i.guma, & permisceantur cũ aceto & liniatur cum eo, & lac quidem ficus q̃ñ permiscetur cum farina ordei & emplastrabitur cum eo confert, Et si non curatur cum hijs quę diximus fricetur quousq; rubeat, & superponatur ei medicamen acutũ mixtum cum aqua saponis & dimittatur per dies, hoc enim aufert illud, vel cauterizetur igne donec recedat, & superponatur ei vnguentum quousq; sanabitur.

Sig. q̃ sup ficiei corporis adęquatur

Sig. alcoabi fortis siue serpentinæ

Sig. cuius ẽ amissio sensus

Cura q̃ñ gñat apđ sui principium

Cura mali vlceris

Vnguẽtũ de corti. nucũ

Modus vnguenti ad delendũ alsahafa & alcoabi & alcasacad, & nõ est simile in oĩbus huiusmodi combustionibus. ℞. cucumeris asinini cõdisi armoniaci aristolog. longę æris vsti argenti viui vsneti alcasadin stercoris canis albi litargiri dechan auripig. gallarꝝ floris ęris cerusę plũbeę corticũ ouorũ partes æquales terantur & conficiantur cum oleo oliuarũ vel cum oleo cõmuni alnerad & vngatur cum eo frequenter donec sanetur. Et ego quidem expertus sum in huiusmodi adustionibus factis superficie pedis & cruribus cum quibus est corrosio & vstio qđ accipiatur ex vitellis ouorũ assatorũ & terantur cum churan & alharbar, & supponatur ei pluries post corporis mundificationem a col.ni. & cum hoc sanabitur. ¶ Aliud medicamen expertum ad hoc, accipiantur muscę quę vocantur beiracverdan, & sunt animalia nigra quę generantur in domibus tempore æstatis terantur & fricentur super locum ter & sanabitur. Modus medicaminis ad hanc infirmitatem quando est fortis, ℞. ellebori albi .ʒ.iiij. farinę lupinorum cedef vsti bauracañ, ʒ.iij. terantur & permisceantur & fricentur super locum siccę quoniã iuuat, Et nos plura ex hijs diximus in suo loco.

Vnguẽtũ

Fricatio cũ muscis

Fricatio ex fortib'

¶ De ægritudine quę dicitur alsara. Capitulum. VIII.

HVius ægritudinis alsarę quatuor sunt species, Vna species est quę fit ex sanguine, Alia ex colera rub. Alia ex flegmate salso, & alia ex colera nig. & hę ꝑpeior, Quod fit ex colera ru. fit tribus modis, aut enim ex colera rubea vrente subtilis substantię / aut ex colera mediocri inter subtilem & grossitudinem Signa precedentia hanc ægritudinem antequã appareat est pulsus cordis, strictura pectoris & fortis molestia offendens, strictura anhelitus, asperitas gutturis, & accidentia proxima accidentibus alhasba.i.variolis donec extenduntur per totum corpus, & quando exierint hę accidentia recedent. Signum passionis alsarę ex sanguine est vehementia rubedinis apparentis in superficie corporis, & vt plurimum incitatur in die Et si conueniunt ad hoc ætas complexio & re-

Alsarę quatuor sunt species

Sig. ꝓcedentia

Si. ex sanguine

Sig. ex cole. ru. acuta

gimen erunt signa fortiora & veriora. Signum eius ex colera ru. acuta est citrinitas coloris eius qui apparet de ea eiusq; acuitas & delectatio infirmi in aqua frigida quãdo abluitur in ipsa, & si conueniant ad hoc regimen infirmi eiusq; ętas color & complexio erunt signa veriora. Signũ eius ex col. rub. grossa vel ex flegmate salso est quia incitatur ęgritudo in nocte & paucitas rubedinis apparentis super ipsum, & qa delectat infirmũ lotio aquę cal. & si conueniunt ad hoc ætas complexio erunt signa potentiora. Signũ eius ex colera rubea mediocri in substantia est commixtio signorum & compositio eorũ ad inuicem. Signũ eius ex col. ni. est grossities quę apparet ex passione alfara eiusq; nigredo & suę curationis difficultas & eius delectatione in aq̃ calida, & qũ conueniũt ad hoc ætas complexio & cętera signa vt nigredo corporis & eius grossities & regimen erunt signa fortiora.

Si ex co. ru. grossa vel ex flegmate salso

Sig. ex colera rub. medio. substãtiæ

Sig. ex cole. nigra

Cura vl'is

Curatio passionis alfarę vniuersaliter in sui principio est q; ingrediatur aquam calidam sępe, hoc enĩ alleuiat ægritudinem & tangatur corpus, & studeat apud resolutionem ægritudinis qm̃ aer frigidus incitat ipsám.

Cura ex sanguine

Curatio eius ex sanguine est cum flebotomia venę alachal & eductione sanguinis ab ea, postea vero. laxetur natura cũ aqua decoctionis prunorꝝ cassiæf. & declinet patiens cibum suũ ad cibaria frigida, postea vero vngatur cũ succis frigidis si remanserit ex eo modicũ residuũ.

Cura ex. cole. ru. acuta

Curatio eius ex col. rub. acuta est q; laxetur natura cũ aqua decoctionis prunorum vel cũ aqua infusionis mirabol. citri. & thamar. & granatis acetosis, vel cum aqua casei & scamonea, deinde vero bibat tribus diebus psilium cũ iulep aut semine portulacę aut semen scariolę/& conferunt ad hoc trocisci de camph. & similia, vel electuariorꝝ de sandal. & sit cibus eius alrayb acetosus & cibaria facta cũ agresta & granis granatorꝝ & aceto & oleo cõi & similibus, postea vero supponat̃ loco succus solatri vel succus coriandri humidi, vel liniat̃ cũ puluere sandali & modico croci, vel accipiant̃ carnes melonũ, & confidant̃ cum aluerem & fricentur cũ eis in balneo postq̃ sudauerit in ipso, postea vero abluatur cũ aqua tepida, & cõfert omnibus speciebus alfarę excepta illa quę fit ex colera nig. q; bibat patiens. ℨ.i. & .ʒ. magrę dissolutę in aqua, vel fricetur magro recens in aq̃ vel accipiat alhafp & teratur cũ aceto & bibat.

Cura ex cole. rub. grossa vel flegmate salso

Curatio eius ex colera rubea grossa vel flegmate salso est cum euacuatione flegmatis salsi cum decoctione absinthij endiuię lupuli & fumiterræ, & bibat patiens nucum alfarę recentiũ. ℥. i. cũ. ℨ.i. boni aloes, & confert ad hec iuuamentũ maximũ q; bibat patiens. ℨ.i. & .ʒ. cubebę cũ. ℨ. iij. zuccari, postea vero assiduet balneum & sudet in ipso & rectificet suũ regimen quousq; sanetur.

Cura ex co. nigra

Curatio eius ex col. nig. hęc species deterior est & difficilior atq; molestior temporis diuturnioris, Sed curatio eius est cum euacuatione colerę nig. & regatur cura & regimine dictis in scabie generata ex colera nig. & ingrediatur in balneum & sudet in eo valde, deinde vero fricetur corpus cũ oleo anetino & oleo camomillino, & sumat omni die. ℨ.i. tyriacę alfaroc cum aqua decoctionis sticados, Et si non curatur cũ hijs curetur cura melancolię.

¶ De ægritudine alhahaf. Ca. IX

Alhahaf sunt duæ species

PAssio alhahaf est pustulę albę aut ad albedinem declinantes acutarum extremitãtum quę in superficie corporis generant̃ Sunt autem species duę earum, vna generat̃ in æstate ex multa sudatione & pręter missione lotionis locorũ in quibus accidit huiusmodi passio. Secunda vero species fit ex fumo col. ru. generato in quibusdam corporibus quorũ oppilati sunt pori & prohibitã est in eis resolutio vnde fiunt in corpore sordities & squamę/& accidit hoc plurime pueris paruis.

Sig. primæ speciei

Signum primæ speciei est quoniã accidit in æstate ex sudatione circa ceruicem & subassellis & radices coxarũ.

Sig. scd'æ speciei

Signum alterius speciei est quia in singulis generatur temporibus.

Cura pri ę

Curatio primę speciei est qm̃ oportet eum cui hæc ægritudo frequenter incitata fuerit in ipso loco q; ante sui aduentũ abluatur locus cum aqua ro. & aspergat̃ desuper parum de tucia trita vel litargirum vel mirta, vel rosę/& quando exierit ægritudo curet̃ curatione scabiei generata ex col. rub. & cum hijs quę diximus.

Cura secũdę speciei

Curatio secundę speciei est per euacuationem cum aqua infusionis mirabol. cũ sirupo alchasatrag, deinde superponatur loco muscilago melonum si reperiuntur vel eorum cortex trita & distemperata cum aqua decoctionis furfuris tritici, vel superponatur ei succus solatri, vel succus cucurb. aut aqua ro. vel accipiat̃ zeguesurum. i. cinobrium & teratur cum aqua frigida & liniatur cum eo, vel accipiatur camph. si calor est fortis & dissoluatur cum aqua frigida & liniatur cum ea vel liniatur cum succo iusquiami triti & operiatur & cooperto rubeo bibat ex sirupis frigidis & regatur regimine frigido & humido, & caueat ab omni cibo acuto & salso.

¶ Capitulum. X. quod in se habet particulas quatuordecim, quarum prima est de variolis in se.

Variolæ duob9 fiunt mõis

VAriolę fiunt duobus modis, aut erũt securę & non periculosæ, aut paruæ & mortiferę & generat̃ ex sanguinis

putredine eiusq; ebullitione, & expelluntur cũ eis fumorũ superfluitates & transmutantur ex sanguine adolescentię ad sanguinem iuuentutis. Et plurime accidunt hęc pueris habentibus cõplexionem flegmatis mixtas cum col.ru. & raro accidit alijs complexionibus. Signum futuri aduentus ipsarum est dolor dorsi, febris continua, fricatio nasi, pruritus, caliditas oculorum, & grauitas totius corporis, frequens oscitatio, & alices als extensio, dolor gutturis & pectoris raucedo vocis, strictura anhelitus, tussis siccitas & grossities sputi, fortis dolor, & casus appetitus cibi, & passio quę dicitur altegar, stomachi indignatio & molestia, & quãdo apparent hęc signa aut aliqua ipsorũ pręcipue dolor dorsi & timor in somno & febris acuta scias tunc quod superueniet patienti algidri. Signa vero indicantia statum infirmi est bonitas anhelitus & facilitas motionis ipsius sanitas intellectus & rationis, bona digestio cibi in sua ægritudine bonitas iacere ipsius & pauca molestia & reuolutio per lectum & potentia pulsus arteriarũ, Signa vero coloris variolarũ sanarum ex quibus liberandus est infirmus sunt variolę albę & magnę segregatę celeris exitus cum febre quarũ non est magna punctio, nec fortis calor, nec molestia, neq; sincopizatio & quę post exitũ quiescit febris & reliqua accidentia perfecte, & accidit ei hoc ad sanitatem & albę & magnę/Et si multiplicetur earum numerus & sunt ppinquę laudabiles sunt ex eo quę cito exeunt, & earũ exitus fit absq; molestia vt diximus. Signa indicantia variolas mortiferas contrariant signis pręedictis laudabiliũ variolarũ & qd' sunt siue magnę & albę & ad inuicem coniunctę/deinde dilatantur & efficiuntur virides & occupant magnum locum ex corpore. Et si non est in ægro falsitas in tempore ipsarum exitus sed deterioratur & corrumpitur eius status magis & quę declinant ad rubedinem omnes sunt paruę & pernicios ę si æger fuerit debilis corpore, & accidit ei fortis vomitus & pulsus cordis & febris augmentum post exitum earum, tunc enim nõ interficiunt, Et quando apparet hæc passio, & postea occultatur & tardatur eius exitus, & ex eo sequitur magna molestia cum permixtione rationis signum est mortis, Et quando post exitum algidri subito redit ad corporis interiora signum est mortale, Et quando apparet in sui principio anteq; accidat patienti ægritudo est leuis motus facilis curationis, Et si apparent in die tercia est mediocris, & si tardant vsq; ad diem quartam est tardę digestionis, nisi alleuietur patiens post eas & econtra, Et si ægritudo procedit dilatando & confirmando se cum ventris tumore signum est dię mortis.

Sig. futuri aduẽt⁹

Sig. statũ indicãtia

Sig. colo. variolarũ sanorum

Sig. idicãtia variolas mortiferas

¶ De regimine omnium pertinentiarum huius ægritudinis particula secunda

SEptem sunt agenda in curatione variolarũ. Primum est præcauere ab eis anteq; superueniat, Secundum est id quod earum accelerat exitum, Tercium est adhibitio prouisionis & cautela circa oculos & palpebras & ea quæ dicitur alsomach & interius nasi & gutturis & iuncturas vt non superueniat ex eis quod relinquat malum finem, Quartum est qd' acceleret digestionem, Quintum vero est quod delcatur id quod remanet de vestigijs post curationem, Sextum est regimen cibi, Septimum est custodia naturę a malo fluxu pernecabili.

¶ De cautela huius ęgritudinis anteq; appareat & eius prohibitione post exitum eius particula tercia.

OPortet prouideri si appareat vel videatur ægritudo vniuersalis & conuenit succurrere illi de quo timetur, Vel si accidit huiusmodi passio adolescentulis anteq; grauetur & generetur in eis, Vel si apparet debili apparitione & qui peruenit ad annum.xiiij. quod fiat flebotomia & fiat scarificatio in ea qui minoris ætatis fuerit, deinde rectificetur locus habitationis eorum cum infrigidatione, Et sint cibi eorum omne quod inspissat sanguinem & infrigidat, ac eius ebullitionem reponit, sicut cibaria de lentibus & de agresta quę dicuntur alharchia & alsumacia & cibaria dicta alsachbal & alcariez & almaczoz, omnia hæc cum carnibus pullorum & perdicum, & bibant aquam niue infrigidatam vltima infrigidatione, & assiduet sumere poma granata acetosa musa & citri acetositatem agrestam & similia, Et si fuerit complexio fortis caloris fumat quolibet mane pusanam ordei coctam cum quarta parte succi granatorum acetosorum, & abluant se in meridie cum aqua frigida & submergantur in ea donec corpus infrigidetur, & superponantur eis lintheamina cum aqua frigida madefacta, & ventiletur cottidie erga eos, & bibat lac statim mulsum, & caueat a vino & ficubus & granatis & melle & alhalua & ferculis coctis in aqua & carnibus ouinis & columbinis & speciebus & seminibus calidis, & abstineat a labore & balneo & a statione in sole & a potu aquarum existentium in foueis & cisternis, Et si aer est malus & putridus abluant faciem cum aqua ros. & bibat trocisc. de sandal. & trociscos de cam

phora. Puerorū vero qui preterierint quinq̄ menses & maxime quorū corpora sunt albi coloris mixti cum rubedine, nutrix regatur cum hijs que diximus. ¶Memoratio medicinarum simpliciū sanguinem ingrossantiū cōmuniter cū ipsarū materia & nature lentes caules coriandrum humidū lactuca papauer endiuia solatrū iuiube celsi spodium psilliū & camphora. Mo- Puluis dus pulueris sedantis ebullitionem sanguinis & conterentis febribus & epatis inflationi & acumini colere ru. ℞. ro. rubearū. 3. x. spodij. 3. xx, sumac seminis acetose lentium excorticatarum berberis seminis portulace seminis lactu. corticum papaueris albi an. 3. v. cum. 3. i. rob de granatis, vel rob de citro, vel de agresta, vel cum sirupo secaniabin zuccarino, vel sumat ex sirupo alyandad scripto in suo loco, qui enim sumit eum ante aduentum ægritudinis fiat exuntis ab ea, & si exierūt nouem variole nō tamen perueniet ad decem. Hæc autem est regula completa & sufficiens in cautela ægritudinis algidri anteq̄ adueniat, sed post sui aduentū & signorū confirmatōem nō decet al. oportet vti hoc regimine, sed oportet iuuare naturā & expellere humorem illū & educere ipsum a corpe vt infra dicemus. Curatio variolarū postq̄ apparent in Cura eo hæc accidentia. s. extensio alices corporis & membrorum & fortis dolor capitis & dorsi vehementia febris & reliqua accidentia, Vltima potentia est q̄ extrahatur ægro multum ex sanguine quousq̄ perueniat sincopis, & melius est q̄ educatur ex vena basilica & ex aliquibus ramis ipsius, & si non reperitur predicta vena fiat ex vena cefalica, vel fiat de fasena cauille pedis, & si non reperitur basilica aut aliquis ex ramis ipsius ab huiusmodi autem locis melius est educere sanguinem, hec enim attrahunt sanguinem a magnis venis corporis magis q̄m attrahat cephalica, & quando non fuerint hec signa valde fortiora parum educatur ex sanguine, & quando erunt pauca pauca fit attractio sanguinis, deinde vero acceleretur extinctio eius & infrigidatio quoniam cum hoc depelletur ab eo vigor exitus variolarū ex rebus valde vigorosis ad extinguendum calorem sanguinis est q̄ bibat infirmus semel & simul aquam infrigidatam niue vltima infrigidatione, & si postea calescit & redit ad eum calor bibat secundario ex aqua frigida, & sit quantitas potus eius a duabus lib. vsq̄ ad tres vel amplius & hoc totum in spacio medietatis horæ, & si redit febris & fluxerit vrina & sudor sciat horam liberationis esse proximam, & si viderit redire ad eum calorem & accidentia calida confirmari & egritudo augmentari reiteret potum aque multe frigide in hora. i. & tendat ad alios modos extinctionis quos superius diximus, Et si videbitur alleuiari infirmum vt dum regatur curatione regimine precedenti, Si vero videbitur sequi postmodum molestiam que dicitur alcerab & alcalab & reliqua confirmari accidentia sciat tunc esse impossibile preter augmentum ægritudinis & tunc decet iuuare naturam vt dicemus cū auxilio dei. Regimen autem accelerantie exitus ægritudinis extra corpus est q̄ iaceat infirmus in locis que non sint vltimæ frigiditatis, & sumat sorbitiones de aqua frigida paulatim & maxime quando augmentatur inflatio, & fricetur corpus leui fricatione cum manibus, & ponantur super ipsum duæ ollæ plenæ aquæ feruenti vnam ex parte anteriori, alteram ex parte posteriori, vel madefiant in eo panni & ponantur super ipsum & ingenietur q̄ perueniat vapor aquæ per totum corpus præter faciem q̄ cooperiri oportet & eam cauere a vapore, & oportet non permittere vaporem super ascendere corpore post pannorum madefactionem & superpositionem & alleuiare ipsum oportet cum bona diligentia & prouisione, & hoc sufficiat in acceleratione exitus humoris extra, Veruntamen si fuerit in humore grossities & viscositas, & sit eius impulsio difficilis, & differt eius exitus vsq̄ quod transeat quinta dies administr. tur tunc illa die quod exitum accelerat & hoc diligenti prouisione & prouida discretione fiat vt non incidat circa hoc error & deceptio, nam error in hoc loco maximū quid est & non sit promptus ad huius medicinas sed abbreuiet apud regimen huiusmodi infrigidationis quantumcunq̄ negligere & superstare poterit quod indigeat illis, & si non potest transire absq̄ illis bibat patiens de aqua calida vna hora post aliā vel coquatur in ea de semine feniculi & de semine apij & bibat de ea. ¶Modus medicaminis Potio lenis non incitantis magnum calorem & accelerantis exitum ægritudinis. ℞. ficuum viridium xxx. passularum mundatarum. 3. xx. bulliant suauiter in tribus lb. aque donec liqueat, postea bibat ex illa aqua patiens lib. s. ter & regatur & alia potio inuoluatur pannis madefactis in aqua calida sicut diximus. ¶Modus compositionis fortioris supradicti & experta quæ administranda est post apparitionem algidri & alhasba. ℞. ro. 3. iiij. lentium excorticatarum. 3. viij. lacte mundate a suis lignis. 3. ij. seminis feniculi apij seminis citoniorum dragaganti albi mast. an. 3. i. coquantur omnia in lib. i. aque sub lento igne vsq̄ q̄ consumpta sit media pars eius & expri

matur & coletur & bibat ex eo patiens quartā partem lib. cum. vij. 3. zuccari tabarzed & hoc assidue faciat donec deueniat ægritudo ad sui status perfectionem & tunc desinat a sumptione prædictæ aquæ. Et si fuerit patiens ætatis adolescentię & sub lactis nutritione sumat nutrix eius prędictas medicinas, vel sugat puer aliquas sugationes ex rob de vuis vel ex decoctione alcandi aut zuccari vel penidij, vel coquatur modicum passularum, aut ficuum siccarum cum semine feniculi, & inmittatur de aqua illa in suum guttur paulatim.

¶ De preuisione & cautela erga membra quę solent offendi ab hac ægritudine, & primo erga oculos, Particula quarta.

OPortet medicum cum incipiunt apparere huiusmodi signa ꝙ incipiat instillare oculis infirmi de aqua rosa. bis in die & madefacere faciem eius cum aqua frigida Et si ægritudo fuerit leuis & debilis sufficiat ei hoc regimen, Si vero apparebit fortis apud sui principium & multi nocumenti in sui exitu cū pruritu palpebrarum & rubedine albedinis oculorum erit signum multiplicationis eius exitus in huiusmodi locis magis ꝙ in reliquis, & tunc incipiat confortare loca hæc cum stipticis, & loco sumae administrentur gallę/ fortiores enim sunt; vel instilletur eis succum carnium granatorum acetosorū, vel liniantur palpebrę cum collirio dicto sief memithe & alhasas. i. licio & aloe & acacia & ros. añ. pars vna & de croco. x. pars, Et si exierit ægritudo per oculum considerandum est si exit in tunica quę dicitur almaltahan quoniam tunc non offendetur per hoc visus sanabitur enim perfecte. Si vero exit in tunica cornea vel in medio pupillę oculorum instilletur eis aqua ros. bis in die, vel liniatur cum vitellis ouorum crudorum & inuoluatur cum sudario & ligentur & obturentur oculi diligenter & non dissoluatur vsq; ad tres dies, postmodum vero instilletur eis de sief prędicto ablato tamen croco & adiuncto in eo pars. i. desedene id est lapidis emathitis & non superueniat magis exitus, postea vero ligentur oculi & dimittantur sic ligari tribus diebus, Et si non suffecerint hæc ad curationem ipsorum accipiat curationem ipsorum perfecte ex capitulo apostematum & vulnerum.

¶ De preuisione & cautela erga guttur & os Particula. V

COntingit quandoq; cum passione malarum variolarum pessimę & difficiles prefocationes quę si superueniat nulla erit spes euasionis infirmi, quapropter incipiunt apparere signa hæc in passione algidri incipiat infirmus gargarizare cum sueco granatorum acetosorum, vel cum aqua infusionis sumac, vel cum rob de celsis & similibus, vel cum aqua vlimę infrigidationis si alia non inueniatur, & hoc fiat sæpe in die, Et si confirmantur accidentia ægri & alleuiatur suffocatio & apparebit in eo strictura anhelitus & vocis raucedo, & cum eo remanserit virtus flebotometur ex vena cephalica, & post exitum perfectum variolarum, Et si non affuerit ægro fortis calor nec mollitudo naturę sorbeat patiens ex butyro & zuccaro tabarzed, Et si calor fuerit fortis vsq; in finem vtatur muscilagine psillij vel muscilagine seminis citoniorum cum amigdalis excorticatis vel cum semine cucurbi. & zuccaro, Et si natura fuerit lenis & fluxibilis accipiatur gumi arab. amigdal. excorticatę semen alteę & amidū terantur & permisceantur cum muscilagine seminis citoniorum.

¶ De preuisione apud iuncturas sequitur Particula sexta.

QVando apparent signa ægritudinis & maxime si apparent fortia & multa & dominantia acceleretur inungi iuncturas cum sandal. & memitha boloar. & ros. & camphora & aceto & aqua ros. sæpe in die non transeundo iuncturę terminum, & si exierit in eo magnum apostema acceleretur eius apertio & educatur quod est diligenti preuisione & sine tardatione ne forte sit illud maioris periculi causa. Et ego iam vidi plures pueros quibus hoc accidit ex prauo ipsorum regimine. & ex illis fuerunt quorum iuncturę amisit motum genuum ipsorumq; iuncturarum & manuum amiserunt.

¶ De cautela erga nasum & aurem Particula septima.

OPortet cum incipit apparere passio algidri ꝙ intromittatur naso cotum infusum cum aqua ro. in qua trita & mixta sit camphora, & effundatur in aurem acetum in quo permixtum sit modicum memithæ vel licij, & hoc fiat sæpe in die.

¶ De cautela a dolore pedum. Particula octaua.

ET si accidit in fine pedis dolor inungatur cum oleo oliuarum tepido & superponantur panni madefacti in aqua cal. & si non recedit dolor per hoc & non acceleretur exitus ægritudinis terantur sisami excorticati cū lacte, & emplastretur planta pedis cum eis & ligetur & dimittatur per diem & noctem, & su

perponantur ei panni infusi in aqua cal. vel emplastretur cum eo donec sanetur.

¶ De hijs que maturant algidri post exitum Particula. IX

Si tardatur maturatio ipsarũ & ægritudo est de hijs que sunt curabiles superponant̃ ei panni madefacti in aqua decoctionis camomille violarum aloe & furfurũ tritici & filiũ coniunctim vel diuisim, & quando erunt maturate superponantur eis quod exsiccat, vt postea dicemus.

¶ De hijs que excitant algidri. Particula Decima

Oportet aperire de illis quæ magnæ & difficiles sunt, postea vero exsiccare humiditatem ipsarum cum coto veteri & fumigare illas cum folijs ro. siccarum vel folijs mirte vel cum sandalis in æstate, in tempore vero frigoris cum lignis alcape .i. tamarisci vel cũ folijs alczaro .i. lentisci, Et si abundat humiditas dormiat patiens super ros. tritis vel super farina risi, vel super farina glares .i. panici, vel super farina milij extenso super lecto leni, Et si sentit pruritum in corpore superponantur eis folia lilij humidi, & aspergatur desuper alterira, id est calamus aromaticus & folia ros. & folia mirte & si non exsiccantur cito dissoluatur in aqua modicum salis & aluminis & liniantur cum eo pustule omissis locis pruritus, hoc enim mordicabit forti mordicatione & dimittantur super eis per horam, deinde abluatur cum aqua decoctionis ambla .i. coralli & tamarzach .i. tamarisci foliorum mirte & corticum granatorũ & hoc valde confert.

¶ De hijs que delent maculas algidri Particula vndecima

Quod est quia cum superuenit pruritus & corrosio ex predicta egritudine & scalpellant faciem & oculos, excoriat algidri ante tempus debitum & relinquunt inde turpes macule. Causa huius qua propter cum hoc accidit oportet ligari manus ægri vel pueri cum sudario leui vel fiat eis cerotum de pellibus alfanach aut leporum, & sit pilus extra vt non possit offendere in actu scapellationis, Et si relinquat̃ post istam egritudinem albedo in oculis, & fuerit hoc in oculis puerorum & eorum maxime qui sunt mollis corporis & cutis erit facilius dissoluere, al. resolue re albedinem, & quod resoluit eam est stercus passerinum & hyrundinum & stercus lacertæ & alchafes, & fortius hijs est sal armo. & spuma maris, & baurac & sal andrani & cancer marinus & almahacõia, & residentia vrinæ & similia que diximus in suo loco, Et que delent maculas a facie & residuo corporis est litargirũ dealbatũ & ossa combusta spuma maris costũ radices cannarũ sicce amigdale amare aristolo. grana de ben semen radicũ melonis lupini lubra .i. faseoli fabe & similia vngantur cum hijs frequenter coniunctim vel per se tritis cum aqua decoctionis ordei. Et nos quidem iam plura scripsimus de hijs vltime & perfecte.

¶ De dieta huic ægritudini competenti. R. Particula. XII

Oportet bibere ægrum aquã decoctionis ordei sapienter paratã sicut parari solet in acutis egritudinibus equaliter Et si febris fuerit lenta & molesta & natura nõ fuerit lenis misceatur cũ aqua sicut medietas q̃n titatis ipsius succi granatorũ acetosorũ tritorũ cũ suis nucleis & non cũ carne ipsorũ, & non curetur de subtili pellicula ipsorũ, & sumat butyrum q̃m hoc lenierit naturã, Et si abundauerint vigilie apponat̃ in eis .q. medietas ipsorũ de papauere, & si natura est lenis multũ apponat̃ ineo de spodio & gũi ara. succus cucur. melonis & citruli & similiũ, Et hec quidem nõ competũt algidri sed magis competunt passioni alhasba nisi forte calor fuerit fortus & fuerit cũ ipso algidri molestia & magne vigilie, q̃m quod melius & competentius est in hac passione est q̃ infrigidat & exsiccat & ingrossat sanguinem, sicut est suc⁹ granatorũ succ⁹ agreste & sĩlia queadmodũ dictũ est, Et conferunt in hac passione lentes excorticate q̃n bibunt̃ cum aqua frigida.

¶ De regimine nature algidri Particula. XIII.

Solet nãq; natura mollificari plurime apud finem huius ægritudinis, & p̃cipue in passione alhasba: & ob hanc causam oportet omne qd' lenit & mollificat naturã post q̃ peruenit ægritudo ad statũ, & si fuerit natura egri sicca in principio & ante statũ ægritudinis oportet lenire ipsam, & maxime apud vehementiam caloris & capitis dolorem, & alleuiat̃ natura & humor algidri, & postq̃ viderit potentiã virtutis infirmi, & corpus eius nõ siccum mundũ cũ colore albo & virtutem pulsus & hoc post flebotomiam lenificet̃ naturã cũ decoctiõe mirab. citri. tantum, vel bibat succũ granatorum tritorum cum sua carne cũ zuccaro, hoc eñi melius est ad laxandũ infirmũ quia nõ incitat calorem, Et si fuerit natura lenis non approximetur infirmo aliquod lenitiuum & laxatiuũ. Curatio vero eius si fuerit lenita natura est qd' bibat loco ptisane ordeacee aquã decoctionis sanic de ordeo qd' est farina ordei assata, Et si necessitas

induđt aquam decoctionis ſanic de nucleis granatorum. Et ſi natura fuerit magis lenis bibat gumam cum ſpodio poſtꝗ̃ trita fuerit ad modum alcohal & aſpergatur ſuper quatuor. ℥. aquę decoctionis ſanic de ordeo & bibat totũ, Si vigoratur fluxus curetur cum his quę dicta ſunt in paſſione fluxus, & ſi perſeuerauerit fluxus bibat alrayb. i. lac acetoſum valde ablatum ab eo butyrũ cum bono alcahac & modico gumi arab. vel cum ſpodio.

¶ Sequitur nunc de paſſione alhaſba. Capitulum. XI.

Alhaſba .i. morbilli in duas diuiditur ſpecies

HÆc enim paſſio diuiditur in duas ſpecies. ſ. curabilem & non curabilem, quoniam eſt de genere algidri. i. variolarum, excepto dolore dorſi qui proprius eſt in illa, ſed moleſtia ſincopis magis propria ſunt in hac paſſione alhaſba, & generatur quidem ex ſanguine valde colerico & in corporibus calidis & ſiccis & macilentis & in tempore quo hyems eſt calid. & ſicca & retardant pluuię in ipſa tũc ſuperuenit hæc paſſio & inuadit corpora cali. & macilenta colerica ſicut diximus.

Sig. alhaſbę mortalis

Signum haſbę mortalis & praue eſt liuedo coloris & viriditas vel color violaceus cum reliquis que dicta ſunt in paſſione algidri, & qui apparebit algidri vel haſba, & poſt earum exitũ ſubintrant profundum corporis repente, deinde ſuperuenit ægro moleſtia & indignatio ſtomachi iudicabis hoc mortalem ſincopim ꝗuſqꝫ redeat ad exiendum.

Sig. alhaſbę curabilis

Signum paſſionis alhaſbę curabilis eſt vehementis rubedinis & reliqua quę diximus in paſſione algidri preter maculas.

Cura

Curatio alhaſbę ſicut electio curationis & eius virtutis in paſſione algidri eſt exitus ſanguinis quoniam ægritudo eſt multa & non quieſcit eius ebullitio cum extinctione ſicut oportet in principio paſſionis alhaſbę parum educere de colera ru. ſi videris ipſam multę abundantię & natura non lenis, deinde vero extinguetur ipſa cum modis extinctionis poſitis in paſſione algidri & melius & electius ad leniendũ cum eo eſt aqua decoctionis prunorum humidorũ per ſe aut infuſorum in ſirupo iulep, aut infuſorũ in aqua & zuccaro, & non ponatur eis in laxatiuo viol. vel lebleb & manna & ſimilia, & oportet eſſe cibum patientium hanc ægritudinem alhaſba ptiſanam ordei ſua proprietate cum ſucco granatorum acet. & cucurb. & alhandi & citro. & ſolatrum & pſilium, aqua vero frigida & nix magis competunt huic ægritudini algidri, hoc eſt in quo differt paſſio & alhaſba a paſſione algidri, reliqua vero dicta ſunt in paſſione algidri ex ſignis. ſ. & medicinis omnia cõmunia ſunt.

¶ SEQVITVR SECTIO SECVNDA Tractatus. xxxi. quę continet in ſe cap. xv. Quorum primũ eſt de fuſtigatione.

FVſtigationum alię ſunt cum ſpinis quæ dicuntur alſiet & albarciabus & cum funibus de canapo & ſimilibus, Alia fit cũ fuſtibus & corticibus palmarum & cum albaſlah & cum albuziadan & ſimilibus. — Fuſtigationum diſtinctio

Signum huiuſmodi ſunt quod ſenſui patet. — Signa

Curatio fuſtigationis factę cum alijs ſpini fuſtibus in ſui principio eſt ꝙ ſuperponať ei pellis agni recens cal. cum eius ſanguine quando decoriatur, & dimittatur ſic tota die, poſtea renouetur alia, Et ſi fuerit ſuſpectio ne creſcat calidum apoſtema & ferueat tunc accelerat flebotomia baſilicę vel alchal, Si æger fuerit plenus venis & fortis virtute nam vt plurimum huiuſmodi fuſtigatio diſſoluit virtutem & debilitat ſpiritum vitalem Et poſſibile eſt ducere ſincopim & maxime qñ fuſtigatio fuerit fortis, & tũc bibat ſtatim pondus vnius. ʒ. muſci. cum lib. i. boni vini & odoriferi, deinde cibetur cum hijs quę infrigidãt & ſedant calorem pluribus diebus donec quieſcat calidum apoſtema, Et ſi fuerit percuſſio ſciſſio vel contuſio & non fluxerit ſanguis ex ea ſcarificetur poſt ſedationem caloris & terſo loco à ſanguine liniatur cum aloe & ſandalo diſtemperatis cum aliquo ſuccorum frigidorum, deinde vero curetur cum reliquis quę diximus in diſtinctione ægritudinũ heriſipilę. Et ſi fuerit ꝑcuſſio ex hijs q̃ ſepant carnem donec ꝑueniat ad oſſis detectõem & vigorať infirmo moleſtia & dolor & volueris hoc ſedare vt nõ ꝓſtreť virtus regatur cũ hijs q̃ dicta ſunt in ſincopi cõtingente ſedantis omnem dolorem & moleſtiã ex percuſſione contingentes. ℞. cærę albę. ℥. i. olei roſ. ℥. iiij. liqueſcant ad ignem deinde aſpergať deſuper ceruſę. ℥. 5. remoto ab igne miſceať in eis quanta eſt quantitas de vitellis ouorũ aſſatorum & teratur totũ optime in mortario, & ſi emulſum fuerit ſuper eis de lacte mulierũ aut de ſucco alſaris. i. ſcariolę / vel ex ſucco ſolatri erit melius pro ſedatione doloris & vngatur cũ eo & dimittať tota die, Et ſi cum hoc nõ quieuerit dolor rejteretur hoc idem ſuper ipſum, & ſi quieuerit calor & redditur ſecurus ab apoſtemate calido abluatur cum aqua maris, & curetur cum hijs quibus curantur vulnera, Et quando nõ reperitur aliquod vngentorũ & ſuperponať ei bis in die coccũ vel coccinũ veſtitũ. & non deſinat hoc facere quouſqꝫ curetur ꝑter qđ egeat aliqua illa. curationũ. Et ego iam expertus ſum pluries, maculis aũt & veſtigijs per

Curatio fuſtigationis

Vnguentũ

cussionum quae fuerit in eis rubedo confert vngi cum vnguento molli quo curantur vestigia quae dicuntur alcelef. Et si loca fuerint nigra vel coloris viol. & similia absque calore emplastretur loca cum folijs caulium vel radicis vel mentastri, & melius hoc est quod vngatur cum arsenico citrino & succo coriandri humidi vna vice post aliam continue vel cum abal kiakel .i. lapidis qui fo natur q. esset aliquod granum intus & vocatur lapis pregnans & semine eruce post fumigationem eius cum vapore aque calide.

¶De passione alues & deblan. Ca. II

Alues & Cleblan duob⁹ fit modis

Haec passio fit duobus modis, nigra & rubea. Et curatio eius est cum acutis medicinis vel cum cauterio, & est quod sup ponatur ei vnctio anacardina quousque indure scat vulnus, vel liniatur cum aqua saponis & calcis non extincte partes aequales terantur & permisceantur & vngantur cum eo & dimittatur per duas horas, & tunc efficientur loca nigra, & fiet in eis vulnus, postea vero superponatur eis de butyro tribus vel quatuor diebus donec amoueatur pellis nigra, deinde curetur curatione caeterorum vulnerum quousque curetur perfecte, quod si apparet aliquid ex eis postea reiteretur eadem curatio in eis & sanabitur. Et cum hac eadem medicina curetur alcheblan cum auxilio dei.

¶De corruptione coloris. Ca. III

Coloris corruptio duob⁹ fit modis

Coloris corruptio contingit fieri duobus modis, aut enim sequitur post aliam infirmitatem vel aegritudinem, sicut contingit nigra yctericia vel citrina, & illis qui conualescunt ab aegritudine & ex corruptione complexionis quemadmodum contingit leprosis, aut contingeret ex eo quod contingit sanis ex calore solis & exeuntis ex frigore, aut ex eo quod subito insurgit sicut rubedo & pallor ex verecundia & timore, & possibile est contingere citrinitatem coloris absque causa & curatione quidem yctericiae iam diximus in suo loco. Curatio conualescentium ab aegritudine consistit in ciborum multitudine & corporis impinguatione quemadmodum in suo loco determinauimus. Curatio quidem leprae manentis ex frigore sicut cum balneatione & fumigatione cum vapore aquae cal. & in continuatione vsus artificij in suo loco descripte, & possibile est contingere ex hmoi causa rubedinem & turpem alterationem faciei, & tunc oportet non pati negligentiam apud sui curationem qa turpe est. Et eius curatio est scarificare locum fontanelle colli & flebotomentur ambe vene cephalice & cooperiatur bene indumentis, & abstineat a vociferationibus & repletione ab omi quod sanguinem reuocat ab interius ad extra vt detentu anhelitus & diuturna salutatis, & confert ad hoc flebotomatio vene cephalice & extremitatis nasi & vnctio postea cum sapone, & abstineat ab omi quod multiplicat sanguinem, & a vino & carnibus & alhaua, & vtatur balneo & fumigatione cum aqua cal. frequenter. Et si non inuenitur balneum vngatur cum vnctione alfahafa forti, & caueat a vento & frigore quod non tangat multum eius vultum, & quod hoc contingit patienti festinet ad balneum. Curatio aut citrinitatis vult⁹ absque causa confert cibari per singulos dies gallina assata, & bibat vinum dulce, & comedat ficus & granata & vitella ouorum & cicera cocta in omnibus cibarijs, & sumat ex asa in quibusdam tpibus & cibaria in quibus sunt allia, & confert ei electuarium de limatura ferri & assiduitas balneationis & fricatio faciei & linimenta decoratiua rubificantia vultum que in suo loco sunt determinata.

Cura citrinitatis vultus absque ca

Cura conualescentium

¶De conseruando corpore humano mortuo. Capitulum. IIII.

Primum quod oportet fieri ad conseruandum corpus mortuum vt non putrescat est quod clisterizetur cum aqua coloquint. & baurac eleuatis eius cruribus & ipso sup faciem inuerso & bene commoto ventre exprimatur, vt exeat totum quod est intus, postea vero reiteretur clistere in eo pluries donec egrediantur omnes feces, post modum aut accipiatur aloes myrrhe acacie ramic .i. gallie camph. partes aequales oia coadunentur cum aqua ros. & clisterizetur cum ea & obturetur anus cum coto infuso & submerso in medicina pdicta, & vngantur vniuerse iuncture ipsius cum pdicta medicina postquam mixta fuerit cum ea acetum & aqua rosa. & modicum salis & insuffletur naribus eius modicum alsambac. Q aut confert & conseruat a corruptione corporis eius est linitio eius cum kitran. Modus linimenti optimi ad conseruationem corporum mortuorum & confert in vinis a prurutu & scabie & alcobaha humido. ℞. aloes subcitrini sarcocolle salis an. ℥. vi. croci olibani an. ℥. ij. opij myrrhe an. ℥. iiij. acacie. ℥. iij. licij. ℥. iij. musci camph. dauich .i. calami arom. quantum volueris sed de camphora plus apponatur terantur medicine & permisceantur & ponantur in olla cum multa aqua & quod cooperiatur cum ea & bulliant sup lento igne paulatim donec inspissetur, & caueat quod non vratur, deinde clisterizetur cum eo corpus mortuum, post euacuationem totius eius quod est in visceribus vt supra diximus, deinde vero liniatur cum hoc medicamine totum corpus & impleatur ex eo guttur nares os & aures, & obturentur inde hec cum bombace vel cum panno hoc enim conseruabit corpus longo tempe, & confert etiam scabiei humide & alcoabi & altasi

Clistere

linimentum optimum

alad & remouet excessum sudoris & eius iuuamenta plura sunt.

¶ De tumore & pruritu digitorum tempore frigoris. Cap. V.

Cura

CVratio horū est qđ effundat̃ super eis aqua calida salsa, vel submergatur in aqua decoctionis alselac, postea fricetur cū oleo de ben aut similibus, & si excesserit illud in eis emplastretur cum sale trito cum oleo communi cum cepe vino & similibus.

¶ De passionibus contingentibus vngulis. Capitulum. VI.

DE passionibus contingentibus vngulis & sunt puncta alba asperior ipsarū & scissio & minuta lipitudines, & accidentes in cute circa ipsas earum citrinitas & alteratio coloris.

Cura albedinis

Curatio albedinis ipsarū est ꝙ frequenter liniatur cum pice liquida/aut liniat̃ cum arsenico rubeo vel cum sulphure nigro cū aceto vel vino, vel accipiantur nuces de alfero & coquantur in aceto & permisceant̃ cum lupinis, & liniant̃ cum hoc qm̄ delet maculas ipsorum,

Cura apparitionis

Curatio appitionis ipsarū est ꝙ emplastretur cum pinguedine tribus diebus, postea tollantur si fuerint mollificatę sin aūt reducat̃.

Cura vngularū a scabie excoriatarū

Curatio vngularum a scabie excoriatarū est ꝙ liniatur cum sale & fæcibus vini, aut emplastret̃ cum squilla & oleo alhal. i. sisamino.

Cura scissionis & lippitudinis cutis

Curatio scissionis & lippitudinis cutis quę circa ipsas est ꝙ euacuetur colera nigra & corpus humectet̃, & emplastretur cum cæra & oleo pinguedine & cerebro.

Cura citrinitatis

Curatio citrinitatis ipsarum est ꝙ liniatur cum semine erucę & aceto frequenter.

Cura alterationis coloris

Curatio alterationis coloris ipsarum ꝙ superponatur eis qđ faciat eas cadere, quod est ꝙ accipiatur calcis viuæ & litargiri & arsenici partes æquales terantur & conficiant̃ cum bono sapone, & hoc superponatur eis donec cadant, postmodū vero curetur cum vnguento nigro perfecte sin autem accipiatur earum curatio in cirurgia.

Cura lippitudinis

Curatio lippitudinū exeuntium circa eas est ꝙ accipiatur sal & nasturciū, & loco superponatur, aut emplastretur cum mastice cum modico salis dissoluta.

¶ De scissura plantarū pedū. Ca. VII

Scissura plantarū pedū dupliciter cōtingit

SCissura plantarū pedum contingit dupliciter, aut erit causa eius intrinseca, & hoc erit ex sanguine mixto cum co. nig. grossa, aut cum colera rub. acuta.

Sig. frigoris

Signū frigoris est qđ patiens refert, & testat̃ ætas & complexio.

Si. causæ secundæ

Signū secundę causę est qm̄ si fuerit in planta pedis est ex co. nig. & præcipue si concordant in hoc ętas complexio & regimen infirmi, Si vero fuerit scissura in manibus & testatur ad hoc ætas & complexio est ex co. ru. vt in pluribus.

Cura ex frigore

Curatio scissurę accidentis ex frigore est ꝙ submergantur pedes in aquam calidam donec bene remolliantur, & postea superponat̃ eis cerotū factum cum oleo de fenugr̄. vel cum oleo de keruà, vel cum oleo de lilio, vel cum oleo de sirag, vel accipiantur ficus combustę/& fiat ex eis vnguentum cum cæra & oleo oliuarū & superponat̃ loco, & si accipiatur vna rapa & comburat̃ & perforetur & dissoluatur in eo cera & oleū ro. super cineribus calidis confert scissurę ex causa frigoris, & si misceatur cæra cum aneto & sirag confert, Et qđ confert scissurę profundę & antiquatę est ꝙ accipiat̃ sandarus & oleū seminis lini & coquatur donec inspissentur, & postea distilletur de eo super ipsum, Q₂ autem vltimum confert iuuamentū est ꝙ liniatur cum kitran qm̄ delebit ipsam, vel terant̃ cepę murinū cum oleo sisamino & superponatur & confert scissurę pedis & liniatur cum pice, vel madefiat pecia panni in oleo cōmuni & suponatur subter pedem, & sit semper calciatus, & caueat incedere discalciatus & abluere, & confert vltimum iuuamentū ꝙ dissoluatur pinguedo caprina & asperśa super ipsam modico pulueris gallarū tritarum sicut alcohol, intromittat̃ de ea in aquā calidam in scissuram antiquatam.

Cura scissurę profundæ

Curatio scissurę profundę interius est ꝙ purgetur humor p̄dominans cū medicinis proprijs illi quemadmodum sępe diximus, deinde vero liniatur cum ceroto facto cum oleo viol. vel accipiatur cæra alba & medullę cruriū bouis, & dissoluatur cū eo sirag & instillato in eo succū maioranę vngatur cum eo.

Vnguentū bonum

Modus vngenti boni ad scissurā manuū & pedum. ℞. medullę cruriū bouis pinguedinis gallinę an̄. ℥. v. gumi dragaganti albi cærę mirrę rubeę an̄. quartam partem. ℥. i. terant̃ medicinę siccę bona trituratiōe & dissoluatur pinguedo in. ℥. i. sirag, & cōficiant̃ cū eis alię medicinę tritę & siccę & cōquassent̃ optime & vngant̃ cum eo plantę manuum & pedum.

¶ De passione aluase. Cap. VIII

ALmasc est rasura coxarū quę solet accidere itinerantibus ex fricatione coxarū ad inuicem ꝓpter quā impedit̃ ambulatio.

Cura Almasc

Curatio huius est ꝙ aspergat̃ super eas de vitriolo trito aut tucia almachlasa vel de litargiro albo, de quocūq; ipsorū inuenerit, aut accipiatur ex puluere alcodan & super eas aspergat̃ indurat em̄ locū & ipsū corroborat ad ambulandū. Et si fiat in eis vulnus curet̃ cū vngento albo & similibus.

¶ De sudoris abundantia. Ca. IX

Sudoris abundantia dupliciter fit

SVdoris abundantia contingit dupliciter aut per viam crisis, aut nō per viam crisis, Quę vero contigit per viā crisis fit tempo=

re consumationis egritudinis salubriũ. & tempore laboris temperati & exercitij moderati in tempore æstiuo. Sudor vero qui absq3 modo cretico accidit est sicut sudor proueniens ex carnis dissolutõe ,ppter quã corpus eo indigeat, & excessit sudor eius naturales modos, aut in q̃ntitate aut in qualitate, Excessus in quantitate fit tribus modis, aut colore vt cum declinat ad rubedinem, vel ad citrinitatem, vel ad albedinem, vel ad viriditatem, aut excedit in odore vt cũ fuerit valde fœtidus, aut carens fœtore, aut sapore, aut fuerit salsus, aut dulcis, aut amarus aut acetosus. Significatio autem iuuamenti vel nocumenti prędictorũ est scd'm humorem nocentem. Excessus aũt contingit in quantitate tripliciter, quia aut superabundat aut erit modicus. Superabundantia vero ex tribus contingit causis, aut enim ex multitudine humorũ aut horũ subtilitate, aut ex pororũ corporis ampliatione & cutis laxitudine, aut ex virtutis expulsiuę robore. Paucitas vero ipsius causę erunt hijs contrarię/quia ex paucitate humorũ vel ipsorum grossitudine vel strictura pororum vel ex virtutis contentiuę robore. Signum sudoris ex causa crisis est ꝙ prouenit de infirmitate infirmo, & qd' sequitur post ipsum ex quiete & salute infirmi cum exit in certis temporibus. Signum eius pręter viam crisis est qd' patiens refert & qd' ex ipso sudore manifestatur. Curatio excessus sudoris quando debilitatur corpus ex ipso est vt cum est modicus ꝙ vngatur cum oleo ros. vel cum oleo florum granatoꝶ, aut cum oleo mirtino, aut cum oleo de citonijs & similibus; Et si fuerit sudor multus & si non conferunt ei hæc olea oportet coqui in aqua res stipticas in nocte & lauare cum ea vt capita ros. mirta folia oliuarum siluestrium & folia alfaro, & qd' fortius hijs est ꝙ aspergatur super corpus puluis aluminis combusti vel puluis thuris. Modus olei fortis ad retinendum sudorem. ℞. foliorum ros. aut capitum earum quę fortia sunt ʒ.xx. sandal'. balausti. añ. ʒ.x. gallię. ʒ.iij. mirtæ recentis. ʒ.i. congregentur omnia in duabus lib. aquę & coquantur super lento igne quousq3 redeat aqua ad terciam partem & exprimantur & coletur & apponatur in colatura olei ro. lib. ſ. coquantur cum lento igne quousq3 consumetur aqua & remaneat oleum, postea coletur & vngatur cum eo corpus & exponatur ante ipsum si calor excedit in eo vasa plena aqua frigida & exsternatur in domo rami mirtæ ros. & alchoslef. i. salicis & bibat sirupum iulep aut ros. aut sirupum de psillio, & caueat a multo labore & ingressu balnei.

Sig. sudoris cretici

Sig. non cretici

Cura excessus sudoris corpus debilitantis

Oleum forte

¶ De priuatione sudoris. Cap. X.

Priuatio sudoris & eius defectus contingit quatuor ex causis, aut ex humorum paucitate, aut ipsorum spissitudine & pororum constrictione, aut ex debilitate virtutis expulsiuæ, aut ex forti frigore ab extra contingente. Curatio huius non oportet studere apud sudoris prouocationem nisi in febre quę est cũ rigore, & quando virtus est sana nec timetur de casu eius & videtur ꝙ sudor alleuiat ægritudinem & diminuit de ea & sequitur post ipsum quies & leuitas. Prouocatio autem sudoris fit multis modis, aut enim per balneũ & laborem, aut cum oleis resolutiuis vel per medicinas coctas in aqua ex qua recipitur fumus desubtus, vel cum fricatione facta cum manu. Olea vero fortia ad prouocationem sudoris sunt oleum de balsamo, & post ipsum est oleum oliuarum cum baurac & oleum cucumeris asinini, & oleũ camomillarũ, oleum aneti, oleum de ben, oleũ de spica, & oleum de costo & similia; Et fumigia vero conferentia ad hoc sunt castoreum carpobalsamum bdellium semen agni casti & nigellę mentastrum semen vrticę cardamomum & similia. Et nos quidem plura huiusmodi diximus in suo loco quod sufficiens est.

Sudoris priuatio ex. q̃tuor causis fit

Cura

Sudoris ,puocatio multis fit modis

¶ De lassitudine. Cap. XI.

Lassitudo generatur aut ex causa extrinseca, aut ex forti morsu laborioso, aut ex causa intrinseca vt ex motu malorum humorũ. Lassitudinis vero species sunt quatuor, prima dicitur grauis, secunda extensa vel extensiua, tercia calida, quarta vero dicitur nocitiua. Lassitudo grauis causatur ex repletione corporis grossorum humorũ ad frigiditatem & humiditatem declinantium qui dissoluitur in motu forti dissoluenti sanguinem qui ingreditur per venas & vasa corporis, & redditur inde virtus naturę corruptę & debilis & pondere pressa eiusq3 operationes impediuntur, & generat̃ ex hoc species hæc lassitudinis appellata grauis Secunda vero species quę dicitur extensa fit ad modum primę. Veruntamen impletur meatus humore illo dissoluto qui tendit ad sanguinem & virtus cũ hoc remanet potens & sollicita & resultat ei ex hoc extensio ad vniuersa laterum, & hęc duarũ specierũ. Curatio est per euacuationem vt dicturi sumus, reliquę vero duę species. s. calida & nocitiua fiunt cum existunt in corpore humores pungitiui & ignei, & quãdo mouet̃ corpus ĩmoderato motu comprimeñ huiusmodi humores ex illo motu, & calescit corpus & offendit̃, & possibile est generare feb[rem e]fimeram, & hmõi species dicunt̃ calida.

Lassitudinis causa

Lassitudinis quatuor sunt species

Lassitudinis grauis causa

Lassitudinis extensiuę causa

Cura Lassitudinis cal, & nocitiuae causae

Si vero bullierit forti bullitione & non putrescunt humores generant species lassitudinis dolori & nocumento vulneris in tota corporis superficie, & sentitur cum eo punctio vt punctio

Cura lassitudinis ca lidæ & nocitiuæ acus. Curatio harum speciert. s. calide & nocitiue est q vngatur totum corpus cum oleo ro. mixto & temperato cum aqua tepida, vel cum oleo viol. vel cum oleo de nenufare, & vngatur cum eis leniter, & assiduet balneationem & submersionem in aquam tepidam & dulcem, & assiduet quietem & ocium & regat virtutem cum cibis temperatis, Et si non cessat lassitudo per hoc & apparebit in ipso plenitudo venarum & dominiū colere ru. flebotomet patiens & purgetur a colera ru. & hoc fiat discrete & suauiter. Lassitudo aūt que generat ex humoribus qui cōmouentur extra corpus erit similis plenitudini scd'm virtutem & amplitudinem scd'm vasa, qd' est qm̄ quando excedit cibus corpis quantitatem sibi oportunā ita q relinquat aliqd ex natura nō respicit illud corpus .p sui nutrimento, & pigrescit natura a sui dominio & dissolutōe, dicitur hæc plenitudo scd'm virtutem. Quando vero fit decursus sanguinis humorū & spirituū per venas & arterias cum obseruatione ipsorū modi precedentis antecq aduenirent illis excessus corporis cum hoc existit sanus & firmus, dicit tunc hæc repletio scd'm vasa. Signa plenitudi-

Sig. plenitudinis secundum virtutem nis scd'm virtutem defectus appetitus cibi, grauitas motus, pigricia, ocium, defectus sensus ob liuio, & defectus cogitationis & imaginationis est species lassitudinis que dicuntur grauitas & extensio. Signa plenitudinis scd'm vasa sunt

Sig. plenitudinis secundum vasa rubedo coloris, calor corporis, eiusq grauitas, pigritatio, extensio venarū, multitudo somni, oscitatio cum ore, & extensio membrorum & species lassitudinis que dicuntur calida & nocitiua qua dolor similatur dolori vulneris. Cu-

Cura lassitudinis ex repletiōe scd'm virtutem ratio lassitudinis causate a repletione scd'm virtutem, nisi eius curatio acceleretur induet egritudines, vt febrem cottidianam & apostemata mollia, & alias frigidas ægritudines vt apoplexia, & perditio medietatis partis corporis, & similia, & oportet incipere cum euacuatione fle gmatis discrete, & sudare in balneo sudatione modica, & sit parcus in cibo & potu, & vtatur ex cibis qui generant modicum sanguinem sicut sunt carnes auium & similia. Curatio lassitu-

Cura lassitudis ex repletiōe scd'm vasa dinis accidentis scd'm lassitudinem scd'm vasa, & nisi acceleretur eius curatio generabit ægritudines difficiles vt præfocationes & obtalmiam oculorum febrem & mortem repentinam & ista, & ideo oportet festinari ad flebotomiā & multū educere de sanguine, deinde vero regatur cibo modo temperato & æquali.

¶ De dolore. Capitulum. XII.

Dolorē ūs ex causa accidit Dolor est mutatio subito insurgens q quidem multis causis accidit, quādoq erit eius causa extrinseca, vt percussio & casus, Vel solutio continui, vt dislocatio fractura & contusio, vel eo qd' iacuit longo tempore infirmus dormiens super aliquo membrorum suorum inconuenienti situ ex quo subito aliqua eius membra sunt extorta & alia huiusmodi. Causa vero intrinseca est vt excessus frigidę complexionis vel calidę vel ex sumptōe multorū ciborum in excessu, aut ex retentione naturę vel ex oppilatione subito facta ex lapide generato in renibus, vel ex alicuius expulsione subito que natura consueuit retinere & similia.

Signum doloris insurgentis ex causis motis intra est id quod in pluribus huius libri locis exposuimus & quod determinauimus in introductione in principio huius libri qd' introductionem nominauit. Curatio doloris cuius causa ab extra est cū euacuatione corporis, primo si virtus est fortis ab humore requirente purgationem, deinde vero cum emplastris & vnctionibus. Curatio doloris ex adiectione alicuius humoris est curare quemlibet huiusmodi per sui contrariū. Et si videtur plenitudo in venis per flebotomiam, Alij vero humores per euacuationem, Plenitudinem aūt cum abstinentia cibi & per potus laxationem aut per restrictionem, & alia contraria, postmodum vero redeat ad sedationem doloris cum emplastro & vnctione & similibus, & erit securus a fluxu humorum, Et si ei manifestatur plenitudo incipiatur ab emplastratione loci cum eo quod sedat dolorem. Q, autem est melius & electius vt fiat ei subito accidit dolor fortis, & corpus eius est sanū & robustum suis membris, ita q corruit subito & epilenticatur est illud quod narrauit G. in loco epidimiarū est q illa die fiat flebotomia & educatur ex sanguine vltra quam sit virtutis tolerantia, & si non acceleretur flebotomia deinceps & q accidit tibi signum & firmitatem sup hoc quoniā dolor existit in membro paruo, & quia manifestat tibi humoris malitia faciens ægritudinem. ¶ Medicamen quorū natura est sedare dolores laudabilius & melius, ipsa est aqua tepida dulcis si lauatur cum ea locus doloris cū pannis mollibus post euacuationem sicut diximus, vel in aqua in qua decocte sunt herbe hel-be. i. camomilla anetum corona regis alhast altea viole folia caulium cortices papaueris ordeum excorticatum fenugr. semen lini furfures vero frumenti si coquantur per se vel si misceat parum butyri, & emplastretur cum eis locus doloris sedabunt ipsum, si simili modo fiat de fe-

Sig. doloris ex ca motis

Cura doloris

Cura ex adiectiōe alicuius humoris

nu greco & emplastret cum eo sedabit dolores.

¶ Olea quidem sedantia dolorem sunt omne oleum ppinquu aequalitati & vt est oleu camomille, oleum aneti, oleum margis, & oleum alkiri & sambucinu & alsirag quod est oleu sisaminum & quod sedat dolores est q accipiatur olei ros. & olei viol. pars aequalis & locis superponatur, est enim expertum. Q autem fortius est ad sedandum dolores & qd operari debet in amissione sensus membri est, vt folia iusquiami & folia lactuc. & radix alnirog & papauer nigrum & coriandru humidum, & qd fortius est est opium, quado accipitur de eo vna pars, & castor. pars. 5. & terantur cum aliquibus succoru. Curatur cum hijs dolor fortis vt auris & dolor oculoru & alij dolores laboriosi & potentes. Et quod sedare facit dolores generatos ex frigore & humoribus viscosis est emplastratio cum panico & milio, vel cum sale & mentastro aut ordei vel alcazama vel carnibus aut nasturcio calido & similibus, qm calefaciut tpate & supponatur loco, & hmoi emplastra nota & vsitata sunt ad hec.

Olea dolore sedantia

Cura doloris ex frigidita. & hmori. viscosis

¶ De passione bouina. Cap. XIII

Passionis bouine descriptio

Passio bouina dicitur eo q in pluribus generatur in bobus, & est vermis generatus inter cutim humani corporis & carnem & totu corpus perambulans donec perforans cutim, & exit vbi contigit, & possibile est contingere suum oculum per exitum deuastare illu. Est autem huiusmodi vermiculus in colore corporis patientis cuius caput est nigrum, & generatur ex eodem humore ex quo generant pediculi & lendes. Est autem hmoi humor putrefactus sub cute, & possibile est contingere quibusdam hominibus in quibusdam regionibus. Signum huius passionis est quia via videt ad sensum sub cute repens. Et curatio eius est cum euacuatione corporis ab humore dominante, deinde cum vsu balnei seu balneatione in aqua calida frequenter: aqua enim calida remollit corpus & humores, postmodum curetur curatione scabiei humide cum his que diximus, & oleis & reliquo regimine. Vltimo vero aperiat cutis in loco vbi reperitur vermiculus cu instrumento quod dicitur almalza & extrahat. Nocumentum aut maximu quod ex eo contigit est qn circumierit sub cute exit qnq per aliquem oculorum & destruit ipsum, & oportet vt cu videris ipsum repentem prope oculum q liges subtus ipsum cum ligatorio stricto, hoc enim retinebit ipsum non exire per oculu, deinde scindatur cutis desuper & extrahatur & intromittatur in locum scissure aquam salsam. Curatio vermiculoru nascentiu in vulneribus.

Signum

Cura

Nocumetum passionis bouinae

¶ De vulneribus & apostematibus. Capitulum. XIIII

Vermes i vulnerib9 & apati bus gnati

Generantur in his genera vermium & in apostematibus ceruicis quae dicuntur scrophae, & sunt vermiculi graciles & longi vt capilli nigri capitis, & generant in plantis pedum breues vermiculi, & generant etiam in vulneribus putridis, qn cadit negligentia in curatione ipsorum admodum vermiculoru generatoru in cadaueribus animaliu. Curatio vermium apostematu scropharu est q accipiatur arden iuuenis, quod est animal simile magno ericio arden, & iuguletur & scindatur per medium & calidum superponat apostemati & dimittatur per horam, & tunc visibiliter exibunt omnes vermes sicut operatur illud. Curatio vermiculorum nascentium in plantis pedum est qd fumiget bene fumigio iusquiami & statim submergantur in aquam frigidam, quoniam tunc exibunt omnes visibiliter & recedet omne nocumentum qd ex illis consequebat. Curatio vermium nascentium in vulneribus est q impleat folijs persicorum tritis & ligentur bene cum litargiro per vnam noctem, & tunc mouentur omnes vermiculi vel vermes, vel intromittatur in eis cotum madefactu & submersum in oleo viol. & persicoru, aut in oleo lateru, aut in oleo grossomelorum, aut in oleo amigd. amar. deinde vero abluatur vulnus cu aqua & sale, aut cu aqua marina, aut cum aceto & sale.

Cura vermiu apatu scrophar Arden

Cura vermiu i plantis pedu nascentiu

Cura vermiu i vulneribus nascentiu

¶ De passione fluxus sanguinis a quocu que locorum. Capitulum. XV.

Mirandu accides

Vidi in quibusdam regionibus casale quoddam dictu alkiria viros qui narrauerunt mihi quoniam cum accidit in corporibus ipsoru aliquod vulnus magnu indesinenter sanguis fluit ex vulnere quousq moritur: & recitauerunt mihi super hoc, quod quibusdam ex pueris suis cum fricaret manu gingiuas cepit sanguis fluere ex illis donec mortuus est, Alius vero flebotomatus a minutore sanguinis non cessauit ex eo emanare donec perijt, Et vniuersaliter eorum mors vt in pluribus contigit in hunc modum, Hec est res qua nunq & nusq vidi nisi in casali praedicto, nec reperi hoc accidens ab aliquo antiquorum memorantium, nec scio eius causam, & quod mihi videtur de curatione eius est q ille cui hoc accidit celeriter cauterizet locum donec sanguis restringatur, & ego minime probaui hoc, & est apud me monstrum.

¶ INCIPIT TRACTATVS. XXXII.

& vltimus huius libri qui tractat de febribus, & diuiditur in quatuor sectiones, Quarum prima vnicum comprehendit capitulum quod est de febre in generali.

Febris diffinitio

FEbris est calor extraneus naturam transgrediens adherens primo cordi & arterijs dilatans se a corde cum calore naturali subito per totum corpus offendens operationes naturales prima offensione.

Febris in tria prit genera

Diuiditur autem febris in tria genera. Primum genus est febris quę generatur in spiritibus quę dicitur febris effimera. Secundum genus est febris quæ generatur in membris solidis & dicitur sicca, id est ethica, & febris quę generatur in humoribus quę dicitur feb. putrida. Febris autem effimera in tres partes diuiditur, Vna est febris quę

ephimerę tres ptes

generatur in spiritu animali. Secunda est febris ex calore solis. Tercia est febris quę generatur in spiritu naturali vt illa quę fit ex cibis calidis.

ephimerę duo gña

Generatur autem febris effimera in qualitate simplici non composita, & diuiditur in duo genera, quoniam alia est quæ ipsa est ægritudo, alia vero quę est accidens præcedentem ægritudinem consequens, & eius quę ipsa est ægritudo,

Ephimerarū causæ plures

plures erunt causę omnes extrinsecę sicut fortis calor solis & ebullitio medicinarum mortiferarum & venenorum, aut calor aeris balnei aut intensum frigus ex niue vel gelu, vel balneatio seu natatio in flumīe & aqua frigida, aut balneatio in aquis exsiccatiuis exteriorū corporis, vt aquę aluminosę sulphureę vel nitrosę, aut repudiatio balneationis qua vsus erat & excessus agitationis animę in sollicitudine & forti laboratione & fatigatione & ambulationis assidua tione & equorum cursu, & ira & tristicia, aut vigilia & excessu motuum corporis & maximeei qui non fuerit consuetus, aut ieiunijs & abstinentia cibi, vel ex siti aut ex ventris solutione, aut ex vsu ciborum & potuū calidorū, aut ex multo potu vini fortis & cibi calidi simul, aut ex superabundatione præter consuetum, aut ex grossis cibis, aut ex vnica comestione quę ipsum aggrauabit ex humore crudo incidente qui nominatur cachuia. Febris autem effimera quę est accidens ipsam ęgritudinem consequēs & febris quę sequitur ex apostemate inguinū, aut ex apostemate subascellarum vel radicum aurium, vel ex casu siue percussione, aut ex dolore in aliquo membrorum existente, aut ex fluxu reumatis a capite, aut ex catarro, aut ex dolore epatis vel splenis, vel cerebri, vel diafragmatis, vel pulmonis, vel renum, vel vesicæ & similium. Signa febris effimerę in vniuersali sunt, quoniam principium signorum ipsam indicantia est quia non permanet nisi vna die vt in pluribus, & si diutius permanserit contingit ex pluribus causis, & quia non incipit cum rigore & tremore & vrina patientis non multum alteratur a sui consueto in colore substantia & odore & quia eius crisis fit in declinatione per emanationem vrinę aut cum sudore vel vapore aut cū modica humectatione & statim perfecte quiescet, & non adiacet ei periculum vel malicia, verumtamen possibile est ipsam esse causam aliarum prauarum febrium, sicut febris ethicę & febris vrentis & similium quando error contigerit in sui curatione & regimine, & eius plura accidentia sunt exteriora, nec eius causę sunt p̄cedentes sed nouę ac propinquę/& quādo permanet huiusmodi febris vltra vnum diem erit illud monstruosum, & hoc quidem constringit strictura in poris naturaliter & prohibeatur vaporum resolutio & maxime quando contingit esse in vaporibus aliquid grossitudinis & rimanent vapores astricti & conseruati in profundo corporis & calebit corpus, & erit hoc causa perdurationis febris per duos vel tres dies aut plures, & habet hæc febris proprietates quibus discernitur & separatur ab ethica quarū est quoniam causę febris effimerę sunt incipientes & in tempore proxime paucę associationis, vt est labor, sollicitudo, suspirium, atq; tristicia & similia. Causæ vero ethicę sunt antiquatæ quæ tempus pręterierunt, vt labor, tristicia & suspirium per vnum vel duos menses, & possibile est adæquari febrem ethicam cum effimera in tribus, Et primum eorum est quia vtraq; conueniunt in causis quę ipsas efficiunt. Secūdum est quia simplices ambę sunt ex simplici qualitate absq; humore. Tercium est vero quia vtriusq; calor lentus est & absq; vigore, & si hęc diuersificentur erit illud modicum, & etiam proprium feb. effimerę quę a febribus discernitur putridis, quia fe. putridę generantur ex qualitate cum humore, febris vero effimera sine humore, & habet etiam proprium quo segregatur a febre terciana, quoniā effimera si non contingit deuiare in sui regimine erit eius terminatio semper in prima die cum abundantia vrinę vel cum vapore humido.

Si. febris ephimerę in vniuersali

Febris ephimerę ab ethica discretio

Ethica as similat ephimerę i tribus

ephimerę a terciana segregatio

¶ SECTIO SECVNDA HABET. XIX capitula, Quorum primum est de feb. effimera ex calore solis contingente vel venenis vel ex diuturna mora in aere balnei.

Sig. ex sole vel balneo

Signum huius febris est quia capita patientium ipsam & superficies corporis calidiora sunt ꝙ in cæteris effimeris, quod est qa calor aeris & eius vigor occupant spiritum animalem & vitalem simul quaꝓpter vigoratur in hijs dolor capitis, & calefiunt vultus illorum, & venę ipsorum implentur, & plurime accidit eis catarrus calidus in naribus. Signum ebullitionis medicinarum mortiferarum est quia calor corporis fortior existit calore capitis quoniam feruor illarum extenditur æqualiter per totum corpus proueniens ad cor cum aspiratione & pulsu in magna quantitate & inflatur eorum corpus & exsiccatur humiditas similiter & vigorat̄ sitis & exsiccatur saliua & delectantur in aere frigido.

Si ex medicis mortiferis

Cura

Et curatio eius est quod infrigidetur & humectetur eis aer prosternantur ante eos aromatica frigida & ro. violę alchalani & alsamar & similia, & aspergat̄ instrumento cum aqua calida cottidie & humectentur nares cum oleo viol. aut oleo de nenufare, & vngantur timpora sua cum oleo ro. cum aceto mixto Et si calor fuerit fortis humectentur timpora & pectora cum sandalo camphora & aqua ro. Et si non fuerit ibi reuma nec fuerint capita eorum vaporibus plena oportet tunc inclinare caput suum super vaporem aquę calidę in qua coctę sint violę camomill. semen alteę & ordeum excorticatum, & si non fuerit ibi reuma nec plenitudo capitis vaporibus nec habet fortē dolorem capitis non nocet effundere super capita eorum post decisionem febris aquam decoctionis violarū & camomillę & nutriantur cibis frigidis ex fructibus, & accipiant ex sirupis frigidis vt sirupo prunorum viol. & similibus, Et quando recesserit febris non nocebit intrare balneum aquę dulcis cum aeris subtilitate temperati caloris præterquam producant moram in ipso, & comedat micam panis lotam in aqua in zuccaro, Et quando erit mundificatum corpus a febre cibetur pullis coctis in aqua cum agresta vel cum portulaca & similibus.

Cura ex sole vel balneo

Curatio eius est quod iaceat in locis frigidis, & bibat aquam frigidam vel aquam niuis, & epitimetur pectus cum sandalo camphora, & regantur reliquo regimine prædicto.

¶ De effimera contingente ex magno frigore. Capitulum. II.

Signa

Signum eius est quod infrigidatur cum ea superficies corporis, & alleuiatur & dissoluatur & oppilantur subtiles pori & color infirmi alteratur & recedit vigor sanguinis & eius decor & transmutatur ad colorem terreū & fuscum, & accidit ei tumor faciei & sentit grauitatem in capite, aut quia nihil defluit ex naribus pręter frigus oppilans poros, aut quia defluit ex illis quid viscosum & frigidum & pulsus erit paruus & tardus vrina vero cum cruditate & albedine.

Cura

Curatio huius ægritudinis melius & electius in curatione huius ægritudinis est cauere ab ingressione balnei ante completionem & digestionem temporis febris, & cum viderit digestionem & potentiam febris decisam submergantur pedes infirmi in aqua decoctionis camomillę sisimbrij mentastri & similium, & inclinet caput super vaporem huius aquæ, postea ingrediatur balneum & fricetur cū ipso leui fricatione absq; oleo, & si non inuenitur balneum laborent in exercitio temperato, & cibetur cum cibis pullorum vel cum carnibus, & & bibat vinum temperatum cum aqua calida, & euitent omnem cibū in quo est frigiditas viscositas & grossities, & cooperiantur pannis, & odorent aromata puri odoris & temperati caloris, Et si fuerit in eis reuma & frigora euitent balneum nisi post maturationem reumatis & eius dissolutionem & resolutionem. Et hoc modo curationis curatur febris quę prouenit ex natatione in aqua frigida.

¶ De febre effimera ex ebullitione in aquam frigidam. Capitulum. III

Signum

Signum huius febris est quoniam cutis corporis infirmi efficitur siccior & macilentior cuti effimerę ex caus frigoris, & quādo tangitur cutis sentitur quasi stetisset in aqua infusionis gallarum, & vrina eius declinat ad cruditatem & albedinem, & pulsus redditur altus & amplus.

Cura

Et curatio eius est sicut curatio effimerę ex frigore æqualiter.

¶ De effimera ex vsus balnei dimissione. &c. Capitulum. IIII.

Cura

Oportet intromittere infirmum in balneum post febris declinationem & effundetur super ipsum multam aquā tepidam dulcem & multiplicet fricationem sui corporis cum furfure & semine melonū & modico baurac, & in eius exitu a balneo cibetur cū aliquibus ciborum frigidorū, & bibat vinū album subtile valde, & in crastinū redeat ad balneum & redeat postea ad sui consuetudinem.

¶ De effimera ex ira & superbia. Capitulum. V.

Signum

Hæc febris exsiccat & dissoluit spiritū animalem & vitalem simul. Et signum huius est rubedo faciei & profundatio oculorū & eorum mobilitas, & siccitas palpebrarum, & potentia pulsus & eius magnitudo.

Cura

Curatio eius est sedare acuitatem caloris &

auferre iram cum animę letificatione, deinde ingrediatur balneum aquę dulcis & temperatę caliditatis & fricentur cum oleo viol. postmodū cibetur cū cibis frigidis & humidis, & abstineat ab ira quousq; sedetur ira perfecte, & n accedant ad coitum ne ad febrem transferantur pdictam. & emplastretur caput cū emplastris frigidis.

¶ De effimera contingente ex anxietate & tristicia sequitur modo Ca. VI

Anxietas & tristiciā differē — Differentia est inter anxietatem & tristiciam, quoniam anxietas consistit in virtute tantum cogitatiua que est in cerebro, tristicia in virtute tantum vitali que est in corde / & propter hoc contingit q tristicia magis ducit ad ethicam q anxietas.

Signum — Signum huius febris est econtrario signorum effimerę contingente ex ira & superbia, nam oculi horum erūt quandoq; reuulsi extra, quandoq; mobiles, & quandoq; quieti, & hoc quidem propter diuersitatem modorum anxiationis & molestię cogitationis.

Cura — Curatio eius consistit in priuatione causę nocentis cum eius contrario & mundificatione, & est sedare imaginationes infirmi & dilatare cor cum generibus musicorū letificorū, deinceps hūectare corpus cū cibis frigidis & humidis, & impinguare corpus cū vino valde limphato, & ingressu balnei aquę dulcis & fricatione in ipso equali temperata fricatione cum oleis humidis, & caueat ab omni quod exsiccat & extenuat & deueniat ad febrem ethicam, Ethica enim ex hac fe. pre cęteris euenire solet.

¶ De effimera contingente ex excessu fatigationis corporis. Ca. VII

Actio & lesio aut laboris & fatigationis corporis fortis commutant omnes tres spiritus subito.

Signum — Signum quod inducit hanc febrem est pcedens fatigatio, & quia redditur corpus siccum & macilentum, & pulsus fit subtilis & paruus, verūtn̄ est frequens grossus & extensus, vrina vero subtilis est cum acumine. Curatio eius est cū ocio & tranquillitate & fricatione cum oleo viol. cum oleo de nenufare subtili & leui fricatione bis aut ter in die & intret postmodum balneum aquę dulcis cū aeris subtilitate & caloris temperie frequenter absq; longa mora in ipso, & caueat ab omni quod dissoluit vt a coitu & a ventris solutione ab ira & sollicitudine, & cibetur cibo frigido & humido facilis digōnis & nutrimenti modici.

¶ De effimera contingente ex frequenti ieiunio. Capitulum. VIII

Signum — Signum huius est declinatio coloris faciei ad citrinitatem & similatur faciei conualescentium ab infirmitate vel ęgritudine & oculorum concauitas & pulsus debilitas & vrina redditur calida vel acuta & rubea.

Cura — Curatio eius est quod relinquat cibum in hora febris, & sugant cottidie granata & vuas hyemales melones & citruli, & cibetur pane simile super quo preterierunt duo vel tres dies mollito & elixato cui adiungatur de zuccaro & modico amigdal. dul. excorticatarū & tritarum, & cum apparebit tempus fractionis febris, & stomachi vacuitas & exigunt cibum, & sumat ptisanam ordei & eo digesto intret balneum & cum incipit corpus calefieri & sudare vngatur cum multo oleo viol. vt oppilent pori corporis & vtatur cibis subtilibus boni & subtile nutrimentū generantibus, & caueat a cibis grossis & viscosis.

¶ De effimera contingente ex longa retentione sitis. Capitulum. IX.

Cura — Oportet autem febris consumationem peruenire infirmo cum potu ptisanę ordei loti pluries in aqua frigida multa cum modico zuccaro, & si non est ei preparatum ante ebullitionem febris bibant de aqua frigida paulatim, & si inuenerit acopiant de psillio cum zuccaro vel semen portulacę vsq; ad tempus declinationis febris, & bibant aquā ordeaceam & cibentur cum cibis humidis, & abstineant a labore quousq; recesserit frigus.

¶ De effimera contingente ex ventris solutione. Capitulum. X.

Cura — Curatur hęc febris quę in suo loco diximus, in declinatione vero febris intret balneum & cibentur cum hijs quę diximus in effimera contingente ex longa detentione sitis.

¶ De effimera contingente ex cibis & potibus. Capitulum. XI

Signum — Signum huius est quoniam eius principium oritura naturali spiritu qui est in epate, de inde adheret & expanditur calor per totū corpus, in hora vero vehementię febris & eius status sentitur calor in epate quod est ex proprietate huius febris ad epar, Vrina autem in hac febre redditur intensę rubedinis.

Cura — Curatio eius est potus secaniabin zuccarini permixta cū succo granatorum & iulep zuccarini facti cū sandalo & camphora, & nutriantur infirmi cibis humidis & frigidis & oleribus & fructibus, & emplastretur epar cum emplastro de sandal. & rosa. & farina ordei camphora & aqua rosa. & portulaca & similibus, & non ingrediatur balneum nisi post finem declinationis febris.

¶ De effimera contingente ex multo potu vini. Capitulum. XII

Curatio huius febris est q sumat patiens ex sirupis frigidis deīminatis cū aqua frigida vehementis frigiditatis paulatim,

in tempore vero declinationis febris ingrediat balneũ temperatũ & supereffundat capiti eius aquam multam tepidam, & cibetur cibario lentium viridiũ frigido & reliquis cibarijs paratis cum succo granatorum agresto & aceto & piscibus in aqua coctis & odoret cũ viol. & studeat plongare somnũ, & cũ excitatur a somno secũdario intret balneum & reiteretur ei idem regimen, & omnino caueat a vino, & si persisterit in eo grauedo capitis & oculorum, & apparebit in eo rubedo faciei & extensio flebotomet tunc aut scarificet cũ ferro & regat cũ hijs quę diximus.

¶De effimera contingente ex multa comestione. Capitulum. XIII

Cura Curatur hæc febris cũ laxatiuo ex fructibus & potu secaniabin, & nutriatur cũ ptisana ordei tantũ, & cum declinatione febris ingrediatur balneũ non trahens morã in ipso & supereffundat ei aqua tepida, & fricet corpus forti fricatione & sequenti cũ aqua decoctionis furfurũ, & postea intret balneum, & exiens ab eo redeat ad sui regimen cum laxatiuo fructuũ, Et si superuenerit ei rigor in balneo festinet exire ab eo, Similiter faciat cuicũq; hoc accidit in balneo, q̃m huiusmodi febris putrida est & nõ effimera, sed si habuerit rigorem scias illam esse effimeram cum reliquis signis.

¶De effimera contingente ex vnica comestione. Capl'm. XIIII

Cura Curatio huius febris est q; flebotomet patiens q̃n sentit grauedinem in ventris superioribus, aut superponatur licinium si senserit grauedinem in ventris inferioribus donec alleuietur ab eo, & intret balneũ & producat somnũ & humectet cibũ & relinquat laborem per dies, & purgetur corpus cũ aliquibus laxatiuis frigidis lentę laxationis.

¶De effimera contingente ex cruditate humoris qui dicit cachuia. Ca. XV

Cura Si contingat leniri naturam in hac febre alia curatione non indigebit nisi tantum quod bibat aliquas sorbitiones de aqua calida, postea intret balneum, & cibetur cibis quibus insit stipticitas & frigiditas et cibis dictis hasera uia & alsumacia & similibus, vel bibat sirupos frigidos & stipticos, & abstineat a labore & sudatione ad solem & euitet balneum, Et si nõ fuerit natura lenita per se oportet penitus ipsam lenire.

¶De effimera contingente ex apostemate magno. Capitulum. XVI.

Causa Quando coadunatur sanguis in huiusmodi locis mollibus corporibus & timetur de putredine in illis calescit spiritus vitalis & adheret calor cordi ex vicinitate arteriarum ad ipsum, & generatur ex hoc febris effimera. Signũ huius est quia pulsus redditur magnus & frequens & vrina declinat ad cruditatem cum albedine, & facies infirmi est rubea & tumida, & cum puenit finis febris ex eo q̃d apparet in suo corpore accedat in sui curatione ad maturationem apostematis & sedationem doloris, & post declinatiõem febris & eius quietem ingrediatur balneum aquę dulcis calidę & moram trahat in ipso vt calor paulatim resoluat residuum apostematis & fricentur in balneo suauiter absq; oleo, & vtatur cibis subtilibus facilis digestionis & bonę substantię. Signum

¶De effimera consequente ex alijs apostematibus factis in reliquis membris corporis. Cap. XVII

Cura Oportet primo flebotomari infirmum ex parte opposita & infrigidare apostema cum hijs quę diximus in curatione calidorum apostematum, & nullo modo balneum intret, nec vinum bibat donec quiescat dolor inflationis apostematis & febris & laxetur natura si apparet in eo plenitudo, & studeat calorem extinguere, & nutriatur cibis frigidis.

¶De effimera consequente ex dolore aliquorũ membrorum vt epatis splenis vesicę diafragmatis cerebri pulmonis & similibus. Capl'm. XVIII

Cura Oportet inspicere si est apostema calidũ aut grossa ventositas, aut hũor mordicans, aut multa extensio, aut siccitatis excessus in loco illo, aut mala complexiõ calida seu frigida simpliciter, vel cũ humore aut oppilatione ex lapide calculo vel ex alia re consimili, & post febris quietem balneetur in balneo leui balneatione, & cibetur cibis prędictis.

¶De effimera consequente ex reumate vel catarro. Capitulum. XIX.

Cura Oportet imprimis flebotomari patientem, & si tempus est propinquum scarificetur si non conuenit ei flebotomatio, & abstineat a carnibus & vino, & bibat aquam decoctionis ordei, & soluatur natura cũ hijs quę determinauimus in curatione catarri, & leniatur pectus, & sedetur tussis donec declinet febris, & maturetur reuma & molliatur tussis & tunc intret balneũ & ad sui regimen paulatim redeat, & non decet committere negligentiam in curatione huius febris, quia possibile est transferri ex ea ad apostema cerebri quod dicitur birsen.

¶ INCIPIT SECTIO TERCIA VLTI
mi tractatus, quę habet capitula quinque,
Quorum primum est de febre quę fit in
membris solidis quę dicitur ethica.i.
febris, alcaci.i.ossium, debul, ti=
sis quę nominatur passio sicca

Febris ethicę diuisio

HÆc febris diuiditur in duo, quia aut erit cū calore & dicitur ethica.i.febris aldac.i.ossium, aut erit absq; calore febrili & dicitur altebul.i.dissolutio contingens in corporibus senium, & anteq̃ incipiamus determinare hanc febrem eiusq; partes & curas oportet primo enunciare passionem siccā quæ nominatur altebul.i.ptisis significat dissolutionem humiditatum corporis & exitus membrorum a multiplicatione & additione ad dissolutionem & diminutionem, quapropter nominata est passio sicca, Diuiditur autem hæc passio sicca in duas partes, quoniam alia est naturalis, & alia est accidentalis, Naturalis est siccitas adueniens in corporibus senium & decrepitorum, & dissolutio naturalis est ex virtutum naturalium defectu. Causæ autem facientes ptisim sūt tres, quarum vna est vehementia caloris & eius potentia ad exsiccandum substantiales humiditates sicut videtur hoc in vegetabilibus & plantis. Secunda est priuatio humiditatis nutrientis illa vt videtur hoc contingere arboribus & plantis æstiuo tempore & pluuiarum retentione. Tercia est corruptio humoris nutrientis illa, quando declinat a dulcore & salsedine ad saporem bauraccinum & aluminosum & cæteros sapores quos natura fugit, & abhorret nec ex illis nutritur, & contingit ptisis corporibus cum dominatur ipsis accidentalis calor vt ptisis consequens post terminationem acutorum morborum, & illa que sequitur ex diuturna membrorum tristicia & anxietate contingit, & ex corruptione sanguinis nutrientis corpora. Accidentalis aūt est duplex, quia alia est cūm febre, alia vero sine febre. Et quę fit sine febre duabus contingit causis, q̃a aut ex calore, aut ex frigore, ex frigore cōtingit ptisis ex longa dissolutione accidente corporibus ex continuatione aliquarum cronicarum passionum donec infrigidatur. Ex calore vero contingit ex coadunatione humoris calidissimi ad cor ex quo resultant corrupti fumi facientes acquirere accidentalem calorem propter quod recedit grossitudo sanguinis & eius dulcedo & redditur abhorribilis & transgrediens terminum nutritionis & odit ipsum natura & nō nutritur ex eo & sequitur ex hoc siccitas & dissolutio necessario, & appellatur hæc species ptisis accidentalis senectus & nominatur hoc nomine vt distinguatur a ptisi naturali. Determinato itaq; a nobis de ptisi communiter & ea in suas diuisa species, determinatis etiam causis eius naturalis & accidentalis quę fit sine febre relinquetur nobis determinare accidentalem ptisim cum febre que quidem dicitur febris ossium, i. ethica

Causæ ethicę sunt tres

¶ De ptisi accidente cum febre ethica.
Capitulum secundum.

ANte quidem q̃m incipiamus determinare ipsam oportet distinguere febrem quę generatur ex ptisi, Dicimus autem q̧ febris quę generatur ex eo diuiditur in duo, quia aut erit ipsamet ægritudo, & generatur cōmuniter cum eo qd' calefacit & exsiccat cum excessu, & si connectuntur quemadmodū causę facientes effimeram ab extra venientibus & maxime animales causę, & vigilię & cogitationes cōtrarię suspiriū & tristicia & profundatio continui studij super profundis scientijs, & possibile est etiam accidere ex causis corporalibus & excessu laboris & ambulatione & equitatione & similibus. Febris aūt quę est accidens concomitans ægritudinem fit ex quatuor causis, aut enim fit ex effimera, plongata, aut ex febre putrida qñ miscetur cum alia, & confunduntur & permisceantur paroxismi ipsarum & occultantiū terminationes ipsarū, aut fiet ex alijs ægritudinibus antiquatis a tussi dolore pectoris vlceratione pulmonis, dolore diafragmatis, vlceratōe vesicæ, dolore epatis, renū, & vniuersaliter ex omibus antiquis & diuturnis passionibus quorum natura est dissoluere virtutem calefacere corpus & eius detruncare humiditatem. Ptisis autem quę est dissolutio accidentalis cum febre diuiditur in tres species, sed anteq̃ determinemus eius partes & curationem oportet pręnotare humiditates in quibus hæc febris generatur, Et dicimus q̧ humiditates existētes in venis & arterijs quę similis est humiditati arborum & plantarū existenti in meatibus substantiarū & ramorū ipsarum & humiditati existenti in meatu pedis spicę frumenti & meatibus radicū & ramorū vitis. Secunda est humiditas existens in locis vacuis membrorū sicut sanguis perueniens ad mollitiem membrorū in qua nō operatur tercia digestio, nec potest eam condempsare, & est similis humiditati aquosę perueniens ad grana frumenti qd' nondum recepit maturatiōem neq; perfecta est eius condempsatio. Tercia est humiditas membrorū cuius decoctio perfecta est & incepit condempsari, sed nondū hoc est in ea pfectū, & volo p hoc carnem mollem recentis

Febris et ptisi distinctio

Febris egritudinē concomitans ex quatuor fit causis

Humiditates subiectiuę febris ethi.

condempsationis & proximũ assimilari membris quę quidem humiditas similis est humiditati frumenti quę cepit condempsari, sed nondũ pfecta est condempsatio in ea est tñ molle & humidum. Quarta est humiditas continens & conseruans ipsorꝫ materiã, & est humiditas cuius condempsatio pfecta & completa est membris similis, & redditur eidem cum eis similis, & similatur humiditati frumenti cuius dempsatio est completa & siccitati materiã ipsius conseruanti & ab eo ꝓhibenris corruptionem & vermium generatõem. Determinato igitur qm̃ humiditates carnosorꝫ corporꝫ sunt quatuor. Sciendum est ꝙ species febris ptisis sunt tres vt dicemus. Species febris ethicę sunt tres; quarꝫ vna est febris quę generat̃ in humiditatibus proximis membris & ea cõseruantibus vt diximꝰ, qđ est qa hmõi sanguinis humiditati contingit læsio duobus modis, Vno modo qñ multiplicat̃ in venis & naturã aggrauat odit ipsum natura & suũ regimen dereliquit, cuius regimine a natura neglecto nõ mundificat̃ a suis supfluitatibus quę cum dũ remanebunt detentę in vasis suis ebulliet cũ calore corpis putresiunt q̃ & generabunt febres putridas quarũ quelibet nota est ab humore sibi dominãte, vnde si calescit sanguis solus ex aliqua causarꝫ p̃dictarꝫ generantium febrem effimerã adhęrebit calor sanguini puro existenti in venis & arterijs & expanditur cũ calore naturali per totũ corpus, & resultat in membris calor extendens nõ permanens vt calor effimerę, & si permanserit calor sanguinis & vigoratus fuerit & excesserit modũ suũ ita ꝙ calefaciat substantiã venarꝫ, & adhęrebit calor humiditati sanguinis ad mollitiem membrorum ꝓuenienti, & recedet de eo grossitudo eius abhorrebunt ipsum membra, & nõ nutrientur ex plurima parte ipsius ꝓpter sui horribilitatem & defectũ, & generat̃ ex hoc ptisis & corporis dissolutio & fit ex hoc prima species huius ęgritudinis. Quapropter erit hęc species facilis curationis valde & sanationi proxima, & si pmanserit calor membrorꝫ & ꝓuenerit donec adhęreat secundę humiditati quę ꝓpe condempsationem est ita ꝙ eius grassitudinem & dulcorem consumpserit, addet in corpore siccitatem & dissolutionem, & fiet etiã secunda species huius febris, & ꝓpter hoc fit hęc species impossibilis curationis nisi post laborem & sollicitudinẽ vltimam, sed si adhuc vltra calor adiciat continuationem & existentiã in corpore, & dominabit̃ humiditati materiali quę similat̃ membris & cõseruat ea donec exsiccabit ipsa subintrans humiditatem naturalem existentem in ipsis membris

Hũidita-tes carnosorũ corporũ sunt quatuor

Species ethicę sũt tres

& extenuabũt, & fiat ex hoc tercia species huiꝰ febris, & ꝓpter hoc facta est hmõi species impossibilis curationis & nunꝙ suscipiens curationem, al'. sanatõem, calor accidentalis consumit humiditatem materialem continens & conseruans membra agens in ipsum vt calor solis agit in ligna & lapides cum diu illis assistit. Causa vero febris ptisis quę ipsa est ægritudo est qñ cordis humiditas existens in suis concauitatibus & venis & calesit & a sua claritate naturali transmutat̃ ad caliditatem & siccitatem propter causas animales iam dictas præterꝙ adueniat cordi defectus vel causa nisi caliditas solis generabit̃, Hæc prima species specierꝫ febris eticæ simplex q̃ ipsamet est ęgritudo, Et hęc species est etiam earum quę suscipit curationem, calor etenim non agit in calorem cordis nisi calorem & ebullitionem, tantũ non ꝓueniens ad secundam humiditatem, & si ꝓuenerit calor ad reliquas humiditates erit qđ diximus de reliquis ambabus speciebus. Signa indicãtia febrem eticã vniuersaliter diuidit̃ in quatuor species, Primum signum est qm̃ calor huius se. totum cõmunicat corpus & abundat in membris humiditatibus & spiritibus æqualiter ꝓpria sicut in solidis membris & sanguine. Secundũ signum quia calor ipsorũ lentus est & non molestus, & eius acuitas leuis & modica est a mordicatione dolore & molestia libera ita ꝙ æstimant nõ pati febrem. Tercium est qm̃ corpora infirmorꝫ huius febris similant̃ colori plumbeo & abundat in eis alteratio & liuor parũ ad citrinitatem declinans. Quartũ vero signum est qm̃ timpora ipsorum infirmorꝫ nuda & extensa sunt & oculi concaui in quibus est sicca lachrimatio & corpore sicci & extenuati & reliqua signa quæ dicemus post hæc. Signum vero febris ethicæ contingentis alijs ægritudinibus & maxime cõtingentis febris effimerę est quoniam accidit alicui febris effimera ex tristicia ex suspirio & similibus, & permanserit vsqꝫ ad diem tercium, in eodem modo, non faciens mutationem ab eo quod fuerat in principio, neqꝫ declinat ad augmentum & diminutionem, & color infirmi est alteratus ad obscuritatem & liuorem atqꝫ citrinitatem, similem corpori mortuo absqꝫ vigore, & videtur in corporis superficie durities cum macie & dissolutione, & sentitur sub tactu manus in corpore infirmi calor dissolutus & acutus, & cum non manifestatur iste calor in tactu pulsus aliquo temporum scias hoc esse signum primæ speciei specierum ethicæ. Signũ speciei secundę est quando cum prędictis signis videtur calor augmentari apud ciborũ retentio

Causa ethicę

Sig. indicantia febrẽ ethicã sunt quatuor

Sig. primæ speciei

Sig. scdæ speciei

nem erit hoc cum illis tercíũ signũ esse speciem secundam. Signũ vero tercię speciei manifestũ est qñ videt vultus infirmi coloris plũbei & alteratur valde & eius oculi cõcaui cũ sicca lacrimatione & timpora extensa & subtilia & subtilitas nasi & citrinitas auriũ & citrinitas ipsarum & rugatio faciei & vniuersaliter totũ corpus in hac existit dispositione denudatũ a carne & pellis frontis & faciei est ad modum sicci corij extensa sup illis, & collũ eius est gracile, & euulsio musculorum pectoris & extenuatio carnę pulmonis, & cũ detegit venter eius videt .q. vacuus ab interioribus, & cũ tangitur manibus sentit .q. tabula extensa similis corio arido, & qñ accipit cutis ventris & extrahit & extendit pmanebit directa cũ nõ habeat humiditatem quę ipsum remolliat, & si inspiciunt ossa pectoris cũ tactu vel visu, inueniunt singula in eorum termino, & vniuersaliter inueniunt in corpore infirmi nisi pellis & ossa, & redditur vox subtilis & debilis & virtus pstrata, & pulsus est subtilis & debilis, & cũ hoc tamen sunt cordę ipsorũ apparentes & venę euulsę & vrina est cũ pinguedine & similitudo humorum, & qñ effundit vrina audit sonus eius ad modũ soni olei qñ effundit & penitus recessit vigor caloris, & possibile est apparere ossa plantarum & manuũ putresiunt vngues, Et aliqui sunt quorum cadunt pili capitis & natura soluitur quibus mors valde est proxima, & qñ puenit corpus ad hunc terminũ dissolutionis & extenuatõis nõ est via in sui curatione, Et qñtumcũq residebit in eis aliqd residuũ carnis & sanguinis & vigoris coloris & aliquid de virtute, nec cum erunt huiusmodi accidentia perfecta & vigorosa erit spes curationis in eis.

Si. tertię speciei

¶ De curatione ethicę, Cap. III.

Iam dictũ est a nobis q tres sunt eius species, & illarum prima est quę suscipit curatõem cũ bona sollicitudine, Hæc tñ febris qñq componit cũ aliqua fe. putridarum, & quandoq existit simplex, sed incipiendũ est a curatione simplicis, postea dicemus curationem compositę. Curatio simplicis etiã consistit duobus modis, quia aut erit corpus abundatis cole. rub. paratũ ad receptionem putredinis. Curatio vtriusq est cũ venę fuerint plenę co. rii. q pbeatur ingeniatio imprimis remouere causas facientes ipsam & delere singulas suis contrarijs vt laborem per quietem, tristiciam per leticiam, vigilias per somnũ & similia, deinde vero acceleretur purgatio corporis ab humoribus paratis ad recipiendũ putredinem cũ medicinis s. quę stant loco ciborum & quę euacuant absq calefactione & exsiccatione vt est succus lebleb cũ moraba ros. & moraba violarum & cũ succo lebleb in quo infundatur aliqd ex mirabol. & in quo dissoluatur & coletur medulla cassięfistu. & mannę & violę, aut bibat iulep cũ infusione mirabol. & similia quorum pprie est educere talem humorem, & qñ laxaueris & mundificaueris corpus tunc accedas ad eius regimen & curationem. Curatio aũt ethicę in octo consistit rebus, quarum prima est regimen & aeris & loci. Secunda consistit in aromatibus. Tercia in linitionibus & epithimatibus. Quarta in aqua frigida & alijs rebus frigidis. Quinta est regimen in vino. Sexta in lacte Septima in balneo. Octaua in cõmuni curatõe in cibis & medicinis & reliquo regimine. Regimen febricitantiũ ethica in aere & loco est q cõsideretur de tempore qm̃ si fuerit frigidũ & nõ vltimę frigiditatis nõ egebit reparatione. Si vero fuerit in excessu frigiditatis tũc oportet moderate operiri infirmum cum pannis, & si fuerit tempus æstiuum oportet ingeniari erga emendatõem aeris & in frigiditate & humiditate, & est q disponat locus infirmi in mansione cuius porta sit septentrionalis & ampla in qua sternãtur aromata frigida vt ro. viol. & nenufar alsehebrã rami mirtę & vitis virga pastoris & spulua & alsamar & silia rorent cotidie aq̃ frigida & suspendant apud portas domus & eius parietes manthilia & lintheamina madefacta in aq̃ dulci frigida & qñcunq exsiccant aspergatur aqua & exponant ante ipsum vasa noua plena aqua frigida, in declinatione aũt diei ascendat infirmus ad viridaria vel ad supremas mansiones multi aeris & quia portę apertę sint a parte septentrionis & quibus etiam prosternent aromata pdicta. Regimen vero ipsorũ in aromatibus est qm̃ oportet ea esse munda & odorifera ex aromatibus frigidis & confortantibus sicut sunt ro. alchelef. i. genus salicis mirta violę nenufar alsehebran, ex speciebus aũt vt sũt sandali & ros. & euitẽt camphorã pter sui siccitatem nisi forte fuerit in capite de hũiditate naturali aliqd tunc enim est vtile ad exsiccationem. Si vero fuerit in eo modicum humiditatis naturalis & habuerit reuma vel accidentaliter humiditatem caueant ab ea penitus & exponat ante ipsos vas figuli nouum plenum argilla rubea vt algebar puri odoris, & madefiat frequenter aqua frigida & renouetur argilla cum odorem aspirauerit.

Cura simplicis
Cura vtriusq spẽi

Ethicę cura in octo consistit rebus

Regimen in aromatibus

¶ Regimen autem ipsorum in linitionibus est quod consideretur corpus si liberum est ab humiditatibus tunc liniatur cum succo lactucę & portulacę, & possibile est misceri cum illis oleũ oliuarum lotum, aut oleum rosa, aut oleum camomil. iuxta oportunitatem vniuscuiusq complexionis ipsorum, Si superuenit ei calor for-

Regimẽ in linitionibus

tis & corpus videtur dissolutum humiditatibus
& timetur de aduentu sui corporis vngantur la
certi & reliqua membra & maxime venter cum
vnctione de sandalis & camphora & modico
croco tritis & distemperatis cum aqua ros. vel
cum succo mirte vel cum succo porrorum, &
aspergatur facies aqua rosa. multa & ventile=
tur ante ipsos cũ ventalabris, & omnino adhi=
beatur omne studium quod nullo modo ali=
quid resoluatur ex corpore. Et nos quidem iam
scripsimus in suo loco linitiones & emplastra
Regimen in aqua frigida — que conueniunt ventri & que liniunt eos. Re
gimen vero ipsorum in aqua frigida & cæteris
rebus frigidis est quoniam si fuerit febris etica
ipsamet ægritudo & non precessit eam aliqua
febrium simplicium & corpus fuerit exemptũ
ab apostematibus & humoribus paratis ad re=
ceptionem putredinis, precipiatur infirmo tũc
potare aquam frigidam post cibũ, nec vetetur
eis si necessitas cogat ad hoc, & maxime si fue=
rit virtus fortis, & signa digestionis apparent in
vrina & tunc cibari debent cibis frigidis & hu=
midis sicut ptisana ordei & pane in aqua infusi
cucurbitis & sil'ibus. Si fuerit hæc febris con=
tingens ægritudini vel cum aliq̃ passionũ anti=
quarꝫ ꝑmixta sicut cũ febre putrida vel aliq̃ ve
terũ a͞patum & contingit esse in venis aliqd ex
humoribus, tunc oportet oĩno eos abstinere ab
aqua frigida scd'm posse & virtutem qm̃ tũc est
pessima & mortifera, & maxime qñ non appa=
rent signa digõnis in vrina, & fuerit virtus in=
firmi fortis, & a͞pa qd' exstiterit in ipsis fuerit
lenti caloris & inflãmatõis modicæ, Et sil'r o=
portet eos cauere ab vniuersis emplastris & leni
entibus & succis frigidis, & apponat̃ studiũ ad
augendã sitim ab eis cũ regimento aere frigido
& sub tali & aqua pauce frigidis & cibis & po
tibus & fumigijs, nisi fuerit a͞pa qd' fuerit in i=
psis calidũ & inflãmatiuũ, tunc em̃ concedat̃ ei
Regimen in vino — potus aque frigide. ¶ Regimen vero in vi=
no est quoniam quando fuerit ægritudo ex ma
licia complexionis frigide & ethica quando de=
fecerit animalis spiritus & vitalis, & cepit defi=
cere & extingui calor naturalis, tunc oportet eis
concedere potum vini albi grossi pontici puri
odoris vna vice temperatum cum aqua & alia
potũ & nõ sumat ipsum vacuo stomacho an=
te cibum, neqꝫ simul & semel, sed paulatim: &
vltimo modo caueat ab ipso cum fuerit ex calo
Regimẽ ethice in lacte — re humiditatem corporis ægri dissoluente & i=
psum exsiccante. ¶ Regimen ipsum in lacte in=
ter genera lactis laudabilius est ptisis lac mulie=
rum, & post ipsum lac asininum, sed quia plu=
res hominũ abhorrent hæc duo genera lactis o
portet misceri cum eis lac caprinum, & oportet
ꝙ non sumat ex lacte nisi post regimen anima=
lium de quibus debet ipsum accipi, & est quod
eligatur ex capris & asinabus albe & iuuen=
cule & quarum partus non sit proximus, & sit
lac temperate substantie & æqualium partium
non fluxibile & nutriantur hee in domo cũ foe=
no albo nouo & folijs quercuum mirta arno=
glossa semperuiua & lactucis & similibus nu=
triantur frondibus arborum tantũ prohibebit̃
corruptio lactis in stomacho. ¶ Nocumentum
autem quod solet ex potu lactis superuenire est
quia coagulatur in stomacho quapropter ad=
miscendum est ei parum zuccari si accidit ex po
tu eius solutio ventris, & quando hoc videris
siste a potu eius quousqꝫ recedat solutio, & po
stea redeat ad sui potum, Et si superueniat ei ra
sura in intestino aut lubricatio tunc ferueat lac
cum lapidibus ignitis ad ignem aut cum bono
ferro puro vt in suo loco dictum est, & quan=
do fuerit virtus retentiua stomachi & intestino
rum sana & fortis non nocet comedere cancros
fluuiales cũ ordeo cocto, & si habuerit febrem
abstineat a potu lactis, aut sumat illud cum suc — Regimen in balneo
co granatorum vel cum sirupo ros. ¶ Regimen
in balneo est quoniam si fuerit febris ethica sim
plex & est cum ea mixtum aliquod ex febribus
putridis & corpus existit liberum ab humori=
bus & apostematibus, confert eis tunc balneũ
valde quando regitur in eo vt decet, quod est
quia oportet esse balneũ in eius mansione aut
prope ipsam, aut quod deferatur cum lecto, &
sit balneum aque dulcis & amplum valde, mul
ti luminis, alti ædificij, temperati aeris & boni
caloris vt æger in eo delectetur, & cum ingredi
tur ipsum stet super stramineis lineis lenibus &
cum steterit in ipso statim intret pilum aque ca
lide & non trahat in ipso moram ne corpus de=
bilitetur, & cum exiuerit de balneo liniatur cor
pus eius cum oleo viol'. festinanter, & postmo=
dum simul & semel submergatur in aquam fri
gidam, vel abluatur in ea cum festinantia, & ca
ueat ne sudet in eo & debilitetur corpus, & si si
tierit non nocebit sedare sitim eius cum potu ali
cuius siruporum frigidorum temperatorum
cum aqua, deinde nutriatur cum bono cibo vt — Cura ethice febris in vl'i
diximus. Curatio febris ethice in vniuersali di=
ximus iam non studeri circa curationem huius
febris nisi circa illam de qua speras curatõem &
videris febrem lentam & continuã & que de ꝓ
ximo incipit in ægris aliquid dissolutionis &
exsiccationis, tunc oportet regere eum cũ ptisa=
na ordei, & post eius descensum a stomacho ci
betur pisciculis fluuialibus apud mõtanis locis
euntibus & sint assati & cũ oleribus frigidis &
cucur. & oleo iame. lactu. & sil'ibus, & euitent

balneū aquę dulcis vt diximus temperati aeris & cuius calor aquę sit proximus calori lactis statim mulsi, & deferant ad ipsum cū lecto, & stent in loco balnei qui non offendat a calore, & superessundatur ei aqua tepida frequenter, & stent in ipso parua hora, & postea vngatur oleo violarum & celeriter effundatur super eos aqua frigida, cum exierit a balneo ventiletur eis vt non sudent corpora sua deinde morentur in mansionibus in quibus prosternentur aromata vt diximus, Et si patiuntur sitim & augmentatus fuerit calor ipsorum bibant oleum viol. aut oleum seminum cucurb. per se vel mixtum cum iulep & modico aquę frigidę, & iaceant in tempe dormitionis in cubilibus paratis straminibus lineis & bombicinis, & ingenietur dor mire toto posse, & caueat sibi a doloribus aīali bus vigilijs cogitatōibus & motibus corpis & coitu & statōe in locis calidis & siccis, Et si fuerit febris fortis caloris bibant de aliqbus troci scorū quos scripturi sumus, trocisciūvnū qlibet die, & postmodū bibant prisanam ordei apud solis ortum, & bibant sirupum iulep in vniuerso potu ipsorum cum muscilagine psilij in hora sincopis, & humectetur sibi pectus cum emplastris frigidis, & diuidatur ei cibus in multis vicibus, & maxime si fuerit æstas addendo eis quolibet die paulatim, & caueant perficere cibum suum simul & semel, & quando sitiunt bibant ex aqua frigida paulatim, & abstineant ab ea si fuerit in ipsis apostema aut humores in venis, & nunquam ferant famem & sitim & euitent omnia quę calefaciunt & exsiccant, Et si ægritudo fuerit in medio sui status & manifestatur in ipsis diminutio sed nondum peruenit ad illum terminum qui non curatur, decet tunc adhiberi studium circa hoc idem regimen cum bona diligentia & cautela forti, & ingrediatur balneum aquę ter in die vt diximus, & oportet eos esse in balneo in loco. s. vbi nō offendit eos calor & non inferat eis molestiam neq; sedationem, & q non perterreantur in hora effusionis aquę calidę super eos, & sit ingressus eorum in balneum post laxationem & sumptionem ptisanę ordeaceę, q. per duas horas qñ iam alleuiatus fuerit venter a ptisana, & nihil eius saporis in intestinis remanserit & non fatigetur in ipso. & non morentur in ipso nisi quantum eorum corpora aliquantulum rubeant, & ingrediant pilum aquę calidę/postea submergantur in aquam frigidam aliquantulū q non offendantur & vngantur corpora sua cum oleo viol. & post exitum eorum a balneo ventiletur eis cum ventoralijs, & stent in mansionibus in quibus sternantur herbę & res aromaticę & cibentur cibis supradictis, & oportet nō reparari in suis mansionibus ignem neq; fumum & aspirent aerem frigidum qm valde bonum & laudabile in curatione ipsorū est, & vngantur pectora cū vnctionibus frigidis quas prędiximus, & tegāt corpus suum leui tegmento & pręcipue caput vt non superueniat reuma, & fricentur extrema sua leui fricatione, & odoret oleum de cucurb. & producant somnum, Et si fuerint dies longi intrent balneum aquę ante noctem & conferet eis, Et si fuerint in vltima siccitate & macie constituti emulgeatur super corpus suū lac caprarum & liniatur ex eo, & introducatur etiā in balneū aquę temperatę & in exitu ab eo vngatur oleo viol. aut oleo cucur. & si non fuerit in eo fortis calor & acumen sit potus eorum vinum album subtile temperatum cum aqua frigida ita vt minime sentiatur sapor vini, & si tamen fuerit in eis apparens bibat iulep zuccari cum aqua rosa. & illud quod maxime oportet eos pręcauere est quod liniatur natura ipsorum neq; venter laxetur, & cum superuenerit aliquid ex hoc adhibeatur sollicitudo ipsum celeriter decidere cum hijs quę diximus in curatione ventris solutionis & quę hic etiam dicturi sumus, & confert ex hoc succus lactis vaccini quod dicitur almachu de quo extractum sit butyrum, & sit in eo acetositas cum pane cocto qui dicitur alcaf & albasmac, Eorum vero quorum vrina oleagena aut fuerint in ipsa resolutiones admodum filorum & laminarum vel furfurū oportet regi vltimo regimine. Illis vero quorū corpus exsistit siccum & macilentū valde & non est in eis fortis calor confert lac statim mulsum sicut dicturi sumus post hoc in regimine conualescentium ab ægritudine, & oportet omni die considerare calorem infirmi cum tactu eiusq; anhelitum pulsum vrinam & eius sitis quantitatem, & si eum inuenerit multum augmentari super eo quod primo fuit ante potum lactis desinat a sui potu, & bibat ex lacte acetoso aut ex aqua ordei, & accipiat ex trociscis frigidis, & laxetur natura si fuerit constipata cum aqua decoctionis prunorum & manna donec recedant accidentia, deinde redeant ad potum lactis, Hæc quidem est regula vniuersalis & magna in eo quod oportet fieri in regimine febris ethicę. In curatione siquidem eorum qui peruenerunt ad exitum ossium plantarū manuum & pedū casum virtutis & pulsus, & videtur in eis de die in diem deficere paulatim cum bono regimine, & videntur omnia ossa eorum emersa & gracilia & appetitus cibi decisus non oportet labora

re, veruntamen regi debent cum aqua carnium & medicinis bonis aromaticis & similibus.

Cura tp̄e quietis febris in ethica

Curatio autem ethicæ in tempore quietis febris & determinatione ægritudinis est, quoniam oportet eos regi regimine conualescentiũ ab ægritudine, & est qđ bibat quolibet mane lac caprinũ statim mulsum qđ coquatur cum aqua cal. donec consumetur aqua & remaneat lac & bibat ipsum tepidum in modũ tepiditatis lactis statim mulsi & sumat de eo parum imprimis, & de die in diem addatur ad eius quantitatem quousq; deueniatur ad quantitatem mediocrem quã stomachus possit digerere, & nõ offendatur & exspectetur super ipsum donec bene digeratur, & cum fuerit hora cibationis cibentur carnibus gallinarum iuuenum vel pullorum iuuenum, aut perdicum & aliarum auium similium & comedat eas paratas per ferculum qđ dicitur zibag, & bibat post illud vinũ album stipticũ temperatũ cum rectitudine, & qui non sustinebit per potũ lactis per se coquatᷓ ea cum ordeo, vel cum simila, aut cum rizo, aut cum tria, si fuerit corpus mundum ab humoribus & oppilationibus, postea vero intrent balneum & sint ibi donec rubeant corpora sua & tumida fiunt deinde exeant, & sit eorũ ingressus in balneum in diuersis horis, & est ꝙ prima die intrent in ipsum in mane ante potũ lactis & ptisanę ordei, sequenti vero die intrent in sero, Et si videtur virtus infirmi fortis & volueris addere ad sui corporis humiditatem mulgeatᷓ super ipsum lac anteq; ingrediatur balneum, & sit aqua balnei dul. in qua fundantur viol. alteæ lactucę & folia psilij, Et si videbitur debilitari virtus infirmi desinat a mulsione lactis super ipsum, sed permisceatur lac cum aqua balnei & non trahat moram in ipso, & cum exierit a balneo vngatur corpus cum ceroto facto ex oleo viol. Et si indigerit infirmus copioso cibo & corpus eius mundum est ab humoribus paratis ad receptionem putredinis, bibat post eius exitum a balneo lac asinę tepidũ sicut exit ex vberibus, Lac enim asininum est de rebus melioribus huic egritudini: & cũ fuerit digestũ lac vltima digestione ingrediatur secundario in balneum iuxta modum prædictum, & ponat distantiam inter hæc sicut. iiij. vel: v. horas, Et si videtur infirmum recipere delectationem in potu lactis & coquitur in suo corpore bibat ex eo post secundum balneum, & si non delectatur in ipso bibat loco sui ptisanam ordei, & si videbitᷓ intromittere ipsum in vespis tercio cibetᷓ in sero pane mundo cum carnibus perdicum aut fasea tiorum aut pullorum & testiculis gallorũ magnorum in casalibus crescentibus, & caueat ab hijs qui in domibus nutriuntur, & euitet aues a calore longinquo pigras carnibus, Et vniuersaliter dico qm̄ oportet eius cibos esse leues facilis digõnis bonarũ carniũ & acuti nutrimenti, & non vtatur de cibo nisi quantum virtus sustinet ad digerendum, & suę conuenit complexioni, & oportet adhiberi intentio & protrisio erga quantitatem eius qđ sumpserint ex cibo patientes hãc egritudinem scd'm tres modos, Vnus modus est quod non repleatur cibis aggrauantibus stomachũ. Secundus quod alleuietur stomachus quod accidit in ipso grauitas festinanter. Tercius est quod caueat vltima cautela qđ non superuenerit in eis in stomacho extensio & inflatio, quoniam si superuenerit eis hoc oportet eos transferre tunc de illo cibo ad alium, Et sit studium ipsorum & intentio diminuere de quantitate cibi scd'm illud quod accidit in stomacho, & in multitudine, vel in paucitate & scd'm fortitudinem & debilitatem, Et si videbitur negotium recte procedere & patuerit ei qđ accidens recesserit & emendata fuerit conditio infirmi addatur ad eius cibum paulatim de die in diem donec peruenerit ad vnum modum in quem non sit addendum, & caueat toto posse quod non accidat eis accidens propter quod sit eis necesse redire ad cibi diminutionem, & si necessaria fuerit diminutio fiat paulatim sicut fit additio, & isto modo regatur & tale sit istorũ regimen in labo remotu ambulatione equitatione & in balneo fricatione & toto alio regimine, Et si fuerit corpus indigens cibo copioso & augmenti mutatione bibat lac vaccinum post extractionem butyri ab eo & addatur ad quantitatem potus ipsius quolibet die paulatim ita ꝙ in prima die sumat ex eo. ℥. i. & addat omni die ad illud parum donec peruenerit ad. ℥. iij. & non est inconueniens sumere de trociscis scriptis in suo loco, & quando fuerit proxima sanitati desinat a potu lactis & ptisanę ordei & transferant cibos suos ad carnes auium, & post has carnes hędinas. Et oportet esse cibationem ipsorum in die modica & paulatim ter in die quousq; vigoretur stomachus super digestionem bene, & tunc comedat bis in die, & addatur ad quantitatem lactis, & oportet eos nõ accedere ad vinum in cibatione serotina quousq; digestus sit cibus, & si sitierint sumant ex eo quantum sedet sitim, & cum fuerit perfecta digestio cibi perficiãt de eo statutũ potum, & cũ voluerit cibari in die ambulent parum. & postea fricetur corpus temperata fricatione cum oleo oliuarum ad confortationem digestionis per hoc & excitationem vitalis virtutis. & calefiat corpus temperate, & maxime eorum quorum

frigiditas dominatur stomachi complexioni si
cut corporũ senium, & vtatur fricatione scd'm
corporũ virtutem atq; debilitatem caliditatem
& frigiditatem, Et si voluerit impinguare cor=
pora sua post hæc regantur cum hijs quę dixi=
mus in tractatu de coitu de impinguatõe maci=
lenti & alijs locis cum medicinis & cibis. Et sci=
to q̃ in omnibus quę continent̃ in predicto re
gimine cõmunicant̃ quinq; corporum genera,
Quorum vnũ est corpus quę extenuant & di=
minuunt carnem ipsorũ sine ęgritudine. Secun
dum est corpora quibus dominant̃ complexio
sicca, & vniuersaliter aũt in aliquibus membris
vt stomachi. Terciũ est corpora conualescen=
tium ab ægritudine. Quartũ est corpora seniũ
Quintũ est corpora ethicorũ. Et inter hæc cor=
pora duę sunt differentię. Qd' quoniã corpori
bus macilentis accidit carnis & pinguedinis di=
minutio ex labore & exercitio absq; complexio
nis mutatione, & ꝓpter hoc oportet restituere
quod ex suis corporibus mutilatũ est cum cibis
grossis & viscosis & copioso cibo absq; calidi
tate sicut cibis qui dicuntur albarays & granũ
coctum & tria similibus. Corpora vero quibus
dominatur siccitas & duritia sunt corpora con
ualescentiũ & corpora seniũ & corpora ethico
rum, Attamen inter corpora ethicorũ & aliorũ
duę sunt differentię ex causa caloris ignei in cor
poribus ethicorũ dominantis & manifesti cum
ꝓprietate, sed non est ita in corporibus senium
& conualescentiũ ab ægritudine, nec in his quo
rum complexioni stomachi vel corporis domi
natur. Veruntamen dico q̃ calor naturalis in
hijs tribus corporibus diuersificatur scd'm san=
guinis diminutionem & augmenti in ipsis quo=
niam sanguis diminuitur in eis & diminuit̃ ex
substantia naturali scd'm ipsius diminutionem,
& sicut augmentatur sanguis augmentatur &
substantia scd'm augmentũ illius, quapropter
melius & electius in eorũ regimine est adhibere
studiũ circa caloris naturalis vnificationem cũ
rebus quibus insit modica caliditas suauis & na
turę conueniens ad modũ caloris naturalis tem
peratis, sicut est vinum subtile mediocre in suo
tempore & exercitiũ temperatũ & calor similis
corporibus patientibus variolas vel similis aeri
temperato & balneo temperato & similibus, de
terminata ergo a nobis prima specie ptisis cũ ca=
lore decet nobis determinare secũdam speciem
ipsius quę est ptisis absq; calore.

¶ De curatõe ptisis absq; calore. Ca. IIII

Ptisis causæ sunt plures — Causæ ptisis sunt plures, dissolutiones
corporis humiditates, diuiditur aũt in
duas partes, quia possibile est dominari
complexioni corporis caliditatem absq; febre
& calore, quando vero fit ex dominatione fri
giditatis complexionis oportet studeri caleface
re rebus temperati caloris est paulatim vt nõ al
teretur cõplexio simul, & pereat infirmus plu=
rimum debet eis administrari in vsu ipsorũ ha=
beri est sirupus ex folijs citri, & sirupus de zin=
zibere & feracub & sirupus almazbul qui di=
citur feral alnegah, Et sint dietę ipsorum cibaria
quę dicuntur alaspidagat & carnes omnes aui=
culę, & bibãt vinum valde vetus, & intrent bal
neum aquę in qua cocta sint maiorana sisim=
brium mentastrũ & folia citri, & fumigetur cũ
fumigio ligni aloe almatra & odorent frequen
ter algoali, & bibant de tyriaca alfaroc & de ele
ctuario musci, & abstineant a coitu, Et quando
additur ad virtutem ipsorũ ingrediatur balneũ
non trahentes moram in ipso, & comedant an=
teq; intrent in ipso panem in vino infusum, &
cũ exierint ab eo cibentur carnibus agninis co=
ctis in aromatizatis cum spica darsen & zinzi
bere, & assiduent somnũ post cibationem, & q̃
magis eis confert est distere impinguantũ cor=
poris, & impinguandũ est ipsum cum his quæ
diximus in tractatu coitus ex cibis & clisterijs,
Et nos quidem iam diximus in p̃cedentibus de
regimine seniũ quod sufficit in hac materia, Et
si acciderit eis aliquid febris & tussis & exspue=
rit cum tussi aliquid album grossum atq; visco
sum, accipiat ex aqua decoctionis ysopi dicta
in curatione pectoris, & est vt dissoluatur in ter
cia lib. aquę de moraba ros. & colata, accipiant
ptisanam factam ex frumenti excorticati parti=
bus tribus & farina fenugr. parte vna amidi p̃s
.s. penidij & mell. ℥ .i. olei ros. ℥ .ß. coquant̃ to=
tum & colentur & fumant̃ & accipiant ex hoc
alohoc. Modus allohoc fenugr̃. & bombicis. Lohoc
℞. fenug. ℥ .i. medullę seminis bombacis. ℥ .ß.
succi liquir̃. ℥ .ij. teratur totũ & coquat̃ cũ oleo
amigd. dul. & cõficiant̃ cũ melle despumato, &
accipiãt ex eo. Modus alterius lohoc qd' sumen Lohoc
dũ est cũ lacte asinino, & cõfert tussi. ℞. ex suc aliud
co caulium lib. iij. & ex melle lib. ij. & coquant̃
lento igne donec consumantur succus & rema=
neat mel, & recipiatur ex fisticis mundatis & tri
tis quantum sufficit & misceatur cum melle, &
accipiat ex hoc omni die cum lacte asinino vel
vino cocto cum aqua & pondere. ʒ. ij. casam;
& si secur⁹ fuerit a caliditate & siccitate bibat in
firmus ex lohoc squillę cũ lacte asinino, & ma=
xime si videtur sputum eius grossum & visco=
sum & calor debilis, & vniuersaliter oportet vti
in hac specie ptisis calidis rebus, & hoc fiat post
q̃ sibi constauerit de complexione infirmi æta
te regione & tempore anni memoratio modorũ
medicinarũ ptisis cum febre, diximus enim cu=

rationem ptisis absq febre in complexione fri-
Cura ptisis cum febre gida. Curatio aūt ptisis ex febre cū dñio caloris
cōplexionis corporis melior & laudabilior apud
sui principiū anteq̄ perueniat ad humiditatis dis-
solutiōem q̄ membra humectat est infusio aha
Infusio alahal hal. Modus infusionis alahal cōferentis ptisicis.
accipiat̄ ex semine alahal.ʒ.iij.& terat̄ & cribel
letur & infundat̄ in tercia lib.aq̄ ca.per noctem
vnā, in mane vero exprimat̄ & coletur & appone
tur in eo zuccari.ʒ.iij.olei amigdal.dul.ʒ.ij.&
collocet̄ vas cū aqua p̄dicta in aqua cal.donec
calefiat & bibat̄ ex hoc, faciat tribus diebus con
tinue: vel accipiat de semine alahal trito & dis-
tēpato cū oleo amigd.dul.& misceat̄ cū eo zuc
cari.ʒ.ij.& comedat totū, & bibat post illud a-
quā calidā, & hoc faciat tribus diebus cōtinuis
Trocisci ysaac & post hoc accipiat de his troc. Modus trocisc.
quos cōposuit Ysaac filius Salomonis israelita
conferentiū ptisicis & dolori pectoris & pulsa
tioni cordis. R̄.gumi ara.boli ar.boli romani
berberis ān.ʒ.iiij.folior̄ ros.spodij seminis por-
tulace ān.ʒ.ij.&.ʒ.cancrorum fluuialiū exsic-
catorū & tritorū.ʒ.vij.badarangaya.i.mellissa
plantaginis lingue bouis ān.ʒ.ij.coriandri infu
si in aqua agreste p diem & noctem & exsiccati
& torrefacti.ʒ.ij.&.ʒ.gumi dragaganti amidi
medulle seminis citruli mell.cucu.& cucur.ān.
ʒ.ij.minus quartā partem.ʒ.seminis acetose.ʒ.
iij.granor̄ mirte.ʒ.iij.minus quartā partem.ʒ
seminis citonior̄ excorticati.ʒ.ij.succi liquir.ʒ.
iij.terat̄ quodlibet per se & congregent̄ totū &
misceat̄ cū eo de semine psilij loti & sano nō tri
to.ʒ.ix.& conficiat̄ totū cū succo pomor̄ ace-
tosorū & dulciū simul, vel cū succo granator̄
acetosor̄ & dulciū simul q̄ dicunt̄ almaz, & fi
ant ex eis troc.& exsiccent̄ ad vmbrā, & sit po-
tus eorū.ʒ.ij.cū succo granator̄ vel cū sirupo
Trocisci alij ro. Modus troc. conferentiū laxationi acciden
ti in stomaco lubricitate & intestinor̄. R̄.ros.
spodij ān.ʒ.iiij.berberis.ʒ.vi.coriandri sicci in-
fusi in succo agreste per diem & noctem exsicca
ti & torrefacti.ʒ.iij.seminis acetose.ʒ.vi.grano
rum mirte.ʒ.iij.boli ar.ʒ.v.gumi ara.assati.ʒ.
iij.tararit.i.ypoquistid.ʒ.iij.sanic alnabo & sa-
nic almabel & sanic alguares ān.ʒ.ij.&.ʒ.Et si
nō inueniunt̄ ista sanic ponat̄ loco ipsor̄ cha-
rube glandes & castanee de quocūq ipsor̄ in
uenerit terat̄ totū & distemperat̄ cū succo. cito-
niorū vel cū succo pomor̄ muzorū, & fiant ex
eis troc.& exsiccent̄, & sit dosis eorū.ʒ.iij.cum
sirupo citonior̄ vel cū sirupo pomor̄ aut siru
po de mirta, sed nō accedat ad sumptionem ho
Puluis rum trocis.quicūq habuerit tussim aut rasurā
intestinorū. Puluis conferens solutioni contin-
genti ex rasura intestinor̄ & maxime si fuerit
cum ea tussis. R̄.gumi arab.torrefacti boli ar.
boli rom.ān.ʒ.v.amidi torrefacti seminis mal
uarum & seminis altee assator̄ ān.ʒ.iij.seminis
sehiberam torrefacti.ʒ.ij.&.ʒ.granor̄ mirti
ʒ.iij.psilij torrefacti.ʒ.vi.accipiat̄ de omnibus
his excepto psilio postq̄ trita fuerit & mixta cū
oleo ros.bono & accipiat̄ & bibatur post illud
sirupum de mirta dulcem aut aquam frigidam
& ponat̄ in aqua q̄ vsus fuerit potu gumi ara.
spodiū.bolum arm.& sit cibus eius mica panis
assata donec exsiccetur & lota cum aqua multo
tiens & apposita in ipso modico gumi trito &
amigdal.torrefactis cum sua cortice & tritis &
zuccaro tabarzed assato cibetur, vel accipiant̄
mice panis torrefacte & coquantur cum modi-
co gumi arab.torrefa, & amigd.torrefa.cū sua
cortice interiori, & vniuersaliter regatur regimi
ne curationis ventris solutionis. Et si fuerit in eis
tussis absq solutione bibat ex hoc allohoc. Mo Lohoc
dus allohoc conferentis ptisicis cum tussi & ma
xime cum fuerit tussis ex fluxu reumatis fluen-
tis ad pectus, & generant̄ in eo humores grossi
& viscosi quos oportet abstergere & mundifi-
care. R̄.sebesten numero.x.iuiubar̄.xxx.passu
larum sine nucleis.ʒ.xx.capilli veneris seminis
altee & seminis malue ān.ʒ.iij.cancror̄ fluuia-
lium.ʒ.xx.plantaginis.ʒ.v.liquir.℥.i.coquant̄
omnia in octo lib.aque donec redeant ad duas
lib.deinde coletur & apponatur in colatura ex
rob vuarum dul.& bono tercia pars lib.zucci
tabarzed due partes lib.& coquatur totū do-
nec redeat grossum & viscosum & deponat̄ ab
igne, deinde accipiatur gumi arab.gumi draga-
ganti seminis citonior̄ excoriati.ʒ.vij.semi-
nis portul.ʒ.vi.seastig.ʒ.iij.seminis papaueris
albi.ʒ.v.teratur totum & misceatur cum aqua
prædicte decoctionis & lambeat ex eo sepe, sed
euitet illud apud stomachi repletionem, iuuat
enim & valet tussi. Modus emplastri conferen- Emplast.
tis tussi & lenientis pectoris. R̄.mussilaginis se-
minis altee & seminis malue ān.ʒ.v.farine so-
liorum eius ān.ʒ.ij.dragaganti albi.ʒ.i.teratur
dragagantū & infundatur in aqua dulci quan-
titate qua cooperiat̄ ab ea per diem & noctem,
& stet in mortario quousq fuerit dissolutū,
deinde apponatur in eo mussilaginis & reliquie
res & conquassetur & teratur bene donec totū
bene misceatur, deinde liqueat ad ignem caere al
be.℥.i.cum.xxv.ʒ.olei viol.& effundatur totū
super mortariū & permisceatur totum bene do
nec redeat ad modum vngenti & extendatur de
eo super peciam panni linei & emplastret̄ cum
eo pectus & latera, est enim subtilis iuuamenti.

Sirupus

Modus ſirupi conferentis tuſſi & ſputo ſanguinis. ℞. ſucci plantaginis ſucci bugloſſę ſucci coſtarum portulacarum añ. ℥. ij. ſucci cimarum tenerum roſ. ℥. i. ſucci fructus mirti albi. ℥. i. extrahantur predicti ſucci abſqꝫ permixtione niſi quantum ſufficiat ad terendum & exprimendum ſolum & colati coquantur & deſpumentur & accipiatur ſpodij. ʒ. i. boli armeni. ʒ. i. terant & conficientur cum oleo roſ. & diſſoluatur cũ ſuccis predictis & bibat totum & diſſoluatur & ſuperponatur pectori hoc emplaſtrũ.

Emplaſt.

Modus emplaſtri conferentis exitui ſanguinis cum tuſſi & ſedantis calorem febris, accipiatur cucur. & incidatur cum eius interiori & piſtetur donec ſit ad modum vngenti & apponatur in eo de camphora. ʒ. ſ. ſandali albi & rubei añ. ʒ. ij. roſ. mundatarum a capitibus ſuis. ʒ. ij. & ſ. teratur totum in puluerem, & accipiatur cærę albæ. ʒ. xxx. & olei roſ. ʒ. I. diſſoluatur ad ignem, & effundatur ſuper ſpecies in mortario & permiſceantur bene & extendantur de eo ſuper peciam panni linei & emplaſtretur cum eo pectus.

¶ De febre ethica compoſita.
Capitulum. V.

DE febre ethica compoſita cum alijs febribus putridis & ſignis eius & ſpeciebus febrium putredinis & accidentibus eius coniunctis & de permanentia febris eticæ poſt conſumationem vniuſcuiuſqꝫ temporum febrium putredinis.

Cura febris ethicę cõpoſitæ

Curatio huius eſt ingeniari ſtudium circa conſeruationem humiditatum materialium & ipſarum permanentium & permanentiã ſubſtantię humiditatis in lacertis poſt appoſitionem ſtudij circa cauſarum remotionem facientium febrem ethicam & obuiare illis cum contrarijs ipſarum, & obuiare labori per quietem, & triſticię per lęticiam, & ſuſpirio per cantum & vigilijs per ſomnum & alia quę diximus, poſtea vero attendatur ad id quod excitat calorem naturalem & ad confortandum ipſum & extinguendum acumen extranei caloris & ipſum auferre & diſponatur plurimum ſui regiminis cum cibis & potibus bonorum chimorũ cõtinentibus humectatõem & infrigidatõem & ſubtiliationem ſimul ſicut eſt ptiſana ordei & ſimilia, & euitet medicinas toto eius poſſe niſi apud magnam neceſſitatem, & adminiſtretur ex illis quę faciles & conuenientes ſunt naturæ, Et vniuerſaliter dico quoniam oportet conſiderare quę febrium putridarum commixta eſt febri ethicæ, Et ſi fuerit terciana vel cottidiana vel quartana, accipiatur curatio ipſius ex loco proprio & non negligatur in conſeruatione materialis humiditatis & confortatione caloris naturalis ſicut diximus. Et iam quidem perfectus eſt tractatus de febribus generatis in ſpiritibus quę ſunt effimerę & eius diſtinctio & curatio ſub compendio, & perfectus eſt etiam tractatus de febribus quę fiunt in membris ſolidis. ſ. oſſibus, & ſunt febres ptiſicę & ipſarum diſtinctio & curatio. ¶ Reſtat ergo nobis perficere tractatum de febribus quę fiunt in humoribus & ſunt febres putridę, & in eo perficietur ſumma diſtinctionum omnium febrium.

¶ Sectio quarta vltimi tractatus de febribus humoralibus putridis, habet ſeptem capitula principalia, Quorum primũ eſt de febre humorali putrida in ſe & eius cauſis & ſignis.

FEbres putredinis diuiduntur in quatuor ſpecies, Prima eſt febris quę generatur ex ſanguine vt eſt febris continua. Secunda eſt febris quę generatur ex colera rubea & dicitur terciana. Tercia eſt febris cottidiana quę generatur ex putredine phlegmatis & dicitur febris cottidiana. Quarta eſt febris quartana & generatur ex putredine colerę nigrę & dicitur febris quartana, Et antequam determinemus has febres oportet nos dicere corpora & complexiones paratas ad recipiendum putredines & cauſas facientes ipſam, & ſigna eas ſignificantia.

Febris putridę quatuor ſunt ſpecies

Dicimus autem ꝙ complexio recipiens putrefactionem eſt complexio calida & humida, nam ebullitio & putredo non generatur niſi ex humiditate liquoſa & fluente cuius partes extenduntur exterius & ex calore calefaciente aſſante inflãmante, & quando dilatant partes ſanguinis & calefiunt & creſcunt & ebulliunt & non expellunt ſuperfluitates & oppilant & putrefiunt neceſſario, & ſignificatur ꝙ putredo non perficiatur niſi per calidum & humidum ex eo quod videmus, & teſtatur nobis ex rebus quę coquuntur in aqua quia ipſę bulliunt & liqueſcunt vt omne quod aſſatur exſiccatur & induratur.

Qui paratiores ad febrẽ putridam

Cauſæ autem coadunatiuę generationis putredinis ſunt groſſities corporum & conſtrictio vaporũ in ipſis donec agitur in eis cibis putridis aut aer corruptus ſicut aer qui reſultat ex cadaueribus corpibus mortuis & interfectis corpis complexiones corrũpit vniuerſaliter & generat ex eo peſtis & generat putredo. Signa quę oñdunt febrem gñatam ex putredie

Cauſę putredinis coadunatiuę

Si. febris hũoralis putridæ ſunt. 8.

plurima generatio ipsorum est ex causis precedentibus nec potest fieri ex causis extrinsecis nisi hoc esset per accidens sicut generatur febris effimera. Secundum est quoniam febris putredine accidit rigor & frigus continuum, & maxime quando fuerit humor extra venas propinquas membris sensibilibus. Terciũ est quia febris putrida habet plures circuitus & raro pficitur esse suũ in vno circuitu. Quartũ est qa calor febris putride generat magnã molestiã ,ppter fumorꝝ grossitiem qui generaẽ ex putredine quorꝝ plurimi & virtus eorꝝ ebullitionis est in stomaco. Quintũ est quia in corpe febriũ putredinis & fine status ipsarꝝ manifestanẽ accidentia significantia consumatõem putredinis humoris eiusq; ebullitionis & multitudinis sicut dolor capitis, sitis, oris siccitas & gutturis: Et tp̃s in quo apparent hec significat ægritudinem esse in fine augmenti & aduentũ tpis belli nature cum ægritudine. Sextũ est qm̃ corpora nõ mundificantur a febre putrida in tpe declinationis febris & eius quietis in vniuersis eius circuitibus quẽ admodũ mundificaẽ ex febre effimera, nam impossibile est nõ remouere de ea aliquid in corpe & q̃uis nõ manifesteẽ ad sensum quia de natura ipsarꝝ est reditio humoris, aut de cuius natura est redire remanet aliqd & conseruetẽ in corpore, & ,ppter hoc nõ mundificaẽ corpus ex ea mundificatione pfecta. Septimũ signũ est qm̃ in febre putrida qñ humor est intra venas egritudo que sequiẽ ex eo erit paroxismus & circuitus quia qñq; incitaẽ & qñq; quiescit. Octauum vero signũ est quia pulsus in febre putrida fit in principio durus & siccus.

¶ Sequitur de febre que generatur ex sanguine & habet in se quatuor particulas, quarꝝ prima est de eius diuisione differentijs & signis.

Febris sãguinis duas habet species differẽtie signa

HAec febris diuidiẽ in duas species, quarum vna est que generaẽ ex sanguine puro cũ sequiẽ ap̃a pectoris que diciẽ alsasa, & nominaẽ hec febris rebucha, Scd'a species est que generaẽ ex sanguinis putredine. Differentia vero inter has est qm̃ cum febre que generatur ex sanguinis putredine sequitur foetor vrine quẽ acquirit ex sorditie putredinis & pulsus in ea fit diuersus, febris aũt que generaẽ ex sanguine puro econuerso se habet. Signũ vero

Sig. dñe alliud

aliud qd' ostendit differentiã inter febrem que generaẽ ex putredine sanguinis & febres continuas que generanẽ ex putredine humorꝝ aliorꝝ a sanguine. s. vtriusq; co. & flegmatis est qm̃ febres continue que fiunt ex putredine humorꝝ habent tpa interpolatõis inter finem primi tpis & initium secundi, & possibile est quia occulteẽ & non pateant nisi bene peritis.

¶ De febre que dicitur alrebucha, al's sinocha. Particula secunda.

GEneraẽ hec febris ex sanguine puro qñ multiplicaẽ & calescit & inflãmatur intra venas p̃ter qd' ei contingat putredo vel corruptio & vocaẽ alrabuya. i. aimatica qa plurime cause passionis difficultates anhelitus que diciẽ alrabo. i. asma consurgunt ex calore pectoris & pulmonis & receptõis humoris ab eis & expulsione virtutis in eis ad expellendum eos a se & maxime pulmo qui hoc recipit sui natura. Signũ huius febris est quia p̃cedunt eam rubedo corpis & calor & confricatio & molestia maxima & grauitas membrorꝝ omniũ, & qñ manifestaẽ febris sequiẽ eam ebullitio & inflatio, grauitas dolor capitis, rubedo faciei, plenitudo timporꝝ & oculorꝝ ,pfundatio, & redditur pulsus fortis & plenus, vrina vero erit coloris rubei purpurei, & plurimi eorꝝ quibus accidit hec febris sunt hij qui viuunẽ carnibus & vino & alhalua, & in tpe frigoris & caliditatis s. tpe hyemis & veris, & signũ eius ,ppriũ est alraba. i. asma qd' contingit ei, Et causa huius est qm̃ ebullitio sanguinis mundi fit plurime in membris superioribus. s. corde & pulmone, & cũ calescit & multiplicaẽ ascendent ex eo vapores ad caput, & qñ contingit esse cũ hoc poros corporis angustos & grossos ,phibentur fumi & vapores exire per eos ita q; calefiunt cum calefactione cerebri & dissoluunẽ & fluunt & cedunt retrorsum ad corporis inferiora & distillant ad pectus & pulmonem & obturanẽ pori eorum & constringunẽ vie anhelitus, & generatur ex hoc anhelationis difficultas & strictura spiritus, & ,ppter hoc appellaẽ angustia spũs & ,ppter hoc appellaẽ hec febris alrabuya sicut dictum est, Et si declinabit humoris fluxus a capite vsq; ad diafragma, & generabiẽ ex hoc ap̃a qd' dicitur alsosa, & possibile est declinare humorem ad musculũ & carnem contextam membris & generaẽ ex hoc ap̃a quod dicitur ap̃a costarum & dicitur tunc alsosa nõ vere sed largo modo. Et nos iam determinauimus has egritudines earũq; diuisionem & curationem in hijs que precesserunt, Est tamen nostre intentionis hic ponere medicinã cõmunem huic febri vt sit in memoria eis qd' precessit, & dicimus qm̃ generatio huius febris est ex mundo sanguine inflãmato & calefacto in sui exuberantia in corpore, ideo oportet ipsum festinanter extrahere antequ; colera addat ad sui acumen in caliditate & infletur, & erit eius eductio difficilis & flebo

Signa

Causa asmatis in sinocha

Cura

tomet infirmus postq̄ constauerit de virtute & alijs conditionibus etatis. s. tpe & consuetudine, & sit eius ꝓpositū flebotomari de vena alachal si pectus fuerit sanū, & si fuerit in pectore egritudo flebotomet vena basilica aut vena que dicit alsiles eius partis egritudinis & educat ex sanguine donec pueniat ꝓpe sincopim, tunc em̄ eadem hora vel die recedit febris, Et ob hāc causam appellauerūt ipsam antiqui febrem effimeram & in sui specierꝫ contentā quia vt in pluribus cessat in eadem die, & si concedūt conditiones p̄dicte est tn̄ virtus fortis scarificet in illo loco flebotomie & oportet extrahi sanguinem, Et si virtus sit fortis in principio egritudinis, sed caueat vltima cautõe flbotomare infirmū in augmento egritudinis & eius statu, Et si cessauerit ab extractione sanguinis in p̄ncipio egritudinis siue p flbotomiā siue p scarificatõem accedat nihilominus acumen sanguinis extinguere & eius calorem cū succo granatorꝫ & aq̄ decoctionis prunorꝫ, Et si sani sunt ab apatibus & si fuerit pectus sanū & nerui stomachi bene ferūt q̄ eis apponit ex rebus acetosis bibat ex hac. Modus potionis frangentis acumen sanguinis. ℞. tamarin. ℥. i. prunorꝫ. xx. femis portu. ℥. i. viol. ℥. v. coquanē hec in tribus lib. aq̄ donec deueniat ad lib. v. deinde colet absq̄ expssione & dissoluat in ea trangebin albi corrosenī & moraba viol. an̄. ℥. i. & colet totū & bibat. Et nos qdem p̄mismus determinationē curatōis apatis pectoris & costarꝫ & febris cōtingētis ex eis in suo loco

¶ De febre continua. i. sinocho. Par. III.

Hec febris generat ex sanguine q̄n putrescit & corrumpit vt diximus, & fit hoc aut intra venas aut extra, & est febris q. nullū habet tp̄s quietis, habet tn̄ aliqd q etis in aurora, & sunt tres species qa est vna que est eq̄lis in difficultate, & alia q̄ generat in difficultate paulatim ꝗusq̄ pueniat ad tp̄s status & pfectionis, Alia vero est in declinatōe difficultatis videlꝫ que cū incepit cū difficultate & puenit ad statū qescit. Causa vero ꝓpter quā fiunt eius sp̄es tres est q̄m sanguis pticula q̄ putrescit in die aut adeq̄bit ei qd resoluit ex fumo q̄libet die, aut erit id qd putrescit minus q̄ id qd resoluitur aut magis, & si fuerit qd putrescit magis & qd resoluit sequet ex eo scd̄a sp̄es & significabit tumorem & ꝓximitatem ad interitū, si v̄o qd putrescit erit minus eo q̄ resoluit resultabit tercia sp̄es & significabit sanitatem & curatōis celeritatem. Signa huius febris sunt duobus modis qa alia sunt p̄cedentia & incipientia anteq̄ manifestet febris eiusq̄ gn̄ationem ostendentia sicut trūcatio grauitas membrorꝫ & repletio isporꝫ rub. coloris & supficie corpis calor. Alia v̄o signa sunt q̄ consecunt febrē post eius manifestatōem vt capitis dolor inflatio alrabogranitas capitis, rubedo faciei, inflatio timporꝫ, plenitudo venarꝫ, ꝓfundatio oculorꝫ, & iterū turbatio faciei coloris & rubedo, fantasie an̄ oculos, potentia pulsus eiusq̄ velocitas magnitudo & plenitudo, & mollities substantie arterie & eius humiditas, rubedo vrine sitis purpureo colori cū eq̄litate substantie ac eius claritate. Et cōsecunt hanc febrem ꝓprietates & accn̄tia q̄ reddeunt ad febrem alrabuya. s. alrabo & difficultas anelitus & eius malicia sicut diximus q̄m generatio vtriusq̄ est ex sanguine, & non est drīa inter eas nisi qa hec sit ex sanguine putrido alrahuya v̄o ex sanguine puro. Curatio huius febris est q̄ flebotomet infirmus anteq̄ corrumpatur sanguis per corruptōem alterius quemadmodū diximus in febre alrabuya equali pꝯt securitatem constantie virtutis & aliarꝫ conditionū, Et si reliq̄ nō consenserint nisi constantia virtutis sola fiat scarificatio & flbomet, & caueat ab extractione sanguinis virtute exn̄te debili, Et si cetere conditões cōsentiant & si priuatus fuerit ab extractione sanguinis apud principiū caueat penitus ip̄m extrahere augmentū egritudinis, & in eius circuitu & si v̄tus sit fortis, & studeat semper extinguere & sedare calorē cū gn̄ibus rob ex fructibus acetosis simplicib̄ sicut cū rob de granatis & prunis & pomis & aq̄ decoctōis tamar. & secaniabi zucc. & acetositate citri & ptisana ordei cū amigd. excortica. & zuccaro, Et si eius natura fuerit stiptica leniat cum hac decoctõe. Decoctio lenitiua & infriatiua. ℞. tamar. prunorꝫ viol. qd sufficit coquan & colent & accipiat de ea lib. v. & dissoluat in ea manne & medull. cassief. an̄. ℥. i. exprimat totū & colet & sumat, Et si fuerit lenita natura accipiat ptisanā ordei q̄libet mane in meridie, aut sumat micā panis lotā cū aq̄ sepe, & vtat cibis sub tilibus facilis digōnis, Et si fuerit sanguis paucl acumis bibat sirup. de iuiu. in q̄ dissoluat māna cassiaf. & accipiat ptisanā in q̄ cocte sint iuiube tenere. Et si fuerit sanguis grossus accip. desuc. lebleb & end. postq̄ fuerit coctus & depuratus tercia ps lib. cū māna & cassiaf. & natura eit cōstipata accip. ex succo lebleb expresso & colato lib. ccia & dissoluant māna & cassiaf. & moraba viol. an̄. ℥. x. Et si nō lenit natura cū hoc fiat sibi licinium ex licio baurac & scamōea & zuccaro rub. Et si hoc nō sufficit fiat ex hoc distere lene ex ordeo excorticato altee viol. sebesten & sissibus, & si fuerit necesse vigorare ip̄m addat ad lib. v. scamonee. ℥. v. Et si patit dolorē capitis instillet naribus oleū viol. & oleū de nenufare, aut oleū de cucurbi. & superponat timporibus oleum ros. mixtum cum aceto, & demergant pedes eius in aqua decoctionis camomille &

Potio

Sinochi tres sunt species

Cause trium sp̄erꝫ

Sig. duplicia

Cura

Decoctio

viol. Et si habuerit vigilias superessundatur capiti & timporibus aquā decoctionis capit. papauerū foliorū lactucę vel seminis eius & viol. & modici camomillę, & si non quieuerit dolor capitis per hoc & pectus fuerit exemptum a reumate & tussi emulgeat super caput lac mulierū aut asinę aut caprę & submergantur pedes in aqua decoctionis camomillę & violarum, & stringantur crura cum ligaturis & fricent manibus, hoc enim deponit humorem inferius, & possibile est hoc sentiri ab infirmo, & emplastretur caput cum aqua herbarum frigidarum vt ras. cucur. inferius portulaca & semperuiua & altahalab lactuca & silibus, Vel liniant timpora cū linimēto sandal. Et si sentit in corpe vnū ardorem bibat muscilaginem psilij factam cum aqua ros. aut cum aqua decoctionis citruli cucumeris & alsandi cum succo granatorum, & non oportet q superponatur ei aliquid ex emplastris frigidis, nec effundi super ipsum aqua & lac, nec de illis in aure nares instillari nisi constauerit tibi esse dolorem capitis ex acutis fumis, & si superuenerit ei ita q non possit aperire oculos calefiat caput cum aqua decoctionis camomillę centaureę violę coronę regis, & percutiatur ante ipsum mortariū aut instrumentum quod dicitur tosac percussione delectabili & innocente/aut vniuersaliter regatur curatōe febet, Et si videbitur æger tractans se a dextris & sinistris & de vno latere ad alterum & sentit molestiam quę dicitur alcalac & altegar vel alcarab significat mortem. Et si fuerit cū hoc in suo corpe tumor timpaninus ita q cū pcutit manibus resultat sonus vt ex timpano, & natura est lenita, nec cū hoc soluit tumor erit hoc signū fortius in significatōe mortis & de pximo, Et si fuerit egritudo in corpe quę vocat aluerasim erit hoc similiter magis acceleratiuū mortis, & maxime si nō fuerit aluerasim fusci coloris & fortis doloris, Et si euaserit ab hmōi accñtibus & supuenit ei exitus sanguinis a naribus & virtus est fortis & corpus plenū & febris in declinatione & tps ægritudinis in quiete, flebotomet vena cephalica & emplastrent timpora cū emplastris sandal. & farina lentiū & silibus emplris frigidis & coadunariuis, & instillet narib9 camphora & aqua ros. & aqua niuis cum modico camphorę & silia, Et si supabundauerit fluxus sanguinis accipiat eius cura ex suo pprio loco. Et si acciderit ei pulsatio cordis emplastret stomachus cū emplo de sandal. & farina ordei altea & camph. aut cū cineribus fabarum, & distemperetur totū cū succo portulacę aut succo semperuiuę aut simslibus frigidis & exponantur ante ipsum vasa plena aqua frigida dulci & fiat ei clistere cum succo portulacę aut succo cucurb vel succo plantaginis vel muscilagine psilij & oleo ros. & similibus. Et si febris fuerit ex apostemate aut erisipila sumat æger succum solatri bullitum & depuratum cum medulla cassiæ fistulę terregoalim & moraba viol. & vtatur quolibet mane ptisanam ordei cum succo granatoꝝ in sero, nec cibetur cum mica panis lota cum zuccaro, & si fuerit calor fortis bibat apud somnū muscilaginem psilij cum succo granatorum, & liniatur apostema cum succo sandalorum & ros. & radicum alteę & sief memithe cum succo solatri & succo coriandri humidi & succo semperuiuę. Et si fuerit calor lentus addatur in linitione parū croci, & sit cibus eius cucurb. & lentes excorticatę post proiectionem aquę ipsaꝝ semel aut bis cum modico aceti & geiar & alnecha & altus & iuiube & pruna, Et si supuenerit apostema post febrem per viam crisis caueat omnino superponere ei aliqd qd' infrigidat ne forte retrocedat humor ad profundum corporis, & possibile est ipm fluere ad membra principalia & interficere. Et si fuerit febris conseqns ex passione variolarū & morbilloꝝ regat infirmus cum hijs quę diximus in loco eorum.

¶ Sequitur de febre pestilentiali.

Particula quarta.

Antequam dicamus curationem eius oportet nos dicere causas generatiuas eius, & apostemata quę dicuntur alcohain Et iam diximus q causę quę generant alcohain & hanc febrem sunt quatuor, Prima est dominium alterius colerarum in aere. Secunda est dominium fumorum & puluerum ascendentium de terra ita q redditur aer turbidus & obscurus. Tercia est id quod ingreditur in aerem ex vaporibus resolutis ex mare & fumis ascendentibus ex aquis tranquillis & putridis. Et quarta est quod dominatur in aere ex flatibus cadauerum & corporum interfectorum & mortuorum, & quando aer mutatur & corrumpitur ex via prędictarum causarum & ipsarum maxime ex fœtore & putredine cadauerū & mortuorum qui magis offendunt, superueniunt ex hoc pluribus hominū ægritudines pessimæ de genere alcohain quę sunt apostemata pessima & variolę & morbilli & similia, & accidunt huiusmodi febres quę fiunt de genere humorum ex olfactione aeris & nutritionis ex eo, quoniā concordauerunt antiqui q quando corrumpit aer in quolibet quatuor temporum anni generatur in illo anno alrobayn & pessimę ægritudines perniciosę in pluribus hominum, & dixerunt qm̄ si multiplicat flatus ventoꝝ in tribus mensibus hyemis & multiplicat fumus & pul

Causæ febris pestilenti. sunt quatuor

uis in aere & aer cũ hoc siccus absq; pluuia, & alterat̃ dies a natura sui & q̃litate, & erit p̄dicta mutatio manifesta in vna die, erũt hęc signa mala in illo tp̄e, & cũ incipiũt tres menses veris & superuenit pluuia in principio ipsius tp̄is & erit aer cottidie turbulentus & tenebrosus & nõ resoluitur turbulentia neq; transmutat̃ p.v. vel.vij. dies, Accidũt hoĩbus febres pestilentiales & multiplicat̃ in eis variola & morbilli & generat̃ pustula & dilatat̃ in ip̄is epidimia, & qñ fuerit tp̄s frigoris & caloris in hũc modũ p̄dictũ erit aer in mensibus ęstatis humidus & p̄mixtus & mũdus & multiplicat̃ sup arboribus & plantis terra & puluis, & multiplicant̃ in hoĩbus morbilli & nõ sudabũt neq; hũectabunt̃ corpa sua quẽadmodũ humectat̃ complexio hyemis, & tp̄s v̄ris fuerit scd'm p̄dictũ modũ incidet epidimia in principio mensis septembris in aĩalia magna & parua, & cũ fuerit adæq̃tio dierũ cũ noctibus in duobus diebus huius mensis apparebũt in aere apud lunã. q, coruscatões & ignes, Et si habuerit medicus noticiã in actões accñtiũ corporũ supcœlestiũ & eius qd' influet in aerem p mittat studiũ suũ in euãdo corpa ab hũoribus parata recip e hmõi accñtia & opatões q̃ generant̃ in aere cũ medicinis, & erũt p hoc exempti ab hac epidimia.

Sig. feb. pestilẽtialis

Signa vero huius febris pestilentialis sũt qm̃ cõicat & comprehendit vniuersos hoĩes, nec manifestat̃ apud sensũ acumen & calor magnus inter corpus, & est vehementis laxationis & malitię multę putredinis, est tñ lenta febris & cõtinua vt puteat cũ ea anhelitus & qc gd exit ex corpe & vigorat̃ in patiente molestia q̃ dicit̃ alcalab & sitis & magnificat̃ cũ ea anhelitus & sit frequens & educit p vomitũ & egestionẽ res diuersas & turbidas & turpes, & postea dominat̃ in eis sincopatio & moriunt̃.

Cura

Curatio eius est quicqd diximus in curatione febris cõtinuę ex flebotomia. s. ex sumptione generũ rob acetosoꝝ predictoꝝ, & bibat troc. de camphora vel trocis. de spodio cum secaniabin vel cum sirupo de granatis, deinde vero regant̃ regimento febris ethicę, vel ex p̄stratione aromaticorũ frigidoꝝ in mansionibus in statõ e ipsorum in domibus longinquis ab aeris corruptõe sicut loca quę dicunt̃ alasrab, & nõ accedãt nec ingrediant̃ balneũ aliquo modo, & emplastret̃ pectus cũ emplo de sandal. & camf. & aq̃ ros.

¶ Capitulum. III. de febre ex col. rub. generata quod diuiditur in tres particulas, quarum prima est de febre vrente. i. causonide.

Causonis gñatio

HVius febris generatio est ex humore igneo congregato intra venas vicinas cordi & maxime venas vicinas orificio stomachi & superficiei fundi epatis & pulmonis concauitati, & habet accidentia febris tercianę est tamẽ hęc calidior atq; vehementior, & sequitur ex ea apostema cerebri qd' dicitur albirsen. Differentia vero inter hanc febrem & tercianam continuã simplicem est quoniã hæc febris generatur ex colera rubea quę existit intra venas cordi vicinas magis q̃ cæteras venas totius corporis.

Causonis dñia a terciana cõtinua simplice

Terciana vero continua simplex generatur ex colera rubea existente intra venas quę magis elongantur a corde, Et fit hęc febris duobus modis, vno modo fit fortis & difficilis vehementis acuminis & inflãmationis quia eius generatio est ex colera rubea puri acuminis qui non similatur liquori dulci ex quo frangit̃. Alio modo fit hęc febris lenta & facilis quia generatio eius fit ex colera rubea simili liquori ex quo frangitur.

Sig. feb. vrẽtis i. causonid.

Signũ febris vrentis p̄prium & coniunctim sibi est continuatio caloris & sitis, & possibile est nigrescere linguã & imprimis incipit terciana & nõ separat̃, nec separat̃ a corpe nec fit cũ ea rigor & sudor nisi in hora sui recessus & translationis & aduentus eius crisis, & habet cum ea signa significantia timorem & signa significantia salutem.

Si. salut prę se ferẽtia.

Signa bona ostendentia salutem sunt constantia virtutis & moderatio rationis, agilitas corpis & eius lęticia, adæquatio caloris per totũ corpus, facilitas anhelitus, bonitas iacendi, vigor appetitus cibi non fallacis, & manifestatio signorum digestionis in vrina & egestione videlicet q; sit eius color clarus bonę tincturę & ęqualis substantię habens ypostasim albam residentem lenem & coniunctam Egestio aũt sit mediocris quantitatis & qualitatis subtilitatis & grossitiei & fœtoris & ęqualitatis sui tp̄is exitus & q; sit vrina declinans ad calorem igneũ tincta aliquantulũ modicũ colerũ.

Sig. mala seu dimorosa

Signa mala quę significãt timorem diuiduntur in duo gñã quia quędam sunt significantia vigorem ægritudinis eiusq; maliciã tñ p̄terq; oñdat timorem, Quędã vero ostendũt timorẽ oñsione completa. Signa vero oñdentia vehementiã ægritudinis tñ est continuatio caloris vehementia sitis vigilię somnus & p̄mixtio rõnis inquietatio febris Signa vero oñdentia timorem sunt defectus virtutis eiusq; pigritia & lassitudo tolerare ægritudinem, malicia anhelitus, corruptio appetitus, casus sensus, molestia, timor & p̄mixtio rationis, & guttatio sanguinis a naribus non in die cretica & sudor frigidus non cõicans totũ corpus & aduentus ycteriticiæ ante diem septimũ frigiditas extremorum corporis, decisio sitis subito absq; causa nota & die cretica suffocatio subita pręter apostema in gutture fluxus lacrimarum absq; voluntate & causa pinguedo egõnis cũ multo eius fœtore.

Cura

Curatio huius ægritudinis consistit in euacua=
tione tenuitatis humoris & eius motus facilita
tis & translatione ipsius de loco ad locum, & de
clinatione naturę ad expellendum ipsum quan
doq; per vomitum quandoq; per egestionem,
Et si superuenerit ægro indignatio stomachi &
fantasia prę oculis acceleretur vomitus cum se
caniabin & sale & ptisana ordei, Et si videtur
declinatio humoris ad inferiora fiat eius euacua
tio cum decoctione tamarindorum prunorum
& iuiubarum & moraba viol. & similium, Et
si febris est lenta & virtus fortis & erit necesse
vigorare laxatiuum addatur ad illud quod suf
ficit ex mirabol. citri. Et si ex negligentia vel alia
causa non pretermiserit laxare naturam in au=
gmento ægritudinis, & ante completionem i=
psius febris ponatur intentio iuuare naturam
& conseruare virtutem in principio ægritudi=
nis vsq; ad complementū temporis febris cum
subtilitate regimine & cum ptisana ordei &
cum mica panis lota sæpius omni mane apud
frigus auroræ, & sedare calorem stomachi
cum sumptione granatorum & vuarum alba
rum citrulorum alsandi prunorum & similium
& caueat sibi ab hac in tempore status ægritu=
dinis nisi in hora necessitatis, & non leniatur na
tura si fuerit constricta vel constipata nisi post
tempus febris cum hijs quę diximus, Et si natu
ra non fuerit lenita fiat suppositoriū, & si cum
non lenitur administretur clistere lene, & quan
do erit prope tempus ægritudinis & videtur
pugna naturę cum ægritudine & approxima=
tio crisis & verificata fuerint signa tunc abstine
at æger a cibo quousq; viderit euacuationem
stomachi nisi apud sui necessitatem quando ti=
metur de casu virtutis; tunc enim oportet nutri
ri cum modica re sicut est aqua decoctionis or=
dei colata, & si superuenerit ei dolor capitis hu
mectentur nares cum oleo viol. aut oleo cucur
bi. & fricentur pedes & liniant cum oleo viol.
aut astringantur cum ligaturis a superius ad
inferius, & emplastrent latera cū emplastris de
sandalis & vngantur cum oleo ros. mixto cum
aceto, & superponant epati succi frigidi, vel su

Emplast. pro epate

perponatur ei hoc emplastrum. Modus empla=
stri ponendi epati ad sedandum acumen sangui
nis & infrigidandū & extinguendum calorem.
℞. sandal. añ. ʒ. ij. ros. ʒ. ij. & ℈. & rasurę cucur
bi. siccę. ʒ. iiij. viol. humidarum. ʒ. iij. campho.
terciam partem. ʒ. terant omnia & congregent
& accipiatur ex psilio. ʒ. ij. & infundant in suc
co semperuiuę aut succo citruli quantitate qua
distemperetur psilium, & exprimat muscilago
eius & addatur in eo de oleo viol. & distempe=
rentur cum hoc species puluerizatę & empla=
strentur cū eo epar & stomachus. Et sit mansio
ægri in domibus quarum portę sunt apertę a
septentrione, & in quibus portis suspendantur
herbę roratę cum aqua frigida dulci & expo=
nantur coram ipso vasa plena aqua frigida dul
ci, & si non fuerit in corpore infirmi nec in sto=
macho nec in epate apostema tunc bibat infir=
mus aquam frigidam valde cum vino infrigi=
datam in hora fortis caloris quoniam extinguet
calorem febris sicut diximus, Et si supuenerint
ei vigilię superponat capiti semen papaueris tri
tum cum succo lactucę & odoret violas & ne=
nufar, & odoret olea facta ex eis & oleum se=
minis cucur. donec recedant vigilię, Et si non ces
sauerit dolor capitis & nō habuerit reuma vel
tussim abluatur caput cum aqua decoctionis
viol. camomillę ros. & ordei excorticati & non
fracti, & si non cessauerit dolor per lotionem,
nec cessauerint vigilię emulgeatur super caput
lac mulierum aut lac asinę vel caprę ante lotio=
nem capitis & post & fiat instillatio olei cucur.
naribus, & caueat ab emulsione lactis & effu=
sione aquę & instillatione olei in tempore febris
& ascensus fumorum ad caput, & si diu perma
net dolor & indigebit maiori sedatione & infri
gidatione liniatur caput cum succo portulacæ
& succo semperuiuę & succo cucur. aut succo
agrestę / aut emplastretur caput cum folijs sali=
cis tritis cum succo portulacę & folijs cucur. &
viol. psilio & alteę & superponat timporibus
emplastrum de sandal. in quo apponatur mo=
dicum camphorę, Veruntamen oportet preter
mittere camphorā nisi apud horam necessitatis
Et si non alleuiantur vigilię aut augmentat su=
per eo qđ fuerant misceant in emplastro de suc
co foliorū papaueris & semen lactucę & suc=
cus coriandri humidi, Et si acciderit ei grossitu=
do in lingua & siccitas in ore humectet & fri=
cetur cum muscilagine psilij aut seminis citonio
rum vel muscilagine seminis alteę extractis om
nibus cum succo cucumeris & cucur. aut alsan=
di & in omnibus apponatur parum zuccari, &
fricetur lingua apud eius grossitiem cum pecia
panni lini humidi madefacta cum prędictis suc
cis vna vice post aliam, Et si apparet nigredo in
lingua admisceatur prædictis muscilaginibus
modicum sumac mundificatum a suis nucleis
tritum & cribellatū, vel accipiatur sumac mun
datum & terantur & infundantur in succum ci
truli vel in aquā ros. & exprimatur & coletur
& permisceatur cum succo citri & modico olei
viol. & fricetur cum eo lingua, & hoc fiat plu=
ries donec recedat nigra pellicula & grossities a
lingua, Et si accidit ei pulsatio cordis accipiatur
muscilago psilij facta cum succo citruli, & bi=

Puluis

bat cum sirupo de acetositate citri, aut cũ sirupo granatorum, & accipiat̃ ex hoc puluere. Puluis infrigidans & sedans acumen febris. ℞. berberis spodij semis portul. boli ar. añ. ʒ. iij. semis citruli semis cucur. coriandri sicci infusi in succo granatorum acetosorum aut in acetositate citri per diem & noctem postea exsiccati añ. ʒ. ij. & ʒ. terratur totum & cribellet̃ & bibat ex eo. ʒ. ij. cũ acetositate & succo citruli aut alfandi cũ cucumeris, Et si fuerit febris lenta permisceat̃ cum toto hoc succus plantaginis, & si constauerit esse in corpore humiditatem qua consumet̃ siccitas camphorę non est inconueniens permisceri cum prędicto puluere. ʒ. ʒ. de camphora, Et si superponatur stomacho emplastrum sandal. cum modico camphorę & epithimetur epar pecijs madefactis in aqua ros. in qua dissoluta fuerit camphora, & caueat ab huiusmodi emplastrationibus quando stomachus est plenus cibo, Et si acciderit eis tussis sincopis vel fluxus ventris, aut exitus sanguinis a naribus, aut yctericia, aut aliquid talium accipiatur circa singulorum huiusmodi ex locis proprijs.

¶ Sequitur particula secunda de febre terciana continua simplici & etiam interpolata

Febris tertianę cõtinuę gñatio

GEneratur hęc febris ex co. ru. quando mutatur & putrefcit, aut intra venas faciat tercianã aut febrem vrentem quam prędiximus. Et est differentia inter febrem tercianam cottidianam & febrem vrentem sicut diximus.

Sig. tertianę continuę simplicis

Signũ ostendens febrem tercianam continuam quę fit intra venas est quia non accidit cum horripilatione neqꝫ rigore propter reseruationem ipsius humoris intra venas, & si affligit vna die & quiescit altera non tamen mundificatur corpus ab ipsius calore in die quietis eius propter sui mixtionem cum sanguine existente in venis sed frangatur aliquantulum & remittitur ab eo quod fuerat in altera die.

Si. tertianę iterpolatę sũt triplicia

Signa vero febris tercianę quę fit extra venas & quę redit per circuitus. & tempora diuiduntur in tres partes, quarum vna consistit in rebus naturalibus, Secunda vero in non naturalibus, Tercia vero in hijs quę sunt extra naturam. Et volo per res naturales etiam infirmi si fuerit ætatis. xxv. annorum & vsqꝫ ad. xxxvi. annum & eius complexionem si fuerit calida sicca, & corpus eius macilentum, & capilli eius subtiles, & pori sui corporis lapsi, Et volo nõ naturales si fuerit in tempore æstatis & aer calidus & siccus, & complexio loci similatur hijs, & passus fuerit infirmus ante hoc fortem laborem in arte ꝓpria, & volo per ea quę sunt extra naturam accidentia consequentia ex co. ru. quę conueniunt febri sicut fortis rigor cum punctione & mordicatõe q. acus cũ inflãmatione & vehemẽtia caloris & sitis dolor capitis vigilię absqꝫ capitis grauitate vehemens molestia quę dicitur alcalab & alteagar & alcarab & sensus punctionem per epar & fumus grauis & vapor calidus acutus ascendens acute, & casus appetitus aut eius priuatio & quia incipit apud vehementiam molestię auferre pannos desuper se & effundere aquã frigidam super se, Et vigoratio quidem horum accidentiũ in pluribus fit in quarto paroxismo quoniam in ipso fit vigor ægritudinis & finis augmenti ipsius, & quando erit finis huius febris resoluitur humor & exit a corpore aut per sudorem si fuerit in eo subtilitas & leuitas, aut per grossitiem si fuerit in eo grauedo & grossitudo

Si. ꝓpria & cõtinua

Signa vero propria huius febris & continua sibi sunt vomitus colericus & egestio tincta colerę rubeę & maxime in tercio paroxismo aut quarto, & propter hoc oportet cauere se a sumptione medicinarum laxatiuarum in die quarti paroxismi huius febris penitus, quia plurimum eius quod educit natura humorem per se absqꝫ adiutorio est in tp̄e huius paroxismi, Et si fuerit hæc febris simplex & mũda apparebũt eius signa separata & nõ permixta cũ alijs, & si fuerit composita apparebũt eius signa composita, Et si apparent in prima die huius febris signa ostendentia digestionem perfectam erit complementum febris in. vij. paroxismo, & si non apparent in prima die signa ostendentia digestionis quięqꝫ erit febris diuturna quia simplex est vt plurimum eius quod producit terminum febris. xij. horis, & tempus eius quietis. xxxvi. horis in sũma circuitus eius est. xlviij. horarum & plures eius periodi si est simplex sunt. vij. qui sunt. xiiij dies. Et si transgreditur terminus eius. xij. horas & periodi eius. vij. periodos non est simplex, & vrina huius febris redditur rubea ignea & subtilis, pulsus autem in principio febris antequã dispergatur calor per corpus, & accidit febris ad tempus status erit velox & coadunatus.

Cole. ru. spẽs sunt quinqꝫ

Antequam dicamus curationem eius oportet nos exprimere ex qua specierum colerę rubeę generetur, Dicimus autem ꝙ species colerę rubeę sunt quinqꝫ, vna naturalis, & alia accidentalis, Naturalis est illa quę in cisti fellis existit, accidentalis vero situm habet in stomaco, quę quidem quatuor eius species, quarum vna est vitellina mixta humiditati, alia vero citrina quę calidior est vitellina & remissior in caliditate & siccitate ꝙ naturalis, & alia est porrina, & alia eruginosa.

Ex cole. porrina & erugiosa nulla generat febris

Generat autem febris ex colera naturali citrina & vitellina qn̄ contingit in eis putredo, porrina vero & eruginosa impossibile est febrem gnari propter duo, vnū est ex nimia siccitate, aliud est quia neutra ipsarū permanet in corpore tamdiu quod possit putrefieri. Natura enim potens sollicitudinis est expellere illas a corpore propter vehementiā nocumenti ipsarum, nam si permanserint in corpore & superauerit naturā vt nō possit eas expellere vrunt complexionem corporis & subito interficiunt. Ex colera quidem ru. & vitellina possibile est gnare febrem vt diximus, ea tn̄ que generatur ex colera naturali erit febris vrens, ex citrina vero generatur terciana simplex, & qn̄ generatur ex vitellina fit febris terciana duplex. Iam quidem determinauimus qm̄ terminatio simplicis terciane & eius complementū fit in. vij. periodis & diebus quatuordecim, & si nō fuerit simplex & permiscetur cū alia transgreditur hūc terminū & prolongatur tempus status eius, ita quod possibile est quod incipiat in hyeme & terminetur in vere. Et est sciendū quod ista febris periculosior existit natura & timori proxima propter sui calorem & acumen naturaliter quam cetere febres putredinis, & ob hanc causam oportet medicū esse vigilantem in principio sui & preseruare infirmū a rebus calidis inflāmatiuis ne calefiat & inflammetur colera, & fumus eius ascendat ad caput & generetur apa cerebri qd' dicitur albirsen, & tunc reddetur febris periculosa & timorosa magis. Colera enim rubea sui tenuitate & agilitate non sustinet errorem medici, & melius quidem & nobilius in curatione febris apud eius principiū est considerare virtutem infirmi si est fortis, & si humores feruent & mouentur qm̄ oportet tūc laxare coleram rub. & frangere eius acumen & eius sedare feruorem cū decoctione tamar. prunorū mirabol. postquam dissoluta fuerit in ea de medulla cassief. & mane secundum quod eū voluerit laxare, & si voluerit vigorare laxatiuū addatur in decoctōe. ʒ. i. scamonee & fiat euatio in die quietis, & oīno caueat ab ea in die molestie, & bibat in die quietis musilaginē psilij cū sirupo granatorum aut secaniabin & similibus sirupis frigidis, & si fuerint paroxismi huius febris in mane nihil sumat in illo mane nisi sirupū tm̄, & post illud accipiat ptisanā ordei donec post illud compleatur terminus febris, Et si necessitas contingerit accipiat in fine diei micam panis lotam cū zuccaro, Et si fuerit accessus febris in meridie sumat in mane ptisanā ordeaceā, & nihil aliud sumat donec eius terminus compleatur, postea vero accipiat micas panis lotas, & si aliqua occasione detentus nō accipiat laxatiuū in principio aegritudinis accipiat illud in die quietis, videlicet mannam medullā cassief. & morabā viol. & ro. dissolutas cū aqua calida & colatas vel cū aqua decoctionis tamarind. & prunorum, in die vero accessionis accipiat muscilaginem psilij cum succo granatorum, Et si nō fuerit lenita natura per hoc fiat ei suppositoriū cū licinio baurac & scamonea & zuccaro, & fiat ei clistere ex oleo viol. & semine altee & folijs bletarum & similibus, & si voluerit vigorare magis ipsum addatur in ipsum almuri zuccari & olei viol. an. ʒ. i. sal vel baurac. ʒ. ij. & qn̄ preterierit egritudo quintā diem & accesserit terminus febris totaliter aeger abstineat a cibo, & nō recipiat in quinta & sexta die nisi ptisanā ordei in diluculo, in vespis vero micas panis lotas absque additione, & sit eius regimen in sexta die sicut in die febris accessus; & si inueniat ipsum dies septima in vltima vacuitate & mundificatōe a fecibus cibi, & inueniat natura quod eam stimulet & molestet in die compugnationis aegritudinis & quod humor subtilietur & nō sumat in septima die aliqd etiā ptisanā ordei, Si fuerit febris accessio in meridie & expectet quousque compleatur terminus febris, & soluatur humor aut per sudorem aut vomitū aut egestionem, & cōtingerit stomacho inflatio & fortis calor & siccitas & suspicatur ne accidat ei sincopis vel molestia que dicitur alcarab humectetur stomachus & eius calor extinguatur cū succo granatorum & vuarum humidarum cucur. & citruli & cucumeris & similibus, Et cū fuerit fractum acumen febris & declinauerit ab aegro inflāmatio & molestia que dicitur alcarab & molestatur a morsu orificij stomachi accipiat micas panis lotas solas & zuccari, & sit illud qd' acceperit de ipsis modicū & subtile, & si molestatur in hora febris a siti & siccitate gutturis & grossitudine lingue accipiat sorbitiones ex muscilagine psilij facta cum succo citruli & sirupo viol. & ex muscilagine psilij & semine citoniorum & oleo viol. vel oleo cucur. & similibus, & supponatur timporibus oleū violarum vel ros. permixtū cum aceto Et si dominatur siccitas in cerebro cū rationis permixtione regatur cū hijs que dicta sunt in suo loco de febre vrente & birsen, Et si superuenerit in die septima vomitus vel solutio ventris violenter scias illud esse ex operatione nature, & tunc caueat ne accipiat aliquid eorum qd' diximus quod nō augmentetur solutio & dissoluatur virtus & offendat, Similiter quoque cauendū quam diu durat solutio ventris iuxta oportunitatem euacuatōis humoris debiti ne constringat ipsam, Oportet tamen feruorem stomachi sedare cū sirupo de granatis muzis vel sirupo pomorum vel cū infusione spodij, & si vigoratur in eo sitis & continuatio sincopis in hora febris & pugnatōe nature

Cura

cū morbo, & erit pulſus frequens & vrina rubea & inflāmata, ne ſtupeas nec pauere te faciāt accidentia hæc dūmodo reliqua bene ſequant̄ & virtus conſtauerit, Et ſi indigebit aliquid ex medicinis ſirupis vel trociſ. accipiat̄ ex ſuo loco ſimiliter, & ſi ſupueniat ei fluxus ventris ſumat ptiſanā factā ex ordeo torrefacto & micas panis torrefactas cum zuccaro & ſauic de ordeo & ſauic de granis granatoꝝ, & ſi nō ceſſauerit fluxus ventris accipiat̄ eius curatio a p̄cedentibus, Similiter ſi acciderit ei raſura inteſtinoꝝ fiat ei cliſtere ad infrigidandū inteſtina & corroborandū & vi rapiendū coleram ne vigoretur in ipſis, Similiter ſi acciderit ei ſincopis aut yctericia aut apoſtema cerebri accipiatur eorum curatio ex proprijs locis ſicut diximus.

¶ De febre terciana duplici Particula tercia

HÆc febris componit̄ ex co. ru. extra venas & flegmate intra venas cū æqualitate ipſarū, in quantitate dūmodo ex

Tertianę duplicis gñatio

altera ipſarum nō ſuperat alteram. Signa oſtendentia ipſam eſt quia eſt continua, & nulla dierum quieſcit, & altera continua quia alter humorum exiſtit intra venas permixtus ſanguine ſicut diximus. Ratio quidem vniuſcuiuſq; humoris exiſtentis intra venas eſt nō quieſcere febrem quę ſit ex eo aliquo modo, eius vero accidentia erunt ſortia in vna die & lenta in altera, Et ſi hoc quidem ex connectione vtriuſq; ſimul in illa die, & quando euenit flegmaticis ſimplex erunt eius accidentia lenta & apparebunt ſigna flegmatis quandoq; & ſigna colerę quandoq;.

Signa oñ dentia

Curatio eius oportet eſſe dietā eius mediocrem inter id quod caleſacit & infrigidat, & eſt q̄ bibat patiens ſuccum lebleb vel ſuccum feniculi & apij & mannā & morabam viol. & morabam roſ. & ptiſanam ordei cum ſecaniabin de melle, & ſi prędominatur colera erit tunc curatio febris facilior, & ponatur intentio ad id qd' ſubtiliat & mundificat cū modica infrigidatōe qd' eſt vt bibat infirmus ſuccū endiuię & fen. cum moraba roſ. & viol. & manna & aquā decoctionis prunoꝝ & ptiſanam ordei cum ſecaniabin zuccarino, Et ſi dominat̄ flegma erit eius curatio difficilis, & oportet eſſe curationem eius cū eo qd' ſubtiliat & mundificat cum calore modico vt eſt ſirupus de melle & aqua calida & ſirupus de abſinth. & ptiſana ordei cocta cum cortice radicis feniculi, & apij, aneto, mentaſtro, ſecaniabin mellino, Et ſi prolongatur ægritudo accipiat trociſ. de roſ. cum tercia parte. 3. ſucci algafet & ſucco fen. vel accipiat trociſcos de herb. & ſecaniabin & aquam frigidā, & accipiat ſemen fen. & aneti & maſti. cū moraba ro. & aqua ca. Et ſi videbit̄ humor moueri & quę rens exitū, & ſigna digeſtionis apparent in vrina leniat̄ natura cū eo qd' laxat cū ſuauitate & cōſeruat virtutem, & circa hoc laudabilius eſt facere vomitū poſt repletionem & qd' deponit vrinam cū caliditate ſicut trociſ. de abſinth, aut trociſ. de lacta cū ſucco feniculi endi. aut cū decoctione radicū zuccarino & ſimilibus.

Cura

¶ Cap. IIII. de febre cottidiana quę generatur ex putredine flegmatis.

HÆc febris ſit duobus modis, quia aut fit intra venas, aut extra venas, & qñ ſit intra venas fit continuana, & nō accidit cu ea horripilatio neq; rigor ꝑpter cauſas iam dictas in febre terciana ſimplici. Ea vero q̄ fit extra venas erit periodica quę omni die affligit ſemel, & eius duratio eſt. xviij. horarum & eius quies ſex horaꝝ, & ſumma eius circuitus eſt. xxiiij. horaꝝ. Signa ſignificantia ipſam ſunt tria, quia aut ex rebus naturalibus aut nō naturalibus aut ex hijs quę ſunt extra naturā. Signa naturalia ſunt ſicut ſi contingat fieri in ſenib⁹ vel in pueris ex dñio flegmatis in ſenib⁹ naturali & in pueris accidentaliter, & in hijs quoꝝ complexio eſt ſrigida & humida & ſubtiliū capilloꝝ groſſi corpis multę humiditatis paucipili & anguſtorū piloꝝ. Signa non naturalia ſunt quia vt in pluribus contingit fieri in tpe frigoris, & qñ complexio aeris aſſiſtentis eſt ſimilis naturæ ipſis in frigiditate & humiditate & complexio loci ſimiliter, p̄cipue cū infirmus conſtitutus fuerit quieti & ocio & nutritus cibis frigidis & humidis. Signa egredientia naturā ſunt vt ſi ſupuenit ei ante q̄ putreſiat flegma manifeſtatio frigoris ex quo infrigidat̄ totū corpus q̄ uſq; puenit ad extremitates manuū & pedū, & ſtabit ſic per horā, & cū fuerit flegma putrefactum & caleſcit aſcendit calor paulatim & recedit frigus, & eſt hęc febris lenta & in ſuo motu tarda, eſt tñ diuturna & timoroſa, quia corpus nō mundificat̄ ab ea, nec eſt poſſibile tp̄s eius quietis & deciſionis æſtimare donec ſupuenerit terminus ſubſequentis febris, & eſt ob hanc cauſā ſimilis cū continua, Et qa eius cauſa eſt humor frigidus, eius diſſolutio ſit difficilis, & ꝑpter hoc nō ſudant in ea, qa patiunt̄ ipſam ex groſſitie humoris & eius grauitate & dñio frigoris ſup elemento gñante ipſam, Et qñ puenit egritudo ad ſtatū & accedit tp̄s terminatōis ipſius diſſoluit̄ humor ille & ſudabunt multū, & vniuerſa ſigna eius p̄dicta coniuncta ſunt dolori ſtomachi & ſplenis groſſitiei. Dolor tñ ſtomachi magis eſt ꝓpinquus in ipſa ꝑpter multiſſe-

Febris q̄tidiana duob⁹ fit modis

Sig. ipſi ſunt triplicia

gmatis generationem in stomacho, & propter hoc euomunt flegma, & accidit eis sincopis, & fiunt vultus ipsorum tumidi & color ipsorum plumbe^9 ad albedinem & liuorem declinans & os est humidū & gustus insipidus quapropter nō sitiūt in hora febris nō erit fortis sitis, & quā manifestatur tps febris & peruenit in augmentū transmutatur color ipsorum ad albedinem & liuorem & transmutatur vrina ad cruditatem & albedinem, hoc aūt quia humor nō digerit, pulsus aūt erit tardus am plus debilis & variatus, & quā peruenit egritudo ad vltimū statū, & humor fuerit digestus & redditur vrina spissa & significat accessum crisis.

Flegma. spēs sunt quinq; — Antequā dicamus eius curatōem scire oportet quod species flegmatis sunt quinq; quemadmodū determinauimus in primo libro introductorio quod est quia hmōi febris generatur ex flegmate magis frigido & grosso quā flegmate naturali sicut & acetosum flegma, & generatur ex flegmate magis calido & leui flegma naturali quod est flegma salsum.

Sig. ex flegmate grosso — Signū febris generate ex flegmate grosso est quia est ibi modica sitis & constipatio nature, & sentit in stomacho & residuo ventris vehementem grauedinem propter grossitiem & grauitatem fecū. Signū eius quod fit ex flegmate salso est vehementia sitis & leuitas nature in pluribus, &

Sig. ex falso flegmate — hoc quidem ex mordicatione ipsius salsi flegmatis orificiū stomaci & intestina ita quod mouetur quod in eis est ex fecibus, & agit in eis sicut agit almuri & baurac ad generandum salsedinem & siccitatem & sitim que non humectant cū aqua dulci & frigida, & ex signis eius est etiā quia quā affuerit flegma quod generat febrem salsum erit frigus quod sequitur ex eo paucus & lentus & calor febris fortis & vigorosus & eius ascensus est celeriter & dissolutio magis proxima, humor enim huius sua tenuitate & acuitate cito efficitur vt citris. Et

Sig. ex flegmate acetoso — quā fuerit flegma generans hanc febrem acetosum erit rigor qui consequitur ei fortior vt in pluribus & calor febris lentus & remissus, & eius ascensus tardus & dissolutio longinquior propter humoris grauitatem & grossitiem sicut diximus.

Cura ex flegmate falso — Curatio eius quā fluit ex flegmate salso est quod accipiat æger in principio ægritudinis secaniabin zucci cū aqua cal. in hora stomacho, & in hora febris accessus submergantur pedes eius in aqua in qua cocte sint camomille ps.i, & fricentur plante pedū cū oleo viol. vel oleo onfaci. & sale forti fricatōe, deinde accipiat secaniabin p dies. xiij. Si superuenerit ei vomitus sponte & leniter bonum erit, & maxime si fuerit in principio egritudinis quā ostendit humoris leuitatem & eius dissolutionis celeritatem, & si nō venerit sponte vomitus nō prouocetur, humor enim est grossus condempsatus difficilis resolutionis & tardi motus, & si sufficit necesse sumere ptisanā ordei sumat anā ipsā morabā ros. zuccinā cū aqua cal. & si sitis fuerit alleuiata aut totaliter habita scias quod humor iā fluxit & declinauerit & stomaco, & tūc accipiat æger morabā ros. zuccarinā & post eam p horam ptisanā ordei secaniabin, & si natura nō fuerit lenis & conueniens sumat ex squinginbin. ℥.xx. moraba ro. ℥.i. dissoluantur hec in lib. ʒ. aque cal. & coler & bibat. Et si preterierit eger septimā diem primā & videbitur humor dissolui & moueri cū leuitate & signa digestionis apparent in vrina accipiat æger apud accessum rigoris cuiuslibet paroxismi secaniabin zuccarinū cū aqua decoctionis aneti & prouocet vomitus absq; lesione stomachi. Et si natura nō fuerit lenis & conueniens cū hac bibat ex succo lebleb lib. ʒ. cū. ℥. vij. zucci salimani vel penidij, & si cū hoc non fuerit lenita natura fiat clistere cū folijs viol. camomilla altea albase centaurea bletarum accipiendo de quolibet M.i. & ex medulla cartami. ℥.xxx. coquantur omnia & colentur de aqua lib. ʒ. vel. ʒ. viij. & apponantur in ea olei viol. & bauracan. ℥ ij. & administretur, & si prolongatur febris & pertenderit. xx. dies, & refert æger sentire fumū calidum & humidū exeuntem de corpe, aut molestatur ex indignatione vel subuersione stomaci aut inflatione, aut sentit rugitum in intestinis, scias tunc quod humor fluit & petit exitū vel p sudorem, si sentit vapores humidos exire a corpe aut per vomitū si sentit indignatōem stomachi, aut per ventris solutionem, si sentit rugitum & solutionem in ventre. Et cū videris hoc accede ad alterandā naturā cū potu decoctionis huius

¶ Modus decoctionis febris cottidiane. ℞. mirabol. citri. mundatorum. ℥.i. badorad. ℥.vi. sebesten absinth. roma. gafet. anā. ℥.iij. passularum mūdatarum. ℥.i. iuiubarum prunorum anā. xx. coquantur omnia in tribus lib. aque donec redeant ad lib. ʒ. & coletur & dissoluatur in ea terignabin albi. ℥ xx. moraba ro. ℥.i. distemperentur & colentur & bibatur, vel accipiant ex hijs pillul. — Decoctio

Modus pillularum conferentiū huic febri. ℞. mirabol. kebulorum. ℥.iij. turbit albi yer. pig. ℥.ij. & ʒ. troc. de ro. badorad anā. ℥.ij. absinthij romani gafet seche anā. tres partes. ℥. mastic. ℥. ʒ. terantur & confitiantur cū succo lebleb aut succo apij de spuma ti, & fiant pillule ad modū ciceris & exsiccentur ad vmbram, & accipiat ex eis a. ℥.ij. vsq; ad quatuor cū aqua calida. — Pillulae

Curatio huius febris ex flegmate acetoso est quod bibat æger in principio egritudinis sirupū radicum aut secaniabin mellinum cum aqua calida, & abstineat æger ab aqua frigida toto posse, & accipiat ptisanam ordei excorticati coctam cum radicibus feniculi, apij, aneto, mentastro, & modico piperis, — Cura ex flegmate acetoso

Et cum accessit febris terminus & incipit rigor
submergant pedes infirmi in aquam calidam in
qua cocta sit camomilla anetū mentastrū tarsen
& similia, Et si fuerit rigor fortis ponat sub ve-
stimentis infirmi vas aquę decoctionis camo-
millę aneti mentastri tarsen & similium, & bi-
bat secaniabin temperatū cum aqua calida in q̄
cocta sit anetum ameos, & si nō superauerit vo
mitus sponte accipiatur radix & incidatur per
frustra & proiciatur super ea de aqua decoctio
nis allubia rubeorꝫ. ℥. iiij. & aqua decoctionis
aneti. ℥. iij. salis. ʒ. ij. agitetur & bibatur calida
iuxta conditiones determinatas in medicinis vo
mitiuis, & si natura fuerit constipata accipiant
ex succo lebleb duę partes lib. medullę cartami
ʒ. x. zuccari rubei. ℥. i. congreget totum & bi-
batur, Et si nō fuerit natura lenita cum hoc ad-
Clistere ministretur ei hoc clistere. ℞. medullę cartami. ʒ
xx. altee. ℥. i. colloquint. furfuris frumenti pu-
gillū. i. foliorꝫ bletarū manipulū. i. sebesten. xx.
coquantur in tribus lib. aquę donec deueniat
ad terciam partem & accipiat de ea colata lib. ς
& dissoluatur in ea zuccari rubei olei sirag &
almuri añ. ℥. i. salis & nitri añ. ʒ. ij. permisceatur
eorum & coletur & clisterizetur cū ea, & si fu-
erit lenita natura & fuerit necesse sumere ptisa-
nam ordei coquatur in ea corticum radicū fen.
& apij añ. ʒ. i. coquantur & colentur & bibat
secaniabin de melle, & si ptisana faciat acetosita
tem in stomacho infirmi omnino est euitanda,
Prisanę Est enim ptisana ordeacea mala in tribus locis,
ordeaceę videlicet in acetositate stomachi & siccitate na-
malitia in turę & tumore vultus & extremitatū, & admi-
trib9 casi- nistretur loco eius aqua decoctionis mellis cū
bus spica mastice & darsen, & si superuenerit spon
te vomitus nō prohibeatur & maxime in prin
cipio ægritudinis, Si vero redierit ad ipsum fre
quenter & timetur de casu virtutis sedetur cum
potu sirupi mirtę vel sirupi granatorum facto
cum menta, & regatur cum hijs quę in suo loco
diximus. Et si superuenerit ægro dolor capitis
inclinet vultum super vaporem aquę calidę in
qua cocta sit camomilla corona regia maiora-
na & sisimbriū, maxime cum fuerit grossitudo
in humore, & caueat ab effusione lactis supra
caput & ab instillatione olei in naribus, hęc em̄
prę cæteris rebus nocent, Et sit cibus eius ius ci
cerum cum oleo amigd. dul. & bleta, & sit par-
cus in cibo quoniam producitur febris per hoc
Et nos quidem determinauimus cibos febricitā
tium in suo loco, & oportet omnino abstinere
a cibo in hora febris, Et si accidit in meridie pre
ueniet ei æger in diluculo sumens quod necesse
fuerit siue medicinę siue cibi, & cum incipit ri-
gor sumat secaniabin cū aqua calida & vomat
& non accedat ad cibum vsq; ad declinationem
termini febris & recessium caloris & tunc sumat
cibum suum, Et si fuerit accessus febris in fine
diei in principio noctis accipiat cibum suū post
complementū primi sui termini qui perficitur
in meridie, & bibat post cibum secaniabin per se
vel temperatū cum tantundem iulep, Et si pre-
uenerit accessio febris & inceperit rigor faciat
vomitum cum secaniabin & aqua calida, & ab-
stineat ab omni cibo vsq; ad recessum temporis
febris vt dictum est, Et regula huius est quoniā
oportet interesse cibi horę sumptionis & prin-
cipio accessus febris spacio sex horarū. Cibus
enim in hoc spacio perfecte digeritur & a sto-
macho descendit, in fine autem horarū. xij. per-
ficitur eius digestio in epate & efficitur sanguis
In fine autem horarum. xviij. perficitur eius di
gestio tercia in membris & condempsatur in eis
& efficit pars corporis, Et si videtur infirmus
debilis ad receptionem laxatiuorum vtatur assi
due medicinis & cibis subtiliatiuis & mundifi-
catiuis de hijs quę contrarientur qualitati hu-
moris facientis febrem & quę rectificent com-
plexionem membri ad quod declinat humor &
quiescit in eo, verbi gratia, quando declinauerit
humor ad partem membri administrentur in ea
quę mundificant epar, & subtiliant humorem,
& ipsum per vrinam educant sicut sunt trocis.
ros. & trocis. de berber. cum secaniabin aut suc-
cus fen. & apij & lebleb in hunc modum, acci-
piatur ex succo fen. & apij tercia pars lib. bulli-
at & coletur & dissoluantur in eo. ℥. ij. moraba
ros. & iterum coletur & apponatur in ipso ex
succo lebleb quarta lib. & accipiatur ex trociscis
ros. & ex trocis. berber. ʒ. ij. terantur & dissol-
uantur cum. ℥. i. secaniabin & permisceatur &
bibatur, & continuet hoc tribus diebus aut se-
ptem hoc enim mundificat corpus & epar sub-
tiliabit & educet humorem per vrinam, & si nō
cessauerit febris per hoc regimen & prolonget
tempus durationis ipsius, accipiat tunc decocti
onem radicum in hunc modum. Modus deco-
ctionis radicum fen. & apij. ℥. i. ameos seminis
apij gafet. añ. ʒ. iij. badorad. ʒ. vi. absinthij ro-
mani hasesethoa añ. ʒ. iiij. radi. squinanti. ʒ. iij.
aristologię rotun. ʒ. iij. coquantur omnia in tri
bus lib. aquę donec redeat ad terciam partem
& coletur ex ea lib. ς. & dissoluatur in ea lib. ς.
mirabol. ros. de melle & bibatur tepida, Et si fu
erit humoris declinatio ad partem stomachi, ac
cipiat tunc æger q mundificet stomachum ab
humoribus & educat humorem per egestionem
quod est sirupus cum aqua calida & moraba
ros. cum aqua calida, Et si videbitur declinatio
febris & eius fractio & remanserit in eo aliqd

residuum ex ea, accipiat tunc aquam infusionis aloes & aneti & aquam alsadag, hec enim sua proprietate melior est in mundificando humores a stomacho, & quod operatur hanc operationem est quod accipiatur medulla agarici albi trita & cribellata.ʒ.ij.yera pigra.ʒ.i.conficiatur totum cum melle, & fiant ex eo forme ad modum auellanarum & transglutiatur cum sirupo de melle & aqua calida, Et medici interest addere super hanc quantitatem & de ea minorare secundum quod ei videbitur ex subtilitate & grossitie humoris eius paucitate atque multitudine, Et si contingat esse humorem grossum & epatis complexionem non multum exierit ab equalitate ad infirmitatem stomachi complexioni dominatur frigiditas & humiditas ita quod sentit eger acetosam eructuationem in gutture & vomitu non est inconueniens administratio emplastri & calefactiui & confortatiui. Et scribit Ysaac filius Salomonis quia ipse vidit plures patientes hanc febrem ex flegmate acetoso qui cum peruenissent ad eructuationem acetosam & vomitum mandauit eis vti cimis radic. & caulis elixatis & paratis cum, & bibere super illis vinum limphatum & quod liniatur stomachus tempore vacuitatis a cibo cum oleis calidis.s.cum oleo nardino permixto cum vino odorifero, & emplastretur similiter cum emplastro facto ex pice absinthio & aneto cum oleo communi & vino odorifero vnde lenificata sunt natura ipsorum per ventris solutionem, & contulit eis hoc iuuamentum manifestum & maximum, & alios quibus accidit hec eadem egritudo quibus iussit comedere pisces salitos elixatos cum sinapi & potare super illis, quo facto post horam iussit repleri ventrem ipsorum aqua, quod prouocatus est inde vomitus, & vomerunt flegma grossum & viscosum & profuit eis hoc valde. Veruntamen precepit quod accipere post vomitum de tyriaca alfaroc, & si fuerit flegma faciens hanc febrem mixtum cum colera caueant vltima cautela a rebus calidis & vtatur secaniabin de secaniabin de zuccaro & loco moraba de melle accipiat de zuccaro, & non coquantur cum ptisana ordei radices quas prediximus ne aliquid ab eis, & accipiant loco trociscorum de ros. trociscos de berberis & trociscos de spodio, & addat ad hoc medicus & diminuat secundum permixtionem flegmatis cum colera, & sic de toto regimine, & quia dolor stomachi & eius egrotatio propria sunt accidentia huius febris sicut diximus, propter hoc oportet adhiberi studium circa sui mundificationem & confortationem & extirpare superfluitates ab ipso & cum hoc medicamine. ¶ Modus pillularum mundificantium stomachum a putridis humoribus. ℞. mirabol. kebulo.ʒ.ij.cologn.bdel. gumi ara. radi. oleandri an.ʒ.i.eufor.nitri an.ʒ.v.terantur & dissoluatur gumi cum melle & vino odorifero, & misceatur totum & conficiantur cum succo caul. & fiant pillule sicut grana piperis, & sit eorum dosis ana.ʒ.i.&.v.vsque ad duas si virtus erit fortis. Electuarium conferens stomachi humiditatibus & ventositatibus grossis. ℞. mirabol. kebulo. mundatorum salis naptici ameos seminis apij zinzi.pireti an.ʒ.ij.piperis longi.ʒ.iij.turbit.ʒ.vi. scamonee.ʒ.i.terantur omnia & misceantur cum eis ad pondus omnium de penidijs & conficiatur totum cum pondere sui mellis despumati, & sit dosis eius.ʒ.vi.cum aqua calida. Modus trocis. conferentium huic febri antique & frigiditati & inflationi. ℞. lacte mundate a suis fuistibus.ʒ.v succi gafet.ʒ.iiij.spice.ʒ.vi.asari.ʒ.iiij.aristolo. rotun.ʒ.iiij.aristo.longe.ʒ.ij.amigd.excortica ʒ.iiij.croci.ʒ.ij.yera pigra.ʒ.vi.seminis apij feniculi mente sicce an.ʒ.iiij.terantur medicine & permisceantur cum yera & conficiatur totum cum succo lebleb, & fiant trocis. & exsiccentur in vmbra, & accipiat ex eis cum sirupo mellino & aqua tepida vel cum succo sen. & apij. Et si fuerit frigus vehemens in hac febre fricetur spinale dorsum cum aliquo calidorum oleorum sicut cum oleo anetino. ¶ Modus vnguenti conferentis forti frigori & vehementi tremori in febre cottidiana. ℞. piretri.ʒ.ij.alalres.ʒ.i.piperis & mentastri an.ʒ.i.&.v.terantur totum & coquatur cum oleo oliuarum & oleo sisamino, & coletur & fricetur cum eo spina dorsi, & si virtus fuerit fortis non erit inconueniens ingredi balneum.

Pillule ab humori. putridis mundificantes

Electua.

Trocis.

Vnguentum

¶ Capitulum. V. de febre quartana & alijs febribus, habet tres particulas, quarum est prima hec sequens.

Febris quartane generatio

Hec febris generatur ex putredine colere nigre, aut intra venas aut extra venas, Que vero putrefit intra venas generabit febrem quartanam continuam que non quiescit, nec generatur cum ea rigor vel tremor vt determinatum est in precedentibus febribus, Quando vero putrescit extra venas generat febrem quartanam interpolatam, Et est febris quartana simplex que affligit & quiescit signa indicantia istam febrem manifestantur tribus causis premissis manifestantibus febrem tercianam que.s.sunt res naturales & non naturales & a natura egredientes, Et intendo per naturalia etatem infirmi si fuerit grandis in etate a xxxvi.annis vsque ad.xl.& eius complexio fuerit frigida & sicca & in macie constituta, & eius vene fuerint anguste & occulte & plurimum quod

accidit hęc febris est habenti complexionem calidam & siccam per accidens nõ naturaliter causa suę transtationis ad coleram nigram, & volo per non naturalia tempus anni, si fuerit hyems & complexionem aeris & presentem naturam fortem rigorem qui resultat in principio cuiuslibet febris redditur color infirmi declinans ad liuedinem & offuscatõem quousqȝ recedit eius terminus & frangitur febris, & videbitur facies infirmi plumbea & cutis corporis sicca & con

Sig. appropriatum tracta. Signum autem appropriatũ huic febri est dolor splenis quemadmodũ accidentia propria febris tercianę sunt dolor capitis & dolor epatis & accidens propriũ febris cottidianę est dolor stomachi, Spacium aũt paroxismi quartanę est .xxiiij. horaꝝ, quietis vero eius est .xlviij. horarũ, & summa spacij eius circuitus est .lxxij. pulsus autem in principio paroxismi est grossus & durus, in augmento aũt multus & contractus, vrina vero est alba subtilis & aquosa & cruda, sed cũ appropinquauerit tempus perfectionis febris & subtiliatur humor & digerit redditur vrina nigra, Et propter hoc factum est

Vrina nigra bonũ signum ꝙ vrina nigra in hac febre est signum bonũ atqȝ nobile significans terminationem perfectam,

Vrina multis modis diuersificatᷣ Et diuersificatur vrina multis modis quia humor faciens ipsam multis modis variatur, quoniam alia generatᷣ ex vstione sanguinis, alia vero ex vstione colerę rubeę, alia vero ex vstione flegmatis. Causa huius est quia ex humoribus adustis generantur febres permixtę & variabiles, & quando diu permanent & transgreditur terminus ipsarum transmutatᷣ in quartanã. Exemplum huius, quia cum prolongatur terminus febris tercianę dissoluet subtilitatem humoris paulatim nunc cum vomitu, nunc cum sudore, nunc cũ assellatione, & remanebit humor grossus vt fęces, & quando superuenit tempus hyemale transfertur tempus ad naturã colerę nigrę, alteratur humor ꝓpter sui grossitiem, & generatᷣ exinde quartana, Simili modo quando putrescit sanguis, & generatur ex eo febris sanguinis accidit ex hoc quia debilitatᷣ splen & negligit attrahere coleram nig. & redit retrorsum & confundatur & fluit cum sanguine ad totũ corpus, & resultat ex hoc febris cuius modus & terminus vigoratur quia nõ capit in termino certo, & generabitur ex hoc febris quartana. Similiter considerandum est ex febribus generatis ex flegmate, & propter hoc pulsus & vrina in hac febre diuersificantᷣ. Oportet primo conside-

Signa rare si precessit eum febris sanguinea & venæ eius plenę & pulsus eius amplus & frequẽs & vrina rubea & reliqua quę dicta sunt de accidẽtibus febrium sanguinis, scias tunc febris originem ex vstione sanguinis esse, ac vero si ꝓcesserit eam febris terciana vel aliqua ægritudinũ colerę ru. Si vero precesserit eam febris flegmatica aut alia passionũ flegmatis & infirmus fuerit senex & flegmaticus cum reliquis accidentibus, tunc scies originem huius febris ex vstione flegmatis esse. Oportet primo considerare Cura ex vstiõe sanguinis

si ortus huius febris fuerit ex vstione sanguinis, tunc enim in principio ægritudinis attendere debet ad id quod subtiliat mundificat & digerit humorem absqȝ caliditate, sicut est ptisana ordeacea cũ secaniabin zuccino sumpta & morabis ro. & morabis viol. cũ aq̃ ca. in principio cuiuslibet paroxismi febris apud accessum rigoris submergat pedes in aquã calidam in qua coctę sint duę partes camomillę & vna viol. & assiduet sumptionem granatoꝝ & vuarum humidarum quando videbit humorem esse digestum minuatur tunc ex sanguine de vena basilica sinistrę manus aut ex vena alchal, & leniatur natura cum decoctione mirabol. citri. & kebulorum iuiubaꝝ prunoꝝ passulaꝝ enucleataꝝ seminis funiterrę cassięfi. mannę moraba ros. & moraba viol. Et si febris fuerit lenta & remissa & humiditas est addita addatᷣ in hanc decoctionem corticũ radic. endiuię & fen. añ. ℥. i. & ꝓlongatũ fuerit tempus febris & preterierit .xx. diem assiduet infirmus ieiunare in die paroxismi febris & nutriatur in alijs diebus ꝑter diem febris cibo subtili & facilis digestionis, & bibat succum feniculi & endiuię cum moraba ro. & moraba viol. & manna. Curatio eius est quãdo Cura ex vstiõe co: rubeę

fit ex vstione colerę rubeę est ꝙ attendatur in principio ægritudinis ad id quod infrigidat & subtiliat sicut est ptisana ordeacea cũ succo granatorum & secaniabin zuccarino, Et si natura est constipata leniatur cum decoctione antedicta, & si per hoc non erit lenita natura caueat a laxatiuis ante humoris decoctionem, & vtatur loco ipsorum clisteri lenitiuo, & si viderit humorem incipientem laxari & frequenter mouetᷣ de loco ad locum fiat tunc euacuatio cum decoctione predicta, Si fuerit motus humoris apud intestina postqȝ adiunxerit in eo de absinthio romano semine cuscutę, vel cum vomitu si motus humoris fuerit sursum, & si fuerit humor intra venas & iam student circa eius euacuationem pluries non est inconueniens flebotomari venam basilicam sinistrę manus in loco vstionis, & caueat hoc ante humoris digestionẽ & ante corporis euacuationem, & vtatᷣ granatis acetosis & dulcibus & vuis hyemalibus citrul. cucumeribus & alsandi; Et quando fuerit febris in fine & fracta fuerit superessundatur corpori ægri aquam calidam vel aquã in qua cocta sit

camomilla corona regia & absinthiũ ro. tpata cum vino & mixta cum viol. & emplastret stomachus cũ farina ordei & semine lini ros. & calamo ar. distemperatis cũ aqua decoctionis camomillę & corona regia, Et si acciderit ei dolor capitis humectenť nares ipsius cũ oleo viol. aut ros. & demerganť pedes infirmi in aquã decoctionis papaueris quã descripsimus. Et si superuenerint ei vigilię abluať caput cũ aqua decoctionis camomillę & alteę & corticũ papaueris & instilleť narib⁹ oleũ viol. & oleũ seminis cucur.

Cura ex vstione flegmatis

Curatio eius ex vstione flegmatis est ꝙ sumat patiens morabam ros. de melle & faciat vomitũ apud accessum cuiuslibet paroxismi, Et qñ pręterierit diem septimũ & apparebunt signa digestionis in vrina, bibat patiens succũ fen. & apij cũ morab. viol. de melle, Et si natura fuerit stiptica leniatur cũ duabus partibus lib. succi leb leb in quo teratur. ℥.i. medullę cartami &. ℥.i. zuccari & pareť hoc clistere.

Clistere

Modus clisteris ad leniendũ naturã, ℞. ficuũ siccaꝝ asę camomilę añ. ℥.i. medullę seminis cartami. ʒ. xxx. aneti. ʒ. x. coquanť omnia in tribus lib. aquę donec redeant ad vnã & coleť & accipiať ex colatura lb. ß in qua dissoluať lib. i. zuccari rubei &. ℥.i. olei &. ℥.i. almuri baurac & salis añ. ʒ. ij. pulpę coloquint. ʒ. ß. vel scdm quod videbiť ad tolerantiam infirmi, & vngatur corpus suũ cũ eo qď aperit poros corporis ex oleis calidis & cũ oleo camomill. & anetino & similibus, & si intrauerit balneũ & vnxerit corpus suũ cũ hmõi oleis nõ erit inconueniens, & cibetur cibis laudabilibus nõ inflatiuis vt aqua decoctionis cicerũ in qua coctę sint cimę alselic & eius radices & alijs hmõi cibis quos in suo loco determinauimus, Et si pterierit. xl. dies cibetur infirmus carnibus & euitet carnes in quibus sit viscositas, & abstineat a carnibus & omni cibo in die paroxismi nisi fuerit virtus in defectu tunc sumat modicũ cibi quo virtus conserueť, & hoc fiat in fine diei apud declinationem febris, In alijs vero diebus nõ paroxismalibus nõ nocebit sumere cibũ in suo tpe, & caueat ab omni qď infrigidat & humectat & vtať ex vinis qď est subtile & tpatę caliditatis, & ex carnibus auiũ quę sunt tenerę & leues, & nõ est inconueniens ꝓuocare vomitũ cũ cõmestione salitoꝝ pisciũ & sinapi & potu vini tpati post & per longum tps nõ accedat infirmus ad potũ aquę, postmodũ bibat aquam calidã cũ melle & vomat & cibũ accipiat de electuario diacimino & electuario piperꝝ, & cũ approximať tps status febris & apparebunt signa digẽnis in vrina oportet redire infirmũ ad cibaria valde subtilia, & fiat euacuatio hũoris cũ medicinis laxatiuis & clisterijs lenitiuis, & p⁹ hoc vtatur medicinis vrinã deponentibus & ꝓuocať & vomeť in paroxismis feb. ad mundificandũ stomachũ, & in diebus quietis post repletionem cibi & potus, & abstineat a carnib⁹ pullinis & faseanoꝝ tribus hebdomadis, tunc enim subtiliať humor & diminuiť cũ abstinent a cibo Et cũ pterierint tres hebdomadę & virtus erit nõ debilis accedat ad carnes pulloꝝ pdicũ, & cũ pterierint dies. xl. nõ abstinendo a comestione carniũ vt diximus, Et si nõ fuerit aliquid qď ꝓhibeat sumptionem elři, sicut est vigor & potentia febris eiusqꝫ difficultas & abundantia coru. nõ erit inconueniens facere vomitũ cũ eo cũ succo folioꝝ rad. & aq̃ decoctõis aneti & secaniabin & sił'ibus q̃ dicta sunt, & cõtinuent acceptionẽ tyriacę alsaroc & tyriacę almarba & alsechaznayę vel electuariũ factũ cũ caule & reliq̃rum meditinaꝝ in suo loco dictaꝝ, Et qñ pręterierint tres hebdomadę vel. xl. dies & signa digestionis apparebũt in vrina oportet tũc vti trocisc. & medicinis infrascriptis.

Trocisci

Modus trocis. algafet conferentiũ dolori epatis & splenis & febris quartanę factę ex vstione sanguinis & col. rub. ℞. lactę mundatę a suis fustibus reubarb. seminis fen. añ. ʒ. iiij. succi gafet succi absinthij spodij portul. spicę anisi seminis apij croci granorum ben excorticatoꝝ frondiũ rosaꝝ semis citruli mundati radic. capparis añ. ʒ. iij. seminis cuscutę. ʒ. vi. scolopen. ʒ. v. teranť omnia & cribellentur & conficiantur cum succo apij, & fiãt trocisc. quorum quilibet sit ponderis vnius. ʒ. &. ß. & sumat ex eis omni die vnum cum secaniabin & aqua frigida.

Puluis

Modus pulueris conferentis quartanę febri factę ex putredine flegmatis. ℞. gentianę agarici albi añ. ʒ. i. &. ß. teranť in puluerem & accipiať totum sumendo post illud mel cum aqua cal. Et melius ꝙ accipiatur hoc medicamen ante accessum febris per tres horas, aut sumať cum ista aqua quę est. ℞. camedreos. ʒ. v. alhase. ʒ. iij. coquantur in aqua & colentur, & sumatur ista aqua per se vel cum prędicto puluere.

Pillule

Modus pill. conferentiũ ad hoc ℞. yera pig. epithi. añ. ʒ. v. agarici albi ameos. ʒ. iiij. turbit albi. ʒ. vi. succi absinth. polipodij añ. ʒ. iij. salis naptici. ʒ. ij. seminis anisi fen. & apij añ. ʒ. ij. &. ß. teranť & conficianť cũ succo aluahane, & fiant exinde paruę pillulę q̃ ad vmbrã exsiccenť, & sit dosis eaꝝ. ʒ. ij. cũ aqua tepi. ante accessum febris paroxismi per diem vnã, & cõfert in hac febre, & maxime cũ corpus infirmi nõ fuerit macie extenuatũ, & signa caloris fuerint apud initiũ est ꝙ administreť ei in potu q̃libet mane de elc̃tario piperꝝ ad modũ nuc. & de medicamine alalrit paruo ad modum auellanę

Medica. Alaltis ¶ Modus medicaminis alaltif. R. altif folior. rute succorum ciperis equaliter conficiatur totum cum melle, & accipiatur ex eo ad modum auellane apud horam somni, & dormiat super ipsum, quoniam est optimum, Et si indigebit in curatione huius febris laxatiuis aut non laxatiuis in suo loco inueniat.

¶ De febre que generatur ex flegmate vitreo. Particula secunda.

Febris ex flegmate vitreo Hec febris generatur ex flegmate grosso vitreo, cuius aliqua pars putrescit & aliqua non sicut diximus, & erunt interiora corporis calore inflammata, exteriora vero frigida. Febris aūt cottidiana seu flegmatica generatur ex humore toto putrido comprehendente interiora & exteriora corporis indifferenter. Si. pprīū Signum proprium indicans hanc febrem est quia inflammatur in corporis interioribus, exteriora vero redduntur frigida ita q' prouenit frigus ad extremitates corporis, & oppilat minutos poros, prohibens fumos & vapores a dissolutione, & sequitur ex hoc sitis & lingue grossities ex dominio caloris in corporis interioribus, & fit tempus febris post qualibet quintam aut septimam diem aut decimā, hoc autem sc'dm grossitiem humoris flegmatici & sui motus grauitatem & eius permixtionem cum colera nigra, & pulsus in hac febre est paruus & debilis, vrina vero cruda & alba. Cura Curatio huius febris est sicut curatio cottidiane equaliter verū quia hec generatur ex flegmate magis frigido & grosso q̄ cetere species ipsius. Oportet esse curationem ipsius cum medicinis aliquantulū calidioribus sc'dm additionem frigiditatis, & oportet attendi apud sui principium ad medicinas subtilis caliditatis & lente operationis, deinde addendo per paulatim ad calorem medicinarum quousq3 perueniat ad finem intenti. Et sit studium magis ad mundificationem stomachi per vomitum cum radice incisa & aneto & mentastro & aqua decoctionis albine & similibus & cum speciebus & medicinis vrinam deponentibus, & cum tyriaca & alfaroc & alsechaznaya, aut electuario de seminibus, & sirupo de radicibus & similibus. Et si videbitur humor fluxibilis & subtilis & signa digestionis apparent in vrina paretur ei euacuatio cum infusione aloes & yera pigra & cum pillulis almarac aut cum stomaticon & similibus ex laxatiuis sibi proprijs ad laxandū flegma grossum que scripta sunt in suo loco, & administretur clistere si necesse fuerit factum cum medulla cartami centaurea colloquint. & aneto & similibus ex clisterijs, s. que in suo loco sunt descripta.

¶ De febre composita ex flegmate vitreo & colera rubea vsta. Particula. III.

Febris ex vitreo flegmate & cole. rub. vsta Hec etiam febris generat' ex colera rubea vsta & flegmate vitreo vel colera nigra, Et est differentia inter hanc febrem & precedentem quia in illa calefiunt corporis interiora & exteriora frigescunt in hac vero & ecōtra fit quia interiora corporis sunt frigida & exteriora calida. Cura Curatio eius est sicut curatio febris precedentis, veruntamen in eo q' componitur hec febris ex colera rubea & flegmate oportet eius curationem permisceri ex eo quod est magis calidum ex hijs que diximus, & attendatur in sui principio q' sumat moraba rosa. & secaniabin cū succo fen. & apij & mastic. & reliqua predicta medicina.

¶ Capitulum sextum De febribus compositis sequitur nunc Ca. vnicum

Febriū cōpositarū plures sūt species Compositarū febriū plures sunt species ita q' q' sine numero & narratione cōpositionum ipsarum generatur circuitus similis circuitibus febrium compositarum atq3 simplicium, & propter hanc causam non potest medicus superstare illis, nec manifestant eis variationes febrium ex suis circuitibus in accidentibus & signis appropriatis sibi vt dixim' Quod autem dicemus ex his compositionibus est iuxta id quod scripsit Ysaac filius Salomonis israhelita in fine libri sui de febribus quoniā ipse perfecit vltimo tractatum suum in hoc, & hic est sermo eius post q̄ generalizauit & abbreuiauit illum. Inquit Ysaac, febres que generantur ex putredine humorum multiplicantur multis modis, nam quedam ipsarum duplicat' per modum vstionis & associationis & confusionis earum ad inuicem, alia vero duplicat' per modum permixtionis, alia vero per modū compositōis. Differētia mixtiō et tēperatio & cōpō Differentia vero que est inter mixtionem & temperationem & compositionem est quoniam mixtio est duarū febrium associatio in eodem tempore & eadem die & termino, Et si fuerint in aliquo due febres terciane in vna & eadem hora diei vel noctis incipientes & in eadem perficientes, vt si incipiant prima hora diei & desinant in fine vltime hore diei, in pluribus enim hore terciane simplicis sunt. xij. & si finierint in ipso due febres ex duobus diuersis humoribus, quarum vna ex colera rubea & al

tera ex flegmate que ambe incipiant in prima hora diei, & quelibet ipsarum desinat in suo proprio termino videlicet quod desinat terciana in vltima hora diei cum hore eius sint.xij. cottidiana desinat in sexta hora noctis cum eius hore sint xviij. Et quando fuerit alter humor intra venas alter vero extra venas tunc signa magis clara & manifesta, sed quando vterque humor est intra venas vel extra erunt signa tunc occulta & difficilioris cognitionis quam signa sunt permixta & consimilia atque dubia, & maxime quando fuerint ambe febres ex vno elemento in eodem termino; Verum quia febres vsus in hac scientia est profunda inspectio in suis veritatibus & secretis remouent dubitationem super hoc cum inspiciuntur eius signa cum perfecta diligentia, & attendantur in quolibet ipsorum signa propria eius, & componat ea medicus secundum quod apparebunt de compositione signorum suorum iuxta predominium vnius humoris alteri vel eius diminutionem aut equalitatem in vigore & debilitate & multo & pauco, Et exemplum huius, si fint in homine due febres, vna ex colera ru. altera ex flegmate & fuerit pars flegmatica dominans manifestabitur in corpore ex vigore & multitudine frigoris quod in frigidabit manus & pedes & retardabit febris in sui accessu & inflamatione, & non erit cum eo acumen nec sitis, Et si accidat infirmo sitis propter partem colericam erit modica propter flegma, & erit quantitas difficultatis febris modica sua certa quantitate quando erunt humores aequales & non apparebit in vrina acumen neque tinctura, nec sudabit infirmus nisi modicum in sui febris principio & euomet flegma. Si vero pars colerica dominatur accidet horripilatio magis difficilis & manifesta & frigus magis lentum atque occultum & inflatio & ascensus febris erit & sudor multus & vrina magis acuta & fortioris tincture & euomet coleram rub. Et si fuerint aequales ambo humores adaequabuntur signa & commiscentur & adequabuntur horripilatio & frigus erit ascensus febris medius inter velocitatem & tarditatem & vomitus temperatus flegmate & colera, & fuerint ambe febres intra venas decident ab eis signa de horripilatione & frigore, & remanebunt reliqua signa in suo modo, & erit febris similis continue, & erit hoc secundum adaequationem signorum eorumque differentia & cognitionem iuxta id quod determinauimus. Et si fuerit altera febris intra venas & altera extra, decident ab ea que est intra venas signa predicta .i. horripilationis & frigoris remanebunt reliqua signa cum signis febris existentis extra venas, & erit febris similis continue sicut terciana duplex, Sin autem quando fuerit febris terciana continua & quartana cum circuitu decidunt a febre terciana. Signum horripilationis & frigoris cum sit inter venas mixta cum sanguine a membris consimilibus remota & permanebunt reliqua eius signa quartane, & apparebunt ex signis terciane inflamatio fortis sitis, colericus vomitus, acumen vrine & pulsus & celeritas ascensus febris. Ex signis autem febris quartane tremor & fortis frigus, grauitas corporis, & detruncatio ossium propter humoris grossitudinem & eius grauedinem, & persistent signa febris terciane spacio temporis horarum suarum que sunt xij, deinde vero recedent signa hec & discernentur signa quartane vsque ad consumationem maioris sui temporis quod est, xxiiij. horarum, Et secundum hoc exemplum oportet compensare signa febrium quousque assistat eorum veritati & manifestabitur ei scientie rectitudo in ipsis. Commixtio autem est commixtio duorum humorum diuersorum in vnius febris generatio ne vt febris tabegras predictas quod generat ex col. ru. & flegmate grosso & viscoso, aut ex co. ni. Compositio autem in febribus duplicationis est duarum febrium generatio per modum proximitatis & vicinitatis vnius ad alteram in duobus membris per extrema copulatus, quia post decisionem & quietem vnius febris incipit apparere altera secundum ordinem & modum; & hec quidem species duplicationis febrium est sine dubitatione & confusione quia quelibet ipsarum persistit & vigoratur in suis signis & accidentibus & causis ante frequentis febris accessum, verum quia possunt generari diuersimode quia possunt esse secundum generationis materia vtrique in duobus membris diuersis, Et si fuerit febris ex splene quartana quod vero est ex stomacho cottidiana, & possibile est vtrumque humorem in eodem esse membro. Et quando fuerit in aliquo homine febris terciana & cottidiana sit in stomacho, & quando erit possibile esse vnum humorem tamen, veruntamen propter sui grossitiem & eius distantiam & solutionem aliquid de eo putrefit, & cum completum fuerit tempus prime particule putrefacte putrefiet etiam altera particula & incipiet apparere secunda febris & dignoscitur hoc ex lentitudine febris in duobus diebus simul, eiusque leuitate & accidentium facilitate, & possibile est quinque superuenire tres febres secundum aliquem predictorum modorum .s. aut secundum motionem & associationem humorum ad generationem vnius febris in eodem tempore & die, aut secundum mixtionem & contemperationem materiarum ad vnius febris generationem, vel secundum compositionem & contingentiam ad se inuicem per modum vicinitatis & proximitatis, quatuor vero febres impossibile est omnes simul contingere ex similitate contpationis & compositionis esse, tamen est possibile duas tales febres contingere ex eodem humore, & duas alias quarum quelibet sit ex diuerso humore vt sunt due febres ex flegmate, & vna ex col. ru. & alia ex colera nig.

vel duę ex colera rubea, & vna ex flegmate, & alia colera nigra, & vna ex flegmate, & alia ex colera rubea, Et hæc quidem quoniam febrem sanguineam impossibile est cum aliqua febriũ permisceri non per modum permixtionis, nec per modum cõmixtionis seu contemperationis nec per viam cõpositionis vt ex priuatione apparitionis alterius cum ea simul, Sanguis enim prę alijs materiebus magis abundat in corpore, & cõmunior existit, & quando putrefit & generatur ex ea febris extinguit hęc febris omnem febrem quę cum ea mouetur & confunditur, & eius operatio velatur propter sanguinis multitudinem qui occupat & comprehendit corpus & eius virtutem & vigorem dominantem in corpore vt diximus.

¶ De febribus communicantibus alias ægritudines. Capit. VII. & vltimum vltimi tractatus totiusq; libri.

Sequuntur quandoq; febres alias ægritudines sicut febris quę sequiť dolorem epatis & splenis cerebri laterum pulmonis renum & similium membrorũ. Curatio vero harum febrium consistit in curatione ægritudinũ ipsorum membrorum & in recessu illarum recedent febres, & propter hoc melius in curatione horum est apponere curam primo circa membrum infirmũ vt recedat ab eo causa propter quam facta est febris, Sed oportet te scire quoniam febriũ ægritudines sequentiũ alię sunt faciles & lentę sicut est febris quę sequitur ex dolore splenis & renum vesicę & similiũ, Alię vero sunt difficiles & molestę sicut est febris quę consequiť ex dolore epatis cerebri laterum & similium, & possibile est esse quandoq; eandem lenem & quandoq; molestã sicut est febris quę consequiť ex dolore pulmonis, Et causa huius est quoniã passio pulmonis quandoq; fit eius causa ex sanguine & cole. ru. sicut est febris mala & difficilis, Quando vero fuerit ex flegmate & cole. nig. fit eius febris lenta & facilis, Fit aũt febris quę sequiť ex dolore epatis difficilis quia est locus sanguinis, Febris aũt consequens ex splene fit lenta quia locus est col. ni, Sed cerebri febris fit difficilis quia locus est neruorum. Fit etiam febris doloris laterum difficilis ex sanguinis acumine qui generatur in ipsis & eorum concauitate cordi.

Cura

FINIS

¶ Finis libri theoricę necnon practicę Alsaharauij, qui vulgo Açararius dicitur, Impensis Sigismundi Grim Medici, & Marci Vuirsung Augustę Vindelicorum. Anno virginei partus. M.D.XIX. Die vigesimaquarta Martij

